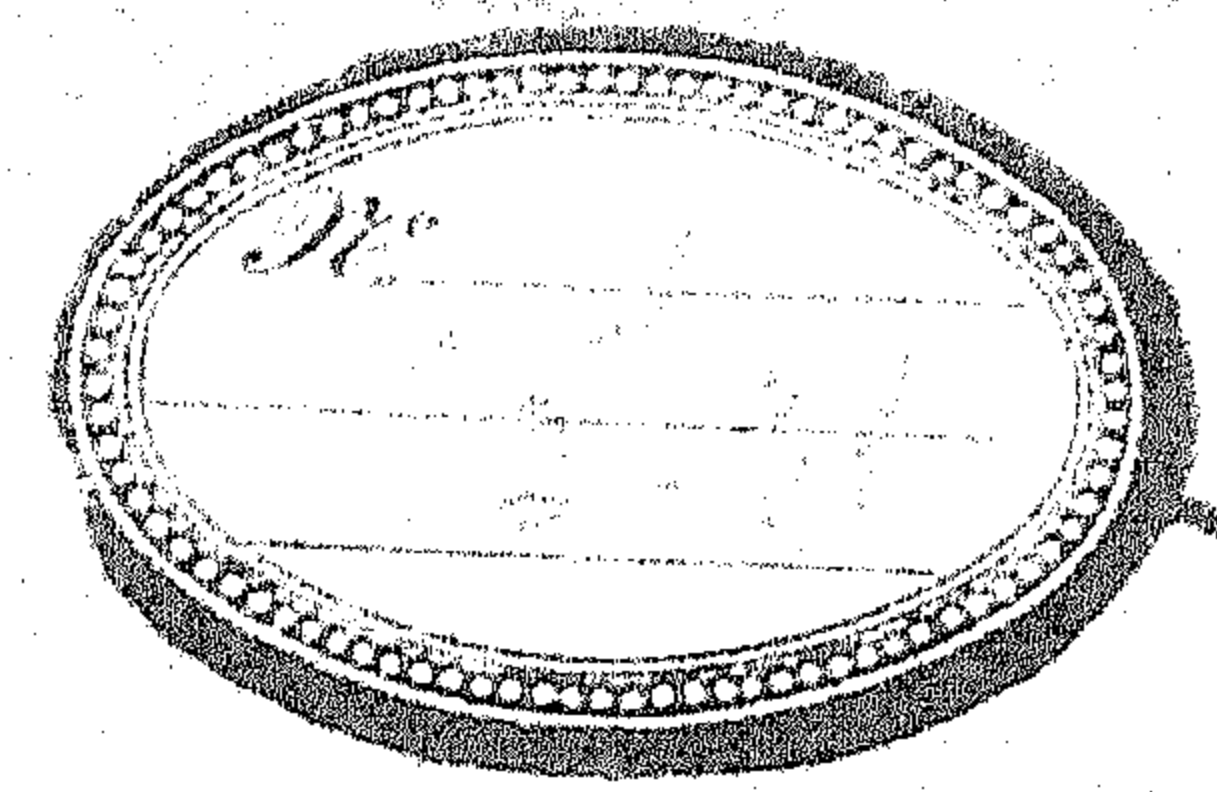

G. a. 1.

26.

Del Collegio della Comp^{ta} de' Gesu di Fran^{ca}. B.

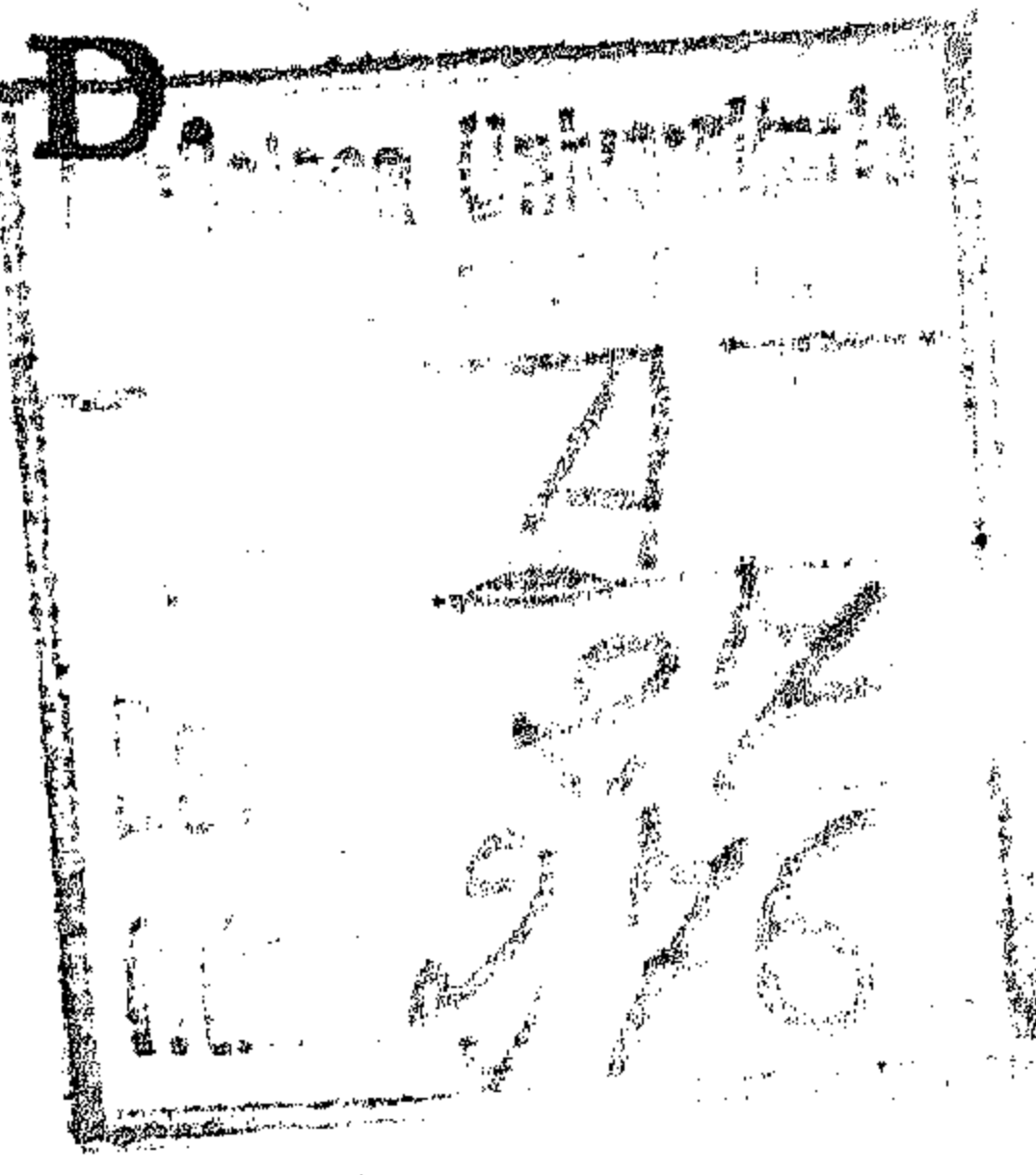
FRANCI SCI TURRIANI

SOCIETATIS IESV, AD-
uersus Capita disputationis Lipsicae
Andreae Freyhub,

DE ECCLESIA, ET DE ORDINATIONIBVS
MINISTRORVM ECCLESIAE.

AD REVERENDISS. D. D.
IOANNEM EGOLPHVM EPISCO-
PVM AVGVSTANVM.

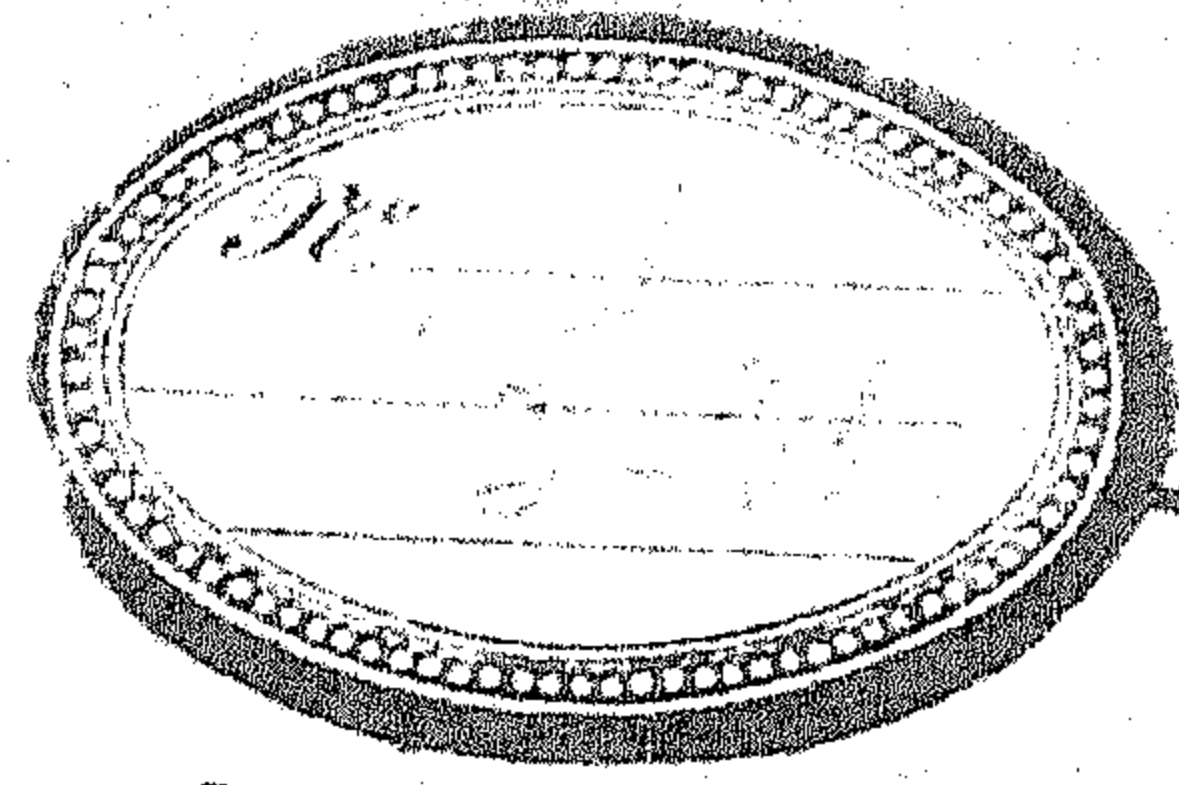
Cum triplici INDICE, Caputum, locorum Scripturae,
& rerum memorabilium.

COLONIAE
Apud Geruinium Calenium, & haeredes Ioannis Quentelij.
Anno M. D. LXXIII.

Cum gratia & priuilegio Cæs. Maiest. in decennium.

G. a. 1.

26

Del Colegio de la Comp^{ta} de Jesus de Fran^a. B.

FRANCI- SCI TURRIANI

SOCIETATIS IESV, AD-
uersus Capita disputationis Lipsicæ
Andræ Freyhub,

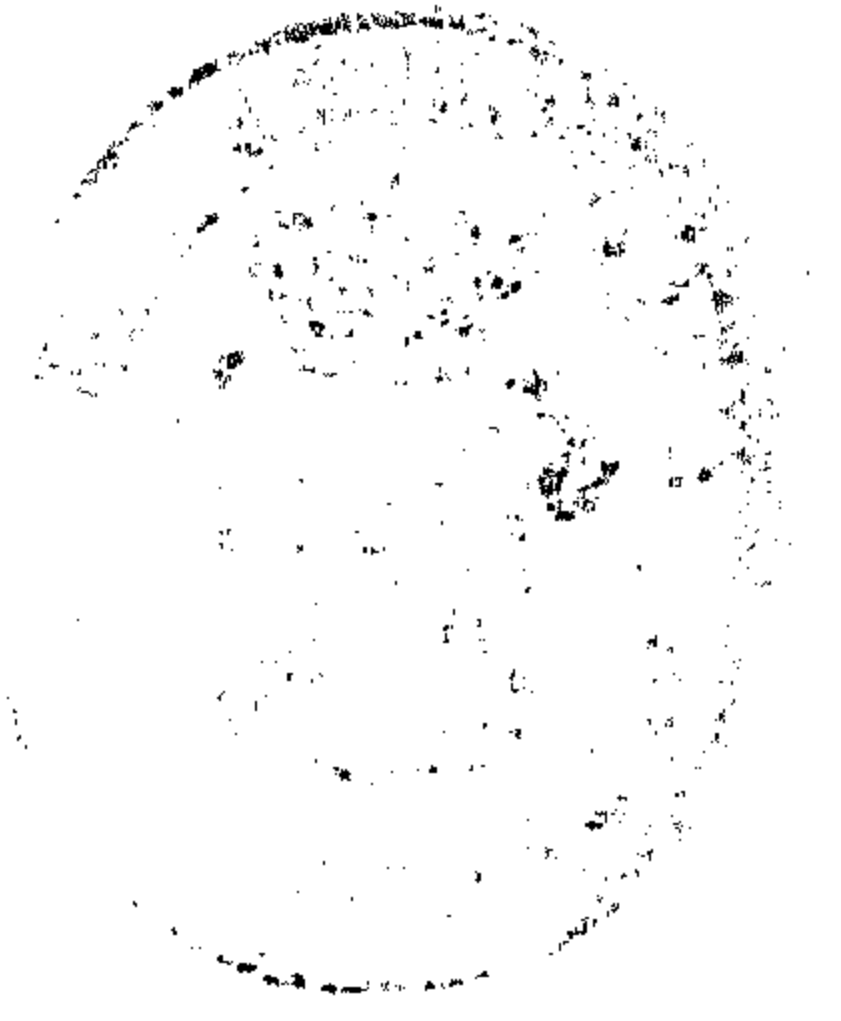
DE ECCLESIA, ET DE ORDINATIONIBVS
MINISTRORVM ECCLESIAE.

AD REVERENDISS. D. D.
IOANNEM EGOLPHVM EPISCO-
PVM AVGVSTANVM.

Cum triplici INDICE, Capitem, locorum Scripturæ,
& rerum memorabilium.

Library stamp with handwritten text: 'A', '2/12', '2/16'.

COLONIAE
Apud Geruinium Calenium, & hæredes Ioannis Quentelij.
Anno M. D. LXXIIII.

Cum gratia & priuilegio Cæs. Maiest. in decennium.

17-10789

ILLVSTRISS. ET

REVERENDISS. D. D. IOAN.

NI EGOLPHO EPISCOPO

AVGVSTANO,

FRANCISCVS TVRRIANVS

SOCIETATIS IESV.

HIC liber FRANCISCI TVRRIANI Theologi Societatis IESV, Aduersus Capita disputationis Lipsicę Andreę Freyhub, DE ECCLESIA, ET ORDINATIONIBVS MINISTRORVM ECCLESIAE, non modò per omnia Catholicus est, sed etiam hoc potissimùm tempore apprimè vtilis. Quod attestor proprię manûs signo.

Ego F. Theodoricus Buscoducensis, S. Theologię ac Dominicani instituti apud Coloniam professor, & hæreticę prauitatis Inquisitor Apostolicus.

MISERAM, Reuerendissime domine, iam annis quatuor aduersus profanas ordinationes ministrorum Protestantium, libros duos de hierarchicis ordinationibus ecclesię Catholicę. sic enim ego libros inscripseram, & non aduersus schismaticas ordinationes, vt postea, nescio quo casu, nec à quo sic inscripti sunt: nec enim schismaticę ordinationes sunt, sed nullę penitus, ac potiùs merę laicę. Cùm ergò nullus iam diù ad eos responderet, quòd nemo esset, qui quod respondere posset, inueniret: vnus tandem repertus est Andreas Freyhub doctor Theologus Lipsicę academix, qui libellum edidit disputationis de iure vocandi & ordinandi ministros verbi Dei, xxxj. capitibus compræhensum: in quo addidit ad inscriptionem, respondere se simul ad præcipua argumenta
a 2 cuiusdam

E P I S T O L A

cuiusdam Francisci Turriani. in quo si suis Protestan-
tibus non satisfecit, hoc saltem illi debent, quòd quan-
tùm in se fuit, cauere voluit, nè, si omnes doctores pro-
testantium tacerent, ab illis ipsis, quos docent, vel po-
tius decipiunt, condemnari viderentur. hoc enim esse
ingenium & præcipuum studium hæreticorum, ma-
gnus quoquè Athanasius in epistola tertia ad Serapio-
nem notauit: & ob eam causam nihil magis in hære-
ticos conuenire, quàm quod Apostolus ait, hæreticum
hominem post vnam & secundam correptionem de-
uita, sciens, quia subuersus est, qui eiusmodi est: & de-
linquit, proprio iudicio condemnatus. non enim qui
à recta fide recedit, vt peius eligat, recedit, sed vt meli-
us. Vndè quandiù ità iudicat, & in eo iudicio perstare
vult, nulla ratione corrigi potest: estque is iudicio suo
condemnatus. ex quo fit, vt pari fiducia & perseueran-
tiam ab hæretico falsum, quàm à Catholico verum
defendi soleat. Ijs igitur, qui erant ex eo numero, quos
Apostolus monuit declinandos esse, tanquam obsti-
natè peruersos, & suo iudicio condemnatos, satis
esse videbantur, quæ de Ordinationibus Ecclesiasti-
cis scripseram, ad intelligendum & dijudicandum,
in quanto errore Protestantes versentur, qui cum
Episcopos non habeant, ministros Ecclesiæ se exi-
stimant habere posse. Ijs verò, quos Apostolus vi-
tare iubet, vt nihil proficit, quod scribitur, ità eis
non scripsi. ex quibus est Andreas iste Freyhub,
qui

N V N C V P A T O R I A.

qui cum libros meos non eo animo legeret, si fortè le-
git, vt quod ignorabat perdisceret, in obstinatiõe sen-
tentiæ suæ cum alijs socijs suis permanfit. Ad ea verò,
quibus vocationes & ordinationes Protestantium re-
fello, ità respondet, vt ad confirmandum eadem, exo-
ptanda mihi eius responsio fuerit. Qui enim profiteretur
se respondere ad præcipua argumenta librorum meo-
rum, nihil tamen respondet: quid aliud agit, quàm se
respondere voluisse, sed non potuisse, planè declarat?
Est itaque libellus eius, sententię nostrę comprobatio,
& causæ Protestantium victæ testificatio. Quod ego vt
planum facerem, libenter notauit in extrema parte libri
posterioris, locos argumentorum non omnium, sed
præcipuorum, ad quos bonus iste Andreas nihil peni-
tùs respondit: immò neque respondere vnquam siue
ipse, siue alius poterit. ità sunt reuicti, & ad ἀπορίαν com-
pulsii. Quid ergò est, dicet aliquis, quod non cedunt tan-
dèm? nempe quia tales sunt, quales in nouissimis die-
bus futuros esse Apostolus ad Timotheum in spiritu
scripsit, cum ait: Erunt homines seipfos amantes, cupi-
di, elati, superbi, blasphemi, parentibus non obedien-
tes, ingrati, scelesti, sine affectione, sine pace, crimina-
tores, incontinentes, immites, sine benignitate, prodi-
tores, proterui, tumidi, voluptatum amatores magis
quàm Dei, habentes speciẽ quidẽ pietatis, virtutem aut
eius abnegantes. Sed demonstramus omnia ista in vno
Martino Lutero, vt eadem in discipulis & sectatoribus

E P I S T O L A

eius facilè agnoscantur & notentur. Primo loco posuit Apostolus seipso amantes, ut nimius suus amor, fons & origo cæterorum, quæ sequuntur, esse intelligatur, id quod in Lutero vel ipsius testimonio satis perspectum est. Sic enim in epistola ad Principes Electores, & oēs Imperij ordines post discessum suum Vormatia scripsit: Postremò, cum à me contendissent, (illos ipsos Principes Electores, & omnes imperij ordines dicit) ut saltem articulos aliquot ex libris meis decerptos, iudicio synodi committerem, & ego me, ut aliàs semper, obsequentem & paratum ad peragenda, atq; omittenda quæcunq; in potestate mea sita essent, ostendissem, tãdèm summa controuersia in hunc veluti articulum concurrebat, ut nulla ratione hanc æquissimã conditionem impetrare potuerim, quo videlicet verbum Dei liberum, & minime iudicijs humanis adstrictum permaneret. Deindè ut mea scripta Cæsareæ maiestatis, atq; ordinum Sacri Imperij Rom. seu futuræ alicuius synodi sententijs atq; decretis ea lege subijcerentur, nè quid contra sacrosanctum Dei verbum à me concessum, aut ab ipsis constitutum, atq; dijudicatum videretur. Si Luterus nõ fuisset ex numero istorum, quos Paulus vocauit *φιλάυτοις*, id est, seipso amantes, quis dubitat, quin commissurus fuisset articulos suos iudicio synodi? Philautia igitur, id est, amor suus fecit, ut iudicium suum iudicio synodi anteponeret, quod erat elati atque superbi. tales enim sunt, qui suus amantes sunt, quos Apostolus futuros esse præ-

dixit,

N V N C V P A T O R I A.

dixit, & iam tunc venisse cernimus. Liberum itaque Luterus volebat esse verbum Dei, id est, licere sibi suo illud sensu interpretari, & non sensu ecclesiæ Catholicæ, quæ ut apostolicæ traditionis custos est fidelissima, ita in ea error aut fallacia esse non poterat. permittebat subijci scripta sua sententijs alicuius synodi futuræ atque decretis ea lege, nè quid contra sanctum Dei verbum à se concessum, aut ab ipsis constitutum atque dijudicatum esse videretur: quod quidem nihil aliud erat, quàm ea lege permittere scripta sua dijudicari, ut sancta esse decernerentur, ut si non sic fieret, continuò sequeretur, aliquid ab ipsa synodo contra Dei verbum decretum esse. an non erat hoc elati ac superbi animi, seque supra iudicium synodi extollentis? velle, à se cunctos iudicari? & se à nemine? hoc enim volebat, cum iudicium de synodo, ut ex scriptis suis iudicandis pendèret, postulabat: ita ut si quid contra scripta eius à synodo iudicatum esset, synodus contra verbum Dei iudicasse diceretur. quæ erat execrabilis blasphemia. Synodi enim catholicorum, charisma docendi ab spiritu Dei accipiunt. Vnde Leontius in libro contra Acephalos, Iudicium, inquit, synodorum, solutio est dubitationis secundum canones ecclesiasticos utriusque parti contendenti: Cum quo iudicio qui pugnat, non iam, inquit, cum aliquibus personis pugnat, sed cum toto Christianismo. Sic Luterus cum omnibus Christianis, id est, cum

catho-

E P I S T O L A

catholica ecclesia pugnavit, & in eam sic sentiendo ac loquendo, fuit insigniter blasphemus. Item Luterus paulò post in eadem epist. doctrinam & scripta sua sententijs omnium subijcere se velle testatus est, censuram atque iudicium de ijs libèter admissurum esse: nec hîc, inquit, quicquam nisi syncerum, manifestum, & sacrosanctum Dei verbum excipi volo. Hîc quoque manifestum Dei verbum excepit, quia nolebat stare intelligentia & interpretatione verbi Dei secundum authoritatem Patrum & sanctarum Synodorum, quod erat, sicut illud superius, suam amatis, elati, superbi, & blasphemus. Quales Apostolus nouissimis diebus, id est, nostris, fore prædixit: tales enim sunt Protestantes, Lutheri sectatores. Conferamus reliqua huius apostolicæ prædictionis cum Lutero: sequitur enim, Parentibus non obedientes, ingrati, scelesti. Quia enim Luterus libertatem, in quam, sicut Apostolus ait, vocati sumus, in occasione carnis, ut ait beatus Petrus, dedit, promittens libertatem, cum ipse esset seruus peccati, effecit, ut filij parentibus non obedirent, cum eam, quam parentes à patribus & maioribus disciplinam ad cohibendam carnem acceperant, filijs traderent: his gradibus Luterus & eius sectatores, ingrati extiterunt, & ἀνόμοιοι, id est, impij, siue scelesti, ut interpres vertit. Qui enim magis ingrati sunt, aut esse possunt, quam qui repudiât & negant dona Dei, præsertim quibus maximè ad æternam animæ salutem indigemus? pro quibus omni tempore

sine

N V N C V P A T O R I A.

sine vlla intermissione, si grati & memores essemus? gratias agere oporteret? Hæc verò sunt dona illa, de quibus Apostolus ad Ephesios scripsit, cum ait, Ascendens in altum, captiuam duxit captiuitatem: dedit dona hominibus. Quæ autem dona diceret, statim explicauit, cum subiungit: Et ipse dedit quosdam quidem apostolos, quosdam autem prophetas, alios verò euangelistas, alios autem pastores & doctores, ad cõsummationem sanctorum, in opus ministerij, in ædificationem corporis Christi. Hæc dona Luterus primus ex omni memoria seculorum, & omnium hominum ingrattissimus, nouissimis diebus in sua Germania sustulit, cum fecit per impositionem manuum suarum, qui presbyter tantum, & monachus apostata erat, ut non haberet amplius Germania, qui Apostolis & Prophetis vicaria ordinatione per impositionem manuum plurium episcoporum secundum scripturam succederent, sicut per cunctum Orientem & Occidentem succedunt, & semper in vtraque Germania vsque ad hæresim Martini Lutheri successerunt. Hi enim sunt episcopi, qui secundum gratiam, quæ eis data est, tum presbyteros per impositionem manuum suarum ordinant, ut possint esse adiutores episcoporum, id est, pastores, & doctores verbi Dei: tum diaconos, qui ministrant episcopis & presbyteris ad altare, & in lectione euangelij: tum alios ministros minores ad aliud opus ministerij, ut omnia honestè & secundum ordinem in ecclesia Dei fiant.

b   Sed

E P I S T O L A

Sed hæc dona Dei, ut dixi, Luterus & eius sectatores reiecerunt ut ingrati & scelesti, quod significantius Græcè dictum est, ἀνόμοιοι. significat enim, non teneri studio vlllo rerum diuinarum, quod est crimen impietatis, quæ comes est ingratitude. Ità factum est, ut facti ingrati & impij in dona Dei, simul fierent sine affectione, sine pace, & criminales, sicut idem Apostolus futuros prædixit. Quid enim non tentatum est diuersis temporibus, & adhuc tentatur, si qua via aut ratione isti ad concordiam & pacem adduci possent? Sed nunquàm Luterus, nec eius discipuli Paulum Apostolum imitari voluerunt, ut sicut Paulus ad Petrum, Iacobum, & Ioannem, qui videbantur columnæ esse, vltro ascendit Hierosolymam, ut euangelium quod prædicabat, cum eis conferret, nè fortè in vacuum curreret, aut cucurrisset, ac dextras societatis & concordie illi darent: sic isti, & quidem inuitati sæpius, ad successores illorum venirent, ut cum successore Petri, in concilio episcoporum, doctrinam suam & scripta conferrent, præsertim cum ab vniuersis Catholicis per cunctum orbem arguerentur, quòd in vacuum currerent: nunquàm tamè cum Catholicis conuenire voluerunt, nunquàm à successore beati Petri, & collegis eius dextras societatis accipere: immò eo consilio, quæ ad cultum Dei pertinent, mutarunt, ut nulla ratio nobiscum conueniendi populis relinqueretur. Hi igitur sunt sine fœdere, & sine pace, quod
illo

N V N C I V P A T O R I A.

illo vulgari versiculo Luterus gloriabatur, PESTIS ERAM VIVVS: MORIENS, TVA MORS ERO, PAPA. Criminales verò esse Luteranos, ità verum est, ut nihil studiosius profiteantur. immò ut quisque est apud eos ad criminandum & maledicendum de suggesto maximè idoneus, ità est optimus verbi minister, & concionator maximus habetur. Videamus deinceps, quæ in Apostolo sequuntur, an sint, qui Luterum sequuntur, sicut Apostolus futuros esse prænucciavit, incontinentes, immites, sine benignitate. Qui enim magis incontinentes habendi sunt, quàm qui legem ipsam continentie, præscriptione ieiuniorum, & euangelico eunuchismo, ac cælibatu ministrorum ecclesie sublatis, abrogandam esse censuerunt. Immites verò sunt, quia iras implacabiles in nos exercent: nulla in Catholicos benignitate vtuntur. Sequitur, proditores, proterui, tumidi. Proditores quidem sunt Luterani, quia quod acceperunt ab initio, sicut beatus Ioannes ait, ut in eis permaneret, id est, ut tanquàm depositum fideliter custodirent, amiserunt, fidem scilicet, & fidei dogmata, quæ à maioribus tradita eis erant: atque adeò ipsum corpus Christi mysterium, quod est maximum depositum, ecclesie Dei commissum, cuius proditores facti sunt, magis quàm Iudas. hic enim pecunia commutavit corpus Christi: Luterus verò & Protestantes, panem tantum laico, & vino è cuppa. Proterui & tumidi,

midi, & voluptatū amatores magis quàm Dei: talis fuit
 Martinus Luterus, & tales è schola eius euaserunt: pro-
 terui quidem, quia temerè, quæcunque eis placent, tra-
 dunt. ex quo factum est, vt nec inter ipsos conueniat:
 sed potiùs variè, ac in præcipuis quidem articulis, atque
 adeò in ipsis Sacramentis, variè inter se dissident, vt ex
 libro Frederici Staphyli Prusienfis de concordia Lute-
 ranorum perspici potest. Tumidi verò, quia nō acqui-
 escunt fanis sermonibus Domini nostri Iesu Christi,
 & ei, quæ secundum pietatem est, doctrinæ. hos enim
 ait Apostolus tumidos esse siue superbos, vt interpres
 vetus vertit idem verbum Græcum in priore episto. ad
 Tim. quæ enim magis pia doctrina esse potest, cui ta-
 men nō acquiescunt Lutherani, quàm de cultu Sancto-
 rum, cum totus alioqui ad cultum & honorem Dei re-
 feratur? cuiusmodi cultus vt à sanctis apostolis traditus
 est, ita per omnes ecclesias tum Oriētis, tum Occiden-
 tis semper ab initio celebratus est. Idem de cultu imagi-
 num dicendum est, ac de precibus Sanctorum, quas pro
 nobis adhibent. Voluptatum verò amatores magis
 quàm Dei, sunt, quia vt ieiunia & legem cælibatûs, la-
 queos conscientiæ numerent & appellent, & liberta-
 tem euangelij in horum contemptione promittant,
 non amor Dei, vt fingunt, sed cupiditas voluptatū mo-
 uet. Postremum, quod Apostolus in illa sua de nouissi-
 mis diebus prædictione addidit, est, Habentes speciem
 quidem pietatis, virtutem autem eius abnegantes. quo
 nihil

nihil expressius de Lutero, & ab eo profectis Prote-
 stantibus prænunciari potuit: neque quod magis in
 eos quadret. Vt enim exemplis hoc doceamus, habent
 speciem quandam pœnitentiæ, sed virtutem eius ne-
 gant, dum tradunt, non opus esse enumerare peccata,
 cum Dominus dicat per prophetam: Dic tu peccata
 tua primus, vt iustificeris: vel, vt est in interpretatione
 vulgata: Narra, si quid habes, vt iustificeris. & dum tra-
 dunt, contritionē non mereri veniam, cum dicat Apo-
 stolus: Tristitia secundum Deū, pœnitentiā in salutem
 stabilē operatur. Itē dū tollūt satisfactiones, cum Apo-
 stolus pœnitentiā Corinthiorū laudet, q̄ operata esset
 vindictam, quā scilicet Corinthij de peccato cōmisso
 sumpserant, quæ erat satisfactio. Similiter speciē iusti-
 ficationis habent, quia fide tradunt hominem iustificari:
 sed virtutem eius abnegant, dum dicunt, sola fide, sine
 operibus scilicet, iustificari: cum secundum Aposto-
 lum, illa tantum fides in Christo valeat, quæ est per di-
 lectionem in actione posita. hoc enim significat *πιστις
 δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη*, vt à me in dogmatico de iustificatione,
 pluribus noui testamenti exemplis collatis, demonstra-
 tum est. Nullam itaque vim istorum pœnitentia & iu-
 stificatio habent, sed speciem quandam inanem. vtraq;
 enim mortua est, & pœnitentia, & iustificatio. Idem de
 Ecclesia dicendum est, speciem eius habere Protestan-
 tes, quia habent baptismum, & baptizatorum cœtus:
 sed virtutem eius negant, quia sacerdotes in ea non ha-
 bent,

E P I S T O L A

bent, quippe qui episcopis carent. ex quo simul fit, vt
 quanuis speciem Eucharistiæ habere videantur, virtu-
 tem tamen eius non habeant, nec habere possint: im-
 mò, quod magis mirandum est, ipsi illi Confessionis-
 tæ, nolentes & nescientes confitentur habere se spe-
 ciem Ecclesiæ, virtutem tamen eius negare. Quid enim
 aliud, nisi hoc, Philippus confitetur, cum in responso-
 ne ad articulos Bauaricæ inquisitionis articul. vj. Re-
 spondeo, inquit, Ecclesias nostras confessionem amplectentes,
 hoc tempore veram Dei Ecclesiam esse. Cur dixit, hoc tempore?
 nempe, quia sciebat, tempore patrum suorum non fuisse
 illam suam Augustanam confessionem. Fuit igitur tunc alia
 Ecclesia, quia alia confessio: id est, alia fides. ac proinde
 negauit Philippus, ecclesiam sui temporis amplectentium
 confessionem Augustanam, habere virtutem veræ Ecclesiæ,
 licet speciem quidem haberet: quæ enim virtutem habet
 veræ Ecclesiæ, non mutatur: ita, vt alio tempore non
 fuerit ecclesia, quia fuerit alia eius confessio: & hoc
 tempore sit, quia alia item confessio. vel ipsa igitur ap-
 pellatio confessionis Augustanæ testimonio est, non habere
 eos veram Ecclesiam, qui eam confessionem tenent. Ecclesia
 enim vera, semper fuit vnius confessionis, quia vna fides,
 & vnus baptismus, vnus Deus. At confessio Augustana
 non fuit ante Martinum Lutherum, ergo ecclesia Augustanæ
 confessionis non est vera ecclesia, sed species falsa ecclesiæ à
 Lutero inuen-
 ta, &

N V N C V P A T O R I A.

ta, & ficta. Hos igitur libros duos, quibus ego contra
 confessionis Augustanæ professionem, Ecclesiam
 vtriusque Germaniæ ab initio Christianæ in ea religio-
 nis institutam, & vsque ad Martini Luteri tempora
 continuatam, ministrorumque eius ordinationes de-
 fendo, meritò tibi Ioannes Egolphe præsul lectissi-
 me, ac domine venerande, dicaui, quod tua cathedra
 Augustana in testimonium sit confessionistis, qui
 quanuis ad tollendum sacrificium, & venerationem
 sanctarum imaginum, sacrarumque cæremoniarum
 cultum, ac successionem episcoporum, & hierarchicas
 eorum ordinationes, duce Martino Lutero conspirâ-
 runt, in ea tamen ciuitate, quam velut alteram Samari-
 am à principio facere voluerunt, & in ea tanquam in
 Bethel, quæ domum Dei significat, aut Dan, quæ iudi-
 cium, deletis Catholicis sacerdotibus, vitulos suos in
 ecclesia maiore collocare conati sunt: ibi enim Marti-
 nus Luterus nouus Ieroboã librũ edidit hac inscriptio-
 ne: Admonitio ad ecclesiasticos Augustæ in dieta Impe-
 riali cõgregatos: in quo libro episcopos, & ecclesiæ cæ-
 remonias & instituta, vsque adeò vituperat, vt ad cõmo-
 uendos animos in clerũ nihil vehementius, vt his ver-
 bis Laurentius Surius testatur, scribi potuerit: in ea ta-
 men, dico, ciuitate nunquã efficere potuerũt, quin rema-
 neret cathedra episcopi, & Clerus: & vsq; in hodie-
 rum diem sacrificium, & sacræ cæremonia, & cætera
 omnia ecclesiastica, quæ à maioribus tradita fuerant,
 retine-

EPISTOLA NVNCVPATORIA.

retinerentur, & religiosè ac piè conseruarentur. quod multo adhuc diligentius & studiosius, te Præsìde & pastore, deinceps futurum est. Ad hanc enim spem antiqua & insigni pietate ac doctrina, & tua in primis uocatione diuina erecti sumus. non enim sumpsisti tibi honorem, sed per Capitulum cleri tui canonicè more maiorum à Deo uocatus es: mox etiam Dei gratia mediante per impositionem manuum plurium episcoporum apostolicè ordinandus, ut tanquàm bonus pastor per ostium ad ouile ingressus, diligenter agnoscas uultum pecoris tui: tuosque greges, ut scriptura sancta monet, consideres: ut quod perierat, requiras: (facti enim sunt plurimi, iuxta prophetiam Ezechielis, in rapinam, & oues in deuorationem omnium bestiarum agri, eò quòd non esset pastor) quod abiectum, reducas: quod con fractum, alliges: quod infirmum, consolides: quod pingue & forte, custodias: & pascas oues in iudicio. Quod ut diu feliciterque facias, & populus tibi pro salute eius excubanti obediat, ut cum gaudio, & non gemens hoc facias, Societas nostra, que tibi est deditissima, tuique studiosissima, semper Deum, ut meritis es, precabitur. Sed aggrediamur iam, quod nobis propositum est.

INDEX

INDEX CAPITVM
LIBRI PRIMI.

- Q**uomodo demonstratur, non esse Ecclesiam, ubi Protestantes esse dicunt: & quomodo ipsi non possunt habere fundamentum propheticae & apostolicae doctrinae, vel suo testimonio. *Caput I.*
- Quomodo Ecclesia à beato Cypriano descripta, per euangelium & Paulum eius interpretem demonstratur: & quomodo regnum David in Christo ad Ecclesiam translatum sit, & quòd omnis Ecclesia, ut Catholica sit, necesse est, ut sit pars regni David ad Christianos translata. *Cap. II.*
- De regno Christi in terra secundum humanitatem, utrum per Pont. an per reges Christianos illud regnet Christus: & quomodo uera ecclesia esse non possit ea, quae primae cathedrae Petri non adheret. *Cap. III.*
- De ordinatione episcopi à tribus episcopis facienda, & quare ita cautum sit, & quemadmodum tales sint secundum euangelium in ecclesia Catholica episcopi sic ordinati: quales rursus Protestantes apud suos esse non possunt. *Cap. IIII.*
- Quemadmodum arca Noe typus ecclesiae fuerit, idque beatus Petrus interpretatus sit: & quomodo inde concludatur, non habere ecclesiam Protestantes. *Cap. V.*
- Quemadmodum lineum beato Petro ostensum typus ecclesiae Catholicae fuerit, eodem Petro interprete, & quomodo ex ipsa beati Petri interpretatione illius uisionis demonstratur, non habere ecclesiam Protestantes. *Cap. VI.*
- De ecclesia Catholica per omnes mundi partes diffusa: & quomodo partes eius non sint, nec esse possint Protestantium ecclesiae, quas ipsi uocant: & quid Selneccerus confessionista, sibi & uerbo Dei repugnans, de ecclesia scripserit. *Cap. VII.*
- De unitate ecclesiae Catholicae, & de principio necessario unitatis eius, ducto ex natura, & ratione, & scriptura: & quemadmodum Philippus sua de ecclesia sententia ad confitendum unum caput ecclesiae uisibile cogatur: & de ministris Protestantium, quomodo nec ad ecclesiam, nec

INDEX CAPITVM.

- ad oues Christi pertineant secundum scripturam. & de analogia corporis humani comparati cum ecclesia. Cap. VIII.*
- De argumentis ministrorum Heluetiæ contra primatum episcopi Rom. item de argumentis Philippi & Illyrici, & quomodo suis argumentis redarguantur, & de sexto Canone Synodi Nicenæ contra primatum ab Illyrico obiecto, & in eum reorto. Cap. IX.*
- De testimonijs sanctorum Patrum, Cypriani, Augustini, & Hieronymi, ab Illyrico in primatum ignoranter & malitiosè citatis, quibus mendacium eius planè redarguitur: & de festis diebus cathedræ Petri Antiochenæ & Rom. quid Illyricus fatuè obiecerit in primatum. item de ijs, quæ idem Illyricus ex Synodo Carthag. contra primatum opponit, & quemadmodum de ipsis illis, quæ in primatum producit, mendari conuincatur. Cap. X.*
- De successione ordinaria episcoporum in ecclesia Catholica, ex scripturis sanctis, & de necessitate ac utilitate eius: & quales sint ministri Protestantium sine origine, & sine successione: & de ordinatione, à Lutero presbytero tantum instituta, & facta contra testimonium scripturæ ad exemplum audaciæ chorepiscoporum, quos Leo primus accusat, & Basilius. Cap. XI.*
- De controuersia Iudeorum cum Samaritanis de templo, à Ptolemæo rege dijudicata ex successione pontificum veteris legis: item de successione ordinaria pontificum Romanorum, à quibus antiquis patribus citata sit pro testimonio apostolicæ traditionis contra hæreticos: & de successione schismatica episcoporum à Donatistis affectata, & de malis insequi solitis, intermissa successione legitima episcoporum, à Sidonio Apolinare notatis. Cap. XII.*

POSTERIORIS LIBRI

CAPITA.

Quomodo Protestantes probent ius ordinandi ministros, ad populum, & magistratus pertinere, locum in Actis prauè interpretando: & quid populus in ordinationibus efficere possit: & quomodo argumentis, quibus

INDEX CAPITVM.

- quibus suas ordinationes probare volunt Protestantes, planè conuincantur. & de officio magistratus secularis à capite repetito, ut planum fiat, non posse suffragio eius ordinari ministros ecclesiæ. Cap. I.*
- De testimonijs Synodi Constantinop. & Valentiniani, quæ Protestantes contra ordinationes suas nescientes citant, & de confirmatione ordinationis episcoporum ad Pont. pertinente. Item de testimonio ecclesiarum Græcarum & Latinarum in Synodo Oecumenica contra ordinationes Protestantium. & de ijs, quæ Simeon Thessalonic. in magistratus scripsit, qui ius sibi in translationibus saltem episcoporum arrogabant, & in eos, qui patriarcham ab Imperatore fieri aiebant. Cap. II.*
- De locis scripturæ alienissimis, quibus Philippus ordinationes Luteranas probare vult, & quales sint ministri verbi apud Protestantes. & quemadmodum suis argumentis, & testimonijs, quæ citat Philippus, idem planè conuincitur. item quibus exemplis Selneccerus confessionista ordinationes Protestantium probet, quomodo ipse sibi repugnet, & ordinationes suas redarguat, & nostras probet: & quid beatus Cyprianus de ordinationibus scripserit. Cap. III.*
- De reliquijs ecclesiæ, quas nobis Protestantes concedunt, multiplex earum confutatio secundum scripturas, & quemadmodum Donatistas imitentur, & sibi variè repugnent. Cap. IIII.*
- De comparatione reliquiarum ecclesiæ cum tempore Antichristi, quam faciunt Protestantes contra scripturam: & de multis vocatis, & paucis electis explicatio in parabola de operarijs: item de Antichristo, & de Antichristis qui sint, & ubi, & quomodo lesum soluant multis testimonijs scripturæ & argumentis. Cap. V.*
- De criminibus, quæ diuersis temporibus ecclesiæ Græcorum ecclesiæ Romanæ obiecerunt, quomodo earum testimonium in nos citatum, in Protestantes retorqueatur: ac primum de cælibatu, de quo quid secundum verbum Dei & veterum Synodorum canones tenendum sit. Cap. VI.*
- De multiplici criminatione ecclesiarum Græcarum in ecclesiam Latinorum, & de totidem testimonijs eorum in Protestantes in ieiunijs, in Chrismate, & in unctione episcoporum.*
- De testimonio ecclesiarum Græcarum in Protestantes de quadragesima, & sacrificio altaris, & de testimonio antiquo vtriusque Germaniæ in*

INDEX CAPITVM.

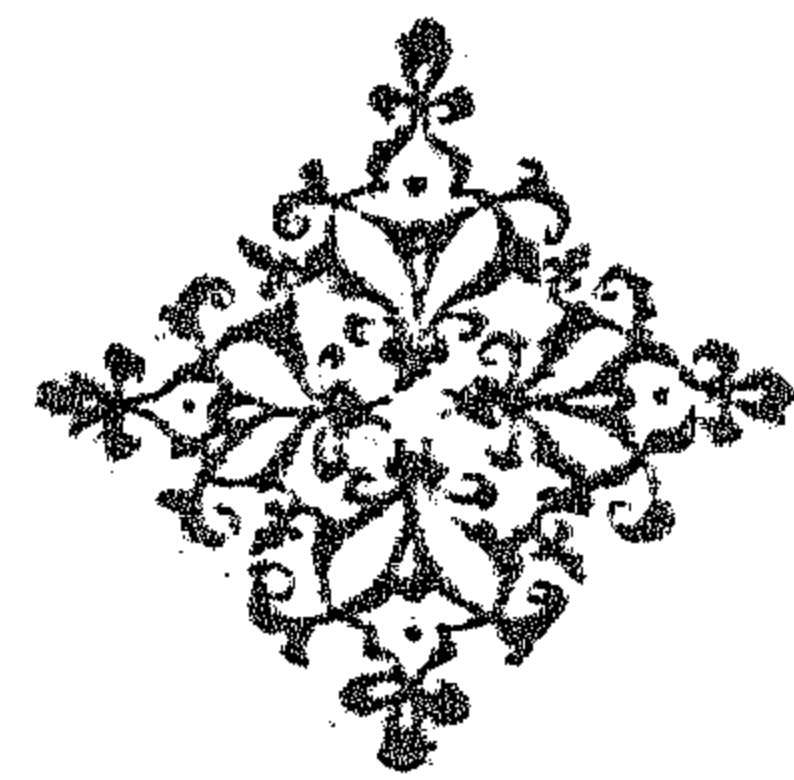
ecclesias Græcorum super criminibus falsò in ecclesiam Romanam obiectis. & de Synodo Moguntina antiquiss. & decretis eius in Protestantes, de sacrilega direptione monasteriorum, & incestu Monialium, à Deo seuerissimè vindicatis. Cap.VIII.

De alijs ecclesiarum Græcarum in ecclesiam Romanam falsis criminationibus: item de Græcarum ecclesiarum cum Latinis concordia in decretis Synodi Florentinæ in Protestantes de satisfactionibus, Purgatorio, primatu. de primatu quid synodus Chalcedon. & quid syn. Nice. & de fide pontificis Rom. nunquam defectæ. Cap.IX.

De Missa pro viuis & defunctis ex verbo Dei, & quomodò qui eas negant, nolunt Christum mediatorem esse amplius. Quid Simeon Thessalonic. de mediatione Christi scripserit in Protestantes, & de opere operato ipsius Missæ. Cap.X.

De repugnantijs Protestantium, quibus planè redarguuntur in reliquijs ecclesiæ, quas ponunt, & in idololatria, quam Catholicis obijciunt, & de orationibus Sanctorum pro nobis, ex epistola beati Petri, & de ordinibus minoribus. Cap.XI.

Ordinationem Suffraganeorum in ecclesia Romana non esse absolutè sine titulo, & cur ordinentur Episcopi ecclesiarum occupatarum. Canonis concilij Chalcedonensis ratio de non ordinandis episcopis absolutè. & quare iubeatur ire ad ecclesiam, cuius occupata sit ecclesia. fabula item conficta ab Andrea de promissione ordinari refueatur. Repetitio eorum, quæ ab eodem in libris de hier archicis ordinationibus dissimulata sunt. Cap.XII.

INDEX

INDEX LOCORVM SACRAE
SCRIPTVRAE HOC VOLVMINE
EXPLICATORVM.

PSalm.67. *Accepit dona in hominibus.*306.

Sap.6. *Potentes potenter tormenta patienter.*290.

Esaie II. *Repleta est vniuersa terra, vt cognoscant Dominum, sicut aqua maris operientes, &c.*185.186.

Esaie 25. *Bibent vinum, bibent latitiam, vnguento vrgentur.*221.

Esaie 59. *Verba, quæ posui in ore tuo, non recedent de ore tuo, &c.*101.102.

Ezechiel.34 *Eccè ego iudicabo inter ouem & ouem, & inter arietem & arietem.*50.52.

Zachar. 13. *In illa die erit fons patens domui Dauid, &c.*198.199.

Matth.16. *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, &c.*12.13.28.

Matth.16. *Tibi dabo clauis regni cælorum, &c.*85.86.87.

Matth.18. *Vbi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum.*10.11.248.

Matth.20. *Multi sunt vocati, pauci verò electi.*189.

Matth.20. *Sicut misit me Pater, & ego mitto vos.*279.

Luc.22. *Et accepto pane, gratias egit, & fregit, & dedit eis dicens: Hoc est corpus, &c.*258.

Luc.22. *Et tu aliquādò cōuersus, cōfirma fratres tuos.*75.90.

Luc.24. *Et eccè ego vobiscum sum vsque ad consummationem seculi.*103.104.

Ioan.1. *Tu vocaberis Cephas.*118.

L O C A S C R I P T V R A E

- Ioan. 21. *Pasce oues meas.* 51. 74. 247.
 Acto. 10. *Vidit linteum magnum quatuor initijs submitti de caelo in terram,* &c. 32. & seq.
 Acto. 13. *Erant autem in ecclesia, quæ erat Antiochiæ, prophetae & doctores,* &c. 302. 303.
 Acto. 14. *Cum constituisent illis presbyteros per singulas ecclesias,* &c. 127. 128.
 Acto. 20. *Ego scio quoniam intrabunt post discessionem meam lupi rapaces in vos, non parcentes gregi.* 291.
 1. Cor. 5. *In nomine Domini nostri Iesu Christi, congregatis vobis,* & meo spiritu. 11.
 1. Cor. 7. *Bonum est homini mulierem non tangere.* 206.
 1. Cor. 12. *Non potest dicere caput pedibus, Non estis mihi necessarij,* &c. 180. & seq.
 1. Cor. 12. *Sicut enim corpus vnum est, & membra habet multa,* &c. 53. & seq.
 1. Cor. 14. *Conuincantur, & dijudicentur ab omnibus, vt cadentes in terram, adorent Deum.* 182.
 1. Co. 15. *Spiritualis iudicat oia, & ipse à nemine iudicatur.* 180.
 2. Cor. 10. *Arma nostra non sunt carnalia, sed potentia Deo ad destructionem munitio, &c.* 61.
 Galat. 6. *Vos qui spirituales estis, huiusmodi instruite in spiritu lenitatis.* 59.
 Ephes. 2. *Super ædificati super fundamentum Apostolorum & Prophetarum.* 4.
 Ephes. 4. *Vnum corpus, & vnus spiritus, sicut vocati estis in vna spe vocationis,* &c. 286.

Ephes.

S A C R A E E X P L I C A T A.

- Ephes. 6. *Non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem,* &c. 60. 61.
 Philip. 3. *Veruntamen ad quod præuenimus, vt idem sapiamus, & in eadem permaneamus regula.* 298.
 Colos. 2. *Nemo vos iudicet in cibo & potu.* 193.
 2. Thessal. 2. *Et nunc quid detineat, scitis, vt reueletur in suo tempore.* 195. 196.
 1. Timoth. 4. *Noli negligere gratiam, quæ in te est, quæ data est tibi per impositionem manuum presbyterij.* 21.
 2. Tim. 2. *Commenda hoc fidelibus hominibus, qui sunt idonei ad docendum alios.* 152.
 Tit. 1. *Oportet episcopum esse continentem.* 208.
 Tit. 1. *Reliqui te Cretæ, vt constituas presbyteros per ciuitates.* 166. 167.
 Tit. 3. *Subuersus est, & proprio iudicio condemnatus.* 6.
 Hebræ. 13. *Mementote præpositorum vestrorum, qui vobis locuti sunt,* &c. 102.
 Hebræ. 13. *Habemus enim altare, de quo edere non licet ijs, qui tabernaculo deseruiunt.* 257.
 1. Pet. 2. *Subiecti estote omni humanæ creationi.* 169.
 1. Pet. 5. *Pascite gregem, qui in vobis est.* 50.
 1. Ioan. 2. *Et vos chrisma quod accepistis ab eo, maneat in vobis,* &c. 218.
 1. Ioan. 4. *Omnis spiritus, qui confitetur Iesum Christum in carne venisse,* &c. 196. & seq.

INDEX

INDEX RERVM ET VERBORVM IN DVOS SEQUENTES FRANCISCI TVR- RIANI LIBROS, COPIOSISSIMVS.

A

Abstinentia Catholicorū à quibusdam cibis quomodo & qua ratione fiat fol. 193.
Adorandam imaginem Christi qui negat, quomodo Iesum soluat 198.
adulterium quomodo antiqua Saxonia puniuerit 237.
Africanis patribus quæ Illyricus obijciat contra primum 91. ab ipsidem anathematizatus 96.
Ambrosium contra se citant Protestantes 271.
Andreas Freyhub ridiculè interpretatur Cyprianum 132. eò violenter retulit, quò non pertinebat, verbum *χεροτονειν* 127. sibi repugnat & nobis consentit 178. sibi contradicit, & scripturæ sanctæ 186. conuincitur sua confessione 128. eius histrionica narratio 277
antichristum qui Pontif. Rom. blasphemè faciunt, quomodo Deū faciant mendacem 195.
antichristi qui nunc sint, & vbi 196. eius iniquitatis mysterium quomodo ià operetur 196. de eo quæ à Daniele prædicta sunt, quomodo in Luterum magis quadrent vt in eius præcursores 195.
antuerpienses ministri meritò tenebram vocant suam ecclesiam 45.
Apostolus quomodo docuerit, vnū caput esse visibile in mystico corpore ecclesiæ 285.

apostoli semen Dei 102. cur in die Pentecostes sint ordinati 304.
apostoli illud, Nemo vos iudicet in cibo & potu, quorsum pertineat 193.
apostoli & prophete, quos maiores Protestantium à principio habuerunt, quæ moneant 292.
apostolorum successores, semen seminis Dei 102.
apostolorum & prophetarū series & cōtinuatio cur in ecclesia conseruetur 310.
Arca Noe fuit typus ecclesiæ 27.
archidiaconi interrogatio in ordinationibus ministrorum ecclesiæ 130.
Augustini testimonium quomodo intelligendum, quod ab Illyrico contra primum citatur 85. 87.

B

Baptismus in nomine Domini Iesu quid 216.
baptismus Protestantium 'etsi verus baptismus sit, non tamen est similis formæ cum arca Noe 28. 31.
baptisma chrismate consummatur 220.
baptismatis vnus quæ sint tres mersiones 33.
baptizatos quomodo Protestantes apostolicarum manuum impositione priuent 216.
Bartholomæi Bononiensis Dominicani,

TVRRIANI LIBROS INDEX.

nicani, præclarum exemplū 276.
basilij epistola de chorepiscop. 110.
S. Bonifacius apostolus Germaniæ primus archiepiscopus Mogun. 165. 251. 293.

C

Cælibatus secundum legem diuinam necessarius in gradibus ministrorum, nō solum ratione voti taciti, sed consecrationis 211.
cælibatum ecclesiæ Rom. qui ausi fuerint olim reprehendere 203.
Calvinus canonem synodi Laodiceen. prauè exposuit 171.
caluini confessio de ordinatione in Protestantes 302.
calumnia Protestantium depræhensa simul & oppressa 252.
canon synodi Chalcedon. 28. apocryphus 72.
canon concil. Carthag. 2. vt ministri sacri sint continentes in omnibus 207.
canon Nic. Synodi de chorepiscopis, & eorum officio & honore 107. & synodi Antioche. 109.
canonis synodi Chalced. ratio, de non ordinandis episcopis absolute 274.
canon 6. Niceni interpretatio 78.
canonis concil. Carthag. V. interpretatio 206.
canones, qui sextæ synodi esse feruntur, sunt apocryphi 204.
capitis humani analogiæ ad caput mysticum corporis ecclesiæ explicatio 54. 55. ea conuincit vnū esse caput visibile ecclesiæ Catholica 54. 55.
castitatis vinculo sacri gradus ministrorum ecclesiæ propter con-

secrationem connexi lege diuina 207. eius votum, in ecclesia Gregororum semper sanctissimū fuit 209.
castum pariter & continentem esse quid sit 208.
ex Cathedræ Petri festo quid Illyricus delirè obijciat in primum 88.
catholici quomodo & qua ratione abstineant à cibis sanctè & religiosè 193.
catholicorum diligens studium inquirendi in fidem, cum suspicio est 179.
causa illic agi debet, vbi accusatores & testes esse possunt 82.
causas episcoporum iudicari aliquandò ab alijs episcopis, non derogat quicquam primatui episcopi Roma. 83. quandò sit prouocatio ad Pontif. Rom. ibid.
Chrisma sanctè & religiosè Græci colunt 214. sacramentum confirmationis ab apostolis vocatum 217. qui illud magicū appellant, vt Protestantes, Christum appellant magum 217. Esaiam vocant magicum prophetam 221.
chrismatis sacramentum diuinitissimum vt in imagine 218. vice impositionis manuum apostolicæ, ecclesiæ traditum 221. quandò adhiberi soleat 220.
chrismate baptismus consummatur 220.
christus opus operatum in Missa 218. quomodo sit in Eucharistia, & in Chrismate 218. quomodo impleat promissionem manendi in ecclesia cum apostolis vsque ad consummationem seculi 103.
d quo-

IN DVOS SEQVENTES FRANCISCI

quomodò gradus ordinũ ecclesiasticorum ministerio humanitatis suæ sacrę honorauerit 307. semper mediator est apud Patrẽ pro viuus & defunctis 260.
Christi imaginem qui adorandam esse negat, quomodò Iesum soluat 198.
 christum in carne venisse, quomodò non satis confiteantur Protestantes 197.
 Clauium potestas à Petro cœpit, & per eum in alios episcopos deriuatur 83.
 clemens Rom. quę de ordinationibus scripsit, in Protestantes quadrant 172.
 Cœnę Dominicę mensam cur Apostolus altare vocauerit 257.
 Concilium, vide Synodus
 confessio synodi Moguntinę contra Confessionistas 231.
 confessionistę, vide Protestantes congregari in nomine Domini qui dicantur secundũ Euangeliũ 10.
 continens apud Paulum quis 208.
 continentes esse quibus in nouo testamento præcipiatur 209.
 corpus Christi quid, & membra ex parte 53.
 Criminatio ecclesiarum Gręcarum in ecclesiã Rom. falsa, & in Protestantes vera 227. earum criminatio in omnes mundi ecclesias 212. in Protestantes & nos 214.
 Cyprianus quod de Petro & cæteris apostolis dixit, pari consortio præditi honoris & potestatis, quomodò intelligendum 64. quomodò in eo intelligendus, quod redarguit Cornelium Pamam 80.

cypriani martyris de falsis verbi ministris sententia 153. eius error circa sacramentum baptismi 6.
 cyprianum contra se citant Protestantes 271.

D

David thronus quomodò traditus sit pōtifici, & regibus Christianis 18.
 Dionysium contra se citant Protestantes 270.
 Doctrinę veritas vndè sit petenda 291.
 doctrinę sanę traditio ex continuatione successionis ministrorum necessariò pendet 297.
 donatistę acutiores quàm Protestantes 119. de successoribus episcoporum gloriabantur 120.
 donum & datum quid inter se differant 307.

E

Ecclēsia fuit prior verbo Dei 2. 4. in arca Noe mysticè delineata 27. vbi sit 4. quare dicatur Catholica 42. vt Catholica sit, necesse est vt sit pars regni Dauid 16. legitima non est, quæ non agnoscit Pontificem 3. cur non sit vocatus populus cui lex data 3. quomodò sit corpus spirituale 58. 60.
 ecclesia corpus spirituale, caput item spirituale sibi congruēs habet 60.
 ecclesia non est, si sacerdotem non habet 2.
 ecclesia à B. Cypriano descripta, per euangelium & Paulum demonstratur 10. 11.
 ecclesia Catholica non potest dici totum corpus, si præter Christum

TVRRIANI LIBROS INDEX.

stum caput, aliud caput non habet 300.
 ecclesia non tantũ Romana, sed ecclesię Gręcę Luterum in sacrilegio & incestu condemnãrunt 237.
 ecclesia Constantinopolitana quid de capite vno visibili ecclesię Catholicę senserit 55.
 ecclesię vnum visibile caput Philippus confiteri cogitur 48. 49. eius corpus non potest esse totum visibile, si non habet caput visibile 57. eius signum esse negare, diffusam esse per vniuersum mundum, verbo Dei repugnat 41. ad eius integram rationem quid necessariò requiratur 34. eius caput & fundamentum quomodò Christus, & quomodò Petrus 56. eius nomine quando primũ vsa sit scriptura vetus: & quando noua, & quare 20. eius etymon 43. 287.
 ecclesię nomen conuincit, non habere ecclesiam Protestantes 287.
 ecclesię singulę velut mansiones arce Noe 29.
 ecclesię Dei dilatatio per vniuersum orbem 37.
 ecclesię Catholicę vnum esse caput visibile, conuincit corporis humani analogia apud Paulum 53. 54. & ipsa natura docet 56.
 ecclesię Romanę magna laus, quod in crimine ponitur à Protestantibus 252. eius cęlibatum qui autũ sint olim repræhendere 203.
 ecclesię Gręcę & Africanę testes in Protestantes in Chrismate & vnctione episcoporum 225.
 ecclesię Gręcę & Latinę testimonium

in synodo octaua, non pertinere ad magistratus laicos ius vocandi & ordinandi ministros eccles. 146.
 ecclesię Gręcę testes contra Catholicos citati, testimoniũ contra Protestantes dicunt 209. testimonium contra ipsos dant de Quadragesima, & sacrificio altaris 226.
 ecclesię Constantinop. testimonium de confirmandis vniuersis fratribus aliquandò ab episcopo Rom. 75.
 ecclesię Protestantium, non sunt partes ecclesię Catholicę 43.
 ecclesię ministrorum colligatio secundũ apostolum, qua Protestantes carent 285.
 ecclesiam Dei falsò sibi vendicantes, quomodò exemplo sanctorũ patrum redarguendi 38.
 ad ecclesiã Rom. pertinet, vt omnes omnium errores improbet: & omnes, q̄ seducunt, increpet 252.
 ecclesiam suam ministri Antuerpienses meritò vocant teneram 45.
 ecclesiam si Protestantes hodiẽ habent, octingentis annis ecclesia Germani cauerunt 235.
 ecclesiarum Gręcarum criminatio in omnes mundi ecclesias 212. in Protestantes simul & nos 214.
 in ecclesiam Roman. criminatio falsa, & in Protestantes vera 227. earum testimonium de ieiunijs præscriptis, in Protestantes 213. earum multiplicia testimonia in Protestantes 214. 227. 241. earum sententia de vnctione episcoporum 224.
 in Ecclesijs Gręcorum nemo post

IN DVOS SEQUENTES FRANCISCI

ordinem sacrum susceptū vxorem ducit 210.
 Electi qui vocentur in euangelio 189. multi sunt, sed proportione non electorum, pauci 189. 190.
 episcopus quomodo sit ciuitas supra montem posita 23. & quomodo lux mundi 24. & lucerna super candelabrum 25. & sal 26. quando congreget ecclesiam in nomine Domini 20.
 episcopus sine ecclesia, sed non sine necessitate ecclesiae, ordinatus 275.
 episcopi arietes duces ouium 50. prophetę populorū 167. patres patrum 317. quare prophetę dicantur 303.
 episcopi non à populo aut à magistratu eligendi 324.
 episcopi Catholici quę in ecclesijs suis catholice docēt, hæc episcopus Roman. per illos in ecclesijs eorum docet 229.
 episcopi & presbyteri medici, & iudices spirituales 60.
 episcopi & presbyteri differētia 316
 episcoporum propria 23. autoritas & munus in ecclesia 5. eorum legitima successio, manifestum indicium veri sacerdotij, ac verę ecclesię 121. hac extincta, quanta mala insequi soleant 121. interitus successiois illorum, interitus sacerdotij 122. eorum intercisa successio vbi est, desperatio est fidei intercisę 122. per illorū vicarię ordinationis successioē voluit Dominus, vt certum haberemus de doctrina eius 103. quęadmodum hæc successio necessitate connexionis concludatur 104. quare sit Protestantibus odiosa 278.
 episcoporum totius Orientis ordinationes ab episcopo Rom. confirmari solitum fuisse, qui sint testes 159.
 episcoporum ordinatio, vide Ordinat.
 Errores antiqui inter initia religiōis Christianę in Germania 192. 193.
 Euangelicus Noe B. Petrus 29.
 in Eucharistia non sumptio rātum, vt Protestantes tradunt, sed etiam oblatio instituta 256.

F

Fabula data populis Protestantium ab Andrea Freyhub 277. facultas ad inquirēdum in vniuersos de fide Pontifici Rom. secundum Apostolicam traditionem tributa 249.
 Festi cathedrę Antiochenę & Romanę ratio 89.
 ex Festo cathedrę Petri quid Illyricus delirē obijciat in primatū 88
 Fides non defecit, Petro lapsō 248. eius fides nē deficiat, quomodo rogauerit Christus 246. cū pro fide eius, ne deficeret, Christus rogauit, pro fide successoris simul rogauit 247. quare ea defecerit Protestantibus 247.
 fides Germanię antiqua 293.
 fidei sanitatem quid in ecclesijs Catholicorum semper conseruauerit, & conseruet 234. eius vnitas, & dogmatum ecclesiasticorum consensio, quā diū in Germania durauerit 294.
 fidei nūquam deficiētis gratia quare Petro & successoribus eius collata 249.

fidem

TVRRIANI LIBROS INDEX.

fidem ecclesię nunquam defecturam esse, vbi Dominus promiserit 248.
 fideles omnes quęadmodum ad Petrum veniant secundum enigma visionis lintei, vsque ad Petrum venientis 36.
 G.
Germaniæ fides antiqua 293.
 germanię vtriusque testimonium antiquum in ecclesijs Gręcas de ijs, quę falsō in ecclesiam Rom. criminabantur 230.
 germaniæ fidei professio in synodo Moguntina 293.
 Gręci schismatici meliores, quā Protestantes 176. nihil noui in ecclesiam suam introduxerunt præter schisma vnionis 177. cur ecclesiam habeant etsi schismaticam, Protestantes verō penitēs nullam 297. quare ministros in ecclesia sua habeant, Protestantes verō penitēs nullos 300.
 Gręcorum mēdaciū in nos commune cum Protestantibus 214.
 gręcarum ecclesiarum, vide Eccles.
 H.
Hæretici an habeant Sacramenta 29. 36. 44.
 hæreticorum descriptio 177.
 nimia licentia in repræhendendo 203. malitia in citandis patribus 64. 85. 268. discrepantia in sacramentorum numero 8. eorū proprium, etsi omnium iudicio reuincantur, suo tamen nunquam. 199.
 hæresum origo vndē 84.
 Hieronymus testis Protestantium, in ipsos testimonium dicit 270.
 hieronymi locus, contra primum

ab Illyrico insipienter & mendosē obiectus 96.
 Hircus cur pro peccato principis immolabatur 144.
 Hypodiaconorum admonitio de lege continentię 210.
 I.
Ieiunium Quadragesimę ecclesię Gręcę religiosissimē seruant 226.
 Iesum qui soluunt, qui sint 196. 197. eum quomodo soluat, qui imaginem Christi adorandam esse negat 198.
 Illyricus quomodo Cyprianum testem contra se citet 80. & Augustinum 84. 85. & Hieronymum 96. quomodo primum insanē oppugnet 68. quid ex festo cathedrę Petri obijciat delirē in primum 88. quę Africanis patribus obijciat contra primum 91. neque canonem sextum concil. Nicen. intellexit, neque vim verbi primatus 72. testimonio suo reuincitur 70. mendacij arguitur 69. 91. redarguitur de ijs ipsis libris, quos citat 95. ab episcopis Africanis anathematizatus 96.
 Illyrici argumentatio sophistica 86. ignorantia 94. malitia 98. fraus & astutia in citando can. vj. Nicen. concil. 73. commentatio in legenda Petri 69.
 Imperatori nihil derogatur, quod à præfectis prætorio non liceret ad eum prouocare 95.
 Innocentius primus in eos, qui nolebant sequi, quod ecclesię Rom. traditum erat 263.
 innocentij testimonium de ecclesię Rom.

Rom. euangelica doctrina, sacramentorum vsu & ecclesiastica disciplina 254.

Ioannis loci de Chrismatis sacramento interpretatio 218.

Iudeorum cum Samaritanis controuersia de templo & sacerdotio, ex successione pontificū diiudicata 113. & 114.

Iudicari aliquando ab alijs episcopis causas episcoporum, non derogat quicquam primatui episcopi Rom. 83.

Ius ordinandi ministros mutabile est apud Protestantes 127.

L.

L Ex quarè iusserit offerri hircum 52.

Luterus protoplastus Protestantium 119. Antichristi præcursor 195. fecit, vt quæ Paulus de constitutione hierarchiæ ecclesiasticæ scripsit, ampliùs ad protestantes suos non pertinerent 295. presbyter tantum, neminem ordinare potuit 105. episcopus non fuit, ac proindè ordinare presbyteros non potuit 112. quomodo fecerit, vt tertij ordinis à se facti esset 112.

Luteri maior licentia & audacia in ordinando, quàm illorū chorepiscoporum, quos Basilius accusat 111. eius vxor monialis ex monasterio Nymicensi 237.

Luterum de sacrilegio & incestu condemnauit ecclesia Romana & ecclesiæ Græcæ 237. in eū quomodo quadrent, quæ Leo Magnus in chorepiscopos scripsit 106. in quibus ijs fit similis 109.

in Lutero Aërius hæresiarcha reuixit 315.

M.

M Agistratus illi seuerissimè à Deo puniendi sunt, qui populos ministris ecclesiæ fraudari patiuntur 290.

magistratus quid in ordinationibus possit secundum scripturā 129.

magistratus secularium in scriptura, hirci 52. 144.

ad Magistratus seculares secundum ordinationem Dei quid pertineat 137.

magistratus laici, qui ius eligendi ministros ecclesiæ habere volunt, & defendunt, facti sunt anathema in synodo Oecumenica 147.

magistratum assensus in ordinationibus ministrorum quorsum spectet 143.

Mala quanta insequi soleant, extincta episcoporum successione 121.

Mendacium Græcorū in nos commune cum Protestantibus 214.

Mensam cœnæ Dominicæ cur Apostolus altare vocauerit 257.

Ministri ecclesiæ non magis nunc à potestatibus seculi cõstitui possunt, quàm olim à potestatibus gentilium Rom. 137. & sic à potestate seculi exeunt, vt à Capitolio sacerdotes 137.

ministri verbi legitimi, qui sint 153.

ministri Antuerpienses meritò teneram vocant suam ecclesiā 44.

ministri confessionis Augustanæ, Antuerpiensis, Heluetiæ, & similitū, non pertinent ad oues Christi 51.

ministri verbi apud Protestantes, quales sint 153.

ministri Protestantium, vide Protestan-

testantium.

ministros ecclesiæ constituendi potestas, quædam potestas pascendi est 134. 137. 138.

ministros ordinandi ius mutabile est apud Protestantes 127.

ministorum ecclesiæ sacri gradus, vinculo castitatis propter consecrationem connexi lege diuina 207.

ministorum Heluetiæ contra primatū episcopi Rom. argumentatio 58. 61. 62.

Missas pro viuis & defunctis qui negant, nolunt Christum iam ampliùs mediatorem esse pro eis, sed fuisse tantum 258.

Monasteriorum direptores antiqui patres quomodo appellauerint 236.

in Monasteriorum & Monialiū violatores sacrilegos & incestos horribilia supplicij exèpla 239.

Mosaici templi demonstratio ex successione pontificum veteris testamenti 114.

Mysterium iniquitatis Antichristi quomodo iam operetur 196.

N.

Nicolai V. prænunciatio de calamitate & seruitute Græcorum post reuersionem ad vœnitum 243.

Numero primum esse, & potestate primum, quid differant 65.

O.

Obedientia, quam Petro debent omnes ecclesiæ 35.

Oblatio à Protestantibus explosa, verbo Dei confirmatur 256.

Offerendum esse pro viuis & mor-

tuis, ex verbo Dei liquet 257.

Opus operatum in Missa, Christus 262.

Ordinarij successores, per quos apostolica doctrina ab initio in nos deriuata est 291.

Ordinatio episcopi occupatæ ecclesiæ quandò fiat 273. in ordinatione eius qua ratione dicatur, Vade, prædica populo tibi commissio 274.

ordinatio episcopi quarè à pluribus fiat 22.

ordinationis veræ signum in ecclesia Catholica quod sit 311.

ordinationem Confessionistæ inter Sacramenta referunt 164.

in Ordinatione ex autoritate Dei quid descendat 169.

ordinationes episcoporum totius Oriëtis, ab episcopo Rom. confirmari solitum fuisse, testes qui sint 159.

ordinationes Protestantium Selneccerus tanquàm profanas nolens & imprudens condemnat, & nostras tanquàm diuinas confirmat 164.

ad Ordinationes veras discernendum, cur signum certum & immutabile datum 309.

Ordines sunt duo distincti episcoporum & presbyterorum 270. plures sunt minores ordines ministrorum, authore Dionysio contra Protestantes, Dionysium in se citantes 270.

Ordinandi episcopum ecclesiæ occupatæ ratio 273.

ordinandi ius ministros mutabile est apud Protestantes 127.

ordinari episcopum absolutè, quid sit

IN DVOS SEQUENTES FRANCISCI

fit 275.
ordinati ab episcopo, sunt verbi ministri 154.

ordinati apostoli in die Pentecostes, & cur 304.

P.

PAlliū cur Metropolitanī à Pont. Rom. accipiant 232.

Parabolę de operarijs in vineam conductis explicatio 190.

Paschæ etymologia 119.

Pastores apud hæreticos non habent ostium, quo ingrediantur ad ouile 144.

Patres sancti testimonio successionis ordinarię pontificum Rom. aduersus hæreticos qui fuerint vsi 117.

Paulus quare ordinatus per impositionem manuum 302.

Pauli & Barnabę ordinatio 303.

Peccata pœnitentium varię iudicanda secundum constitutionem Apostolorum 59.

pro Peccato principis hircus immolabatur 144.

Petrę duplicis, & duplicis fundamenti distinctio 87.

B. Petrus euangelicus Noe 29. quomodo fundamentū ecclesię 245. orationes promittit pro nobis post hanc vitam 266.

petri oratio post hanc vitam pro nobis, aduocationis Christi ministra 267. eius fides nē deficiat, quomodo rogauerit Christus 246. cum pro eius fide, nē deficeret, Christus rogauit, pro fide successoris simul rogauit 247.

petro omnes oues sunt commissę 74. eo lapso, non defecit fides 248.

petro & successoribus quare gratia fidei nunquam deficientis collata 249.

Philippus alienis scripturę locis nititur probare ordinationes Protestantium 151. 152. 154. illis conuincitur, falsas & suppositas esse ministrorum Protestantium ordinationes 156. dum Protestantium ordinationes & ministerium defendere vult, magis coarguit 155. quomodo redarguatur ex epistola quam citat 157. conscientia conuictus, quomodo confessus sit, habere primatum episcopum Rom. 67. confiteri vnum caput ecclesię visibile cogitur 48. 49. in mendacio impudenti depræhensus 156.

philippi de primatu episcopi Rom. responsio 66. eius argumēta pro laicis sacerdotibus 153. 154.

Pontifex summus, Petri successor. 17.

pontificis Rom. autoritas 52. eius est confirmare ordinationes episcoporum 141.

pontifici Rom. facultas ad inquirendum in vniuersos de fide secundum Apostolicam traditionem tributa 249. ei qui non obediunt, non pertinent ad oues beato Petro à Christo commissas 232.

pontificem Rom. qui Antichristum blasphemē faciunt, quomodo Deum faciant mendacem 195.

pontificem non posse errare in fide cum ijs, qui eum sequuntur, quid sit 247.

pontificum Rom. successio quantum vim habeat ad probandum verum

TVRRIANI LIBROS INDEX.

verum sacerdotium & veram ecclesiam 117.

Populus quid in ordinationibus possit secundum scripturam. 129.

populi assensus quorsum spectet in ordinationibus ministrorū 130.

143. eius consensus non excluditur apud nos, vt Protestantes inuidiosē fingunt 131. eius consensus in ordinationibus ministrorum requiri aliud est, aliud, propria eius suffragia 131.

populi Israel iudices non auctoritate magistratū, neque suffragio populi, sed à Deo electi 325.

populo quę verba tribui soleant in eligendis ministris ecclesię, & quę ijs, qui auctoritatis suffragium habent 135.

ad Populum pertinet non pascere, sed educi ad pastum 134.

Potestas spiritalis non datur per legem seculi 132. in illius creatione qui propria & legitima suffragia ferunt, potestatem spiritualem conferunt 132.

potestas clauium à Petro cœpit, & per eum in alios episcopos deriuatur 83.

potestas constituendi ministros ecclesię, quædam potestas est pascendi 134.

potestatis secularis munus à capite repetitum 136.

Potestates diuinę creationis, & potestates humanę creationis 135.

potestates ecclesiasticę, diuinę creationis 169.

à Potestatibus seculi non magis nūc ministri ecclesię constitui pos-

sunt, quàm olim à potestatibus gentilium Rom. 137. & sic à potestate seculi exeunt, vt à Capitolio sacerdotes 137.

πρεσβυτεριον quid significet 73.

Presbyteri, patres filiorum 317. doctores notitię Dei, & episcoporum adiutores 153.

presbyterij nomen quid significet 23. 163.

presbyteri nomen quare commune sit episcoporum 22.

presbyteri & episcopi, medici & iudices spirituales 60.

Primatus Romanę sedis 242.

de Primatu Romanę sedis, sextę synodi testimonium 244. auctoritas synodi Nicenę de eodem 246. & sexcentorum episcoporum in synodo Chalcedonensi testimonium 244. & Gręcarum ecclesiarum 243.

Professio fidei Germanię in synodo Moguntina 293.

Propheta Esaię de sacerdotibus noui testamenti expressa, & de patrimonijs ecclesiarum, ad effectum planē perducta in ecclesijs Catholicorum, non apud Protestantes 320.

prophetarum veteris & noui testamenti officium 4.

Protestantes habentes ecclesiam, hæreditatem Christi defraudant 20. nobis reliquias ecclesię concedunt 179. sed dum in nobis eas agnoscere negant, mendacem faciunt prophetam 184. & quę de ijs tradunt, cum scriptura, nature sensu, rerum experientia, & promissis Dei & eius fide pugnant

e

184.

IN DVOS SEQVENTES FRANCISCI

184. secum pugnant, ecclesiam nobis concedentes, & rursus negantes 177. coguntur confiteri, aut se in ecclesia Catholica non esse, aut vniuersam gentem Germanicam ab initio susceptæ fidei Christi vsque ad Luterum, extra ecclesiam perisse 231. conuicti, confitentur non perisse ecclesiam apud nos, vt olim Donatistæ 184. si hodiè ecclesiam habent, octingentis annis ecclesia Germani caruerunt 235. ecclesiam faciunt corpus polycephalon 301. non cohærent ecclesiæ 46. non habent ecclesiam 31. eos non habere ecclesiam, ipsum ecclesiæ nomen conuincit 287. non possunt ostendere in ecclesia sua, successores eorum graduum ministrorum, quos Deus in ecclesia constituit vsque ad consummationem seculi 289. non habent ordinationem presbyterorum 161. quid excusent, cur à Catholicis non petant ordinationes 312. non habent verbi ministros 296. 300. neque verbum Dei 296. Christum secum manentem non habent 104. à Deo patre & filio & spiritu sancto recesserunt 298. dignitati, authoritati, vtilitati, & sanctitati legationis pro Christo infinitum detrahunt 263. Chrisma magicum appellant, & Christum magum 217. vnà cum Sacramento Confirmationis relicto, fidem reliquerunt 233. ponunt bonum, malam: lucem, tenebras, cum pietatem erga Deum ex cultu imaginum idolo-

latiam ponunt 265. vniuersis mundi ecclesijs repugnant propter superbiam, & contumaciam vnius monachi apostatæ 146. sunt peiores, quàm Græci schismatici 176. Donatistarum & Cresconij Grammatici imitatores 180. 181. crudelitatem Catholicis obijciunt, vt olim Donatistæ 178. peiores quàm Donatistæ in contemptu Chrismatismatis 222. minus Deum timentes quàm Donatistæ 223. partim meliores, partim peiores quàm Donatistæ 188. in quibus sint Donatistis similes 68. exemplo Donatistarum de paucitate gloriantur 186. noui Sichimitæ in creandis suis ministris 169. quomodò Samaritani 114.

Protestantes cur non sint superædificati super fundamentum Apostolorum & prophetarum 5. quàm diù non se referunt ad vnum visibile caput ecclesiæ, non possunt manere in vnitatem ecclesiæ 287. quomodò non satis confiteantur, Christum in carne venisse 197. quomodò Apostolica manuum impositione baptizatos priuent 216. quomodò nunquàm intelligere volunt, non poni à nobis aliud caput præter Christum, nec aliud fundamentum 245. quomodò ipsi testes esse possint, falsum esse crimen idololatriæ, quod in ecclesia nostra Philippus finxit 67. quales producant testes 251. testatione suorum testium iugulari 242. Ambrosium testem contra

TVRRIANI LIBROS INDEX.

contra se citant 271. Dionysium 270. & Cyprianum 271. 169. vocationem ab ordinatione non distinguunt, vt decipiant 136. suffragium petitionis, à suffragio potestatis non separant 136. nullas nuptias honorant 214. profitentes sequi se fidem Damasi Pont. quomodò in duas partes claudicant 65. Protestantes digni ministris laicis 166. apud eos quales sint ministri verbi 153. apud Protestantes non potest ecclesia facere augmentum corporis in ædificationem sui in charitate 317. non sunt charismata varia potestatis ecclesiasticæ distributa ministris 300. apud eos nullus est, cuius officij & potestatis sit ministros monere & hortari 317. quales sint apud eos ministri verbi 153. digni ministris laicis 166. protestantes baptizati, vt Nouatus, sine sacramento Chrismatismatis 219. in Protestantes ecclesiarum Græcarum testimonium de Chrismatismate 214. 219. in eos quàm benè quadrent, quæ Athanasius in Arrianos scripsit 213. protestantium inuidia 131. eorum calumnia depræhensa simul & oppressa 252. eorum argumentatio ex authoritate Cypriani, in ipsos retorquetur 63. 64. protestantium argumenta ad probandum, requiri suffragia populii in ordinationibus ministrorum 132. 133. exempla ad pro-

bandum suas ordinationes, quibus maximè refelluntur 160. 161. protestantium ecclesiæ, non sunt partes ecclesiæ Catholicæ pag. 43. protestantium baptismus etfi verus sit baptismus, non tamen est similis formæ cum arca Noe 28. quid requiratur, vt sit ei similis 31. protestantium Superintendentes & ministri, quare non possunt esse ciuitas super montem posita, 24. neque lux mundi 25. neque lucerna super candelabrum 25. nec fal 26. nec pars ecclesiæ Catholicæ 37. protestantium doctores, in patres & magistratus suos impij 213. protestantium patroni repugnantia 264. eorum defensor cogitur confessione sua concedere reliquias ecclesiæ perisse apud Catholicos, quod prius negauit 265. testimonium Ignatij citat, ordinem presbyterorum distinctum esse ab ordine episcoporum, contra protestantes 269. sibi repugnat, & nobis consentit 178. gladium eduxit, quo se iugulauit 142. protestantium quales per Turriani quæstiones constrictio 330. protestantium magistratus quid qua in re committant atque audeant 330. protestantium dempto exemplo, quid nulli vnquàm tentârunt heretici 331.

protestantium ministri nullam originem habent 105. originem vocationis & ordinationis suæ ex stirpe laica ducunt 321. non possunt esse successores Apostolorum 105. sunt arietes sine pastore 51. 234. & noui Abimelech 169. quomodo Abimelech imitentur 327. non sunt bonæ simiæ Catholicorum sacerdotū 261. suas ordinationes ipsi potius fœdissime contaminant, quod nobis falsò obijciunt in nostris 318.

protestantium ministrorum sacrilegum scelus 210.

in Protestantium rebellium signum conseruatur in ecclesia series & continuatio Apostolorū & Prophetarum 310.

protestantium ordinationes, vide Ordinationes.

à Protestantibus omnes maiores suos damnari, res luctu & lachrymis digna 293.

Prouidentia Dei aduersus negantes primatum episcopi Romani 77.

Purgatorium 241.

Quadragesima in Germania ante annos octingentos 233. quadragesimam ecclesiæ Græcæ religiose seruant 226.

R.

Regnum, post reditum è Babilone, cum sacerdotio copulatum 116.

regnum Christi in terra secundum humanitatem, per pontifices regit Christus 18.

regnum Christi secundum promissio-

nes patribus factas amplissimum, quomodo Luterus in duas Germanias non totas conclusit 45.

regnum Dauid, quomodo sit translatum ad ecclesiam in Christo 13. 14.

Religio votorum castitatis, in ecclesijs Græcorum semper sanctissima fuit 209.

Reliquias ecclesiæ nobis Protestantes concedunt 179.

S.

Sacerdotium Leuiticum olim à Iudæis contra Samaritanos, ex successione pontificum probatum 115.

sacerdotij veri ac veræ ecclesiæ non est manifestius indicium, quàm successio legitima episcoporum 121.

sacerdotes Protestantium meri laici 320.

sacerdotum ordines, duo 98. ante legem qualis fuerit eorum vocationis 327. eorum iudicium in iniungenda pœnitentia 59.

Sacramentum confirmationis 233. ab Apostolis Chrisma vocatum 217. qui illud magicum appellant, vt Protestantes, Christum appellant magum 217. Esaiam vocant prophetam magicum 221.

sacramentū Chrismatis, vide Chrisma.

sacramenta sunt Ecclesiæ viscera 44.

sacramenta an hæretici habeant 29. 36. 44.

sacrilegum scelus ministrorū Protestantium

testantium 210.

samaritanorū cum Iudæis de templo & sacerdotio controuersia, ex successione pontificum dijudicata 113. & 114.

sanctorum intercessio 90.

sanctam fidem quid in ecclesijs Catholicorum semper conseruauerit ac conseruet 234.

satisfactiones 241.

Saxoniarum antiquæ mos in puniendo adulterio 237.

Schismata vnde sint nata 84.

scriptura sacra non est extra ecclesiam 3.

scripturæ consuetudo 13.

scripturæ non in legendo, sed in intelligendo consistunt 296.

scripturæ alienissimis locis nititur Philippus probare ordinationes Protestantium 151. 152.

Seculariū magistratus, in scriptura hirci 52. 144.

felneccerus ordinationes Protestantium tanquàm profanas nolens & imprudens cõdemnat, & nostras tanquàm diuinas confirmat 164.

felnecceri repugnantia 40. nouum loquedi genus 160. eius testimonio non habent Protestantes ordinationem presbyterorum 161. eius argumentatio contra ordinationes Protestantium exemplis confecta 162. loco Pauli de ordinatione Timothei repugnat 163.

femen Dei, Apostoli 102.

sententia Cypriani Martyris de falsis verbi ministris 153.

series & continuatio Apostolorum

& Prophetarum cur in Ecclesia conseruetur 310.

Signum certum & immutabile ad discernendum veras ordinationes cur datum 309.

signum ordinationis veræ in ecclesia Catholica quod sit 311.

simeon Theffalonicen. in magistratus, qui autoritate sua canonicè ordinos ab ecclesia ad ecclesiam transferunt 147. 148. & in eos, qui falsò aiebant fieri patriarcham ab Imperatore 149.

Soluere Iesum quomodo dicatur, qui imaginem Christi adorãdam negat 198.

Spirituale aliquandò significat inuisibile 61.

spiritualem omnia iudicare, quid sit 180.

spirituales qui vocentur in epistola ad Galatas 59.

Successio episcoporum, vide Episcop. & Pontif.

successio Pontificum Romanorum quantam vim habeat ad probandum verum sacerdotium & veram Ecclesiam 117.

successores Apostolorum, semen feminis Dei 102.

suffragium petitionis, differt à suffragio autoritatis 134.

Synodus Carthagenensis de quo cum episcopis cõtendebat, quid sit 94.

synodi Carthagin. statutum in ordinatione presbyteri 130.

synodi Constantinopol. epistolam Protestantes contra ordinationes suas, nescientes, citant 139.

synodi Nicenæ canon de Chorepiscopis,

IN DVOS SEQUENTES FRANCISCI

scopis, & eorum officio, & honore 107. & synodi Antiochens 109.
 synodi Nicenę sententia, de primatu Pont. Rom. ex can. 6. expressa 76
 synodi Florentinę decreta 241.
 synodi Moguntinę confessio contra confessionistas 231. eius testimonium, non pertinere ad oues B. Petro commissas, qui episcopo Rom. non obediunt 232.
 synodorum prouincialium utilitas & vsus 294.

T

Templi Mosaici demonstratio ex successione Pontificū veteris testamenti 114.
 testes ecclesię Gręcę contra Catholicos citati, testimonium contra Protestantē dicunt 209.
 testes qui sint, solitum fuisse ordinationes episcoporum totius Orientis ab episcopo Roma. confirmari 159.
 testimonio ordinarię successionis Pontificum, aduersus hæreticos qui Patres vli sint 117.
 testimonium antiquum vtriusque Germanię in ecclesias Gręcas de ijs, quę falsò in ecclesiam Romanam criminabantur 230.
 testimonium Augustini, cõtra primatum ab Illyrico citatum, quomodò intelligendum 85. 87.
 testimonium Innocentij de ecclesię Romanę euāgelica doctrina, Sacramentorum vsu, & ecclesiastica disciplina 254.
 Thomistę & Scotistę sunt nomina varię professionis opinionū in quæstionibus, quę nec ad fidē,

nec ad dogmata fidei ptinent 238
 Tres merfiones vnus baptismatis quę sint 33.
 Tribus Ioseph quare in duas diuisa 116.
 tribus Iuda & Leui, communionē matrimoniorum iunctę 116.
 Typus Ecclesię, arca Noe 27.

V

Valentiniani Imperat. testimonium Protestantē contra ordinationes suas, nescientes, citant 143.
 verbum Dei vt in ecclesia continetur, necessē est continuari successione ministrorum euangelij 295.
 verbum Dei de cęlibatu ministrorum ecclesię 208.
 verba quę tribui soleant populo in eligendis ministris ecclesię, & quę ijs, qui autoritatis suffragium habent 135.
 Vicarium Christi qui se profiteretur, quid profiteatur 62.
 visibile esse caput ecclesię Catholicę, ex analogia capitis corporis humani, ad caput corporis ecclesię mysticum, conuincitur 54. 55.
 visibile esse caput in mystico corpore ecclesię, quomodò apostolus docuerit 285.
 Umberto Leonis noni legatus ad Cõstantinopolitan. quid Gręcis obiecerit 210.
 de Vnctione episcoporum, ecclesiarum Gręcarum sententia 224.
 vnitas in omni multitudine ecclesiarum necessaria, si in vnum corpus ecclesię cohærere debent 47.
 vnitas

TVRRIANI LIBROS INDEX.

vnitas fidei & dogmatum ecclesiarum consensus quàm diū in Germania durauerit 294.
 Voti taciti & consecrationis ratione in gradibus ministrorum cęlibatus secundum legem diuinam necessarius 211.
 de voto castitatis quid ante annos 800. Germania didicerit 314.
 votorum castitatis religio, in ecclesijs Gręcorum semper sanctissima fuit 209.
 Vxor Luteri monialis ex monasterio Nymicensi 237.
 vxorem nemo in ecclesijs Gręcorum post ordinem susceptū ducit 210.

ALPHABETICVS HVIVS OPERIS ORDO.

a, b, c, d, e, A, B, C, D, E, F, G, H, I, K, L, M, N, O, P, Q, R, S, T, V, X, Y, Z, Aa, Bb, Cc, Dd, Ee, Ff, Gg, Hh, Ii, Kk, Ll, Mm, Nn, Oo, Pp, Qq, Rr, Ss, Tt. Singulisque comprehenduntur integra folia, excepto semifolio vnico Tt.

FRAN-

FRANCISCI TVR
RIANI, SOCIETATIS IESV,
ADVERSUS CAPITA DISPUTATIONIS
Lipficæ, Andreae Freyhub, DE ECCL-
SIA, & ordinationibus ministro-
rum Ecclesiæ,
LIBER PRIMVS.

*Quomodo demonstretur, non esse Ecclesiam, ubi Protestantes esse
dicunt: & quomodo ipsi non possunt habere fundamentum
Propheticae & Apostolicae doctrinae, vel suo testimonio.*

CAPVT PRIMVM.

IT igitur Andreas cap. vij. suæ
disputationis, Ecclesiam inueni-
ri in omnibus locis, ubi retinetur
fundamentū Propheticae & Apo-
stolicę doctrinae, & verus vsus sa-
cramentorū. Hic primū mi-
ratus sum, virum in academia Li-
pfica eruditum, & ita in eruditio-
ne progressum, vt iudicio & suf-
fragio eiusdem academiae, docto-
ris nomen & honorem tulerit,
sic iudicasse, vt prius scire oporteret, ubi Ecclesia sit, quàm
scire, quæ sit: in quo tota ferè causa pendet. Si enim Lipsiensibus
& cæteris Protestantibus, nobiscum de ratione Ecclesiæ
conueniret: nulla quæstio aut dubitatio de loco esset, quia
ibi omninò esset, ubi ratio eius inuenta esset. Sed dicet for-
tassè statim doctor Andreas, hanc esse rationem Ecclesiæ, re-
tinere scilicet fundamentum Propheticae & Apostolicae do-
ctrinae, & verum vsum sacramentorum: iam hoc magis mirer,
A si quod

2. Pet. 1.
Eph. 5.
Gene. 2.

Gene. 14.

Gene. 22.

Leuit. 8.

Deut. 4.

si quod prius est, vult pendere ex posteriore. prius enim fuit Ecclesia Dei, quam allata esset prophetia: id est, prius, quam Spiritu sancto inspirati locuti essent sancti Dei homines: prius, dico, quam Adam prophetaret sacramentum magnum in Christo & in ecclesia, inquit: Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea: propter hoc relinquet homo patrem & matrem, & quæ sequuntur. Ecclesia item fuit sub Melchisedec sacerdote Dei altissimi: sicut enim ecclesia non est, si non habet sacerdotem, ut ait beatus Hieronymus contra Luciferianos: sic non potuit non esse ecclesia, quæ Melchisedec habuit Dei sacerdotem, cum nondum tamen de ecclesia per sanctum orbem propaganda, prophetica scriptura dixisset Abraæ, Multiplicabo semen tuum sicut stellas cæli, & sicut arenam, quæ est in litore maris: possidebit semen tuum portas inimicorum suorum, & benedicentur in semine tuo omnes gentes terræ. Sub Moise verò, cum iam non pro sua quisque voluntate, ac nemine id requirente, futuri erant sacerdotes, ut antea fuerant Abel, Noe, Melchisedec, Abraam, Iob, Isaac, Iacob, & alij, qui sponte sua, sola lege naturali secundum Deum ad cultum Dei sacerdotalem sacrificijs faciendis excitante, ut Clemens Rom. in libro vj. de const. apostol. & Anacletus in epist. iij. tradunt, sed potius iussu ac lege Dei ordinandi erant, & quidem sub vno principe sacerdotum, qui fuit Aaron, tunc quamvis iam erat, & tenebatur fundamentum prophetice doctrinæ, non prius tamen fuit, neque appellata est ecclesia, quam Aaron pontifex factus esset. Obseruauit hoc Cyrillus Hierosolymitanus, author in scripturis sanctis exercitissimus. Sic enim in Catechesi xvij. scripsit: σημειώλεον δὲ, ὅτι τὸ ἐκκλησιαστικὸν πρῶτον ἐν ταῖς γραφαῖς εἴρηται νῦν, ἵνα κατὰ τὸν Ααρὼν εἰσὶ τὴν ἀρχιερωσύνην ὁ κύριος κατέστη: Notandum, inquit, est, quod tunc primum dictum est in scripturis, conuocare in ecclesiam, cum Dominus Aaronem in pontificatu constituit. Subiungit deinde alias obseruationes locorum scripturæ, ut in Deuteron. inquit Moyses, Tunc dixit Dominus ad me, Conuoca populum in ecclesiam.

siam, hoc enim significat, ἐκκλησιαστον πρὸς ἐμὲ τὸν λαόν: & audiant verba hæc, ut discant timere me. Obseruatione huius loci satis admonemur, eos, qui ecclesiam, in quam conuocentur, non habent, timorem Dei penitus abiicisse: nec villo modo audire velle, quæ ad timorem Dei eos reuocent. Rursus idem Cyrillus: Nominis ecclesiam, inquit, meminit, cum ait de tabulis, & in ipsis scripta erant omnia verba, quæ locutus est Deus Moisi in die ecclesiam. sic enim est apud Ixx. q̄ perinde sunt, ut idem Cyrillus interpretatur, quasi apertiùs diceret, In die, qua à Deo vocati, congregati estis. Huius quoque loci obseruatione docemur, eos, qui in ecclesiam non conuocantur, quia eam non habent, nec eos scripturas sanctas habere, quamuis habere videantur. Scripturæ enim non in legendo, sed in intelligendo consistunt, ut B. Hieronymus contra Luciferianos ait. & B. Hilarius lib. i. de Trinitate: De intelligentia (inquit) heresis, non de scriptura est: & sensus, non sermo, fit crimen. Illud autem præcipua notatione dignum est, quod cum Deus legem in tabulis descriptam populo suo per Moysen dedit, populum ipsum ad accipiendam legem conuocatum non vocauit scriptura in Exodo ecclesiam, ut quidem vocauit in Deut. cum de lege illa, iam data, & à populo accepta, commemorauit: quod non ob aliam causam factum est, ut ex obseruatione Cyrilli Hierosolymitani, quam paulò antè dixi, intelligi potest, nisi quia nondum erat pontifex Aaron, cum lex data est: erat tamen iam, cum Deuteronomium scriptum est: sequitur enim post Leuiticum, in quo pontifex Aaron consecratus est: & ubi est primum positum verbum ecclesie: ut intelligamus, non esse ecclesiam legitimam, nec esse posse, quæ vniuersæ ecclesie pontificem, cuius typus & umbra fuit Aaron, non recipit, nec agnoscit. Redeo ad Cyrilli obseruationes. subiungit enim: Et in Psalmis inquit, Confitebor tibi in Ecclesia magna, & in populo graui laudabo te. prius enim cecinit psalmographus, In ecclesijs benedicite Dominum ex fontibus Israel. Ex quo autem tempore Iudei propter insidias, quas Saluatori struxere, à gratia exciderunt, secundam ex gentibus Saluator

Deut. 9.

Exo. 19.
Deut. 4.

Leuit. 8.

Psal. 34.

Psal. 67.

Matt. 16. Ecclesiā Christianorū ædificauit, de qua dixit B. Petro, Et super hanc petram ædificabo ecclesiam meā, & portę inferi non præualebunt aduersus eam. Haftenus Cyrillus. Cùm dixit ecclesiam Christianorum, vniuersam planè ecclesiam dixit, cui tanquàm partes necessè est adhærere singulas ecclesias, quæ ecclesiæ Dei dici & esse volunt, ac proindè eum habere pontificem, qui est vniuersæ ecclesiæ Pontif. Erras igitur, Andrea, in via, quam tuę academiæ & confessionis Augustanæ Protestantibus demonstras ad inueniendum Ecclesiam, cùm ais, Ibi inueniri ecclesiam, vbi cunquè est fundamentum Propheticæ & Apostolicę doctrinæ, ac verus vsus sacramentorum. Ante Moysen enim prius fuit Ecclesia, quàm Prophetica doctrina, vt docui: sub Moise prius fuit scripturę propheticę fundamentū, quàm Ecclesia: post Moysen verò, id est, post legem veterē, prius fuit Ecclesia, quàm doctrina Apostolica & prophetica: id est, prius, quàm apostoli & prophetę noui testamēti, doctrinam Christi prædicarent: post ascensum verò Christi in cælū, ibi est Ecclesia, vbi est & fundamentū eius, quod est verbum Dei, ab Apostolis & Prophetis prædicatum, & ministri verbi Dei, Apostolorum & Prophetarum successores. Super hoc enim fundamentum, quod sancti Apostoli & prophetæ, per prædicationem suam secundum gratiam, quæ eis data est, tanquàm sapientes architecti posuerunt, superædificati sumus: sicut apostolus Paulus de se ad Corinth. scripsit, tanquàm sapiens architectus fundamentum posui. & ad Eph. superædificati, inquit, super fundamentum Apostolorum & Prophetarum. Prophetas dixit hinc Apostolus non tam illos veteres, quide futura in nobis gratia, sicut beatus Petrus ait, prophetauerunt, scrutantes, in quod vel quale tempus significaret in eis spiritus sanctus eas, quę in Christo sunt, passiones, & posteriores glorias, quàm illos noui testamenti prophetas, quos secundò post apostolos Deus in ecclesia posuit, quibus, vt idem Paulus statim ait, reuelatum fuit tunc, sicut apostolis mysterium vocationis gentiū, ad euangelizandum in eis Christum,

1. Cor. 3.

Eph. 2.

1. Pet. 1.

1. Cor. 12.
Eph. 3.

stum, quod erat quoddam prophetare. Ergò super horū fundamentū, id est, super fundamentū ab his positū, & super quod hi fundati fuerunt, quod est Christus Iesus, & verbū eius: tūc vos Protestantes, superædificari desuistis, cū successores apostolorū & prophetarū, id est, archiepiscopos & episcopos verbi ministros sustulistis: ex quo tempore neq; doctrinā Apostolicā, nec ecclesiam columnā & firmamentū veritatis habetis. Quomodò enim fundamentum ecclesiastici ædificij habere potestis, qui architectos, quos Deus, cuius ædificatio sumus, ecclesiæ ad ponendum fundamentum dedit, non habetis? Episcopi enim Catholici, sunt architecti spirituales, quorum munus & studium est, vt & ab ipsis, & ab alijs rectè tractetur verbum veritatis, id est, vt doctrina eius ad regulam Apostolicę traditionis, ab initio in ecclesia prædicatæ & conseruatę, dirigatur, Vt sicut idem Apostolus ait, ad quod peruenimus, vt idem sapiamus, in eadem regula permaneamus. Hi sunt crura corporis Christi, quod est ecclesia, sicut ait Salomon, pulchritudinem ecclesiæ sponsæ Christi, in ænigmate describens, & crura illius, columnæ marmoreæ. Quomodò igitur corpus Christi, quod est ecclesia, esse potest, vbi crura eius, quæ corpus sustentant, amputata sunt? aut quomodò rursus domus Dei, quæ est ecclesia, ibi erit, vbi columnæ eius sunt euersæ? Episcopi enim vt sunt crura mystica, sic & columnæ mysticæ, fundatæ super bases aureas incorruptæ veritatis, id est, sunt firmamenta ecclesiarum, quandiu adhærrent illi petræ, super quam ædificata est ecclesia, id est, primæ cathedræ Petri, cuius est in successore suo fratres confirmare. Deindè cū sit ecclesia, iuxta parabolam Domini, agnorum & ouium rationalium grex, qui non ex solo pane viuit, sed ex apostolica ac prophetica doctrina, & vero vsu sacramentorum, quæ ex ore Dei procedunt, cū ait Andreas ibi ecclesiam inueniri, vbi est fundamentum propheticæ & apostolicę doctrinæ, & verus vsus sacramentorum: perindè est, vt si diceret, ibi inueniri greges, vbi sunt pascua bona: at cū greges

Quare Protestantes non sint superædificati super fundamentū apostolorum & prophetarum.

Phil. 3.

Cant. 5.

Cant. 5.

Luc. 22.
Ioan. 10. &
21.

Matth. 4.

Zach. 13.
 Macch. 26.
 Matth. 9.

1. Pet. 1.

Tit. 3.

Epist. 3.

1. Cor. 11.

non sint, ubi non sunt pastores, sicut scriptum est, Percutiam pastorem, & dispergentur oves gregis: & illud in euangelio, Videns turbas, misertus est eis, quia erant vexati, & iacentes, sicut oves non habentes pastorem. hoc prius Andrea probare debuisti, pastores esse in vestra ecclesia. Sed quia hoc nullo verbo Dei probare potuisti, illud ipsum tibi quasi concessum sumpsisti, in quo tota controuersia posita est: & ratione gregis ex pascuis pendere voluisti, id est, prius ex posteriore. De pastore ergo quaestio est, in quo & gregis & pastus ratio pendet. Præterea, ecclesia Cypriani erat ne ecclesia? Credo, non negabit Andreas. nunquam enim Cyprianus schisma facere voluit, quin potius, ut B. Hieronymus in libro contra Luciferianos ait, in comunione eorum permansit, qui sententiae suae contrarii erant, & ut idem Cyprianus ad Iubaianum scripsit, cum collegis & coepiscopis suis concordiam & Dominicam pacem tenuit. At non erat in ea ecclesia legitimus usus sacramentorum. siquidem in usu baptismi, qui est prima radix euangelij, errabat: ac proinde non retinebat fundamentum apostolicæ & prophetice doctrine, quæ unum baptismum, & non duplex, tradidit nobis. Ergo ecclesia non consistit, ut tu falso posuisti, in fundamento apostolicæ & prophetice doctrine, & in vero usu sacramentorum. Sed quid dico de ecclesia Cypriani? Ecclesia Corinthiorum, ecclesia erat, & ut ecclesiam salutatur Apostolus, cum ait, Ecclesiam, quæ est Corinthi &c. & tamen ecclesia Corinth. mysterium resurrectionis mortuorum ignorabat: ac proinde fundamentum apostolicæ, & prophetice doctrine de mysterio baptismi, quo regenerati sumus in spem viuam per resurrectionem Iesu Christi, non retinebat, quando illud ignorabat. Sed aliud est ignorare, & paratum esse ad discendum: & cum didiceris, ad obediendum: aliud, nolle discere: aut cum didiceris, nolle acquiescere. hoc enim est, subuersum esse, & proprio iudicio condemnatum, ut B. Athanasius, ad Serapionem scribens, interpretatus est. Rursus idem Apostolus ecclesiam Corinthiorum arguit de falso usu sacramenti Eucharistiae,

stiae, quæ est, ut author est Dionysius Areop. altera præter baptismum radix euangelij, qua Christianus alitur, & crescit, ut ait beatus Petrus, in salutem. Error autem Corinthiorum, erat in usu magni sacramenti Eucharistiae, quod *δὲ δημοθινία*, id est, populares coenas pro sacra communione in ecclesia faciebant. Sic enim beatus Cyrillus, in quarto libro Pentabibli contra Nestorium, quæ est in Synodo Ephesina Græcorum exemplarium, interpretatus est. Illi enim ignorantes mysterij traditionem, ut ex ipso loco Pauli intelligere licet, existimabant unum se corpus illis coenis popularibus effici. Cum tamen ad faciendum hoc, id est, ut unum corpus efficerentur edendo, nullas alias præter panis & vini species, super altare tempore sacrificij offerre Dominus instituisset, iuxta Canonem secundum Apostolorum, qui ad hunc locum epistolæ ad Corinth. pertinet, ut nos nuper, cum de Canonibus apostolorum differeremus, copiosius docuimus. Quod si iste falsus usus sacramenti Eucharistiae, & deprauatio apostolicæ & prophetice doctrine, qua vera huius mysterij traditio continebatur, non effecit, quin ecclesia Corinthiorum ecclesia esset, sic enim eam salutatur Apostolus: Ecclesiam, inquit, Dei, quæ est Corinthi, & sanctificatis omnibus, gratia vobis & pax à Deo & patre nostro ergo. nec usus sacramentorum, neque fundamentum apostolicæ & prophetice doctrine faciunt, ut sit ecclesia. Ad hæc, ecclesiam erant in Galatia, quæ tamen in eo errore erant, ut putarent legem cum euangelio coniungendam esse, quas apostolus reprehendit, & de veritate docet. quod si ecclesia esset ibi, ubi fundamentum apostolicæ & prophetice doctrine retinetur, & verus usus sacramentorum, iam apud Galatas ecclesia perierat. non enim verum usum sacramenti baptismi tenet, qui ad baptismum addit circumcisionem: neque fundamentum apostolicæ & prophetice doctrine retinet, qui cum per legem legi mortuus sit, & legem nouam acceperit, rursus legem veterem reuocat, ut frustra Christus mortuus sit. Tū etiā, cum Do-

Dionys. in
 cap. de cō-
 mun.
 1. Pet. 2.

1. Cor. 2.

minus

Matth. 28. minus ascensus in cælum, dixit sanctis apostolis, Euntes ergo docete omnes gentes, (hec est enim catechesis, que baptismum antecedit) baptizantes eos in nomine patris, & filii, & spiritus S. ecclesiam designauit: de ecclesia enim dixit Apostolus, Ut illam sanctificaret, mundam eam lauacro aque in verbo vite: Et illud ad Corinthios: Abluti estis, sanctificati estis, iustificati estis in nomine Domini nostri Iesu Christi, & in spiritu Dei nostri. Totam enim Trinitatem expressit, in qua baptizati sumus. Illud verò, quod sequitur, docentes eos seruire, quecunque mandauit vobis, in quo continetur verus usus sacramentorum, & conseruatio fundamenti apostolicę & prophetice doctrine, posterius quid est: prius enim est, *δέωσ ειναί*, vt Dionys. Areop. ait, id est, esse diuinę, quod per regenerationem affecti sumus, quod Paulus in epist. ad Hebręos vocat initium substantię, Posterius verò, operari diuina mandata. Quare ratio ecclesię non in his, que posteriora sunt, consistit: neque pendet. Postremò, cum non constet inter sectarios de numero sacramentorum, alij enim vnum tantum, alij duo, alij tria, alij quatuor, vt vos, ponunt: consequens est, vt apud vos, que sit ecclesia, te etiam teste, & authore, non constet. Quomodo enim de vero usu sacramentorum certum haberi potest, vbi de numero eorum non potest? idem dicendum est de fundamento apostolicę & prophetice doctrine, de quo protestantes non minus inter se digladiantur. De sublimibus enim Christianę doctrine articulis inter se contendunt, vt Nicolaus Gallus vnus ex vestris Lutheranis, in libro Theseon affirmat. vnde alter Nicolaus, cognomento Amsdorpius, confessionista, in libro, quem de publica confessione pure doctrine euangelij, & confutatione presentium Suuermerorum, vel factiosorum, scripsit: Res, inquit, nihilo fit melior, sed in dies deterior. Omnia nihil pre se ferunt aliud, quam euangelium apud nos pessimum iturum, & loco euangelij non nisi meros, eosdemque egregios errores nos habituros: non quidem aliam ob causam, quam quod humanę rationis, prudentięque,

non

non autem ipsius veritatis studiosi sumus. Hactenus vester Nicolaus. Si nostris non credis, Andrea, saltem crede tuis. nobis enim iste vester Confessionista prophetasse videtur. Quare cum fundamentum apostolicę & prophetice doctrine, vt iste vester doctor & scriptor testatus est, quassatum ac labefactatum sit, & pro eo non nisi meros, eosdemque egregios, vt ille ait, errores habeatis: sequitur ex tua definitione ecclesię, vt nec ecclesia apud vos sit. Sed quid ego amplius moror in confutanda noua descriptione ecclesię, quam Andreas, Lipsicę academice doctor, proposuit? presertim cum non tam aliena refellere mihi propositum sit, quam nostra probare: id est, demonstrare ex verbo Dei, ecclesiam esse, vt beatus Cyprianus martyr ad Florentium scripsit, plebem episcopo suo adunatam, adunatione scilicet, vsque ad originem vnitatis pertingente. à Petri enim cathedra, & ecclesia eius principali, vt idem Cyprianus ad eundem scripsit, vnitatis sacerdotalis exorta est.

Quomodo ecclesia à beato Cypriano descripta, per euangelium & Paulum eius interpretem demonstratur: & quomodo regnum David, in Christo ad ecclesiam translatum sit, & quod omnis ecclesia, vt catholica sit, necesse est, vt sit pars regni David ad Christianos translata.

CAPVT II.

Equamur ergo vestigia scripturę sanctę, vt inde ecclesiam demonstremus: vt cum demonstrata fuerit, tunc Andreas cum Lipsica academia fundamentum apostolicę & prophetice doctrine, & verum usum sacramentorum ab ea petat, & discat, si Deo propitio voluerit. Dicamus cum Augustino in libro de vnitatis ecclesię: Non audiamus, hæc dico, hæc dicis: sed audiamus, Hæc dicit Dominus. ibi queramus ecclesiam, ibi discutiamus causam nostram. Dominus ergo differens in Euang. Matth. de denunciando eccle-

B cle-

clesiæ peccantē, & de excōmunicando non audientem eam: **Matth. 18.** Dic, inquit, ecclesiæ: Si autē ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus. Quia verò ecclesia cœtus est & cōgregatio fideiū, nè quis ecclesiæ autoritatē numero cōgregatorū metiendā esse putaret, ac nō potiùs autoritate cōgregātis: aut minùs excommunicatū esse, qui parua ecclesiæ cōmunionē ac societate, quàm qui magnæ priuatus esset, subiungit: **Ibidem.** Vbi enim sunt duo vel tres cōgregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum. Illos igitur voluit ad ecclesiā pertinere, siue multos, siue paucos, qui in nomine Domini congregati sint. Sed quia ij, qui vel ecclesiā scisā habent, vel nullam, hoc quoq; ad se referūt, & accōmodant, seq; vt Dominus dixit, in nomine Domini cōgregatos falsa iactāt interpretatione, dū extrema ponūt, & superiora prætereūt, vt B. Cyprianus in libro de vnitatē ecclesiæ, de illis ait: demonstrandum est ex superioribus, eos hīc dici in nomine Domini cōgregatos, qui ab episcopo suo cōgregantur: atq; itā cōgregantur, vt ecclesiæ, quæ vna Catholica est, & præposito eius adhæreant, horumq; esse & dici ecclesiā. Cū ergò Dominus superius cap. 16. apud Matth. vbi nomine ecclesiæ primū vsus est in euangelio, Ecclesiā vnā catholicā super vnū Petrum, vt idē Cyprianus ait, edificauerit, & vnitās scindi nō possit: consequens necessariò est, vt ecclesia illa c. 18. eiusdē euangelistæ Matth. quā qui nō audit, tanq̄ ethnicū & publicanū haberi Dominus iubet, pars indiuidua illius vnus catholice super Petrum fundatæ, de qua superius dixerat, omninò esse debeat. Dicā verò de hoc plura proximo cap. 3. nūc proximè superiora huius capituli 18. consideremus, quæ isti corruptores verbi, & falsi interpretes, vt B. Cyprianus in eodem loco vocauit, similiter prætereunt, vt illud, quod modò dixi de ecclesia vna catholica super Petrū edificata. Cū ergò dixit Dominus, si ecclesiā non audierit, sit tibi tanq̄ ethnicus & publicanus: qui essent, quibus hanc potestātē excōmunicandi daret, statim docuit, subiungens: Amen dico vobis, quæcunque ligaueritis super terram,

Qui dicantur congregati in nomine Domini secundum Euangelium.

ram, erunt ligata & in cælo: & quæcunque solueritis super terram, erunt soluta & in cælo. Apostolis enim hoc dixit, qui quidem quia morte, sicut Apostolus ait, permanere prohibebantur, id ipsum dictum voluit ijs, qui S. Apostolis vicaria ordinatione, vt idem martyr Cyprianus loquitur, successerunt, qui sunt episcopi. Quibus autem hanc potestatem eiiciendi ex ecclesia in nomine suo Christus dedit, eisdem quoquē, vt ratio consequentię postulat, & quidem prius, potestatem dedit congregandi item in nomine suo ecclesiam siue magnam, siue parua. Vtrunque horum cernitur in Paulo apostolo, qui in hunc locum euangelij intuens, & cum veluti interpretans, cū Corinthium illum incestum iam notum, excommunicat: quia ecclesiam, quæ eiusmodi sceleratos non admittit, non audiebat: In nomine, inquit, Domini nostri Iesu Christi congregatis vobis, & meo spiritu, iudicavi cum virtute Domini nostri, tradere huiusmodi hominē Satanæ in interitum carnis. vt enim Dominus Iesus de ecclesia loquens, Vbi, inquit, sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum: sic Paulus ecclesiam Corinthiorum designat, cū ait, In nomine Domini nostri Iesu Christi congregatis vobis & meo spiritu. spiritum enim suum, vocat diuinum charisma suę potestatis spiritualis: quo fiebat, vt quem ipse excommunicabat, esset à Christo excommunicatus: idcirco enim addidit, Iudicavi huiusmodi hominem tradere Satanæ cum virtute Domini nostri. Ipse nanque est, qui operatur in ecclesia per ministros suos, & eorum iustam sententiam ratam habet. Huc quoquē spectabat illud, quod Dominus dixit, Ibi sum in medio eorum: id est, ibi operor per ministerium episcopi, qui in nomine meo cum eis congregatus est. Verū de ecclesia dictum esse hoc in euangelio, Vbi enim sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum, & quos Dominus dixit congregatos in nomine suo, congregatos ab episcopo accipiendos esse, & si satis consequentia superiorū,

Heb. 7.

Collatio Iohanni Pauli cū Euangelio.

1. Cor. 5.

& inferiorum, vt paulò antè docui, conuincit : tamen nè sine authore, & quidè apostolico, loqui videar, sic planè interpretatus est Clemens Rom. lib. 8. de const. apost. c. 35. sic enim ait : Si non licuerit propter infideles adire ad ecclesiam, congregabis episcopo in domo aliqua : si nec in domo aliqua licebit, vnusquisque apud se psallat, legat, oret. Vbi enim, inquit, sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum. quod perindè est, quasi diceret : Ibi est ecclesia mea, vbi sunt aliqui, licèt pauci, ab episcopo suo non in nomine episcopi, sed in nomine Christi congregati. quos enim ille vt minister congregat, in nomine Domini congregat : & qui illum audiunt & sequuntur, Dominum audiunt & sequuntur. Cùm igitur ex hoc loco euangelij, cum superioribus & cum Pauli epistola collato, demonstratum sit, à successoribus apostolorum congregari ecclesiam in nomine Domini : eligi autem successores apostolorum non magis possunt à magistratu seculi aut populo, quàm à Capitolio sacerdotes : concluditur, nullam ecclesiam habere protestantes, neque habere posse. Quomodò enim potestates seculares, potestates spirituales creare possint, cùm neque natura patiat, vt dissimile generet dissimile, vt rhamnus oleam, aut vitem, aut ficum ? Sed hoc magis adhuc patebit, si doceamus, quemadmodum ecclesia, quæ est, vt sepiùs dicam, authore Cypriano, plebs episcopo suo adunata, & grex pastori suo adherens, omninò esse debeat pars ecclesiæ vnus catholicæ, vt paulò antè dixi. Dominus igitur postquàm, vt Marcus euangelista ait, Simoni imposuit nomen Petri : inquit, secundum euangelium Matthei, Tu es Petrus : subiungit, Et super hanc petram edificabo ecclesiam meam. Quem enim vocauerat Petrum nomine imposito à petra, vt beatus quoquè Hieronymus notauit, statim vocauit translata petra. Nomen nanque, quod lapidi secundum naturalem eius firmitatem conuenit, translatum est ad Petrum, tum propter firmitatem fidei eius, pro qua Dominus specialiter rogauit patrem, tum propter

Judic. 9.
Mar. 3.
Matth. 16.
Luc. 22.

autho-

authoritatem firmandi in ipsa illa fide fratres. Sic enim scriptura aliàs facere solet, transire scilicet à proprio nomine ad translatum, vt cùm ait, Vidit Petrum & Andream mittentes retia, erant enim piscatores : & ait, Venite post me, & faciam vos fieri piscatores hominum. Quos enim priùs vocauerat proprio vocabulo piscatores, scilicet piscium, rursus vocauit translata piscatores hominum. Piscari nanque propriè in pisces cadit : translata verò, in homines. Super hanc igitur petram, id est, super Petrum sic à petra translata dictum, promittit Dominus se ecclesiam suam perpetuò edificaturum. perpetuitatem enim significat, secundum idioma scripturæ sanctæ, verbum illud futuri temporis, edificabo. semper enim edificat : & perpetuò edificabit ecclesiam suam Deus super hoc fundamentum apostolicæ Petræ. Nam in Christo ipso summo angulari lapide per ministerium huius petræ, omnis edificatio constructa crescit, & augmentum corporis facit. Sic Dominus Iesus secundum humanitatem suam, vsque ad consummationem seculi regnat in terris in vicario suo, sicut angelus dixit Virgini, Et dabit illi Dominus Deus sedem Dauid patris eius, & regnabit in domo Iacob in æternum : & regni eius non erit finis. Siquidem de hoc ipso regno Dauid, quod Deus filio suo dedit in terris de cælo regnandum, similiter ait scriptura, Et firmabo regnum eius, & stabiliam thronum eius vsque in sempiternum. & rursus, Domus serui tui Dauid erit stabilita coram Domino, quia tu Domine exercituum Deus Israel, reuelasti aurem serui tui, dicens, Domum edificabo tibi. Interrogemus ergò Andream doctorem Theologum, quodnam regnum Dauid firmavit hætenus Dominus, & vsque ad consummationem seculi firmaturus est ? aut quam domum Dauid, sicut promisit, edificauit, nisi ecclesiam, quam super hanc petram hætenus edificauit, & semper edificat ac firmat, & vsque ad finem seculi edificaturus, ac firmaturus est ? Post tria enim illa potentissima regna Babyloniorum, Medorum, & Macedonum translata ac sublata, sub-

Conuetudo scripturæ, transire à proprio verbo ad translata.
Eph. 1. 2.
Eph. 4.
Luc. 1.
2. Reg. 7.
2. Para. 22.
De regno Dauid, translato ad ecclesiam in Christo.
Dan. 3.

2fal. 8.

Epiphani.

lato etiam ad extremum quarto Romanorum regno, quod licet ferreum esset, facile tamen lapis ille de monte sine manibus excissus, iuxta David prophetiam, & Danielis interpretationem, tanquam testam perfregit, ut more figuli refingeret: tunc, inquam, translatum est regnum David in Christo ad ecclesiam Christianorum, quod idem dicitur regnum Romanorum. ut enim regnum Babyloniorum, eorum fuisse dicimus, qui in Babylonis successerunt, sicut Daniel somnium regis interpretans, Regnum, inquit, quod post te confurget, id est, post successores tuos: similiter Medorum, eorum, qui successerunt in Medis, post translatum ac sublatum regnum Babyloniorum: item Macedonum, eorum, qui in Macedonibus post translatum regnum Medorum atque Persarum: similiter regnum, siue imperium Romanorum, eorum esse accipiendum est, qui successerunt in Imperio Romanorum, id est, Christianorum, ecclesie, inquam, Romanae Catholicae, hoc est, per cunctum orbem diffusae: cuius potestas & fama in omnes fines terre peruasit, ut olim Imperij Romani, immo multo magis. In hoc igitur regnum spirituale, ac sacerdotale ecclesie Catholicae transtulit rex caelestis ex semine David, idemque sacerdos secundum ordinem Melchisedec regnum David, quod, ut dixi, translatum in regnum spirituale idem rex caelestis, & princeps pastorum regnat nunc, & usque ad consummationem seculi regnabit in pontifice rege sacrorum, & spirituali ac primo pastore. Sed recitemus, quae de hac re S. Epiphanius in haeresi 29. contra Nazoraeos eruditissime scripsit, ut intelligat Andreas & Lipsica academia, quid ecclesia illius temporis doceret. Existimauerunt, inquit, nonnulli, non esse hoc impletum: dicemus tamen, ut res habet. nullum enim verbum scripturae sanctae Dei decedit. Thronus nanque David & regale solium, est sacerdotium, quod in ecclesia sancta est. quam quidem dignitatem regiam & sacerdotalem Dominus in vnum copulauit, & ecclesiae suae sanctae donauit, translato in eam throno David, qui usque

in

in seculum non deficit. Et paulo post, Translato folio regali in Christo ad ecclesiam, ex domo quidem carnalis Iudae & Israel regia dignitas transmutata est, firmatus vero thronus usque in seculum in sancta Dei ecclesia. qui quidem thronus duabus de causis regiam & pontificalem dignitatem habet: ac regiam quidem, propter Dominum nostrum Iesum Christum, idque duplici ratione ac modo: & quia est secundum carnem ex stirpe David regis, & quia idem natura sua est maior rex a seculo quatenus Deus: pontificalem vero, quia ipse est summus sacerdos, & summorum sacerdotum moderator. Et rursus paulo post: Sacerdos igitur, ut dixi, est Dominus noster Iesus Christus in seculum secundum ordinem Melchisedec, simulque rex secundum ordinem a caelo profectum, ut & sacerdotium vna cum lege transferat, & semen David per Mariam in throno usque in seculum sedeat, regni que eius non sit finis futurus. Oportebat enim, ut ipse nunc ordinem regiae potestatis transferret, siquidem regnum eius non est a terra, ut dixit Pilato in euangelio, Regnum meum non est de hoc mundo. Non enim venit, ut ad regnum prouheretur, qui semper regnat: sed donauit regiam dignitatem ijs, quos ipse in ea constituit, ne diceretur, a paruis inijs ad maiora progressionem fecisse. Manet enim thronus eius, & regni eius non erit finis: sedetque super thronum David, cuius regnum transtulit: & ipsum vna cum summo sacerdotio seruis suis summis pontificibus ecclesie Catholicae largitus est. Hactenus S. Epiphanius. Ergo quod Dominus promisit regi David, inquit: Firmabo regnum eius, & stabiliam thronum eius usque in sempiternum: & edificabo tibi domum: hoc, inquam, in Christo impletum est. Ipse enim non dico, ut Deus, sic enim semper fuit rex: sed ut Deus factus homo ex semine David, regnum David patris sui aedificauit, & firmavit, & usque ad secundum aduentum aedificaturus ac firmaturus est, ita ut regnum illud terrenum David patris, quod ille, & successores eius usque ad Christum, in ter-

ra lu-

Matth. 16.

ra Iudææ administrârunt, potestatem in corpora tantum habentes, in regnum transtulerit spirituale in terra quoque administrandum, quod est ecclesia Catholica: in quo regno, in corpora simul & animas potestas est. Ità enim regis & episcopi potestates Clemens Rom. lib. 2. de const. Apostol. c. 34. distinxit. Itaque de hoc regno David, quod Dominus vsque in sempiternum ædificaturum & firmaturum se in terra promiserat, dixit Christus, intuens in figuram ipsam veterem, & verbis ipsis de impletione illius admonens, Et super hanc petram ædificabo ecclesiam meam. Cùm enim dixit, ædificabo: intelligimus, simul dixisse, Et firmabo, sicut de regno David dixerat. firmat enim ædificiũ, qui super petram ædificat. Quia ergò regnum David, quod Deus Christo promisit, & Christus regnat in ecclesia, regnũ vnum, & non diuisum est, quod est ecclesia vna Catholica: consequens necessariò est, vt si qua ecclesia ad hereditatem Christi pertinet, pars sit vnus regni Christi, id est, ecclesię vnus catholicæ, ac proinde vt Petro adhercat, super quem ædificata est ecclesia vna Catholica, & qui origo vnitatis eius est.

De regno Christi in terra secundum humanitatem, vtrum per pontifices, an per reges Christianos illud regnet Christus: & quomodo vera Ecclesia esse non possit ea, quæ primæ Cathedræ Petri non adheret.

CAPVT III.

1. Pet. 1.

Act. 1.

Ed videamus adhuc limatiùs, quẽadmodum hoc de regno David, in Christo impletum est: non enim per se Christus regnat in terra corporaliter. Iesus nanque, in quem nunc, sicut ait beatus Petrus, non videntes credimus, assumptus est à nobis in cælum, donèc sic iterum veniat in secundo aduentu, quemadmodum discipuli viderunt eum euntem in cælum: neque rursus de cælo tantum regnat. non enim in cælo, & non in ecclesia, quæ in terra est, implet

implet Christus vmbas veteris testamēti. Comparans enim Paulus Apostolus legem nouam cum veteri, Vmbam autem (inquit) habebat lex futurorum bonorum, non ipsam imaginem rerum. In nouo igitur testamento non sunt vmbæ, sed imagines earum rerum, quæ apertæ, & sine vllò ænigmate, in cælo sunt. Itaq; in imaginibus ac mysterijs ipsarum rerum, quæ in cælo reuelata facie cernuntur, voluit Deus implere in ecclesia noua veteres vmbas & typos. Vndè necessè est, vt ità Christus figuram atque vmbam throni David nunc impleat, vt non de cælo tantum, sed in ipsa ecclesia, quæ in terris est, regnet. Quarè cùm regnet in terra, ac non per se, vt paulò antè dixi: consequens necessariò est, vt aliquem loco suo constituerit, in quem regnũ illud transtulerit, qui personam suam gerat, ac suam ferat imaginem. Non enim decebat, vt ipse per se regnaret in terra, nè venisse videretur, vt ad regnum prouheretur, vt paulò antè S. Epiphanius aiebat, & nè diceretur à paruis initijs ad maiora progressus. In eo igitur, quem constituit Christus præsidem regni spiritualis, quod est ecclesia, implet, quod in vmbra promisit regni David, quodq; angelus, in ipsam illam Dei promissionem intuens, dixit Virgini: Et dabit illi Deus sedem David patris eius: & regnabit in domo Iacob in æternum, & regni eius non erit finis. Implet, inquam, in imagine rei, id est, in rege spiritali ecclesiæ Catholicæ, qui est summus Pontifex, beati Petri principis Apostolorum successor. hic enim est imago regis Christi, qui in cælum ascendit: & regnum spirituale ecclesiæ, imago regni cælestis, velut vestigium & hypothesi eius, in quo regnabit sine fine, cùm tradiderit regnum Deo & patri, cùm euacuauerit omnem principatum, & potestatem, & virtutem. Interim tamen oportet illum regnare secundum humanitatem, ex semine David sumptam, scilicet in ecclesiæ regno, donèc ponat omnes inimicos suos sub pedibus eius. Docet autem nos natura ipsa, quòd si quis in loco aliquo regnare velit, vbi non sit per se versaturus, necessè est, vt aliquem ibi

C consti-

Heb. 10.

Epiphanius.

Luca 1.

1. Cor. 15.

Quomodo
thronus Da-
uid tradit
fit pontifici
Romano, &
quomodo
regibus Chri-
stianis.

constituat, in quo & per quem regnet. Quia verò regnum eius non erat de hoc mundo, id est, non erat regnum seculare, sed spirituale, idcirco non regi seculari & Laico, sed spirituali ac summo sacerdoti illud tradidit. Vnde quod beatus Athanasius ait in sermone de Natiuitate, & eum secutus Anastasius Abbas, qui postea fuit Patriarcha Antiochenus, in libro contra Iudæos, tradidisse Dominum thronum David regibus Christianis, eatenus verum est, quatenus reges Christiani & si reges seculi sint, ac per legem seculi, & non euangelij, constituti reges, tamen subiecti sunt regi ecclesie & sacrorum, ut oues eius. traditusque est illis thronus David, non ut in eo sedeant loco Christi, sed ut eum armis & potentia, ac opibus protegant. Etenim si thronum David Deus regibus seculi alioqui Christianis dedisset, ut in eo sederent, profecto non sine ratione hæretici illi, quos beatus Athanasius in eodem sermone de Natiuitate dicit, quæsuisset viderentur, an accepisset Dominus Iesus regnum David, regnaretque in domo Iacob in æternum? regnum enim David ita accepit Dominus, & transfudit, ut simul firmaret, & stabilierit usque ad secundum aduentum: quo tempore cum venerit, manebit deinceps rex in secula, & regni eius non erit finis. at reges Christiani non sic sunt firmati, & stabiliti in thronis suis, & in Christiana religione, quin deficere possint, & per vim thronos occupare, ut nostris etiam temporibus euenisse videmus, nè vetera exempla recolorere necessè sit. Quare in regibus non potest impleri, quod Dominus regi David promissit, inquiens: Firmabo regnum eius, & stabiliam thronum eius. Immo nec in alijs episcopis: permulti enim episcopi à fide defecerunt: & sedes suas amiserunt. Restat igitur, ut in illo impleuerit & firmauerit, pro cuius fide, nè deficeret, rogauit: & cui præcepit, ut aliquando conuersus, fratres suos firmaret: cui imposuit nomen Petri à petra dicti, & super hanc petram ædificaturum se ecclesiam suam promissit. Quod quidem semper facit. Semper enim super Petri successorem eam ædificat, & firmat: & usque

2. Reg. 7.

Lucæ 22.

Matth. 16.

usque ad secundum aduentum ædificabit, ac firmabit. Hec verò ita se habere, si adhuc protestantes non intelligunt, nec assentiuntur, idcirco hoc illis accidit, quia non credunt, sicut scriptum est in Esaia propheta, Nisi credideritis, non intelligetis. Sed nobis satis sit scribere, quæ vera sunt, & quæ secundum scripturas credere oportet. quibus quidem eos reuincimus, tametsi non persuademus. Illud enim, id est, reuincere, quando contra eos disputamus, facere possumus: ut beatus Hieronymus, contra Luciferianos differens, dixit: hoc verò, id est, persuadere, nisi ipsi velint, non possumus. Cum igitur (necessè enim est idem repetere) in nullo alio loco noui testamēti, in quo Dominus umbras veteris implet, thronum David, sicut promiserat, in imagine rei firmauerit, nisi in hoc loco, ubi thronum & regnum ecclesie sue firmat super fidem eius episcopi, pro cuius fidei firmitate orauit, in quo tanquam in vicario, & imagine sua usque ad secundum aduentum in terra, quatenus homo Deus secundum scripturas regnaturus est, donec ponat inimicos suos sub pedibus eius: consequens necessariò est, ut non sit pars regni eius in terra ea, quæ non est pars ecclesie Catholice super fidem & authoritatem beati Petri, & successorum eius edificata, ac firmata. Pars autem ecclesie Catholice nulla ecclesia esse potest, nisi episcopus, qui in ea est, sine quo neque dici, nec esse potest ecclesia, cum ipso illo pontifice vniuersæ ecclesie episcopo vnitus sit. ille enim est radix & origo vnitatis ecclesiarum, quæ (sicut ait Optatus libro secundo contra Parmenianum Donatistam) numerantur in nomine, sed vno intellectu suo iunguntur in corpore, ut in manu digiti, quos interuallis singulis videmus esse distinctos. Vnde qui tenet vnum, totos teneat necessè est, cum vnusquisque à paribus separari non possit. Et beatus Cyprianus in epistola ad Florentium, episcopum ait esse in ecclesia, & ecclesiam in episcopo. Quare tunc erit aliqua ecclesia, pars ecclesie Catholice, cum episcopus eius ab eo episcopo, vnde exordium sacerdotij,

Esa. 7. iuxta lxx.

Cyprianus.

Quando episcopus congregat ecclesiam in nomine Domini.

Acto. 15.

Quando primùm vsa est scriptura veteris nomine ecclesiae: & quando noua, & quare.

Quod Protestantes habentes ecclesiam, hæreditatem Christi defraudant.

tij, & origo unitatis coepit, non fuerit separatus: id est, à beato Petro, qui in successore suo viuit, & ecclesiae Catholicae praest: ac tunc quidem, quos eiusmodi episcopus, cum beato Petro in pontifice successore eius vnitus, congregat, in nomine Domini Iesu, cuius minister est, congregat: & eorum est, & dicitur ecclesia. Ratio enim ecclesiae & nomen, ex origine & autoritate primae cathedrae, quae est cathedra Petri principis apostolorum, pendet: quia per eius os, tanquam principis omnium, elegit Deus ab antiquis diebus, sicut idem dixit, audire gentes verbum euangelij, & credere: id est, ecclesias ex gentibus congregatas, & eius cathedram primam, voluit esse magistram omnium ecclesiarum, & fidei earum confirmatricem. idcirco, vt paulò supra de obseruatione beati Cyrilli Hierosolymitani memini, tunc primùm vsa est scriptura sancta veteris nomine ecclesiae, cum Mosaicae Hierarchiae factus est pontifex Aaron, sicut tunc quoque primùm vsa est scriptura euangelij nomine ecclesiae, cum Dominus Iesus super Petrum, qui euangelicae hierarchiae factus est Pontifex, ecclesiam aedificauit, vt iam ex hierarchia vetere, quae est umbra nouae, & ex hierarchia noua, quae est imago caelestis, facile intelligamus, non esse ecclesiam, nisi quae ecclesiae Catholicae, cui beatus Petrus in suo successore praest, adheret, estque eius pars: vt iam, sicut antè dixi, ibi sit ecclesia, ubi, vt beatus Cyprianus ecclesiam rectè definiuit, plebs est episcopo suo adunata, adunatione scilicet, vt iterùm dicam, vsque ad originem unitatis ecclesiarum & primam cathedram beati Petri pertingente: & quacunque patet regnum David, quod Christus in pontifice de caelo regnat, ibi est huiusmodi ecclesia. Quare Protestantes, qui ecclesiam talem nullam habent, possessionem regni David, & Christi hæreditatem defraudant: & quantum ad se pertinet, prophetias de huiusmodi hæreditate Christi, mendaces cum Iudeis faciunt.

De

De ordinatione Episcopi à tribus Episcopis faciendâ, & quare ita cautum sit, & quemadmodum tales sint secundum Euangelium in Ecclesia Catholica Episcopi sic ordinati: quales rursus Protestantes apud suos esse non possunt.

CAPVT IIII.

ED quia ostensum est, constare ecclesiam ex congregatis in nomine Christi: tunc autem congregari in nomine Christi, quando ab episcopo, tanquam oues à pastore congregantur, qui petrae illi adheret, super quam Dominus ecclesiam suam aedificauit: ita enim fit, vt eiusmodi ecclesia pars sit regni David, id est, ecclesiae Catholicae, cui successor beati Petri praest: dicendum est deinceps, quemadmodum à S. Apostolis prouisum fuerit, vt non facile per fallaciam ad gubernaculum ecclesiae episcopus irreperet, qui primae cathedrae non adhereret: neque per vim irrumperet, scilicet tradiderunt, Domino authore, ad hoc cauendum, vt episcopus à pluribus episcopis ordinaretur: sicut Paulus de ordinatione episcopi Timothei à pluribus episcopis facta, scripsit ad doctrinam ecclesiae Catholicae, quae eiusmodi ordinationis legem ab illo traditam accepit, non solum in quibus ciuitatibus ipse ab Hierusalem per circuitum vs. Rom. 15. que ad Illyricum repleuit euangelium, sed vbicunque euangelium praedicatum est. Noli, inquit, negligere gratiam, quae 1. Tim. 4. in te est, quae data est tibi per impositionem manuum presbyterij. Significat enim hic presbyterion σύστημα πρεσβυτέρων, id est, coetum plurium episcoporum: à duobus enim, vt minimum, ordinatur, qui principali episcopo consecratori assistunt, quod est ordinari à duobus vel tribus, vt canon primus apostolorum iubet. Quod clariùs adhuc S. Anacletus in epist. 2. canonem apostolorum secutus, & vt mihi videtur, interpretatus, iussit, vt ordinaretur episcopus non minùs quam à tribus, cum caeterorum comprouincialium consensu. Idem san-

Quare ordi-
natio epi-
scopi à plu-
ribus fiat.

Quare no-
me presby-
teri comu-
ne est epi-
scoporum.

1. Pet. 5.

xit Synodus Nicena, c.2. apostolorum canonem & apostolici pontificis epistolam imitata. Sic Timotheus ordinatus est à Paulo tanquam primo, cum alijs episcopis. Ut autem ordinatio episcopi à pluribus episcopis fiat, Domino, inquit idem Anacletus, instituyente, iubetur, nè aliquid contra fidem ecclesie vnus tyrannica moliretur autoritas, & regula, vel fides cõfunderetur credentium. Quam verò grauis & vera ratio, atque utilis ecclesijs hæc sit, vt à pluribus episcopis ordinatio episcopi fiat, ceteris comprouincialibus consentientibus, vos ipsi testes esse potestis, qui in prouincijs Germanie regulam credentium tam confusam, & in tot sectas partitam esse videtis, quia in vocandis vestris superintendentibus, id est, episcoporum simijs, non requiritis ceterorum comprouincialium consensum, neque si requireretis, obtinere possētis, cum de fide inter vos non solum per prouincias, sed per ciuitates eiusdem prouinciæ, immò per domos & familias eiusdem ciuitatis, contendatis & discrepetis. At in ecclesijs Catholicorum Metropolitanus, & omnes comprouinciales episcopi, qui ei subiecti sunt, id ipsum dicunt. Sed redeo ad verbum presbyterij: quod, vt dixi, plures presbyteros hoc loco, id est, plures episcopos significat. Quia enim quæ presbyteris conueniunt, in episcopo insunt, idcirco episcopo conuenit nomen commune presbyteri, quod est alioqui proprium alterius ordinis inferioris. Ut angeli nomen, proprium quidem est eius ordinis, qui est in cælesti hierarchia extremus: commune verò omnium ordinum superiorum: quia habent superiores ordines, proprietates ac virtutes inferiorum: inferiores verò, superiorum non ita. Sic beatus Petrus episcopos vocauit presbyteros: & se compresbyterum, id est, coepiscopum, cum ait: Presbyteros ergò, id est, seniores, qui in vobis sunt, obsecro compresbyter, id est, consenior, Episcopos enim alloquitur, qui cleros habebant in Ponto, Galatia, Cappadocia, Asia, Bithynia, tum per ciuitates singulas non paruas, quæ sedes erant episcoporum: tum per Metropoles, quæ

quæ sedes archiepiscoporum. Rursùm Theodoretus interpretans idem nomen presbyterij, presbyterion, inquit, vocat τῆσ ἀποστολικῆσ χάριτοσ ἠζιωμένουσ, id est, eos, qui apostolica gratia siue charismate donati sunt: hi autem sunt episcopi, qui locum tenent apostolorum, vt S. Anacletus in epist. 3. ait: Presbyteri verò, locum LXX. discipulorum. Idcirco propria episcoporum sunt, vt in eorum ordinatione promulgatur, iudicare, interpretari, & consecrare, in quo potestas ordinandi continetur: hæc enim ad charisma apostolicæ facultatis pertinent. Præterea etiam Theophylactus, interpretans idem verbum presbyterij, sic ait: (describam Græca, quo maior fides adhibeatur: & quod aliquid in Latina interpretatione desideretur) Μετὰ ἐπιθέσεωσ τῶν χερῶν τοῦ πρεσβυτερίου, τουτέστι τῶν ἐπισκόπων. οὐ γὰρ δὴ πρεσβύτεροι ἐπίσκοπον ἐχρητόνεν. ὅρα δὲ φρικτὸν, τί δύναται ἢ ἐπίθεσισ τῶν ἱερατικῶν χερῶν. Cum impositione, inquit, manuum presbyterij, id est, episcoporum. non enim presbyteri episcopum ordinabant. Vide verò, (quod terrorem iniicit) quantum impositio manuum sacrarum valeat.

Igitur quia ordinatio episcopi, secundum scripturam Pauli & apostolorum traditionem, à pluribus episcopis fieri debet, vt quidem in ecclesijs Catholicorum semper vsque in hodiernum diem vbiquè facta est, & quotidie fieri solet: fit, vt sicut episcopus ratione ordinationis latere non potest, nec ignorari, quæ eius fides, qualis vita, & mores: ita nec ecclesia occultari possit, vt Protestantes somniant, cum sit ecclesia, sicut ait beatus Cyprianus, in episcopo, qui est ciuitas supra montem posita, & lux mundi, & lucerna super candelabrum, sicut Dominus sanctis apostolis dixit, & in eis dixit omnibus episcopis, qui apostolorum successores sunt. Ergò quia episcopus à pluribus episcopis, & cõsensu ceterorum cõprouincialium ordinatur, idcirco neq; fides eius occultari potest, nec ab hæreticis expugnari, quia habet s. plures ordinationis sue auctores: & ceteros cõprouinciales episcopos id ipsum dicentes. Sic enim efficitur, vt sit instar ciuitatis supra montem positæ, cui à Domi-

Quid nomē
presbyterij
significat.

Propria e-
piscoporum.

Matth. 5.
Quomodo
episcopus
fit ciuitas
supra mon-
tem posita.

Hier. 1.

Quare superintendentes, & ministri Protestantium non possunt esse ciuitas super montem posita.

Fred. Staph.

Quomodo episcopus lux mundi. Matth. 5.

Domino dicitur, quod Hieremię prophetę: Ecce dedi te hodie in ciuitatem munitam. sunt enim episcopi prophetę populorum, vt Clemens Rom. lib. 2. de const. apostol. dixit. Superintendentes verò protestantium, quia non sunt episcopi ecclesiarum ordinati à pluribus episcopis cum consensu ceterorum comprouincialium, immò sunt meri laici, idcirco non sunt tanquàm ciuitates supra montem positę, sed gurgustia obscura, & mutua inter se conquassatione ruentia. Alij enim ab alijs inter se impugnantur, & alijs alios condemnant, vt Nicolaus Amstdorphius ex Confessionistis vestris, in libro quem de publica confessione purę doctrinę euangelij inscripsit, Gasparem Suuencfeldium, Osiandrum, & Adiaphoristas, atque alios condemnat: immò Saxonię principes, & comites Mansfeldenses libris magnis editis, XI. Sectas Luteranorum tanquàm execrabiles, vt Fredericus Staphylus in libro de Luteranorum inter se concordia testatur, condemnarunt. Scis tu Andrea, aut certè facilè scire potes, quàm benè confessionistis superintendentibus inter se conueniat, id est, Seruetianis, Stancarianis, Antinomis, Osiandrinis, Maioristis, Melanthonicis, Adiaphoristis, Suuencfeldianis: qui quidem non de parui momenti quęstionibus, nè hoc excuset Andreas, sed de grauissimis, & vt Nicolaus Gallus Luteranus in libro Theſeon & hypotyposeon scripsit, de sublimibus Christianę doctrinę articulis dissentiunt & disceptant, de lege & euangelio, de iustificatione & bonis operibus, de sacramentis & vsu cęremoniaram. Sed videamus deinceps, quemadmodum episcopus, in quo est ecclesia tanquàm in capite suo, sit quoquè lux mundi, vt Dominus dixit S. Apostolis. Interpretatur hoc diuinus Dionysius Areop. c. 2. ecclesiasticę hierarchię, cum ait: Componit se diuinus episcopus ad imitationem diuini luminis, splendorem diuinę doctrinę suę omnibus liberaliter effundens, & promptissimus exemplo Dei, ad illuminandum accedentes, non inuidia, nec ira impia in eos vtens, qui prius apostatę fuerunt, aut immodesti, quin potiùs semper splendores

dores eius, diuino nutu accedentibus pontificiè, decorè, & ordinatè, & vt quisque ad sacra aptus & idoneus est, lucent. Hactenùs Dionysius. Sic fit in ijs, quę sunt & dicuntur ecclesię. non omnes equaliter episcopus docet: sed vnumquęque, vt aptus est. neque quisquam audet, suprà quàm decet aut licet, velle sapere. Apud vos verò non ità, quia ecclesiam non habetis, quę sit in episcopo tanquàm in luce sua. Vestri enim superintendentes, non vt quisque idoneus est & decet, ità eos illuminant: quin potiùs cūctos de vulgo, docent prædicare, & verbum Dei interpretari, id est, deprauare, ac contradicentibus respondere, zonarios, coquos, tabernarios, factores, foeminas etiam.

Est præterea episcopus in ecclesia lucerna super candelabrum posita, vt luceat omnibus, qui in domo sunt. Nemo enim est episcopus in ecclesijs Catholicis, qui cum docet in ecclesia sua, non possit & debeat dicere, quod Apostolus ad nostram doctrinam dixit, sicut in omnibus ecclesijs doceo. Cum enim id ipsum dicant omnes, & non sint in nobis schismata, quod vnus episcopus prophetat ad ædificationē fidei, idem reliqui comprouinciales episcopi prophetant. Ad hunc modum lucet episcopus instar lucernę super candelabrum positę, omnibus qui in domo Dei, id est, in ecclesia Catholica sunt. Protestantium verò superintendentes & ministri, quomodo lucere possunt omnibus, qui de fide & fidei dogmatibus, inter se suo etiam & suorum testimonio magna contentione certant, ità vt alijs ab alijs vicissim in tenebris errorum, & cęcitate versari iudicentur, & alijs alijs inter se heretici sint & habeantur? vndè vobis accidit, quod Dominus episcopo Ephesi secundum reuelationem beati Ioannis minatus est: Mouebo, inquit, candelabrum tuum de loco suo, nisi poenitentiam egeris. Candelabrum enim est ecclesia, quę tunc vobis mota est, cum lucernas, id est, episcopos ab episcopis singulos per impositionem manuum plurium episcoporum, & cum cōsensu comprouincialium episcoporum se-

Quare ministri Protestantium non possunt esse lux mundi.

Quomodo Episcopus lucerna super candelabrum.

1. Cor. 14.

Quare ministri Protestantium non possunt esse lucerna super candelabrum.

Apoc. 2.

cundum apostolicam traditionem ordinatos, super ecclesias tanquam super candelabra quedam habere desuistis, sicut Maiores vestri ab initio Germanicæ Christianitatis usque ad ortum hæresis Luteranæ semper habuerant: pro quibus vestri magistratus & populi simulacra lucernarum non ardentium, sed fumantium, à Martino Lutero apostata & pseudopropheta seducti, eligere maluerunt.

Quomodo
episcopus
sal.

Sed videamus etiam, quemadmodum fit episcopus in ecclesia sal, quod quidem à ministris & superintendentibus protestantium, alienum est, quia non sunt ministri ecclesiæ. inest enim sali vis adstringendi: facitque, nè quod sale adspersitur, putrescat, cum alienum humorem siccitate consumit. tantundem faciunt in ecclesijs episcopi ἐλέγχοντες, ὑποπιέζοντες, στυβεῶντες ἡστέρας, secundum apostolicam constitutionem, que in libro 2. Clementis Rom. scripta est, id est, arguentes, castigantes, & ieiunijs stringentes, quia scriptum est, inquit, Facite filios vestros εὐλαβεῖσθε, id est, facite, vt Deum reuerentur. Dicat ergo Andreas, aut Lipsica academia, Andreæ doctoris Theologi magistra, quid salis vestri superintendentes habent ad comprimendum peccantes, vt, sicut ait beatus Petrus, ab ea, quæ in mundo est, concupiscentiæ corruptione, metu saltem poenitentiae subeundæ eos feruent? est ne sermo sale conditus, sicut Apostolus ait, id est, non corruptus, nec ad corrupendum, sed potius ad dandam gratiam audientibus, idoneus? an potius doctrina corrupta & foetida ac mortifera, dicere, indicta ieiunia laqueos conscientie esse? nonne in vestros conuenit, cum hæc loquuntur, quod Apostolus in alios similes vsurpauit, Corruptunt bonos mores colloquia praua? Etenim si Paulus Corinthios laudat, quod ita essent contristati secundum Deum, id est, ita doluissent peccasse, vt non contenti dolore ac poenitentia peccati, vindictam in seipsis de peccato suo sumerent, vt nos facere solemus, cum peccata nostra secundum apostolicam traditionem ad exemplum Corinthiorum ieiunijs, aut alijs poenis vl-

cisci-

ciscimur: cur non erit laudabile, hoc ipsum facere secundum iudicium eius, qui nobis præest, & nostrarum animarum curam suscepit, & iudex, ac medicus, & pater spiritualis est? Si laudabile est, vt ego mihi salem adspersam, nè putrescam: cur non erit, vt medicus meus adspersam?

Quemadmodum arca Noe, typus Ecclesiæ fuerit, idq; beatus Petrus interpretatus sit: & quomodo inde concludatur, non habere Ecclesiam Protestantes.

C A P V T V.

emonstratum est hactenus, ecclesiam esse & dici plebem, ab episcopo suo, cathedræ Petri principis apostolorum adherente, conuocata ac congregata: & quemadmodum ubi est ecclesia, ibi à pluribus episcopis cum consensu comprouincialium, ordinatur episcopus, & quare: & quales sint in ecclesia huiusmodi episcopi sic ordinati. Sequitur deinceps, vt explicemus, quomodo idem ipse beatus Petrus, cui oues suas Christus commisit, & clauis regni cælorum dedit, vniuersam ecclesiam, cui præfuit, & in successore suo præest, & cui singulæ ecclesiæ tanquam partes adhærere debent, si ecclesiæ dicendæ sunt, in linteo illo de cælo submisso, & in arca illa Noe delineatam fuisse, interpretatus est: quæ fortè, inquit Augustinus, humani ingenij coniectura videretur, nisi hoc Petrus Apostolus in epist. sua diceret. Ait itaque apostolorum princeps: In qua, id est, arca: paucæ, scilicet octo, animæ saluæ factæ sunt per aquam, quod & nunc similis formæ saluos facit baptisma. Vbi autem saluos faciat baptisma, si à protestantibus quæramus, planè respondebunt, in ecclesia, siquidem extra ecclesiam non est salus: Vt iam aqua baptismi in ecclesia, similis formæ sit cum arca illa Noe, quæ per aquam saluas fecit octo animas: ex illa igitur arca typica Noe, quæ sit, & ubi ecclesia sal-

De ecclesia
in arca Noe
mythice de-
lineata, in-
terrete B.
Petro.
Aug. lib. de
vinitate ec-
cles. c. 5.
1. Pet. 3

D 2 luta-

lutaris, intelligere licet, authore & interprete beato Petro. is enim ante ceteros apostolos mysterium hoc nôsse debuit, quippe qui fuit in ecclesia Catholica alter Noe in arca. Vt enim cum Noe fœdus posuit Deus, ut scriptura testatur, cum ait, Et ingredieris in arcam tu & filij tui, vxor tua & vxores filiorum tuorum tecum : & ex cunctis animantibus vniuersæ carnis, bina induces in arcam, ut viuant tecum, & quæ sequuntur : sic cum Petro fœdus posuit, cum dixit, Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam. Portas enim inferi vocauit mortem. Itaque ut Noe familiæ suæ, quæ fuit tunc vniuersa sub cælo ecclesia, caput & rector fuit in arca, & in ea omnium animantium genera habuit : sic in ecclesia, ut beatus Hieronymus contra Luciferianos ait, vniuersarum & gentium, & morum homines sunt. Quare ubi baptisma est, & caput familiæ, qui est episcopus Dei sacerdos, ut sacerdos Dei erat Noe, ibi est ecclesia, quæ est domus Dei, tanquam altera arca Noe, in qua requiescitur à diluuiò, & laboribus peccatorum : quia ibi datur venia per eum, cui primùm data est potestas ligandi & soluendi. requiem enim significat Noe. Hinc fit, Andrea, ut cum tui protestantes baptisma similis formæ cum arca, non habeant : consequens necessariò sit, ut nec ecclesiam habeant. Etenim si baptisma similis formæ cum arca haberent, vnum quoquè haberent principem & caput, qui eis, vnà cum cæteris omnibus, qui per vniuersum mundum ad familiam, siue ecclesiam Domini pertinent, præset : Sicut vir caput est vxoris, & ei præest : & pater caput filiorum, & vxorum eorum, velut alter Noe, qui caput erat omnium animarum, quæ in arca erant, in qua ipsæ illæ animæ saluæ factæ sunt : id est, caput vxoris suæ, & filiorum suorum, atque vxorum filiorum. is verò esset beatus Petrus, cui episcopi Romani in eadem arca mystica, id est, in ecclesia perpetua serie vsque ad Gregorium XIII. qui hodiè in cathedra Petri

Quomodo
baptismus
Protestanti-
um est ve-
rus bapti-
smus sit, nō
tamen sit si-
milis for-
mæ cum ar-
ca Noe.
1. Cor. II.

Petri sedet, semper ab initio cathedræ successerunt. Vna enim est ecclesia Catholica, sicut vna fuit arca Noe : quæ ut diuersas habuit mansiones, quas lxx. interpretes nidos vocauerunt, ita inter se connexas, ut inseparabiles essent : sic singulæ ecclesiæ; quæ sunt partes ecclesiæ Catholicæ, velut nidi sunt in ipsa illa Catholica ecclesia constructi : in quibus ceu in nidis, mater ecclesiæ pullos suos spirituales parit, & fouet, ac nutrit, & ad volandū in cælū educit. Erant itaque in arca Noe filij Noe, ac quisq; eorum caput vxoris suæ : & rursus horum, qui capita erant, caput erat pater Noe, qui eos procreauerat, ac loca eis cum eorum vxoribus in arca assignauerat. Sic singulas ecclesias, quæ partes, ut dixi, vnius ecclesiæ Catholicæ sunt, episcopi tenent, qui earum capita sunt : & horum caput est in successoribus suis Petrus euāgelicus Noe, ut vetus Noe caput erat filiorum, qui vxores quoquè habebant. Quod si à protestantibus quæramus, vtrum habeant ecclesias, quæ sint ecclesiæ Catholicæ partes, ac velut nidi : haud dubium, quin responsuri sint, habere se tales ecclesias : Si verò rursus petamus, ut earum capita ostendant : continuò suos proferent superintendentes. quod si adhuc rursus interrogemus, quodnam caput habeant isti superintendentes ? nullum, respondebunt : ex qua responsione necessariò nos concludimus, non esse eos filios Noe in spiritu, nec ad arcam eius mysticam pertinere : id est, non pertinere ad ecclesiam Catholicam, quia Petrum nouum Noe, caput esse non agnoscunt. non enim satis est baptismum verum habere, ut quidem protestantes habent, neque verum usum aliorum sacramentorum, ut habere eos, interim fingamus, tametsi reuerà nullum sacramentum, præter baptismum & matrimonium habent, quia episcopis carent, qui ministros verbi & sacramentorum ordinant, sed necesse est secundum scripturam beati Petri, ut baptisma habeant similis formæ cum arca Noe, id est, baptisma in ecclesia. Qui enim baptisma in ecclesia retinet, is ad arcam mysticam salutis pertinet : qui verò non retinet, non pertinet. Qui enim habitabit, sicut ait Esaias, in excelsa spelunca petre fortis, id est, Esai. 33.

Singulæ ec-
clesiæ velut
mansiones
arca Noe.

Euangeli-
cus Noe
B. Petrus.

lutaris, intelligere licet, authore & interprete beato Petro. is enim ante ceteros apostolos mysterium hoc nôsse debuit, quippe qui fuit in ecclesia Catholica alter Noe in arca. Vt enim cum Noe foedus posuit Deus, vt scriptura testatur, cum ait, Et ingredieris in arcam tu & filij tui, vxor tua & vxores filiorum tuorum tecum: & ex cunctis animantibus vniuersæ carnis, bina induces in arcam, vt viuant tecum, & quæ sequuntur: sic cum Petro foedus posuit, cum dixit, Tu es Petrus, & super hanc petram edificabo ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam. Portas enim inferi vocauit mortem. Itaque vt Noe familiæ suæ, quæ fuit tunc vniuersa sub cælo ecclesia, caput & rector fuit in arca, & in ea omnium animantium genera habuit: sic in ecclesia, vt beatus Hieronymus contra Luciferianos ait, vniuersarum & gentium, & morum homines sunt. Quare vbi baptismus est, & caput familiæ, qui est episcopus Dei sacerdos, vt sacerdos Dei erat Noe, ibi est ecclesia, quæ est domus Dei, tanquam altera arca Noe, in qua requiescitur à diluuiò, & laboribus peccatorum: quia ibi datur venia per eum, cui primùm data est potestas ligandi & soluendi. requiem enim significat Noe. Hinc fit, Andrea, vt cum tui protestantes baptismus similis formæ cum arca, non habeant: consequens necessariò sit, vt nec ecclesiam habeant. Etenim si baptismus similis formæ cum arca haberent, vnum quoquè haberent principem & caput, qui eis, vnà cum cæteris omnibus, qui per vniuersum mundum ad familiam, siue ecclesiam Domini pertinent, præesset: Sicut vir caput est vxoris, & ei præest: & pater caput filiorum, & vxorum eorum, velut alter Noe, qui caput erat omnium animarum, quæ in arca erant, in qua ipsæ illæ animæ saluæ factæ sunt: id est, caput vxoris suæ, & filiorum suorum, atque vxorum filiorum. is verò esset beatus Petrus, cui episcopi Romani in eadem arca mystica, id est, in ecclesia perpetua serie vsque ad Gregorium XIII. qui hodiè in cathedra Petri

Quomodo
baptismus
Protestanti-
um et si ve-
rus bapti-
smus sit, nõ
tamen sit si-
milis for-
mæ cum ar-
ca Noe.
1. Cor. II.

Petri sedet, semper ab initio cathedræ successerunt. Vna enim est ecclesia Catholica, sicut vna fuit arca Noe: quæ vt diuersas habuit mansiones, quas lxx. interpretes nidos vocârunt, ita inter se connexas, vt inseparabiles essent: sic singulæ ecclesiæ, quæ sunt partes ecclesiæ Catholicæ, velut nidi sunt in ipsa illa Catholica ecclesia constructi: in quibus ceu in nidis, mater ecclesiæ pullos suos spirituales parit, & fouet, ac nutrit, & ad volandũ in cælũ educit. Erant itaque in arca Noe filij Noe, ac quisq; eorum caput vxoris suæ: & rursus horum, qui capita erant, caput erat pater Noe, qui eos procreauerat, ac loca eis cum eorum vxoribus in arca assignauerat. Sic singulas ecclesias, quæ partes, vt dixi, vnius ecclesiæ Catholicæ sunt, episcopi tenent, qui earum capita sunt: & horum caput est in successoribus suis Petrus euangelicus Noe, vt vetus Noe caput erat filiorum, qui vxores quoquè habebant. Quod si à protestantibus quæramus, vtrum habeant ecclesias, quæ sint ecclesiæ Catholicæ partes, ac veluti nidi: haud dubium, quin responsuri sint, habere se tales ecclesias: Si verò rursus petamus, vt earum capita ostendant: continuò suos proferent superintendentes. quod si adhuc rursus interrogemus, quodnam caput habeant isti superintendentes? nullum, respondebunt: ex qua responsione necessariò nos concludimus, non esse eos filios Noe in spiritu, nec ad arcam eius mysticam pertinere: id est, non pertinere ad ecclesiam Catholicam, quia Petrum nouum Noe, caput esse non agnoscunt. non enim satis est baptismum verum habere, vt quidem protestantes habent, neque verum vsum aliorum sacramentorum, vt habere eos, interim fingamus, tametsi reuera nullum sacramentum, præter baptismum & matrimonium habent, quia episcopis carent, qui ministros verbi & sacramentorum ordinant, sed necesse est secundum scripturam beati Petri, vt baptismus habeant similis formæ cum arca Noe, id est, baptismus in ecclesia. Qui enim baptismus in ecclesia retinet, is ad arcam mysticam salutis pertinet: qui verò non retinet, non pertinet. Qui enim habitabit, sicut ait Esaias, in excelsa spelunca petre fortis, id est,

Singulæ ec-
clesiæ velut
mansiones
arca Noe.

Euangeli-
cus Noe
B. Petrus.

Esai. 33.

Dionys. in
epist. ad Ti-
tium.

in ecclesia, panis vitæ ei dabitur: & aqua eius fidelis, aqua scilicet sancti baptismatis, quæ, ut beatus Cyrillus hunc locum interpretans ait, firmos facit baptizatos. Non est hæc, quam nunc tracto, Theologia symbolica, ac mystica ex coniecturis ducta, quæ solùm ad suadendum veritatem, sicut ait Dionys. valeat, sed demonstratiua, quæ, ut idem ait, veritatem adstringit. siquidem beatus Petrus non per coniecturas probabiles, sed per spiritum Dei interpretatus est, esse baptismum nostrum antitypon illius arcæ, id est, respondere illi arcæ tanquam typo mysterium baptismi, quod interpretis vertit, baptismum similis formæ. Ut enim paucæ animæ in arca congregatæ, salutem factæ sunt in aqua: sic per mysterium baptismi aquæ, salui fiunt congregati in arca mystica, quæ est ecclesia Dei, licet parua sit ecclesia, id est, paucarum animarum, ut in arca illa erant octo animæ: Dominus enim dixit de ecclesia, Vbi sunt duo aut tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum. Ob hanc enim causam, ut mihi videtur, notauit beatus Petrus, paucas animas, id est, octo, saluas factas fuisse in arca, ut scilicet admoneret nos, arcam illam typum fuisse non solùm ecclesiæ Catholicæ, quæ vna est & magna: sed etiam vniuersiusque ecclesiæ particularis, quæ pars illius est, & velut nidus ei affixus, quanlibet paruus: in qua ecclesia, licet parua, baptismus non minùs salutem facit, quàm in magna. Quod si adhuc protestantes, ut quoquomodò elabi queant, in eo dicant esse baptismum suum similis formæ cum arca Noe, quod saluos faciat, ut arca saluos fecit per aquam, cum alioqui negent ecclesiam similem esse illius arcæ, nè, si semel hoc concesserint, vnum quoquè principem & caput totius ecclesiæ velut alterum Noe, concedere cogantur: quæramus ab eis, quosnam fecit saluos arca per aquam? scio, respondebunt, & cum eis Andreas Theologus, eos, qui in arca erant: alios enim dicere non potestis: nec enim alij erant. Rursus quæro, facitne baptismus omnes baptizatos saluos? nec hoc concedetis, nè simul concedatis, omnes baptizatos in ecclesia esse: siqui-

siquidem nobis quoquè negatis ecclesiam. saluos ergò facit baptismum eos tantum, qui in ecclesia sunt: ut arca eos, qui fuerunt in arca: ecclesiam igitur cum baptismum, siue baptismum cum ecclesia, (vnum enim re sunt) similis formæ cum arca dixit beatus Petrus. quod si ecclesia cum baptismum, est similis formæ cum arca, profectò in eo primum similis formæ erit, quod primum & maximum in arca fuit, nempe in vno capite & sacerdote illius familiæ, quæ tunc erat cuncti orbis ecclesia. at ecclesia protestantium, quam ipsi putant, vnum caput non habet, nec agnoscit, igitur non est similis formæ cum illa arca Noe, ac proinde nec ecclesia est: ac baptismus eorum quanuis verus baptismus sit, non tamen est, ut antea dixi, baptismus similis formæ cum arca. Non enim inuocatio tantum trinitatis personarum diuinarum, in quarum nomine baptismus Christi sit, baptismum facit similis formæ cum arca, id est, salutarem, sed ecclesia simul hoc facit: quia ipsa simul cum baptismum, est similis formæ cum arca, quæ per aquam saluos fecit.

Quid requiratur, ut sit baptismus similis formæ cum arca Noe.

Sed dicet fortassis Andreas, esse magistratum aliquem principem, & caput ecclesiæ protestantium. at talem non habetis: neque si haberetis, similis esset Noe, qui cum esset sacerdos Dei, ædificauit, sicut scriptum est, altare Domino: & tollens de cunctis pecoribus & volucribus mundis, obtulit holocausta super altare, odoratusque est Dominus odorem suauitatis. Vestri verò magistratus & principes, meri laici sunt: immò & superintendentes ipsi, meri quoquè laici sunt. Quare ecclesiam nullam habetis, nec habituri estis, donec ad arcam, undè exiistis, cum pace tanquam columbæ redatis, & vos per manum, id est, per ministerium potestatis suæ euangelicus Noe præhendat, & in arcam introducat. nisi maluëritis eorum illum imitari, qui egressus est, & non est reuersus. Ut impleatur in vobis imprecatio Salomonis, Qui deridet patrem, & qui despicit senectutem matris suæ, suffodiant oculum eius corui de torrentibus, siue de conual-

Gene. 8.

Pro. 30.

conuallibus. Vos enim patrem patrum, qui est episcopus Romanus, beati Petri principis apostolorum successor, irrisistis, ac maledictis quotidie de suggesto proscinditis: & senectutem matris Ecclesie, in qua Maiores vestri omnes, ab ipso ortu Christiane in Germania religionis, nati fuerant, inhonorastis: dicam amplius, beatum Petrum in successoribus eius ridetis: & in Petro Christum, qui ei clauis regni caelorum dedit: & in Christo Deum patrem, a quo omnis paternitas in celo & in terra. Sed nolite errare, inquit Apostolus: Deus non irridetur.

Ephe. 3.
Gala. 6.

Quemadmodum linteum beato Petro ostensum, typus Ecclesie Catholice fuerit, eodem Petro interprete: & quomodo ex ipsa B. Petri interpretatione illius visionis demonstratur, non habere Ecclesiam Protestantes.

CAPVT VI.

HActenus de mysterio arcae Noe: quam beatus Petrus per spiritum intellexit, & in epistola sua exposuit, typum fuisse ecclesie Catholice: in qua omnium gentium, & morum homines sunt, sicut in arca illa omnia genera animantium tum munda, tum immunda erant, quae, ut ait Greg. Nyssenus, Διαφορὰν σεβασμάτων significabant, id est, differentias eorum, quae pro dijs, ut Apostolus in epist. ad Rom. scripsit, a gentibus colebantur, ex quibus, tam multiplici superstitione & idololatria implicatis, congreganda erat ecclesia. Sequitur deinceps, ut explicemus, quemadmodum hoc ipsum idem beatus Petrus ex linteo quoque illo magno, quod ei de caelo submissum, ostensum est, per eundem spiritum intellexit, & nobis interpretatus est. Ex quo etiam, quae sit ecclesia, & ubi, facile demonstrabimus. Quod ergo vidit princeps apostolorum linteum magnum, submissum de caelo in terram quatuor initijs, & in eo omnia quadrupedia, & serpentina terrae, & volatilia caeli: significabat in aenigmate, esse

Acto. 10.

Quid linteum magnum submissum de caelo in terram quatuor initijs,

esse in ecclesia Catholica, quae una est & ingens, homines ex omnibus gentibus, ex omni superstitione falsi cultus, & ex multiplici varietate ingeniorum ac consuetudinum, ad fidem Christi, qui de caelo descendit, ut hanc ecclesiam aedificaret, conuersos, & superaedificatos super fundamentum apostolorum & prophetarum, id est, super euangelium, quod S. Apostoli & prophetae, quos Deus in ecclesia posuit, praedicauerunt, & quatuor euangelista literis mandarunt. praecipis enim & doctrina quatuor euangeliorum, ecclesia Catholica ligatur: & ut ait magnus Dionysius in epist. ad Titum, veritas adstringitur: quae quidem quatuor euangelia ab initijs suis legi in ecclesia consueuerunt, cum dicitur, Initium sancti euangelij secundum Matthaeum, Marcum, Lucam, & Ioannem. Haec ergo sunt quatuor illa initia, quibus linteum illud ligatum erat. Submissum est autem ter de caelo in terram, quia baptismus a caelo est: & qui baptizantur, ex quibus tanquam ex quibusdam filis spiritualibus, textura ecclesiae instar linteae constat, baptizantur in nomine patris, baptizantur in nomine filij, baptizantur in nomine Spiritus sancti. quae sunt tres mansiones, & unum mysterium baptismi in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, iuxta canonem apostolor. I. Per baptismum autem macerato vetere homine, consecrati, & facti mystice holocaustum in Christo ara nostra, sicut idem Dionysius ait, accessum habemus ad Deum in gratiam istam, sic enim ille locum hunc Pauli, cum de mysterio chrisimatis agit, diuine interpretatur. Hoc igitur in aenigmate significabat, quod dictum est beato Petro, Macra: illud verò, Et madauca: significabat, ut Christi cibus erat, sicut ipse dixit, facere voluntatem patris: sic quoque cibus discipulorum Christi esse, facere voluntatem Christi, quae est sanctificatio nostra. Hoc igitur, quod tunc in aenigmate illius linteae beato Petro precepit Dominus, precepit postea sine vilo aenigmate sanctis Apostolis, cum iussit eis ire ad texendum linteum, id est, ad ordiendam ecclesiam instar linteae, cum dixit: Euntes ergo, docete omnes gentes,

in aenigmate significat. caret.

Ephe. 2.

Quid submissum ter.

Quae sint tres mansiones unius baptismatis.

Can. apo. 50

Quid significet, Macra & madauca. Rom. 5.

Ioan. 4.

1. Thef. 4.

Matth. 23.

E tes,

Collatio lo-
ei euāgelici
cum visio-
ne lintei
submissi de
cælo.

Quid neces-
sariū requi-
ratur ad ra-
tionem in-
tegram Ec-
clesiæ.

Psalm. 21. 34.

Quid sit il-
lud in visi-
one lintei,
& venit vsq;
ad me, bea-
to Petro
etiam in-
terprete.

tes, baptizantes eos in nomine patris, & filij, & Spiritûs sancti, docentes seruire, quęcunque mandauit vobis. Hęc sunt, quibus cōtinetur linteam illud. Omnes enim gentes, sunt omnia illa quadrupedia, & bestię, ac reptilia, & volatilia. Baptizari autem, siue descēdere ac submitti in aquam, est illud descēdere ac submitti de cælo linteam: illud verò, docere eos seruire quęcunque mandauit vobis, nihil aliud erat, quàm prædicare illis doctrinam quatuor euāgelij cōtentam, quę erant quatuor illa initia, quibus linteam illud ligatum erat. Cæterum nondum satis hęc sunt, vt ibi sit ecclesia, vbi hęc sunt: id est, non satis est baptismus: adde etiam verum vsum ceterorum sacramentorum: nec euāgelium, id est, fundamentum apostolicę & propheticę doctrinę, vt tu Andrea falsò posuisti: sed necesse est etiam est, vt non sit pars lintei scissa: quin potius pars lintei magni non diuisa: pars, inquam, magnę ecclesię, hoc est, Catholicę, quę vna est, per vniuersum mundum diffusa: qui enim huiusmodi partem, à tota non separatam tenet, totum linteam tenet: idemque, secundum prophetiam Dauid, in ecclesia magna Deum laudat. tunc enim huiusmodi pars ecclesię, quia non est diuisa à magna, vsque ad Petrum in successoribus eius pertingit, sicut de illo magno linteo, ecclesię magnę typo, dixit beatus Petrus, vt Lucas narrat, Vidi in excessu mentis meę visionem, descendens vas quoddam magnum, quatuor inijs submitti de cælo. Deindē subiungit, Et venit vsque ad me. An existimant protestantes, temerè hoc scriptum esse? immò verò scriptum est, vt intelligant omnes, quibus Dominus, sicut apostolus ait, dat intellectum, ecclesiam, quę non venit per obedientiam vsque ad Petrum in successoribus eius, non esse partem ecclesię Catholicę, cuius typus erat illud linteam, quod vsque ad Petrum venit: neque recipiendam esse in cælum, quò linteam illud receptum est. Dicam igitur de parte Lateri, quod Optatus Mileuitanus de parte Donati: Nobis communio est cum vniuerso orbe, & omnibus prouincijs nobiscum: vos verò pauci & soli, extra magnam

magnam ecclesiam, id est, Catholicam, estis. Vestras enim hereses nulli ab Ortu vsque ad Occasum, præter vos, tenent. Immò omnes ecclesię, quę sub cælo sunt, eas anathematizant. nec vnquam intrā Catholicam ecclesiam eritis, nisi prius vsque ad Petrum veniatis: tūc enim tenebitis mysticè partem illius lintei magni, quod vsque ad Petrum venit: id est, tunc erit vobis ecclesia, ecclesię Catholicę indiuidua pars. Atque esse quidem sic secundum historiam Lucę, intelligendum illud, Et venit vsq; ad me, nè quid hęc Andreas, aut academia eius cauilletur, ipsa illa Actorum apostolicorum scriptura conuincit. Postquàm enim vidit Petrus linteam illud magnum, & in eo omnia quadrupedia, & serpentina terrę, & volatilia cęli, ingressus ad Cornelium gentilem: Vos, inquit Petrus, scitis, quomodò abominatum sit viro Iudæo, coniungi aut accedere ad alienigenam: sed mihi ostendit Deus, neminem communem aut immundum dicere hominem: propter quod, sine dubitatione veni accersitus. Ergò illa omnia quadrupedia, & reptilia, ac volatilia, quę Spiritus Dei mactare iubebat, homines esse intellexit exuendos per euāgelium moribus ferinis, & cultu gentili, quod est genus quoddam mactandi, quod ipse Petrus in Cornelio & familia eius fecit, sicut Angelus eidem Cornelio, Accersi, inquit, Simonem, qui cognominatur Petrus, qui loquetur tibi verba, in quibus saluus eris tu, & vniuersa domus tua. Quòd si beatus Petrus in illis omnibus animalibus varij generis, quę in linteo erant, homines diuersarum gentium sibi ostensos per spiritum DEI, teste scriptura, intellexit: consequens necessariò est, vt cum dicit, linteam illud plenum illis omnibus quadrupedibus & bestijs, vsq; ad se venisse, cunctas gentes, quę gladio verbi Dei mactandę erant, & Domino tanquàm victimę viuentes offerendę, vsq; ad se in visione spiritali venire dixerit: ita vt quę non venirent vsq; ad se in illo linteo typo ecclesię catholicę, nõ ptinerent mysticè ad ipsum

Acto. 10.

Interpretatio beati Petri de visione lintei.

Testimonium Petri de obedientia, quā ei debent omnes Ecclesię.

Quemad-
modū oēs
fideles &
Catholici,
vsque ad Pe-
trum veniāt
secundū
enigma vi-
sionis linteī
vsque ad
Petrum ve-
nientis.

illud linteum magnum, id est, ad ecclesiam Catholicam. Iam ne vides Andrea, & Lipsica academia, vim connexi? & quemadmodum si antecedentia concedas, quæ negare nullo modo potes, nisi vocem Spiritus sancti neges, consequentia concedere cogaris? Iam verò quid sit, gentes omnes, quæ ad linteum illud magnum mysticè pertineant, vsque ad Petrum venire oportere: nemo est, qui non intelligat. Nihil enim aliud accipi potest, quàm debere esse omnes subditos Petro, scilicet in successoribus Petri, qui sunt Pontifices Romani: quibus qui obediunt, etsi corpore absentes sint, per spiritum obedientiæ vsque ad Petrum veniunt. Quare non satis est, si qui sunt suis episcopis per prouinciarum dioceses obedientes, nisi eorum obedientia vsq; ad Petrum, id est, vsque ad Pontificem, beati Petri successorē, veniat: alioquin ecclesia eorum, etsi de cælo descendat propter baptismum & alia sacramenta, & propter euangelium, non tamen recipietur in cælum: quia qui in illa sunt, non continebatur mysticè in illis, de quibus scriptum est, Et recepta sunt omnia rursū in cælum: illa enim prius venerunt in illo linteo vsque ad Petrum, sicut scriptura testatur: & postea recepta sunt in cælum. tametsi hoc, Andrea, non de tuis protestantibus ac confessionistis dico. Illi enim, vt duobus libris antea docui, & docebo adhuc paulò post, nullos habent per ciuitates & prouinciarum dioceses episcopos, sed meros laicos, ac proinde nullam penitus ecclesiam, neque sacramenta, excepto vno baptismo, & matrimonio, nec vllum verbi Dei ministerium: quod quidem non laicis, sed episcopis, & sacerdotibus, quos episcopus ordinat, conuenit.

De Ecclesia Catholica per omnes mundi partes diffusa, & quomodo partes eius non sint, nec esse possint protestantium ecclesie, quas ipsi vocant: & quid Selneccerus Confessionista, sibi & verbo Dei repugnans, de ecclesia scripserit.

CAPVT

CAPVT VII.

Atis, vt opinor, demonstratum est ex mysterio illius arcæ & linteī, beato Petro interprete, nullam ecclesiā protestantes habere: quia ecclesia eorum, quam putant, nec vllius nidi illius vnus arcæ vicem tenet: nidi enim illius arcæ, siue mansiones, affixi erant eidem arcæ Noe, quæ vnum Noe habebat totius arcæ præsidem, & omnium animarum rationalium, quæ intus erant, caput. Neque numeratur pars non scissa illius vnus magni linteī mystici, quod est ecclesia Catholica. Etenim si numeraretur, veniret sanè vnà cum reliquis partibus magni illius linteī in vnum coherentibus, vsque ad Petrum per obedientiam. Sed quia adhuc fortassè, vt sunt pertinaces & obstinati, dicturi sunt protestantes, esse se partem ecclesiæ Catholicæ, tametsi nec vnum Noe spiritualem in vna arca mystica ecclesiæ vnus catholicæ, nec vnum Petrum in vno mystico linteo eiusdem ecclesiæ agnoscunt, quasi satis sit, singulas ecclesias suos habere rectores: doceamus adhuc, eundem locum urgentes, non esse eos cum suis rectoribus, quos superintendentes vocant, partem ecclesiæ Catholicæ: quod quidem clarissimè intelligetur, si ecclesiam vnā Catholicam per omnes cuncti orbis partes fusam esse demonstraerimus. quod ipsum nè negare isti audeant, aut de eo dubitare, quasi in arca illa & linteo non satis, vt nos volumus, beato Petro offensum hoc sit, eas scripturas, quæ (vt beatus Augustinus ait) interprete nõ egeant, proferemus. Siquidem dilatatio ecclesiæ per cunctum orbem, quæ ad maiestatem, gloriam, ac dignitatem eius in primis pertinet, inter cetera indicia singulare, & clarissimum insigne eius, est prædictionibus prophetarum ab initio celebratum, & ad exitum tādē celeberrimè perductum: quamobrem vel hoc solum potest protestantibus affatim ostendere, non habere eos ecclesiam, nisi in meridie hallucinari mālunt. Vt enim tenebrę cerni non possunt, nisi cernendo lucem:

Quomodo
Protestantes
cum mini-
stris suis nõ
sint, nec esse
possint pars
ecclesiæ ca-
tholicæ.

De dilata-
tione ecclesiæ
Dei per vni-
uersum or-
bem.

E 3 sic

Quomodo
exemplo san-
ctorum pa-
trum redar-
guendi sunt
qui ecclesi-
am Dei fal-
sò sibi ven-
dicant.

Gen. 22.

Gal. 3.

Esa. 62.

Psal. 22.

fic etiam non esse ecclesiam, quæ putatur, videri non potest, nisi hæc Catholica videatur, quæ per omnes terras fusa & dilatata est. quid enim est ecclesia carere, nisi in tenebris esse? Sic Cyprianus Puppianum, & qui cū eo sentiebant: sic Optatus & Augustinus Donatistas, sic Hieronymus Luciferianos redarguerunt. Nos verò multo etiam magis ac facilius protestantes eadem via conuincimus: siquidem illi formam aliquam ecclesiæ vtcunque habebant, quia episcopos, licet schismaticos, & cæteros ministros, quos episcopi ordinant, habebant: protestantes verò nullam penitus formam ecclesiæ habent, quia nullos penitus ecclesiæ, neque verbi ministros habent, sed meros laicos. Constat autem, sine ministris ecclesiam esse non posse. Ecclesiam igitur Catholicam esse per cunctum orbem fusam, quod satis verbum ipsum, Catholici, declarat: quia cū alijs, tum Augustinus æquè prolixè, & eruditè in libro de vnitæte ecclesiæ aduersus Donatistas docuit. Pauca illius recitabo, vt longiore sermone, vbi non opus est, superse-
deam. Postquàm nimis multa testimonia ex lege, prophetis, ac psalmis, & nouo testamento, de ecclesia per omnes mundi regiones dilatata tunc protulit, petit à Donatistis, vt ipsi, si quid planè habent, quod contradicant, proferant: quod nos etiam ab Andrea doctore Lipsensi, & cæteris protestantibus petimus. Aliquid ergò, inquit Augustinus, proferte, quod non
» contra vos veriùs interpretetur, sed quod interprete omninò
» non egeat, sicut non eget interprete, In semine tuo benedi-
» centur omnes gentes: quia semen Abrahami Christum, non
» ego, sed Apostolus interpretatur. Sicut non eget interprete,
» Tu enim vocaberis voluntas mea in ea: & terra tua orbis ter-
» rarum: quia ei dicitur, quem nemo Christianus, nisi ecclesiam
» Christi, intelligit. Sicut non eget interprete, Commemora-
» buntur, & conuertentur ad Dominum vniuersi fines terræ:
» & adorabunt in conspectu eius omnes patriæ gentium: quo-
» niam ipsius est regnum, & ipse dominabitur gentium: quia
» in eo psalmo dicitur, vbi passio Domini, etiam teste euan-
» gelio,

gelio, declaratur. Sicut non eget interprete, Quia oportebat
Christum pati, & resurgere tertia die, & prædicari in nomi-
ne eius poenitentiam, & remissionem peccatorum per omnes
gentes incipientibus ab Hierusalem: Sicut non eget inter-
prete, Eritis mihi testes in Hierusalem, & in tota Iudæa, & Sa-
maria, & vsque ad vltimum terræ. Cœpisse enim ecclesiam
ab Hierusalem, atque inde isse circum Iudæam, & Samari-
am, & cæteras gentes, consequentia gesta testantur, ca-
nonicis firmata documentis. Sicut non eget interprete,
Et prædicabitur hoc euangelium regni in vniuerso orbe, in
testimonium omnibus gentibus, & tunc veniet finis. Sicut
non eget interprete, Sinite vtraque crescere vsque ad mes-
sem: quia cum egeret interprete, ipse Dominus interpreta-
tus est, & ita exposuit, cui nemo contradicere potest, maximè
in illa parabola, quæ ab ipso prolata est, & ipse ait, bonum se-
men, esse filios regni: agrum, mundum: messem, finem secu-
li. Deinde subiungit: Tale aliquid proferte vel vnum, quo
apertissimè Africa declaretur, vel in reliquis sola derelicta:
vel ad principium renouandi, & implendi orbis sola seruata.
Hactenus Augustinus. Idem nos dicamus protestantibus: Ali-
quid vos proferte vel vnum, quo apertissimè Germania, in
qua nata est doctrina Luteri, declaretur vel in reliquis sola re-
lictæ Catholica: vel sola seruata ad principium renouandi &
repurgandi doctrinam, & implendi orbem purgato euange-
lio. Sed benè habet, quòd hac parte saniores sunt protestan-
tes, quàm Donatistæ. Quidam enim ex vestris confessionistis
Nicolaus Selneckerus, quem tu Andrea in capitibus disputa-
tionis tuæ secutus vidèris, & nò pauca ab eo mutuatus: in suo
Analecto, siue libello collectaneorum, in tractatu secundo de
eccl. c. 2. Dicitur enim, inquit, vniuersalis, siue Catholica ec-
clesia, quia sparsa est per totum mundum iuxta mandatum,
Euntes in mundum vniuersum, docete. & Augustinus matrem
ecclesiam Catholicam per omnes gentes, & per totum orbem
longè lateque diffusam esse, aliquoties ostendit, vt de con-
tem-

temptu mundi epist. 38. & in serm. de Sanctis, &c. Hęc Nicolaus vester. & paulò post: His de causis ecclesia vocatur Catholica, non quòd semper inter omnes populos, & in omnibus locis sit visibilis cœtus Christianorum: sed quia non ampliùs ad vnum populum, vtpotè ad Iudæos, verùm ad omnes populos, quos Christus ad suâ agnitionem vocat, pertinet: & sese vsque ad finem mundi per omnes nationes extendit, sicut & factum est. Nam ab Hierosolymis in totam Iudæam, inde in Samariam, postea in reliquas nationes, Orientem, Meridiem & Occasum versùs, & nunc quoquè in Septentrionales ditiones & vrbes ecclesia propagata est: & sunt passim in diuersis regnis multa ecclesiæ membra. Hactenùs Nicolaus. Cuius testimonium hoc, verum est: illud verò, falsum & huic repugnans, quòd idem oblitus suû, paulò post cap. proximo sequenti dixit: Catholicum autem esse, vt ipsi intelligunt, (nos dicit) videlicet propagari in totum mūdum & in omnia regna & loca, signum ecclesiæ esse non potest. at paulò antè aiebat, & rectè, ecclesiam dici Catholicam, quòd sese vsque ad finem mundi per omnes nationes extendit, sicut & factum est. & quæ sequuntur: & Augustinum citauit dicentem, matrem ecclesiam Catholicam per omnes gentes, & per totum orbem longè latequè diffusam esse. Sed videamus, cur neget, quòd priùs aiebat: cur, inquam, neget, esse signum ecclesiæ, dilatationem per omnes mundi partes & gentes, quam priùs conuenire ecclesiæ, & quidem secundùm scripturam, confitebatur. Nam & Satanias, inquit, vbiquè locorum in toto mundo sua habet membra, conuenticula, dogmata, organa. En causa & ratio, cur Catholicum, quòd paulò antè proprium esse ecclesiæ concesserat, rursùs negat, posse signum eius esse. Quadrant in hunc, quæ beatus Hieronymus in Luciferianos, qui idem aiebant, scripsit: Vbi quæso, inquit, sunt isti nimium religiosi, immò nimium profani, qui plures synagogas asserunt esse, quàm ecclesias? Quomodò destructe sunt diaboli ciuitates, & in fine, hoc est, in seculorum consummatione ido-

Selnecceri
repugnancia.

ne idola corruerunt, si ecclesiam per totum orbem diffusam non habet Christus? En si Britannias, Gallias, Orientem, Indorum populos, Barbaras nationes, & totum simul mundum possidet Satanias, quomodò ad angulum vniuersæ terre crucis trophæa collata sunt? Hęc Hieronymus. Satanias igitur, authore Nicolao Selneccero, priuat Christû hæreditate sua, per omnes gentes, secundùm promissiones patrû dilatata, sicut scriptû est, & Paulus nobis interpretatur, Propterea confitebor tibi in gentibus Domine, & nomini tuo cantabo. & iterû, Laudate omnes gētes Dominû, & magnificate eû omnes populi. Et rursùs Esaias ait, Erit radix Iesse, & qui exsurgit, regere gentes, in eû gentes sperabunt. In ijs autè quæ hoc loco apud Esaiã sequuntur, quæ idè Apostolus propter breuitatem nō recitauit, prædicit propheta adhuc clariùs, congregandam esse ecclesiã ex reliquijs Israel & gentibus, per vniuersas mundi regiones. Sequitur enim, Et erit in die illa, adiciet Dominus

Rom. 15.

Esa. 11.

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

cc

Quomodò
verbo Dei
repugnet,
negare si-
gnum ec-
clesiæ esse,
diffusam
esse per vni-
uersum
mundum.

F memor,

memor, & rursus sibi contradicens c. i. eiusdem tractatus secundi de ecclesia, postquam definiuit ecclesiam sanctificatorum, subiunxit: Huic ecclesie in externa societate hypocritae, & multi mali admixti sunt, iuxta parabolam de zizanijs, & sagena missa in mare, in qua boni & mali pisces comprehenduntur. Sunt enim in ecclesia & viua, & mortua membra. & paulo post citat Augustinum de fide ad Petrum c. 43. Firmissime tene, & nullatenus dubita, arcam Dei esse Catholicam ecclesiam: & intra eam usque ad finem mundi, frumento mixtas paleas contineri. Eundem rursus citat in eandem sententiam contra Cresconium lib. 2. c. 34. Etsi videtur, inquit, in ecclesia zizania esse, non tamen impediri debet aut fides, aut charitas nostra: ut quoniam zizania esse in ecclesia cernimus, ipsi de ecclesia recedamus: nobis tantummodo laborandum est, frumentum esse ut possimus. Confitetur ergo Nicolaus, & recte cum Augustino, immo cum euangelio, zizania esse in ecclesia. zizania vero, dixerunt serui patrisfamilias, unde habet? & ait illis: Inimicus homo hoc fecit. hic est Satanas. discrimen autem boni & mali seminis, id est, verorum & falsorum dogmatum, inquit Photius Constantinop. in scholijs suis in Matth. docuit, cum dixit in parabola, Cum autem creuisset herba, & fructum fecisset, tunc apparuerunt & zizania. Ut ergo Satanas, iuxta parabolam, facere non potest per sua zizania falsorum dogmatum, quin herba boni seminis verorum dogmatum crescat, & fructum ferat: sic membra eius, conuenticula, dogmata, organa, quauis ubique locorum in toto mundo sint, ut Nicolaus dicit, impedire non possunt, quin Deus secundum promissiones patrum in semine Abrae, qui est Christus, omnes gentes benedixerit: dederitque ei gentes hereditatem, & possessionem eius terminos terre: haec est ecclesia Catholica, quae ideò dicitur Catholica, ut Cyrillus Hierosoly. archiepiscopus in catechesi xvij. hoc verbum eruditè interpretatus est: quia, inquit, à finibus terrae usque ad fines pertingit: & quia docet καθολικῶς, καὶ ἀνεκτικῶς, id est, generaliter, & perfectè, quaecumque dogmata scire oportet, de ijs, quae videntur,

Matth. 13.

Psal. 2.

Cyrillus Hierosoly. de verbo, Catholici.

videntur, quaeque non videntur, de caelestibus & terrenis: & quia omne genus hominum subijcit religioni, tum potestates & magistratus, tum priuatos: & quia vniuersaliter curat omne genus peccati, quod per animam & corpus consummatur: & quia continet in se omnem speciem & formam virtutis in operibus, in sermonibus, & varijs charismatibus. Ecclesia autem appellatur *συνέκκλησις*, id est, ut ipsius nominis ratio fert, quia vocat omnes, & congregat in unum. Haec enim Cyrillus, magnae & authoritatis, & antiquitatis author.

De verbo ecclesiae.

Sed videamus iam, quid sequatur ex eo, quod ecclesia Catholica sit per omnes mundi partes fusa, quauis demus, quod Nicolaus Selneccerus ait, quod nunquam fuerit, nunquam sit, nunquam erit doctrina ecclesiae simul & semel in omnibus locis, regionibus, & ciuitatibus totius terrarum orbis. Non enim hoc ratio verbi, Catholici, necessario postulat, ut nullus locus, nulla regio sub caelo relicta sit, in quam non penetrarit euangelij praedicatione & fides. Satis est, quod Augustinus dixit, & Selneccerus Augustinum secutus, paulo ante confessus est, & omnes confessionistae concedunt, matrem ecclesiam Catholicam per omnes gentes, & per totum orbem longè lateque diffusam esse: hinc fit, & necessario concluditur, ecclesias Saxonicas, quas vocant, & ceteras Germaniae similes, non esse partes ecclesiae Catholicae. Etenim si partes sunt, profecto qui eas tenent, ut reliquas partes ecclesiae Catholicae, quae per omnes mundi partes fusa est, teneant necessè est. Siquidem ecclesiae, sicut ait Optatus contra Parmenianum Donatistam, quod supra iterum memini, numerantur in nomine, sed vno intellectu suo iunguntur in corpore, ut in manu digiti, quos interuallis singulis videmus esse distinctos: unde qui tenet, inquit, unum, totos teneat necessè est, cum vnusquisque à paribus separari non possit. At ecclesiae Luteranorum, cum ceteris ecclesijs, quae partes sunt ecclesiae Catholicae, per cunctum orbem diffuse, nullum communionis probantur habere consortium.

Quomodo quae dicuntur ecclesiae Protestantium, non sunt partes ecclesiae catholicae.

Non enim cum illis cathedram primam tenent, id est, cathedram Petri, quæ est origo, ut Cyprianus ait, unitatis ecclesiarum; neque sacramenta, quæ Optatus dicit esse viscera ecclesie Catholice: Nullum enim sacramentum præter baptismum & matrimonium, ut sæpius dicam, habent, neque habere possunt: quia ministros ecclesie suæ, quam putant, meros laicos habent, ut suo loco postea magis adhuc demonstrabo. Quod si adhuc, & confessionistæ & reliqui Lutherani, contendunt, se partem esse ecclesie Catholice, de nobis quidem, ut Optatus suo tempore de suis dixit, luce clarius est, nos cum tot innumerabilibus populis esse, & tot prouincias nobiscum: probent ipsi, an sint saltem in vtraque Germania cum omnibus eius populis: & omnes prouinciæ vtriusque Germanie sint cum ipsis. Quod si luce clarius est, non esse, ac multo minus, extra Germaniam cum vlla prouincia aut regno communionem habere, luce item clarius est, non pertinere eos ad ecclesiam Catholicam: quæ, ut ait beatus Cyprianus, vna est, non scissa ac diuisa, sed vtrique connexa, & coherentium sibi inuicem sacerdotum glutino copulata. Quod si vos pars ecclesie Catholice estis, id est, si ecclesie Catholice per omnes mundi prouincias propagatæ coherentis, ut cum Optato aduersus Parmenianum Donatistam dicam: probate quod totus orbis commercio formatarum, vobiscum in vna communionis societate concordat: probate, inquam, (id quod apud nos quotidie fit) literis pacificis ad omnes ecclesias cuncti orbis à vobis datis, aut ab eis acceptis, esse vos in earum communionem: aut si hoc facere non potestis, ut vos testes estis, quomodo vos ecclesie Catholice, quæ vna est, partem tenere putatis? Respondete adhuc mihi. vrgebo enim amplius. Ante annos non ita multos, ante Lutherum, dico, ecclesie Germanicæ, & Anglicanæ, & si quæ aliæ religionem mutarunt, coherentibus ne ecclesie Romanæ, ac proinde cæteris omnibus cuncti orbis ecclesijs, quæ eidem ecclesie Romanæ hodiè coherent? maximè, nec enim ignorare hoc potestis,

testis,

testis, si scire vultis: neque si scitis, negare potestis, si erubescitis, quid tum? perierunt ne illæ tunc infinite ecclesie? & vestrae in duabus Germanijs non totis, saluæ remanserunt? si enim ita est, dicam, quod beatus Hierony. Luciferianis dixit, nimis profecto pauper factus est Christus. Siquidem amplissimum regnum eius, longè lateque secundum promissiones patrū per omnes gentes cuncti orbis fuissem & dilatatum, quod in ecclesia Catholica ante Lutherum regnabat, per eum est ita contractum, ut in duas Germanias non totas, immò neque dimidias conclusum sit. quod si hoc dicere, aut putare impium & blasphemum est, vestre igitur potius ecclesie, id est, ecclesie antiquæ patrum ac maiorum vestrorum perierunt, ex quo ecclesie Catholice, quæ vna est, coherentere desièrunt: & pro eis alia ecclesia ex vobis nata est, quam ministri Antuerpienses in prologo defensionis confess. Antuerpiensis, Augustanæ consentientis, merito teneram & recentem, contra Magdeburgensium Centuriatorum propositum appellant. Illi enim magno conatu & studio hoc agere voluerunt, ut doctrina ecclesie nostræ non ab initio, & per omnium seculorum testes audita, sed recens videretur: vestra verò contrà, non noua & recens, sed vetus. Sed melius Antuerpienses ministri teneram & recentem vocant ecclesiam suam: quæ recens quidè non esset, nisi doctrina eius & disciplina atque institutio, recens esset quasi ad instar ecclesie primitiue: nisi quod illa ecclesie primitiue doctrina euangelica erat, ista Protestantium videri vult, cum non sit: ac tunc, sicut scriptum est, quotquot possessores agrorum aut domorum erant, vendentes, afferebant precia eorum, quæ vendebant, & ponebant ante pedes apostolorum, diuidebatur autem singulis, prout cuique opus erat. Vos verò protestantes, quæ erant ecclesijs à pijs & sanctis maioribus vestris donata, impiè & sacrilegè rapuistis. Tunc erat multitudinis credentium cor vnum & anima vna, neque quisquam eorum, quæ possidebat, aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia. Apud vos verò ingens dissensio

F 3 de sa-

In epist. ad Florent.

Quomodo regnū Christi secundum promissiones Patribus factas amplissimum, Lutherus in duas Germanias non totas conclusit.

Ministri Antuerpienses teneram vocant ecclesiam suam, & quidè merito.

Acto. 4.

de sacramentis, & præcipuis fidei dogmatibus, vestrorum etiam Scriptorum testimonio, & ut quidam illorum scripsit, de sublimibus doctrinae Christianae articulis. Communia verò omnia non solum nulli vestrum, ad imitationem illius ecclesiae primitivae habent, sed potius communem vitam religiosorum, ad exemplum illud apostolicum institutam, & consuetudine à sanctis apostolis ab initio tradita confirmatam, & in cœnobijs à sanctis patribus, doctrina & sanctitate claris, cultam, in locis vestris deleuerunt.

De unitate Ecclesiae Catholicae, & de principio accessorio unitatis eius, ducto ex natura, & ratione, & scriptura: & quemadmodum Philippus sua de Ecclesia sententia, ad constituendum unum caput Ecclesiae visibile cogatur: & de ministris Protestantium, quomodo nec ad ecclesiam, nec ad oves Christi pertineant secundum scripturam, & de analogia corporis humani comparati cum Ecclesia.

CAPVT VIII.

Ocuimus ergò, ecclesias patrum vestrorum, doctrina Lutheri suscepta, desisse coherere ecclesiae Catholicae: probemus nunc ita omnino esse, immò conuincamus. persuadere enim non promitto: quia hoc ex gratia Dei primum, deinde ex voluntate vestra, quae libera est, pendet. Conuincere verò, id est, nihil hic relinquere ad respondendum, & cum ratione contradicendum, ex natura, ex scriptura, ex omnium ecclesiarum consuetudine, à S. apostolis instituta, pendet. Ut ergò à primo incipiamus, dicamus cum Apostolo, an natura non docet vos, quod scilicet, ut partes aliquae in unum cohaereant, necessè est, ut originem unitatis ex vno ducant? Quomodo enim multi radii in unum coniungi possunt, nisi in fonte vno? aut multi radii, nisi in vno Sole? aut multi rami, nisi in vna arbore? aut multa membra in

vno

vno corpore, nisi in vno capite? Veniamus ad rationem: hæc enim, natura quoque duce, docet, omnem multitudinem vno quopiam eiusdem speciei in unum congregari: ut in exercitu decem milites, decurione: decuriones, centurione: centuriones, tribuno militum: tribunos militum, duce. Ad eundem modum eadem ratio, duce Spiritu sancto, docuit S. apostolos, ita Christo instruente, multas parochias congregare in vnam ecclesiam episcopalem sub episcopo: plures ecclesias plurium episcoporum, congregare in vnam ecclesiam maiorem, id est, Metropolitanam, sub vno Metropolitano: ecclesias maiores, id est, Metropolitanas, in vnam adhuc maiorem ecclesiam, id est, Patriarchalem sub Patriarcha, ut Metropolitanas ecclesias Aegypti, Lybiae, & Pentapolis, sub Patriarcha Alexandrino: Metropolitanas Antiochia, sub Patriarcha Antiocheno. Hanc enim fuisse priscam consuetudinem affirmavit Synodus Nicena Can. 6. quae non potuit esse, nisi à S. Apostolis instituta, si iam tunc prisca erat. Ut igitur multitudo parochiarum fit vna ecclesia episcopalis, siue cathedralis ab vno episcopo: & singulae parochiae sunt partes ecclesiae episcopalis, si eius episcopo, qui est origo unitatis earum, adhaereant: item multitudo ecclesiarum episcopaliū, fit similiter vna ecclesia Metropolitana ab vno Metropolitano: & singulae ecclesiae episcopales, sunt partes Metropolitanæ, si adhaereant Metropolitano, qui est origo unitatis earum: ac rursus similiter multitudo Metropolitanarum, fit vna Patriarchalis ecclesia sub vno Patriarcha: & singulae Metropolitanæ ecclesiae, partes sunt Patriarchalis, si adhaereant Patriarchae, qui est principium unitatis earum: Sic multitudo infinita omnium mundi ecclesiarum, quae orthodoxae sunt, fit vna ecclesia Catholica, sub vno praeside primo omnium & summo, B. Petri principis apostolorum successore: cuius partes sunt singulae ecclesiae orthodoxae, si adhaereant ipsi summo praesidi, qui est exordium unitatis omnium ipsarum ecclesiarum. Quid enim à natura & ratione magis alienum esse potest, quam quod secundum naturam, & rationem, ac etiam consuetudinem

à S.

Quid necessè sit, ut partes aliquae in vno cohaereant.

Vnde conuincamus, Protestantibus non cohaerere ecclesiae Catholicae.

De principio unitatis in omni multitudine ecclesiarum necessario, si in vno corpore ecclesiae cohaerere debent.

à S. apostolis institutam, ecclesijs minoribus episcoporum, & maioribus Metropolitanorum, ac maioribus adhuc Patriarcharum datum est, id ecclesiæ maximæ, & vniuersas, quæ sub cælo sunt, complexæ, non concedere? Si multitudo, inquam, parœciarum habet exordium vnitatis visibilis in vno suo capite visibili episcopo, itē multitudo ecclesiarū episcopaliū, exordium similis vnitatis visibilis habet in vno suo capite visibili archiepiscopo, siue Metropolitano, & multitudo item ecclesiarum Metropolitanarum exordium vnitatis in Patriarcha: quomodò vniuersitas ecclesiarum Dei, per totum mundū fusa & dilatata, exordio vnitatis, id est, capite visibili carebit? & si eo caret, quomodò tot innumerabilium ecclesiarum multitudo efficitur vna ecclesia Catholica? Dicturi sunt hîc aduersarij, Christum esse caput eius, & ipsum esse originem ac fundamentum vnitatis eius: quasi verò non hoc etiam dici possit simili errore, in multitudine parœciarum, in multitudine ecclesiarum episcopaliū, & in multitudine Metropolitanarum, nullum scilicet in eis caput esse præter Christum caput super omnē ecclesiam. in nomine enim eius congregantur omnes, & ipse est vera origo vnitatis parœciarum, & quarumcunque ecclesiarum, quæ orthodoxæ sunt, siue episcopales, siue Metropolitanæ, siue Patriarchales sint. Verum nos non de capite & principio ac fundamento inuisibilis vnitatis, sed de visibili loquimur. Christum enim nunc non videmus, sicut princeps apostolorum de eo ait, in quem nunc, non videntes, sed credentes, exultabitis &c.

Sed benè habet, quòd Philippus Melan. quem Andreas doctor Lipsicus tanquàm magistrum sequitur, in responsionibus ad articulos Babaricæ inquisitionis, art. 3. an ecclesia sit visibilis, his verbis respondet, veram ecclesiam etiam in hac vita visibilem cœtum esse, sed non vt regnum Pontificium. & paulò post, vt probet, ecclesiam veram esse cœtum visibilem, Vult, inquit, Deus agnosci filium in genere humano, sicut dicit, Hunc audite: & vult, ministerium euangelij esse publicum

Quomodò
ex ijs quæ
Philippus
de ecclesia

blicum & visibile, sicut dictum est, In omnem terram exiit sonus eorum: & Dominus de visibili ecclesia loquitur, cum ait, Dic ecclesiæ: neque fingimus ecclesiam, quæ sit idea Platonica. Hæc ille. Si igitur ecclesia vna catholica, quæ in Symbolo confitemur, non est idea Platonica, vt rectè Philipp. sed potius visibilis, & vult Deus ministerium euangelij esse publicum & visibile, quod rectè quoquè idem, cum ecclesia visibilis non possit esse sine ministerio visibili & publico, necessè est vt ecclesia vna catholica visibilis, ministeriū item visibile & publicum habeat: at ministerium esse non potest, nisi minister sit. Quis igitur erit minister visibilis ecclesiæ vnius Catholicæ visibilis? Sicut est episcopus minister Christi primus in ecclesia sua episcopali, ex cuius authoritate reliquum ministerium aliorum ministrorū, qui sub potestate eius sunt, pēdet? & sicut Metropolitanus primus item minister in sua ecclesia Metropolitana? & patriarcha in sua patriarchali? siquidem ecclesia vna Catholica non est separatim congregatio ecclesiarum episcopaliū suis episcopis adherentium, quæ sunt membra ecclesiæ vnius catholicæ: neque congregatio Metropolitanarum, similiter, quæ membra quoquè eius sunt, neque congregatio patriarchalium: sed est congregatio vna Catholica omnium ecclesiarum, sibi inuicem cohærentium, quæ à suis membris distincta est, vt totū à partibus suis: quæ vt est vnum corpus visibile Christi mysticum, ita necessè est habeat vnum caput visibile, aliud ab illis capitibus singularum ecclesiarum episcopaliū, metropolitanarum, & patriarchalium. Huius mystici corporis Christi, quod est ecclesia, membra sunt illæ tam multæ ecclesiæ episcopales: quæ ex suis quoq; membris constant, quæ sunt parœciæ: item membra maiora, illæ ecclesiæ Metropolitanæ: & maiora adhuc, patriarchales. Atque vt clariùs adhuc, quod dico, & quod in re est, intelligant confessionistæ, vel vt persuadeam, quod opto: vel vt eos saltem redarguam, & licet inuitos reuincam: si ecclesia est, authore Cypriano, authore grauissimo, quod sæpè dixi, & dicendum

cōfessus est,
concludi-
mus vnum
caput eius
visibile.
Matth. 13.

est sapius, plebs episcopo suo adunata, & grex pastori suo adhaerens: quero de pastoribus, qui gregem, quisque suum pascit, sicut beatus Petrus ad episcopos & pastores Ponti, Galatiæ, Cappadociæ, Asiæ, Bithyniæ, scripsit, inquit: Pascite gregem, qui in vobis est, id est, quisque suum, in quo eum posuit Spiritus sanctus regere ecclesiam Dei: quero, inquam, de pastoribus orthodoxis, an ipsi etiam congregati secundum spiritum in nomine Domini ad regendum ecclesias suas, sint ecclesia aliqua? Si sunt ecclesia, & quidem visibilis, quod negari non potest, neque vos negatis: ergo aliquis eam visibiliter gubernet necessè est. Quis autem hic erit, nisi beatus Petrus, qui adhuc in successoribus suis dicit omnibus episcopis & pastoribus ecclesiarum, Pascite gregem, qui in vobis est? quod idem beatus Petrus illis omnibus episcopis Ponti, Galatiæ, Cappadociæ, Bithyniæ, Asiæ scripsit. Præterea cum episcopi, qui greges ouium & agnorum rationalium pascunt, sicut Dominus beato Petro pascere iussit, arietes quidam sint secundum prophetam Ezechielem, id est, duces, quisque gregis sui, ut sunt arietes duces ouium: consequens necessariò est, secundum rationem ac naturam, illis non minus opus esse pastoribus, quam gregi ouium, id est, laicis, immò etiam magis, nè qui aliorum duces sunt, ipsi errent, & alios, quibus præeunt, in errorem mittant, sicut Apostolus ait. Sed recitemus locum prophetæ: Ecce ego, inquit, iudicabo inter ouem & ouem, & inter arietem & arietem. episcopos vocat arietes tanquam ductores gregis. Sic enim Clemens Rom. nè sine authore loquar, hunc locum lib. 2. de const. Apostol. interpretatur. Audite, inquit, episcopi, & audite laici, quemadmodum dicit Dominus, iudicabo inter arietem & arietem, & inter ouem & ouem, id est, inter episcopum & episcopum, & inter laicum & laicum, & inter magistratum & magistratum: nè dicat laicus, ego ouis sum, & non pastor: nullum meum rationem habeo: pastor viderit: ipse solus pro me rationem reposcetur. Ut enim ouis quæ bonum pastorem non sequitur, lupis

lupis exposita est, ut eam perdant & macent: sic quæ malum sequitur, manifestum interitum incurrit. ab eo enim deuorabitur. Hactenus Clemens. Dicite ergo Confessionistæ: quem pastorem habent arietes vestri, id est, ministri, vel superintendentes? Si enim nullum habent, sunt igitur dispersi, vexati, & iacentes, sicut Dominus dixit in euangelio de turbis illis: Misertus est, inquit, eis, quia erant vexati & iacentes, sicut oues non habentes pastorem. Deinde cum dixit Dominus Petro, Pasce oues: & meas, addidit, quis cum ratione dubitare potest, præsertim si vim verborum non ignorat, quin Petro iusserit pascere quascunque oues, quæ Christi essent? Hoc enim declarat vis articuli & pronominis, τὰ πρόβατά μου, ut sciunt, qui in lingua Græca mediocres progressus fecerunt. Perinde itaque est, ut si diceret, Quæcunque oues meæ sunt, eas pasce. Quarè consequens est, ut si quæ sint, quæ ad Petri curam pascendi non pertinent, nec oues illæ quidem Christi sint. Arietes ergo, id est, duces gregis confessionis Augustanæ, & Antuerpiensis, & Heluetiæ, & similibus, non pertinent ad oues Christi, quandoquidem pasci nolunt à Petro in successore eius, ac proinde extra ecclesiam sunt. Siquidem in ecclesiam sine episcopo congregari non possunt, sicut nec in gregem oues sine pastore: quippe cum sit ecclesia, sicut ait beatus martyr Cyprianus, plebs episcopo suo adunata, & grex pastori suo adhaerens. Quomodo igitur isti capita ecclesiarum tanquam episcopi, esse possunt, si extra ecclesiam sunt? ut quidem sunt, cum careant (ut dixi) pastore, qui eos ipsos ministros & superintendentes in ecclesiam congreget? Sed fortassè respondebunt, non commisisse Dominum beato Petro, ut pasceret arietes, id est, ductores pecoris ac gregis, quales ipsi esse volunt, sed agnos, id est, recenter secundum fidem natos, ac neophytos, ut beatus Basilius in comment. Esa. cap. 5. interpretatur: & oues, id est, laicos firmiores. Verum sic respondentes facile est redarguere: quia cum oues dixit Dominus, arietes quoque intellexit,

Protestantium ministri, arietes sine pastore.

Matth. 9.
Ioan. 21.

Ministri confessionis Augustanæ, Antuerpiensis, Heluetiæ, & similibus, non pertinent ad oues Christi.

Ezec. 34.

Hirci, magi
stratus secu-
larium in
scriptura.
Leuit. 4.

qui ex ouibus nascuntur: immò omne genus pecoris significat *προβάτων*, vt Grammatici veteres notatum reliquerunt. Vndè quod LXX, interpretes dixerunt, Ecce ego iudico inter arietem & arietem, & inter ouem & ouem: beatus Hieronymus ex Hebraico ad verbum vertit, Ecce ego iudico inter pecus, & pecus arietum & hircorum. Significant autè in scriptura hirci magistratus, qui sunt ductores seculariũ, vt hirci caprarum. Vndè in Leuitico pro peccato principis per ignorantiam, iubebat lex offerri hircum. Quòd si hirci, qui nomine quoquè *προβάτων* sunt comprehensi, id est, principes & magistratus seculares, Petro & eius successori commissi sunt: ergò arietes etiam commissi sunt, id est, episcopi, quales esse se fingunt superintendentes Luterani. Prætereà redarguit sic respondentes idem beatus Petrus, qui (vt paulò antè dixi) propter curam pascendi sibi impositam & potestatem datam, scribens ad ecclesias Ponti, Galatiæ, Cappadociæ, Bithyniæ, Asiæ, pastoribus earum, id est, episcopis, præcipit pascere greges eis concreditos: at arietes erant illi iuxta, parabolam Ezechielis, hoc est, duces ouium & agnorum. Non est autem scriptum hoc à beato Petro, propter illos tantum pastores, sed propter nostros etiam pastores, eosdemque episcopos: & quod illis tunc præcepit beatus Petrus, hoc ipsum præcipit hodiè episcopis omnium ecclesiarum in pontifice successore suo, qui solus potest episcopos episcopatu mouere, & ecclesijs priuare, si vel non pascant, vel malè pascant, quia est episcopus episcoporum. Sic enim doctus Tertullianus ante annos mille trecentos, in principio libri de pudicitia, vocauit: nè nouum putent confessionistæ, aut non traditum à S. apostolis. Vndè enim didicit tantę antiquitatis author, vt sic loqueretur, nisi ex consuetudine sic loquendi ab illis relicta?

Sed demonstramus adhuc vel ex vno loco Pauli, non esse confessionistas & ceteros Luteranos partem ecclesię Catholicę. Ecclesiam enim catholicã esse corpus Christi, mysticum scilicet,

scilicet, apertè dicit Apostolus in epistola ad Coloff. cùm ait: Adimpleo ea, quę desunt passionum Christi in carne mea pro corpore eius, quod est ecclesia. & in eadem epist. Ipse, inquit, est caput corporis ecclesię: id est, ecclesię, quę corpus Christi est. Huius ergò corporis mystici, quod est ecclesia vna catholica, vbiquè gentium & terrarum dilatata, analogiam in modum parabolę posuit Apostolus in epistola ad Corinth. in qua parabola analogica, siue analogia parabolica, quędam membra, & partes corporis humani nominauit oculos, manus, pedes & caput. Quòd autem hæc analogia ad ecclesiam vnã Catholicã, per cunctum orbem propagatã pertineret, docuit ibidè idem Apostolus, cùm subiunxit: Et quosdam quidem posuit Deus in ecclesia, primùm apostolos, secundò prophetas, tertio doctores, deindè virtutes. & quę sequuntur. Hęc autem charismata ordinum ac ministrorum ecclesię, liquet, ad ecclesiam non hanc, aut illam tantum, sed ad ecclesiam vnã Catholicã, per omnes mundi partes dilatatã, referri: quę corpus Christi mysticum est: ecclesia autem vna quęuis orthodoxa, corpus quidem Christi est non simpliciter, sed corpus Christi, & membra ex parte: sicut Apostolus dixit in eodem loco de ecclesia Corinthiorum: Vos autem, inquit, corpus Christi estis: non substitit hęc, sed addidit: Et membra, scilicet Christi, *ἐκ μέρος*, id est, ex parte. Vnaquęque enim ecclesia orthodoxa quia caput visibile habet episcopum suum, cui adheret, qui vice Christi est, tamen non est corpus Christi & plenitudo eius, hoc enim toti ecclesię, id est, ecclesię vni Catholicę, vbiquè locorum partenti, conuenit, sicut Apostolus ait, Et ipsum dedit caput super omnem ecclesiam, quę est corpus ipsius, & plenitudo eius: tamen est corpus Christi, & membrum eius simul, & ecclesię Catholicę, quę simpliciter est corpus Christi mysticum, & non membrum. Interrogemus ergò nunc protestantes, & omnes Luteranos, an referatur hæc analogia ab Apostolo ad ecclesiam vnã Catholicã? atquì nega-

Colof. 1.

1. Cor. 12.

Quid corpus Christi, & membra ex parte.

Quomodo analogia corporis

humani a-
pud Paulū,
conuincat
vnum esse
caput visi-
bile ecclesie
Catholicæ.

re hoc non possunt, vt iam demonstratum & conuictum est, ergò omninò necessè est, velint, nolint, vt in corpore visibili mystico Christi, quod est ecclesia vna Catholica, caput sit item visibile: aut vacabit illa pars parabolæ analogicæ, Non potest dicere caput pedibus, non estis mihi necessarij: & si hæc pars vacat, vacabit quoquè illa, Non potest dicere oculus manui, opera tua non indigeo: aut nunquid oculos, manus, pedes visibiles mysticos habet Christus in ecclesia, & caput mysticum visibile non habet? aut habebit vnum corpus mysticum visibile, quod est ecclesia vna Catholica, & non habebit vnum caput visibile, sed multa, qui sunt multi episcopi capita ecclesiarum, quisque sue? nōne instar monstri est, corpus vnum esse visibile non vno capite visibili, sed multis? Respondeant hic protestantes, quò se ipsi magis ac magis, respondendo refellant & coarguant. Capitis ergò humani corporis, ad caput ecclesie Catholicæ episcopum Rom. beati Petri successorem analogiam, id est, proportionem ac comparationem elegantissimè descripsit, in locum epistolæ ad Corinthios intuens, Ioannes patriarcha Constantinop. in epist. apologetica, quam misit cum Synodica ad Constantinum natione Syrum pontificem Roman. cui successit Gregorius 2. Petit igitur à pontifice tanquàm à capite, morbi, in quem inuitus inciderat, curationem. Coactus enim fuerat, vt affirmat, per violentiam ac tyrannidem Bardanis, cui successit Imperator Anastasius, qui prius vocabatur Philartemius, Sextam Synodum damnare. Interpretabor Latine principium epistolæ, quæ in exemplaribus Græcis sextæ Synodi fertur: Deus, inquit, qui diuinitatem ac potentiam suam in eorum, quæ cernuntur, magnifica fabrica declarauit, in natura nostra, quam finxit, omnium, quæ sub sensum cadunt, nobilissima, gloriam & sapientiam suam præcipuè ostendit. Vndè propheta, admirabilem ex se factam diuinam scientiam, clamauit. Ipse ergò nature nostræ author, caput toti corpori artificiosè præfecit, ac præcipuis sensibus

Psal. 138.

Explicatio

in

in eo collocatis, fecit, vt omnis indè reliquorum membrorum motio, & integritas existat, ac conseruetur: & si quid horum labi, aut aliter quomodocunquè offendi contingat, non in accuratam diligentiam eis adhibet: quin potius naturali cognatione, etiam cum extremis membris ostensa, partem ægrotam ministris manibus, & ducibus oculis curat, non spreto, neque reiecto horum auxilio ceu inutili. Subijciam reliqua Græcè: *τούτοις δὲ τὰ καθ' ὑμετέραν ἀποστολικὴν προεδρίαν ἔχομεν παραβάλλειν ἀγιώτατοι, καὶ κεφαλὴν τῆς κατὰ χριστὸν ἱερωσύνης κανονικῶς ὑμῶν λογιζόμενοι, εἰκότως δι' ὑμῶν ἐπιζητοῦμεν τῆς ἐπισυμβάσης ἀθυμίας τῶ καθ' ὑμῶν ἐκκλησιαστικῶ σώματι ἐκ τῆς λοιμῶδους καὶ νοσοποιοῦ τῶν ψυχῶν τυραννικῆς ἐξέστιας παραμυθίαν κομίσασθαι. πάντως γὰρ ὑμεῖς τῶ τῆς κεφαλῆς ἰδιώματι ἀβουλήτως νενοσηκότας ὑμῶν οὐ περιόψεσθε οὐδὲ τῆς ἐαυτῶν συμφύτας ὑμῶν ἀποπέμψεσθε, ἀλλὰ μᾶλλον τοῖς τραύμασιν ἡμῶν ἐπιστυγνάσαντες, πάσχοντες γὰρ ἐνὸς μέλους συμπάσχειν εἰκὸς πάντα τὰ μέλη κατὰ τὴν τοῦ ἀποστόλου φωνὴν τῆ πρὸς τὸ ὑγιὲς ἐπαναδρομῆ καὶ πρὸς τὸ ἀρτίον ἀποκαταστάσθαι ἡμῶν συχαρίσεσθε διχαμότατα.* Cum his, inquit, vestrum apostolicum præsidendi munus possumus (sanctissimi) comparare: & qui vos caput sacerdotij secundum Christum reputamus, meritò damus operam, vt à vobis corpori ecclesie nostræ alleuationem offensionis, quam ex pestifera animarum tyrannide accepit, feramus. Sanè quidem vos, vt capitis proprium est, non despicietis nos, qui præter voluntatem nostram in morbum incidimus: nec à vestra coniunctione alienabitis: quin potius tristitia de nostris vulneribus affecti, si quid enim patitur vnum membrum, cætera compatiuntur, vt Apostolus ait, recuperata valetudine, ac restituta sanitate, meritissimo congaudebitis. Sic olim sensit de capite visibili ecclesie Catholicæ, ecclesia Constantinopolitana, primatûs Romani alioquì æmula. Orthodoxè itaque ac Catholicè hic patriarcha, secundum scripturam & apostolicam corporis humani ad mysticum corpus ecclesie analogiam, episcopum Romanum caput visibile ecclesie Catholicæ, per totum orbem diffuse, agnouit & confessus

analogiæ
capitis hu-
mani ad ca-
put mysti-
cum corpo-
ris ecclesie.

1. Cor. 12.

Quid eccle-
sia Cōstan-
tinopolita-
na ante an-
nos octin-
gentos &
ampliùs de
capite vno
visibili ec-
clesie catho-
licæ senserit.

est:

Ephc. 1.

Ibidem.

Quomodo
natura do-
ceat, vnum
esse caput
visibile in
ecclesia ca-
tholica.

est: eique capitis nomen, principatum, officium, & proprietatem tribuit. Qui igitur est extra coniunctionem mysticam huius capitis, non magis mysticam coniunctionem corporis Christi, quod est ecclesia Catholica, habere potest, quam potest habere coniunctionem naturalem corporis humani ea pars, quæ coniunctionem capitis eiusdem corporis non habet. Dixit quidem Apostolus datum esse Christum caput super omnia ipsi ecclesiæ, sic enim est in Græcis codicibus, etsi rectè quoquè in Latinis legitur, quia sciebat Petrum quoquè datum esse caput ecclesiæ, ad quem ipse Hierosolymam ascenderat, ut cum eo euangelium conferret, sed non datum caput ecclesiæ super omnia. Quid autem esset, datum esse Christum caput ecclesiæ super omnia, paulò antè explicauerat, cum dixit, constitutum esse in cælestibus super omnem principatum, & potestatem, & virtutem, & dominationem, & omne nomen, quod nominatur non solum in hoc mundo, sed etiam in futuro: & omnia subiecit sub pedibus eius. Huiusmodi ergò caput ecclesiæ inuisibile, est Christus solus, cuiusmodi non fuit Petrus, nec est nunc in suo successore. Solus item Christus est fundamentum inuisibile ecclesiæ simile huic capiti. Petrus verò & caput & fundamentum visibile sub Christo capite inuisibili, & super eum, tanquam super fundamentum inuisibile, ædificatus. Sed quia isti noui euangelici neque scripturas, quas semper iactant, scrutantur, quia interpretatione non indigere profitentur: neque consuetudines, quæ omnium ecclesiarum sunt, curant, & traditiones sanctorum apostolorum rident: sæpè mihi exemplo Pauli ad naturam prouocandi sunt, si fortè erubescant. An natura ergò non docet vos, quòd si corpus vnum est visibile, ex multis membris suis visibilibus compactum, necessè est, ut vnitas, & compages, ac coherentia ipsorum membrorum, quæ alioqui multa sunt, ab aliquo vno capite & fundamento visibili exordium capiat? alioqui quomodo erit vnum corpus visibile? Ponamus sub oculos duo capita in vno corpore humano:

tam-

tametsi cetera membra non sunt gemina, tamen quia caput principatum tenet, & inde est origo vnitatis membrorum in corpore, caput autem non est vnum, sed geminum aut multiplex, non iam vnum corpus humanum, sed monstrum potius corporis humani dicendum est. Sic natura docet credentes, cogitandum esse in ecclesia vna Catholica, quæ est corpus Christi mysticum visibile: in quo si non est vnum caput item visibile, non potest esse vna compages, id est, vnitas visibilis membrorum. Deindè cum Apostolus ait in epistola ad Ephesios, Et ipse dedit quosdam quidem apostolos, quosdam autem prophetas, alios verò euangelistas, alios autem pastores & doctores, de ecclesia vna Catholica loquitur. In ecclesia enim vna Catholica, per cunctum orbem diffusa, posuit Deus hos ordines & potestates spirituales, sicut in epist. ad Corin. Quosdam, inquit, posuit Deus in ecclesia, primùm quidem apostolos, & quæ sequuntur. Esse autem hanc ecclesiam vniam Catholicam corpus Christi, statim docet, cum ait, dedisse hos gradus & ordines ministrorum, ad consummationem sanctorum in opus ministerij, ad ædificationem corporis Christi, id est, ad ædificationem ecclesiæ vnice Catholice, quæ est corpus Christi. Et paulò post, Vt crescamus, inquit, in illo, qui est caput Christus: caput scilicet huius corporis, quod est ecclesia: ex quo, scilicet capite Christo, totum (inquit) corpus, scilicet ecclesiæ, compactum & connexum est. Ergò corpus ecclesiæ visibile, totum corpus est, id est, integrum & plenum corpus, quod est corpus Christi, & plenitudo eius, ut Apostolus in epistola ad Ephesios dixit. Quòd si est corpus totum, & plenum visibile, igitur non deest illi præcipua pars visibilis, id est, caput visibile. An non hoc quoquè natura docet, non esse scilicet corpus totum, id est, integrum, visibile, cuius non sit caput visibile? Dicturus ne est Illyricus, ut passim solet, cum Lindano respondet, Esse hæc sophismata: quæ non solum scriptura, sed natura etiam, id est, sensus ipse suadet, si quis non est à consuetudine communis sensus

Ephc. 4.

1. Cor. 12.

Ephc. 1.
Ecclesiæ
corpus non
posse esse
totum visi-
bile, si non
habet caput
ut
visibile.

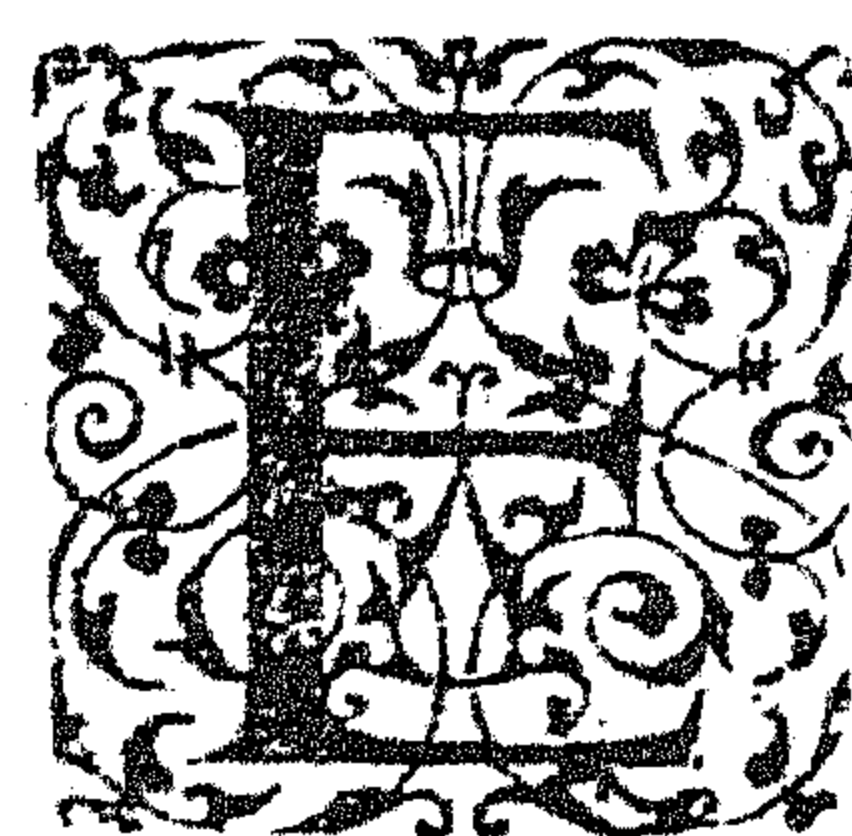
H

alic-

alienus ? Igitur cum satis iam, ut arbitror, demonstratum sit, ecclesiam unam Catholicam non esse totum & integrum corpus visibile, nisi caput habeat visibile : consequens est, eos ecclesie Catholice non esse partem, qui capiti eius sensibili, unitatis partium origini, non adherent, cum debeat esse omnium inter se partium mutuo coherentium unitas sensibilis, que sine sensibili exordio unitatis nulla esse potest.

De argumento ministrorum Helvetie contra primatum episcopi Romani, item de argumentis Philippi & Illyrici: & quomodo suis argumentis redarguantur, & de sexto Canone Synodi Nicaenae contra primatum ab Illyrico obiecto, & in eum retorta.

CAPVT IX.

Ita, ut Dionysius ad Polycarpum scripsit, cum ipsa vera doctrina recte posita est, ita ut a nullo redargui possit, quicquid postea dissentit, sponte sua ab ipsa illa veritate inuicta conuellitur & destruitur: tamen quia non in omnibus est scientia, sicut Apostolus ait, nec unusquisque potest, ut bonus trapezita, nummum verum a falso internoscere: laqueos verborum detegemus, quibus aduersarij veritatem rei insidiosè intercipere vellent, si possent. Tradunt ergo ministri Helvetij reliquis socijs ministris in confessione sua & expositione doctrinae, quam per Germaniam miserunt, esse ecclesiam Catholicam corpus spirituale, ac proinde necesse esse, habere caput sibi congruens spirituale, id est, Christum: quare non posse esse caput eius pontificem. Latet hic fallacia, propter homonymiam sub hac voce, spirituale: qua isti vsi sunt insidiosè ad fallendum: idcirco distinguendum est, quemadmodum hic sit accipiendum verbum. Ut enim reliqua huius nominis significata nunc omittam, quae explicare modo non necesse est, & est cuius facile: dicuntur ali-

1. Cor. 3.

Argumentatio ministrorum Helvetiae contra Primatum episcopi Romani.

Quomodo ecclesia sit corpus spirituale.

aliquando secundum scripturam spirituales aliqui propter charisma spirituale, quod acceperunt: ut cum ait Apostolus in epist. ad Gal. Vos, qui spirituales estis, huiusmodi καταρτιζετε, id est, instruite in spiritu lenitatis. ijs enim loquitur, qui acceperunt charisma προς τον καταρτισμόν των αγίων, id est, ad consummationem sanctorum, in opus ministerij, quales sunt ministri ecclesiae, quos idem Apostolus in epist. ad Eph. numerat, inquiring: Et ipse dedit quosdam quidem apostolos, quosdam autem prophetas, alios autem euangelistas, alios autem pastores & doctores προς καταρτισμόν, id est, ad consummationem, quod verbum ab illo deductum est, quo idem Apostolus in loco epistolae ad Gal. vsus est, καταρτιζειν, licet aliter verterit interpret. hic enim dixit, instruite: illic dixit non instructione, sed consummationem, ab eodem verbo. Cum ergo dixisset Apostolus: Fratres, si preoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, significans peccatum, quod quis peccat sine deliberatione, anticipatione quadam passionis ex improviso correptus, quod dici solet peccatum εκ συναρπαγης, id est, ex surreptione. hoc enim notauit beatus Cyrillus significare προληφθηναι, id est, preoccupari, το συναρπαγηναι: quia hoc est leuius peccatum, utpote inuoluntarium: precipit Apostolus curari non seuerè, sed leniter ab ijs, qui charisma potestatis spiritualis ad huiusmodi ministerij opus acceperunt. unde spirituales eos vocat, sicut nos quoque vulgo vsque in hodiernum diem vocare solemus patres spirituales, qui nostras confessiones audiunt: & peccata nostra per poenitentiam curant, impartientes nobis gratiam spiritualem reconciliationis cum Deo, quam per charisma huiusmodi potestatis spiritualis, tanquam legati Dei, administrant. Sacerdotes itaque vocat hic spirituales, quibus Clemens Rom. in persona Apostolorum, lib. 2. de Constit. Apostol. cap. 46. precipit, non vno modo de peccatis poenitentium iudicare, sed potius de singulis, inquit, multa cum prudentia, de paruis, & magnis, & aliter de factis, aliter de verbis, secus de proposito,

Gal. 6. Qui vocentur spirituales in epistola ad Galatas.

Eph. 4.

Gal. 6.

Rom. 1. 2. Cor. 5.

De peccatis poenitentium variè iudicandis secundum constitutionem Apostolorum.

Episcopi & presbyteri medici, & iudices spirituales.

καταρτιζεν Gal. 6.

καταρτισμος. Ecclesia corpus spirituale propter charismata spiritualia ministrorum.

Ecclesia corpus spirituale, caput item spirituale sibi congruens habet. Ephes. 6.

vel de conuicio, vel de suspicione: & alios, inquit, minis tantum terrebris, alijs impone subleuationes pauperum, alijs ieiunia, alios communionem & societate priuabis. & paulo ante c. 4. loquens de huiusmodi medicis & iudicibus spiritualibus, qui sunt episcopi, & eorum iussu atque authoritate presbyteri, & de curatione leni, de qua in loco epistolę ad Gal. Paulus loquitur. Tu igitur, inquit, tanquam medicus misericors, omnes in peccatum lapsos cura, vtens salutaribus ad auxiliandum modis, non solum secans & vrens, aut asperam medicinam adhibens, sed etiam vulnus alligans, & lenimentum in illud iniiciens, leniaque medicamenta, quę vim habeant obducendi cicatricem, imponens, ac verbis consolatorijs recreans. Si vulnus cauum fuerit, appone, si opus est, emplastrum ad accretionem carnis, *ὡς ἴσον τῷ ἀρτίῳ ἀποτελεσθῆναι*, id est, vt carne repletum, æquale efficiatur parti integre: Si autem vulnus sordescit, repurga nouacula. Hactenus Clemens apostolicus. *ἀρτίον* dixit hic, id est, integrum. vnde *καταρτιζεν*, quo vsus est Apost. cum dixit: Vos, qui spirituales estis, *καταρτιζετε*, id est, integrate, siue instruite, vt interpres vetus transtulit, in spiritu lenitatis. Est enim peccatum, defectus quidam integritatis: curatio rursus peccati, quædam integratio & complementum, siue rei quę deerat, cõsummatio, quę dicitur ab Apostolo *καταρτισμος*. Hinc igitur patet, ecclesiam esse secundum scripturam corpus spirituale, propter charismata spiritualia ministrorum eius: id est, quia in ea posuit Deus huiusmodi spirituales, quosdam quidem Apostolos, quosdam autem prophetas, alios autem euangelistas, alios pastores, & doctores ad consummationem sanctorum, in opus ministerij, in ædificationem corporis Christi. Vt autem est hac ratione ecclesia corpus spirituale, alioquid visibile: sic quoque habet caput sibi congruens spirituale item visibile, quod in ea posuit Deus: cui primę cathedrę & summę inter omnes potestatis charisma dedit. Significat etiam aliquando hoc nomen spirituale, quod inuisibile est, vt cum ait Apostolus: Non est nobis colluctatio aduersus

car-

carnem & sanguinem, id est, aduersus hostes sub sensum cadentes, sed aduersus principes & potestates, aduersus mundi rectores tenebrarum harum: suggestiones dæmonum intelligit. contra spiritualia nequitie, sic vocat *πονηροῦσ λογισμοῦσ*, id est, prauas cogitationes, quę videri non possunt. De corde enim exeunt cogitationes malę, homicidia, adulteria, fornicationes, furta, falsa testimonia, blasphemie. de his dixit idem Apostolus, arma nostra non sunt carnalia, sed potentia Deo ad destructionem munitio, consilia destruentes. Munitioes vocauit suggestiones, quibus dæmones locum suum tueri conantur: Consilia, Græcè *λογισμοῦσ*, dixit illa spiritualia nequitie, quę in epistola ad Ephes. Sic igitur ministri Heluetie errantes, & in errorem mittentes, non intelligentes neque de quibus loquerentur, neque de quibus affirmarent, dici voluerunt caput ecclesie spirituale pro eo, ac diceretur, caput ecclesie inuisibile, quod Christus est: quem etsi aliquando in carne nouimus, inquit Apostolus, sed iam non nouimus. quasi verò sit ecclesia corpus inuisibile, quod negant tamen protestantes, qui aperte cõfitentur ore Philippi, ecclesiam esse cœtum visibilem: quod si est cœtus visibilis, alioquid spiritualis propter præcipua membra ministrorum ecclesiasticorum, & eorum ministerium spirituale: caput ergo ei congruens, visibile erit, idemque spirituale propter charisma, in opus ministerij visibilis. alioquid quomodo decorum erit corpus spirituale visibile mutilum, id est, sine capite congruente, spirituali & visibili? Addunt præterea isti aliam argumentationem, item insidiosam & fallacem: Corpus ecclesie, quod spirituale est, non posse regi alio spiritu, quam Christi: igitur non posse caput eius esse aliud, quam Christum: Sic tamen accipienda est conclusio sine errore, non posse esse aliud caput, scilicet, cuius spiritu regatur ecclesia, præterquam Christum caput: ex quo, sicut Apostolus ait, totum corpus connexum & compactum per omnem iuncturam subministrationis secundum operationem in mensuram vniuscuiusque membri, augmentum

Spuale aliquando significare inuisibile.

Math. 15. 2. Cor. 10.

2. Tim. 3. 1. Tim. 1.

2. Cor. 5.

Alia argumentatio ministrorum Heluetie contra caput ecclesie visibile.

Ephes. 4.

1. Cor. 3.

Alia ridicu-
la argumē-
tatio mini-
strorū Hel-
uetiæ.

Lucæ 10.

Quid profi-
tetur, qui se
vicarium
Christi pro-
fiteretur.

tum corporis facit. Petrus verò in successore suo nõ sic caput ecclesię est, sed tanquàm minister: qui non est aliquid, sicut idẽ Apostolus ait, sed qui incrementum dat Deus: immò si hoc caput ecclesię visibile viuit, spiritu illius capitis inuisibilis viuit: tantum abest, vt spiritu huius visibilis regatur ecclesia. Quòd si fati esse volunt confessionistæ spiritum capitis inuisibilis ad regendam ecclesiam Catholicam, per omnes mundi partes dilatatam, cur ad spiritum eiusdem capitis inuisibilis adiungunt ministros suos visibiles vt capita suarũ ecclesiarum, quas numerant, immò dicunt eos esse successores apostolorum, & licere eos nuncupare episcopos, presbyteros, pastores, atque doctores? Dicunt præterea, Christum non indigere vicario, qui absentis est: Christum verò præsentem esse ecclesię, & caput viuificum. Hic quoquẽ se præbent ridiculos, non intelligentes, vel fortassè dissimulantes, nõ Christum, sed nos indigere vicario eius, qui Christum nunc non videmus, nisi in eo, qui personam eius sustinet, & vicem eius obtinet, sicut Dominus dixit: Qui vos audit, me audit: & qui vos spernit, me spernit. An verò non fecit planè vicarios suos, quibus hoc dixit? respondeant mihi confessionistæ, an non faciunt ipsi vicarios Christi ministros suos, cum tradunt de obedientia erga ministerium, si ministri omnia in ecclesia faciunt, quẽadmodum verbo suo præscripsit Dominus, oportere, vt fideles tanquàm ab ipso Domino facta reputent? Sic enim est in confessione Heluetica in cap. de ministris, & officijs eorum. Re itaq; vicarios Christi faciunt, verbo negant. Deindè qui se dicit in ecclesia vicarium Christi, quid aliud, quàm se minister esse confitetur eius, cuius vice gubernat? & quo latius patet vicarium munus, eo laboriosius est & periculosius, vt non sit iam inuidendum, nec ambiendum, sed defugiendum potius, quàm gratulandum. Verùm illud grauius fortassè videbitur, in quo Cypriani auctoritatem nobis obijciunt, sed quæ potius contra eos facit: & id, quod nobis traditum est, & ex scriptura didicimus, confirmat, atque explanat. Petrus ergò, inquiunt,

unt, neque alijs fuit præpositus, neque potestate maiore cæteris præditus. rectissimè enim Cyprianus martyr de simplicitate clericorum, Hoc erant vtiquè, inquit, & cæteri apostoli, quod fuit Petrus: pari consortio prælati & honoris, & potestatis: sed exordium ab vnitatem proficiscitur, vt ecclesia vna monstretur. Sic illi recitârunt: Sed videamus, quid in recitando præterièrint, vt eorum insidias manifestò deprehendamus. Sic enim in loco Cypriani scriptum est, in bonis exemplaribus manu scriptis, & iam editis: Sed exordium ab vnitatem proficiscitur, & primatus Petro datur, vt vna ecclesia Christi, & cathedra vna monstretur. Illi verò primatum Petri, & cathedram vnam reticuerunt: quippe qui nolunt agnoscere vnum primum in ecclesia omnibus præpositum: & vnam cathedram, cui reliquæ omnes cathedræ adherere, ex ea pendere, atque in ea niti debeant. Ergò si rectissimè dixit Cyprianus martyr, vt isti ministri testantur, de ore suo, teste Cypriano martyre, iudicabuntur. Cyprianus enim clarè testatur, datum esse primatum Petro, vt vna ecclesia Christi monstretur: quare qui primatum Petri negat, vnam ecclesiam agnoscere & demonstrari non vult. Illud verò, quod secum facere, non intelligentes, falsò existimârunt: Hoc erant vtiquè & cæteri apostoli, quod fuit Petrus, pari consortio præditi & honoris, & potestatis: non significat, quales remanserint apostoli post primatum Petro datum, sed quales antea erant. Ante primatum enim Petri, pares erant honore & potestate: omnes enim erant apostoli: Sed hoc nõ obstitit, quin vnus præponeretur: id est, licet omnes antea erant æquales, vnus tamen Petrus deinceps cæteris apostolis præpositus est, Domino ita instituyente, & eisdẽ apostolis id ipsum volentibus. Alioquò quomodo primatus Petro dari poterat, si equalitas honoris & potestatis in reliquis Apostolis remansisset, cum in ipso primatu excellentia honoris & potestatis insit? an non erat hæc euidentis repugnantia? Sic autem intelligendum

Argumen-
tatio Pro-
testantium
ex authori-
tate Cypri-
ani, in ipsos
retorquetur

Quomodo
intelligen-
dum, quod
Cyprian. de
Petro & ce-
teris apo-
stolis dixit,
pari cōfor-
tio præditi
honoris &
potestatis,
ex epistol.
Anacleti
intelligitur

Quæadmo-
dum testi-
monio Cy-
priani, quæ
nobis pro-
testates ob-
ijciunt, re-
darguatur.

dū esse, quod Cyprianus ait, & isti obiecerūt, ex epistola Ana-
cleti tertia, vnde hoc Cyprianus mutuatus est, facile intelligi
potest. sic enim ait: Nam & inter beatos Apostolos quædam
fuit discretio: & licet omnes essent apostoli, Petro tamē con-
cessum est, & ipsi inter se id ipsum voluerūt, vt reliquis omni-
bus præset Apostolis. Interrogemus ergo confessionistas
istos, cur priorem partem testimonij Cypriani martyris, quæ
poterat non recte intelligi, contra nos recitarunt? postero-
rem verò, quæ non poterat, immò ex qua pendebat, vt illa su-
perior recte intelligeretur, silentio prætermiserunt? siquidem
fieri nō poterat, vt paulo antè dixi, vt Petrus primatum habe-
ret, & reliqui apostoli pari honore & potestate præditi essent:
an non hæc planè malitia est, partem quidem testimonij, qua
lẽdere speres, proferre? partem verò, qua lẽdi metuas, tacere?
Sed videamus, quemadmodum hic grauiſſimus testis, ab istis
contra nos citatus, Petri primatum, qui est ecclesiæ Catholi-
cæ fundamentum, & origo vnitatis eius, in alijs etiam locis
diuinè confirmet, in epistola ad Florētium, siue Puppianum:
Loquitur, inquit, ille ad Petrum, super quem edificata fuerat
ecclesia. & in epist. ad Antonianum, Vt sciret, inquit, te se-
cum, (Cornelium dicit) hoc est, cum Catholica ecclesia com-
municare: sic Cyprianus interpretatus est, cōmunicare cum
episcopo Romano, communicare cum ecclesia vna Catholi-
ca. Quis non intelligit, quàm recte hoc conueniat cum eo,
quod idem dixit: Primatus Petro datur, vt vna ecclesia Chri-
sti monstretur? siquidem habere communionem cum Petro,
habere est cum ecclesia Catholica communionem: quia pars
scilicet ecclesiæ vnius Catholicæ esse non potest, qui à Petro
vnitatis origine discedit. Rursus in eadem epistola ad Anto-
nianum, loquens de Cornelio facto episcopo Romano: Et
cū post primum, inquit, secundus esse non possit, quisquis
post vnum, qui solus esse debeat, factus est: non iam ille secun-
dus, sed nullus est. Est igitur, testimonio Cypriani martyris,
Pontifex Romanus episcopus primus nō numero, sed loco,
id est,

id est, honore & potestate. qui enim talis est, solus esse debet, vt
recte ait Cyprianus: cū alioquē si non solus sit, sed alij pares,
aut alius, non iam primus sit re, hoc est, honore & potestate,
sed numero tantū. q̄ enim numero tantum primus est, nō est
merito potestatis primus, sed arbitrio numerantis, qui secun-
dum, aut tertium pro primo, si velit, sine iniuria numerare pos-
sit. Conuicimus ergo ministros Heluetiæ testimonio Cypria-
ni martyris, quem ipsi testem prodixerant. Conuincamus
eos rursus confessione sua. in principio enim confessionis
edictum hac inscriptione posuerunt, Edictum imperatorium
de eo, quinam habendi sint vel catholici, vel heretici, ex Co-
dice Iustiniani Imper. & Tripar. hist. lib. ix. cap. vij. Imperator
Gratianus, Valentinianus, & Theodosius Aug. populo vrbis
Constantinop. Cunctos populos, quos clementiæ nostræ re-
git imperiū, in ea volumus religione versari, quam diuinum
Petrū apostolū tradidisse Romanis religio vsq; nunc ab ipso
insinuata declarat, quamque Pontificen: Damasum sequi cla-
ret, & Petrum Alexandria episcopum virum apostolicæ san-
ctitatis: hoc est, vt secundum apostolicam disciplinam, euan-
gelicamque doctrinam, patris, & filij, & spiritūs sancti vnam
Deitatem sub pari maiestate, & sub pia Trinitate credamus.
Hanc legem sequentes, catholicorum Christianorum no-
men iubemus amplecti: reliquos verò, dementes, vesanosque
iudicantes, heretici dogmatis infamiam sustinere. Deinde
subijciunt Symbolum Damasi ex secundo Tomo operum
sancti Hieronymi. quo recitato, his verbis finem faciūt: Cū
autem omnes simus huius fidei, religionisque, speramus nos
ab omnibus habendos non pro hereticis, sed pro catholicis
& Christianis. Interrogemus istos, cur sperant, & satis esse
existimant, nē heretici habeantur, sed potiùs catholici nu-
merentur, quòd de Trinitate, & incarnatione verbi fidem,
quam Damasus professus est, teneant: cū alioquē in alijs
non paucis ad confessionem Catholicæ doctrinæ pertinenti-
bus, fidem eius non teneant? cur in duas partes claudicant?

Quid inter-
sit inter nu-
mero pri-
mum, & po-
testate pri-
mum.

Quomodo
Protestates
profitentes
sequi se fidē
Damasi
pont. in du-
as partes
claudicant.

Si Damasus catholicus pontifex fuit, sequantur eum: si non fuit, nè sequantur. non enim potuit esse ex parte catholicus, & ex parte non: vt non potest ex eodem fonte manare dulcis & amara aqua. Is ergò in epistola ad Stephanum, & cõcilia Africæ, sic scripsit: Nos, qui supra domum eius, hoc est, vniuersalem ecclesiam catholicã episcopale suscepimus ministerium, sollicitè vigilare debemus, nè de sacris eius muneribus, id est, apostolicis viris, apostolorumque successoribus atque ministris quisquam, nobis dormitantibus, valeat supprimi, atq; iniuste, nobisque inconsultis, damnari. Deindè subiungit: Scitis, fratres charissimi, firmamentum à Deo fixum, & immobile, atque titulum lucidissimum suorũ sacerdotũ, id est, omnium episcoporum apostolicam sedem esse cõstitutam, & verticem ecclesiarum. Tu es enim, sicut diuinum pronunciat verbum veraciter, Petrus: & super firmamentum tuum ecclesiæ columnæ, qui episcopi intelliguntur, cõfirmatæ sunt: & tibi claues regni cælorum commisi, atq; ligare & soluere potestatem, quæ in cælis sunt, & quæ in terris, promulgauit. Sic Damasus Pont. catholicus de sede apostolica episcopi Rom. sensit in ecclesiasticis dogmatibus. Idem cum eo sentire debet, qui catholici numerari velint: aut si nõ sic sentire volunt, cur fides illius sequendam esse arbitrantur? & oportere, qui sequatur, catholicos numerari & haberi? Sed videamus iam, quid Philippus de primatu pontificis, vnitatis ecclesiæ Catholicæ fundamento, senserit: quid, inquam, responderit ad articulũ Barbaricæ inquisitionis secundum, quæ sint ecclesiæ Catholicæ signa. Dicunt, inquit Philippus, (nos dicit) signa ecclesiæ esse ordinem episcoporum, Romani episcopi primatum &c. Deindè successionem ordinariam episcoporum. Hic breuis est, inquit, responsio de Romano episcopo, & de alijs, quantumcunque amplificatur illa authoritas, tenendæ sunt hæ regulæ, Fugite idola: item, Si quis aliud euangelium docet, anathema sit. Cùm igitur manifestum sit, Romanũ episcopum & agmen episcoporum ipsi adiunctum, defendere idola, & iniustam crudelitate

Responsio
Philippi de
primatu
episcopi
Rom.

delitatem exercere ad delendum veram doctrinã, necessè est ab eis dissentire, sicut necessè fuit dissentire & discedere à Iudaico Pontifice, & Leuiticis sacerdotibus, cùm tamen notissimum esset, sacerdotium illud diuinitus institutũ fuisse. Hæc Philippus, quem Andreas, cui respondeo, tanq̃ magistrum in capitibus disputationis suæ non solũ sensu, sed verbis etiam sequitur & imitatur. Satis hebes sit & tardus, qui non intelligat, confiteri hic Philippum conscientia conuictum, habere episcopum Romanum primatũ inter reliquos episcopos, vnde eum cum Pontifice Iudaico comparat: cùm tamẽ, inquit, notissimum esset, sacerdotium illud diuinitus institutũ fuisse. suo se ergò gladio iugulat hoc loco Philippus, cũ ceteris confessionistis, qui eum sequuntur: vt mox docebo. Rogent enim quoscũq; voluerint, quid in ecclesijs nostris per multos testes predicari semper audierunt: an doceat episcopus Romanus in omnibus ecclesijs Dei per ora omnium episcoporum, qui per omnes mundi partes ecclesiæ Romanæ coherent, idola esse fugienda, & detestanda: seq; imagines non honorare neq; colere, vt gentes idola, sed sicut patres & maiores eorum catholici, ab ecclesia Romana ab ortu Germanicæ Christianitatis per S. Bonifacium, Pontificis Romani legatum, & Germaniæ apostolum, ac primum archiepiscopum Moguntinum didicerunt: & sicut ipsi etiam confessionistæ & protestantes verba euangelij, cùm legi audiunt, propter res, quæ sub illis sanctis verbis sunt, apertis capitibus, vt audio, more nostro honorant. Quod quidẽ non superstiosè, sed piè & religiosè faciunt. Verũ de cultu imaginũ, cuiusmodi sit, & quemadmodũ, qui eum oppugnant, cum natura, cum scriptura, cũ ratione, cum S. Apostolorum traditione, & omnium ecclesiarũ consuetudine pugnent, cùm aliàs, tum nupèr in libro defensionis canonum apostolicorũ docui, antiquum Nicephorũ Patriarcham Cõstan. secutus, & è Græco interpretatus: qui acerrimè & eruditissimè cũ Iconomachis (tunc cũ heresis orta, & expugnata est) certauit. Nunc ad rem. Si hoc ipsum tantũ episcopus

Quomodo
Philippus
conscientia
conuictus
cõfessus sit,
habere pri-
matũ epi-
scopũ Rom.

Quomodo
Protestantes
ipsi testes
esse possunt,
falsum esse
crimen ido-
latriæ,
quod in ec-
clesia no-
stra Philip-
pus finxit.

Vt olim Donatistæ de crudelitate catholicos accusabant propter seueritatē puniendi hæreticos, sic Protestantes nunc.

Romanus in cultu imaginum tradit & facit, quod vos confessionistæ nobiscum in honore sacrorum verborum euangelij, cum ea auditis, sanctè ac piè facitis, valeat saltem apud vos, quod Dominus de Scribis illis & Pharisæis super cathedram Moisi sedentibus præcepit, inquit: Super cathedram Moisi sederunt scribæ & Pharisæi, omnia ergò, quæcunque dixerint vobis, seruate & facite: secundum verò operarum, nolite facere: dicunt enim, & non faciunt. ergò licet Pontifices Romani crideles essent, vt olim quoquē Donatistæ propter seueritatem hæreticos puniendi fingebant, & vos nunc fingitis, cum ipsi idolorum cultum abominandum & execrandum esse, de cathedra Petri doceant, ac semper à principio docuerint, quomodo excusatis, necesse esse vobis, ab eis dissentire propter idola? Super cathedram Petri, pro cuius fide, nè vnquam deficeret, rogauit Dominus, sederunt episcopi Romani, quos Philippus vester cum pontificibus Iudaicis, à Deo alioquē constitutis, comparat: omnia ergò, quæcunque dixerint vobis de cathedra Petri, seruate & facite: an non est de cathedra Petri verbū hoc, Non esse imagines Christi, & sanctorum honorandas, ac venerandas ex se, vt gentes idola venerantur: sed potius propter prototypa, quæ $\sigma\chi\epsilon\tau\iota\kappa\acute{\omega}\sigma$ insunt in imaginibus, vt sacra verba euangeliorum propter res ipsas, quæ insunt in verbis $\acute{\upsilon}\pi\omicron\sigma\delta\epsilon\tau\iota\kappa\acute{\omega}\sigma$? Habet ne huiusmodi ratio venerationis imaginum, communionē cum idolorum veneratione magis, quā veneratione verborum sacrorum euangelij? Si non habet, vt vos ipsi testes esse potestis, quorsum spectat istud idololatriæ crimen, quod repugnante conscientia, nobis obijcitis? nisi vt nos non gratis odio habere videamini, vt Iudæi Christum habere. Sed redeo ad primatum Petri, quem amentius adhuc Illyricus impugnat. Is enim in apologia confessionis Antuerpiensis contra Iudocum Tiletanum in verissima Legenda de sancti Petri episcopatu, vel papatu, sic enim inscripsit, Audiamus igitur, inquit, Paulum, sui collegæ Legendam optima fide recitantem Galat. 2. Prima

pars,

pars, quod Deus S. Petrum apostolum episcopum, vel Papam Iudæorum, & Paulum gentium constituerit, cum vidissent mihi concreditum euangelium præputij, quemadmodum Petro circuncisionis. Secunda pars, quod Petrus totis xvij. annis à Christi in cælum ascensione vsque ad Synodum apostolorum, præcipuè Iudæis, & Paulus gentibus, prædicauerint. Nam qui efficax fuit Petro ad apostolatū circuncisionis, efficax fuit & in me inter gentes, &c. Tertia pars, quod Petrus & Paulus de consensu reliquorum apostolorum constituerint, additaque sacra dextrarum fide concluderint, vt hic quidem gentiliū, ille verò Iudæorum apostolus, aut episcopus, in posterum quoquē, sicut antea, permaneret: qui contractus inter eos, vt minimum, xvij. annis post Christi passionem factus est. Iacobus, & Cephas, & Ioannes, qui videbantur esse columnæ, dextras dederunt mihi & Barnabæ societatis, vt nos in gentes, ipsi autem in circuncisionem: tantum, vt pauperum memores essemus. Deinde subiungit Illyricus: Hic apparet, Petrum tum de facto, tum de iure diuino ac humano, Iudæorum, non Gentiliū, apostolum per totam vitam fuisse. Quid ergò ad nos, inquit, eius apostolatus, qui ex gentibus sumus conuersi? Hactenus Illyricus. Sic historiam apostolicam sua commentitia interpretatione, ad fallendum indoctos auditores & simplices lectores, corripit. Sed redarguamus illum paucis, non enim multis opus est. Confitetur, constitutum fuisse à Deo beatum Petrum papam Iudæorum: & ex eo concludit, tum de facto, tum de iure diuino & humano, Iudæorum, non Gentiliū, apostolum per totam vitam fuisse: ac proinde apostolatū eius nihil ad nos pertinere, qui ex Gentibus conuersi sumus. Sic visum est Illyrico ex historia apostolica concludere. Ergò si ex Legenda scripturæ S. constaret, fuisse Petrum constitutum à Deo episcopum, siue papam Gentiliū: planè confiteretur Illyricus, modò sibi constare vellet, pertinere ad se apostolatū siue papatū eius. Recitetur ergò Legenda Actorum in Synodo illa apostolorum:

I. 3. Viri

Commen-
tatio Illyri-
ci in Legen-
da Petri.

Redargui-
tur menda-
cium Illy-
rici.

Ioan. 15.
Quomodo
Illyricus
primatum
insanè op-
pugnet.

Testimonio
suo reuin-
citur Illyri-
cus.

Viri fratres, inquit beatus Petrus, vos scitis, quoniam ab antiquis diebus Deus in vobis elegit, per os meum audire gentes verbum euangelij, & credere: & qui nouit corda Deus, testimonium perhibuit, dās illis spiritum S. sicut & nobis. Tuo ergo mucrone peremptus es Illyrice: ad te enim, testimonio etiam interpretationis tuæ, pertinet Petri principis apostolorum apostolatus, siue episcopatus, siue papatus, qui es ex gentibus conuersus: siquidem Petrum elegit Deus, vt audirent gentes euangelium ex ore eius: elegit, inquam, Petrum, vt prædicaret gentibus euangelium. Quomodo enim gentes audirent, nisi prædicantem? Illud etiam aduertendum est, significare secundum idioma scripturæ τὸ ἀὐθεντικὸν Petri, quod dixit, audire per os meum. quod si ad Legendam Actorum 15. vis Illyrice, vt testes adhibeamus, sit Leo Magnus vnus multorum instar, qui in sermone 3. de die anniuersario assumptionis suæ ad pontificatum, De toto mundo, inquit, vnus Petrus eligitur, qui & vniuersarum gentium vocationi, & omnibus apostolis cunctisque ecclesiæ patribus præponatur, vt quantum in populo Dei multi sacerdotes sint, multique pastores, omnes tamen regat Petrus, quos principaliter regit & Christus. Hactenus Leo. cuius quanta sit authoritas, testis est Synodus Chalced. sexcentorum & amplius episcoporum. En pontifex Iudeorum, vt Illyricus loquitur, vniuersarum gentium vocationi à Christo præpositus. Fatere ergo, ad te pertinere apostolatum eius, & redi ad sinum matris tuæ, hoc est, ecclesiæ Catholicæ, cui Petrus in episcop. Roman. præest. Deinde, quomodo Illyricus dicit, apparere ex isto loco epistolæ ad Galatas, Petrum tum de facto, tum de iure diuino & humano, Iudeorum, non Gentilium, apostolum per totam vitam fuisse? Quomodo, inquam, Illyricus tam aperte contradicit euangelio, siue oblitus, siue non intelligens? Dominus enim et si dixerat initio prædicationis S. apostolis, In viam gentium nē abieritis, & in ciuitates Samaritanorū nē intraueritis: sed potius ite ad oues, quæ periē runt, domūs Israel: quod quidem fuit

Matth. 10.

fuit συγκατάβασις, id est, condescensūs œconomici, vt sancti patres tradunt, vt cum Paulus Timotheum circumcidit, & sacrificium ex lege in templo fecit: tamen post resurrectionem, cum iam victor apparuit, & dixit, Data est mihi omnis potestas in cælo & in terra: non iam commisit discipulis apostolatum μερικόν, id est, particularem & restrictum, vt veteres scholiastæ euangeliorum notarunt: neque distinxit Gentiles & Samaritanos, quin potius iuxta prophetiam Dauid, quæ dixit, Postula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ: iussit illis ire in vniuersum mundum, & docere omnes gentes. & illud in Actis, Eritis mihi testes in Hierusalem, & in omni Iudæa & Samaria, & vsque ad vltimum terræ. Quomodo igitur apostolatus Petri non peruenit vsque ad Illyricum, qui non in vltimis terris, sed in Germania habitat? Ignorat ergo Illyricus Legendam sancti Petri, quam iactat nosse de scripturis. Superest, vt alteram molem, Romano pontificatui ab isto oppositam, postremo diruamus, & quidem authoritate verbi Dei, & ratione ex ipso naturæ sensu petita. Citat ergo Illyricus contra primatum Petri in apologia Antuerpiensis confessionis, cap. 23. de Antichristo, canonem Synodi Nicenæ sextum, quem dicit recitatum fuisse à legatis papæ in Synodo Chalcedonensi. qui fuit quidem à legatis recitatus, non tamen in sententiam Illyrici, sed potius cum Illyrico repugnantem, vt iam neque volens, neque sciens, testes potius contra se produxerit, sic à Domino in astutia sua compræhensus. Cum enim à quibusdam in illa Synodo Chalcedonensi daretur opera, vt clam collectis quorundam episcoporum suffragijs occultis, episcopus Constantinopolitanus Primatūs honorem post Romanum episcopū ferret, quia esset Constantinopolis noua Roma: conquesti sunt legati pontificis, tentari id contra canones Niceni concilij. Iusserunt itaq; iudices, vt vtraq; pars canones proponeret, tum Paschasinus Reuerendiss. vicarius sedis

Act. 16.
Act. 21.

Matth. 28.

Psal. 2.

Matth. 28.
Act. 1.

De sexto
canone Syn-
odi Nicenæ,
quem Illy-
ricus contra
primatum
objicit.

Illyricus
neq; cano-
ne sextum
Conc. Nic.
intellexit,
neque vim
verbi pri-
matus.

Canon Syn-
odi Chal-
cedon. 28.
apocryph.

sedis apostolicę recitauit his verbis, quę in extrema actione descripta sunt: Trecentorum decem & octo S. Patrum canon sextus, quod ecclesia Romana semper habuit primatum, teneat Aegyptus, scilicet priscam consuetudinem, vt Alexandrinus episcopus omnium habeat potestatem, quia & Romano episcopo hæc consuetudo est: Similiter autem & qui in Antiochia constitutus est, & in cæteris prouincijs primatus ecclesię habeant ciuitatum. Hoc ergo canone, quo Illyricus putat Romanum episcopum, Alexandrinum, & Antiochenum, & aliarum prouinciarum metropolitanos æquari, legatus pontificis testimonium primatui Romano tributum fuisse aperuit. ex quo efficiebatur, vt episcopus Constantinopolitanus primatum post Romanum episcopum habere non posset: quia scilicet, vt beatus Cyprianus de Cornelio episcopo Romano scripsit, cum post primum secundus esse non possit, quisquis post vnum, qui solus esse debet, factus est, non ille secundus, sed nullus est. Sententiam itaque & interpretationem canonis sexti Niceni, à Paschasino legato propositam, dissimulauit hoc loco Illyricus: & quam vim verbum, primatus, haberet, non intellexit: neque quomodò secundus primatus Constantinopolitano episcopo insidiosè à quibusdam datus, ad iniuriã episcopi Romani spectaret. Ex querela ergo ista, & refutatione legatorum pontificis, & ex ijs, quę in Synodo Chalcedonensi gesta sunt, & in actione xvj. eademque vltima scripta, perspici potest, vt Anastasius quoque bibliothecarius notauit, apocryphum & suppositum esse canonem 28. qui inter canones synodi Chalcedonensis numeratur *περι ἰσων πρεσβείων*, id est, de equalibus priuilegijs sedis Constantinopolitanę cū Romana. Sed audiamus iam, quemadmodum Illyricus canonem Nicenum, à legatis episcopi Romani recitatum, intellexerit. Sic enim ait: Hic clarè videmus, Nicenam Synodum primum in hoc canone primatum in singulis prouincijs suo metropolitanis dare. Sed quid tum? Esto, sunt metropolitanis primi, quisque prouincię suę pri-
mus

mus iuxta canonem apostolorum 34. qui iubet, vt singularum gentium episcopi agnoscant suum primum, & eum, ceu caput ducant. Item sunt ciuitates, in quibus sedes tenent metropolitanis, primę: id est, capita singularum prouinciarum, quę metropoles appellantur, quas Anacletus descripsit in tomo, quem de primatu scilicet ciuitatum se scripsisse in epistola 3. ait. At esse metropolitanos primos in prouincijs suis, & esse metropoles primas ciuitates prouinciarum, nihil facit contra primatum episcopi Romani & sedis apostolicę. Ferruntur quidem vulgò alię tres translationes huius sexti Canonis, ex quibus duę, priuilegia habent, è Græco *πρεσβείων*, tertia, honorem: alia quarta vetustior & mendosior, habet primatus: hanc elegit Illyricus, quæ accommodatior ad propositum suum ei visa est. Quid verò in his *πρεσβείων* significet propriè & accommodatè ad scripturam, etsi explicauit libro 3. defensionis epistolarum pontificum apostolicorum, tamen quia necessarium est Illyrico, & ijs, qui cum eo hoc verbum, quid significet, ignorant, eadem repetere, sicut Apostolus ait, non piget me. à verbo igitur *πρεσβείων* *πρεσβεία* dicitur, quo verbo vsus est Apostolus, cum ait: Pro Christo ergo legatione fungimur. hoc enim est episcopi munus. Sed quia non licet episcopo vbiquè legatione fungi, nisi tantum in diocesi sibi assignata, vtitur Synodus Nicena verbo *πρεσβείων*, quod non iam solam legationem significat, sed diocesim, in qua legatio pro Christo obeunda est, sicut *διδασκαλία* doctrinam significat: *διδασκαλείον* verò, scholam ubi docetur, siue ludum literarium. Hinc constat, nugari, qui dicunt, ex quibus est patronus Molinæi, significare hoc verbum *πρεσβείων* in canone Niceno, dignitatem solùm, & non potestatem, cum legatio sine potestate explicari non possit. Sanxit igitur Synodus Nicena, vt secundum priscam consuetudinem, similiter ecclesijs aliarum prouinciarum, suę dioceses saluæ ferrentur, vt scilicet vnusquisque episcopus sine iniuria alterius, priuilegio legationis suę in loco sibi assignato fungeretur,

Ex quatuor translationibus sexti canonis Niceni quartam, id est, pessimam elegit Illyricus.

Quid significet *πρεσβείων*.

K non

2. Cor. 10.

non superextendens se, sicut Apostolus ait, sed secundum mensuram regulæ. Pergit deinde Illyricus exponere canonem Nicenum: Deinde, inquit, videmus scilicet Nicenâ Synodum omnes metropolitanos episcopos, Alexandrinum, Romanum, Antiochenum, & aliarum prouinciarum inter sese planè exæquare, ita ut nullus alteri imperare in vlla planè re possit: demum, nè vllius, ut ita dicam, subditi ad aliū metropolitanum appellare possint. Hæc ille. dicit videre se cum suis, Nicenam Synodum exæquare pontificem Romanum cum Alexandrino, Antiocheno, & alijs. Videamus nos, cum nostris, an rectè isti vident, an potius cæcos eos reddat odiū primatūs Romani. Quomodo enim, præsertim si Græcum sermonem callent, ut putant & iactant: quomodo, inquam, non vident, quod Dominus dixit B. Petro, Pasce τὰ πρόβατά μου, id est, oues meas, nõ posse significare ratione articuli & pronominis, nisi τὸ καθόλου, id est, vniuersaliter? perindeq; esse, ut si diceret, Pasce quascunq; oues meas. Alioquin si non omnes oues suas pascere præciperet, cur has potius, quàm illas, aut alias Petrus pasceret, cum nullas priuatim pascendas Petro assignaret? Præterea præcepisse pascere omnes oues suas, cum dixit Dominus Iesus, Pasce oues meas, conuincit quoq; ille locus euangelij eiusdem Ioannis, ubi ait: Alias oues habeo, quæ non sunt ex hoc ouili: & illas oportet me adducere, & vocem meam audient: & fiet vnum ouile, & vnus pastor. Ergò prius quàm adductæ sint, & vocem eius audierint, non pertinent ad vnum ouile, quod Græcè dicitur ποιμνιον: ac proinde non habent vnum pastorem: vnus enim grex, vnius pastoris grex est: & vnus pastor, vnius gregis pastor. Quare ut illic oues suas vocauerat Dominus omnes oues, quæ vocem eius audiunt, quæ quidem, ut idem Dominus exposuit, ad vnum gregem pertinent, qui vnum pastorem habet: ita hîc, cum dixit, Pasce oues meas, omnes oues, quæ vocem eius audiunt, & non vocem alienorum, quæ foris sunt, suas vocauit, & Petro pascere præcepit: easq; ad vnum illum gregem, & ad illū vnum pastorem perti-

Quomodo
ex verbis
euangelij
demonstre-
tur, omnes
oues com-
missas esse
Petro.

Pasce oues
meas.
Ioan. 21.

Ioan. 10.

pertinere docuit, de quibus antea dixerat, Et fiet vnum ouile, & vnus pastor. quod quidem in Petro, & in ecclesia vna Catholica, per cunctū orbem propagata, ei cõmissa, impletum est. Sic etiam B. Cyprianus, quem confessionistæ quoquè contra nos testem citare solent, in libro de vnitae ecclesiæ, intellexit, & interpretatus est. Eodem pertinet, quod Petro quoquè Dominus dixit, Et tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos: non enim dixit, fratres, sed τὸς ἀδελφούς σου, id est, fratres tuos, omnes scilicet, qui erunt fratres tui. Similiter enim hoc loco vis articuli & pronominis, necessariò significat τὸ καθόλου, id est, vniuersitatem fratrum: totam, inquam, fraternitatem. An enim confirmandi erant à Petro fratres, qui in Occidente futuri erant? & non qui in Oriente? aut nunquid fratres Petri erant ij, qui ad ecclesias Occidentis pertinerent? & non, qui ad ecclesias Orientis? aut si vtrunque absurdum est, & omnes potius Petri fratres erant, quos Deus secundum misericordiam suam magnā regenerauit, sicut idem ait, in spem viuam per resurrectionem Iesu Christi ex mortuis: consequens necessariò est, ut omnes ei Christianos confirmare iusserit. Ut igitur hîc in euangelio Lucæ, vniuersam fraternitatem Christianorum confirmare præcepit: sic in euangelio Ioannis, omnes oues pascere. Sic olim hunc locum de confirmandis ab episcopo Romano fratribus vniuersis intellexisse patres ecclesiæ Orientis, perspici potest ex epistola, illa Græca Ioannis patriarchæ Constantinop. ad Constantinum natione Syrum Pont. Rom. cuius supra memini: in qua, ut dixi, excusat se, tyrannicè ac per vim coactum sextam Synodum damnasse: precaturq; veniam, quam ut suaderet, Tu, inquit, διάδοχος, id est, successor es eius, qui à Domino audiuit: Simon, Simon, ecce Satanas expetiuit vos, ut cribraret sicut triticum: Ego autem rogavi pro te, nè deficiat fides tua: & tu aliquando conuersus, cõfirma fratres tuos. Deinde subiūgit: ὁφλέτησ ἔϊ θεοτίμι μετὰ τὰ μὲν τοῦ πρόσ ἐπανόρθωσιν σφριγμοῦ ἐπάγην ἐπιμελώσ, τὰ δὲ τῆσ συμπαροῦσ γνώμησ προχρότερον χαρίζεσθαι. ἐπεὶ καὶ τὸν κορυφαῖον αὐτὸν ἐκ τοῦ καθ' ἑαυτὸν

Luc. 22.

1. Pet. 1.

Ecclesiæ
Constantin-
testimoni-
um de con-
firmandis
vniuersis
fratribus a-
liquando ab
episcopo
Rom.
Luc. 22.

ἑαυτὸν προτρέπει ὁ κύριος συλλάβεσθαι μὲν τῆς σαρκὸς τὴν ἀσθένειαν, τοὺς δὲ κατ' ἐπιπέδον τῶν ἐκτὸς ὀλίγη τροπὴν ὑπομένειν, καθὼς δὲ πέπονθε καὶ αὐτὸς, ἐν τῷ τοῦ σωτηρίου πάθει κενώσθαι μὴ ἀποσερῆσθαι τῆς κεφαλῆς ἐπανόρθωσιν πρὸς τὴν προτέραν ἀπίσταν ἀποκαταστάσει. Debitor, inquit, es, à Deo honorate, tum quidem, vt accuratè adhibeas, quæ requirit ratio confirmationis ad correctionem: tum verò, vt promptiùs largiaris, quæ ratio misericordiæ poscit. Siquidem principem apostolorum Petrum hortatur, vt ex seipso infirmitatem carnis agnoscat: & eos, qui per violentiam extrinsecùs illatam, ruinam subiêrunt: memor, quid sibi tempore passionis Saluatoris acciderit, in priorem quietem corrigendo restituere nê desinat. Sed excutiamus iam ipsum Canonem sextum Synodi Nicenæ, eliciamusque tum ex ipsis verbis, tum ex naturæ sensu & rationis iudicio, sententiam Synodi de primatu episcopi Romani: Antiqua consuetudo, inquit, seruetur per Aegyptum, Lybiam, & Pentapolim, vt episcopus horum omnium habeat potestatem, quia hoc consuetum est episcopo Romano. Quæro hîc ab Illyrico: quid hoc causæ est, vt episcopus Alexandrinus potestatem habere debeat in episcopos prouinciarum Aegypti, Lybiæ, & Pentapolis, quia episcopus Romanus consuevit item habere potestatem in episcopos sibi subiectos? Si consuetudo episcopi Romani, id est, potestas spiritualis, qua vti consuevit in episcopos prouinciarum, quæ ei subiectæ sunt, causa est, cur episcopus Alexandrinus potestatem item spiritualem habere debeat in episcopos Aegypti, Lybiæ, & Pentapolitanos, idque secundum consuetudinem: quæ si iam ante Synodum Nicenam antiqua erat, vt Synodus ipsa testatur, non poterat esse nisi à Petro & reliquis apostolis instituta: ergò spiritualis potestas episcopi Alexandriæ, ex potestate spirituali episcopi Romani, tanquam effectus ex causa sua pendet, Nicena Synodo teste: & ad eam, sicut effectus ad causam, refertur: ex quo rursus fit, vt spiritualis potestas episcopi, maxima sit: quia quod est causa, vt alijs secundum eandem rationem speciei aliquid conueniat: ipsi illi,

Sententia Synodi Nicen. de primatu Pont. Rom. ex canone 6. expressa.

illi, quod causa est, maximè conuenit: vt ignis, inquit princeps philosophorū, calidissimus est, qui cæteris est causa caloris: & verissimum etiam est id, quod posterioribus, vt vera sint, causa est. Similiter euenit in genere potestatis spiritualis: habent enim spiritualia naturas suas & proprietates. vndè cuius episcopi potestas spiritualis clauium, causa est alijs episcopis potestatis spiritualis clauium, illius primi est amplissima ac summa potestas spiritualis clauium. Prouisum itaque est à Deo auctore naturæ, vt qui in primatu Petri, & episcopi Romani eius successoris, scripturæ nollent cedere, naturæ saltem cedere cogentur: & qui rationes ex scriptura petitas, falsa scripturarum interpretatione eluderent, & sophismata esse dicerent, saltem argumentationes ex natura rerū ductas, negare non possent. Ità enim Clemens Rom. in epistola 5. facere præcepit, priùs quidem ex scripturis ipsis sensum capere veritatis, & intelligētiam earum ab eo discere, qui eam à Maioribus, secundum veritatem sibi traditam, seruauit: deinde cum ex diuinis, inquit, scripturis integram quis & firmam regulam veritatis acceperit, absurdum non erit, si aliquid etiam ex eruditione communi ac liberalibus studijs, quæ fortè in pueritia attigit, ad assertionem veritatis cōferat. Hoc etiam nos facimus nunc, qui ad scripturas, quibus aduersarios redarguimus, ea secundo loco adiungimus, quæ de prima philosophia pueri olim didicimus. Cum enim priùs veritas ex scripturis discitur, tunc non solum non potest decipere philosophia, nec inanis fallacia inde duci, sed potiùs multo magis confirmari, & suaderi veritas potest. Vt enim ex Apostolo didicimus, inuisibilia Dei, per ea quæ facta sunt, intellecta conspici: sic etiam, quæ spiritualia sunt, per ea, quæ in corporibus secundum naturam fiunt, interdum licet cognoscere. Dicamus igitur cum Apostolo, qui hoc genus argumentandi, quod diuinitus didicerat, nos docuit, an natura nō docet vos, quòd quia ignis est cæteris caloris causa, idcirco & ipse calidissimus est, & quidam in eo, vt ità dicam, primatus caloris? & quia principia,

Metaph. 2.

Prouidētia Dei aduersus negantes primatū episcopi Rom.

Colof. 2.

Rom. 1.

causa sunt posterioribus, ut vera sint: idcirco ipsa illa principia, verissima sunt? Ad eundem igitur modum, ac pari ratione, scriptura magistra, & natura duce, sentiendum est, & sensit Nicena Synodus, quod quia beato Petro primum data est spiritualis potestas clauium, (illi enim dixit Dominus, Tibi dabo claves regni caelorum: & quodcumque ligaueris super terram, erit ligatum & in caelis: & quodcumque solueris super terram, erit solutum & in caelis) & illa Petri potestas clauium, cuius haeres est successor eius episcopus Romanus, causa est, Synodo etiam Nicena teste, ut episcopus Alexandrinus potestatem habeat in episcopos Aegypti, Lybiae, & Pentapolis, & Antiochenus in episcopos sibi subiectos, & metropolitani in suos: consequens est, ut potestas clauium Petri, ac proinde episcopi Romani successoris eius, summa sit, & primatus potestatis huius ei conueniat. Hanc sententiam canonis sexti Niceni licet quoque intelligere ex epistola 3. Anacleti, quam Niceni patres secuti sunt. Sic enim ait: Inde nanque & beati apostoli inter se statuerunt, ut episcopi singularum scirent gentium, quis inter eos esset primus, quatenus ad eum potior eorum sollicitudo pertineret. Deinde subiungit: Nam & inter beatos apostolos quaedam fuit discretio: & licet omnes essent apostoli, Petro tamen a Domino est concessum, & ipsi inter se id ipsum voluerunt, ut reliquis omnibus praesent apostolis, & Cephas, id est, caput & principium teneret apostolatus: qui & eandem formam suis successoribus, & reliquis episcopis tenendam tradiderunt. Haec enim S. Anacletus. Quare si Petrus, qui caput erat, & reliquis apostolis praefuit, hanc eandem formam dedit successoribus apostolorum, quales erant episcopus Alexandrinus, Antiochenus, & metropolitani, ut ipsi scilicet alijs episcopis per prouincias suas similiter praesent, quantum omnes essent episcopi, quia ipse Petrus similiter reliquis (ut dictum est) apostolis praefuit, quantum omnes erant apostoli: igitur Petri potestas clauium, causa fuit formae potestatis episcopi Alexandrini, Antiocheni, & metropolitanorum

in

Interpretatio
can. vi.
Niceni,
ex epistola
Anacleti.

in suos episcopos: siquidem ab illa Petri, data est alijs eiusmodi potestatis forma: ex quo rursus fit, ut potestas clauium, sicut antea dixi, summa in Petro fuerit, & adhuc sit in successore, in quo Petrus viuit, & sedet Romae. Hanc itaque causam iam explicatam intellexit, ut necessè est, Synodus Nicena, cum dixit: Antiquae consuetudines vigeant in Aegypto, Lybia, & Pentapoli, ut habeat episcopus Alexandrinus horum omnium potestatem, quia & episcopo Romae hoc consuetum est: & cum eam consuetudinem iam tunc antiquam esse dicat, necessè est, ut antea dixi, a Petro principe apostolorum, caeteris apostolis assentientibus, institutam fuisse. Petrus igitur in successore suo testimonio Synodi Nicenae, ut erat tunc causa & author illius iam tunc antiquae & apostolicae consuetudinis, ut scilicet episcopus Alexandrinus, & Antiochenus, & metropolitani praesent episcopis sibi subiectis: ita nunc idem Petrus in hodierno pontifice Romano causa est & author eiusdem potestatis, a principio solitae episcopo Alexandrino, Antiocheno, & metropolitanis. Hanc causam, quam Synodus Nicena voce Graeca, ἐπειδή, Latine quia, causam penitus significante, expressit, cum Theodorus Balsamo, ad propositum suum accommodare non posset, in vocem similitudinis, sicut, falsa interpretatione mutauit: quasi vellet dicere Synodus: Habeat episcopus Alexandrinus horum omnium potestatem, sicut hoc consuetum est episcopo Romae, cum alioqui non magis possit accipi ἐπειδή pro ὡς, siue ὡςπερ, quam Quia, vel Quoniam, pro, Sicut.

Falsa interpretatio
Theodori
Balsam. in
can. vi. syn.
Nicen.

De testimonijs S. Patrum, Cypriani, Augustini, & Hieronymi, ab Illyrico in primatum ignoranter & malitiosè citatis, quibus mendacium eius plane redarguitur: & de festis diebus cathedrae Petri Antiochenae & Romanae quid Illyricus fatuè obiecerit in primatum: item de ijs, quae idem Illyricus ex synodo Carthag. contra primatum opponit, & quemadmodum de ipsis illis, quae in primatum producit, mentiri conuincatur.

CAPVT

Hactenus de Sexto canone concilij Niceni, de quo respondere Illyrico operæ precium esse existimaui, vt nisi subuersus, & proprio iudicio damnatus permanere velit, quod Deus auertat, intelligat tandem, non æquari in canone, quos putabat, cum episcopo Romano: sed potius propter primatū Petri, episcopo Romano successori relictum, tributam esse illis episcopis potestatem in alios episcopos subiectos, vt iam expositum est. Aut refellat Illyricus, si potest, modò se non magis offendat, & pluribus erroribus implicet, vt necessè erit, si tentet. Propositū mihi quidem fuerat, reliquas nugas eius dissimulare, indignas alioquì responsione & cōfutatione: Sed quia quosdam testes grauissimos contra se potius citat, odio primatūs Romani obcæcatus, recitabo eorum testimonia, vt qui Illyricum legunt, cæcitatem eius & ignorantiam agnoscant. Ad Legendam ergò S. Petri, sic enim vocauit, quam non de scriptura, vt iactat, sed de suo sensu protulit, adhibuit testimonia sanctorum patrum: Sanctus, inquit, Cyprianus archiepisc. Carthæg. & martyr, grauiter redarguit Cornelium Papam, admittentem appellationes ex Africa ad se: ac dicit, vetustissimum canonem in ecclesia esse, vt vnusquisque episcopus per se suum gregem secundum verbum Dei regat, redditurus soli Deo rationem, lib. 1. epist. 3. Hac paraphrasi testimonium Cypriani ornauit. Credo, metuebat, nè si suis verbis testis loqueretur, causæ minùs proficeret. Nos verò, qui non hoc nobis timemus, recitemus totum testimonium Cypriani verbis suis à principio repetitum, vt coarguatur Illyricus, & quidem disertè à suo teste. Post ista adhuc, inquit, insupèr pseudoepiscopo sibi ab hæreticis constituto, nauigare audet: & ad cathedram Petri, & ad ecclesiam principalem, vndè vnitas sacerdotalis exorta est, à schismaticis & profanis literas ferre. Hic iam tuus & noster testis Cyprianus martyr, cathedram Petri, & ecclesiam principalem

Quomodo
Illyricus
Cyprianū
testem con-
tra se citet.

cipalem vocat, quam tu paulò antè à Synodo Nicena secundum antiquam consuetudinem, æquatam esse volebas: quòd si æquata erat, & illa erat iam antiqua ante Nicenam synodum consuetudo, quomodò eam ignorauit Cyprianus? aut si non ignorauit, quare nec ignorare potuit, & ecclesia Romana æquata erat, quomodò eam vocat principalem? Inter pares enim non potest esse vnus principalitas. Deindè testatur tuus testis & noster, exortam esse vnitatem sacerdotalem ex cathedra Petri, & ecclesia eius principali: Ergò qui non adheret cathedræ Petri & ecclesiæ eius, non pertinet ad ecclesiam vnā catholicam: quia ab origine vnitatis sacerdotalis, sine qua ecclesia vna catholica esse non potest, recessit, qui ab eo recessit, à quo (vt ait S. Anacletus epist. 2.) post Christum Dominum sacerdotalis cœpit ordo: quia ipsi primo, inquit, pontificatus in ecclesia Christi datus est, dicente Domino ad eum, Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiā meam, & portæ inferi non præualebunt aduersùs eam: & tibi dabo clauēs regni cælorum. Hic ergò, inquit, ligandi atque soluendi potestatem accepit à Domino. Hactenus Anacletus. Sequitur in epistola Cypriani de illo, qui ausus fuerat ferre ad Pōtificem Rom. literas à schismaticis, vt eius fidem violaret: Neque cogitare, inquit, eos esse Romanos, quorum fides, Apostolo prædicante, laudata est, ad quos perfidia habere non posset accessum. Quæro, quosnam Romanos dicit hic Cyprianus, ad quos perfidia nō possit accedere? quos, inquam, nisi ecclesiam Romanam? cuius fides deficere non potest, quia pro fide episcopi eius rogauit Dominus, cum pro fide Petri rogauit, & exauditus est. Est autem ecclesia in episcopo suo, & episcopus in ecclesia, vt idem Cyprianus in epist. ad Florentium, siue Puppianum ait, quod iam superiùs exposuimus. Sequitur: Quæ autem causa veniendi, & pseudoepiscoporum contra episcopos factum nunciandi? Indè ergò iusta Cypriani querela de illius schismatici profecione Romam ad Pontificem, quam Illyricus vocat appellationem. Sed vocet ita, nihil refert: indè, in-

Matth. 16.

Rom. 1.

Lucæ 22.

L quam,

De statuto
æquissimo
illic causas
agendi, ubi
accusato-
res, & testes
esse possunt.

quam, quòd cum nulla causa esset proficiscendi ad pontificem Rom. & declinandi iudicium ecclesiæ Africanæ, tamen ausus esset ille proficisci. Cùm enim ait interroganter, quæ causa veniendi? satis declarat, nullam causam fuisse proficiscendi: siquidem nihil aliud haberet ille quod nunciaret, præterquam quod pseudoepiscopi contra episcopos fecissent, quoderat, non ius suum, sed iniuriam alijs factam, tueri velle. Ergò si causa vlla iusta veniendi fuisset, æquo animo Cyprianus passus esset, venisse illum Romam: alioquì non quæsiuisset, quæ causa veniendi? quod perindè erat, vt si dixisset, nullam penitus causam fuisse: id quod statim probat. Nam cùm statutum, inquit, sit ab omnibus nobis, & æquum sit pariter ac iustum, vt vniuscuiusque causa illic audiatur, ubi est crimen admissum, & singulis pastoribus portio gregis sit ascripta, quam regat vnusquisque & gubernet, rationem sui actûs Domino redditurus: oportet vtique eos, quibus præsumus, non circuncursare, nec episcoporum concordiam coherentem, subdola & fallaci temeritate collidere: sed agere illic causam, ubi & accusatores habere, & testes sui criminis possint. Hactenus Cyprianus. Idem statutum, vt sanctissimum & æquissimum, seruatur nunc per omnes ecclesias Dei, ecclesiæ Romanæ & episcopo eius adhærentes. Nec enim vsquam temerè, ac sine causa probabili, prouocatio ad pontificem Romanum vlli datur: quia æquum pariter ac iustum est, vt Cyprianus ait, illic causam agi, ubi accusatores & testes criminis esse possint. Quis hoc neget, quod ratio & leges etiam humanæ, cum ratione naturali consentientes, iubent? Quis enim dubitat, ait Calixtus Pont. epistol. 2. leges humanas, rationi & honestati non repugnantes, esse amplectendas, præsertim ubi vel publicè consulunt utilitati, vel ecclesiasticæ dignitatis auctoritatem defendunt? vel pro adminiculo tuentur? Sed nunquid hoc statutum, quod iustissimum & vtilissimum est, quicquam de primatu episcopi Romani detrahit? aut qui hoc statutum defendit, & seruari vult,

vt

vt Cyprianus volebat, negat esse in episcopo Romano summam potestatem iudiciorum & causarum ecclesiasticarum? minimè: non magis, quàm negat esse in igne summum calorem, qui dicit habere alia corpora calorem, qui per ignem, qui calidissimus est, in illis effectus est. Similiter sentiendum est, quòd tametsi singulis episcopis ecclesia sua assignata est, quæ est portio gregis Dominici, quam vnusquisque gubernet, quæ verò supra ista sunt, non sine consilio & consensu metropolitani, iuxta canonem apostolorum trigesimumquartum, quem ecclesia Catholica tenet & seruat: summa tamen potestas in primo est, cui primùm data est, & per eum alij episcopi potestatem clauium habent. Sic enim ait Leo Magnus in sermone tertio de die anniuersario assumptionis suæ ad pontificatum, Quicquid cum eo (Petrum dicit) commune voluit esse principibus, episcopos intellexit, qui sunt principes ecclesiæ, nunquam nisi per ipsum dedit, quicquid alijs non negauit. Hinc Zephyrinus Pontifex, loquens de potestate episcopi Romani, quia sciebat hoc statutum, quod postea Cyprianus dixit æquissimum esse, vt ubi accusatores & testes esse possent, ibi etiam de episcopis & causis maioribus iudicia fierent, sic in epistol. sua prima scripsit, Quia licet in alios trãferantur episcopos iudicia, scilicet episcoporum, & maiores ecclesiæ causæ, de his enim loquebatur: tamen apostolo Petro dictum est, Quæcunque ligaueris super terram, erunt ligata & in cælis: & quæcunque solueris super terram, erunt soluta & in cælis. En Illyrice, quemadmodum iudicari ab alijs episcopis causas episcoporum, & maiores ecclesiæ causas, nihil derogat primatui Petri, quia illi dictum est, Tibi dabo clauis regni cælorum: & quæcunque ligaueris super terram, erunt ligata & in cælis: & quæcunque solueris super terram, erunt soluta & in cælis. & ab eo cœpit potestas clauium, & per eum in alios deriuatur, vt paulò antè aiebat Leo Magnus. Ex quo fit, vt, sicut Damasus in epistol. 3. ad omnes episcopos Africanos scripsit, oporteat oēs, si necessè fuerit, sedē

Quod à Petro cœpit potestas clauium & per eum in alios episcopos deriuatur.

Iudicari aliquando ab alijs episcopis causas episcoporum, nō derogat quicquam auctoritati summæ, id est, primatui episcopi Rom.

Quando fit prouocatio ad pont. Rom.

L 2 aposto-

apostolicam appellare, & eius fulciri auxilio. Si necesse fuerit, inquit, ut intelligamus, cum non necesse est, non esse prouocationem. Haec tenens responsum sit de testimonio Cypriani, quo seipsum de ore testis sui condemnauit Illyricus. Praeterea alia plura testimonia eiusdem Cypriani, quae Illyricus dissimulauit, quibus magis ac magis redarguitur: quale est, quod ait in hac ipsa epistola ad Cornelium, quam in nos citauit Illyricus: Nec enim aliunde haereses obortae sunt, aut natae sunt schismata, quam inde, quod sacerdoti Dei non obtemperatur: nec vnus in ecclesia ad tempus sacerdos, & ad tempus iudex vice Christi cogitatur: cui si secundum magisteria diuina obtemperaret fraternitas vniuersa, nemo aduersus sacerdotum collegium quicquam moueret: nemo post diuinum iudicium, post populi suffragium, post coepiscoporum consensum, iudicem se iam non episcopi, sed Dei faceret: nemo discidio vnitatis Christi ecclesiam scinderet. An audebis Illyricae negare, quin haec Cyprianus de Cornelio ipso dicat? Si audeas, conuinceris neque Latine scire. quem enim putas dici hic, diuino iudicio, populi suffragio, & coepiscoporum consensu? & paulo post, toties ad Leonem in circo, in amphitheatro petiit? quod Cyprianus excusat se prouocatum, & inuitum dicere: quem, inquam, dici putas, nisi Cornelium? quem qui iudicare volebant, non se iam episcopi, sed Dei iudicem, ut ait Cyprianus, faciebant. Ipsi igitur estis, qui vos Dei iudices facitis, cum episcopi Romani, qui Cornelio successit, iudices facitis, quiq; contra magisteria diuina obtemperare ei non vultis, qui discidio vnitatis ecclesiam scinditis. Quod si Cornelium & similes non sequitur vitae merito, hoc enim calumniari soletis, at sequitur cathedrae honore. Prece-mur Deum, ut sequatur & vitae merito. Sic enim B. Hieronymus, cum ad Damasum, quamuis sanctissimum, scriberet: Obtestor, inquit, beatitudinem tuam, ut qui apostolos honore sequeris, sequaris & merito. Sed respondeamus deinceps de Augustino, quem Illyricus his verbis in primatum obijcit: Augustini quoq;

De testimo-
nio Augu.

quoq; memorabile dictum est, qui ait, totam ecclesiam super petram Christum, non super Petrum hominem, fundatam esse, super quem & Petrus ipse extractus sit. Ita enim inquit tractatu 124. super Ioannem: Quando Petro dictum est, Tibi dabo claues regni caelorum, & quodcunque ligaueris super terram, erit ligatum & in caelis: & quodcunque solueris super terram, erit solutum & in caelis: vniuersam significabat ecclesiam, quae in hoc seculo diuersis tentationibus, velut imbribus, fluminibus, tempestatibusque quatitur, & non cedit, quoniam fundata est super petram, vnde & Petrus nomen accepit: non enim a Petro petra, sed Petrus a petra. Haec tenens testimonium Augustini ab Illyrico recitatum. Sed recitemus nos integrum testimonium, ut, sicut in Cypriano fecimus, hic quoque ore testis sui Illyricum redarguamus. Sic enim scribit in eodem loco Augustinus: Cuius ecclesiae Petrus apostolus, propter apostolatuum sui primatum, gerebat figurata generalitate personam. Interrogemus Illyricum, cur praetermisit hanc particulam testimonij Augustini? aut cur non timuit, ne a nobis deprahenderetur callida ista testimonij decurtatio, fallaciae & malitiae index? Sequitur: quod enim ad ipsum proprie pertinet, natura vnus homo erat: gratia vnus Christianus, abundantiore gratia vnus idemque primus Apostolus. Sed quando ei dictum est, Tibi dabo claues regni caelorum, & quodcunque ligaueris super terram, erit ligatum & in caelis: & quodcunque solueris super terram, erit solutum & in caelis, vniuersam significabat ecclesiam: quare autem vniuersam significaret ecclesiam, siue vniuersae ecclesiae personam gereret, proximè causam dixerat, nempe propter primatum apostolatuum: ergo quod ei dictum est, Tibi dabo claues regni caelorum, & quae sequuntur, etsi ad totam ecclesiam, cuius personam gerebat, pertineat: ad ipsum tamen Petrum in primis propter primatum pertinet, siquidem propter primatum vniuersam significabat ecclesiam: ergo consequenter propter primatum potestatis eius, potestas ligandi & sol-

fini contra
primatum
citato ab
Illyrico,
quo maxi-
mè prima-
tus confir-
matur.

uendi in alios deriuata est. Quis est ratiocinandi non penitus ignarus, qui consequentis, ac connexi rationem hinc non videat? Hanc eandem sententiam Augustini expressit Leo Magnus suis verbis sermone 3. de die anniuersario assumptionis sue ad pontificatum. Sic enim ait: propter quod dicit beatissimo Petro, Tibi dabo clauas regni cælorum, & quæ sequuntur. Deinde subiungit: Transiuit quidem in alios apostolos vis potestatis istius, & ad omnes ecclesiæ principes decreti huius constitutio commeaui. Haftenus Leo. Si, quando ei dictum est, Tibi dabo clauas regni cælorum: & quodcunque ligaueris super terram, & quæ sequuntur: transiuit vis potestatis huius ad alios episcopos, tum apostolos, tum non apostolos: igitur gerebat Petrus eorum omnium personam, quod erat gerere personam vniuersæ ecclesiæ, siue significare vniuersam ecclesiam, vt pater Augustinus dixit, est enim ecclesia in episcopo, Cypriano authore, ergo ecclesia vniuersa in vniuersis episcopis. Et paulò suprâ idem Leo: Et si quid cum eo, inquit, Petro scilicet, commune voluit esse principibus, id est, episcopis, nunquam nisi per ipsum dedit, quicquid alijs non negauit. Iam ne vides Illyrice, quemadmodum testimonio Augustini, quod in primatum Petri produxisti, Petri primatus probatur? Sed videamus reliquâ partem testimonij: Postquam enim dixit de Petro, quod vniuersam ecclesiam significaret: subiunxit de ipsa ecclesia, quæ in hoc seculo diuersis têtationibus velut imbribus, flaminibus, & tempestatibus quatitur, & nõ cadit, quia fundata est super Petram, vnde Petrus nomen accepit: non enim à Petro petra, sed Petrus à petra: sicut non Christus à Christiano, sed Christianus à Christo. Hoc vocat Illyricus memorabile dictum Augustini, qui totam, inquit, ecclesiam super petram Christum, non super Petrum hominem, fundatam esse ait, super quem & Petrus ipse sit extructus. Sic igitur argumentatur bellissimus sophista: Ecclesia est fundata super petram Christum, ergo non est fundata super Petrum. Item, Petrus ipse extructus

Argumen-
tatio Illyri-
ci sophisti-
ca.

ctus est super petram Christum, ergo non est ecclesia fundata super Petrum. vtrobiqùe ex eo quod ait, concludens id quod negat. Respondeat ergo tibi Magnus Leo, vel potius doceat te distinguere petram à petra, & fundamentum à fundamento: vt intelligas tandem, si tamen credere volueris, de quo fundamento locutus sit hinc Augustinus. Nisi enim credideritis, ait propheta, non intelligetis. Leo igitur in ipso illo sermone paulò antè à me citato, Et ego, inquit, dico tibi, hoc est, sicut meus pater tibi manifestauit diuinitatem meam, ita ego tibi notam facio excellentiam tuam: quia tu es Petrus, id est, cum ego sim inuiolabilis petra, ego lapis angularis, quia facio vtraque vnum: ego fundamentum, præter quod nemo potest aliud ponere: tamen tu quoque petra es, quia mea virtute solidaris: vt quæ mihi potestate sunt propria, sint tibi mecum participatione communia. En Illyrice, duplex petra: vna, per propriam virtutem solida: altera, per participationem soliditatis prioris petræ. Et super hanc petram, inquit, scilicet, quæ tu es, non per potestatem propriam solida & fortis, sed per participationem petræ Christi, ædificabo, inquit, ecclesiam meam: & super hanc fortitudinem, inquit, petræ scilicet, quæ per participationem virtutis petræ Christi solidata est, quæ est Petrus ipse, æternum, inquit, extruam templum. Deinde subiungit: Et ecclesiæ meæ cælo inferenda sublimitas, in huius fidei firmitate confurget: hanc confessionem fidei, portæ inferi non tenebunt, mortis vincula non ligabunt. hoc est, quod prius in sermone secundo de anniuersario quoque die assumptionis dixerat, Et sicut permanet, quod in Christo Petrus credidit: ita permanet, quod in Petro Christus instituit. super firmitatem ergo fidei, quam Petrus in Christo confessus est, & confitetur in suo suc-

Esa. 7. iuxta
Lxx.

Distinctio
duplicis pe-
træ, & du-
plicis fun-
damenti ex
sermone
Leonis Ma-
gni.

Luc. 22.

con-

Quid ex fe-
sto cathe-
dræ Petri
objiciat de-
lire Illyri-
cus in Pri-
matum.

conuincendum te testimonio à te citato. Quarè dicendum vobis est, quod Optatus libro 2. contra Parmenianum Donatistam ait: Vndè est ergò, quòd clauēs regni vobis vsurpare contenditis, qui contra cathedram Petri, vestris præsumptionibus & audacijs sacrilegio militatis? Aliud prætereà memorabile contra primatum episcopi Romani opponit Illyricus. Sic enim ait: Memorabile verò prorsùs est, quòd ipsum nomen cathedræ Petri, quam iactant, eos redarguat. Celebrant enim omnes Papistæ, & ipse papa festum S. Petri planè solenniter: quod festum omnia ipsorum martyrologia & explicationes rituum, testantur esse de Antiochiæ collocata cathedra, non Romæ. testantur ergò, ac protestantur contra se ipsos, quòd Petrus non ipsorum, sed Antiochenorum fuerit episcopus. Demùm nostro tempore Paulus III. animaduertens hoc vestigium veritatis contra ipsos nimium clarè testimonium dicere, proprium festum pro cathedra Romana excogitauit. Hęc Illyricus, utrùm plena nugis, & delira, iudicent, qui legunt. Nos, inquit Illyricus, testamur & protestamur, non fuisse Petrum episcopum Romanorum, sed Antiochenorum, cum celebramus cathedram eius Antiochenam. quomodò hoc testamur, & protestamur, qui semper secundum scripturam testati, & protestati sumus, Petrum fuisse, & esse in suo successore ecclesiæ vnus Catholicæ per cunctum orbem diffusæ episcopum? quòd si nos, vt Illyricus somniat, non intelligens, neque quod loquitur, neque de quo affirmat, Petrum episcopum fuisse Antiochenorum, & non Romanorum, contra nos ipsos testamur, & protestamur, cum secundum antiqua martyrologia cathedram eius Antiochenam celebramus. ergò nunc, cum cathedram Petri Antiochenam, & Romanam celebramus, contra nos ipsos similiter testamur, & protestamur Antiochenorum, & Romanorum tantum episcopum, de quo igitur cum istis contendimus? An dixit Dominus Petro, Tibi dabo clauēs regni cælorum Antiochiæ? aut, Antiochiæ & Romæ? aut dixit, Quodcunque ligaueris,

gaueris, aut solueris super terram Antiochiæ & Romæ, erit ligatum aut solutum & in cælis? aut dixit, Pasce oues meas Antiochenas & Romanas? aut, Confirma fratres tuos Antiochiæ? aut Antiochiæ & Romæ? an potius sic omninò intelligendum est, vt ipsa vis verborum, sicut antea docuimus, declarat, vbicunquè erunt oues meæ, pasce: & vbicunquè erunt fratres tui, confirma. Quæ ergò ista Illyrici deliramenta? quæ somnia? Ante paucos annos celebratione cathedræ Antiochenæ facilè contenta fuit ecclesia, fortassè nè Petrus duas cathedras habuisse existimaretur: vna enim fuit, postquam secunda non est, cœpta quidem Antiochiæ, continuata verò Romæ: immò vt vna cathedra Antiochena & Romana esse demonstraretur, ac celebratio cathedræ Romanæ in celebratione Antiochenæ compræhensa esse intelligeretur, lectiones ex sermone patris Augustini, accommodatissime ad illam Antiochenam celebrationem adhibuit. Sic enim est in ipsa illius festi diei lectione: Rectè igitur ecclesiæ natalem sedis illius colunt, quam Apostolus pro ecclesiarum salute suscepit, dicente Domino: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam. Petrum itaque Dominus nominauit, & ideò dignè fundamentum hoc ecclesia colit, supra quod ecclesiastici ædificij altitudo consurgit. Vndè conuenienter psalmus, qui lectus est, dicit: Exaltem eum in ecclesia plebis, & in cathedra seniorum laudent eum. Benedictus Deus, qui exaltari in ecclesia hoc præcepit: quia dignum est, vt in ecclesia hoc honoretur, per quod in cælum ascenditur. Hactenus Augustinus. Cuius tu testimonio Illyricæ, & qui te sequuntur, non ascenderis in cælum, quia fundamentum hoc in ecclesia non honoratis, dum Petro & successori eius adhærere & obedire non vultis. Cur verò nostro tempore celebratio Romanæ cathedræ instituta sit à Paulo III. quem Illyricus per errorem, III. fecit, non fuit alia causa, nisi ad vtilitatem ecclesiæ, honorem principis apostolorum, in gloriam & laudem Dei, augere velle, eo præsertim tempore,

Quæ ratio festi cathedræ Antiochenæ.

Psal. 106.

Quæ ratio festi cathedræ Romanæ.

M

re, quo

2. Pet. 1.

Luc. 22.

re, quo ab hereticis cathedra Petri Romana, impia & sacrilega rabie impugnatur: ut quo magis eam inclinare, immò deprimere conantur, eo magis eam Catholicis per vniuersum orbem celebrari videant: & eo item magis preces B. Petri & patrocinium sollicitemus, quo magis ecclesia, aduersus hereses & infideles, eis indiget, præsertim cum ipse idem princeps apostolorum hæc, cum iam mors instaret, promiserit: promisit, inquam, Petrus daturum se operam, ut post obitum eius, quæ præcepit & monuit, meminisse possemus. Quomodo autem daturus operam erat, qui iam erat certus de veloci depositione tabernaculi, id est, de morte, nisi post mortem preces Deo pro ecclesia adhibendo? immò hoc quoque ei præcepit Dominus, cum dixit eidem, Et tu conuersus, confirma fratres tuos. Sic enim Magnus Leo intellexit, & interpretatus est in sermone 3. de die anniuersario assumptionis suæ ad pontificatū. Cui, inquit, dictū est, Et tu conuersus, confirma fratres tuos, quod nunc quoque, peuldubio facit, & mandatū Domini pius pastor exequitur, confirmans nos cohortationibus suis, & pro nobis orare non cessans, ut nulla tentatione superemur. Si autem hanc pietatis suæ curam omni populo Dei, sicut credendum est, ubique prætendit: quanto magis nobis alumnis suis opem suam dignatur impendere, apud quos in sacro dormitionis suæ toro eadem, qua præsedet, carne requiescit? Sed vrget adhuc Illyricus, quod de celebratione cathedræ Romanæ, nostro tempore instituta, obiecit. Quis enim, inquit, dubitat quod si cathedra Petri Romam translata fuisset, ibique Dei voluntate collocata, ut esset illic perpetuum supremum totius ecclesiæ caput ac tribunal, omnino & certa memoria illius diei habita fuisset? & longè solenniùs istud festum cathedræ Romanæ celebratum, quàm illud Antiochenæ? quin potius illud Antiochenæ nullum fuisset, quando quidem ea cathedra aliò fuisset translata. Vide, quomodo eos, eorum ritus redarguant. Hæc Illyricus. De cathedra Petri Romam translata, testatur his verbis Marcellus martyr, qui fuit temporibus Galerij & Maxentij,

xentij, in epist. ad Antiochenos. Sic enim ait: Rogamus vos fratres, ut non aliud doceatis, neque sentiatis, quàm quod à beato Petro, & reliquis apostolis & patribus accepistis. ab illo enim primò instructi estis: ideò non oportet vos proprium derelinquere patrem, & alios sequi. Ipse enim est caput totius ecclesiæ, cui ait Dominus: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam, & reliqua. Eius enim sedes primitus apud vos fuit: quæ postea, iubente Domino, Romam translata est: cui, adminiculante gratia diuina, hodierna præsidemus die. Et paucis interpositis, Si vestra verò Antiochena, quæ olim prima erat, Romanæ cessit sedi: nulla est, quæ eius non subiecta sit ditioni. Hactenus Marcellus martyr & pontifex. At videtur adhuc Illyrico, si cathedra Antiochena Romam translata fuisset, solenniùs istud festum Romanæ cathedræ, quàm Antiochenæ fuisset: Quin potius, inquit, illius Antiochenæ nullum esset. An ignorat Illyricus, solere esse primitias honorabiliores? & dies natalitios ceteris iucundiores? Natalem enim sedis B. Petri, paulò antè Antiochenam cathedram vocabat Augustinus, quæ ab ecclesijs (ut ait) colebatur. Magna igitur ratione, & diuino cōsilio factum fuit, ut primordia atque initia cathedræ Petri Antiochenæ, velut natalitia eius, solenni lætitia celebrarentur. Sed Illyricus homo audax & præceps, nihil cōsideratè legit, neque scribit. Pergamus respondere ad reliqua. Tres (inquit) Papæ, Zosimus, Bonifacius ac Celestinus, per plures annos acerrimè litigârunt de primatu, prolatis falsis Nicenis canonibus, cum sexta Carthaginensi Synodo, cui vltra ducenti episcopi, inter quos etiam ipse beatus Augustinus, interfuerunt, tandemque illi tres sanctissimi, euidentissimè criminis falsi conuicti, ac maxima cum ignominia repulsi sunt: ut euidentissimè ac prolixissimè in libris Cōciliorum, ab ipsismet Papistis editis, habetur. Hic quoque Illyricum, suo teste Augustino, quem citat, & quem Synodo Carthaginensi interfuisse confitetur, de manifesto mendacio conuincimus. Sic enim in epist. 162. ad Glorij,

Quæ obijciat Illyricus Africanis patribus contra primatum.

Redarguitur mendacium Illyrici suo teste.

Eleusium, Felicem, & Grammaticum scripsit: Erat etiã transmarinis vicina regionibus, & fama celeberrima nobilis Carthago: vndè nō mediocris authoritatis habebat episcopū, qui posset non curare conspirantē multitudinem episcoporum, eum se videret & Romanæ ecclesiæ, in qua semper apostolicę cathedrę viguit principatus, & cæteris terris, vndè euangelium ad ipsam Africam venit, per communicatorias literas esse coniunctum. Hoc est testimonium, Illyrice, quod testis à te vocatus Augustinus, de primatu episcopi Romani dicit, qui, vt ipse confiteris, Synodo Carthagenensi, & quidem legatus nomine totius Numidiæ, interfuit. Si igitur Augustinus primatum ecclesiæ Romanæ agnoscebat & confitebatur, profectò Synodus Carthagenensis, cui Augustinus interfuit, & à qua nunquam dissensisse legitur, non de primatu cum illis pontificibus contendebat, sed de alia re, quam postea dicam, quam tu Illyrice nondum intellexisti. Rursus idem Augustinus contra duas epistolas Pelag. ad Bonifacium lib. I. c. I. Cum verò, inquit, non desinant fremere ad Dominici gregis caulas, atque ad diripiendas tanto precio redemptas oves: adigimur episcopatus officio, quanuis ipse in eo preemineas celsiore fastigio speculæ pastoralis, facio, quod possum, pro mei particula muneris: & quæ sequuntur. En iterum Augustinus episcopus Hipponensis, alioquì subiectus episcopo Carthagenensi, cōfitemur Bonifaciū, quo pōtifice habita est Synodus illa Cartha. preeminere in celsiore fastigio speculę pastoralis. Atquì alij primates Africæ, cōparati cū Carthagenensi, nō erant in celsiore fastigio speculæ pastoralis, siquidem Carthagenensis episcopus nō pertinebat ad eorū speculam pastorem: immò reliqui omnes primates Africæ, subiecti erant Carthagenensi: relinquatur ergò, vt testimonio Augustini Bonifacius esset in fastigio speculę pastoralis celsiore, quàm Carthagenensis, cui erat alioquì August. (vt dixi) subiectus. Rursus idem Augustinus cū 60. episcopis cōcilij Mileuitani, epist. 42. sic ad Innocentiū episcopū Rom. scripsit: Quia te Dominus gratiæ suæ

Multiplex
testimoniū
August. de
primatu.

sua præcipua munere in sede apostolica collocavit, talemq; nostris temporibus præstitit. & paulò post: Magnis periculis infirmorum membrorum Christi, pastorem diligentiam, quæsumus, adhibere digneris, & quæ sequuntur. Hoc quoque loco primatum episcopi Rom. Augustinus cum concilio Mileuitano confitetur, cum eum dicit præcipua gratiæ munere in apostolica sede collocatum. Quæ enim ista præcipua gratia est, nisi charisma episcopatus, quo præerat vniuersali ecclesiæ? quod statim declarat, cum petit ab eo, vt diligentiam pastorem periculis membrorum Christi in ecclesijs Africanis adhibere velit. Cōfitemur igitur Augustinus cum reliquis episcopis illius Synodi, oves esse episcopi Romani, quæ in ecclesijs episcoporum Africæ erant: ad curamque illius, tanquam pastoris communis, eas pertinere. Prætereà idem Augustinus cum episcopis synodi Carthag. ad eundem Innocentium de actis aduersus Pelagium & Cælestium, sic scripsit epist. 90. Hoc itaque, Domine frater, sanctæ charitati tuæ intimadum duximus, vt statutis nostræ mediocritatis, etiam Apostolicæ sedis adhibeatur authoritas. Testatur quoque Prosper Aquitanicus, illorum temporum æqualis, in annalibus suis, missa fuisse gesta illa ad Zosimum pontificem Rom. quibus, inquit, probatis, heresis Pelagiana damnata est. Multiplici ergò testimonio Augustini probatum est, synodum Carthagenensem, cui idem ipse Augustinus interfuit, nō magis primatum episcopi Romani negasse, quàm Augustinus negauerit. De quo enim synodus Carthagenensis cum episcopo Romano litigabat, vt verbo Illyrici vtar, non hoc erat: non erat, inquam, primatus, quem semper antea ecclesiæ Africanę confessæ fuerant: vt perspicui potest ex literis Damasi pontificis, quibus respondet episcopis Africanis in Synodo Mauritanicæ cōgregatis, qui ad Damasum scripserant de quibusdam episcopis vicinis, qui, non consulto episcopo Romano, quosdam ex fratribus coepiscopis damnauerant. Petebant itaque episcopi illius synodi Mauritanicæ à Damaso, vt eos defenderet: sibi

M 3 enim

enim videri, non licuisse illis vicinis episcopis facere, quod sine autoritate pontificis Romani ausi essent. Legat Illyricus literas Damasi, ut, quid Africani illi episcopi de primatu sentirent, & quid sentiendum sit, ex ipsis illis literis intelligat, si tamen credere voluerit. Dicamus ergo iam, de quo synodus Carthag. cum episcopis Romanis disceptabat, si de primatu non disceptabat, immo eum concedebat & confitebatur: ut discat Illyricus, quod ignorat, & desinat mendacijs decipere. Contendebat ergo Synodus Carthag. iudicandas esse causas episcoporum in prouincijs suis, non quia non esset episcopus Romanus caput ecclesie Catholicae, & episcopus episcoporum, nemo enim contradicebat: sed propter facilitatem producendi testes in suis locis, & difficultatem vocandi eos ad iudicium transmarinum: immo, quod maius erat, sic illis videbatur a synodo Nicena canone sexto decretum. Sic enim ad Caelestinum pontificem scripserunt: Decreta Nicena siue inferioris gradus Clericos, siue ipsos episcopos suis Metropolitanis apertissime commiserunt. prudenter enim & iustissime viderunt, quaecunque negocia in suis locis, ubi orta sunt, finienda: nec vnicuique prouincię gratiam S. Spiritus defuturam, qua æquitas a Christi sacerdotibus & prudenter videatur, & constantissime teneatur. Hastenus illi: non tamen quia sic canonem Nicenum intelligendum & interpretandum esse falso putabant, quasi eo prouocatio ad pontificem Rom. sublata esset, continuo ex eo sequebatur, ut primatum pontificis negare viderentur: quia cum vetus usus appellandi, ut Vlpianus Iurisconsultus ait, necessarius sit, ut vel iniquitatem iudicantium, vel imperitiam corrigat: existimabant illi patres synodi Carthag. nihil tale de eis metuendum esse, ut vel iniuste, vel imperite iudicarent, idcirco contendebant, non debere esse ab eis prouocationem. immo hoc ipsum, ut dixi, de omnibus metropolitanis episcopis synodum Nicenam, & ob eandem causam iudicasse putabant. in quo, quauis poneremus ita iudicasse & decreuisse synodum Nicenam, nihil tamen pontifici Roma-

Quid esset, de quo synodus Carthag. cum Rom. episcopis contendebat, quod Illyricus ignorauit.

Quomodo non contumaciam negat, qui aliquando negat prouocationem esse ad Pont.

Romano, alioqui primatum habenti derogabatur: sicut nihil Imperatori Romano derogabatur, quod a prefectis prætorio non liceret prouocare. Credidit enim princeps, ait Aurelius Iurisconsultus, eos, qui ob singularē industriam explorata eorum fide & grauitate, ad huius officij magnitudinem adhiberentur, non aliter iudicatos pro sapientia & luce dignitatis suę, quam ipse fore iudicaturus. Ut ergo erat summa potestas in Imperatore, quauis a prefectis prætorio non esset prouocatio ad eum: sic quauis decretum fuisset a synodo Nicena, ut illi patres credebant, non esse a primatibus, neque metropolitanis appellationem, erat nihilominus adhuc saluus episcopi Romani primatus. Sed bene habet, quod in illo sexto canone synodi Nicenę, de primatu necessario continetur, si, quam vim habeat illud, Quia sic est episcopi Romę consuetudo, recte intelligatur: quod satis me supra explicasse arbitror. de prouocatione verò non danda, nihil penitus: quia iustum & æquum erat, & primatui congruens, ad eum prouocare, & eius auxilio fulciri, si necessè esset: ut Damasus episcopis in synodo Mauritanie cum Stephano archiepiscopo congregatis, rescripsit. Cum dixit, si necessè esset, satis aperte significauit, cum non esset causa necessaria, nec opus auxilio, non esse prouocationem. tunc, inquam, locus relictus est statuto Cypriani de iudicandis causis in suis locis, ubi accusatores & testes criminis esse possint. Sed quia Illyricus audet dicere, quod tandem illi tres Papę euentissime criminis falsi conuicti, ac maxima cum ignominia repulsi sunt, ut euidentissime, inquit, in libris Conciliorum ab ipsis et Papistis editis habetur: redarguamus eum de ipsis illis libris Conciliorum, quę in nos citat. Legat ergo epistolam Bonifacij secundi ad Eulalium episcopum Alexandrinum de reconciliatione Eulalij episcopi Carthaginensis. Aurelius enim, inquit, prefata Carthaginensis ecclesie olim episcopus, cum collegis suis, instigante diabolo, superbire temporibus predecessorum nostrorum Bonifacij atque Caelestini contra Romanam ecclesiam coepit. Sed videns se modo peccatis Aurelij Eulalij

Nihil Imperatori derogabatur, quod a prefectis prætorio non liceret ad eum prouocare.

Redarguitur Illyricus de ijs ipsis libris, quos citat.

Matth. 16.

lalius à Romanæ ecclesiæ communionem segregatum, humilians recognouit se, & communionem Romanæ ecclesiæ petens, subscribendo vnà cum collegis suis, damnauit apostolica autoritate omnes scripturas, quæ aduersus Romanæ ecclesiæ priuilegia quoquo ingenio fuerunt. Sequitur deinde exemplar literarum & confessionis Eulalij & aliorum episcoporum: Prima salus est, rectè fidei regulam custodire, & à constitutis patrum nullatenus deuiare: & quia non potest Domini nostri Iesu Christi prætermitti sententia, dicētis: Tu es Petrus, & super hanc petram edificabo ecclesiam meam. & hæc, quæ dicta sunt, rerum probantur effectibus, quia in sede apostolica semper extra maculam apostolica seruata religio, de qua spe & fide minimè separari cupientes, & patrum sequentes constituta, anathematizamus omnes, qui contra S. Romanam & apostolicam ecclesiam superbiendo suas erigunt ceruices, sequentes in omnibus apostolicam sedem, & predicantes eius omnia constituta. Et paulò post, Damnans & antecessores, & successores meos, & omnes, qui S. Romanæ, & Apostolicæ ecclesiæ priuilegia cassare nituntur. & quæ deinceps sequuntur. Hæc sunt in libris Conciliorum, quæ tu Illyrice contra nos producis. Sunt ne ergò illi tres Papæ, quos dixisti, criminis falsi conuicti, & maxima cum ignominia repulsi? an potius approbati, & eorum statuta ab episcopo eiusdem ecclesiæ Carthag. cum collegis & coepiscopis eius postea recepta? & tu ab eisdem episcopis Africanis, in his literis vnà cum illis anathematizatus, qui se in sedem apostolicam superbè extulerunt?

Illyricus ab episcopis Africanis anathematizatus.

Locus Hieronymi contra primatum, ab Illyrico infipienter & mendosè obiectus.

Præterea autoritate etiam Hieronymi, velut alio fortiori ariete, primatum episcopi Romani quatit Illyricus. Hieronymus, inquit, in epist. ad Euagrium, hisce verbis exequat Papam Rom. cum alijs episcopis: Nec altera Romanæ urbis ecclesia, altera totius orbis existimanda est: & Gallia, & Britannia, & Africa, & Persis, & Oriens, & India, & omnes barbaræ nationes vnum Christum adorant, vnã obseruant regulam verita-

veritatis. Si autoritas quæritur, orbis maior est vrbe. vbiunque fuerit episcopus, siue Romæ, siue Eugubij, siue Constantinopoli, siue Rhegij, siue Alexandria, siue Tanis, eiusdem meriti est & sacerdotij. Potentia diuitiarum, & paupertatis humilitas vel sublimiorem, vel inferiorem episcopum non facit. Cæterum omnes apostolorum successores sunt. Hactenus Illyrici recitatio. Quam vera est Apostoli sententia: Finis, inquit, i. Tim. i. præcepti, charitas est de corde puro, conscientia bona, fide non ficta, à quibus quidam, inquit, aberrantes, conuersi sunt in vaniloquium, volentes esse legis doctores, non intelligentes neque quæ loquuntur, neque de quibus affirmant. In his numerandus est Illyricus, qui quia non curat charitatem, neque conscientiam bonam, neque fidem non fictam, non considerat, quemadmodum Papam cum alijs episcopis Hieronymus in hac epistola exæquet, vtrum ratione ordinis, an ratione potestatis clauium, siue potestatis ligandi & soluendi, quæ dici solet potestas iurisdictionis. Atqui ex ipsa epistola intelligere potest, æquare quidem ratione ordinis, quæ est potestas super corpus Christi verum, sicut altera potestas clauium est super corpus Christi mysticum, quod est ecclesia. ergò quia erant quidam, qui diaconos presbyteris anteferrent, quo eorum temeritatem magis retunderet, ait, perindè esse, æquare diaconos presbyteris, vt æquare diaconos episcopis: quia in episcopis sunt presbyteri, & quatenus episcopi presbyteri sunt, æquales sunt presbyteri episcopis: idcirco enim subiungit Hieronymus: Ad quorum preces, scilicet episcoporum & presbyterorum, Christi corpus & sanguis conficitur. Rursus episcopi ratione sacerdotij, omnes sunt æquales, vt idem Hieronymus ait: Vbiunque fuerit episcopus, siue Romæ, siue Eugubij, eiusdem est meriti & sacerdotij, id est, non magis est episcopus, Romanus episcopus: quam est episcopus, Eugubinus episcopus: suntque omnes episcopi successores apostolorum, qui ratione sacerdotij, æquales quoque fuerunt. Potentia autem diuitiarum, vel paupertatis humilitas, non facit sublimi-

N orem,

orem, vel humiliores episcopum: non dixit, maior, aut minor potestas clauium, siue ligandi & soluendi, non facit sublimiorem, aut inferiorem episcopum: sed potentia diuitiarum, aut paupertatis humilitas. In hac enim potestate, quæ ad gubernationem ecclesiæ catholicæ, & curam ac potestatem pastorem pertinebat, non fuerunt omnes apostoli æquales. quin potius vnum Petrum cæteris apostolis præesse voluit Dominus, quauis omnes essent apostoli: & quatenus presbyteri & episcopi, æquales ratione ordinis. Quod si Hieronymus Pontificem alijs episcopis in omni potestate æquabat, cur dixit ad probandum æquales esse, Vbicunque fuerit episcopus, siue Romæ, siue Eugubij, eiusdem meriti est & sacerdotij? & non dixit, Eiusdem est potestatis & honoris? præesse enim alij, non est maioris sacerdotij episcoporum, quatenus episcopi sunt, sed est maioris potestatis & honoris eorum. Siquidem vna est ratio sacerdotij omnium episcoporum, sicut vna item est ratio sacerdotij omnium presbyterorum. Duo namque sunt ordines sacerdotum, vt ait S. Anacletus in epist. 3. id est, presbyterorum & episcoporum. Verum Illyricus, quia non vult, vt maior potestas ligandi & soluendi faciat maiorem episcopum, & (vt verbo Hieronymi vtar) sublimiorem, nè cogatur concedere, Petri esse summam potestatem, cui dictum est, Tibi dabo clauis regni cælorum: & quodcunque solueris super terram, &c. cum Hieronymus scripsisset, Potentia diuitiarum, vel paupertatis humilitas, non facit sublimiorem, vel inferiorem episcopum: Illyricus negationem abstulit, quasi potentia diuitiarum episcopi Romani eum faciat sublimiorē. Percontemur ergo Illyricum, cur non legit hic neganter, vt in exemplaribus editis, emendatè legitur? sed sine negatione. quam lectionem neque ratione, neque fide exemplarium defendere potest. Cur ita malitiosè agis Illyrice? Quod autem dixit Hieronymus, Si authoritas quæritur, orbis maior est vrbe: hoc dixit, quia illi, qui diaconis presbyteros æquabant, ex consuetudine vrbe Romæ argumentum ducebant. Sic enim

Illyricus
malitiosè
negationē
abstulit in
lectione.

ait Hieronymus: Sed dicis, quomodo Romæ ad testimonium diaconi presbyter ordinatur? respondet, quid mihi proferes vnus vrbe consuetudinem? Huc igitur spectat, quod paulò antè dixerat, Si authoritas quæritur, orbis maior est vrbe. quod perindè est, quasi diceret, si ista consuetudo Romæ est, tametsi non reprehendo, at in infinitis alijs ecclesijs non est. Sic Hieronymo visum est respondere, cū alioquì in promptu esset ratio illius Romanæ consuetudinis, cur scilicet ad testimonium diaconi, presbyter ordinaretur: nempe, quia diaconi sunt, vt ait Clemens Romanus, tanquam oculi episcopi, circumlustrantes vniuersos actus ecclesiæ ad renunciandum episcopo: presbyteri verò non ita. idcirco non adhibebatur testimonium presbyteri ad ordinationem diaconi: non tamen ex eo sequebatur, vt diaconi essent presbyteris humiliores. Similiter cū ait Hieronymus, Nec altera Romæ vrbe ecclesia, altera totius orbis existimanda est, significat eandem esse regulam fidei in omni ecclesia Dei, quæ est pars ecclesiæ vnus catholicæ per cunctum orbem diffusæ, quod statim explicat idem pater Hieronymus, cū subiungit: Et Galliæ, & Britannia, & Africa &c. vnum Christum adorant, vnam obseruant regulam veritatis. Discat igitur Illyricus, non legere, hoc enim & pueri sciunt: sed intelligere, quæ legit, nè malè intelligendo semper erret, & alios in errorem trahat. Sed quia Illyricus beati Hieronymi authoritatem, quam sciebat esse magnam, in primatum, vt eum pondere & grauitate tanti authoris inclinaret, irritò conatu torsit: nos rursùm eiusdem authoritatem in ipsum, vt saltem erubescat, si quid fortè pudoris reliquum fecit, retorqueamus. Sic enim ad Damasum ex Syria epist. 57. scripsit: Ego nullum primum nisi Christum sequens, beatitudini tuæ, id est, cathedræ Petri communionem confocior. Super illam petram ædificatam ecclesiam scio: quicumque extra hanc domum agnum comederit, profanus est. Si quis in arca non fuerit, peribit regnante diluuiò. Eum dicit extra domum comedere agnum, qui cathedræ Petri communi-

one non confociatur, sicut se dixit confociari, eundemq; ait non esse in arca Noe, ac perituum regnante diluuiio. En, Illyrice, quid tuus testis & noster Hieronymus de cathedra Petri, quam episcopus Rom. tenet, senserit. Quarè si extra domum Christi agnum comedit, & extra arcam Noe est, qui est extra communionem cathedræ Petri, quia cathedra Petri non nisi in domo Christi est: Igitur tu Illyrice cum tuis, testimonio Hieronymi, quem tu contra cathedram Petri testatus es, profanus es: & extra domum Christi agnum, quem putas, comedis: & in diluuiio es extra arcam Noe: ad quam nisi redeas, per eundem tibi sit. Rursus ad eundem Damasum in altera epist. Ariana, inquit, rabies fremit: hinc in tres partes scissa ecclesia ad se rapere me festinat: monachorum circa manentium antiqua in me surgit authoritas. ego interim clamito: Si quis cathedræ Petri iungitur, meus est. Meletius, Vitalis, atq; Paulinus tibi herere se dicunt. & paulò post: Idcirco obtestor beatitudinem tuam, ut mihi literis tuis, apud quem in Syria debeam communicare, significes. Noli despiciere animam, pro qua Christus mortuus est. Quæso te Illyrice, es ne tu iunctus cathedræ Petri? aut, sunt ne tui, qui ei iuncti sunt? An tu melior aut doctior, quam Hieronymus? aut dicitis, herere vos episcopo Romano, ut illi heretici fingebant? an potius bellum illi indixistis, & inimicitias apertas cum eo suscepistis? Meliores ergo erant hac parte & prudentiores, quam vos, Ariani & Meletiani, qui non inimicitias indictas cum episcopo Romano, ut vos, gerebant, sed potius se ei adherere simulabant.

De successione ordinaria episcoporum in ecclesia Catholica, ex scripturis sanctis, & de necessitate ac utilitate eius: & quales sint ministri Protestantium sine origiue, & sine successione: & de ordinatione, à Lutero presbytero tantum instituta, & facta contra testimonium scripturæ ad exemplum audaciæ chorepiscoporum, quos Leo primus accusat, & Basilius.

CAPVT

CAPVT XI.

ED de his hætenus. Pergamus deinceps respondere ad reliqua illius cap. vij. Lipsicæ disputationis Andræ doctoris Theologi. Postquam enim, ubi esset ecclesia, definiuit, concludit ex illa sua commentitiâ definitione, intolerabilem errorem esse eorum, qui ipsam, inquit, ecclesiam ad certa loca, & certas personas ordinariæ successionis episcoporum alligant: ac contendunt, tantum eos veros episcopos, & ministros ecclesiæ, qui rasi, uncti, & ordinati sunt ab episcopis in ordinaria successione constitutis. Hęc Andreas sine vilo verbo Dei, sine vilo argumento, sine vlla ratione, sine vllius authoritate, sed sua tantum, tanquam alter Pythagoras, conclusit. Doceamus nos modò ex verbo Dei successionem episcoporum in ecclesia relictam, ab Esaiâ quidem prius prophetatam, postea verò à Christo promissam, deindè à sanctis apostolis ortam, & vsque in hodiernum diem continuatam. Esaiâs igitur de Christo & ecclesia eius prophetans: Hoc foedus meum, inquit, cum eis, Esai. 59. dicit Dominus: spiritus meus, qui est in te, & verba mea, quæ Esai. 59. posui in ore tuo, non recedent de ore tuo, & de ore seminis Esai. 59. tui, & de ore seminis feminis tui, dicit Dominus, à modò, & vsque Esai. 59. in sempiternum. De Christo & apostolis eius prophetat. Sic quoque Dominus per Moysen in Deuter. Deut. 18. Prophe- Deut. 18. tam, inquit, suscitabo eis de medio fratrum suorum similem Deut. 18. tuum: & ponam verba mea in ore eius. Hęc eadem verba prophetavit Esaiâs non recessura de ore eius vsque ad consummationem seculi: quod quidem implendum erat per sanctos apostolos ministros verbi, quibus Dominus dixit: Qui vos Luc. 10. audit, me audit: & qui vos spernit, me spernit. & iterum: Verba, inquit, quæ dedisti mihi, dedi eis: & ipsi acceperunt. Vnde Ioan. 17. Paulus ad Theff. Et ideò nos, inquit, gratias agimus Deo sine 1. Theff. 2. intermissione, quoniam cum accepissetis à nobis verbum auditus Dei, accepistis illud, non ut verbum hominum, sed sicut 1. Theff. 2. verè

N 3

verè est, verbum Dei: qui operatur in vobis, qui credidistis. & in epist. ad Hebr. Mementote, inquit, præpositorū vestrorum, qui vobis locuti sunt verbum Dei. Vt autem admoneret eos, quanti esset æstimandum verbum apostolicæ prædicationis, & quàm diligenter in memoria habendum & seruandum, subiungit: Iesus Christus heri & hodiè, ipse & in secula. quod perindè est, quasi diceret, Mementote præpositorum vestrorum, qui vobis locuti sunt verbum Dei, quia in ipsis locutus est Christus, & loquetur semper, vt hîc ait Esaias: Verba, quæ posui in ore tuo, non recedent de ore tuo: & subiungit, Et de ore seminis tui à modò, & vsq; in sempiternum. Semen enim Christi vocat apostolos, quibus *ἀπόστολοι*, id est, immediatè, locutus est Dominus: & in eis, & per eos locutus est nobis. Hi, inquam, sunt semen Dei, iuxta prophetiam eiusdem Esaiæ, cùm ait ibidè, prophetans de nouo testamento, Et fœdus perpetuum feriam eis: & scietur in gentibus semen eorum: & germen eorum, in medio populorum. Deindè subiungit: Omnes, qui viderint eos, cognoscent illos, quia isti sunt semen, cui benedixit Deus. scilicet apostoli sunt semen benedictum, cui benedixit Deus. Sic enim scriptum est in euangelio Lucæ: Et eleuatis manibus suis, benedixit eis. & factum est, dum benediceret illis, recessit ab eis: & ferebatur in cælum. Vt autem verba Christi iuxta hanc prophetiam non recederent de ore huius seminis Dei, necessè quidem erat, vt per continuationem successionis eorum hoc fieret: id est, vt verba Christi ab apostolis prædicata, à successoribus eorum ministris verbi vsque ad finem mundi prædicarētur. Ità enim fit, vt iuxta prophetiam non recedant verba de ore seminis Dei, id est, de ore apostolorum: apostolos enim audiunt, qui eorum successores audiunt, qui sunt semen seminis Dei. Ad hanc ergò prophetiã pertinet, quod Dominus ait in euangelio. Cùm enim dixisset apostolis post resurrectionem suam, Euntes ergò, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine patris, & filij, & spiritus S. docentes seruare eos, quæcunque mandauimus vobis,

Heb. 13.

Esa. 59.

Apostoli semen Dei.
Esa. 59.

Luc. 24.

Successores apostolorū, semē seminis Dei.

vobis, subiungit, Et eccè ego vobiscum sum vsque ad consummationem seculi. Quomodò enim cum apostolis, qui iam à vita recesserant, adhuc manet vsque ad consummationem seculi, nisi quia viuunt apostoli in suis successoribus? qui enim hos audiunt, apostolos audiunt: & qui apostolos in successoribus audiunt, Christū ipsum in apostolis immediatè locutū audiūt. immò nè sine authore loquamur, citemus Clementem Romanum apostolicū authorem, loci huius interpretem de successionem ordinaria episcoporum in locū apostolorum. Is enim in extrema parte libri septimi de Constitutionibus apostolorum, describens & enumerans eos episcopos, quos sancti apostoli, dum viuerent, in parœcijs ordinauerunt, ad extremum subiungit, loquens more suo in persona apostolorum: Hi sunt, quibus parœciæ Domini à nobis commissæ sunt, quorum doctrinæ memores, seruate nostros sermones: & sit Dominus vobiscum nunc, & in tempora infinita, sicut ipse nobis dixit, cùm esset assumendus ad Deum & patrem suum: Eccè enim ego vobiscum sum vsque ad consummationem seculi. Haftenus Clemens. Quarè si ij, qui ea seruant, quæ ij docuerunt, quos apostoli ordinauerunt episcopos, ipsorum apostolorum doctrinam & sermones seruant: & qui horum sermones, quos à Domino audierunt, seruant, ipsum Dominum audiunt, & ipsius sermones seruant: ac cum istis ipsis est idem Dominus: & id ipsum futurum est vsque ad consummationem seculi: Ergò ad tradendam & conseruandam Christi doctrinam & sermones eius, necessaria est secundum euangelium ordinaria successio apostolorum, per hanc enim Dominus implet promissionem suam manendi in ecclesia cum apostolis vsque ad consummationem seculi, & promissionem nunquam deponendi verba de ore suo iuxta prophetiam Esaiæ. Per hanc etiam successionem voluit Dominus, vt certū haberemus de doctrina eius, quod quidē nō obscure ipsa rerū & verborū cōsequentia in euāgelio declarat. Cū enim dixisset Dominus apostolis suis:

Matth. 28.

Quomodò Christus impleat promissionem manendi in ecclesia cū Apostolis vsq; ad cōsummationem seculi. Quod per successionē vicariæ ordinationis episcoporum voluit Dominus, vt certum haberemus de doctrina eius.

Euntes,

" Euntes, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine pa-
 tris, & filij, & spiritûs S. docentes seruare omnia, quæcunque
 " mandauit vobis, quia hoc faciendum erat in omnibus genti-
 bus, & prædicandum euangelium in vniuerso orbe in testi-
 monium omnibus gentibus: & apostoli, vt Paulus de sa-
 cerdotibus veteris testamenti dixit, morte prohibeban-
 tur permanere, necessè fuit, vt successores haberent, in
 quibus ipsi apostoli viuerent, & prædicarent, & cum qui-
 bus apostolis Dominus semper esset docendo, baptizando, &
 prædicando per eorum successores: vndè statim subiungit,
 Et ecce ego vobiscum sum vsque ad consummationem secu-
 li: vobiscum, inquam, sum instituendo, baptizando, & doctri-
 nam mandatorum tradendo. Hæc autem cum non faciat
 Dominus visibiliter, necessè est, vt per ministros faciat, qui
 cum sint, vt dixi, mortales: consequens est, vt promittat huc
 successionem ordinariam vicariæ ordinationis ministrorum,
 qui sunt episcopi. Vt enim quod dixit apostolis, Qui vos au-
 dit, me audit: &c. omnibus præpositis, qui apostolis vicaria
 ordinatione succedunt, dixit, vt beatus Cyprianus in epistola
 ad Puppianum ait: Sic etiam quod dixit eisdem apostolis, Ec-
 cè ego vobiscum sum vsque ad consummationem seculi, si-
 militer omnibus episcopis, qui apostolis vicaria ordinatione
 succedunt, dixit. Quare qui habent ministros non succeden-
 tes apostolis successionem vicariæ ordinationis, hi Christum
 non habent, cum ipsis illis ministris manentem vsque ad con-
 summationem seculi, neque de ore suo per eosdem loquen-
 tem, neque certum habere possunt de doctrina verbi, quam
 illi tradunt, quòd apostolica sit: quia non possunt per succes-
 sionem vicariæ ordinationis reuocare eam ad apostolos, &
 per apostolos ad Christum, per quem, vt apostolus ait, cum
 initium accepisset enarrari ab ijs, qui audièrunt, id est, ab apo-
 stolis, in nos confirmata est, contestante Deo signis & porten-
 tis, & varijs virtutibus, & spiritûs sancti distributionibus, se-
 cundùm suam voluntatem. Hinc liquet iam, quemadmodùm
 non

non alligamus nos ecclesiam ad certas personas in ordinaria
 successionem constitutas, vt Andreas doctor Theologus dicit:
 sed potius Christus ecclesiam sponsam suam huiusmodi suc-
 cessione episcoporum vsque ad finem seculi, secum alligauit.
 Quare non nos iste bellus doctor, sed Christum, quo vult &
 melior & sapientior esse, accusat, cum istiusmodi alligatio-
 nem ordinariæ successionis ab eo institutam, & ad obigna-
 tionem, & custodiam integræ fidei ac doctrinæ necessariam
 accusat. Rogemus ergò protestantes, qui putant se habere mi-
 nistros verbi: rogemus, inquam, vt edant origines eorû, quos
 pro episcopis habent, ex qua apostolica radice orti sunt? à qui-
 bus episcopis ordinati? quorum episcoporum sunt successo-
 res? Etenim si ad ecclesiam quoque protestantiû pertinet, quod
 Dominus dixit sanctis apostolis, Ecce ego vobiscum sum vsq;
 ad consummationem seculi: id est, si in ecclesia etiam prote-
 stantium est Christus semper cum apostolis, qui iam à vita re-
 cesserunt, necessè profectò est, vt ministri protestantium suc-
 cessores sint apostolorum: manere enim, vt dixi, semper Chri-
 stum in ecclesia cum apostolis, qui morte prohibebantur per-
 manere, impleri non poterat, nisi in eorum successoribus, in
 quibus ij, quibus succedunt, viuere censentur. Rursus si sunt
 successores apostolorum, necessè est, vt vicaria ordinatione
 illis succedant: at vicaria ordinatione apostolis episcopis non
 possunt succedere non episcopi, cuiusmodi sunt ministri pro-
 testantium. Si enim rursus rogemus, quem ordinatorem à
 principio habuerint, neque volunt, neque, si velint, alium di-
 cere possunt, quàm Martinum Luterum monachum apostata-
 tam, & presbyterum tantum: presbyter autem ordinare pre-
 sbyterum, aut diaconum, nedùm episcopum, non potest.
 Quomodo enim ordinare queat presbyter, qui, vt Clemens
 Rom. in 2. libro de Const. apostolor. scribit, potestatem eorum,
 quæ ad sacerdotalem honorem & gradum pertinent, ab epi-
 scopo accipit, vt baptizandi, sacra operandi, benedicendi, &
 prædicandi? sicut canon apostolorum 39. iubet, vt presbyteri &
 dia-

Ministri
 protestanti-
 um nullam
 originem
 habent.

Ministri
 protestanti-
 um nõ pos-
 sunt esse suc-
 cessores A-
 postolorum.

Luterus
 presbyter
 tantum, ne-
 minem or-
 dinare po-
 tuit.

diaconi nihil sine volūate episcopi faciant: Ipsi enim, inquit, concreditus est populus Domini: & ab eo est animarum ratio reposita. Ac rursus idem Clem. in eodem 2. libro: Neque presbyteros, inquit, fas est ordinationes clericorum facere: siquidem non licet ordinem invertere, cum non sit Deus defensionis: ut inferior ordo & gradus, quod est superioris, per vim sibi vendicet, nouam legem in malum suum refingens. Et Dionysius Areopag. apostoli Pauli discipulus c. 5. eccl. hierar. Ipsi autem, inquit, ordini hierarchico separatim præter reliquos ordines lex diuina tribuit, ut per seipsum diuina ac sacratoria operetur. hæc autem sunt, ut idem ait, ordinare ministros ecclesiæ, & consecrare chrisma, &c. Et B. Hieronymus, quem nobis confessionistæ obijcere solent ad negandam differentiam episcoporum & presbyterorum, in epistola ad Euarium volens defendere dignitatem presbyterorum contra illos, qui diaconos presbyteris honorabiliores esse aiebant: Quid, inquit, potest episcopus, quod non possit presbyter, excepta ordinatione? Ordinare igitur non potest presbyter, neque cætera facere, quæ episcoporum ordinationis conueniunt: Ea enim omnia Hieronymus excipit, cum ordinationem excipit, quæ Damascus in epistola 4. ad Chorepiscopos numerat. Sed audiamus Damascum eodem modo differentem contra Luterum, ut contra Chorepiscopos sui temporis differuit. Illi enim, cum presbyteri tantum essent, ea etiam facere audebant, ut Luterus ausus est, quæ solis episcopis conueniunt: quale est, manus in ordinatione imponere. Nimis ergo, inquit, eorum institutio improba, nimis est praua: quia ut hi de summo sacerdotij ministerio aliquid præsumant, omni autoritate caret: & sacris canonibus inuenitur esse contrarium, atque ad totius ecclesiæ perturbationem superba & superflua tendit elatio: & vacuum est & inane, quicquid in prædicto summi sacerdotij egerunt ministerio, quod ipsi iidem sint, qui & presbyteri, sufficenter inuenitur, quia ad formam & exemplum lxx. discipulorum inueniuntur prius instituti.

Quæ Leo Magnus in chorepiscopos scripsit, quomodo in Martinum Luterum quadrent.

Synodus Neocæs. canon. 14.

stituti. Sed quia, Deo gratias, modò necessarij, sicut in primitiua ecclesia propter studium, quod erga pauperes exigebant, non sunt, & quia illicita præsumebant, & quod agebant, actum non erat, & propterea multi in securitatem lapsi, ecclesiastico fraudabantur & frustrabantur ministerio, ideò tam ab hac sede, quam ab omnibus totius orbis episcopis, à pontificalibus sunt remoti officijs. Hactenus Damascus de illis Chorepiscopis loquitur, de quibus est canon Synodi Neocæsareen. quæ Nicenam antecessit. Sic enim ait: Chorepiscopi sunt quidem ad formam lxx. tanquam comministri verò propter studium in pauperes offerunt honorati. Hi igitur quia nihil aliud erant, quam presbyteri, cum eligebantur, ut essent Chorepiscopi, orationem tantum cum benedictione adhibebat episcopus, ut est in Synodi Nicenæ canone 54. ex Arabico translato, in quo postquam cõstituit Synodus, quomodo eligendus esset Chorepiscopus, subiungit: Et debet episcopus recitare super electum orationem consuetam, & benedicere super eum. Meminit etiam in extrema parte huius canonis Synodus Nicena de studio huiusmodi Chorepiscoporum erga pauperes, ut ait Synodus Neocæsareen. Sic enim ait Nicenus Canon: Item curet Chorepiscopus, ut in omnino castello & villa sit aliquis, qui colligat proventus episcopo secundum vires vniuscuiusque loci: & adferantur episcopo: siquidem ad eum pertinet, ut faciat elemosynas pauperibus & peregrinis, & recreet sacerdotes egentes. Hoc ergo erat exigere Chorepiscopos studium erga pauperes, ut Damascus dixit. Itaque isti quia tantum presbyteri erant, qui in locum lxx. discipulorum successerant, offerre tantum poterant: erant alioquin in maiore honore, quam alij presbyteri non Chorepiscopi, propter munus, cui præpositi erant curadi, ut ex castellis & villis suppeterent episcopo collectæ ad subsidia pauperum. Itaque quia illi non contenti officijs ordinis sui, ad munus episcopi se efferebant, ut Luterus fecit, quasi vnus ex illis tunc Chorepiscopis fuisset, contra illos disputat Damascus,

Canon Nic. Synode Chorepiscopis, & eorum officio, & honore.

& contra Luterum in illis. Nam nō ampliùs, inquit, quàm du-
 os ordines inter discipulos Domini esse cognouimus, id est,
 duodecim apostolorum, & lxx. discipulorum. Vndè iste ter-
 tius processerit, funditùs ignoramus. & quod ratione caret,
 extirpare necessè est. quòd enim episcopi non sint, qui minùs
 quàm à tribus ordinati sunt episcopis, omnibus patet: quoni-
 am, vt benè nōstis, prohibitum est à sanctis patribus, vt qui ab
 vno, vel à duobus sunt ordinati episcopis, neq; nominētur epi-
 scopi. Si nomen nō habent, qualiter officiū habebunt? Quali-
 ter ergò officiū episcopi habuit Luterus, qui nomen episcopi
 habere non potuit? Quarè, quicquid (inquit Damafus) inter
 episcopos aut de rebus solūmodò ad eos ptinētibus egerint,
 necessè est, vt irritū fiat: quia quod nō habent, dare nō possūt.
 Irritè igitur sunt oēs ordinationes à Lutero profectæ. Quo-
 modò enim id dare potuit, quod in sua ordinatione nō habu-
 it? cū esset, inquam, ordinis presbyterorū, quomodò potuit
 facere, quod erat ordinis episcoporū: vt qui non erat nisi pre-
 sbyter, vnus ex successoribus lxx. discipulorum, episcopos fa-
 ceret successores apostolorum? præsertim, inquit Damafus,
 cū nullus ex lxx. discipulis, quorum speciem isti, antè quàm
 prohiberentur, vt superiùs memoratum est, in ecclesia gere-
 bant, quicquam de hoc, quod apostolis, eorumq; successori-
 bus specialiter debebatur, legatur assumpsisse. nec in lege Do-
 mini, quæ Moisi de ijs, quæ summis sacerdotibus, id est, Moisi
 & Aarō erāt specialiter cōcessa, filij Aaron quicquam præsu-
 mebāt. & paulopòst, Sic & modò, quia vmbra legis transijt, &
 lux euangelij in nos Dei gratia manifestè coruscet, de ijs, quæ
 in summis sacerdotibus, id est, episcopis sunt, quorū figuram
 Moises & Aaron tenuerūt, illi qui lxx. discipulorum formam
 gestant, in quorū typo filij Aaron erant, nihil præsumere de-
 bent, sicut nec illi quicquam de summi sacerdotij ministerio
 attingebāt. Deindè subiungit: Nā quod Chorepiscopi, anteq̃
 præfato prohiberentur tenore, ad formam lxx. instituti erant,
 canon sufficienter manifestat, vbi ait: Chorepiscopi quoque
 ad

ad formam & exemplum 70. videntur esse &c. Meminit hīc
 Damafus, vt paulò antè dixi, canonis synodi Neocæsar. Simi-
 lis itaque Chorepiscopis istis prohibitis Luterus voluit esse,
 cui non magis conueniebat ordinare presbyteros aut diaco-
 nos, quàm illis Chorepiscopis officium episcoporum: cū
 vtrique essent presbyteri tantum. etsi hoc illi Chorepiscopi
 Lutero præstabant, quòd prepositi erant curæ prouidendi, vt
 essent, qui per castella & pagos ac villas colligerent subsidiari-
 as pecunias, vndè posset episcopus pauperes, peregrinos, &
 egentes sacerdotes eleemosynis subleuare. Luterus verò au-
 thor fuit, vt bona ecclesiarum, vndè pauperes alebantur, in fi-
 scum sacrilegè transferrentur. Est etiam canon synodi Anti-
 ochenæ decimus de Chorepiscopis, qui licet tunc à pluribus
 episcopis honoris gratia ordinarentur, quia tamen non tan-
 quàm episcopi ad formam apostolorum, sed tãquàm presby-
 teri ad formam 70. discipulorum ordinabantur, nihil differe-
 bant ab illis chorepiscopis synodi Neocæsar. & synodi Nice-
 næ, qui ab vno tantum episcopo ordinabantur. idcirco de istis
 quoque meminit hīc Damafus, cū ait: Nec illud præter-
 eundū nobis videtur, quod alibi in canonibus expressum est:
 Qui in vicis vel possessionibus chorepiscopi nominantur,
 quauis manūs impositionem episcoporum perceperint, nec
 ab re dictum perpendo, quauis manūs impositionem episco-
 porum perceperint, cū episcoporum nomē pluralem in se
 contineat numerum. Videtur enim mihi, quòd tunc non ab
 vno, sed à pluribus ordinabantur: quia nullatenus diceret,
 episcoporum, si ab vno fieret talium ordinatio, cū episco-
 porum, pluraliter dictum sit. Hæc Damafus. Sed recitemus
 nos totum Canonem synodi Antiochenæ, quem non repræ-
 hendit, nec improbat Damafus, sed quòdeò chorepiscopi ab-
 uterentur: Iubet enim canon, vt chorepiscopi etsi manūs im-
 positionem episcoporum acceperint, mensuras tamen suas
 nōrint: & ecclesias sibi subiectas gubernent, ac earum cura
 contenti sint: Constituantque lectores, hypodiaconos, atque

Luterus in
 ordinati-
 nibus mini-
 strorū, quas
 fecit, simi-
 lis chorepi-
 scopis illis,
 in quos Leo
 Magnus
 scripsit.

Antioche.
 synodi can-
 de chorepi-
 scopis.

Basilij epi-
stola de
chorepi-
scopis.

» exorcistas: & horum promotione contenti, non audeant pre-
» sbyterum, neque diaconum ordinare sine episcopo ciuitatis,
» cui subiecti sunt chorepiscopus & villæ. Sin autem decreta
» ista trāserit, deponatur. Prohibet ergò hæc synodus istiusmo-
» di chorepiscopis, ordinare presbyterum & diaconum, quia
» non erant episcopi, sed tantum presbyteri, quibus non con-
» uenit, vt manus imponant. Ex epistola quoque beati Basilij
» ad chorepiscopos intelligi potest, non fuisse istos episcopos, &
» ideò non potuisse nisi eos ministros solum constituere, qui
» non ordinantur per manus impositionem. Sic enim scribit ad
» eos: Quia fines potestatis suæ egrediebantur, magnoperè
» angor, quòd patrum nostrorum canones desiti sunt, (Patres
» dicit synodi Neocæs. Nicenæ, & Antiochenæ) & omne studiū,
» omnisque ecclesiarum cura eiecta est: ac vereor, nè si hæc in-
» curia paulatim processerit, in summam perturbationem res
» ecclesiasticæ adducantur. Solebat enim ecclesia, idque erat in
» more, hypodiaconos suos diligētissimè tentatos, probatosque
» recipere. inquirebaturque studiosissimè in eorū vitam, vtrum
» essent contumeliosi, vinolenti, prompti ad pugnas, & an suam
» adolescentiam moderarentur: vt sanctam, puramque vitam,
» sine qua nemo Deum vidit, degere possint. inquirebatur, in-
» quam, à presbyteris, & diaconis conuictoribus: facta autem
» inquisitione, referebant ad chorepiscopos, qui auditis dictis
» testium veracium, deinde admonito episcopo, hypodiaconos
» numero ecclesiasticorum ascribebant. Nunc verò nobis sub-
» motis, neque relato ad nos, primùm, totū ius & auctoritatem
» vobis sumpsistis. Deinde subeunte huius negocij negligentia,
» permisistis presbyteris & diaconis, quocunque vellent, & vt
» cuiusque libido ferret, scilicet vel ob generis propinquitatē,
» aut aliam necessitudinem, de quorum vita nulla fuisset habita
» quæstio, in ecclesiam inducere alioquò indignos: ex quo fa-
» ctum est, vt multi hypodiaconi per singulos pagos facti sint:
» nullus verò dignus, qui aræ Christi ministret, vt ipsi testes
» estis. Hæc Basil. En, vndè perturbationem rerum ecclesia-
» sticarum

sticarum metuebat, non quidem quòd chorepiscopi, qui
» erant alioquò presbyteri tantum, presbyteros ordinarent. im-
» mò neque diaconos ordinabant, sed quòd hypodiaconos, qui
» manus impositionem, teste synodo Carthagin. quarta, non ac-
» cipiunt, per pagos & castella priùs eligerent, quàm de eorum
» vita & moribus ad episcopum referrent. Quid igitur, si pre-
» sbyteros? quid si episcopos ordinare ausi fuissent? vt ausus est
» Martinus Luterus? quam perturbationem rerum ecclesia-
» sticarum, non dico, metuisset futuram, sed vidisset præsentem?
» qua quidem cogitari maior non potest. quid enim perturba-
» tius fingi animo, quàm numerare ministros ecclesiæ, qui non
» sint, sed sint meri laici? & ecclesiam putare ouile sine pasto-
» re? Si igitur chorepiscopi illi, quanuis manus impositionem
» plurium episcoporum haberent, quod (vt dixi) honoris, &
» non ordinationis, gratia fiebat, quia tamen erant vt presby-
» teri ad formam 70. discipulorum consecrati, non autem vt
» episcopi ad formam apostolorum, idcirco nec ordinare pre-
» sbyteros, neque diaconos poterant: immò quia extra pote-
» statis & muneris sui terminos elati, quæ erant episcoporum,
» facere audebant, iure ac merito prohibiti fuerint, nè am-
» pliùs essent: quomodo, aut quo iure Luterus presbyter tan-
» tum, vt illi, ausus est sibi sumere, quod episcopo conueni-
» ebat, id est, ordinare presbyteros? immò quod pluribus
» episcopis, id est, ordinare episcopos? superintendentes
» enim, quos magnis ciuitatibus Luterus præficiebat, episco-
» pos putabat. Vacuum ergò & inane est, vt de chorepiscopis
» illis ait Damasus, quicquid in summi sacerdotij ministerio
» egit. quia nihil, inquit, potest esse, nisi habeat vndè sit: & si non
» habet vndè sit, aut vndè originem ducat, nec auctoritatem
» habet: neque stare ritè poterit, quia inane est. Immò ipse
» Luterus, quia episcopus non erat, & sicut de Chorepiscopis
» illis ait Damasus, plus quàm presbyter esse voluit, dum plus
» quàm 70. discipuli fecissent, ausus est, tertij ordinis se fecit, id est,
» nullius:

Maior licē-
tia, & auda-
cia Luteri
in ordina-
do, quàm il-
lorū chore-
piscoporū,
id est, pre-
sbyterorū,
quos Basili-
us accusat.

ce
ce
ce

Quomodo fecit Luterus, ut tertij ordinis a se facti esset, quia episcopus non fuit: & plus quam presbyter esse voluit.

Testimoniū scripturæ, non fuisse Luterū episcopum, ac proinde ordinare presbyteros nō potuisse.

1. Tim. 5.

Ibidem.

1. Tim. 3.

nullius: cū non sint, vt ait idem Damasus, nisi duo ordines primi, id est, sacerdotum in ecclesia, apostolorum, & 70. discipulorum, id est, eorum, qui apostolis succedunt, qui sunt episcopi: & eorum, qui 70. discipulis, qui sunt presbyteri. Ad hęc igitur, quibus Damasus vt chorepiscopos illos redarguit, quibus se similem Luterus fecit, sic quoquē Luterum redarguit, respondeant confessionistæ & protestantes omnes, aut si respondere non possunt, vt scimus non posse: dicamus eis, quod illis chorepiscopis Damasus, digitum ori imponite: & ordinationes, quas Luterus introduxit, vacuas & inanes esse, omniq; authoritate carere, nē dubitate. Postremò habemus scripturę sanctę manifestum testimonium, non fuisse Luterum episcopum. Episcopus enim ordinandus est secundū scripturam, sicut est Timotheus à Paulo ordinatus, cum impositione manuum presbyterij: Non enim dixit, presbyteri, nē existimetur ordinationi episcopi sufficere vnus episcopus, qui presbyter nomine communi dicatur: Sed dixit, presbyterij, quod plures presbyteros significat, id est, plures episcopos. non enim à pluribus presbyteris ordinatur episcopus, qui presbyteros iudicat, sicut Paulus docet, cū Timotheo præcipit, vt aduersus presbyterum accusationem nē recipiat, nisi sub duobus aut tribus testibus: Cū enim presbyterum dixit, minores sacerdotes intellexit, id est, sacerdotes infra episcopum, de quibus proximè dixerat: Qui benè præfunt presbyteri, duplici honore digni sunt: digni, inquam, vt mercedem suam accipiant, vndè viuant: & vt meliorem gradum acquirant: ex bonis enim presbyteris fiunt episcopi. Sicut diaconi, si benè ministrauerint, bonum gradū, ait idem apostolus, sibi acquirent: quia scilicet ex bonis diaconis fiūt presbyteri. Sunt igitur isti presbyteri minores episcopo: à minoribus verò non ordinatur maior. Restat ergò, vt hoc verbum plures episcopos necessariò significet hoc loco. à tribus enim ordinatur episcopus. at Luterus ab vno tantū episcopo ordinatus fuit, vt omnes presbyteri ordinari solent: quare non episcopus, sed pres

presbyter ordinatus fuit: ac proindè ordinare ipse alios non potuit: vt ordinauit Nicolaum Amstorfium anno 1541. episcopum Numburgensem, & Ioannem Pomeranum monachum apostatam amicissimum, Vuittenbergensem superintendentem. Huiusmodi ministros, quandiū vixit, vbicunquē potuit, ordinauit. & cū esset Islebiæ paucis diebus ante mortem, duos ad ecclesię ministerium ordinasse, scribunt Iustus Jonas & Michael Cælius in libello de narratione mortis eius, cui interfuerunt.

De controuersia Iudæorum cum Samaritanis de templo, à Ptolemæo rege iudicata ex successione Pontificum veteris legis: item de successione ordinaria Pontificum Romanorum, à quibus antiquis Patribus citata sit pro testimonio Apostolicę traditionis contra hereticos: & de successione schismatica episcoporum à Donatistis affectata, & de malis insequi solitis, intermissa successione legitima episcoporum, à Sidonio Apolinare notatis.

CAPVT XII.

SE D reuertamur ad ordinariam successionem episcoporum, doceamusque, quantum ponderis & authoritatis habeat ad probandum verum sacerdotium, ac veram ecclesiam, nō solum apud eos, qui scripturis sanctis credunt, sed etiam apud eos, qui sepositis scripturis, vim aliquam ingenij & iudicij habent. quod quidem intelligi potest ex iudicio Ptolemæi regis Aegypti. Interpretabor ad verbum, quæ Iosephus in Iudaic. antiq. lib. 13. cap. 6. scripsit: Inter Iudæos, inquit, & Samaritanos, qui templum in Garizin ædificatum colebant, orta est temporibus Alexandri dissensio: ac de templis Hierosolymitano, & Garizino, coram Ptolemæo disceptabant. Aiebant Iudæi, ædificationem templi Hierosolymitani ex lege Moisis esse: contra verò Samaritani, ædificationem templi Garizini. Rogauerunt vtrique Ptolemæum regem, vt vnā cum amicis suis, eorum de hac causa

Iosephus.

Controuer-
sia Iudæorū
cum Sama-
ritanis de
templo, &

facerdotio-
ex successi-
one ponti-
ficum diju-
dicata.

Demōstra-
tio templi
Mosaici ex
successione
Pontificum
veteris test.

Quomodo
Confessio-
nistæ Sama-
ritani.

causa rationes, ut iudex, audiret: eosque qui causa caderent, morte mulctaret. Causam Samaritanorum dixerunt Sabbæus & Theodosius: Hierosolymitanorum ac Iudæorum, Andronicus filius Messalamæ. Iurârunt per Deum & regem, conclusuros se rationes ex lege: obsecrâruntque regem, ut quem in periurio depræhenderet, necaret. Et paulò post, Cùm Sabbæus, inquit, & Theodosius Andronico, ut priore loco causam peroraret, permisissent, exorsus est rem demonstrare ex lege, & successione pontificum, quemadmodum unusquisque eorum patri in pontificatu successisset, ac templo præfuisset: omnesque Asiæ reges templum splendidissimis muneribus ac donis magnificis honorâssent: templi verò in Garizin ædificati nullam rationem, neque curam habuissent. His rationibus, multisque alijs huiusmodi persuasit regi, ut iudicaret, ædificatum esse templum Hierosolymitanum ex lege: Sabbæum verò & Theodosium, capite plectendos. Hactenus Iosephus. Confessionistæ igitur sunt Samaritani, quia iuxta interpretationem verbi, confessionem laudabilē, quam patres & maiores eorum semper ab initio Christianæ suæ religionis confessi fuerant tanquàm spirituales Iudæi, (Iudas enim laudem, & confessionem significat) in faciem Angustanę cōfessionis mutârunt: (Samaria enim fecem significat) & istam confessionem profitentur in ecclesia, quam in monte Garizin ædificârunt, id est, in superbia eius, qui eos primùm à radice matris ecclesiæ abscidit, qui fuit Martinus Luterus istorum Garizin iuxta interpretationem verbi. Garizin enim scissorem significat. Ergò sicut ille Andronicus ex veteri lege, sic nos ex lege novi testamenti, & ex prophetijs ad evangelium pertinentibus, atque ex successione ordinarijs episcoporum, quæ nobis traditæ sunt, rationes nostras concludimus: & clarè demonstramus, tenere nos sacerdotium, quod à Christo institutum est, & ab omnibus regibus & imperatoribus Christianis summa religione cultum, & magnificentissimè honoratum: quod à beato Petro principe apo-
stolo-

stolorum, tanquàm à capite ordinis sacerdotalis, ac summo pontifice cepit exordium: cuius successores vsque in hodiernum diem, nominatim in sede Romanę ecclesię numeramus: Vos verò novos Samaritanos, aliud templum, & ecclesiam, ac aliud sacerdotium contra legem euangelij ædificâsse. Sed conferamus nunc inter se successiones illorum pontificum veteris testamenti, & nostrorum novi, ut intelligant omnes, quanto sit hæc nostra, quàm illa, manifestior, ut si illorum successio apud regem alienæ alioquì religionis, propter vim tamen veritatis, quam illi ratio suasit, tantum valuit, ut illorum esse sacerdotium iudicaret, apud quos erat sacerdotum successio: multo magis nostrorum successio pontificum apud eos, qui scripturis credunt, valere debeat ad suadendum eis, si quid rationis reliquum est, apud nos esse sacerdotium, qui successores in sacerdotio ab exordio eius numeramus. Igitur quia scriptum erat in lege, ut Aaron & filij eius ex serie successionis pontificatum gererent, id est, sacerdotio ac templo præessent, non potuerunt iudices illi dubitare, quin ibi esset templum & sacerdotium, ubi ipsa illa pontificum successio esset. successioni enim testimonium perhibebat scriptura Paralipomenon, quæ successiones pontificum secundùm seriem filiorum ex patribus describit ab Aaron vsque ad Azariam pontificem, qui primus, inquit, præfuit sacerdotio in templo Salomonis. Sequitur deinceps series pontificum ab Azaria vsque ad Iosedec: Porrò autem, inquit, Iosedec egressus est, quando transtulit Dominus Iudam & Hierusalem per manus Nabuchodonosor. Quandiù enim fuerunt in captiuitate, ut templum & altare non habebant Hebræi, ita neque sacerdotium. post reditum verò successit Iosedeco filius eius Iesus, qui reuersus est cum duce Zorobabele. post quem reditum Babylone, Tribus Leui & Iuda, quæ solæ ex Perside in Palæstinam rediêrunt, matrimonia iunxerunt: sicut à principio primus pontifex Aaron, statim filiam

Sacerdotiũ
Leuiticum
olim à Iu-
dæis cõtra
Samarita-
nos, ex suc-
cessione põ-
tificũ pro-
batum.
1. Par. 6.

Exo. 6.

Exod. 6.

2. Par. 22.

Tribus Ioseph quarè
in duas diuisa.

Ios. 14.

Tribus Iuda & Leui
communi-
one matri-
moniorum
iunctar.Post reditū
Babylone
regnū cum
sacerdotio
copulatū.

Aminadab ex tribu Iuda duxit uxorem, ut postea Ioda pontifex filiam regis Ioram. ut sicut vna tribus Ioseph in duas distributa est, quia, ut ait S. Theophanes episcopus Niceæ in Symphonia veteris & noui testamenti, oriundi ex Ephraim & Manasse, non habebant matrimonia communia, sic rursus, ait idem, Tribus Iuda & Leui propter communionem matrimonij iunctæ fuerunt. quod quidem factum est ratione quadam diuina ac mystica, quia scilicet Saluator noster regnum in se cum vero sacerdotio coniunxit idem rex & sacerdos secundum ordinem Melchisedech, qui fuit item simul rex & sacerdos. vnde regalis tribus cum sacerdotali copulata est, ut esset typus ac symbolum regni ac sacerdotij Christi. Ità factum est, ut post reditum ex captiuitate, sacerdotium cum regno copulatum esset: iidem enim erant reges siue duces Hebræorum, & pontifices maximi, ut Eusebius quoque in annalibus author est, & ut ex libris Maccabæorum perspicui potest. neque solum hæc euenerunt, ut sacerdotium Aaron tot annis in captiuitate vacaret, & post reuersionem cum munere & dignitate regis commisceretur, sed etiam ut aliquando post reditum interromperetur, & rursus postea continuaretur, ut cum mortuo Heli pontifice, Samuel successit, ut beatus Augustinus libro 17. cap. 5. de ciuitate Dei, sensit. Cum enim prophetiam de sacerdotio Heli mutando explanat, non est, inquit, ut dicatur, istam prophetiam, in qua veteris sacerdotij tanta manifestatione prænunciata mutatio est, in Samuele fuisse completam. quanquam enim non esset de alia tribu Samuel, quam quæ constituta fuerat à Domino, ut seruiret altari: tamen non erat de filijs Aaron, cuius progenies fuerat deputata, ut inde fierent sacerdotes. ac per hoc in ea quoque re gesta, eadem mutatio, quæ per Christum Iesum futura erat, adumbrata est: & ad vetus testamentum proprie, figuratè verò pertinebat ad nouum prophetia tam facta etiam ipso, quam verbo, id scilicet facta significans, quod verbo ad Heli sacerdotem dictum est per prophetam.

prophetam. nam fuerunt postea sacerdotes ex genere Aaron, sicut Sadoc & Abiathar, regnante David, & alij deinceps. Hactenus Augustinus. Si igitur successio in vetere sacerdotio, quanuis aliquando 70. annis Babylonicæ captiuitatis vacua fuisset, postea cum duplici tribu Iudæ & Leui confusa, & aliquando etiam interrupta, nihilominus tamen ex illa indicatum est conuinci, ibi sacerdotium & templum esse, ubi ipsa illa successio fuerat: quomodo non magis in principatu sacerdotij ecclesiæ catholicæ idem conuinci iudicabitur ex successione pontificum, quæ nunquam vacauit, nisi ut plurimum, paucis diebus aut mensibus, dum successor eligebatur? quæ nunquam cum regno confusa fuit? quæ nunquam intermissa, aut interrupta? idcirco grauissimi & antiquissimi patres, ac magnæ in ecclesia Dei authoritatis, eam semper nouatoribus hæreticis ad defendendum ecclesiam & apostolicas traditiones, obijciendam esse putauerunt. Hinc Irenæus: Sed quoniam valdè, inquit, longum est, in hoc volumine omnium ecclesiarum numerare successiones, maxime & antiquissimæ, & omnibus cognitæ, à gloriosissimis duobus apostolis Petro & Paulo Romæ fundatæ & constitutæ ecclesiæ eam, quam habet ab apostolis traditionem, & annunciatam hominibus fidem per successiones episcoporum peruenientem usque ad nos iudicantes confundimus omnes eos, qui quoquo modo vel per suam placentiam malam, vel vanam gloriam, vel per cæcitatem, & malam sententiam, præterquam oportet, colligunt. Ad hanc enim ecclesiam (Romanam dicit) propter potentiorum principatum necessè est omnium conuenire ecclesiam, hoc est, eos, qui sunt vndique fideles: in qua semper ab ijs, qui sunt vndique, conseruata est ea, quæ ab apostolis traditio est. Deinde dicit, tradidisse apostolos B. Petro successorem Linum, Lino Anacletum, Anacleto Clementem, Clementi successorem Euaristum, Euaristo Alexandrum, & alios deinceps ordine usque ad duodecimum ætatis sue pontificem Eleutherium. Nihil autem refert, nè quis istorum, ut solent, cauilletur, quod

Quantam vim habeat ad probandum verum sacerdotium & veram ecclesiam successio pontificum Romanorum.

Qui veteres & sancti patres testimonio successione ordinariæ pontificum Romanorum aduersus hæreticos vsi fuerint.

Irenæus.

non semper inter omnes conueniat de ordine & numero successorum. Siue enim hic pontifex priore loco, siue posteriore succedat, siue vnus aliquis vel per negligentiam, vel ignorantiam prætermisus sit, semper series continuationis constat. Subiungit deindè Irinæus: hac ordinatione & successione, ea, quæ est ab apostolis in ecclesia traditio, & veritatis prædicatio peruenit vsque ad nos: & est plenissima hæc ostensio, vnã & eandem viuificatricem fidem esse, quæ in ecclesia ab apostolis vsque nunc sit conseruata, & tradita in veritate. Hactenùs Irinæus. Si hæc ostensio, quæ ex serie continuata episcoporum ecclesiæ Romanæ, beati Petri successorum, constat, est plenissima ostensio, vt Irinæus ait, hanc esse viuificatricem fidem, quæ in ecclesia Romana ab apostolis tradita, & conseruata est: ergò est plenissima quoquè ostensio, hanc esse veram ecclesiam, & in ea esse verum sacerdotium. ita vt qui eius ecclesiæ communionem non teneat, extra ecclesiam necessariò sit: & qui eius sacerdotium non habent, nullum habeant, vt Lutherani protestantes omnes. Item Optatus Mileuitanus lib. 2. contra Parmenianum episcopum ex Donatistis, qui ecclesiam sibi vendicabant, de eadem successione ordinaria episcoporum Rom. Videndum est, inquit, quæ, & vbi prior cathedra sederit. Si ignoras, disce: si nôsti, erubescere. ignorantia tibi ascribi non potest, restat ergò, vt nôueris. scientem errare, peccatum est. nam ignorantibus nonnunquam solet ignosci. Subiungit deindè contra Parmenianum scientem Optatus: Igitur negare non potes, scire te in vrbe Roma Petro primo cathedram episcopalem esse collatam, in qua sederit omnium apostolorum caput Petrus. vndè & Cephas appellatus est. Interpretatus est, vt hoc obiter contra temerarios & imperitos reprehensores caueatur, non Cephas Syriacum, quod non ignorat Petrum significare, quicumque euangelium Ioannis legit, sed Cephas ἐξ ἑλληνιστῶν, id est, è Græco verbo κεφαλήσ ductum: sicut Gregorius Nazianzenus, cognomento Theologus, in sermone 2. de pascha, pascha, quod non

Optatus
Mileuitanus.

Ioan. 1.

non ignorabat esse Hebraicum, tanquàm è Græco πᾶσιν ductum, interpretatus est, esse τοῦ σωτηρίας πάθους ὄνομα, id est, esse nomen passionis salutaris. Sed de hoc plura aduersus Centuriatores libro 2. defensionis epistolarum. Subiungit postea Optatus: In qua vna cathedra vnitas ab omnibus seruetur: nè cæteri apostoli singulas sibi quisque defenderent, vt iam schismaticus & peccator esset, qui contra singularem cathedram alteram collocaret. Ergò in cathedra vnica, quæ est prima de dotibus, sedet prior Petrus, cui successit Linus, Lino Clemēs, Clementi Anacletus, Anacleto Euaristus: & deinceps ordine vsque ad Damasi successorem Syricium sui temporis trigessimum octauum pontificem, qui hodiè, inquit, noster est socius: cum quo nobis totus orbis, commercio formatarum, in vna communionis societate concordat. Vestræ cathedræ vos originem reddite, qui vobis vultis sanctam ecclesiam vendicare. Tecum ergò reputa Andrea, hoc ipsum vestris quoquè protestantibus ab Optato dictum: vos vestræ cathedræ originem reddite. aliam certè originem reddere non potestis, quàm ex Martino Lutero protoplasto vestro. Si episcopi successionis nostræ Romanæ vobis displicebant, cur saltem episcoporum, quos Maiores vestri habuerunt, successiones non seruatis? Dicā enim cū Optato, quid vos offenderat Deus, vt sacramentū eius relinqueretis? immò vt sacramentum eius in ludibriū & fictionem mutaretis? Si nos infectari voluistis, & nostrī odio ordinationes à nostris episcopis non vultis, quare ab episcopis illis vestris, qui iā mortui sunt, ordinationes antiquæ & apostolicæ originis nō retinuistis? Quid sancti apostoli in vos peccarunt? quid spiritus sanctus, qui per illorum successores dari voluit ordinatis? Si ita coniurastis, vt quæ nos tenemus, vos non teneatis: meritò mirer, quòd baptismum non mutastis. Certè acutiores fuerunt Donatistæ, qui cū intelligerent, quanta authoritas & lux originis in successione esset, & ecclesiam sine episcopo esse non posse, episcopum miserunt Romam, qui, quos posset, ibi colligeret, qui,

Martinus
Lutherus
proplasta
sus prote-
stantium.

Donatistæ
acutiores
quàm pro-
testantes,
qui, quanta
authoritas
in successio-
ne ordina-
ria episco-
porum ef-
fet, intelli-
gebant.

Donatistæ
de succes-
soribus
episcopo-
rum glori-
abantur.

Augustinus

Matth. 16.

qui, ut idem Optatus libro 2. contra Parmenianum scribit, quandam speluncam extra ciuitatem gradibus sepeferunt, ubi ipso tempore conuenticulum habere potuissent, vnde Montenses, inquit, appellati sunt. Eosdem B. Augustinus Montenses, siue Rupipitas à rupe vocare solet. hi igitur successores suos Romæ numerabant, Luciano successisse Claudianum, Lucianum Macrobio, Macrobiū Encolpio, Encolpium Bonifacio, Bonifaciū Victori, qui fuit primus Romam à Donatistis missus, ramus erroris, ut Optatus ait, protentus de mendacio, non de radice veritatis. Si enim, inquit, Victori diceretur, ubi federit, non ante se aliquem illic fuisse monstraret: neque cathedram aliquam nisi pestilentia ostenderet. Et paulò antè de eodem Victore, Erat, inquit, ibi, Romæ scilicet, filius sine patre, tiro sine principe, discipulus sine magistro, sequens sine antecedente. Si igitur illi pauci Africani Donatistæ, qui Romæ erant, quanuis Victorem haberent episcopum, erant tamen filij sine patre, discipuli sine magistro, tirones sine principe, sequentes sine antecedente, quia non erat Victor successor episcopi ibi ordinati, nec ipse erat ibi ordinatus: quanto magis apud vos, vestrosq; protestantes, filij sine patre sunt, & discipuli sine magistro, qui nullum episcopum ordinatum habent? Curabant illi quidem Donatistæ, qui de successoribus episcoporum, & hæredibus schismaticis gloriabantur: sed multo magis vos, qui episcopos mutastis in laicos, & sacramentum Dei in commentum profanum, & sacram manûs impositionem in secularem. Præterea etiam quanta de apostolica traditione veræ doctrinæ, & de ecclesia Catholica attestatio insit in ordinaria successione episcoporum, testis quoque est B. Augustinus, ut in ore duorum vel trium stet omne verbum, sic enim scripsit in epist. 165. ad Generosum, Si enim, inquit, ordo episcoporum sibi succedentium considerandus est, quanto certius, & verè salubriter ab ipso Petro numeramus, cui totius ecclesiæ figuram gerenti Dominus ait, Super hanc petram ædificabo ecclesiam meam: & portæ inferi non vincunt eam.

eam. Petro enim successit Linus, Lino Clemens, Clementi Anacletus, numerat reliquos deinceps ordine vsque ad Anastasiū Syricij successorem. & subiungit, In hoc ordine successionis nullus Donatista episcopus inuenitur. sed ex transuerso ex Africa ordinatum miserunt, qui paucis præsidens Afris in vrbe Roma, Montensiū, vel Rupipitariū vocabulū propagauit. Deniq; quantū valeat continuata series successorū ad attestandā & dignoscendā verā originē sacerdotij, credāt saltem euangelio protestantes: in quo, ut certum esset de ortu Christi ex stirpe David secundum promissionem & vaticinia prophetarū, seriē progenitorū eius duo euangelistæ, alter descendendo, alter ascendendo, descripserūt. Sic etiā, ut de sacerdotio & principatu eius certū habeamus, nō potest manifestius indicatiū esse, quàm successio episcoporum ab ipsa vsque origine, & ortu, ac natali quodā, vnde cœpit sacerdotium, id est, à B. Petro principe apostolorū, & ecclesiæ Catholicæ super eum ædificatæ petra. Quare sacerdotiū, quod ab illo non trahit originē, non est sacerdotiū: & ecclesia, quæ ecclesiæ illius non adhæret, schismatica est: aut prorsus nulla est, ut protestantiū ecclesia, quæ quia episcopum nullum habet, ne nomen quidem ecclesiæ habere potest. Sed ut hunc locum de successione ordinaria episcoporum, quæ sola ordinationes protestantium & eorum dogmata coarguit, & nullam habere eos ecclesiam conuincit, tandem finiam, recitabo hîc, quo Sidonius Apollinaris ante annos amplius mille, scripsit euenisse Gallia suo tempore extincta episcoporum successione. Idem enim malum Luterus Germaniæ attulit, & protestantes sibi accersuerunt, quod Euarix tyrannus rex Gotthorū, Gallia per vim intulit. Sic igitur lib. vj. epistolarum ad Basiliū episcopū scripsit: Propter quod discite Catholici statûs valetudinē occultam, & apertā festinetis adhibere medicinā, Burdegalla, Petrogorij, Ruteni, Lemonices, Gabalitani, Helufani, Vasates, Comenæ, Aufcenses, multoq; iam maior numerus ciuitatum, summis sacerdotibus piorum mortē truncatis, nec vllis deinceps

Matth. 1.
Luc. 3.

Non posse esse manifestius indicatiū veri sacerdotij, ac veræ ecclesiæ, quàm successione legitimam episcoporum.

Sidonius
Apollinaris.

Quanta mala insequi soleant extincta episcoporum successione.

episco-

episcopis in defunctorum officia succedentis, per quos utique minorum ordinum ministeria surrogabatur, latum spiritualis ruinæ limitem traxit: quem ferè constat sic per singulos dies morientium patrum proficere defectu, ut non solum quolibet hereticos presentium, verum etiam heresiarchas priorum temporum potuerunt inflectere: ita populos excessu pontificum orbatos, tristis interitus fidei desperatio premit. nulla inde salutis cura dioecesibus, parochijsq;. Videas in ecclesijs, aut putres culminum lapsus, aut valuarum cardinibus auulsis, basilicarum aditus hispidarum veprium fruticibus obstructos. ipsa, proh dolor, videas armenta non modo semipatentibus iacere vestibulis, sed etiam herbofa viridantium altarium latera depasci. Sed iam neq; per rusticas solum solitudo parochias: ipsa insuper urbanarum ecclesiarum contenticula rarefcunt. Quid enim fidelibus solatij superest, quando clericalis non modo disciplina, verum etiam memoria perit? Equidem cum clericus quisq; defungitur, si benedictione succedens non accipiat dignitatis heredem, in illa ecclesia sacerdotium moritur, non sacerdos. atque ita quid spei restare pronuncies, ubi facit terminus hominis, finem religionis? Altius inspicite spiritualium membrorum damna. Profecto intelligetis, quanti surripiuntur episcopi, tantorum nobis populorum fidem periclitaturam. Hec Sidonius, que eo libentius recitavi, quod in vos & tyrannum vestrum novum Euarigem, & in ecclesias a vobis deuastatas, & squalore ac situ foedas, mirifice quadrant. Ruinam enim religionis Germanie, & causam ruine iam tunc depinxisse, & ob oculos postuisse hic auctor visus est, qui desperationem fidei interitus esse dicit, ubi interitus est, episcoporum successio. Tu Andrea, qua etate sis, nescio: fortassis ea es, ut nullum episcopum in ciuitate tua videris, neq; quis cultus & decor ecclesiarum esset ante vastitatem earum a Lutero illatam. Dicam igitur cum Aggeo propheta: Quis ex vobis est derelictus, qui vidit domum Dei in gloria sua prima? & quid videtis hanc nunc? nunquid non ita est

Interitus
successionis
episcoporum,
interitus
sacerdoti.

Desperatio
nem esse
dei interitus,
ubi fit
interitus
successio
episcoporum.

Agg. 2.

est

est, quasi non sit in oculis vestris? Dicit ergo potest de domo Dei apud vos, quod de Christo, qui in ea tabernaculum suum posuerat, Esaias prophetauit, inquit: Non est species ei, neque decor. & vidimus eum, & non erat ad spectus: & desiderauimus eum despectum, & nouissimum virorum: & quasi absconditus vultus eius. Eiusmodi sunt nunc loca, que ante Lutherum fuerat Deo sacrata, ut magis stabula, sicut audio, quam templa videantur: magis gurgustia, quam edes sacra. Postremo, ne ecclesiam Romanam, quam vos exagitatis, hanc de successione episcoporum disciplinam tenere, & profiteri solum existimetis, eandem tenent & profitentur ecclesie Grecorum, que nostram alioqui ecclesiam insectantur: & quas tu quoque Andrea, in libello tuo de capitibus disputationis Lipsice contra nos testaris, tametsi contra te potius & contra tuos, quam contra nos, ut loco suo docebo, eas testaris. Sic igitur Simeon Thessalonicens. libro 4. de mysterijs ecclesie, Dionysium Areopagitam, qui idem dicit, secutus, Sine episcopo, inquit, nec altare, nec ordinatio, neq; chrisma, neq; baptismus, denique neq; Christianus consistit, per eum enim est vera Christianitas, & omnia Christi mysteria per ipsum. merito itaque vnguntur, qui ordinantur visibiliter, quia nihil materiale operantur, sed omnia spiritualia: & quia vero chrismati appropinquauerunt, quod est Iesus Christus, cuius nomen vngentium effusum. Deinde subiungit: εκ των δειων ουν εκεινων χριστων, και του σωματος λαβοντες την ευλογιαν, και εμπνευσιν, και την χριστοτητα, και χριστιανισμον, και πηγη ημων της χαριτος ο χριστος, ος δη και ενεργει τα παντα εν πασι. Ex illis igitur, inquit, diuinis manibus & ore accepta benedictione, & adspiratione, & ordinatione, ac gratia per ea, que ab illo sanctificata sunt, secundum successionem, gratiam, qui consecrati sumus, accipimus. atque fons gratie nostre Christus est, qui operatur omnia in omnibus. Haetenus ille.

“
“Esa. 53.
“
“
“

Q 2

FRAN-

FRANCISCI TVR-
RIANI, SOCIETATIS IESV,
ADVERSVS PROTESTANTES DE
IVRE ORDINANDI MINISTROS
ECCLESIAE,
LIBER SECVNDVS.

Hactenus responsum est, Reuerendissime Domine Ioannes Egilolphe, ad caput septimum disputationis Andreae, Lipsicae academiae doctoris, in quo ille non quidem, quā vim haberet vera ecclesia, quod scire noluit, sed in quo loco esset ea, quam putabat, cæcus cæcis indicare maluit: Nobis verò demonstratum est superiore libro, quæ sit ecclesia, & ubi, & de unitatis ecclesiae Catholicae origine, quæ est Petrus, cuius est prima cathedra, in qua episcopus Rom. sedet, & quemadmodum necesse est, secundum Dei verbum adherere ei omnes ecclesias, quæcunque sunt partes ecclesiae vnus Catholicae. Deinde confutata est, & conuicta impugnatio huius primæ cathedræ ab Heluetijs ministris, Philippo & Illyrico casso conatu tentata. postremò, quia aiebat Andreas, intolerabilem errorem esse, alligare ecclesiam ad ordinariam successionem episcoporum, tametsi probare non est aggressus, quia nullam viam aut rationem probandi reperit, nos illam ipsam successionem patefecimus, & testimonijs scripturarum explicauimus ac muniuimus, & quàm illustre & necessarium iudicium veri sacerdotij ea esset, planum fecimus: Hoc secundo libro ad caput xiiij. Lipsicae disputationis de iure vocandi & ordinandi ministros ecclesiae, & ad reliqua deinceps capita respondendum est. Vt enim Ieroboam rationem cultus & genus religionis mutauit, dixit enim in corde suo, si ascenderit populus iste, vt faciat sacrificia in domo Domi-

3. Reg. 13.

Domini, conuertetur cor populi huius ad dominum Roboam regem Iuda. interficientque me, & reuertentur ad eum: sic Martinus Luterus nouus Ieroboam iuxta interpretationem verbi, quod scissorem declarat, vt tradunt, qui Hebraica calent, dum metuit, nè, quos ab ecclesia catholica absciderat, & in hæresim suam abstraxerat, si quandò se ab ecclesia auulsos intelligerent, ad eam, tanquàm ad matris vbera reuenterentur, persuasit Germanis suis, quibuscunque potuit, apud Protestantes hæresis suæ consortes, ecclesiam veram esse, & in ea euangelium purum prædicari, quod antea quasi obscuratum & deprauatum, sub scamno & puluere, vt Luterus aiebat, latuisset. Mutarunt itaque formas administrandi sacramenta, ceremonias, & ecclesiasticas cantilenas, quò studiosius populum diuiderent. Qui tametsi non possunt omnia sacramenta negare, vel Missam, baptismum, & orationem, tamen vt Conradus Clingius Franciscanus natione Germanus, qui multum, diuque & præclare cum eis pro fide catholica decertauit, testatur, sic coram populo loquuntur: Missa, baptismus, oratio, &c. vera sunt, si ad nostrum morem & formam celebrentur, & conferantur. nostræ ceremoniæ, & sacramenta, & Missæ, & oratio rectæ sunt, non autem Papistarum. omnia enim ex eo pendunt protestantes, vt quàm maximè caueant, nè quicquid, vt idem author ait, obseruet, quod sub Papatu, vt illi loquuntur, habetur, nè cum illis concordare videantur. Hinc igitur factum est, vt ministros ecclesie mutarent, & nouum genus ordinationis & ministrorum fingerent: sicut idem Ieroboam finxit. Fecit, inquit, sacerdotes de extremis populi, qui non erant de filijs Leui, siue, vt clariùs adhuc 70. interpretati sunt, fecit, inquit, sacerdotes partem quandam populi, qui non erant de filijs Leui, id est, fecit, vt laici sacerdotali ministerio fungerentur. Cuiusmodi fuerant Rubenitæ illi, & alij ducenti quinquaginta proceres synagogæ, & Saul, Ozas, Ozias, quorum omnium impiam temeritatem seuerissimis poenarum modis ultus est Deus, neque tamen isti eos imitari verentur: vt

3. Reg. 13.

Num. 16.

1. Reg. 7.

2. Reg. 6.

sicut sunt exempli eorum imitatores, sic sint suppliciorū heredes, quos synodus Nicena inter Iudæos & idololatrias numerandos esse iudicavit: Recitabo hīc partem canonis trigesimi ex illis, quos ante annos trecentos tempore concilij Lugdunensis Patriarcha Alexādrinus misit ad Gregorium decimum, qui eos petierat literis ad regem Armeniæ de ea re missis, quæ in bibliotheca Vaticana extant: Qui corruerunt, inquit, scripturas, & dies festos mutauerunt, & fidē ac Dei cultum deseruērunt, & irriferunt ecclesiasticas cæremonias, & instituerunt sibi alium modum, non sunt appellandi Christiani, sed potiùs homines perditī & errantes: & numerantur inter idolorum cultores, & negatores veræ fidei. propria sunt hæc omnia protestantium. Corrupisse autem Luterū translatione sua Germanica plurimis locis nouum testamentum, obseruârunt cū alij, tum Hieronymus Empserus, & Fredericus Staphylus Prusiensis, notatis locis, & corrupendi causis. Vnus ex his est locus Pauli de ordinatione Timothei, quod enim dixit Apostolus, Cum impositione manuum presbyterij: Luterus vertit, Cum impositione manuum seniorum, vt probaret, non opus esse ordinari ab episcopis, sed à populi senioribus, id est, à magistratibus, aut senatoribus: et si postea corrigere voluit in secunda editione, apposito in margine glossematio, sed nihil profecit. ita auidē translationem Luteri primam Luterani arripuerunt, cuius autoritate vocationes & ordinationes ministrorum ex eo tempore Protestantes à laicis, quos ipsi seniores interpretantur, petunt. idem postea conati sunt probare doctores Prote-

stantium alijs argumentis, & alijs locis scripturæ, non quidem prauè translatis, sed pessimè perceptis.

Quomodo

Quomodo protestantes probent ius ordinandi ministros, ad populum & magistratus pertinere, locum in Actis prauè interpretando: & quid populus in ordinationibus efficere possit: & quomodo argumentis, quibus suas ordinationes probare volunt protestantes, planè conuincantur. & de officio magistratus secularis à capite repetito, vt planum fiat, non posse suffragio eius ordinari ministros Ecclesiae.

CAPVT PRIMVM.

Videamus ergò iam, quibus argumentis, & quo verbo Dei probat Andreas iste ius vocandi & ordinandi ministros ecclesiae, non pertinere ad episcopos in ordinaria successione constitutos, sed potiùs legitimam ordinationē esse, quæ præcipuè per superintendentes, & per suffragia magistratū, & consensum populi fiat: nisi aliter, inquit, legitimè constitutum sit. Quibus verbis satis apertè significauit iste doctor, nec istud ius suum ordinandi ministros, quod nunc definit, & confessionistæ tenent, ita firmum & ratum esse, quin mutari ab ipsis possit, si videatur: ac proinde neque apostolicum, & diuinum esse, alioquin non posset ab hominibus mutari: Ita vndiquè istorum disciplina mira inconstantia vacillat. Sic igitur probat Andreas istud ius ordinandi ministros, à Lutero traditum, & à protestantibus susceptum. Nam vbī in Actis, inquit, apostolicis narratur, à Paulo & Barnaba per singulas ecclesias presbyteros constitutos fuisse, simul etiā expressa mentio habetur τῆς χειροτονίας, qua populus in electionibus in publico cōuentu suam sententiā manuum eleuatione declarare solebat. Haftenus probatio Andreae, quæ verbis ipsis Apostoli planè redarguitur. Rogo enim te Andrea, quomodo ad populi suffragiū hoc loco verbū, χειροτονία, quo Lucas vsus est, tam imperitè referre audes, cū Lucas non nisi ad Paulū & Barnabā retulerit? Sic enim ait: Et postera die profectus

Ius ordinandi ministros mutabile esse apud Protestantes.

Act. 14.

Quomodo violenter retulit, quod non pertinebat verbum χειροτονία

" profectus est Paulus cum Barnaba in Derben. cumque euang-
 " gelizâssent ciuitati illi, & docuissent multos, reuersi sunt Ly-
 " stram, & Iconium, & Antiochiam, confirmantes animas di-
 " scipulorum, vt permanerent in fide, *χειροτονήσαντες δὲ αὐτοῖς πρε-*
 " *σβυτέρους κατ' ἐκκλησίαν προσευξάμενοι μετὰ νηπτιῶν*, id est, & cum cō-
 " stituissent illis presbyteros per singulas ecclesias, & orâssent
 cum ieiunationibus, commendauerūt eos Deo, in quem cre-
 diderunt. Tota periodus ad Paulum & Barnabam, & ad eorum
 actiones pertinet. quos enim dixit euangelizâsse illi ciuitati,
 eosdem dicit constituisse per singulas ecclesias presbyteros,
 & quidem orationibus & ieiunijs adhibitis, quod vsque in
 hodiernum diem in ordinationibus presbyterorum, quæ
 in ecclesijs nostris ordinariè fiunt, secundum Apostolicam
 traditionem seruatur. Si hoc verbum, *χειροτονεῖν*, significat, vt
 Andreas iste ait, declarare in conuentu sententiam suam ma-
 nuum eleuatione, cum dicat Lucas Paulum & Barnabam
χειροτονῆσαι πρεσβυτέρους, igitur Paulus & Barnabas, & non alij,
 quia alios Lucas non dicit, declarârunt sententiam suam ma-
 nuum eleuatione. Ac rursus, si Paulus & Barnabas sententi-
 am suam manuum eleuatione declarauerūt, secundum signi-
 ficationem verbi *χειροτονεῖν*, interprete Andrea, & nihil aliud
 significat hoc verbum, vbi est manûs impositio, qua fatetur
 Andreas, & rectè, semper vsos apostolos in ordinatione pre-
 sbyterorum? sine impositione ergò manûs constituerunt pre-
 sbyteros. aut si in eo ipso verbo *χειροτονεῖν*, quo ibi Lucas vsus
 est, compræhensa est impositio manuum, cum Andreas ad
 populum quoquè refert hoc verbum: consequens est, vt cum
 populo quoquè impositionem manuum idem Andreas com-
 municet, sibi contradicens. Interroget ergò Andreas omnes,
 qui literas Græcas degustârunt, vt intelligat errorem suum:
 qui ita imperitus linguæ Græcæ est, vt verbum, quod in eo lo-
 co de Paulo râtum & Barnaba Lucas dixit, verborum cōstru-
 ctione repugnante, ad populum retulerit. Sed doceamus nos
 rursus ex verbo Dei Andream, & Academiã eius, quid in or-
 dina-

Verbum
χειροτονεῖν

Urgetur, &
cōuincitur
aduersarius
confessione
sua.

dinationibus ministrorum ecclesiæ, populus & magistratus
 possit, & quid non possit: quod miror doctorem istum The-
 ologum Lipsicæ academiæ, in eisdem actis Apostolorū non
 obseruâsse: quod erat quidem facilius, quàm cogitare, quem-
 admodum verbum, *χειροτονήσαντες*, ad populi suffragia in illo lo-
 co violenter referret. Videamus, inquam, quid de ordinatione
 diaconorū Lucas scribit. Cū enim diaconorum ordo alter
 duorum sit, quos doctor Andreas in cap. 28. disputationis suæ
 confitetur, quod scriptura Lucæ docet factum fuisse in ordi-
 natione diaconorum à populo, id fieri poterit ab eodem in or-
 dinatione episcopi & presbyteri, (nihil enim differre inter se
 hos gradus, vetus error est, iam olim damnatus & extinctus,
 & à Lutero postea reuocatus contra auctoritatem Apostoli,
 qui episcopum scripsit in epist. ad Timoth. iudicē esse presby-
 terorum: iudicem autem maiorē esse reo, neq; pueri ignorant)
 & quod docet, factum fuisse ab apostolis in eadē ordinatione
 diaconorum, idem similiter fieri poterit & debet ab aposto-
 lorum successoribus, qui sunt episcopi. Sic igitur ait Lucas:

Quid popu-
lus, aut ma-
gistratus in
ordinatione
nibus possit
secundum
scripturam.

Act. 6.

Conuocantes autem duodecim multitudinem discipulorum,
 dixerunt: Non est equum, nos derelinquere verbū Dei, & mi-
 nistrare mensis. Considerate ergò, fratres, viros ex vobis boni
 testimonij septem, plenos spiritu S. & sapientia, quos consti-
 tuamus super hoc opus: nos autē orationi & ministerio ver-
 bi instantes erimus. & placuit sermo corā omni multitudine.
 Respondeat ergò nobis Andreas cum suis confessionistis &
 protestantibus, quid hîc aliud apostoli cōmittunt multitudini,
 id est, populo, præterquàm considerare viros boni testimonij?
 nihil sanè præterea. Ergò quod sequitur, Et elegerunt Stepha-
 num virum plenum spiritu S. & fide, & Philippum, ac reliquos,
 nihil aliud significat, quàm ex omni multitudine septem de-
 legisse, & segregâsse, quos bonum testimoniū habere confide-
 râssent, & sic consideratos & delectos, ante conspectum apo-
 stolorum statuisse, vt eos scilicet ordinarēt tanquàm potesta-
 tem ordinandi habentes. quod quidem fecerunt. statim enim

R sequitur:

Quorsum spectet testimonium, & assensus populi in ordinationibus ministrorum ecclesiae.

Heb. 13.

Interrogatio archidiaconi in ordinationibus ministrorum ecclesiae.

Recitatio statuti conc. Carthag. in ordinatione presbyteri.

sequitur, Et orantes, scilicet apostoli, imposuerunt eis manus. Si haec ad nostram doctrinam scripta sunt, ut quidem sunt, plane docemur, in ordinationibus ministrorum ecclesiae, nihil aliud ad populum vel magistratum pertinere, quam praebere testimonium ijs, qui constituendi sunt ministri: cauendumque esse & providendum, ne qui populo & magistratibus non probantur, ab episcopis ordinentur: ne eueniat, quod sine magno scandalo euenire non poterit, ut populus postea vel non recipiat ordinatos, vel non libenter pareat, aut minus eos honoret. Rursus vero, cum approbante prius populo, & magistratu assentiente ordinantur postea, ita vigilant tunc pro salute populi, ut cum gaudio, sicut Apostolus ait, hoc faciant, & non gementes, hoc enim non est utile populo. Idcirco in ordinationibus diaconorum in nostra ecclesia cautum est, ut archidiaconus, qui ex populo & clericis testimonium de ijs, qui ordinandi sunt, quaesitum, & collegit, postquam eos ad episcopum adduxit, ut eos ordinet, sic dicat: Reuerende pater, postulat sancta mater ecclesia catholica, ut hos praesentes subdiaconos ad onus diaconij ordinatis. Tum episcopus interrogat, Scis illos dignos esse? respondet archidiaconus: Quantum humana fragilitas nosse finit, & scio, & testificor ipsos dignos esse ad ordinem diaconij. Subiungit episcopus: Si quis habet aliquid contra illos, pro Deo, & propter Deum cum fiducia exeat, & dicat: veruntamen memor sit conditionis suae. Hoc ipsum de interrogando populo, & requirendo eius testimonio, ac voluntate in ordinationibus ministrorum ecclesiae, accuratius adhuc fit in ordinatione presbyteri, quia ex presbyteris fiunt episcopi. Etenim postquam archidiaconus eos, qui ordinandi sunt presbyteri, ad episcopum adduxit, & nomine totius ecclesiae ab eo petiuit ut ordinet, & rursus episcopus eum rogauit, an habeat bonum testimonium, ut in diaconis factum est, recitatur statutum concilij Carthaginensis his verbis: Quoniam, dilectissimi fratres, rectori nauis, & nauigio deferendis eadem est vel securitatis ratio, vel communis timoris, par eorum debet esse sententia, quorum

rum

rum causa communis existit. Nec enim fuit frustra a patribus institutum, ut de electione eorum, qui ad regimen altaris adhibendi sunt, consulatur & populus, quia de vita & moribus praesentandi quod nonnunquam ignoratur a pluribus, scitur a paucis: & necesse est, & facilius ei, ut obedientiam exhibeat ordinato, cui assensum praebuerit ordinando. Horum siquidem diaconorum in presbyteros, auxiliante Domino, ordinandorum conuersatio, quantum mihi videtur, probata, & Deo placita existit: & digna, ut arbitror, ecclesiastici honoris augmento. Sed ne unum fortasse, vel paucos decipiat assensio, vel fallat affectio, sententia est expetenda multorum. Itaque quid de eorum actibus, aut moribus noueritis, quid de merito sentiat, libera voce pandatis: & testimonia sacerdotij magis pro merito, quam affectio aliqua tribuatis. Si quis igitur habet aliquid contra illos, pro Deo, & propter Deum, cum fiducia exeat, & dicat. Veruntamen memor sit conditionis humanae. Haec tamen concilij Carthag. institutum, quod in nostris ecclesijs seruetur. & ne quis illud ignorare, aut obliuisci possit, descriptum & propositum est in libro Rituali, quem Pontificale vocant, in quo ritus & formulae sacrarum ordinationum descriptae feruntur. Hinc factum est, ut in publico ecclesiae conuentu ordinationes in ecclesijs catholicorum fiant. Ex quo satis constat, non excludi apud nos populi & piorum magistratum consensum ab ordinationibus ministrorum, ut vos falso putatis, aut ad conflandam nobis inuidiam, scientes fingitis. In eo autem grauius erratis, quod non solum consensum populi & approbationem, ad canonicas ordinationes ministrorum faciendas requiritis, sed suffragia etiam propria populi & magistratus, immo consensum eorum ex proprijs suffragijs constare existimatis. Ex quo fit, vno errore alium trahente, ut ordines sine consensu populi, i. sine suffragijs eius collatos, irritos ac nullos esse existimetis, quod est error anathemate dignus, & merito a trecentis fere patribus synodi Tridentinae pridem secundum scripturam & sacros canones anathematizatus. Quomodo enim laici, qui nullam potestatem nisi per le-

Apud nos, non excludi consensum populi ab ordinationibus, ut protestantes inuidiose fingunt.

Aliud esse consensum populi in ordinationibus ministrorum requiri: aliud, propria suffragia eius.

R 2 gem

Potestas spiritalis non datur per legem seculi. Qui in creatione potestatis spiritalis propria & legitima suffragia ferunt, potestatem spiritualem conferunt. Syn. Nicen. secunda. Syn. Laod.

gem seculi accipiunt, ac proinde nullam habent potestatem spiritualem, cum hæc non per legem seculi, sed per legem euangelij dari possit, in eligendis ministris ecclesiæ, qui potestatem spiritualem accipiunt, suffragia ferre possunt? Qui enim in eiusmodi electione suffragia propria ferunt, iidem tanquam ministri Christi, ex virtute, quam acceperunt, potestatem spiritualem conferunt. vnde synodus Nicena secunda can. 3. Omnis, inquit, electio episcopi, presbyteri, diaconi per potestates seculares, irrita sit, iuxta canonem apostolorum 30. Electionem vocat Græcè ἐκλογή, electionem per suffragia, & subiungit, Nam futurus episcopus debet ab episcopis ἐπιθεσθαι, id est, suffragijs eligi. De huiusmodi electione sanxit synodus Laodicen. c. 13. inquit: Non permittatur turbis facere electiones ministrorum. Sed videamus, quid Andreas iste ad illum locum ex Actis Apostolorum, de ordinatione presbyterorum, à Paulo & Barnaba facta, in suo cap. xiiij. addiderit ad probandum, non esse excludenda suffragia populi & magistratus ab electione & vocatione ministrorum. Et eum, inquit, morem requirendi suffragia populi in electione episcoporum, & cæterorum ministrorum ecclesiæ, adhuc durasse scripsit Cyprianus lib. 1. epist. 3. affirmans, ex diuina authoritate descendere, vt sacerdos, plebe præsentate, sub omnium oculis deligatur: & dignus atque idoneus, publico iudicio comprobetur. Deligi ergo episcopum sub omnium oculis, plebe præsentate, & publico iudicio probari, interpretatur Lipsicæ academix doctor, perinde esse, vt si dixisset Cyprianus, suffragijs populi eligi episcopum. Quis vnquam eiusmodi interpretationem ab vilo doctore Theologo profectam esse crederet, nisi eam in capite xiiij. disputationis Andreæ Freyhub legeremus? Quid enim aliud est, dignum & idoneum publico iudicio probari, quam testimonium publicum tribui ei, qui eligendus est? quod si interesse electioni, & ordinationi, & testimonium tribuere ei, qui eligendus & ordinandus est, nulli possunt, nisi qui suffragia ferunt, cum scribit Apostolus, oportere:

Argumenta Protestantium ad probandum requiri populi suffragia in ordinationibus ministrorum.

Ridicula interpretatio loci Cypriani.

tere episcopum habere bonum testimonium ab ijs, qui foris sunt, concedit quoque ijs, qui foris sunt, vt suffragium ferant in electione & ordinatione episcopi, vt iam episcopus non solum à laicis eligendus sit, vt protestantes suos superintendentes episcoporum inanes vmbas eligunt, sed ab infidelibus etiam & paganis, qui nondum ad fidem venerunt: vt antequam nati sint in ecclesia, patres suos creent. Iudicet academia Lipsica, an doctrina ista capitis xiiij. doctoris sui, sit doctrina sani capitis, an ægroti. Rursus suffragia populi ad ordinationes ministrorum requiri, testimonio epistolæ Synodi Nicenæ ad Alexandrinos & Aegyptios missæ, probat iste. In hanc enim sententiam, inquit, scriptum fuit: Dignum est vos potestatem habere & eligendi, & nomina eorum dandi, qui clero sunt digni, & absolutè facere omnia secundum legem & ecclesiæ sanctiones, si quem contigerit requiescere eorum, qui sunt in ecclesia, tunc prouehi ad honorem defuncti eos, qui nuper assumpti sunt, modò videantur digni, & populus illos elegerit, simul decernente & designante maximæ ciuitatis Alexandrinæ episcopo. Hactenus, quæ ex illa epistola Andreas recitauit: nec hinc intellexit, quam vim haberet verbum eligendi, quod Synodus populo tribuit: habet enim ipsam illam, quam idem verbum habet in illa vij. diaconorum populari electione. sic enim scriptum est in Actis apostolorum. Placuit sermo coram omni multitudine. Et elegerunt Stephanum virum plenum fide & spiritu sancto, & Philippum, & Procorum, & Nicanorem, & Timonem, & Parmenam, & Nicolaum aduenam Antiochenum. Deinde subiungit Lucas: Hos statuerunt ante conspectum apostolorum, scilicet vt acciperent ab apostolis, quod eis non dederat, neque dare poterat multitudo, siue populus. Vnde subiungit: Et orantes, scilicet apostoli, imposuerunt eis manus. Quid hinc dicet Andreas? an illa populi electio attingit diaconorum ordinationem? est ne communicata cum illo, aut cum magistratu oratio illa apostolica cum manus impositione? Quis hoc dicat? Sed rursus:

1. Tim. 3. Quid absurdum sit consequens ex concessio.

Aliud argumentum.

Act. 6.

quòd electio illa populi non fuerit collatio proprii suffragij ad ordinandos diaconos, quæ fuisset propria electio, ex eadem scriptura Lucæ perspicui potest. non enim plus fecit multitudo, quàm ei apostoli, ut faceret, commiserant: at nihil aliud commiserant, quàm ut considerarent, qui essent inter eos viri boni testimonij. Sic enim dixerunt: Considerate ergò, fratres, viros ex vobis boni testimonij. Ergò quod Lucas ait, Et elegerunt, hanc vim habet hoc verbum hîc, ut significet, ex reliquis omnibus selegisse multitudinem siue populum septem, quos boni testimonij viros iudicârunt. Suffragium verò proprium ad ordinationes ministrorum, quia non ad populum, sed ad episcopum pertinebat, postquam dixit Synodus Nicena in epistola illa paulò antè recitata, modò populus elegerit, subiungit statim: *συμπεψήφισοντες, & ἐπισφραγίζοντες τοῦ τῆσ ἀλεξανδρείας ἐπισκόπου*, id est, simul suffragante, & sigillum imponente episcopo Alexandriae, ad suffragium episcopi addidit Synodus auctoritatem, quã significat verbum *ἐπισφραγίζοντες*. eliguntur enim ministri ecclesiæ, suffragio & petitione populi, ut Optatus dicit electum fuisse Cæcilianum, & Cyprianus Cornelium, non tamen suffragio & auctoritate. Itaque cuius non est auctoritas eligendi, eius neque suffragium, nec electio propria est: suffragium enim proprium & canonicum ad eligendos, & ordinandos ministros ecclesiæ, qui potestatem spirituale accipiunt à Deo per ministerium eorum, à quibus canonicè eliguntur, non habet is, qui potestatem spiritualem eligendi non accepit, quia laicus est. ad quem illud tantum pertinet, ut pasci velit, non autem, ut pascere villo modo possit. pascit enim quodam modo, qui potestatem constituendi ministros ecclesiæ canonicè exercet: & ad eum hac ratione pertinet lex illa, quæ beato Petro principi ecclesiæ dicta est, *Pasce oves meas*: ex qua omnis potestas spiritualis per Petrum originem ducit: ex qua lege nihil aliud ad populum, ut modò dixi, pertinet, nisi ut per eam educatur ad pastum. Quod de populo dico, idem in hac parte de magistratibus intelli-

Suffragium petitionis, differt à suffragio auctoritatis.

Potestas constituendi ministros ecclesiæ, quædam potestas pascendi est. Ioan. 21. Ad populū pertinere nō pascere, sed educi ad pastum.

telligendum est: potestates enim seculi, humanæ creationis sunt, quatenus per humanam legem creantur, cum alioqui à Deo sint ordinatæ: (Sic enim vocavit eas Apostolus, humanæ creationis, cum ait, *Subiecti estote omni humanæ κτίσει, id est, creationi, siue creaturæ, ut interpretes vetus vertit*) idcirco ministros ecclesiæ, qui sunt potestates diuinæ creationis, quatenus per legem diuinam, & non humanam, creantur, creare non possunt magistratus seculi, qui sunt potestates humanæ creationis. At quia populus ac magistratus grex est ouium rationalium, ut facilius, sicut paulò antè Synodus Carthaginensis aiebat, obedientiam exhibeat ordinato: merito requiritur, ut assensum præbeat ordinando. ob hanc causam ad plebem & magistratus pertinere potest, petere siue postulare ecclesiæ ministros, nominare, præsentare, dare testimonium, consentire, approbare: quæ omnia ad genus quoddam eligendi pertinent, in quo nihil aliud fit, quia aliud fieri à laicis non potest, præterquam dicere ac declarare, quem velint ministrum ecclesiæ sibi ab ijs constitui, qui talem potestatem à Domino acceperunt. Nec alia verba præter hæc, quæ dixi, & alia huiusmodi ab authoribus Latinis populo & magistratibus seculi in hac re tribuuntur: à Græcis verò, quæ idem ferè valent, *ἀιτέιν, σωευδοκιμείν, σαυδέσθαι, δοῦναι σύνθημα, ἐκλέγεσθαι, ὀνομάζειν*, siue, *ἄνομα ἐπιλέγεσθαι*. de ijs verò, qui auctoritatem habent eligendi canonicam, illa dicuntur, *προχρῆζειν, καταστῆσαι, προσλαμβάνειν, προβάλλειν*, siue *προάγειν*, id est, præficere, constituere, assumere, promouere. Eligere verò, Græcè *ψήφισθαι*, commune est eorū, qui potestatem eligendi habent: & eorum, qui non habent, id est, seculariū. Sed illis quidem propriè conuenit, his verò non propriè. Quomodò ergò potest res verbis subiectas intelligere & discernere, qui verba ipsa & eorū vim non callent? id quod Andreæ doctori Lipsico accidisse videtur: ita enim ad disputandum & scribendum de iure vocandi, & ordinandi ministros ecclesiæ accessit, ut quid vtrunque verbum, vocandi & ordinandi, declaret: & quid inter se

1. Pet. 2.

Rom. 13.

1. Pet. 2.

Potestates diuinæ creationis, & potestates humanæ creationis.

Quæ verbum Latine, tū Græcè tribui soleant populo in eligendis ministris ecclesiæ, & quæ ijs, quibus auctoritatis suffragium habent,

diffe-

Protestantes vocatio- nem ab ordinatione non distinguunt, ut decipiant.

Protestantes suffragium petitionis vel testimonij, à suffragio potestatis siue auctoritatis non separant.

Munus potestatis secularis à capite repetitum. Lib. 6. de Cost. Apost. cap. 24.

Quantus usus sit legum civilium ad obeundum munus ecclesiastici ministerij.

Act. 25. Rom. 15.

differant, nunquam exponat, immò sic ista tractat, quod cum reliquis confessionistis scriptoribus comune est ei, ut re, confusa esse videantur, cum tamè electio, quæ ab istis vocatio appellatur, manu impositionem antecedit, quæ cum oratione consecratoria sacram ordinationem perficit: quæ quidem cum facienda sit ab episcopo, qui per impositionem manuum plurium episcoporum ad exemplum Timothei, ut Paulus docuit, ordinatus sit: hanc verò manuum impositionem ad ordinandum alios, non habent superintendentes protestantium, quia nullam ipsi à Lutero non episcopo, sed tantum presbytero, primo ordinatore accipere potuerunt, idcirco callidè hanc dissimulant, & de electione ac suffragio populi & magistratus semper loquuntur, nec hinc distinguentes suffragium petitionis, siue consensus, siue testimonij, quod populo & potestati seculari conuenit; à suffragio potestatis, siue auctoritatis, quod non conuenit. Sed operæ precium esse arbitror, accersere à capite munus potestatis secularis, ut intelligant tandem magistratus seculi, ius vocandi ministros ecclesiæ, quod ad se rapiunt, nullo iure ad se pertinere. Voluit, inquit, Clemens Rom. Dominus, ut non solum lex iustitiæ per nos illustris fieret, sed etiã, ut per Romanos eluceret, ut scilicet euangelium facilius per cunctum orbem, qui imperio Romano subiectus erat, reciperetur. Quis enim ignorat, ait Calixtus pōt. leges humanas rationi & honestati congruentes, esse amplectendas, præsertim si vel publicæ cōsulūt utilitati, vel ecclesiasticæ dignitatis auctoritatē defendūt? Quantum ergò iustitia legum civilium, ad proficiendum in euangelij ministerio valeat, à principio euangelicæ prædicationis ostensum est: ut intelligi potest vel ex Claudio Lysia: nisi enim auctoritate tribunitiæ potestatis militaris, & iustitia legum Romanarum fretus, Paulum ex insidijs xl. & amplius Iudeorum eripuisset, & multorum militum præsidio septum, ad Felicem præsidem misisset, non repleuisset Paulus euangelium ab Hierusalem per circuitum usque ad Illyricum: neque tot eius epistolas diuina sapientia refertas haberemus:

remus: aut nisi Festus legem iustam tenuisset de non damnando quenquam, priusquam is, qui accusatur, presentes habeat accusatores, locumque suum defendendi accipiat ad abluenda crimina, atque ita appellationem Cæsaris concessisset. Hoc igitur, quod de adiumento & præsidio legum Romanarum tetigi, quod à principio nutu Dei prouisum est euangelicæ prædicationi, cōspectat, ut intelligamus, ad magistratus pertinere secundum ordinationem Dei, ut sint ipsi in Imperio Romano optimi legum civilium ministri & custodes, ut in pace sint omnes, & omnia, quæ ad vitam corporis & bona externa pertinent, sint salua & tuta: & in hac parte probos honorent, & nocentes puniant. Hæc enim si Gentiles, Deum alioquin ignorantes, sola natura duce faciebant: quanto magis facere oportet eos, quibus natura & gratia Dei duces sunt, qui illis in potestate gladii successerunt? Pro his igitur omnibus precari præcipit Apostolus, ut ipsi sint in pace & iusti: ut per eorum pacem & iustitiam, liceat nobis pace frui. Quare si Christiani magistratus seculi, ac Romani iuris ministri, illis potestatibus Imperij Romani à Deo ordinatis, ac Dei ministris in potestate gladii gerenda, & administranda successerunt propter euangelium, cui illæ ipsæ potestates veterum Romanorum, per Romanarum legum administrationem prouidentia Dei seruibant: (Sic enim sunt vindices in iram ei, qui malè agit, sicut illi: non enim sine causa gladium portant, ut Apostolus ait: & sic est laus ab eis, ei, qui bonum facit, sicut erat ab illis: ministri enim Dei sunt utrique, in hoc ipsum seruientes) consequens est, ut non magis ministros ecclesiæ & verbi Dei constituere possint, quam illæ potestates Gentilium Romanorum constituere potuissent: neque magis ab auctoritate secularis potestatis electio, lac creatio ministrorum ecclesiæ exire possit, quam à Capitolio sacerdotes, qui enim, inquit Vlpianus Iuriscōf. in ius alterius succedit, iure eius uti debet. Deinde si prædicare verbum Dei, & ministrare sacramenta, pascere est: sequitur, ut quodam modo pascere quoque sit, constituere ministros

Quid ad magistratus seculares secundum ordinationem Dei pertineat.

Rom. 13.

Non magis nunc à potestatibus seculi ministros ecclesiæ constitui posse, quam olim à potestatibus Gentilium Romanorum. Sic à potestate seculi exire ministros ecclesiæ, ut à Capitolio sacerdotes. Constitucere

S

vet-

ministros
ecclesie,
quoddam
paucere est.

Rom. 13.
1. Tim. 2.

verbi & sacramentorum, sine quo illud superius fieri non potest. Quomodo enim, inquit, predicabunt, nisi mittantur? Quare qui sentiunt, ministros ecclesie a magistratibus mitti posse, hi seculum in ecclesiam introducunt: & non ecclesiam in republica, sed rempub. in ecclesia esse volunt, id est, carnem in spiritum imperium habere, gregem in pastores, currus in aurigas, corpora in capita, naturae repugnantes simul & scripturae, quae dicit, potestates seculi in eo seruire, & propter id tributa & vectigalia eis pendi, quod gladium portant ad vindictam maleficorum, & laudem bonorum, & ad pacem, quietem, & tranquillitatem conseruandam, & custodiam corporum. Non enim de eis dixit scriptura, ipsos peruigilare pro animabus, tanquam rationem reddituros: sed illud potius, non sine causa gladium portare: quia, ut ait Apostolica constitutio lib. 2. Clementis Rom. c. 24. potestatis secularis est, praesse corporibus custodiendis: & ad custodiam corporum, pacem ac bellum suscipere. Cum igitur magistratus nullam potestatem in animas acceperint, nec eis custodiendis, sed corporibus praesint: sequitur, ut nullum ius habeant vocandi ministros ecclesiae, qui dantur ad consummationem sanctorum in opus ministerij, in edificationem corporis Christi: quia cum principalis causa non consistit, ut ait Paulus Iurisc. nec ea, quae sequuntur, locum habent. En igitur principes & magistratus, quibus fraudibus vos circunuenire, & ad quantam impietatem pertrahere conantur magistri & doctores vestri, dum auctoritate vestra efficere volunt, ut ecclesiam subditi vestri non habeant, quia ecclesiae ministros, quos auctoritate vestra ad ministerium vocari cupiunt, nullos habent, quia nullos vocare potestis: Ecclesia autem ex ministris constat, & sine ministris esse non potest. Ex quo simul fit, ut nulla habeant sacramenta, quae ut fiant, ministris opus est, praeter baptismum, qui a laicis etiam, immo ab haereticis, salua forma ministratus, baptismus est, ac fortasse etiam praeter matrimonium, tametsi Luterani sacramentum esse negant. Sed pergamus respondere Andreae, & redarguamus cum suorum testium verbis, ne sibi sapiens videatur.

De

De testimonijs Synodi Constantinopolitanae & Valentiniensis, quae Protestantes contra ordinationes suas, nescientes, citant, & de confirmatione ordinationis episcoporum ad Pontificem pertinente. Item de testimonio ecclesiarum Graecarum & Latinarum in Synodo Oecumena contra ordinationes Protestantium. & de ijs, quae Simon Thessalonicen. in magistratus scripsit, qui ius sibi in translationibus saltem episcoporum arrogabant, & in eos qui patriarcham ab Imperatore fieri aiebant.

CAPVT II.

Robor deinde Andreas id ipsum, id est, potestatem eligendi ministros ecclesiae, ad populum & magistratum pertinere, alio testimonio Synodi Constantinopolitanae. Sic enim ait: Et Synodus Constantinopolitana in epistola ad Damasum, & ad alios episcopos Romae congregatos, quae extat in historia Tripartita, expressè ostendit, cum totius Cleri, populi, & Theodosij Imperatoris suffragijs & consensu electos fuisse Nectarium, ut Constantinopolitanae: Flavianum, ut Antiochenae: Cyrillum, ut Hierosolymitanae ecclesiae praesesset. Haec enim Andreas, qui nec hanc quidem epistolam intellexit, alioquin nunquam contra seipsum testimonium eius produxisset, quo sententia eius haeretica planè coarguitur. In ea enim epistola testatur Synodus, ordinationes episcoporum ab episcopis singularum prouinciarum fieri debere, non solum secundum canonem Synodi Nicenae, sed secundum priscum canonem: qui si iam tunc priscus erat ante annos mille ducentos, necessè est, ut ex Apostolica traditione descendisset: ac sic quidem in ecclesijs praecipuis, Constantinopolitana, Antiochena, & Hierosolymitana factas esse. Sed recitemus Graecè testimonium ab isto citatum. Sic enim ait: περι δὲ τῶν οἰκονομιῶν κατὰ μέρος ἐν ταῖς ἐκκλησίαις παλαιῶν τε ὡς ἴτε θεσμῶν κεκράτηκε καὶ τῶν ἁγίων ἐν νηθείᾳ πατέρων ὄρος καὶ ἐκάστην ἐπαρχίαν τοῦσδ' ἐπαρχίας, καὶ ἕτερον ἐκεῖνοι βούλοιντο, σὺν

Epistola
Synodi Constantinop.
citata à p.
testante contra ordina-
tiones protestantium.

Theod. lib.
5. cap. 9.

Canon iam
tunc tem-
pore Nicen.
Synodi pri-
scus, & ca-
non Nicen.
Syno. cōtra
ordinatio-
nes prote-
stantium
testimonio
enit Syn.
Constanti-
nop.

σὺν αὐτοῖς τοὺς ὁμόρους πρὸς τὸ συμφέρον ποιῆσαι τὰς χροτονίας. Inter-
pretemur Latine ad verbum: De dispositionibus singularum
ecclesiarum priscus, vt scitis, canon robur obtinuit, & defini-
tio patrum Nicenæ Synodi, vt in vnaquaque prouincia epi-
scopi ipsius prouinciæ, & si quidem voluerint ad vtilitatem,
vnà cum ijs ipsis vicini episcopi ordinationes faciant. Igitur
contra canonem, qui tempore Synodi Constantinopolitanæ
iam, vt dixi, priscus erat, & contra canonem Synodi Nicenæ
est, vt à plebe & magistratibus ordinationes episcoporum fi-
ant, quæ ab episcopis tantum cōprouincialibus fieri debent.
Episcopos enim prouinciæ significat epistola, cum dicit, τοὺς
τῆς ἐπαρχίας, quod melius intellexit & vertit interpres vetus
Tripartitæ, qui pontifices vertit, quàm Ioachimus Camerari-
us, qui cultores prouinciæ interpretatus est. Quod verò ait
Andreas, dicere epistolam Synodi Constantinop. quā citauit,
eū totius cleri, populi, & Theodosij imperatoris suffragijs &
consensu electum fuisse Nectarium, vt Constantinopolitanæ
ecclesiæ præesset, nobiscū facit hoc: non enim dixit Synodus,
electū fuisse Nectariū à populo & Theodosio, quod quidem
nō licebat, sed electioni & ordinationi Nectarij assensum fuis-
se Theodosiū cū populo. Sed Andreas aut per errorem idem
putat esse, eligere, & electioni assentiri: aut si non putat, mali-
tiosè non distinguit, vt fallat. Sic igitur scriptum est Græcè,
νεκτάριον ἐπίσκοπον κληρονομήσαντα ἐπὶ τῇ οἰκουμενικῇ συνόδῳ μετὰ κοινῆς
ἁπονοίας ὑπὸ ἄφεσι καὶ τοῦ θεοφιλεστάτου βασιλέως θεοδοσίου παντὸς τε κλήρου καὶ
πάσης ἐπισηφίζομένης τῆς πόλεως. id est, Nectariū episcopum ordina-
uimus in occumenica Synodo communi concordia in cōspe-
ctu Imperatoris Theodosij, Deo charissimi, & totius cleri, &
eū cōciuitate assentiēte, siue suffragāte. Nihil hoc loco Syn-
odus de electione ppria, qua potestas spiritualis tribuitur ele-
ctis, quæ cōciuitas suo suffragio, aut Theodosius fecerit: suffra-
gium enim ciuitatis & Theodosij, non fuit suffragium pote-
statis eligētis, sed suffragiū approbationis electi ad ordinatio-
nē. Ordinationes enim episcoporū per impositionē manū ab
omni-

omnibus episcopis comprouincialibus, vt fieri potest, facien-
dæ sunt, iuxta canonem illum iam tempore synodi Constan-
tinopolitanæ antiquum, & iuxta canonē Nicenæ synodi, ac-
cedente consensu cleri & populi, vt multis apud nos canoni-
bus sancitum est, & omnibus modis vbiquè seruetur. Subiun-
git postcā Synodus in epistola citata, de ordinatione episcopi
Antiochiæ: Antiquissimæ autem, & verè apostolicæ ecclesiæ
Antiochenæ, quæ in Syria est, episcopum, episcopi prouinciæ
& Orientalis diœceseos vno consensu canonicè ordināunt
Flavianum, vniuersa ecclesia consentiente, ac comprobante,
tanquàm vna voce virum illum honorante: quam quidem or-
dinationem legitimam tota Synodus approbavit. Ordinati-
onem quoquè Cyrilli episcopi Hierosolymitani, similiter ca-
nonicè ab episcopis prouincialibus factam iam pridem, affir-
mat eadem synodus. Cōferte igitur vos ordinationes vestro-
rum superintendentium, & videte, an tales sint: & si tales non
sunt, igitur neque canonicæ, nec ecclesiasticæ sunt, sed pro-
fanæ, & ab ecclesia Dei alienæ. Illud præterea obseruandum
hic potissimum est aduersus omnes Luteranos, quemadmo-
dum synodus Constantinop. Damasum pontificem Rom. in
hac ipsa epistola obsecret, vt has ordinationes legitimè factas,
quas dixit, approbet. Sic enim ait, οἷς ὡς ἐνδέσσω καὶ κανονικῶς παρὶ
ἡμῖν κεραικόσι καὶ τὴν ὑμετέραν συγχάριεν παρακαλοῦμεν εὐλάβειαν τῆς
πνευματικῆς μεσιτεύσεως ἀγάπης, καὶ τοῦ κυριακοῦ φόβου πάντων μὲν κατα-
εἰλοντος ἀνθρώπινην προσπάθειαν. id est, quibus, inquit, vt potè le-
gitimè & canonicè apud nos roboratis, vestram etiam reue-
rentiam obsecramus, vt congaudeat, mediante charitate spi-
rituali, & metu Domini, omnem affectionem humanam co-
hibente. Quid opus erat, vt synodus Constantinop. sic ponti-
ficem Rom. obsecraret, vt congauderet ordinationibus epi-
scoporum principalium ecclesiarum canonicè factis, si assen-
su & approbatione pontificis non opus erat? Hoc enim signi-
ficat συγχάριεν, præsertim cum ita synodus obsecret, vt chari-
tatem spiritualement ad impetrandum interponat, & metum Do-
mini,

Synodi Cō-
stant. à pro-
test. citatæ:
testimoniū,
pertinere ad
pont. Rom.
confirmare
ordinatio-
nes episco-
porum.

Defensor
Protest. gla-
dium edu-
xit, quo se
iugulauit.

mini, qui omnem affectionem humanam reprimat: quasi vereretur synodus, nè fortè pontifex humana quapiam erga aliquem affectione anticipatus, non approbaret ordinationem alicuius episcoporum factam. Quòd enim ad pontificem Rom. pertineret, ordinationes episcoporum Orientis olim confirmare, testis quoquè est epistola Leonis primi ad archiepiscopum vicarium suum, qui nomine pontificis hoc Thesalonicae faciebat, nè opus esset Romam mittere. Videat nunc Andreas cum sua academia, qualem testem pro suo iure vocandi & ordinandi ministros ecclesiae profano defendendo citauerit, id est, cuiusmodi gladium, quo se iugularet, educerit. Sed fortassè testimonium, quod sequitur, emendabit, quod hinc peccatum ab eo est. Videamus ergò illud, quale sit. **Quin & Rufinus**, inquit, author est, sanctum Ambrosium Mediolani, cum illius prouinciæ præses, & nondum baptizatus esset, à populo electum & vocatum fuisse ad munus episcopale: & postea à Valentiniano Imperatore ad id confirmatum, & ab episcopis cæteris ordinatum fuisse. Haec eni doctus Andreas ex Rufini historia, vt ipse ait. Recitemus nos, quæ & Theodoretus libro quarto, scapite quinto & sexto & septimo historiae suæ Ecclesiasticæ narrat. Sic enim ait interprete Ioachimo: Accersitos episcopos ita alloquitur Imperator: Non potestis vlllo modo ignorare, quippe nutriti in diuinis literis, qualem esse conueniat eum, cui pontificalis dignitas committenda sit. Quodque non doctrina solùm, sed etiam moribus ac vita instruere subditos debeat: atque ita totius honestatis se proponere exemplum, vt doctrinæ suæ administratio ipsa testimonium dicat. Proindè & hoc tempore eum collocate in pontificali folio, cui nos quoquè Imperij moderatores nostra subdamus syncerè capita: cuiusque repræhensiones, cum homines simus, & labi necessè sit, tanquam medicinam & curationem libenter amplectamur. En Andreas, totam potestatem, & ius eligendi, & ordinandi episco-

episcopum Mediolanensem, episcopis accersitis committit Imperator Valentinianus, nullam partem eius sibi sumens, aut relinquens: Id quod magis adhuc idem Theodoretus declarat. Subiungit enim cap. 6. ταῦτα τοῦ βασιλέως εἰρηκότος, αὐτὸν ἢ σὺνοδος ἡγίου ψηφίσασθαι σοφόν τε ὄντα καὶ εὐσεβεῖα κοσμοῦ μόνον. id est, cum hæc Imperator dixisset, rogabat eum Synodus, vt ipse, quippe qui & sapiens, & pietate ornatus esset, suffragio suo eligeret: ὁ δὲ ἐφη, μείζον ἢ καὶ ἡμᾶς τὸ ἐγχεῖν μα. id est, Ille autè respondit, maior res est, quàm vt nobis conueniat, ac à nobis præstari possit. ac rationem subiungit, ὑμεῖς γὰρ τῆς θείας ἡγιωμένοι χάριτος, καὶ τὴν αἰγλήν ἐκείνην εἰσδεξάμενοι ἀμείνον ψηφίσθε. id est, Vos enim, qui diuina gratia digni habiti, & ad splendorem illum admissi estis, melius suffragijs eligetis. En rursus testimonium sapientis, & Imperatoris, qui se fatetur nullam potestatem aut ius episcopum eligendi habere. Sciebat enim vt sapiens, potestatem eligendi, sicut & ordinandi episcopum, charisma esse, quod non laicis, sed ecclesiasticis tributum esset. Quare vt pius, noluit, quod diuini charismatis erat, sibi usurpare. Etenim si non licuit Ozæ tangere arcam, quia neque sa- 2. Reg. 6. cerdos, neque Leuita erat, vt eam teneret, nè caderet: quomodò liceat populo, aut magistratui, eorum, qui ferunt vasa Domini, id est, ministrorū ecclesiae electionem, aut ordinationem attingere? An minùs sacri sunt, qui ferunt vasa Domini, sicut ait Esaias, & noui testamenti mysteria tractant, quàm Esai. 52. arca veteris testamenti, in qua erat vna aurea habens manna, & virga Aaron, quæ fronderat, & tabulæ testamēti? Satis igitur est populo & magistratibus, assensum præbere ordinationi episcoporum, vt libenter obediant ordinato, cuius ordinationem assensu suo approbârūt. eò enim spectat eorum assensus. Eligere autem propriè, & ordinare, cum vtrunq; sit ecclesiasticum munus, neutrum cadit in non ecclesiasticos, id est, laicos. Redeamus ad Valentinianum Imperatorem, quem bonus Andreas cōtra se & contra omnes protestantes testè cita- uit.

Testimoni-
um Valen-
tiniani Im-
peratoris,
non posse
authoritate
magistra-
tus fieri mi-
nistros ec-
clesiæ.

Quorsum
spectet po-
puli, & ma-
gistratum
assensus in
ordinatio-
nibus mini-
strorum.

uit. Sciebat enim, vt doctus, esse se in pecore rationali hircum, hoc est, ducem & rectorem secularium iuxta parabolam Ezechielis, & arietes esse episcopos. Sic enim scriptum est: *Ezech. 34.* Eccè ego iudico inter pecus; & pecus arietum & hircorum, id est, inter episcopum & episcopum, & inter magistratum & magistratum. Sic enim Clemens Rom. lib. 2. de const. apost. interpretatus est, vt antea dixi. & in Leuit. scriptum est: Si peccauerit princeps, & fecerit vnum è pluribus per ignoratiam, quod Domini lege prohibetur, & postea intellexerit peccatum suum, offeret hostiam coram Domino hircum de capris immaculatum. Hæc hostia principi conueniebat, quia est princeps populi: & magistratus, hircus quidam rationalis, dux caprarum, id est, secularium. An igitur natura non docebit vos, monstrum simile esse, si hircus arietes generet? & filij generent patres? Sic est, si magistratus, aut princeps secularis episcopos creare conetur: at huiusmodi conatum maiorem esse, quam pro sua potestate & iure, Imperator Valentinianus respondit, cum ei honoris gratia potestas eligendi oblata esset. Sunt fortasse vestri principes ac magistratus, sapientiores aut meliores, magisque pij, quam Valentinianus? aut etiam meliores & doctiores, quam omnes principes ac magistratus nationis Germanicæ, à sancto Bonifacio apostolo vestro vsque ad Martinum Luterum fuerunt? Quando enim vllus eorum ausus est, quod plerique audent hodiè, à vobis doctoribus decepti? Est ne hoc intrare pastores ad ouile per ostium? intrare, inquam, per suffragia & auctoritatem magistratus? Si hoc est intrare per ostium, ergò nunquam ecclesia ante Luterum pastores habuit, nisi fures & latrones? An non potius vestri superintendentes fures & latrones sunt, quia ostium, per quod ingrederentur, non habuerunt? & ipsi perdunt, & mactant, quibus magistratus, qui in corpora tantum potestatem acceperunt, vt in animas aliorum potestatem habeant, suo suffragio putant se tribuere? Audite ergò principes ac magistratus, & superintendentes, quid Ezechiel in malos pastores dicat toto cap.

Cur pro peccato principis hircus immolabatur.

Pastores apud hæreticos non habere ostium, quo ingrediantur ad ouile.

to cap. xxxiii. vt inde intelligatis, quid in eos dicendum sit, qui faciunt eos pastores, qui non sunt: & qui se esse & haberi pastores volunt, qui esse non possunt. Eccè ego, inquit, requiram oues meas, & visitabo eas, & liberabo eas de omnibus locis, in quibus dispersæ fuerant in die nubis & caliginis. & paulò post, Nonne satis vobis erat pasca bona depasci? insuper & reliquias pascuarum vestrarum conculcatis pedibus vestris: & cum purissimam aquam biberetis, reliquam pedibus vestris turbatis: & oues meæ ijs, quæ conculcata pedibus vestris fuerant, pascebantur, & quæ sequuntur. Sed vt redeam, vnde digressus sum, extremum testimonium, quod Andreas doctor in suo capite xiii. recitauit, est Athanasij: Et Alexandriæ, inquit, Athanasius ex hac vita migraturus, Petrum successorem suum consensu plebis, sacerdotum, & nobilium, declarauit. Qui dissensiones, sicut Apostolus ait, & offendicula præter doctrinam, quam Catholici didicerunt, faciunt, ij per dulces sermones, & benedictiones seducunt corda innocentium. Dulcis quidem sermo est, & lenis eorum, qui dicunt debere eos, qui ecclesijs præfunt, communi populi ac cleri, & magistratum consensu præfici: contra verò asper & durus, ac maledicto proximus, si quis dicat, inuito ac repugnante populo & magistratu, præficiendos. Satis ergò inter nos & te, Andrea, hic conuenit. Dixi enim supra, quid de consensu isto in ordinationibus episcoporum, & presbyterorum, ac diaconorum, in ecclesia nostra cautum sit, & religiosè semper custoditum. Sed cur fallis tuos, tuamque academiam? non enim hoc est, de quo aduersus protestantes duobus libris meis de Hierarchicis ordinationibus ex scriptura vtriusque testamenti depromptis, contendit: sed illud, non esse ecclesiæ ministros, quos habetis, & auctoritate vestra seculari creatis: nec eos vllum sacramentum ordinis accipere. tu verò, quasi consentiri electioni, & eligere: consentiri ordinationi & ordinare, re confusa sint, ita nihil distinguis. At canon Apostolorum xxx. non eos ministros

Ezech. 34.

Rom. 16.

T eccle-

Testimoniū
ecclesiæ
Græcæ &
Latinę in
synodō viij.
nō pertine-
re ad magi-
stratus lai-
cos ius vo-
candi, & or-
dinādi mi-
nistros eccl.

Protestātes
vniuersis
mūdi eccle-
sijs repugna-
re propter
superbiam,
& cōtuma-
ciam vnius
monachi
apostatæ.

ecclesiæ deponit, & excommunicat, qui consensu magistratū canonice vsi sunt ad ministrādum in ecclesia, sed qui opera & autoritate magistratū hoc obtinuerunt. & nos hanc consuetudinem habemus, & ecclesiæ Dei: quod testimonium consuetudinis ecclesiarum, quantæ sit autoritatis, ex apostolo Paulo intelligere licet. Denique, vt lingua tua, Andrea, & reliquorum confessionistarum obmutescat, non pertinere ad laicos, nec ad laicorum principes & magistratus ius vocandi & ordinandi ministros, extat testimonium Ecclesiæ Græcæ & Latinæ in œcumenica Synodo octaua, cui ante annos septingentos initio imperij Basilij, Pontifice Adriano II. 107. episcopi interfuerunt, Legati pontificis, Marinus, Stephanus, Donatus: Ignatius patriarcha Constantinopol. Iosephus Michaelis Patriarchæ Alexandrini Vicarius, Thomas archiepiscopus Tyri, Patriarchæ Antiocheni item Vicarius, & Elias Theodosij Patriarchæ Hierosolymitani. Cū ergo illa tunc Synodus œcumenica in Græcia vno consensu pontificis Rom. Imperatoris, ac Patriarcharum habita, cunctas mundi ecclesias Græcorum & Latinorum repræsentauerit, negabitis vos, quin ecclesiæ patrum ac Maiorum vestrorum illius ætatis, ad illam œcumenicam Synodum pertinuerint? Si hoc negare non potestis, qui estis vos, vt vniuersis mundi ecclesijs repugnare velitis, & vniuersas ecclesias condemnare, vt vni monacho apostatæ, & incesto, ac sacrilego Lutero sapientiam supra omnes homines arrogetis? Sed recitemus canonem, qui est 22. ex numero 27. canonum, quos edidit, qui adhuc extant, licet barbarè à Græco in Latinum translati. Promotiones, inquit, ac consecrationes episcoporum, concordans prioribus concilijs, electione ac decreto episcoporum collegij fieri sancta hæc & vniuersalis Synodus definit, & statuit, ac iure promulgat, neminem laicorum, principum, vel potentum, semet inferere electioni, vel promotioni patriarchæ, vel metropolitæ, aut cuiuslibet episcopi. nè videlicet inordinata hinc & incongrua fiat confusio, vel contentio:

præfer-

præsertim cū nullam in talibus potestatem quenquam potestatiuorum, (sic vertit interpres vetus, quisquis fuit, quod Græcè τινὰ τῶν ἀρχοντικῶν) vel cæterorum laicorum habere conueniat, sed potius silere, & attendere sibi, vsquequò regulariter à collegio ecclesiæ suscipiat finem electio futura pōtificis. Si verò quis laicorum ad concertandum, (sic vertit interpres, quod Græcè erat εἰς τὸ συµμάχεσθαι, id est, ad adiuuandum) ab ecclesia inuitetur, fiat hoc cum reuerentia, si forte voluerit obtemperare assiscentibus. taliter enim sibi dignum pastorem regulariter ad ecclesiæ suæ salutem promoveant. Quisquis autem secularium principum, & potentium, vel alterius dignitatis laicus aduersus communem & consonantem, atque canonicam electionem ecclesiastici ordinis agere tentauerit, anathema sit, donè obediat, & consentiat, quod ecclesia de ordinatione & electione proprii præsulis se velle monstrauerit. Hactenus canon, quo facti sunt anathema laici magistratus, qui locum in electionibus & ordinationibus ministrorum ecclesiæ, iure suo habere volunt: facti item anathema, qui id defendunt, ex quorum numero est Andreas Freyhub doctor Theologus Lipsicæ academix. Huius ergo canonis sententiam, quæ ex xxx. canone Apostolorum, idem iubente, deriuata est, in Ecclesijs Græcorum, quas tu Andrea in hoc tuę disputationis libello in alijs criminibus nobis obijcis, de quibus postea respondebo, semper ab initio boni & pij Imperatores, & eorum magistratus, ac comites, quos vocabant, tenuerunt, & seruârunt, agnoscentes exemplo pij & sapientis Imperatoris Valentiniani, vt paulò antè vidimus, nullum se habere in huiusmodi electionibus sacris ius aut potestatem: immò si qui minùs pij ac Deum timentes, ausi sunt aliquandò, non dico eligere & constituere episcopos, sed iam canonicè ab ecclesiasticis electos, & constitutos in aliqua ecclesia, ad aliam postea autoritate & iussu suo transferre, vide quid Simeon episcopus Theffalon. Græcus author li-

Magistra-
tus laici,
qui ius eli-
gendi mini-
stros eccle-
siæ habere
volūt, & qui
id defēdūt,
facti sunt
anathema
in synodo
œcumeni-
ca.

Simeon
Theffal. in

magistra-
tus, qui au-
thoritate
sua canoni-
cè alioqui
ordinatos
ab ecclesia
ad ecclesiā
transferūt.

bro viij. de mysterijs & cæremonijs ecclesiæ, de eo scripserit.

ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὐ τοσοῦτον ἀπὸ τῶν βασιλέων, ὅσον ἀπὸ καλῶν ἀνθρώπων
γέγονε παραπεισάντων αὐτοὺς ἀνδρωπίνοις λόγοις ἐνεργεῖν καὶ τὰ μείζω ὥστε καὶ
προβιβάζειν ἐπισκόπους, καὶ μεταδέσεισ παιεῖν, βαβαί τὸν κεχειροτονημένον ἐν
πνεύματι τῆσ δὲ τῆσ ἐκκλησίας ποιμένα ἐτέρασ ποιμένα καθίστασθαι παρὰ
τῶν μὴ ἐχόντων τὴν ἱερωσύνησ δύναμιν καὶ ἐνεργεῖαν καὶ παρὰ γνώμην τοῦ πνεύ-
ματοσ. εἰ δὲ πρόσ οἰκοδομὴν καταστῆναι τῶσ μείζω πῶλιν, παρὰ τοῦ πνεύ-
ματοσ ἔσαι τοῦτο, παρ' οὗ δὲ κεχειροτονηται, οὐ παρὰ τῆσ κοσμικῆσ ἐξουσίας.
ἀλλὰ καὶ καθηγούμενοι ἀνδρῶν μοναζῶν, καὶ θεῶν καθιερωμένων καὶ ψυχῶν χάριτι
θεοῦ προεξῶτεσ οὕτω παρὰ τὸ τοῦ πνεύματος δέλημα πολλοὶ δείκνυνται, καὶ λύου-
σι καὶ δεγμοῦσι, λαβόντεσ τοῦτο παρὰ τῶν μὴ λαβόντων τὴν τοῦ χαρίσματος δύ-
ναμιν, καὶ χειροτονοῦνται καὶ πολλῶν ἀρχουσι μὴδὲν φροντίζοντεσ ἕλωσ τῶν ἐχόν-
των τὸ χάρισμα. διὸ καὶ τὰ συντρίμματα ἡμῶν πολλὰ γέγονε, καὶ ἐσμικρύνθημεν καὶ
ὀλιγοσοὶ παρὰ πάντα τὰ ἔθνη γεγονάμεθα, καὶ βία σπυροδόντων τῶν μὴ καθηκόντων
ἀρχεῖν τε καὶ ἐράπτεσθαι κατὰρχουσι ἡμῶν ἀλλότριοι καὶ τὰ μὴ φίλα θεῶ ποιούν-
των οἱ ἐχθροὶ ἡμῶν καὶ τοῦ θεοῦ ἀκολούθωσ ἡμῖν κατεπεμβαίνουσι, καὶ τὰ ἱερά οἰ-
κειούμενοι καὶ κοινωνοῦντεσ ἐκ τῶν ἀνατεθειμένων τῶ θεῶ λογιζόμενοι φεῦ κερδαί-
νειν, τὰ ἴδια ἡμῶν ἀπολέσασμεν. καὶ καρποῦνται τὰ ἡμέτερα καὶ ἔδονται ἐνώπιον
ἡμῶν οἱ ὑπεναντίοι. ἀλλ' εἶδε γένοιτό τισ δερᾶπφα τοῦ δφνοῦ τούτου. καὶ εἶσαν μὲν
τὰ τοῦ καίσαροσ καίσαρι, τὰ τοῦ θεοῦ δὲ τῶ θεῶ, ὡσ ἀν ἡζιωμένα ἀπαντα γένοιτο
εὐλογίασ τοῦ θεοῦ, καὶ τὰ ἱερά σμυισάμενα. καὶ τὰ κοσμικὰ ἡυζόμενα, καὶ μὴ τοῦ-
ναντίον ὑπ' ἀλλήλων φθιρόμενα. Interpretemur Latine: Verum
hec, inquit, non tam ab Imperatoribus facta sunt, quam ab as-
sentatoribus, qui verbis hominum illis persuaserunt maiora,
quam pro facultate, facere, ita ut episcopus promouerent, &
translationes eorum facerent. proh Deum, ordinatum ab spi-
ritu sancto huius ecclesiæ pastorem, alterius ecclesiæ pasto-
rem ab ijs cōstitui, qui sacerdotij facultatem & operationem
non habent, & præter voluntatem spiritus sancti? Si opus est
ad ædificationem constituere eum in maiore ecclesia, ab spi-
ritu sancto, à quo ordinatus est, est hoc faciendum, nō autem
à seculari potestate. Immò abbates monachorū, qui Deo de-
dicati sunt, & qui animarum curæ per Dei gratiam sunt præ-
positi, plerique sic sunt præter voluntatem spiritus sancti, &
soluunt, & ligant: hoc ab ijs obtinentes, qui facultatem cha-
rismatis

rismatis non acceperunt: & ordinantur, & multis præfunt, ni-
hil penitus curantes eos, qui habent charisma. Hinc multæ
ruinæ nostræ: hinc imminuti, & ad pauciores, quàm omnes
gentes, redacti: & propter eorum violentiam, qui potestatem
in ijs habere, & ea tractare student, quæ eis non congrunt,
alieni nobis imperant: & quia faciunt, quæ Deo displicēt, no-
stri & Dei inimici nobis, ut par est, insultant. & dum sacra vin-
dicamus, communicamusque ea nobiscum, putantes lu-
crum facere ex consecratis Deo, factum est, ut propria ami-
ferimus. & depascunt nostra, in nostroque conspectu ad-
uersarij nostra comedunt. Sed utinam remedium aliquod
hec calamitas tandem accipiat. & cedant Cæsari, quæ Cæsaris
sunt: & quæ Dei, Deo. Ut omnia sint digna gratia Dei: res sa-
cra constituta, ac secularis aucta: ac non potius contra, alte-
rum ab altero intereat. Hactenus Simeon. Si tam immane &
sacrilegum scelus hic author iudicauit, ac tanta ruina rerum
publicarum expiandum, transferre Imperatores & principes
seculares autoritate sua episcopos ex ecclesijs, in quibus
ordinati fuerant, ad alias: quid, si ominari libéret? quanto pe-
ius & grauius ominandum esset, & magistratibus, & rebus pu-
blicis, ubi magistratus non quidem transferunt episcopos,
canonicè alioqui electos & ordinatos, quandoquidem nul-
los habent, (hoc enim, tātum nefas non esset) sed quod omne
scelus impietatis superat, per temeritatem sacrilegæ vsurpa-
tionis, ad ministerium ecclesiæ autoritate sua vocant, quos
iudicio suo probant, ut sic vocati & ordinati, illa postea inter-
dum dent, quæ non habent: & interim homines ecclesiastico
fraudati ministerio, miserabiliter frustrentur. Idem author
paulò post in eos, qui aiebant, fieri ab Imperatore patriar-
cham, sic scripsit: φλυαροῦσι τοίνυν οἱ λέγοντεσ χαινοτόμοι φθόνω βαλλό-
μενοι, ὡσ ὁ βασιλεὺσ ποιεῖ, οὐ γὰρ ὁ βασιλεὺσ ἀλλ' ἡ σύνοδος ἐνεργεῖ ἐξυπηρε-
τούμενο μόνω τοῦ βασιλέωσ εὐσεβοῦσ ὄντοσ, ὡσ δέδεικται, οὐ μόνον ὅτι ἐκδικόσ
ἔστι καὶ βασιλεὺσ χρισθεῖσ ἐκ τῆ ἐκκλησίας, ἀλλ' ἵνα καὶ σμυεργῶν ἔιη καὶ ὑπηρετῶν
καὶ ἐργῶν καὶ βέβαια τηρῆ τὰ τῆ ἐκκλησίας, ὀφφλομένω καὶ τούτω ἐν τοῖσ ὀρθοδόξοισι
τηρεῖσθαι

Idē author
in eos, qui
falsò aiebāt
fieri patri-
archam ab
Imperatore

τηρεῖσθαι διὰ τὴν εἰρήνην τῆς ἐκκλησίας. & paulò pòst: οὐ μὴν ἐνεργεῖ αὐτὸν, οὐ δὲ δίδωσι τούτω τι, ἀλλὰ συμφωνεῖ τι καὶ ἐπακολουθεῖ τῷ ἔργῳ. καὶ δῆλον ὅτι οὐ δίδωσι, ἀλλὰ λαμβάνει μᾶλλον, καὶ ὡς ὑπηρετῆς τῶν τῆς ἐκκλησίας ἐστίν, ὅτι τὴν ἱεράν βλάβδον αὐτῷ τῷ ὑποψήφίῳ ἐγχέρισσας οἰκεία χεῖρὶ προσέρχεται, καὶ ὑποκλίνει τούτω τὴν κεφαλὴν, καὶ ἀποκαλύπτων αὐτὴν, ὡς ἔθος, εὐλογίαν δέχεται καὶ ἀσπάζεται τὴν τοῦ ὑποψήφισ χεῖρα. φανερώτερον δὲ ὅτι οὐ δίδωσιν αὐτὸς τι, ἀλλὰ τοῦτο ποιῶν τὰ τῆς ἐκκλησίας ἐργὰ τε καὶ βεβαίῳ, ὅτι καὶ ὄντος ἀρχιερέως τοῦ ὑποψήφισ πατριάρχου καὶ μηδενὸς εἰς χροτονίαν ἀρχιερατικοῦ χρεῖαν ἔχοντος τοῦτο γίνεται. καὶ ἐτι τοῦτο διὰ τὸ τιμᾶν ἐστὶ τὸν βασιλέα τὴν ἐκκλησίαν, οὐκ ἀρχὴν. Nugantur, inquit, qui hoc dicunt, nouatores, & inuidia iactati. non enim Imperator, sed Synodus eum facit, solo Imperatore pio ministrante: idque non solum, quia est vindex ac defensor, & ex ecclesia vnctus, sed etiam vt adiuuet, & subseruiat, atque amplectatur, firmaque conseruet, quæ fiant in ecclesia, quippe cum opus sit ad pacem ecclesiæ tuendam, vt ipse quoque Imperator in fide recta conseruetur. & rursus paulò pòst: Non facit patriarcham Imperator, quin potius consentit & subsequitur, quod efficitur. Nihil autem Imperatorem ei dare, sed magis accipere, & tanquam administrum esse eorum, quæ in ecclesia fiunt, vel ex eo liquet, quòd postquam sacram virgā manu sua tradidit electo, accedit, & ei caput inclinat: & aperto capite, vt mos est, benedictionem accipit: manumque electi osculatur. Manifestum itaque est, quòd nihil ei tribuit Imperator, immò dum hæc facit, ea, quæ in ecclesia fiunt, amplectitur & firmat, quia tunc fit hoc, cum is, qui electus est patriarcha, nemine iam indiget, vt ordinetur episcopus, quippe cum iam sit ordinatus. Denique non hoc fit, quòd Imperator præsit, sed quòd ecclesiam honoret. Hactenus Simeon. Si ergò in ecclesijs Orientis nihil Imperator in electione episcopi sui patriarchæ faciebat, quia neque facere poterat, siquidē charisma ad faciendum non acceperat: quis dedit magistratibus protestantium, vt suffragijs suis & populi, ministros ecclesiæ eligere & ordinare possint? Vnde charisma huiusmodi potestatis habere eos pbatis? proferte scripturā, aut cōsuetudinē omnium Dei ecclesiarū, si potestis. Si nō potestis, & nos contra vos scri-

scripturam proferimus, & consuetudo omnium ecclesiarum vos condēnat, cur tandem, ô doctores, principes vestros & populos decipere non desinitis, nè vnà cū eis in æternū pereatis? *De locis scripturæ alienissimis, quibus Philippus ordinationes Luteranas probare vult, & quales sint ministri verbi apud Protestantes: & quemadmodum suis argumētis & testimonijs, quæ citat Philippus, idem planè conuincitur. Item quibus exemplis Selneccerus confessionista ordinationes Protestantium probet, quomodo ipse sibi repugnet, & ordinationes suas redarguat, & nostras probet: & quid B. Cyprianus de ordinationibus scripserit.*

CAPVT III.

SED videamus deinceps, quæ Philippus tum à magistro suo Martino Lutero didicerit, tum per se ad probandū vestras ordinationes inuenit. Est inter articulos Babariicæ nquisitionis articulus xvij. An consecratio sacramenti valeat facta per non ordinatos ab episcopis. Ad hunc articulum, inquit Philippus, respondeo, ordinationem ministrorum euangelij, iustam esse in ecclesijs nostris, iuxta dicta Pauli ad Titum i. Constituas in vrbibus presbyteros, sicut ordinau i. Ediffere tu Andrea, si potes, quomodo hic locus probet, iustam esse ordinationem in ecclesijs vestris? probate vos prius, esse in vestris ecclesijs aliquos Titos, id est, ordinatos per impositionem manuum presbyterij, vt fuit Titus, non enim aliter fuit Titus Episcopus Cretæ ordinatus, quàm Timotheus Episcopus Ephesi, quem Apostolus dicit ordinatum esse per impositionem manuum presbyterij, id est, plurium episcoporum. hi enim sunt maiores, quàm presbyteri, vt antea docui & probau i, maiores autem non ordinantur à minoribus. Sed, vt sciamus, Paulum fuisse principalem Episcopum Timothei ordinatorem, à quo cum alijs episcopis, vt minimum, duobus, ordinatus fuit, quia dixerat prius, Noli negligere gratiam, quæ in te est: quæ data est tibi per impositionem manuum presbyterij,

Loci scripturæ alieni, vnde Philippus nititur probare ordinationes protestantium. Tit. i. 1. Tim. 4.

repetens

2. Tim. 1.

repetens postea proxima epistola eandem tanquam magni momenti admonitionem de eadem ordinatione, sic ait: Propter quam causam admoneo te, ut resuscites gratiam Dei, quæ est in te per impositionem manuum mearum. Clemens quoque lib. 7. de Constitut. Apostolorum numerans eos, qui ab Apostolis, dum viuerent, fuerunt ordinati episcopi, Timotheum ait ordinatum à Paulo. quod intelligendum esse, ut dixi, idem Paulus interpretatus est, cum dixit in priore quidem epistola, ordinatum Timotheum per impositionem manuum presbyterij: in secunda verò, repetita, ut dixi, eadem admonitione, per impositionem manuum suarum. Tametsi non sum oblitus, interpretatum me esse hunc posteriorem locum de ordinatione Timothei presbyteri in priore libro de hierarchicis ordinationibus: verum boni potius consulendum est, quam reprehendendum, priorem sententiam mutare meliore. Titum quoque scribit Clemens ibidem ordinatum à Paulo, tanquam principali, scilicet cum impositione manuum presbyterij, hoc est, aliorum episcoporum, sicut de Timotheo ex epistola Pauli constat. Dicam ergo iterum: Probate vos protestantes, esse in ecclesijs vestris alios Titos, & Timotheos, id est, ordinatos ab aliquibus successoribus apostolorum per impositionem manuum, ut Timotheus & Titus fuerunt à Paulo apostolo cum alijs episcopis ordinati. Sed pergamus ad alia testimonia, & argumenta Philip. 2. Timoth. 2. Commenda, inquit, hæc fidelibus hominibus, qui sunt idonei ad docendum alios. Quorsum hoc? Quomodo hic locus probat, ordinationem iustam esse in vestris ecclesijs? Non enim loquitur Paulus hic de ordinatione, sed de prædicatione verbi, quæ prius ordinatis committitur. Probate ergo vos, istos fideles homines, & ad docendum idoneos esse eos, qui à magistratu vocantur, & à superintendentibus, qui nullam impositionem manuum episcopi acceperunt, ordinantur. Nos enim, non esse tales, id est, idoneos ad docendum alios in ecclesia, quanuis docti sint, nisi sint presbyteri ab episcopo ordinati, inde probamus, quòd

2. Tim. 2.

quòd presbyteros vocat Apostolus doctores, cum ait: Et quosdam quidem posuit Deus in ecclesia, primum apostolos, secundò prophetas, tertio doctores, ut scilicet admoneamur, non conuenire vllis nomen & officium doctoris in ecclesia Dei, nisi presbyteri sint, qui sunt infra episcopos successores Apostolorum, ut sunt presbyteri successores lxx. discipulorum. Vnde Clemens Rom. libro 2. de Constitut. apostol. presbyteros ait esse doctores cognitionis Dei. & cum eos ordinat episcopus, hac oratione apostolicæ traditionis utitur: Hac prouidentia, Domine, apostolis filij tui doctores fidei comites addidisti, quibus illi orbem totum secundis prædicationibus impleuerunt. Huiusmodi doctores verbi Dei, qui sint ab episcopo ordinati, cum protestantes non habeant, consequens necessariò est, non habere eos legitimos, & fideles, atque idoneos ministros verbi Dei, sed potius alienos, aduentitios, falsos, & fictos, atque ut Græcè vocem, *αυτοκλήτοις & αυτοχρηστονίτοις*, hoc est, à se vocatos & ordinatos, id est, à nullo. in vestros enim ministros quadrant, quæ beatus Cyprianus in libro de vnitae ecclesiæ scripsit: Hinc sunt, inquit, qui se vltro sine diuina dispositione præficiunt: qui se præpositos sine vlla ordinationis lege constituunt: qui, nemine episcopatum dante, episcopi sibi nomen assumunt, sedentes in pestilentiae cathedra pestes, & lues fidei, serpentis ore fallaces, & corrumpendæ veritatis artifices, venena lethalia linguis pestiferis euomentes, quorum sermo ut cancer serpit. Si hæc beatus martyr Cyprianus de ijs dixit, quos pseudoepiscopi, id est, episcopi heretici aut schismatici, ab vnitae ecclesiæ abscissi, ordinabant: quid de ijs dixisset, quos non episcopi heretici aut schismatici, quod minus scelestum & sacrilegum esset, sed laici meri ordinant? Sed videamus reliqua Philippi argumenta ad probandum, iustam esse ordinationem in ecclesijs protestantium. Neque dubium, inquit, est, filium Dei & conseruatorem esse ministerij euangelici, & in ministerio efficacem, vbicunq; est coetus rectè docens euangelium, iuxta dictum, Sedet ad

Qui sint legitimi ministri verbi.

Presbyteri doctores notitiæ dei, & episcoporum adiutores.

Quales sint ministri verbi apud protestantes.

Cyprianus martyr de falsis verbi ministris.

Aliud argumentum Philippi pro laicis ordinationibus.

dextram æterni patris, dans dona hominibus, pastores, & doctores. Vera hæc sunt, Andrea, sed non conueniunt vobis: aut si vobis conuenire contenditis, probate prius esse apud vos coetum rectè docentium euangelium. Hoc enim neque Philippus probauit, quia neque probare potuit, neque vos probare potestis. Nos verò contrà vno verbo, ad quod respondere nūquàm potuistis, nec vnquàm poteritis, planè probamus, non docere vos rectè euangelium, neq; (vt Apostolus ait) rectè tractare verbum veritatis: quia præterid, quod patres & maiores vestri à principio acceperunt, euangelizauit vobis Martinus Luterus. is enim fecit contra præceptum beati Ioannis, vt quod ab initio audistis, non maneat in vobis. Deindè quomodo potestis rectè docere euangelium, qui ordinaros ab episcopo non habetis? hi enim sunt ministri ac doctores verbi Dei secundū apostolicā traditionem. Dat quidē Dominus, sedens ad dextrā Dei, dona hominibus, pastores, & doctores, vt Philippus dicit: at non dat vobis, Andrea, quia dat per impositionē manū episcopi: episcoporū verò, qui per impositionē manū pluriū episcoporū ordinantur, quos cū non habeatis, consequens necessariò est, vt nec ordinaros ab episcopo habeatis. Citat præterea Philippus aliud testimoniū ex scriptura, quo sic probat suam ordinationem, sicut hætenus probauit. & Ioannes inquit c. 15. Ego sum vitis, & vos palmites: qui manet in me, & ego in eo, hic fert fructum multum. Sanè quidem, si (vt idem Ioannes in epistola sua I. scripsit) in vobis permansisset, quod ab initio audistis, & vos in filio & in patre maneretis: at quia non permansit, nō manetis vos in eo, nec ille in vobis. ac proindè tanquàm palmites non ferentes fructum, abscissi estis. Quandiū verò estis abscissi, & originem vnitatis ecclesiæ non tenetis, ordinationem iustam habere non potestis. Addit deindè Philippus: Tenebant partem ministerij pontifices & Pharisei in Iudæa per tyrannidem, videlicet circuncisionem, doctrinam verò & sacrificia corrumpabant: interea tamen Deus efficax erat voce doctrine, quam sona-

2. Tim. 2.

1. Ioan. 2.

Aliud argu-
mentū Phi-
lippi, dignū
co.
Ioan. 15.

1. Ioan. 2.

sonabat vera ecclesia, Zacharias, Simeon, Elisabeth, Anna, Maria, & similes: ità nunc Pontificij retinent baptismum, doctrinam verò & cœnam Domini horribiliter corrumpunt. Sed doctrinam euangelij incorruptam, & vsum sacramenti institutum ecclesiæ nostræ retinent. in his adest filius Dei, & est efficax in ministerio instituto, sicut inquit, Ego sum vitis, & vos palmites. qui manet in me, & ego in eo, hic fert fructum multum. Hætenus Philippus. Nos comparat cum Pontificibus & Phariseis: & quos Luterus docuit, id est, cunctos protestantes, comparat cum Zacharia, Simeone, Elisabeth, Anna, Maria, & similibus. Si aptè nos pontificios similes fecit Philippus pontificum & Phariseorum, & vos protestantes similes Zachariæ, Simeonis, Elisabeth, Annæ, Mariæ, & similibus: ostendite Zachariam, Simeonem, Elisabeth, Annam, Mariam, & similes non honorasse Pontifices illos suos: nec eis paruisse: neque seruasse quod Dominus præcepit, inquit: Super cathedram Moisis sederunt Scribæ & Pharisei: quæcunque dixerint vobis, facite: quæ autem faciunt, nolite facere. aut si hoc ostendere non potestis, vos ipsos potiùs vester Philippus coarguit, qui nostros Pontifices non honoratis: nec eis obeditis, sicut illi, quorum vos similes esse fingitis, qui suos pontifices honorarunt, eisque obediêrunt. immò vide Andrea, quid beatus Cyprianus scripserit libro I. epist. 3. in alios vestri similes: Quauis, Domino iam crucifixo, sacrilegi, & impij, & cruenti illi esse cœpissent, nec iam quicquam de sacerdotali honore & authoritate retinerent, tamen ipsum quauis inane nomen, & vmbra quendam sacerdotis cogitans Paulus, Nesciebam, inquit, fratres, quia Pontifex est: scriptum enim est, Principi plebis tuæ non maledices. Immò, vt Photius Constantinop. in responsis ad Amphilochem archiepiscopum Cyzici ait, hunc locum interpretans, siue ille signum ferret, vnde agnosceretur, siue non, cū hoc Paulus dixit, non maledixit illi. hoc enim illi precatus est, vt à Deo

Ioan. 15.

Matth. 23.

Philippus
dum prote-
stantiū or-
dinationes
& ministe-
rium defen-
dere vult,
magis co-
arguit.

Act. 23.

Argumen-
tis Phi-
lippi & scri-
pturis ab eo
citatis pla-
nè conuin-
citur, falsas
& supposi-
tione esse mi-
nistorum
protestanti-
um ordina-
tiones.

Philippus
in menda-
cio impu-
dèti depræ-
hensus.

percussus, sic demùm respisceret. Hæc sunt argumenta & scripturæ, quibus Philippus Melanchthon non solum non probavit iustam esse ordinationem à magistro suo Martino Lutero contra scripturam sacram, & omnes sacros canones, & ecclesiarum omnium cuncti orbis consuetudinem introductam, sed potius eisdem argumentis & scripturis planè conuincitur, falsam & suppositam esse. Postremò, Scio autem, inquit, atrociter declamare Pontificios, non fieri consecrationem ab ijs, qui non fuerint ordinati ab episcopo: deindè, non esse episcopos nisi confirmatos à Romano episcopo: hæc *παροχλία* papistica refutatur etiam exemplo Orientalium ecclesiarum, quarum extat epistola in libro 5. Theodoret. in qua scribunt, non oportere peti confirmationem à Romano episcopo, sed satis esse electionem fieri ab ecclesia eius loci, adhibito vicino episcopo vno, vel pluribus, iuxta Synodi Nicenæ decretum. In magno & impudenti mendacio deprehensus est hic Philippus. paulò enim antè recitatum est testimonium ex epistola Synodi Constantinop. libro 5. Theodoret. cap. 9. ubi Synodus Constantinop. Damasum episcopum Roman. obsecrat, vt ordinationem Flauiani episcopi Antiochiæ, & Cyrilli episcopi Hieros. canonicè factas approbet. Rursus in eodem libro 5. c. 23. scribit idem Theod. successisse Antiochiæ magno Meletio Flavianum, sed per vim eius sedem occupare Euagrium voluisse, quem solus Paulinus episcopus creauerat, multis canonibus, vt ait Theodoretus, præteritis. nã non permittunt, inquit, hi morituro suffectione: ac cunctos puinciæ iubent conuocari episcopos, creariq; vetant vllum, nisi tribus episcopis præsentibus. Deindè cum Imperator sæpè ab ijs, qui Euagrio contra Flavianum fauebant, interpellatus, Flauiano iuberet venire Constantinopolim, & indè Romam proficisci, (querebantur enim de Imperatore, vt Theodor. narrat, Damasus & successor eius Syricius, & huius Anastasius, quòd ijs, qui in Christi leges auderent, impune esset) & cum rursus accersitum, & recusantem cogere cœpisset, tunc, inquit, sapientissimus Flauia-

Flavianus cõsueta libertate vsus, Si qui, Imperator, fidem meam culpant, tanquam peruersam, siue aiunt pontificatu indignam vitam meam, ipsis vtar accusatoribus meis iudicibus, & stabo sententia illorum, quamcunque tulerint. Sin disceptatio est de solio & præsentia, nec ego iudicium moror: neque cum volentibus vsurpare dimicabo: sed recedam, meq; præfulatu abdicabo. Quare tu Imperator solium Antiochiæ committe, cuicumque libuerit. Tum Imperator admiratus, inquit Theod. eius fortitudinem ac sapientiã, in patriam ipsum reuerti, & commissam pascere ecclesiam iubet. Hoc fortassis interpretatus est Philippus perindè esse, vt si iudicatum esset hic, non oportere peti confirmationem ab episcopo Rom. Sed videamus quæ sequuntur in Theod. Ac multo sanè tempore post eadem, inquit, rursus ad Imperatorem Romæ accusationes episcoporum delatæ sunt, quòd Flavianum ferret, nec eius tyrannidem opprimeret: ibi Imperator, quod tyrannidis genus, dicere eos iubet, dicens se esse Flavianum, seque illius defensorem fuisse. cumq; illi dicerent, se non posse de ea re in ius vocare Imperatorem, Imperator eos hortabatur, vt deinceps coniungerent ecclesias: & contentiones ponerent, stultasque lites extinguerent. Nam Paulinum dudum mortuum, ac Euagrium non peruenisse vera via ad præfulatum: tum cunctas Orientales ecclesias Flauiani præfulatum defendere: præterque has habere etiã coniunctas, communicantesque omnes Asiaticas, & Ponticas, atque etiam Thracicas. quin toti Illyrico persuasum esse, vniuerso Orienti præsidere Flavianum. Hanc epistolam Imperatoris ad Romanum episcopum, Philippus epistolam Orientalium vocasse videtur: sed parum refert, lapsum esse hic. Illud, quod sequitur, magis refert, non intellexisse, vel potius malitiosè Philippum dissimulasse, & inuertisse. Hac monitione, inquit, admissa, promittunt occidentales episcopi, deposituros se inimicitias, & si legationem mitteret Flavianus, audituros. Sequitur: Misit igitur diuinus Flavianus Romam laudatos episcopos

Quomodo
redarguitur
Philippus
ex epistola,
quam cita-
uit.

scopos quosdam, itemque presbyteros ac diaconos: horum omnium erat princeps Acacius, curam Berrhoeę in Syria fortitus, omnibus in terrę marisque locis celeberrimus. hic vnā cum alijs profectus Romam, longas istas inimicitias post annos decem & septem sustulit, & pacem confert ecclesijs. quo cognito, & Aegyptij, deleto odio, concordiam sunt amplexi. Haftenus Theodoret. Quomodo hoc exemplo ecclesiarum Orientalium refutatur *κακοζήλια* Papistica, vt ait Philippus, si Flavianus episcopus Antiochię, quę caput Orientalium ecclesiarum est, cui Romam ire, semel & iterum Imperator iusserat, tandē misit nomine suo episcopos probatissimos, presbyteros, & diaconos? aut quorsum illos misisse existimandum est, nisi vt causam & ordinationem suam episcopo Romano probaret? eiusque approbationem, pace ecclesiarū composita, ferret? Cur autem Imperator Flauiano iussisset Romā proficisci, quādō canonicē alioquē ordinatus, cuncta ecclesia assentiente, vt synodus Constantinop. in epistola ad Damasum testata est, cum Euagrio malē ordinato, de sede Antiochena contendebat, nisi causam eius ad episcopum Romanum pertinere iudicasset? aut cur ad extremū Flavianus post tam diurnam recusationem proficiscendi, aut mittendi Romā, tandē laudatos episcopos, presbyteros, ac diaconos, & cum eis celeberrimum Acacium episcopū Berrhoeensem Romā misisset, presertim Paulino, & Euagrio aduersarijs iam mortuis, nisi se aliquid episcopo Romano debere agnouisset? cur itē Aegypti episcopi vnā cum Romanis infensi fuissent Flauiano, eiusque communionem pariter vitassent, nisi aliquid officij debiti in episcopum Romanū, in Flauiano ab Aegyptijs desideratum esset? Si ergō placuit Philippo, & placet protestantibus, sequi & imitari Flavianum, id est, ecclesias Orientales in Flauiano earum capite, cum noluit Romā proficisci, aut mittere: cur non placuit illi, aut placet istis, sequi & imitari eundem Flavianum, cum tandē misit, & pacem ab episcopo Romano petijt? Si haftenus placuit *κακοζήλια*, id est, imita-

tiq

tio mali exempli, placeat deinceps *καλοζήλια*, id est, imitatio boni. dicit enim Philippus exemplo ecclesiarum Orientalium refutari *κακοζήλια* Papisticam. Nos contrā docemus, exemplo earundem ecclesiarum conuinci vestram *κακόζηλον* duritiam: siquidem imitari lapsum Flavianum vultis, sequi correctum & emendatum non vultis: non vultis, inquam, agnoscere patrem vestrum, vt ille tandē post annos decem & septem agnouit: id quod impudentissimum Philippi mendacium palam coarguit. finxit enim scripsisse ecclesias Orientales, non oportere peti confirmationem à Romano episcopo, de quo ne verbum quidem in toto quinto libro Theodreti, quem ille citat, legitur, nec vspiam aliās. Solitum verò fuisse, vt episcopus Romanus secundum Apostolicam traditionem, ordinatione episcoporum totius Orientis confirmaret, testis est epistola Leonis Magni ad Anastasiū archiepiscopum Thessalonicensem, & vicarium suum. Testis item epistola Synodica Sophronij archiepiscopi Hierosolymit. ad Honorium pontificem, de qua paulò post commodiore loco dicam. Testis præterea epistola Ioannis patriarchę Constantinopolitani ad episcopum Romanum Constantinum natione Syrum, cui successit Gregorius secundus. Accedit etiam testimonium Agathonis Chartophylacis, & protonotarij ecclesię Cōstantinopolitanę. Sed Philippus, & qui eum sequuntur, non possunt, nisi mentiando, defendere mendacia.

Selneccerus verò ordinationes confessionistarū quàm ridiculas faciat, & quemadmodum eas verbis suis, cum probare vult, vel maximè refellat, quiuis, parum licet acutus, intelligere potest. sic enim in Analecto suo, tractatu 3. de fide & sacramētis, cap. de erroribus in ordinatione, scripsit: Nos, omisis his, ordinationis ritum retinemus cum impositione manuum, quę à maioribus accepta, signum est rei ad cultum Dei destinatę, sicut pecudes ordinabantur hoc ritu, vt fierent victimę, Exod. 29. Et sicut Iacob benedicit hoc ritu

Qui sint testes, solitum fuisse ordinationes episcoporum totius Orientis ab episcopo Rom. confirmari.

Exempla Protestan-

filijs

tiū ad pro-
bandū suas
ordinatio-
nes, quibus
maximè re-
felluntur.

Exo. 29.

Heb. 10.

1. Cor. 11.

filijs Ioseph, & Christus pueris. Hæc iste. Confitetur, per impositionem manuum fieri ordinationem, sed à quibus fiat impositio manuum, (fit enim à laicis) quia non ausus est scribere, dissimulat nobis: sat̄s enim esse visum est, si ij ipsi scirent, ad quos decipiēdos scripsit. Sicut pecudes, inquit, ordinabantur hoc ritu Exo. 29. Omittamus, quòd ordinari pecudes nouo genere loquendi dicit. queramus, à quibus ordinabantur pecudes Exod. 29. vt fierent victimæ, quandò ità placet loqui? nempè ab Aaron & filijs eius, qui manus super victimam imponebant: sic enim scriptū est in ipso illo capite citatō. Queramus rursùs, quandoquidem vmbra habebat lex futurorum bonorum, non ipsam imaginem rerum: quos nunc habetis vos, typo olim Aaronis & filiorum eius expressos? qui super hostiam ad altare, cuius illa vetus vmbra erat, manus imponant, sicut nos imponimus in nostris ecclesijs, vt à sanctis apostolis nobis traditum est, cuius traditionis testis est consuetudo omnium ecclesiarum, quam vobis obijcimus, vt nos exemplo suo Paulus apostolus obijcere docuit: Nos, inquit, talem consuetudinem non habemus, nec ecclesiæ Dei. Lustrate ergò omnes ecclesias Latinorum per cunctum Occidentem, vt videatis quemadmodum super hostiam ad altare offerendam imponant manus sacerdotes, cum imponunt super calicem. dicat, inquam, Selneccerus iste, quos nunc habeant protestantes in Aarone & filijs eius antea figuratos? dicet fortasè, ministros. Sed dicat rursùs, quis eos in hoc loco tanquam in Aarone & filijs eius figuratos posuit? an non Luterus presbyter tantum? at si episcopum à presbytero differre nō putatis, quæ est vestra hæretica opinio, quomodò Aaron & filij eius, quos figuras facitis ministrorū vestrorum, differrebant? aut quomodò possunt non differre, quos diuersæ figuræ repræsentabant: Etenim si vmbrae differentes erāt, & vmbra- rum imagines necessè est differentes esse: Aaron autem & Moises figuram episcoporum gerebant, vt S. Anacletus in epist. 3. & Damasus epist. 4. testantur: filij verò Aaronis, presbytero-

byterorum. Secundum exemplum impositionis manuum, & sicut Iacob, inquit, benedicit hoc ritu filijs Ioseph. Si illud in figura factum est, quod non negabit iste, nè Apostolo contradicat, qui ait: Hæc autē in figura facta sunt nostrī, quod non tantum de illis, quæ commemorauerat, intelligi voluit, sed de ceteris eiusmodi: consequens est, vt sint aliqui in ecclesia, qui tanquam Iacob quidam spiritualis, filijs & Ioseph, & suis spiritualibus benedicant. Sed quinam erunt isti apud protestantes? ministri, inquit Selneccerus. Ministri igitur tanquam patres, benedicunt per impositionem manuum filijs suis, eisdemque filijs Ioseph, sicut dixit Iacob ad Ioseph, Filij tui, mei erunt. Huiusmodi autem benedictio, ordinatio est. de ordinatione enim loquitur Selneccerus. at filij infra patres sunt in ordinatione, quia minor à maiore benedicitur: quare non est vnus ordo patrum & filiorum. Quomodò ergò ait Selneccerus, fieri apud protestantes ordinationem cum impositione manuum, sicut Iacob benedixit filijs Ioseph? cum apud ipsos non distinguantur ordinatores gradu & dignitate ab ordinatis? non enim episcopum, cuius est ordinare, à presbyteris distinguunt. Vos igitur protestantes, vestri etiam Selnecceri testimonio & sententia, filios Ioseph factos filios Iacob secundum spiritum per impositionem manuum & benedictionem, habere minimè potestis, quia Iacob eorum patrem non habetis: presbyteros, inquam, non potestis habere, quia non habetis episcopum, qui eorum pater est, eosque generat per impositionem manuum suarum, & per orationem consecratoriae benedictionis, quam Dionysius Areopagita *ἐπίκλησιν ἱεροποιῶν* vocat. Apud nos itaque fit per ordinationem, sicut Apostolus ait, augmentum corporis Christi, quod est ecclesia, quia non deest Iacob, qui vt maior benedicat filijs Ioseph, quod augmentum significat, vnde Clemens Romanus in oratione quæ ad ordinationem presbyterorum ab episcopo ordinatore adhibetur: Et nunc, inquit, respice super ecclesiam tuam sanctam, & auge eam. Tertium exem-

Secundum
exemplum.
Gene. 48.

1. Cor. 10.

Testimonio
Selnecceri
Confessio-
nis Augu-
stani nō ha-
bent Prote-
stātes ordi-
nationem
presbyte-
rorum.

1. Tim. 4.
Eph. 4.Tertium
exemplum.

X plum

plum attulit Selneccerus: Et sicut CHRISTVS, inquit, benedixit pueris. Sed agè iam, si sic vos ordinatis, necessè est esse apud vos, qui sint loco CHRISTI, qui tanquàm maiores imponant manus, & benedicant pueris minoribus. Qui ergò sunt isti loco Christi? apud nos enim episcopi, vt Clemens libro secundo de Constitutionibus Apostolorum ait, imaginem CHRISTI gerunt: vos verò, vt paulò antè dixi, episcopos & presbyteros æquales facitis, & vnius eiusdemque ordinis. Quomodò igitur impositio manuum in ordinationibus ministrorum protestantium, cum benedictione CHRISTI super pueros conuenit? Hæc sunt exempla, quibus Selneccerus dum ordinationes Protestantium probare vult, ità eas labefactat, & imprudens falsitatis coarguit in libro, quem Duci Saxoniae & Landgrauio dedicauit, vt nisi cæci essent protestantes, futurorum ducum errores clarissimè hinc videre possent. nunc verò euenit eis, quod Dominus in euangelio dixit: Cæcus autem si cæco ducatum præstet, ambo in foueam cadunt. Nos igitur ad reuincendos istos argumentationem ex eisdem exemplis conflata, quam nobis iste bonus architectus ministravit, sic vrgeamus: Ritus ordinationis cum impositione manuum, apud protestantes non est, nec esse potest, sicut ordinabantur pecudes, vt fierent victimæ, Exod. 29. neque sicut Iacob benedixit filijs Ioseph, neque sicut Christus pueris: addo etiam, neque sicut facta est impositio manuum super Timotheum, & alias benedictiones cum impositione manuum, quas Selneccerus in scripturis non numerauit hîc: Ergò vestra ordinatio, Protestantes, omni exemplo caret, & tota à vestris ministris & doctoribus conficta est. Sed videamus reliqua istius authoris: post illa enim tria exempla, quasi confirmans illa Apostoli autoritate, subiungit statim: Vndè Paulus epistolæ primæ ad Timotheum capite quarto, Nè negligas donum, siue gratiam, quæ in te est, quæ data est tibi per prophetiam cum impositione manuum presby-

Lucæ 2.

Matth. 15.

Argumēta-
tio exēplis
Selnecceri
contra or-
dinationes
Protestan-
tium con-
ficta.

presbyterij, siue sacerdotij: non intellexit Selneccerus, quid hîc presbyterium significaret, quod non ex Lexicis, quæ ab imperitis etiam augeri solent, sed ex vsu Græcorum authorum discere oportebat, in quo cum parùm tritus & versatus sit, non est mirandum, vim verbi ignorasse. significat ergò, vt antè dixi, non sacerdotium ipsum, sed cœtum presbyterorum, vt ex Theodoro & Theophylacto Græcis authoribus, & interpretibus perspici potest. & Clemens Roman. libro octauo de Constitutionibus Apostolorum in ordinatione presbyteri, *πρεσβυτερίου*, inquit, *παρεστῶτος, καὶ τῶν διακόνων*. id est, presbyteris præsentibus, & diaconis. Et Ignatius in epistola ad Smyrneses, *καὶ τοῖς ἀποστόλοις ὡς πρεσβυτερίῳ ἐκκλησίας*, id est, apostolis tanquàm presbyteris ecclesiæ. immò & Lucas sic vsus est verbo in euangelio & actis apostolorum, licet illic de cœtu presbyterorum non noui, sed veteris testamenti loquatur. Sed nihil refert, eadem est vis verbi. Quare cum de ordinatione Timothei episcopi loquitur hoc loco Apostolus, in ordinatione autem episcopi, manus imponunt episcopi tres, vt minimum, vt canon Apostolorum iubet, qui est postea à sancto Anacleto apostolico pontifice confirmatus, vt alios pontifices taceam, & Synodo magna Nicena: consequens est, vt presbyterium hoc loco plures episcopos significet, qui communi vocabulo presbyteri etiam dicuntur. Exempla igitur ordinationis protestantium ministrorum, à Selneccero commemorata de impositione manuum, non congruunt cum loco Pauli citato, immò ei repugnant. In primo enim exemplo de pecudibus ritu impositionis manuum ordinatis, vt istius more loquar, ordinatores erant Aaron & filij eius. hi enim, Exod. vigesimonono, manus victimis imponebant, ex quibus solius Aaron figuram, vt superiùs dixi, episcoporum gerebat: sicut filij Aaron, presbyterorum minorum. In altero exemplo de Iacob, qui filijs Ioseph benedixit, episcopum quidem vnum presbyteros ordinan-

Quæ vis no-
minis pre-
sbyterij.

Luc. 22.
Act. 22.

Quomodò
exēpla or-
dinationis
Protestan-
tium à Selne-
ccero cōfesi-
onista p-
lata, loco
Pauli de or-
dinatione
Timothei
repugnant.

2. COR. II.

Ordinatio-
nes Prote-
stantiū tan-
quā pro-
fanas nolēs
& impru-
dēs conde-
mnat Sel-
neccerus, &
nostras tā-
quā diui-
nas confir-
mat.

tem figurare poterat Iacob, non autem plures episcopos, episcopum per impositionem manuum ordinantes. Idem dicendum est in tertio. Et ut magis adhuc Selneccerum istum verbo premam, etsi Paulus se imperitum sermone dicit, non tamen ineptum sermone, aut imperitum scientia. Quid autem ineptius esse potest, quā dicere, per impositionem manuum presbyterij, siue sacerdotij? Sacerdotium enim charisma est, non est autem charismatis siue gratiæ habere manus, quæ imponantur, sed hominis habentis eiusmodi charisma. Subiungit deindè Selneccerus: In hoc ritu alunt & defendunt aduersarij multiplices errores, quorum præcipui sunt hi: Primus, inquit, est, nemini licitum esse, ordinare sacerdotes, nisi episcopis. Quod si verò episcopi suo officio verè fungerentur, quis non permetteret ipsis hanc potestatem iure humano? at quia episcopi negligunt munus suum, & sunt idololatræ, & Epicurei, certè videndum est, ut alijs personis idoneis, eruditis, & pijs ordinatio commendetur. Hoc loco Selneccerus, nolens quoquè & imprudens, Deo ità prouidente, qui sapientes compræhendit in astutia sua, ordinationes protestantium tanquā profanas condemnat: ac nostras, tanquā diuinas & ecclesiasticas, probat. Agè ergò, si episcopis nostris officio suo fungentibus potestatem ordinandi sacerdotes, iure humano permitti debere fatetur iste, cùm ordinationē inter sacramenta referant confessionistæ Augustani, sacramentorum verò author & institutor Christus tantum fuerit: sequitur, isto etiam iudice, ut potestas ordinandi iure diuino episcopis conueniat, ergò non poterit iure humano eis adimi, quanuis vsus eiusmodi potestatis interdum interdici possit. Rursus, si iure diuino episcopis nostris officio suo fungentibus potestas ordinandi sacerdotes, istius etiam testimonio, conuenit: igitur ijs, qui non fuerint è numero nostrorum episcoporum, id est, ab episcopis pluribus ordinati, non poterit vlllo iure humano tribui talis potestas. Deindè, si episcopi nostri

stri possunt, cùm officio suo funguntur, sacerdotes ordinare: ergò à Deo hanc potestatem acceperunt: homo enim talem eis potestatem dare non poterat. Rursus, si talem potestatem à Deo acceperunt, quanuis officio suo non fungantur, id est, quanuis prauè viuant, sintque indigni, qui alios ordinent: tamen nè verbum Dei frustretur, quo eis data est potestas, ordinandi erunt ab episcopis sic ordinatis, qui ordinari voluerint: quia episcopus, qui ordinat, non est dominus ordinationis, quam facit, sed minister tantum: & id quidem gratia Dei: Deus verò est, qui per ministerium episcopi ordinat. Quomodò igitur fieri potest, ut propter ministri vitium, potestas Domini ad aliud genus ministrorum humana lege, contra legem diuinam, transferri possit? Sed fingat Selneccerus, videre se omnes episcopos ecclesiæ nostræ Epicureos, ut ei odio nostrī cæco videtur: addat etiam idololatræ esse, quia imagines colunt, quas omnes vestri maiores ab initio Christianæ eorum religionis, piè & sanctè coluerunt, sicut illis ab ecclesia Romana, per apostolum Germaniæ S. Bonifacium primum archiepiscopum Moguntinum, traditum fuit, & sicut omnes ecclesiæ per cunctum Orientem & Occidentem vsque in hodiernum diem colunt: tunc, inquit Selneccerus, videndum est, ut alijs personis idoneis, eruditis, & pijs ordinatio commendetur. Quæro hîc, à quo videndum est, ut ordinatio, quam iste dicit, alijs personis idoneis commendetur? à Deo videndum? an ab homine? Si ab homine, quis dedit homini talem potestatem, ut ius & potestatem ordinandi, ab episcopis à Deo ordinatis, quia mali ministri sint, ad non episcopos, immò ad non ordinatos transferat? quo verbo Dei hoc probatis? qua traditione? quibus patrum & conciliorum testimonij? qua ecclesiarum Dei vetere consuetudine? Si à Deo videndū dicitis, nè vobis auctoritatem Dei sumatis: aut vos consiliarios eius faciatis, dicite, vbi reuelauit vobis Deus hoc vestrum profanum & inauditum genus laicæ ordinationis? & si poeniteret Deum ordinasse episcopos ecclesiæ nostræ,

1. Reg. 26.

quia tales sint, quales vos fingitis, sicut poenituit vnxisse Saulem. An David ausus est manus extendere in Saulem Christum Domini? id est, in potestatem regis lege humana à Deo profectam? minimè. Cur igitur de episcopis, quos Christus charismate spiritus sui vnxit, non idem sentiendum esse putatis, vt scilicet in potestatem, quam eis non lege humana, sed diuina Deus dedit, manus non extendatis? Extendunt enim in eos manus, qui eorum potestatem ordinandi sibi sumere contra legem Dei frustra nituntur. Si vobis, protestantes, nostri episcopi siue propter mores, siue propter religionem, siue propter vtrunque displicebant, cur vicariæ ordinationis successionem in vestris ministris à principio vestræ, id est, Luteranæ disciplinæ non retinuistis? sin, Deo hoc prouidente, non potuistis, nec modò per Dei gratiam vllum episcopum protestantem habetis, quæ causa est, cur saltem quod Bohemi faciunt, in quo cordatiores quàm vos & intelligentiores sibi videntur, non imitamini? Illi enim, dum ab episcopo Catholico ordinationem habere non possunt, quod quidam ex vestris, vt audio, frustra nisi sunt, longè profecti, latenter & simulate, etsi sacrilegè, ad ordinationes episcoporum Catholicorum irreperunt. Sed vobis nunquàm hoc permisit Deus, qui non ministris ab episcopo ordinatis, sed ministris meris laicis digni estis: vt sicut populus, sic & sacerdos. Didicerunt igitur Bohemi ex scriptura, meliùs quàm protestantes, neminem habere posse potestatem ordinandi sacerdotes, nisi episcopum, vt fuit Titus. quod enim illi Paulus scripsit, Reliqui te Cretæ, vt constituas presbyteros per ciuitates, scilicet omnes, hoc enim significat, *κατὰ πόλιν ἐορίσω*, per singulas, inquam, ecclesias, hoc idem scripsit omnibus episcopis. Episcopi ergò est, ordinare sacerdotes. Didicerunt etiam ex scriptura, ordinandum esse episcopum à pluribus episcopis. quod enim de ordinatione episcopi Timothei idem Paulus scripsit, non tantùm propter Timotheum, sed propter omnium episcoporum ordinationem scripsit:

Protestantes digni ministris laicis.

Osc. 4.

Tit. 1.

psit: vt in vniuscuiusque episcopi ordinatione per prophetiam, manus à presbyterio imponantur, id est, ab episcopis orantibus. Sic etiam Paulus & Barnabas, vt Lucas narrat, à prophetis, id est, episcopis, qui sunt, sicut Clemens libro 2. de Constitutionibus Apostol. ait, Prophetæ populorum, qui erant Antiochiæ, per orationem ipsorum prophetarum consecratoriam, quam Paulus in ordinatione Timoth. prophetiam vocat, cum impositione manuum ordinati sunt. Sic enim ait Lucas, Et orantes, imponentesque eis manus, dimiserunt illos. Qui sic ordinati sunt, potestatem habent ordinandi deinceps sacerdotes per omnes ecclesias sibi commissas, sicut de eisdem Paulo & Barnaba scriptum est. postq̄ enim ordinati sunt ab episcopis, qui erant Antiochiæ, inde profecti, cum multos in Antiochia Pisidiæ, Iconij, & Lystræ, & in alijs ciuitatibus ad fidem conuertissent, narrat Lucas, constituisse illis orantes, per singulas ecclesias presbyteros. & paulò post, Et inde, inquit, nauigauerunt Antiochiã, vnde erant traditi gratiæ Dei in opus, quod compleuerunt. hoc addidit Lucas ad admonendum & hortandum episcopos, vt non negligant gratiam, quæ in eis est, quæ data est illis cum impositione manuum, sed eam potiùs suscitant exemplo Pauli & Barnabæ, complentes opus ministerij, ad quod data est, sicut Paulus Timotheum monuit, & hortatus est, & quidem bis, in priori, inquam, & in posteriori epistola. Quòd si hæc non propter Paulum & Barnabam scripta sunt, sed propter eorum successores episcopos, ergò qui non sunt traditi simili gratiæ ab episcopis orantibus cum impositione manuum, sicut illi traditi sunt Antiochiæ, hi non possunt complere opus, quod illi compleuerunt, constituendo per omnes ecclesias presbyteros, sicut idem Paulus Tito iussit. quod enim in epistola ad Titum dixit *κατὰ πόλιν* infinite, dixit Lucas in actis *κατ' ἐκκλησίαν* similiter infinite, quod rectè interpretes vertit per singulas ecclesias. Haftenùs de primo errore: non persequar reliquos, quos multo faciliùs refutare & au-

Episcopi
Prophetæ
populorū.

Act. 14.

Act. 14.

& authorem redarguere possem, si hoc mihi propositum fuisset.

Satis iam, ut opinor, caput xiiiij. disputationis Andreae confutatum est: & quod in eo negat, probatum, ad episcopum scilicet pertinere ius vocandi & ordinandi ministros ecclesiae. In quo quidem capite debuerat Andreas ad ea respondere, quae ego libro secundo de Hierarchicis ordinationibus ministrorum, capite item xiiiij. scripseram. quod ita à me, quasi diuinante, tunc scriptum est, ut totum ad confutationem capituli xiiiij. disputationis Andreae, quae in academia Lipsica postea habenda erat, pertineret. Quod quidem si Andreas legerat, non debuit dissimulare, qui in ipsa libelli sui inscriptione profiteretur, ad praecipua argumenta cuidam Francisco Turriano respondere, non dissimulando & silendo, se magis victum fateretur, praesertim cum meum caput eodem numero, quo suum, notatum esset: utrunque enim est quartumdecimum, quod non casu euenisse crediderim, sed Dei nutu & consilio, quo magis appareret istius scriptoris & disputatoris in scribendo & disputando inertia, qui nec aliena refellat, neque sua probet: immò se passim feriat, quippe qui testes contra se citet. Reperam ergò illud hinc eisdem verbis, ut si in libris meis, quibus se respondere dicit, non legit, cogatur saltem hinc legere: ut nihil se ad illud, sicut nec ad reliqua, respondisse agnoscat, & erubescat.

Videamus igitur, quid in electione ministrorum ecclesiae ex autoritate diuina, beato Cypriano teste & interprete, descendat. Scilicet descendit ex diuina autoritate, quod ait beatus martyr, faciendum esse in ordinatione sacerdotum, ut plebe praesente, sicut idem in libro 1. epistola 4. ait, vel detegantur malorum crimina, vel bonorum merita predicentur: & sit ordinatio iusta & legitima, quae omnium suffragio & iudicio fuerit examinata. At hoc ipsum quidem, in nostrorum sacerdotum ordinationibus, usque in hodiernum diem solenni ritu seruatur. Apud nos enim publicè, & solenni ritu

serua.

seruatur. Apud nos enim publicè, & solenni ac stato tempore, & in templo, quò omnes conueniunt, fiunt ordinationes, nè lateat ordinatio: & si quid sit, quod ordinare vetet, ut prodi possit ab eo, qui sciat. Immò etiam iussu episcopi edicit diaconus, ut si quis habeat aliquid, quod obijciendum putet, obijciat. Quis iam non intelligit, hoc esse, quod beatus Cyprianus ait, plebe praesente sub omnium oculis deligi, ut dignus atque idoneus publico iudicio atque testimonio comprobetur? Hoc ergò est, quod ex diuina autoritate descendit: quod Apostolus quoquè de eo, qui ordinandus est sacerdos, oportere ait, ut habeat bonum testimonium etiam ab ijs, qui foris sunt, ut non in opprobrium incidat & laqueum diaboli. Quod perindè est, quasi dicat, oportere ut habeat bonum testimonium non solum à fratribus, ad quorum consummationem in opus ministerij ad edificationem corporis Christi ordinatur, sed etiam ab ijs, qui foris sunt, nè blasphemetur inter gentes nomen Dei propter eum: id quod studet & machinatur diabolus: hoc est enim incidere in opprobrium & laqueum diaboli. In ecclesia itaque nostra non facit populus sacerdotes suos, neque suos creat patres, sed accipit creatos à Deo, contra atque Lutherani, qui ut Sichimita illi Abimelech, sic ipsi suos Abimelech, id est, patres suos (Abimelech enim patrem meum declarat) creant, quod est portenti instar, & contra canonem Cypriani, quem iactant, quem authores Centuriarum Ecclesiasticae historiae, non male inter Canones Apostolorum in Centuria prima retulerunt: utinam tam benè intellexissent, ut secundum eum docerent, neque populum, neque magistratus, neque principes seculi ecclesiasticas potestates creare, & ad ministerium verbi & sacramentorum vocare. Harum enim vocatio, creatio diuina est, non humana, ut est potestatis secularis creatio, de qua beatus Petrus dixit: Subiecti estote omni humanae creationi, siue, ut vetus interpretes vertit, creaturae. Subiungit deinde potestates humanae creationis: Siue, inquit,

Y regi

quod Cyprianus ait fieri debere. Et quid in ordinatione ex autoritate Dei descendat, auctore Cypriano, quem Protestantes testem contra se citant. 1. Tim. 3.

Eph. 4.

Rom. 2.

Iud. 9. Professores noui Sichimita in creandis suis ministris. Ministri Protestantium noui Abimelech.

1. Pet. 2. Potestates ecclesiasticae diuinae creationis.

Cap. xiiiij. ex lib. 2. de Hierarchicis ordinationibus ministrorum eccl.

Quomodo in nostris ordinationibus fiat

Num. 20.

Exod. 18.

Osee 8.

3. Reg. 12.
3. Reg. 11.

regi quasi præcellenti, siue ducibus tanquam ab eo missis. Ac Cyprianus quidem, quem Luterani aduersus nos producant, clarè docuit, vocationem & creationem sacerdotum, diuinam esse, neque nisi à potestate ecclesiastica fieri. Sic enim ait: In Numeris Mosi præcepit Dominus, dicens: Præhende Aaron fratrem tuum, & Eleazar filium eius: & impones eos in monte coram omni synagoga: & exue Aaron stolam eius, & indue Eleazarum filium eius, & Aaron appositus moriatur illic. Deindè subiungit Cyprianus: Coram omni synagoga iubet Deus constitui sacerdotem, id est, instruit & ostendit ordinationes sacerdotales non nisi sub populi assistentis conscientia fieri oportere. At Moses non ad politiam secularem, sed ad hierarchiam legis pertinebat, quippe qui, vt diuinus Dionysius in ecclesiastica Hierarchia scribit, primus mystes, id est, princeps, magister ac dux hierarcharum legis fuit. Is etiam erat populo iuxta consilium Iethro in ijs, quæ ad Deum pertinebant, vt ostenderet ei cæremonias & cultum Dei, & viam, per quam ingredi deberent. Non igitur ad principes laicos, sed ad principes ecclesiasticæ hierarchiæ, cuius illa vetus Mosaica vmbra fuit, pertinet sacerdotes creare, conuocata plebe, nè quis (inquit Cyprianus) ad altaris ministerium, vel ad sacerdotalem locum indignus obreperet. Hęc est iusta & legitima ordinatio, & quæ Deo placet, fatemur. Illa enim (inquit idem Cyprianus) quæ non veniunt ex legitima ac iusta ordinatione, displicent Deo. Quod ipse (inquit) Deus manifestat, per Oseam prophetam dicens: Sibimet ipsi regem constituerunt, & non per me. Hoc dicit Propheta de Ieroboam, qui tametsi non fuit iuste ac legitime factus rex, neque Deo annuente, vt ait beatus Cyrillus, fuit tamen rex: fuitque eius potestas regalis à Deo concessa & permessa secundum legem hominum. Vnde Dominus: A me, inquit, factum est hoc verbum. Et Salomoni post idololatriam dixit, Scindam regnum tuum, & dabo illud seruo tuo.

Quarè

Quarè vel ex hoc exemplo, quod beatus Cyprianus commemorauit hęc, intelligere debuerunt Luterani & Caluini, similiter ordinationes sacerdotum sine consensu plebis expresso, aut tacito, non irritas esse, vt ipsi falsò tradunt, tametsi fideli plebe repugnante, Deo displiceant, vt vel ex canone apostolorum trigesimo sexto intelligere licet, quo cautum est, vt si quis factus episcopus, aut presbyter, aut diaconus, non fuerit à populo admissus, idque non sua culpa, sed populi vitio, sit ille quidem episcopus, presbyter, aut diaconus, clerici verò illius ecclesiæ excommunicentur, quia non fuerunt, inquit, correctores populi inobedientis. Non igitur ex assensu populi pendet rata ordinationis authoritas. Quemadmodum enim ex populi assensu pendeat, qui non potest propriè eligere, id est, dare electione sua potestatem electo? Sicut canone 13. Laodicensis Conc. decretum est, nè turbis electiones facere permittatur. Quem Canonem malè Caluinus in suis institut. cap. 8. art. 63. interpretatus est, idcirco sancitum esse, quòd rarò, inquit, eueniat, vt tot capita vno sensu rem aliquam benè componant. Verùm huic periculo, inquit, adhibitum erat optimum remedium. Primùm enim soli clerici eligebant: quem elegerant, offerebant magistratui, vel senatui, ac primoribus: illi habita deliberatione, electionem, si iusta videbatur, consignabant: sin minùs, eligebant alium, quem magis probarent: tum ad multitudinem res deferre batur. Deindè subiungit: Quæ tametsi præiudicijs illis non alligaretur, minùs tamen tumultuari poterat. Sic igitur intellexit Caluinus, vetari multitudinem à Concilio Laodicensi, nè ecclesiasticos ministros eligat, non quidem quia non possit, sed quia non sine tumultu facere soleat: Itaque electiones ministrorum ecclesiasticorum, & à magistratibus confirmari, & populo non approbante, irritas fieri. Quam sententiam non aduertit iste magister & dux cæcorum Caluinus, satis vel illis ipsis scripturis refelli, quas beatus martyr Cyprianus in illa ipsa epistola ter-

De Canone
Synodi Laodicensis
præcipue exposito
à Caluino.

Y 2 tia

tia libri primi recitat, quam idem Calvinus pro testimonio sententiæ suæ producit: vt nos paulò antè demonsttrauimus. Hoc ergò, quod Synodus Laodicensis decreuit, prauè ab istis expositum, clarissimè alia Synodus Braccharenfis sub beato Martino episcopo Braccharenfi confirmauit. Non licet, inquit, populo electionem facere eorum, qui ad sacerdotium promouentur: sed in iudicio episcoporum est, vt eum, qui ordinandus est, probent, si in sermone, & fide, & vita spiritali edoctus sit. Multa alia in eandem sententiam relata sunt à Gratiano inter decreta dist. 63. quæ breuitatis causa prætermittenda esse iudicauit.

Quæ Clemens Rom. de ordinationibus scripserit, quæ in Protestantibus quadrant.

Numer. 16. 2. Paral. 26.

Illa tamen non prætermittam, quæ Clemens Romanus in persona apostolorum libro octauo, postquam de legitimis ac canonicis ordinationibus disseruit, aduersus eos scripsit, qui audent ecclesiasticos ordines ac gradus sine auctoritate Dei constituere. Interpretabor Latinè: Sed quia, inquit, plerique negligenter hoc curandum esse putauerunt, & ordinem confundere, ac ordinationem cuiusque mouere, ac mutare non dubitant, honores non collatos dignitatesque vsurpando, sibi que per vim potestatem sumendo ea dandi alijs, quæ dare ipsi non possunt: ex quo fit, vt Deum iritent, sicut Coritæ & Ozias, qui præter dignitatem, ac sine auctoritate Dei, in pontificatum inuaserunt: ex quibus illi quidem igni arserunt, hic verò lepra in fronte affectus est: iritent præterea Christum Iesum, qui hæc disposuit ac constituit: ac etiam contristent spiritum sanctum, cuius testimonio auctoritatem derogant: Idcirco ratio & necessitas postulat, vt de hoc moneamus, quippe qui ijs, qui talia committunt, periculum impendère præuideamus: negligi etiam sacrificia, & gratiarum actiones, quòd ab illis adhibeantur, à quibus fas non est, qui ludicram, iocularemque putant honorem, dignitatemque pontificalem, quæ quidem imitationem habet magni pontificis Iesu Christi regis nostri. Iam enim nonnulli de

de recta deflexi, vanitatem suam sequuntur.

Hæc Clemens, quæ in Luteranos ac Calvinianos iurè & meritò conueniunt. Hi enim sacerdotes ac iudices synagogæ suæ, suos, inquam, Abimelech, sine auctoritate Dei vocant ac ordinant. Hi cum ad se pontificatum, vt noui Coritæ, rapiunt, Christum iritent, qui per apostolos suos ecclesiasticam hierarchiam diuino ordine disposuit: hi spiritus sancti testimonium improbant, quod filio Dei perhibuit, cum vox paterna, spiritu sancto teste, illū audire iussit, sicut Moyses prophetauerat: sacrificia & diuinas preces contemnunt, cum ab illis hæc administrari iubent, à quibus non licet: Hi dignitatem ipsam sacerdotij, quæ Christum sacerdotem magnum super domum Dei, sicut apostolus ait, repræsentat, pro ludo & ioco habent, quibus iudicium, sicut scriptum est, iam olim non cessat, & perditio eorum non dormitat. Ex his ergò, quæ Clemens Rom. in persona apostolorum secundum propheticum sermonem & Christi institutionem scripsit, extitit ille Canon apostolorum 31. Si quis episcopus opera magistratus secularis ecclesiam obtinuerit, deponatur, & excommunicetur. Hinc quoque fluxit anathematismus Synodi Tridentinæ in sacramento Ordinis: Si quis, inquit, dixerit, ordines ab episcopis collatos, sine populi vel potestatis secularis consensu aut vocatione, irritos esse, aut eos, qui neque ab ecclesiastica & canonica potestate ritè ordinati, neque missi sunt, sed aliundè veniunt, legitimos esse verbi & sacramentorum ministros, anathema sit.

Matth. 17.
Deut. 18.

Heb. 10.
2. Pet. 2.

De reliquijs Ecclesiæ, quas nobis Protestantes concedunt, multiplex earum confutatio secundum scripturas, & quemadmodum Donatistas imitentur, & sibi variè repugnent.

Hactenùs de iure vocandi & ordinandi ministros ecclesiæ. Sequitur, vt videamus, cuiusmodi sint, & qualia, id est, quàm futilia & falsa, & authorem suum redarguentia, quæ Andreas doctor Theologus confessionis Augustanæ, & academię Lipsicę patronus, ad ea respondet, quæ à quodam Francisco Turriano, vt ille ait, emissa sunt. Deindè repetemus nos summatim, quantum satis esse videbitur, quæ in duobus libris meis ex scripturis sanctis deprompta dissimulauit: ad quæ, satis silentio suo conuincitur, quod respondere posset, habuisse nihil. Ait igitur cap. xx. disputationis suæ Andreas: Neque difficile est, constituto eo, quod in hac quæstione est principale, nimirum ius vocandi & ordinandi ministros, propriè ad vniuersam ecclesiam pertinere, & non esse certo aliquo loco & certis personis alligatum, ad ea respondere, quæ contra ordinationem, quæ fit ab ecclesijs repurgatis, recens à quodam Francisco Turriano, pontificiorum cantilenam in hac controuersia repetente, sunt emissa. Deindè repetit veterem cantilenam Francisci: Solius, inquit, veræ ecclesiæ est ius vocandi & ordinandi episcopos, presbyteros, & alios ministros, quorum opera ecclesiæ est necessaria: at schismatici & hæretici, consensum & societatem ecclesiæ deserunt, quemadmodum hac ætate fecerunt illi, qui se Augustanam confessionem amplecti & sequi profitentur, quarè neque veræ ecclesiæ membra sunt, nec vllum ius vocandi & ordinandi ministros ecclesiæ habere possunt. Deindè, non disputabimus, inquit, hoc loco de eo, quod nonnulli ex patribus & scholasticis doctoribus probare conati sunt, valere etiam ab hæreticis factam ordinationem, & eam nequaquam esse reiterandam. Hactenùs Andreas. Sed quorsùm hæc? Videtur enim se confiteri hæreticum, & ordinationes à suis factas, quanquàm hæreticis, valere velle. Vtinàm cum poenitentia hoc confiteretur. Nostra verò ecclesia ordinationes

nes ab hæreticis episcopis secundum formam ecclesiæ Catholicæ factas, neque repetere consuevit, neque licere vnquam iudicauit. Habemus canonem apostolorum lxviij. qui hoc prohibet. Verùm Andreas doctor idem esse existimauit, si quis diceret, non habere schismaticos, siue hæreticos ius ordinandi, vel ordinatos à schismaticis aut hæreticis, non esse ordinatos. Sanè quidem schismatici, aut hæretici episcopi ius ordinandi ministros ecclesiæ nullum habent, quia nullum eis competit: si tamen secundum formam ecclesiæ ordinârint, non est eorum ordinatione repetenda, tametsi cassa est & irrita, quatenùs non licet ea vti. Itaq; de episcopis ego hoc loco locutus sum, si quos fortè haberetis ex illa antiqua radice natos, quos nō credo superesse vllos. Qui verò episcopi nō sunt, vt quidem ministri, vel superintendentes vestri nō sunt, vt qui ex Martino Lutero presbytero râtum, primo ordinatore originem ducant, alia ratione, ac multo quidem maiore ius imponendi manus ministris ordinandis non habent, nempe quia laici meri sunt. Hoc igitur Andreas patronus confessionistarum docere debuit, suos scilicet superintendentes, episcopos esse: aut saltē refellere scripturas & argumenta nostra, quibus probamus, nō esse. Cùm verò neutrum faciat, satis se victum esse, & causam cecidisse cōfiteretur. Sed quod dixerā ego, & Andreas paulò antè recitauit, schismaticos & hæreticos consensum & societatem ecclesiæ deserere, vt sectatores Augustanæ confessionis fecerūt: audiat academia Lipsica, quæadmodum Andreas Lipsicus doctor refellat: Id verò, inquit, pernegamus, ecclesias nostras à vera ecclesia defecisse, & nomē hoc propriè pontifici Romano, & episcopis pontificijs competere. Redde causam Andrea, cur pernegas? Quia cùm constet, inquit, ab ecclesia Romana exulare verā & synceram euangelij doctrinam, & legitimum sacramentorum vsum, & disciplinæ integritatem, ac sanctitatem iam pridem nullam ibi esse reliquam, verę ecclesię titulum & nomē nullo iure sibi potest vindicare. Hæccine est dialectica, quam te Lipsica academia

demia docuit? Si constat hoc, vt dicis, de qua re tot libri quotidie à nostris & vestris scribuntur? Constare dicendum est, de quo nunquam conuenit? cur non aggressus es probare, quod dicis constare: vt constaret, aut te verum dicere, aut nos mentiri? Denique, de quibus pertinaciter, & hereticè nobiscum contra scripturas sanctas, & sanctorum apostolorum traditiones, & omnium ecclesiarum, quæ sub cælo sunt, consuetudinem, ac Conciliorum œcumenicorum decreta contenditis, hæc dicis constare, & indè probari, nos non habere ecclesiam, sed vos: cùm neque, quæ sit ecclesia, vnquam didiceris: nec ad discendum, quod peius est, paratus esse videaris. Subiungit deindè Andreas in eodem suo xx. capite: Ac schismatici sunt, nō illi, qui vocem sui pastoris audiunt, & sequuntur, quod Dei beneficio faciunt nostrę ecclesię: sed illi, qui orthodoxę ecclesię consensum reliquerunt, doctrinam euangelij obscurant & deprauant: idola, & cōmentitios cultus stabiliunt, & defendunt, & iniustam crudelitatem aduersus verè pios exercent: quales pōtifices Romanos, & episcopos, sacerdotes, ac monachos regni pontificij maxima ex parte esse, res ipsa demonstrat. Hactenùs Andreas. Negat patronus Augustanę confessionis, esse schismaticos confessionistas, quia audiunt, inquit, vocem pastoris, & sequuntur. Nos testimonijs scripturarum probauimus, non esse pastores, quos habere vos dicitis, sed fures & latrones, quia non habuerunt ostium, per quod ingrederentur, quia non sunt, inquam, ab episcopo ordinati. Dum verò nos verbo Dei non refellit patronus vester, an nō satis apertè aut preuaricatū, aut victum se confitetur? Fatemur, Andrea, non esse vos schismaticos: si quidem schismatici, sicut ait Optatus Mileuitanus lib. i. contra Parmenianum Donatistam, etsi à radice matris ecclesię inuidiæ faucibus amputati, errando rebelles abscedant, non possunt nouum aliquid, aut aliud agere, nisi quod iam dudum apud suam didicerunt matrem. Huiusmodi sunt Græci longè meliores, quàm vos, qui euangelium secundum apostolicam

Meliores
Græci schi-
smatici, q̄
Protestātes

tra-

traditionem docent & tenent: neq; quicquam nouum, quod constet, in ecclesiam introduxerunt, præter schisma vnionis. immò dicā ampliùs, nec ex schismate heresim fecistis, vt Donatistæ, quin potius statim ab ipsa origine vestra, id est, ab ipso partu mentis Luteri tales heretici extitistis, quales idē Optatus ibidem describit. Hæretici, inquit, veritatis exules, de sinu sanctę ecclesię impijs sensibus deprauati, contempto quòd benè fuerunt geniti, vt ignorātes & rudes deciperēt, de se nasci voluerunt: & qui iam dudum vitalibus pasti fuerāt cibis, corruptela malę digestionis in perniciem miserorum, disputationibus impijs venena mortifera vomuerunt. Itaq; schismatici episcopos quidem habent in ordinaria successione, licet schismaticos: vos verò nullos episcopos, nec vllos alios ministros habetis, sed laicos è medio populo. Iam verò quod Andreas, postquàm descripsit, qui sint schismatici, subiungit inquit: Quales, Pontifices Romanos & episcopos, sacerdotes ac monachos regni pontificij maxima ex parte esse, res ipsa demonstrat. cùm ait, maxima ex parte, planè confitetur, non omnes esse tales, sed plurimos: esse, inquam, alios episcopos & sacerdotes, qui non sint schismatici, sed in ecclesia. quòd si ita esse, tu ipse fateris bone Andrea, quomodò rursus nobis ecclesiam negas? non sentis te tecum pugnare? an oblītus es, quòd Dominus dixit, Vbi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorū? Paulò antè dixisti de tuis confessionistis, non esse schismaticos, qui vocem sui pastoris audiūt & sequuntur, quod Dei beneficio, inquis, faciunt vestrę ecclesię: ergò cùm nostrę ecclesię vocem sui pastoris audiāt & sequantur, & insupèr testimonio tuo aliqua pars pontificū, episcoporum, sacerdotum & monachorum regni pontificij non reliquerit consensum orthodoxę ecclesię, doctrinam euangelij nō obscuret & deprauet, idola & cōmentitios cultus non stabiliat & defendat, & iniustam crudelitatem aduersus verè pios nō exercent, si quidem maxima ex parte, id est, nō omnes tales, cogente conscientia, confessus eras: consequens neces-

Græci nihil
nouum in ec-
clesiā suam
introduxe-
runt præter
schisma
vnionis.

Descriptio
hæreticorū
ex Optato
Mileuitano

Protestātes
secum pu-
gnāt, eccle-
siā nobis
conceden-
tes, & rur-
sūs negan-
tes.

Matth. 18.

Z fariò

Andreas
Protestan-
tium defen-
sor sibi re-
pugnat, &
nobis con-
sentit.

Protestantes
crudelitatem
Catholicis
objiciunt,
vt olim Do-
natistae.

Matth. 24.

fariò est, vt, te etiã iudice & teste, apud nos sit ecclesia. Videat nunc Lipsica academia, qualẽ patronum cõfessionis suę Augustanę, quã profitetur, sibi parauerit, qui sibi repugnet, & nobis consentiat, laqueo oris sui captus. Sed de idololatria, quam nobis tam falsò objicis, quàm olim Donatistę catholicis thurificationem, dicam aliquid postea. De crudelitate verò illud tantùm respondebo, quod August. respondit Donatistis, qui idẽ catholicis objiciebant, crimen scilicet persecutionis. Sic enim lib. 3. cõtra Cresconiũ Grammaticum: Persecutores, inquit, nos dicitis, cum vos saluos fieri cupientes, vestraq; sanari volẽtes vulnera, medicinaliter persequamur: nolite esse ingrati tali medicinę, quã vos estis imitati. Hęc Aug. Hęc quoq; extrema pars in vos quoq; competit: vos enim in quosdã hæreticos aliquandò, & quidẽ meritò, animaduertistis. Duobus tantùm capitibus inter illa 32. disputationis suę Andreas Lipsicus ad ea, quę à quodam Frãncisco Turriano recens emissã esse dixit, respondit. dictũ est de priore, quod est caput xx. dicamus de posteriore, quod est cap. 22. in quo respondet ad quęstionẽ meam, quam verbis ferè suis cap. 21. recitat. Sic enim ait: Sed quęrit à nobis, (Turrianũ dicit) vbi ante hęc tempora, nõdum per Luterũ repurgata doctrina, fuisse ecclesiam existimemus: alterũ horũ cõcedi oportere aiunt, vt vel nulla omninò fuerit, vel fuerit sub põtificio regno ecclesię. nullã fuisse omninò ecclesiã, neminẽ piũ dicturũ: hoc enim esse manifestę falsitatis arguere pmissiones diuinas de ecclesię perpetuitate: necessariò igitur sequi contendũt, vt fuerit ecclesia sub regno pontificio: & si fuit ibi superioribus etatibus, nihil impedimenti esse, quo minùs etiam nunc istic inueniatur. Hactenùs quęstionis meę recitatio ab Andrea facta. ad quã iste capite, vt dixi, 22. itã respondet: Ad hęc facilis est responsio & expedita, fuisse quidẽ aliquas ecclesię reliquias sub regno põtificio. nam manifestẽ prædicit Apostolus, Antichristũ in ipsa ecclesia sedem suam habiturũ: & Christus ipse, tam latè dominaturos in ecclesia errores affirmat, vt, si fieri possit, per illos etiã electi Dei seducãtur. Hactenùs responsio Andrę. Videamus nũc, qua-

lis ea sit: an sit expedita, vt Andreas dixit, an repugnantijs & absurditatibus impedita. Quæro enim à te, Andrea: reliquię istę, quas dicis fuisse, immò adhuc esse cap. 24. cõfiteris sub regno põtificio, (sic enim ecclesiam vocas inuidiosè, cum aliò quĩ ecclesia regnum cęlorum dicatur, & clauẽ regni cęlorum dederit Christus Petro, & in eo põtificibus successoribus eius, vndè rectè regnum pontificiũ dici potest, in quo tu nesciens, quid dicas, prophetas) Quæro, inquam, quales erant reliquię istę: cuius, inquam, fidei, Luteranę, an nostrę? si Luteranę, vt necessè est, te respõdere, vbi, & in quibus latebris tam diũ delitescebãt? quomodò nemo reliquias istas prodebat? an ignoratis, quàm diligens studium non solũ ante Luteri tempora, sed vsq; in hodiernum diem in ecclesia nostra catholica fuerit semper inquirẽdi in fidem cuiusque, præsertim si quid suspitionis, aut rumoris mali sit, vt à ruga falsi dogmatis, ac macula hæreseos, libera seruetur? An dices, reliquias istas ecclesię sub regno pontificio inuisibiles fuisse? Ergò non ambulabant in carne, sicut se ait Apostolus ambulãsse, licet extra carnem militaret: quin potiùs spiritus erant, qui carnem & ossa non habet, sicut homines vestre ecclesię, quam putatis, habere videtis. Deindè si erant inuisibiles reliquię istę ecclesię, ergò nec ipse inter se videbant, qui ad ecclesiam pertinerent: ac proindè si quis in alterum peccaret, non enim dices, fuisse, vt itã dicam, impeccabiles, non poterat ille, in quem peccatum erat, dicere ecclesię inadspectabili, si nihil, corripiendo iuxta euangelium, profecisset: hoc autẽ repugnat verbo Dei. Quomodò igitur in huiusmodi reliquijs ecclesia cõseruatur, si nemo in eis curari potest, cum medicina opus est? aut quomodò curari potest, cũ frater in fratrem peccat, si, vt dixi, non potest dici ecclesię, quã nõ magis videri potest, quã electi? Dominus enim nouit, sicut apost. ait, quod sunt sui: ex electis nanq; videtur Andreas iste reliquias istas suas cõflare velle. Concedet ergò Andreas, vt necessè est, non fuisse spiritus, sed vixisse in carne, reliquias istas, immò militãsse in carne, neq; fuisse spirituales.

Z 2 spiritua-

De reliquijs
ecclesię sub
regno pon-
tificio à Cõ-
fessionista
concessis.

Apud Ca-
tholicos di-
ligens stu-
diũ inqui-
rendi in fi-
dẽ, cum su-
spicio est.
Ephes. 5.

2. Cor. 10.

Luc. 24.

spiritualis enim iudicat oīa, & ipse à nemine iudicatur. oīa, in-
 quā, iudicat: id est, oīa disponit in iudicio, sicut ait ppheta Da-
 uid de eo, qui disponit sermones suos in iudicio, quod idē iam
 propè moriens præcepit Salomoni, cūm præcepit, vt intelli-
 geret, quocunquē se verteret: id est, vt omnia cōsultē ac pru-
 denter faceret. Qui enim sic facit, à nemine iudicatur, quasi
 aliquid imprudenter gesserit. si tamen à quopiam iudicatus
 fuerit, pro nihilo ducendum est. non enim habenda est ratio
 istius, quia sunt, qui, iuxta prophetam Esaiam, dicunt malum
 bonum, bonum malum, ponentes tenebras lucem, lucem te-
 nebras: ponentes amarū in dulce, & dulce in amarū. Sic enim
 B. Cyrillus in quadam homilia sua *εορτασις* interpretatus est il-
 lud, à nemine iudicari spiritualē. at reliquie istę tanquā car-
 nales, ab omnibus spiritualibus conuincuntur, & dijudican-
 tur. Deindē cūm tu doctor Andrea affirmes in disputationis
 tuę cap. 20. ex maxima parte pontifices Romanos & episco-
 pos, ac sacerdotes & monachos ecclesię nostrę, iniustam cru-
 delitatem aduersus verē pios exercere, quomodò ante ortū
 Luteri in reliquias istas ecclesię, quas dicis, id est, Luteranę ec-
 clesię, quāuis sententia tua pias & spirituales, non exercebāt
 istam, quam dicis crudelitatem? non enim magis illi tunc pe-
 percissent, q̄ modò parcunt, vbicunq; apparēt, quāuis fratres
 sint, aut filij. In nostra enim ecclesia impletur prophetia Ag-
 gęi de nouo testamento, Paulo interprete: Ecce ego moueo
 cælum & terrā. & paulò pòst, vnusquisq; in gladio ad fratrem
 suū, quod Dominus in euangelio interpretatus est, inquit:
 Non veni pacē mittere, sed gladiū. Veni enim separare homi-
 nem aduersus patrem suum, & filiā aduersus matrem suam,
 & nurum aduersus socrum suam, &c. Aut cur, si reliquie istę
 metuebant, non fugiebant persecutionē secundū præceptū
 Domini & exemplū sanctorū? hoc enim vos, cūm à iudicibus
 fit, crudelitatem vocatis, qui hæreticos non vultis puniri:
 quod si adhuc dicis reliquias istas latere, sic enim existimo te
 intelligere, imitatumque esse Donatistas, quos sic eorum
 aduoca-

aduocatus Cresconius Grammaticus defendebat. vndē Au-
 gustinus libro 3. cap. 65. eum arguit, cūm ait: Et vbi est, quod
 non istam vestram, quæ in Africa remanens, orbi terrarum
 calumniatur, aut ex Africa in paucis latentibus peregrinatur,
 sed illam, quæ ramos suos per vniuersam terram copia vber-
 tatis extendit, noluit desereri Cyprianus? Huiusmodi ergò ec-
 clesiam, in paucis latentibus, ex Germania in regno pontifi-
 cio peregrinantem concedit nobis Andreas, Cresconij
 Grammatici Donatistę imitator. Agē ergò, si in istis reliquijs
 ecclesia Dei cōseruatur, id est, si huiusmodi reliquie ecclesia
 Dei sunt, vt tu vis, & fundamentum propheticę & apostolicę
 doctrinę tenent, necessē est vt teneant, quod Dominus dixit
 ijs omnibus, qui in ecclesia sunt: Sic luceat lux vestra coram
 hominibus, vt videant vestra bona opera, & glorificent pa-
 trem vestrum, qui in cęlis est: & quod apostolus ex Salomo-
 ne in epistola ad Romanos mutuatus est, Prouidentes bona,
 non tantūm coram Deo, sed etiam coram omnibus homini-
 bus. At quomodò istę, quas dicis, reliquie ecclesia sunt, si lux
 huiusmodi ecclesię ibi extincta est? si, inquam, bonum, immò
 optimum opus confessionis verę fidei, quam tui confessioni-
 stę putant, non tantūm celat & reticet ista ecclesia, sed con-
 trariam simulat, nē deprehensa pœnas det? vbi est illud, Cor-
 de creditur ad iustitiam, ore autem fit confessio ad salutem?
 à fide igitur exciderunt reliquie istę, ac proindē ecclesia Dei
 esse desiērunt. Paulus apostolus idolothyto vesci permittit
 empto in macello, quod is locus communis sit ad victum vi-
 tæ hominum necessarium comparatus. Sed qui dixit, Omne,
 quod in macello venit, manducate, nihil interrogantes pro-
 pter conscientiam: & illud, Si quis vocat infidelium, & vultis
 ire, omne, quod apponitur vobis, manducate, nihil interro-
 gantes propter conscientiam: idem dixit, Si quis autem dixe-
 rit, Hoc immolatum est idolis, nolite manducare propter il-
 lum, qui indicauit, & propter conscientiam: conscientiam
 autem dico non tuam, sed alterius. Quæro ergò abs te, An-
 drea:

Andreas
 Freyhub
 Cresconij
 Grammati-
 ci imitator.

Matth. 5.

Prou. 3.
 Rom. 12.

Rom. 10.

1. Cor. 10.

Ibidem.

drea: est ne locus cōmunis ecclesia nostra, in qua sunt imagines Christi & Sanctorum eius? Non, credo, concedes, nè videaris tibi & tuis concedere locum idololatriæ communem esse omnium, & non eorum tantum, qui idola colunt. Quomodò igitur reliquiæ istę tuę in ecclesiam nostram cum Catholicis ingrediuntur? Apud nos enim quisque parochus habet hanc curam, vt eos, qui ad ecclesiam pertinent, in eam ad sacrificium & orationem suis temporibus conuocet. Igitur idololatria se polluunt reliquiæ istę tuę, ac proindè ecclesia esse non possunt. Respondebit fortassè doctor Andreas, coactas ingredi, & ingressas non solum non adorare imagines, sed execrari eas, ceu idola gentium. At non est ecclesia, vt Andreas Lipsicus tradit, vbi non retinetur fundamentum propheticę & apostolicę doctrinæ. debent igitur prius ceruicem præbere reliquiæ istæ, vt bonam confessionem confiteantur, quàm conscientiam fratrum lædere, & prophetias de idolorum cultu per aduentum Domini in ecclesia Dei delendo, & decretum apostolorum, ad omnes gentes de abstinendo ab idololatria missum, vitę anteponere. Nobis enim canon Apostolorum prohibet, nè in fanum Gētilium, aut in Synagogam Iudeorum, oleum aut lucernam inferamus. Iam verò cum reliquiæ istę apud nos deprehenduntur, non enim diu occultari possunt, prima cura est eorū, qui præsumunt, vt accedat aliquis, qui eis prophetet, id est, ex quo veritatem dogmatum discant, & sicut ait Apostolus, conuincantur ab omnibus, & dijudicentur ab omnibus, vt cadentes in terram, adorent Deum: id est, vt hæreses suas anathematizent, ita vt vix vnus aut alter è centum, in sententia sua, ac falsa opinione permaneat, & igni tradatur. habet enim & diabolus suos martyres, fallaces simias, Sanctorum imitatrices. Dicat ergò nobis doctor Andreas, vndè fit, vt tam multi deprehensi & capti, cum ad questionem vocantur, verbo Dei conuicti, dum metuunt, nè animam simul cum corpore amittant, hæreses suas, id est, fidem & dogmata confessionistarum anathematizent? contrà ve-

rò

rò tam rari, qui obstinatè in sensu Luterano perseuerent? Cùm enim erat persecutio Christianorum in ecclesia, contrà eueniebat: paucissimi erant, qui negarent: innumerabiles, qui cùm eum metuerent, qui dixit, Qui me erubuerit, & meos sermones, erubescet eum filius hominis: corde credentes ad iustitiam, ore confitebantur coram hominibus ad salutem. Vndè illa constantia & robur? Edisserat nobis Andreas, aut academia eius Lipsica, quis illius firmitatis ac fortitudinis author? Quis, inquam, nisi is, qui dixit, Dabo vobis os & sapientiam, cui non poterunt resistere omnes aduersarij vestri, non enim estis vos, inquit, qui loquimini, sed spiritus patris vestri, qui loquitur in vobis. Ergò hæc causa est, cur omnes ferè confessionistæ, & ceteri Luterani cùm accusantur, nec os, neque sapientiam vllam habent, cui non sit facile resistere: quin potius facile conuicti, cedunt veritati siue verè, siue simulatè. quod magno argumento & testimonio est, fuisse in eis spiritum eius, qui mendax est, & pater eius, & à principio in veritate non stetit: tum etiam quàm multi ad fidem patrum suorum ex vestra natione reuersi sint, & quotidie in nostris & in vestris ciuitatibus reuertuntur, & reuersi multos postea suę gentis & patriæ maiore autoritate ad eandem fidem conuertunt, vos ipsi testes esse potestis.

Deindè sicut Donatistæ, vt beatus Augustinus in libro post collationem c. 8. ait, conuicti euidentia veritatis, malos in ecclesia permixtos esse confessi sunt, sed occultose eos esse dixerunt, quoniã sic à sacerdotibus ignorantur, quemadmodum pisces intrà retia, dum adhuc in mari sunt, à piscatoribus non videntur: sic Andreas protestantium defensor, euidentia veritatis conuictus, confessus est non perisse ecclesiam apud nos, sed reliquias esse latentes. verum vt Augustinus arguit Donatistas alia parabola euangelij de area, cū qua in euangelio Matthei comparata est ecclesia: in area enim paleæ, quæ omnibus patent, & ab omnibus cernuntur, sunt mali: sic ego eadem te, Andrea, parabola redarguam. Etenim si in area sunt

palea

Luc. 9.

Matth. 10.
Luc. 21.

Ioan. 8.

Protestantes conuicti euidentia veritatis, confitentur non perisse ecclesiam apud nos, vt olim Donatistæ.

Esa. 61.

Protestan-
tes dum re-
liquias ec-
clesiæ nobis
concedunt,
sed agnoscere
negant, mē-
dacement faci-
unt prophe-
tam.
Gal. 5.

1. Tim. 4.

Ephe. 5.
Quomodo
quæ Prote-
stantes tra-
dunt de re-
liquijs ec-
clesiæ, quas
nobis con-
cedunt, cū
scriptura,
cum naturæ
sensu, cum
rerum ex-
perientia,
cū promif-
sis Dei & fi-
de eius pu-
gnent.
Esa. 10.

palca & frumentum, quæ (vt ait Augustinus) simul feruntur: id est, si in ecclesia sunt boni & mali, qui pariter probantur, vt vtrisque conuenit, vt palea non est occulta, sic frumentum, quanuis vsque ad finem non sit separandum, non latet. vndè prophetans Esaias de ecclesia noui testamenti, Et dabo, inquit, opus eorum in veritate, & foedus in perpetuum feriam eis: & scietur in gentibus semen eorum, & germen eorum in medio populorum: omnes, qui viderint eos, cognoscent illos, quia isti sunt semen, cui benedixit Dominus. Igitur cum reliquias ecclesiæ latere dicis, & non cognosci, mendacem facis prophetam. Deindè si reliquias ecclesiæ bonos dicis esse, & hos latere, an fructus spiritûs, qui ad eos pertinet, semper latent? ac non potius sæpè cernuntur, & agnoscuntur ab omnibus? Manifesta, inquit Apostolus, sunt opera carnis, quæ sunt fornicatio, immunditia, luxuria, idolorum seruitus, inimicitia, contentiones, & quæ sequuntur. deindè subiungit: Fructus autem spiritûs, charitas, gaudium, pax, patientia, benignitas, bonitas, longanimitas, mansuetudo, fides, modestia, continentia, castitas. Quis hîc neget, quin vt illa sæpè cernimus, sic hos etiam fructus spiritûs? alioquî quomodo, si latèrent, præciperet Apostolus Timotheo, vt esset exemplum fidelium in charitate, in fide, in castitate? Quomodo item præciperet Ephesijs, vt infructuosa opera tenebrarum lumine virtutum ac bonorum operum redarguerent? Omnia autem, quæ arguuntur, inquit, à lumine manifestantur. omnè enim quod manifestatur, lumen est. Quomodo igitur reliquias ecclesiæ, si illuminatæ sunt, & in lumine bonorum operum ac fructuum spiritûs versantur, latere possunt & ignorari? Neque solùm hoc de occultis reliquijs ecclesiæ contra scripturam, & ipsum naturæ sensum, ac rerum experientiam dixisti, sed illud etiam, quod reliquias tantùm ecclesiæ, ecclesia alioquî per cunctum orbem propagata & diffusa, concedis, quod quidem cum promissis Dei & fide eius pugnat. Dominus enim dixit: Si fuerit numerus filiorum Israel tanquàm arena maris, reli-

reliquiæ saluæ fient: Et iterum, Nisi Dominus reliquisset nobis semen, sicut Sodoma facti essemus, & sicut Gomorrha similes fuissimus. De ecclesia autem ex gentibus congreganda, promisit Abraæ, inquit: In semine tuo benedicentur omnes gentes terræ. Idem promisit Isaac & Iacob. & per Esaiam capite II. Repleta est, inquit, vniuersa terra, vt cognoscat Dominum, sicut aquæ maris operientes. & erit in die illa radix Iesse, & qui exsurget regere gentes, in eum gentes sperabunt. & nè dubitemus de ecclesia dicta esse hæc, habemus Paulum interpretem in epistola ad Roman. Quomodo ergò reliquias credentium, cum aquis maris comparari possunt? aut quis vnquam, præter te & tui similes, illa vaticinia de reliquijs Iudeorum, quæ Deum cognouerunt, interpretatus est, Vniuersa terra replebitur scientia Dei? ac rursus Esaias: Germinabit Israel, & implebunt faciem orbis semine? & Dauid: Laudate, inquit, omnes gentes Dominum, laudate eum omnes populi? quod Apostolus Paulus de ecclesia credentium interpretatus est. Si ecclesia in reliquijs consistit, quomodo hæc prophetiæ veræ sunt? implent ne reliquias faciem terræ? aut sunt reliquiæ omnes gentes & omnes populi? aut cur Dominum Iesum hæreditate paterna, per cunctum orbem dilatata, spoliatis? cum diuitias ex gentibus, (sic enim Paulus vocat) in paupertatem & angustias reliquiarum ex Iudæis, conuertis? Hominis, inquit Apostolus, testamentum nemo spernit, aut superordinat: Abraæ dictæ sunt promissiones, & semini eius: non dicit, Et seminibus, quasi in multis, sed quasi in vno, Et semini tuo, qui est Christus. Hoc verò est testamentum, Et in semine tuo benedicentur omnes gentes. Hoc ergò tu Andrea testamentum, confirmatum à Deo in Christo, spernis & superordinas, cum ecclesiam ex omnibus gentibus & populis promissam & exhibitam, ad paucitatem reliquiarum redigis. De qua ergò scriptura hoc profertis vos, qui semper verbum Dei iactatis? Sin verò ad has scripturas, quas obijcimus, respondere non potestis,

A a nec

Andreas
Freyhub
fuit immem-
or, sibi
contradi-
cit, & scilicet
purae san-
ctae.

Protestan-
tes authore
Andrea ad
exemplum
Donatista-
rum de pau-
citate glo-
riantur.

Psal. 21.

nec alias vos in speciem saltem contrarias habetis, quibus nostra refutare, & vestra confirmare utcunque possitis, cur tandem non ceditis veritati? Deinde si tu Andrea, vi veritatis constrictus, confessus es capite tuo vigesimo primo, neminem piium dicturum, nullam fuisse ecclesiam sub regno pontificio, nondum repurgata doctrina per Laterum, hoc enim esse, manifeste falsitatis arguere promissiones diuinas de ecclesiae perpetuitate: quomodo oblitus tuus & scripturae, reliquias ecclesiae, quas sub regno pontificio concedis, proximo capite vigesimo secundo cum reliquijs ecclesiae sub Antichristo comparasti? Si enim propter promissiones diuinas de perpetuitate ecclesiae, das nobis reliquias ecclesiae Dei, id est, paucitatem latentium: cur propter easdem promissiones diuinas de propagatione, & dilatatione ecclesiae per cunctum orbem, non das magnae ecclesiae amplitudinem, per omnes mundi plagas diffusam? cur inuides gloriae Christi propter paucos ecclesiae tuae, ut tu dicis, in regno pontificio latentes, de quibus gloriaris exemplo Donatistarum, qui de paucitate quoque gloriabantur, ut eis Augustinus libro tertio contra Cresconium capite 67. exprobrat. Si non audes, ut fateris, in neganda perpetuitate ecclesiae arguere promissiones diuinas manifeste falsitatis; cur audes in neganda magnitudine? Dauid dixit psal. 21. in persona Christi a mortuis suscitari, ut inscriptio psalmi testatur, Pro auxilio matutino, mane enim die Dominico surrexit virtute sua & patris, laus mea in ecclesia magna: & tu audes corrigere prophetam, quasi dicere debuisset, laus mea in ecclesia parua? Quid enim sunt reliquiae ecclesiae, nisi ecclesia parua? aut num potest negari, quin totus ille psalmus ad Christum passum mortem, & a morte suscitatum pertineat, testimonio etiam trium euangelistarum, Matthei, Marci, & Ioannis? Et paulo post, quae sit ecclesia magna, declarat, cum ait: Et reminiscantur, & conuertentur ad eum omnes fines terrae: & adorabunt in conspectu eius vniuersae familiae gentium. Sed videamus de constantia ha-

rum

rum promissionem. Apostolus ait: Dico autem Christum Iesum ministrum fuisse circumcisionis, propter veritatem Dei ad confirmandas promissiones patrum: gentes autem super misericordia honorare Deum. Promissiones dicit illas Abrae factas de omnibus gentibus in semine Abrae, qui est Christus, benedicendas. Sic enim Paulus in epistola ad Galatas interpretatus est. Subiungit deinde Apostolus testimonium Prophetae, sicut scriptum est: Propterea confitebor tibi in gentibus Domine. & iterum, Laudate omnes gentes Dominum: laudate eum omnes populi. & subiungit Prophetam causam laudis, quam iam Apostolus exposuerat, Quoniam confirmata est veritas eius super nos. hoc enim dixit propter Iudaeos, quorum patribus benedictionem hanc promiserat: Et misericordia eius manet in aeternum: hoc dixit propter gentes, quae tanquam oleastri, sicut Apostolus ait, naturalibus ramis inferti, & socij radicis Christi, ac pinguedinis benedictionis per misericordiam facti sunt. Quomodo ergo veritatem promissionum, a Deo sanctis patriarchis per vniuersos fines confirmatam, & misericordiam eius super omnes gentes in perpetuum manentem, falsitatis arguis, dum reliquias tantum ecclesiae protestantium, id est, Luteranae tanquam verae, in reliquis regionibus & regnis relinquis? Venit in mentem, ut dicam tibi Andrea, quod Augustinus epistol. 48. ad Vincentium Donatistam, eundemque Rogatistam, scripsit, qui ecclesiam quoque sibi vendicabat: Clama, inquit, & contende, quantum potes, etiam si apud Persas & Indos euangelium predicetur, ubi quidem iam diu predicatur, nisi quisquis hoc euangelium audierit, Cartennas venerit, vel in viciniam Cartennensium, mundari, inquit, omnino a delictis suis non poterit: dicamus nos pro eo, nisi quisquis hoc euangelium audierit, in Germaniam venerit, vel in viciniam Germaniae, mundari omnino a delictis suis non poterit. Cur ita? Si vtrunque interrogemus, te, inquam, & Vincentium Rogatis-

Aa 2

stam

Rom. 15.

Gal. 3.

Rom. 15.
Psal. 112.

Ibidem.

Rom. 11.

stam, responsuri estis, quia apud vos tantum est ecclesia, & in reliquis vestrae ecclesiae, quae apud nos latent in regno pontificio. Vbi autem non est ecclesia, non fit remissio peccatorum. Sed quia nullum testimonium scripturae sanctae habetis, neque proferre unquam potuistis, quo ecclesiam vestram, quam putatis, probetis, nos vero infinita habemus de diuinis promissionibus ecclesiae per omnes partes mundi, quae sub caelo sunt, dilatandae, & eas vos impletas esse negare non audebitis, ne cum Iudeis faciatis. Eisdem testimonijs diuinis nos rursus probamus, nullam vos ecclesiam habere, quandiu pars illius ecclesiae a Deo promissae, & per totum mundum creatae non estis. quia etsi unum baptismum ecclesiae Catholicae habetis, in quo meliores estis, quam Donatistae: tamen non unum altare, nec unum sacerdotium ex scripturis habetis, sed quod vobis finxit Lutherus, in quo peiores estis, quam Donatistae, & ceteri schismatici. Illi enim corpus tenent sine capite. in eos enim competit, quod idem Augustinus in Quaestionibus veteris & noui testamenti, cap. 110. ait, Nam & ordinem, ab apostolo Petro coeptum, & vsque ad hoc tempus per traducem succedentium episcoporum seruatum, perturbant, ordinem sibi sine origine vendicantes, hoc est, corpus sine capite profitentes. At vos neque corpus Christi habetis, quod est ecclesia: neque caput eius, ex quo totum corpus compactum & connexum est. Sed de ecclesia dixi, quantum satis esse visum est, libro superiore.

Protestantes partim meliores, partim peiores, quam Donatistae.

Ephe. 4.

De comparatione reliquiarum ecclesiae cum tempore Antichristi, quam faciunt Protestantes contra scripturam: & de multis vocatis, & paucis electis explicatio in parabola de operarijs: item de Antichristo, & de Antichristis qui sint, & vbi, & quomodo Iesum soluant multis testimonijs scripturae & argumentis.

CAPVT

CAPVT V.

Illud deinceps excutiamus, quemadmodum reliquias istas suas, cum ecclesia tempore Antichristi, cap. 22. disputationis suae perperam Andreas comparauerit. Sic enim scripsit: Ad haec facilis est responsio & expedita, fuisse quidem aliquas ecclesiae reliquias etiam sub regno pontificio. Nam manifeste praedicit Apostolus, Antichristum in ipsa ecclesia sedem suam habiturum: & Christus ipse, tam late dominaturos in ecclesia errores affirmat, vt, si fieri possit, per illos etiam electi Dei seducantur. Haec tenens Andreas. In euangelio, quod Andreas paraphrasticè citare solet, sic scriptum est ad verbum: Nolite credere, surgent enim pseudochristi & pseudoprophetae: & dabunt signa magna, & prodigia, ita vt in errorem inducantur, si fieri potest, etiam electi. In eandem sententiam dixit apostolus de Antichristo, euangelium imitatus, Cuius est aduentus secundum operationem Satanæ in omni virtute & signis, & prodigijs mendacibus in omni seductione iniquitatis, in ijs, qui pereunt, eo quod charitatem veritatis non receperunt, vt salui fierent. Ex eo ergo, quod Dominus praedixit de magnitudine signorum & prodigiorum mendacium Antichristi, qualia sunt, quae Hippolytus martyr in libro de consummatione seculi, & de Antichristo describit, ad decipiendum eos, qui veritati credere noluerunt, vnde non malè collegit Andreas late dominaturos esse in ecclesia errores: nihil aliud efficitur, quam quod Dominus dixit in euangelio, multos quidem vocatos esse, paucos vero electos: sed tempore Antichristi maiore adhuc proportione, quam nunc, futuros esse multos vocatos, & paucos electos. Caterum, vt nunc electi, licet innumerabiles sint per cunctum orbem, si tamen cum vocatis comparentur, pauci sunt: sic etiam tunc futurum est: vt sit omni tempore sententia Domini vera, multos esse vocatos, paucos vero electos. Electos vocat illic Dominus eos, qui vocati manent, tertia, sexta, nona, vnde

2. Thef. 2.

Matth. 24.

2. Thef. 2.

Matth. 22.

Multos esse electos, sed proportione non electorum paucos. Qui vocentur electi in euangelio. Matth. 20.

Aa 3 decima,

2. Pct. 1.

decima, in vinea laborauerunt. Hi enim fecerunt certam & firmam vocationem suam laborando. Vnde beatus Petrus ad exemplum illorum hortatur nos in epistola sua, vt vocationem nostram certam, siue, vt est in Græco, firmam per opera bona faciamus. Hi igitur etsi multi sint, quod nemo negare potest, proportionem tamen malorum, qui aut vocati noluerunt venire: aut venerunt quidem, sed noluerunt facere opus in vinea, ad quod vocati erant & cōducti, pauci sunt. Ille enim paterfamiliās, qui egressus est primo manē, ac conduxit operarios: & rursus tertia, sexta, nona, & vndecima idē fecit, nō est putandum, non exisse reliquis horis, in euangelio tacitis, ad vocandum & conducendum alios: immō verō vocasse, & noluisse illos venire. Verūm parabola non narrat, quibus horis & temporibus egressus est ad vocandum, & vocati noluerunt venire: in quibus euenit, quod Esaias dixit, Vocauit, & non fuit vir, qui audiret: neque rursus narrat, quādō egressus est ad conducendum operarios, & conduxit, remansisse alios, qui ex conuentione illa noluerunt ire ad laborandum in vinea. Isti enim, tanquā indigni memoria Dei, prateriti quoque sunt, & taciti in parabola: tametsi satis apertē eos euangelium significat, cū subiungit ad extremum, multos esse vocatos, paucos verō electos, quales fuerunt, qui vocati, & operati sunt in vinea: id est, in mandatis Dei. Illos autem multos vocatos, intelligimus partim vocatos esse, & noluisse venire: partim vocatos, & venisse, sed non operatos fuisse, quod operari debebant. Sed quauis ita multi sint vocati, vt electi cum eis (vt dixi) comparati, sint pauci, sunt tamen adhuc & ipsi electi multi. Stat enim firmitas promissionis Dei. multi, inquit, filij desertæ, ait Esaias, magis quā eius, quæ habet virum: quod Paulus in epistol. ad Galatas de multitudine electorum in ecclesia Dei, interpretatus est. & Dominus in euangelio, Multi ab Oriente & Occidente venient, & recumbent cum Abraam, Isaac, & Iacob in regno cælorum. Et in Apocalyp. Post hæc, inquit, vidi turbam magnam, quam dinume-

De horis tacitis in parabola de operarijs

Esai. 50.

Esai. 54.

Gala. 4.

Matth. 8.

Apoca. 7.

dinumerare nemo poterat, ex omnibus gentibus & tribubus & populis & linguis, stantes ante thronum in conspectu agni &c. Sed quomodo sint iidem pauci, qui multi, respondet Augustinus libro 3. contra Cresconium: Quomodo, inquit, nisi quia iidem ipsi boni, verique Christiani, qui per seipos multi sunt, in comparatione malorum, falsorumque itidem pauci sunt. Sic multa grana, quibus horrea magna complentur, pauca dicimus in comparatione palearum. Sic etiam vt de ipso Dei testamento dicam, quod factum est ad Abraam de semine eius, qui est Christus, multe sunt stelle, quas numerare non possumus, quibus tam grande cælum vndique circumfulget, sed paucas dicimus in comparatione arenæ maris. forte stellæ signauerunt spirituales Christianos: maris autem arena, carnales: per quos & ex quibus hereses & schismata fiunt: vtroque tamen genere plenus est mundus. per totum agrum, hoc est, per totum mundum frumenta, per totum zizania: quia de vtroque dixit, qui falli non potest: Sinite vtraque crescere vsque ad messem. Haftenus August. Infinita alia testimonia scripturarum sunt, quibus redarguuntur reliquæ istæ tuæ, Andrea, inopes & tennes, quibus Christi diuitias fraudare impiè conaris. Et quod magis adhuc impiū est & blasphemū, promissiones Dei patribus, ex quibus est Christus, factas, quas vt idē Christus confirmaret, factus est minister circumcisionis, sicut apostolus ait, tu mendaces facis: & insuper eum spoliās gloriosa laude innumerabilium gentium propter misericordiam liberalissimæ vocationis. Poteram hinc in eo etiam te redarguere, quod reliquias istas ecclesiæ, quas dicis, doctrina nondum per Luterum, vt aiebas, repurgata, concessisti sub regno pontificio. Quærerem enim à te, an ne fuisset ecclesia vestra ante Luterum? Si enim fuit, quod nomen habebat? Si catholicæ, cur mutauit? cur ei nomen dedit Luterus? In vos enim quadrat, quod Optatus Mileuitanus in Donatistas scripsit de Donato. Ausus est, inquit, populum cum Deo diuidere: vt qui illum secuti sunt, iam non Christiani vocarentur, sed Donatistæ.

Quomodo pauci, qui multi.

Galat. 3.

Matth. 13.

Rom. 9.

Rom. 15.

Quomodò
Protestantes
populū cū
Deo diuise-
runt, vt
olim Do-
natistæ.

Cur nomen
Luteri, &
Luteranorū
in nomen
Protestan-
tiū & Con-
fessionista-
rum muta-
tum.
Ecclesia
Protestan-
tium cum
Lutero na-
ta.

Nunquā
in Germa-
nia nomen
Catholico-
rum & Cō-
fessionis Ca-
tholicæ mu-
tatum fuit
vsque ad
Luterum.
Epistola Bo-
nifacij apo-
stoli Germa-
niæ ad Da-
nielem.

Errores an-
tiqui inter

tistæ. Idem fecit Luterus. etsi, vt mihi videtur, iam vos huius nominis pudicum esse, satis declarastis, cum Protestantes, siue Confessionistæ, dici maluistis: sed eadem vis est in his nominibus, in quæ Luteri & Luteranorum appellationem mutastis. Quid enim est quod dicitis, Ego confessionis Augustinæ sum, Ego Calvinianæ, Ego Brentianæ? nūquid ecclesia, aut ecclesiæ cōfessio diuisa est? aut nunquid Luterus, aut Brētius, aut aliquis ex protestantibus, siue confessionistis pro vobis crucifixus est? Si ergo ante Luterum ducem protestantium, cuius vos heredes estis, non erat ecclesia Luteranorum, siue protestantium, alioquin non fuisset ex eo tantum tempore sic appellata: quomodò reliquiæ eius erant, sub regno pontificio, doctrina per Luterum, vt dicis, nondum repurgata? Quomodò, inquam, erat, antequam nata esset? Ostendite mihi, vbi ante Luterum erant, aut dicebantur Luterani? Si Luterus non fuisset inter vos natus, cuius vos hodiè confessionis essetis? nonne confessionis patrum vestrorum? Interrogo igitur, quod illi nomen aliud habuerūt, aut recipere vnquam voluerunt, nisi Christianorum, & Catholicorum? licet non defuissent, qui Catholicæ doctrinæ deprauationem à principio tentarent: vt ex epistola Bonifacij apostoli Germaniæ ad Danielelem perspicitur. sic enim ad eum scripsit: Sunt nobis iuxta Apostoli dictum non solum foris pugna, & intus timores, sed etiam intus pugna cum timore maximæ semper per falsos sacerdotes & hypocritas, qui Deo aduersantur, & sibi perduntur, & populum per plurima scandala & varios errores seducunt, dicentes populis iuxta dictum prophetæ, Pax, pax, & non est pax: & semen verbi, quod de sinu catholicæ & apostolicæ ecclesiæ sumptum, & nobis commendatum seminare aliquantulum studemus, illi cum lolio superfeminare & suffocare nituntur, vel in herbam pestiferi generis conuertere: & quod plantamus, non irrigant, vt crescat, sed euellere studēt, vt marcescat, offerentes populis, & docentes nouas sectas, & diuersi generis errores, quidam abstinentes à cibis, quos Deus ad percipiendum

dur

dum creauit: quidam melle & lacte propriè pascentes se, panem & cæteros cibos abijciunt: Quidam autem affirmant, quod plurimum nocet populo, homicidas vel adulteros in ipsis sceleribus perseverantes, fieri tunc posse sacerdotes. Haftenus S. Bonifacius. Quis cum ratione dubitare potest, quin in eodem loco, si quid eorum, quæ Luterus postea ætate nostra superfeminauit, tunc superfeminatum fuisset, simul cum istis erroribus, quos dixit, idem Bonifacius commemorasset? Illud ergo, pasci melle & lacte, & panem & cæteros cibos reijcere, & homicidas atque adulteros perseverantes in scelere, fieri posse sacerdotes: quero, receperunt ne patres vestri, & vobis reliquerunt? minimè. cur ita, nisi quia doctrinis varijs & peregrinis, à regula Romanæ institutionis tradita abduci noluerunt? Illud verò, abstinere à cibis, quos Deus creauit ad percipiendum cum gratiarum actione, nè per calumniam, vt soletis, contra nos accipiendum esse existimetis, quasi nos hoc faciamus, non pertinet ad nos, nec ad Maiores vestros, qui idem, quod nos facimus, illis temporibus faciebant. Abstinemus enim nos, vt Timotheus abstinebat à vino, vt multi apud nos in pane & aqua ieiunant: abstinemus, inquam, non causa superstitionis, sed castigandi & humiliandi carnem in obsequium Dei. Illud enim, quod nunquam protestantes intelligunt, & semper obijciunt, Nemo vos iudicet in cibo & potu, eò pertinere apostolus voluit, vt quia in multis locis scripturæ sanctæ est in benedictionibus & promissionibus vinum & frumentum, nè quis propter paruitatem promissionis, alium Deum sibi fingeret præter Deum veteris testamenti, in quo huiusmodi benedictiones ac promissiones feruntur, vt à sensu secundum literam occidentem Paulus simpliciores abduceret, admonuit varietatem huiusmodi ciborum, ad ea per anagogem referre, quæ vnaquæque anima, vt digna est, participat, quibus sanctificatur, roboratur, incolumisque ad perficiendum opera sua seruetur. Hæc Eusebius Cæsarensis in commen. psalmi 4. cum illud explicat, à fructu

Bb frumenti

initia reli-
gionis Chri-
stianæ in
Germania.

Colof. 2.

Quomodò,
& qua rati-
one Catho-
lici abstinēt
à cibis san-
ctæ & reli-
giosæ.

Quorsum
illud Apo-
stoli perti-
neat, nemo
vos iudicet
in cibo &
potu.

frumēti, vini, & olei, multiplicati sunt. Subiungit verò postea Eusebius: Et nè sine testimonio, inquit, loquar, sufficit Paulus, qui clarissimè hoc docet in epistol. ad Colossenses: Nemo, inquit, vos iudicet in cibo & potu, aut in parte diei festi, aut neomeniæ, aut Sabbatorum, quæ sunt vmbra futurorum. Haftenùs de reliquijs ipsis ecclesiæ, quas protestantes per Andream patronum nobis concedunt, quas idem Andreas cum Antichristi tempore comparauit, in qua comparatione quia pontificem Romanum facit Antichristum, vt ex magistro Martino Lutero didicit, aliquid de hoc ad redarguendum eum, dicendum est. Sicut enim illi, quos Paulus in epist. ad Theffal. 2. notat, per spiritum, id est, dicentes se esse prophetas, decipiebant Theffalonicenses, cùm aiebant, instare diem Domini, id est, tempus consummationis seculi: sic etiam Martinus Luterus, qui se prophetam Germanorum fecit & vocauit, Germanos decepit, dicēs pontificem Romanum esse Antichristum. Sed cùm semper pontifex pontifici succedat, non iam vnum Antichristum, sed multos contra epistolam Pauli propheta istorum facit. Paulus enim non plures, sed vnum Antichristum, quem hominem peccati, & filium perditionis vocat, antequàm veniat dies Domini, reuelandum esse dicit. Deindè si pontifex est Antichristus, doce Andream cum academia tua, quemadmodum in pontificem cadat, quod in eodem loco ait Apostolus de filio perditionis, aduersari, & extolli supra omne, quod dicitur deus, aut quod colitur: id quod Daniel prædixerat, inquit: Et eleuabitur, & magnificabitur aduersus omnem deum: & aduersus Deum loquetur magnifica. Quomodò hæc in eum quadrant, qui se in omnibus literis, quas ad ecclesias, & fratres, ac coepiscopos scribit, seruum seruorum Dei vocat? qui custodiam religionis Dei & fidei Catholicæ, à sanctis apostolis prædicatæ & traditæ, omnibus præsidijs ac vigilijs munire semper studet, tanquàm in specula obseruans, quemadmodum omnes Ecclesiæ Dei per cunctum orbem disseminatæ, religionem

Dani. 11.

nem fidei, ac Dei cultum castè tueantur? Si ex ijs, quæ Antichristus ille facturus est, secundum Danielis prophetiam, de Antichristo ipso, an iam venerit, iudicandum esset, apud vos iam esse probabiliùs iudicaremus. Ait enim de eo inter cætera, Et Deum patrum suorum non reputabit: quod quidem non de Antiocho, qui fuit alioquì typus Antichristi, intelligi potest, sed de Antichristo. Antiochus enim, vt est in libro secundo Maccabæorum, capite quinto, deos patrum suorum reputauit, qui quidem templum Hierosolymitanum, Iouis Olympij cognominari fecit: & templum Garizinum, Iouis hospitalis. An non potiùs hoc in vos quadrat, qui cùm religionem patrum vestrorum mutastis, Deum patrum vestrorum reputare, id est, agnoscere & honorare desuistis? Non tamen dicimus, iam Antichristum venisse, & apud vos esse: nè, sicut vos facitis, Dominum & Deum veritatis, mendacem faciamus. Ipse enim dixit, priùs prædicandum esse euangelium in vniuerso orbe in testimonium omnibus gentibus: & tunc, inquit, veniet consummatio. In testimonium dixit omnibus gentibus, vt si postea Antichristo crediderint, non possint excusare, non audisse priùs veritatem. Hoc Paulus magis adhuc explicauit, cùm ait, loquens de ijs, quos Antichristus signis & prodigijs mendacibus decipiet, eò quòd charitatem, inquit, non receperunt, vt salui fierent: ideò mittet illis operationem erroris, vt credant mendacio, vt iudicentur omnes, qui non crediderunt veritati, & consenserunt iniquitati. Priùs igitur, quàm veniat Antichristus ad decipiendum, prædicandum est euangelium in testimonium veritatis. Hoc itaque est, quod nunc aduentum Antichristi detinet. atque hoc quidem significat, quod paulò antè dixit Apostolus: Et nunc quid detineat, scitis, vt reueletur in suo tempore: quia scilicet nondum est in vniuerso orbe prædicatum euangeliū. Nam mysterium iniquitatis iam

Quomodò quæ de Antichristo à Daniele prædicta sunt, in Luterū magis quadrant vt in præcurforem eius.

Qui pontificem Rom. Antichristū blasphemè faciūt, quomodò Deum faciunt mendacē. Matth. 24.

2. Thef. 2.

Quomodò
iam myste-
riū iniqui-
tatis Anti-
christi ope-
ratur.

Danic 11.

Qui sint
nunc Anti-
christi, &
vbi.

1. Ioan. 4.

Qui sunt,
qui Iesum
soluunt.

operatur: tantum, vt qui tenet, nunc teneat, donèc de medio fiat, id est, donèc remoueat hoc impedimentum. Sic enim, nè sine authore, & quidem optimo & antiquo, loquar, Theodoretus interpretatus est in commen. epist. 2. ad Thessa. & Danielis cap. 7. Interim verò mysterium iniquitatis illius operatur: id est, iniquitas illius nouissimi Antichristi, palàm tempore suo reuelàda, in suis præcursoribus Antichristis, qui iam multi exierunt, occultè nunc & quasi in mysterio exercetur. Verbi gratia, quod Antichristus palàm & apertè facturum est, vt tollat iuge sacrificium, iuxta Danielis prophetiam, occultè nunc, & quasi in mysterio ab hæreticis fit, cum partim corū, præsentiam corporis negant: partim, naturam panis adhuc in Eucharistia remanere dicunt: & non esse Eucharistiam, nisi cum sumitur. Item quòd Antichristus apertè Deum patrum suorum negaturus est, hoc scelus confessionistæ & ceteri Lutherani in mysterio tenent, id est, opertè & occultè illud admittunt, cum fidem Maiorum suorum condemnant. Quid enim aliud est hoc, quàm negare Deum patrū suorum, quod facturum est Antichristus? Hoc tantum ab illo differunt, quòd illius scelus reuelabitur: id est, apertè hoc Antichristus profitebitur: horum verò, tectum adhuc est: id est, nondum apertè hoc profitentur. Cum igitur certum sit, nondum venisse illum Antichristum filium perditionis, & euangelium negare eos, qui hoc affirmant: rursus verò, cum Ioannes dicat, Nunc Antichristi multi facti sunt: doceamus, quinam sunt huiusmodi Antichristi, & vbi: vtrum nos, & in nostra ecclesia: an vos, & in vestris conuentibus? Qui ergò sint huiusmodi Antichristi, idem Ioannes docet in eadem epist. paulò post, cum ait: Omnis spiritus, qui confitetur Iesum Christum in carne venisse, ex Deo est: & omnis spiritus, qui soluit Iesum, ex Deo non est: & hic est Antichristus, de quo audistis, quoniam venit, & nunc iam in mundo est. Nos igitur huiusmodi Antichristi, qui I E S V M soluunt,

uunt, non sumus: siquidem in ecclesia nostra omnes, à minimo vsque ad maximum, vnionem substantialem & hypostaticam vnus diuinę naturę cum vera natura humana perfecta, & anima ratione prædita, in vna persona Iesu Christi Domini nostri sine vlla mutatione, saluis vtriusque naturę proprietatibus, cõfidentes, Sabelliū, Ariū, Macedoniū, Nestoriū, & Eutyche anathematizamus: sicut sanctę synodi œcumenicę, Nicenę, Cõstantinopolitana, Ephesina & Chalcedonensis anathematizârunt. Fortassè dicturi sunt protestantes, satis hætenus sibi nobiscum conuenire: se enim eosdem istos hæreticos anathematizare. at non ita est: non satis, inquam, conuenit. non enim Iesum Christum in carne venisse satis confitetur, qui negat Christum esse prototypum imaginis suę, quod vnicuiq; homini naturaliter conuenit. nullus enim homo reperitur, quin eius forma effingi possit. Etenim si non est Christus imaginis suę prototypum, ergò nec incarnatus est, conclusit sanctus Nicephorus disputans ante annos 800. contra Iconomachos, manetque adhuc incircumscriptus infinitate diuinitatis suę. quòd si factus est homo, & vt beatus Ioannes ait, Iesus in carne venit, & in nostra natura ac more nostro apparuit, necessè est tribuere ei, quod omni homini secundum rationem similitudinis naturaliter conuenit. Rursus verò si Christus prototypum imaginis suę est, cum prototypum & imago vnum sint, non natura, sed *σχέσις*, id est, habitudine siue relatione, neque sit hac ratione imago, siue effigies, à prototipo suo separabilis: consequens item necessariò est, vt hac eadem ratione, id est, quatenus imago ad prototypum naturaliter refertur, nec honor & veneratio prototypi ab honore & veneratione imaginis separari possit. Hoc tantum interest, quòd prototypum propriè ac secundum naturam suam, à nobis honoratur, & veneratione afficitur: imago verò non propriè, id est, non propter se ac naturam suam, sed propter prototypum: neque per se, id est, non absolutè, sed *σχρητικῶς*, id est, quatenus ad prototypum refertur, honora-

Quomodò
non satis
confitentur
Protestan-
tes, Chri-
stū in carne
venisse.

Quomodo
qui imagi-
nem Christi
adorandam
esse negat,
Iesum sol-
uat.

Soph. 2.

Mal. 2.

Ioan. 4.

Zach. 13.

tur. Explicatum est ergò, quemadmodum qui imaginem Christi adorandam esse negat, Christum in carne venisse negat: & ideò Antichristus est, sicut ait Ioannes: atque hic est, qui Iesum soluit: id est, qui eum in vnione carnis substantiali & personali venisse negat. Alia etiam ratione Iesum in carne venisse negat, & Iesum soluit, ac proindè Antichristus est, qui imaginem Christi venerandam esse negat, & eam vocat idolum: Quia scilicet sancti prophete per aduentum Iesu Christi in carne, omnia idola delenda esse prophetauerunt. sic enim ait Sophonias, prophetans de aduentu Iesu in carne: Manifestus erit Dominus super eos: & disperget omnes deos gentium terræ: & adorabunt singuli de loco suo, omnes insule gentium: & vos Aethiopes, interfecti gladio meo eritis. Nemo Catholicus est, qui non confiteatur perductum esse ad effectum per aduentum Christi, vt omnes è loco suo adorent Deum: & iuxta prophetiam Malachiae, clarificatum sit nomen Dei in gentibus, & in omni loco offeratur thymiana nomini eius, sicut Dominus Samaritanæ promisit, cum ei dixit: Crede mihi, quia venit hora, quando nec in monte hoc, nec in Hierosolymis adorabitis patrem. Si igitur perductum est hoc ad exitum, cum Iesus Christus venit in carne: necesse est, vt illud quoque, quod cum hoc connexum & copulatum est, ad exitum quoque perductum sit: vt deos, inquam, gentium deleuerit, quos paulò supra idem propheta Sophonias nomina Baalim appellauerat: id est, honores & cultus idolis adhibitos. hoc enim significare nomina Baalim, notauit B. Cyrillus in commentarijs huius prophete. Item Zacharias: In illa die, inquit, erit fons patens domui Dauid, & habitantibus in Hierusalem, in trāsmutatione & in ablutione peccatoris, siue vt est apud lxx. in adspersione. Prædixit adspersionem ex aqua baptismi, quo fit purgatio peccatorum in domo Dauid, id est, in ecclesia Christi de semine Dauid, vbi fit mutatio siue translatio, vt est apud lxx. in Iudæis quidem à lege, & sacerdotio Leuitico ad euangelium, & ad sacerdotium secundum ordinem

dinem Melchisedech, ab ira ad gratiam, à litera ad spiritum, ab vmbra ad veritatem, à seruitute ad libertatem: in Gentilibus verò ab incredulitate ad fidem, & à carne ad spiritum. En tempus gratiæ, & status ecclesiæ Catholicæ. Deindè subiungit: Et erit in die illa, dicit Dominus exercituum, disperdam nomina idolorum de terra: & non memorabuntur vltrà. Hic quoque honores & cultus idolis adhibitos, nomina idolorum, & memoriam eorum vocat. Qui igitur in ecclesia Dei, in qua apertus est fons baptismi, adhuc idolorum cultus esse dicunt, vt confessionistæ & ceteri Luterani, hi Iesum Christum in carne venisse, ex parte negant: siquidem in aduentu Christi aperiendum esse fontem baptismi, simul & idololatriam delendam esse, prophete prædixerunt: nec alterum potest solui, altero relicto, cum vtrunque inseparabiliter copulatum sit, quin aduentus Christi, qui vtrunque operatus est, soluatur: aut si alterum potest esse in ecclesia sine altero, id est, apertus fons baptismi post aduentum Christi, & idolorum cultus non deletus, sed adhuc durans in imaginibus, mendaces sunt prophete. Qui autem mendaces faciunt prophetas, hi rursus Iesum Christum in carne venisse negant, ac proindè Iesum soluant, & Antichristi sunt. Christum enim venisse, per Moysen & prophetas veraces Iudæis demonstramus, & conuincimus: vt Paulus in synagogis Iudæorum faciebat: & ille Apollo Act. 18. Alexandrinus, qui vehementer, inquit, Iudæos reuincebat publicè, ostendens per scripturas esse Christum Iesum. Non tamen existimandum est, omnibus, quos reuincebat, persuasisse. Illud enim in scripturis pendet, & in argumentis indè ductis, quæ refelli non possunt: hoc verò in iudicio eius, qui reuincitur, vt hic confessionistis accidit, quos etsi omnium iudicio reuincimus, & aduentum Christi in carne ab eis negari, cum culturam imaginis Christi negant, scripturis & argumentis, quæ refelli non possunt, demonstramus: suo tamen iudicio, quod hereticorum proprium est, nunquam reuincuntur. Vnde proprio iudicio cōdemnatos

Hereticorum
proprium,
etsi omnium
iudicio re-
uincantur,
suo tamen
nunquam.

tos

Rom. 15,

Psal. 17.

Psal. 116.

Rom. 15,

tos vocat Apostolus. Pergam igitur, etsi in obstinatis nihil proficiam, alijs adhuc argumentis ex scripturis, quæ neque redargui, neque conuinci possint, conuincere, quanuis non fateantur, Iesum soluere confessionistas, ac proinde iam Antichristum apud eos esse. Ait igitur Apostolus: Dico enim Christum Iesum ministrum fuisse circumcisionis ad confirmandas promissiones patrum, gentes autem super misericordia honorare Deum, sicut scriptum est: Propterea confitebor tibi in gentibus Domine, & nomini tuo cantabo. & iterum dicit: Lætamini gentes cum plebe eius. & iterum, Laudate omnes gentes Dominum, & magnificate eum omnes populi. Si Christum Iesum postquam in carne venit, & quidem circumcisa, in testimonium veritatis promissionis factæ patribus, omnes gentes laudant, & omnes populi eum magnificant, sicut Dauid propheta ait: ergo cum dicunt confessionistæ & ceteri Lutherani, ecclesiam esse apud se, & non apud nos, Iesum Christum in carne venisse negant, ac proinde Iesum soluunt, & secundum epistolam beati Ioannis, Antichristi facti sunt. Etenim si venit in carne, cum Deus, qui per prophetas suos locutus est, fidelis sit, & mentiri non possit: necessè est, vt quanuis fingamus ecclesiam esse in Germania, non sit ecclesia in parte Germaniæ tantum, siquidem non sunt in Germania omnes gentes & omnes populi. Est igitur ecclesia apud alias gentes innumerabiles, quæ tamen fidem Luteri, sicut aliorum hæreticorum, anathematizant, vt in Italia, Gallijs, Hispania, in Septentrione, in Indis, & infinitis insulis. Præterea, subiungit in eodem loco idem Apostolus aliam prophetiam, per aduentum Christi in carne ad exitum perductam. Et rursus, inquit, Esaias ait: Erit radix Iesse, & qui exsurgit regere gentes, in eum gentes sperabunt. Si Christus, quatenus in carne venit, ortus ex semine Dauid, rex gentium factus est, translato regno patris sui in ecclesiam, congregatam ex omnibus gentibus, quæ est domus Iacob, in qua regnat in terris, & vsque ad consummationem seculi

secun-

secundum humanitatem regnaturus est, cum Christum secundum carnem in propria specie non videamus, vt princeps Apostolorum ait, in quem nunc non videntes, credentes autem, exultabitis lætitia inenarrabili: necessè est, vt in aliquo vno, quem gentes videre possint, regnet, ita vt qui hunc, in quo regnat, videat, is Christum regnantem videat: & qui huic pareat, & ab eo regatur, Christo, quem non videt, se parere, & ab eo regi credat: alioqui si de cælo tantum regeret, ac regnaret hoc regnum, sic etiam vt Deus, infinitate diuinitatis suæ incircunscriptus, à principio regnabat: docui autem supra, nè eadem repetam, cum, in quo Christus nunc regnum Dauid secundum scripturas in terra regnat, non esse regem seculi, qui lege humana creatur, & in animas nullam accepit potestatem, sed tantum in corpora, & deficere potest à fide: non enim pro rege seculi rogauit Christus, nè deficeret fides eius, sed pro Petro vicario suo, cui in animas etiam potestatem dedit, & in eo pro successore. Quarè is, in quo regnat nunc, successor beati Petri est, super quem ecclesiam ædificauit, & cui claues regni cælorum dedit: in quo etiam, vt paulò antè dixi, omnes Luteranos per scripturas reuincimus, tametsi iudicio suo, vt dixi, nunquam reuincuntur. Quarè qui principatum in regno Christi, id est, in ecclesia Catholica, episcopo Romano principis Apostolorum successori negant, Iesum Christum in carne venisse negant, & Iesum soluunt. Si quidem quatenus homo, Dei filius sedem Dauid à Deo accepit, quam in ecclesiam, cui Petrum præfecit, transtulit: Hi igitur sunt antichristi. Viderit ergo academia Lipsica, an habeat verbum Dei, quo possit hæc refellere: nisi verbum Dei vocat, nihil dicere præter somnia & conuicia, vt protestantium scriptores facere solent. Obijcite enim nobis, si potestis, in qua re aut dogmate negemus Christum venisse in carne, vt nos vobis obijcimus, & argumentis, quæ redargui non possunt, probamus. Sed hæc hætenus.

Cc

De

De criminibus, quæ diuersis temporibus ecclesiæ Græcorum, ecclesiæ Romanæ obiecerunt, quomodo earum testimonium in nos citatum, in Protestantibus retorqueatur: ac primùm de calibatu, de quo quid secundum verbum Dei & veterum Synodorum canones tenendum sit.

CAPVT VI

Rosequamur adhuc idē cap. 22. disputationis Lipsicæ. Subiungit enim deindè: Quid verò ad istam assentatoriam assertionem, & sanè capitalem, Pontificem Romanum caput ecclesiæ suæ esse, & non posse cum sectatoribus suis errare? Sed videamus, quemadmodum doctor Lipsicus hoc probat. Fuerunt enim, inquit, (vt ecclesiæ Græcas, quæ errores & superstitiones ecclesiæ Romanæ quàm plurimas non probârunt, neque receperunt, prætereamus) in regno pontificio, præter Pontifices ipsos, episcopos & monachos, plerique alij viri docti & pii, qui illas multiplices corruptelas doctrinæ euangelij seriò improbârunt &c. Hac mendosa parenthesis probat Andreas, falsam esse illam assertionem capitalem, quam dixit, quæ huiusmodi argumentationis vim habet: Ecclesiæ Græcæ, errores & superstitiones quàm plurimas ecclesiæ Romanæ non probârunt, neque receperunt: ergò assentatoria & capitalis assertio est, non posse Pontificem errare cum sectatoribus suis. Rogo te, Andrea, qui ecclesiæ Græcas testes citas errorum, & quàm plurimarum superstitionum ecclesiæ Romanæ, quorum errorū & quarum superstitionum testes dicis? Recita testimonia. aut enim testes præsentibus sunt: aut testimonia recitari solent, vt est in Adriani rescripto. Si sciebas, cur non dixisti, nè à te totum hoc confictum iudices suspicarentur? Quia impudentia & audacia fretus, testibus vti volebas, qui nec interrogari præsentibus possent, nec absentium testimonia recitari? Quis non intelligit, callidè te hoc fecisse, nè si errores, quos dicis,

Cuiusmodi testes à Protestantibus,

& su-

& superstitiones protulisses, haberem, quod refellere & redarguere possem. Concedamus ergò tibi, Græcas ecclesiæ quædam in Latinorum ecclesijs, id est, in nostris & patrum veterorum aliquandò improbâsse, & reprehendisse. quid? continuò iam probatum erat, aut non finxisse, aut non temerè reprehendisse? Sed ego isti tuo testimonio Græcarum ecclesiarum nescio quarum, de re incerta, & nullius fidei, rursus opponam testimonium verissimum, ac maximæ authoritatis, omnium ecclesiarum Græcarum: vt intelligant confessionistæ, quantum patrocínio tuo eorum Augustana confessio proficiat. Priùs tamen, nè quid more tuo dissimulem, dicam ego, quod à te præteritum est, quos errores & crimina ecclesiæ Græcæ, quas dixisti, ecclesiæ Romanæ diuersis temporibus obiecerunt. Primùm igitur ante annos amplius 800. post Heraclium Imperatorem, & Agathonem pontificem Romanum, ausè sunt reprehendere ecclesiæ Romanæ calibatum. Sic enim est in canone xij. eorum, qui sextæ Synodo, quæ in Trullo habita est, falsò ascripti sunt, vt paulò post docebo: Quoniam intelleximus, inquit, morem esse ecclesiæ Romanæ vice canonis, vt videlicet qui in numerum atque ordinem diaconorum atque presbyterorum eligendi sunt, non amplius cum vxoribus suis consuetudinem se habituros profiteantur: nos veterem apostolicæ, eiusdemque perfectæ regulæ legem ac canonem secuti, coniugia legitima sacerdotum posthac firma, rataq; esse volumus: ità vt nec eos disiungamus, neq; consuetudine vxorum commodis temporibus priuemus. Sequuntur deinceps rationes legis huius siue canonis. Ecquis dubitat, quin si isti Trullani patres alia quæpiam in ecclesia Romana, quæ est alioqui omnium ecclesiarum magistra & dux, ad reprehendendum notâssent, eadem siue audacia, siue temeritate reprehendissent, & more instituti sui emendâssent? Hoc verò Græcas ecclesiæ, quæ ad sanciendo & edendo canones illos in Trullo, qui erat locus in palatio Imperatoris, conuenerunt, perperam & con-

Andrea patrono & defensore, citentur.

Qui coeli-
baturum ecclesiæ Rom. ausi sunt olim reprehendere, si quid aliud reprehendendum iudicâssent, eadem licentia reprehendissent.

De Cano-
nibus, qui
sextæ Syn-
odi esse fe-
runtur.

tra auctoritatem scripturæ sanctæ, & sanctorum patrum
tum Græcorum, tum Latinorum sententiam repræhendisse,
satis me probasse arbitror in eo libro, quem de actis sextæ
Synodi, & de canonibus eius iam pridem edidi: & postea ad-
huc limatiùs & copiosiùs libro secundo de dogmaticis cha-
racteribus verbi Dei. ad quæ si Andreas respondere voluerit,
scio, se ipse, suosque confessionistas magis coarguet, quam
nostra refellet. Satis fuerit, repetere hîc, quod aliàs scripsi,
& do cui, nè ignoret Andreas, si fortè illos meos libros, quos
dixi, non vidit, aut non habet: canones illos non esse sextæ
Synodi, cui præfuit Legatus Agathonis episcopi Romani Io-
annes diaconus, qui fuit postea Pontifex, sed xxvij. annis post
sextam Synodum, ab alijs nescio quibus patribus editos. te-
statur hoc sanctus Theophanes confessor, Tarasij patriarchæ
Constantinopolitani Syncellus, (sic, opinor, vocant secretari-
um) author propter sanctitatem & antiquitatem fide di-
gnus. Is ergò etsi nationis suæ amicus, magis tamen veritatis,
sic in annalibus, quos à Diocletiani temporibus, vbi Georgi-
us monachus suo Chronico finem imposuit, vsq; ad Michae-
lem Leonis filium recto ordine perduxit, sic scripsit, vt ad ver-
bum interpretatus sum: Illud, inquit, oportet non ignorare,
cassum & nugatorium esse, quod quidam dicunt, eos, qui
esse sexti Concilij canones apud ipsos falsò feruntur, post iiij.
annos editos fuisse: Vt enim in cæteris omnibus falsitatis
coarguuntur, ita in hac quoquè re mentiuntur. Sic enim est
vera temporum notatio. Habitum est sextum Concilium
maximum contra Monothelitas, duodecimo anno imperij
Constantini, qui fuit Heraclij successor, anno à mundo con-
dito sexiès milesimo, centesimo, septuagesimo secundo. im-
peravit autem postea alijs quinque annis. Eo verò vita defun-
cto, imperavit filius eius Iustinianus annis decem, quo eiecto,
Leontius tenuit imperium triennio. Leontio successit Tibe-
rius, qui Absimarus etiam est nominatus: fuitque is in impe-
rio annis septem. Deindè Iustinianus, qui fuerat antè expul-
sus,

sus, ad imperium reductus est, imperavitque rursus vj. annis,
vt iam secundo anno huius posterioris imperij Iustiniani, scri-
ptos fuisse canones vel ex ipso tertio canone constet, in quo
ita scriptum est: Decernimus de concilij sententia, vt qui bis
uxorem duxerunt, & ante hunc diem, qui est xv. mensis Ianu-
arij anni sexiès milesimi centesimi nonagesiminoni, hoc pec-
cato constricti fuerunt, & illud non eluerunt, canonicæ pur-
gationi subiiciantur. Haftenus Theophanes. Idè testatur Ana-
stasius cognomento Bibliothecarius, Theophanè secutus, &
interpretatus. Icmarus quoq; Rhemensis archiepiscopus in lib.
quem de varijs capitulis ecclesiasticis eodem ferè tempore
scripsit, affirmat cap. xxij. nullum præter viij. capitula, sic enim
vocat, sextam Synodum edidisse. Satis hæc esse debent, nè for-
tè Andreas confessionis Augustanæ defensor, in sacrum Ro-
manæ ecclesiæ cælibatum insultet auctoritate apocryphi ca-
nonis Græcorum, sextæ Synodo falsò ascripti, temerè fretus.
Sed videamus iam, quemadmodum authores huius ficti ca-
nonis, & ecclesiæ Romanæ temerarij repræhensores, suadere
illum conati sunt: Quia euangelium, inquit, clamat, Quod
Deus coniunxit, homo non separet. At ministrum sacri ordi-
nis à cubili uxoris suæ non separat homo, sed diuina sacri cæ-
libatûs lex. non enim dixit, quod Deus coniunxit, nec homo,
neque Christus separet: solet enim hæc Paulus distinguere,
vt cum ait, Non ego, sed Dominus: Paulus Apostolus non ab
hominibus, neque per hominem, sed per Iesum Christum. &
rursus: Nec enim ego ab homine accepi illud, sed per reuela-
tionem Iesu Christi, et si quæ alia sunt huiusmodi. Cum igitur
dixit, Homo non separet: Deum planè excepit, qui per legem
suam à sanctis apostolis traditam separat. ita vt dicendum sit,
Non ego, sed Dominus. Præterea etiam, Paulus, inquit, ho-
norabiles nuptiæ, & torus immaculatus: alligatus es uxori? no-
li querere solutionem. at abstinere à cõcubitu coniugali, non
est soluere coniugium. quis hoc vnquam dixit, aut cogitavit?
Nec enim licet aut uxori, alteri nubere: aut clerico coniugi,

Responso
ad argumē-
ta, & ratio-
nes falsas
canonis
apocryphi
in cæliba-
tum.

1. Cor. 7.
Gal. 2.

1. Cor. 7.

alteram ducere. Quarè hoc? nisi quia non soluitur coniugium. Deindè si bonum est, id est, honestum & pudicum laico, non tangere vxorem suam, vt Corinthijs respondit Paulus, coniuges enim laici interrogauerant, vt S. Sixtus tertius in libro de castitate, & Theodoretus interpres Pauli affirmant: & eisdem præcepit Apostolus, vt propter orationem ad tempus ex consensu à coniunctione corporum abstinere: nè autem tentaret eos Satanas propter incontinentiam, rursus permisit redire ad concubitum, idque secundum indulgentiã, cum alioqui optaret eos esse, vt ipse erat, id est, semper ab vxoribus suis abstinere: si, inquam, honestum & pudicum est laicis, ad tempus abstinere à suis vxoribus propter orationem, quomodo non erit multo honestius & honorabilius, atq; excellentius ijs, qui in sacrum ordinem Deo dicati sunt, propter sacrum & iuge ministerium ecclesiæ sanctæ, semper ex consensu abstinere? nunquam enim, nisi assentiente vxore, in ecclesia Græcorum maritus ordinatur. Cauendum præterea est, vt de neutro eorū futurę incōtinentię suspicio vlla sit: quod tum ratio antea actæ vitæ, tum ætas ipsa satis præstare potest. Citant postea canonem v. concilij Carthag. vt hypodiaconi, diaconi, & presbyteri κατ' ἰδίους ὅρους, id est, secundum proprias definitiones ab vxoribus suis abstineant, vt quod apostoli docuerunt, & ipsa roborauit antiquitas, nos quoque custodiamus. Sanctissimus canon est, & sacri calibatus sanctionem continet. Sed illi patres Trullani malè intellexerunt illud, secundum proprias definitiones: quasi canon iuberet, tunc quidem abstinere, cum ministrandum esset in ecclesia: expleto autem ministerio, permetteret non abstinere. Cum potius iubeat, vt hypodiaconi, diaconi, & presbyteri, quisque eorum in suo ordine, abstineant ab vxoribus suis. Non enim satis est, vt in ecclesia episcopus sit continens: sed debet quoq; presbyter, etsi infra episcopum est, esse continens: neq; sufficit, vt in ecclesia presbyteri sint continentes: sed necesse quoque est diaconis, licet inferioris ordinis sint, continentiam seruare: item hypodia-

Can. con. Carthag. v.

Interpretatio canonis con. Cart. v.

hypodiaconi, etsi infra diaconos sunt, immò quauis non habent manuum impositionem, oportet tamen, vt in ordine ac gradu suo continentes sint. Sic accipiendum est, quod Synodus dixit, Secundum proprias definitiones: vt admoneret, quousque ex ministris ecclesiæ, maioris & celsioris ordinis ac gradus est, eo studiosius & diligentius dandã ei esse operã, vt, sicut Paulus Timotheo præcepit, exemplum esset fidelium in castitate. Quomodo autem exemplum erit fidelium in castitate, si liceat ei non abstinere ab vxore sua, more aliorum fidelium laicorum? Cõfirmat autem hanc interpretationem canonis & sententiam de sacro calibatu canon iij. Concilij secundi Carthag. in quo nõ est appositum illud, Secundum proprias definitiones: quod prauè illi, quos dixi, interpretati sunt: sed potius apposita est tota vis & ratio sacri calibatus in clericis sacri ordinis per manuum impositionem: quę illorū patrum prauam interpretationem penitus tollit, & frustratur. Sic enim ait Synodus ista secunda: In superiore Synodo exigebatur de moderatione continentię & castitatis, placuit, vt hi tres gradus, qui quodam vinculo castitatis propter consecrationem connexi sunt, diaconos, dico, presbyteros, & episcopos: continentes sint in omnibus, vt decet sanctos episcopos, sacerdotes, & Leuitas, & qui diuinis sacramētis ministrant: vt possint, quod à Deo petūt, assequi: vt quod ab apostolis traditum est, & vetustate roboratum, nos etiã similiter custodiamus. Sanè quidẽ, cum iubet hic canõ ministris sacris ecclesiæ, continentes esse in omnibus, neq; tempus vllum, neq; locum, neq; causam excipit. Deindè cū dicit, esse hos gradus vinculo castitatis cõnexos propter consecrationem: clarè docet, hanc esse naturam & legem consecrationis ab eo institutam, id est, à Christo, vt scilicet qui hanc cõsecrationem ministrorum habent, omninò continentes sint. Si enim liceret aliquandò consecratis ministris, vt non abstinere ab vxoribus suis, consequens esset, non esse cum ordine sacro ministrorum connexionem continentiam ratione consecrationis, vt hic ca-

Can. 3. con. Carthag. v.

Canõ con. Carth. 2. v. ministri sacri continentes sint in omnibus.

Sacri gradus ministrorū ecclesiæ, vinculo castitatis propter cõsecrationem connexi lege diuina.

non Synodi secundæ Carthag. docet. Alioquî dum consecratio manet, maneat quoquè continentia necessè est. at manet semper consecratio : manet igitur lex continentia cum ipsa cõsecratione ministri Implicita & colligata. Esse autem hoc, vt canon testatur, à sanctis apostolis traditum, vt taceam nũc testimonia plurimorum sanctorum patrum magni nominis & multæ antiquitatis, tum Græcorum, tum Latinorum, quæ cum aliâs, tum libro secundo de dogmaticis characteribus verbi Dei recitauimus, habemus testimoniũ verbi Dei, quod maius est illis, in epistola Pauli ad Titum. Quibus enim ministris ecclesiæ Paulus in epist. ad Timoth. præcepit esse *σώφρονας*, id est, castos, eisdem postea in epistola ad Titum præcepit esse *σώφρονας & ἐγκρατεῖς*, id est, castos, & continentes. Interrogat Andreas Apostolum, cur castitati addidit continentiam in ministris ecclesiæ, quibus præcepta dat? cur, inquam, pudicitia, quæ laicis quoquè coniugibus necessaria est, continentia non est, continentiam in ministris ecclesiæ adiunxit? quid sibi voluit huius virtutis continentia accessio, si volebat Apostolus, vt episcopo, presbytero, diacono liceret vti vxore? Verbũ enim *ἐγκρατῆς*, quod continentem declarat, cum solum ponitur, id est, sine appositione eius rei, cuius aliquis continens est, vt iræ, inanis gloriæ, (iræ enim continens quis dicitur, & gloriæ, & auri, & similibus) tunc ad voluptates gustûs & tactûs propriè refertur, vt Aristoteles in priore libro magnorũ Moralium notauit. Requirit ergò Paulus, qui vim & proprietatem horum verborum non ignorabat, quibus in tam necessaria doctrina utebatur: requirit, inquam, vt sacerdos siue libidine tentetur, siue non, ab omni se cõcubitu contineat. Hoc enim significat, esse castum simul & continentem. *σώφρων* enim, vt idem Aristoteles ait, id est, castus, siue pudicus, non patitur: *ἐγκρατῆς* verò, id est, continens, patitur. quòd autem sic hoc verbum, continens, propriè accipiat hoc loco Apostolus, id est, pro eo, qui ab omni concubitu muliebri, etiam vxoris suæ, abstinet, ex cap. vij. epistolæ prioris ad Corint. per-

Verbũ Dei de exlibitu ministro rũ ecclesiæ. 1. Tim. 3. Tit. 1.

Quid sit, castum pariter & continentem esse.

Quis continens apud Paulum.

spici

spici potest, vbi ijs quidem, qui nolũt esse *ἐγκρατεῖς*, id est, continentes, qui nolunt, inquã, abstinere ab omni concubitu muliebri, permittit vxorem ducere, vt suis vtentes, ab alienis se abstineant : quòd melius sit nubere quàm vri : ijs verò, q̄ vxorem habent, concedit, vt postquàm ad tempus ex consensu se ab ea continerint, reuertantur in idipsum, nè propter incontinentiã, inquit, id est, quia nolunt se ab omni concubitu continere, tentet eos Satanas. Igitur vxore sua vti, non est, secundũ apostolum, continentis, licet possit esse pudici atq; honesti : ex quo rursũ sequitur, vt si minister ecclesiastici ordinis sacri, debet esse continens, vt apostolus præcipit, necessè sit secundũ scripturam Pauli apostoli, id est, secundũ vim ac proprietatem verbi, quo vsus est, vt vxorem suam non tangat: idcirco continentem esse, nulli in toto nouo testamento præcipitur, nisi ministris sacris, episcopo, presbytero, & diacono, & ijs, qui continentiam Deo promiserũt. Taceo reliquos scripture sanctæ locos. Mihi enim non est hĩc propositũ, nisi respondere Andreæ Lipsico doctõri, qui vt falsis testibus suos deciperet, dixit, ecclesias Græcas, errores & quàm plurimas superstitiones ecclesiæ Romanæ improbãsse, & nõ recepisse. Audiuit ergò iam Andreas, si fortassè nesciebat, quid primũ ecclesiæ Græcæ in ecclesia Romana aliquandò improbãrint, & quanto errore contra verbum Dei improbauerint. Videamus rursũ, vtrum ne ipsi illi testes vestri, id est, ecclesiæ Græcæ, plus vobis cõfessionistis testimonio suo noceant. Ait enim Andreas iste cap. 24. disputationis suæ, ab ijs, qui ordinãdi sunt in ecclesia Romana, impia vota requiri. At ecclesiæ Græcæ potiũs testimonium contra vos in voto castitatis dicunt. Habent enim multa hodiè monasteria, vt semper haberunt : & religio votorum castitatis apud eas vsque in hodiernum diem, sicut à sanctis apostolis, & sanctis episcopis eorum successoribus acceperunt, sanctissima est, quæ tu Andrea, impie & blasphemè impia vocare audes. Deindè ecclesiæ Græcæ neminem vnquàm post sacrum ordinem priũs susceptum,

Quibus in nouo testamento præcipiatur cõtinētes esse.

Ecclesiæ Græcæ testes contra catholicos citati, testimonium cõtra præstantes dicunt.

Religio votorũ castitatis, in ecclesijs Græcorum semper sanctissima fuit.

D d passæ

In ecclesijs
Græcorum
nemo post
ordinem sa-
crum susce-
ptū vxorem
ducit.

Quid Vm-
bertus Leo-
nis ix. lega-
tus ad Con-
stantinopo-
Græcis ob-
iecerit.

Osc. 4.

Scelus sa-
cilegū mi-
nistrorum
Protestan-
tium.

Admonitio
hypodiacono-
rum ex
formula.

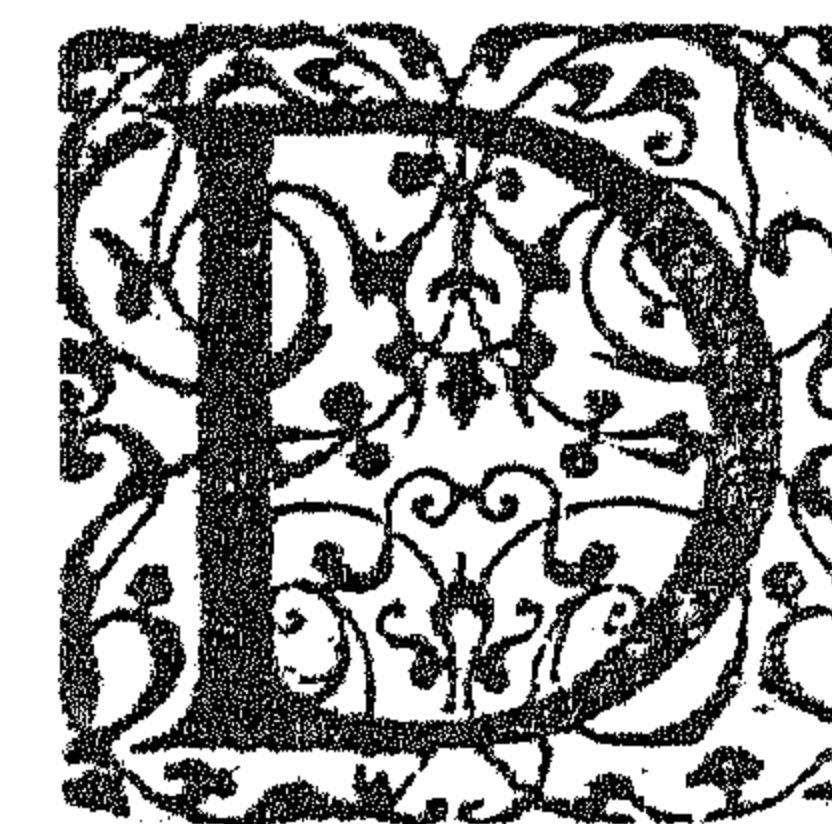
passæ sunt postea vxorem ducere: nec adhuc patiuntur. quin potius exceptis hieromonachis, prius oportet vxorem ducere, qui volunt ordinari, id quod vxoribus ipsis assentiētibus fieri oportet. Vnde Vmbertus ille Leonis ix. pontificis Romæ Legatus ad Constantinopolitanos, hoc Græcis ante annos quingentos obiecit, sic enim ait in libro, quem contra Nicetam Pectoratum scripsit: Ecclesia verò Græcorum ad sacri altaris ministerium ordinandos interrogat, an habeant vxores? qui si responderint se non habere, compelluntur primùm ducere: & sic impositionem manūs accipere. vt noui mariti, & recentī carnis voluptate toti resoluti, & marcidi, inter sancta sacrificia cogitantes, quomodo placeant vxoribus, immaculatum Christi corpus tractent, atque populo distribuāt: indeq; sanctificatas manus, ad tractanda membra virilia mox referant: vt sicut populus, sic & sacerdos. & rādēm ruina populi sint sacerdotes mali. Hactenūs Vmbertus. Vos verò, Andrea, etsi hac parte æquiores estis, si fortè non cogitis ministros, vt vxores habeant: in eo tamen peiores estis, quòd superintendentes, quos pro episcopis habetis, & reliqui ministri post ordinationem, quam putatis, vxores accipiunt: immò quod sceleratius est, Nonnas in matrimonium ducunt, si habere possunt. Præterea, quòd dicitis, requiri ab ordinandis vota in ecclesia Romana, scito, cum quis ordinatur, votum castitatis tacitum volens facit: quòd tametsi non faceret, vt quidem facit, tamen lege cælibatūs teneretur: quia scilicet cum ipso ordine sacro, lex continentia ratione consecrationis, implicita ac connexa est, vt paulò antè secunda Synodus Carthag. testata est. Idcirco in ecclesia Romana hypodiaconi, quorum est infimus ordo, altari & sacramentis ministrantium, his verbis de lege continentia ab episcopo admonentur, quorum formula descripta est in libro, quem pontificale vocant: Hactenūs, inquit, liberi estis, licetque vobis pro arbitrio ad secularia vota, siue desideria transire: (id est, vxores ducere, aut ductis vti) quòd si hunc ordinem susceperitis, non amplius

amplius licebit, sed castitatem, Deo adiuuante, perpetuò seruare oportebit. Lex itaque diuina est, quæ continentiam à ministris, non tantum ratione voti taciti, quòd faciunt, sed ratione consecrationis & impositionis manuum exigit ac requirit, vt paulò antè testimonio Pauli Apostoli docui & probaui, de quo satis admonere videtur admonitio ista, quæ in ordinatione hypodiaconorum fieri solet. ab eo enim gradu incipit cælibatus sacri ordinis, tametsi arctius alligatus sit reliquis gradibus ministrorum, qui manūs impositionem accipiunt. Hactenūs de eo, quòd Ecclesiæ Græcæ ante annos, vt dixi, octingentos in ecclesia Romana perperam in ministris sacris notârunt, & impiè reprehenderunt.

Non solum ratione voti taciti, sed ratione consecrationis in gradibus ministrorū, qui impositionē manuum accipiunt, necesse fariū secundum legem diuinam cælibatus.

De multiplici criminatione ecclesiarum Græcarum in ecclesiam Latinam, & de totidem testimonijs earum in Protestantes in ieiunijs, in Chrismate, & in vntione episcoporum.

CAPVT VII.

Icamus deinceps, quos alios errores & crimina ecclesiæ Græcæ, odio & inuidia concitata, ante annos septingentos & amplius ausæ quoque sunt ecclesiæ Romanæ obijcere: & quemadmodum episcopus Romanus, quem postea œcumenica Synodus omnium Græcarum ecclesiarum, caput ecclesiæ agnouit, & confessa est, illas ipsas ecclesias anathematizauerit. Nicolaus igitur pontifex in epist. ad Igmaram archiepiscopum Rhemenf. & ceteros archiepiscopos & episcopos in regno Caroli: Illa nos, inquit, præcipuè cōmouere videntur, quæ nobis, immò vniuersæ occidenti parti, à Græcorū Imperatoribus Michaelē & Basilio, & ab ijs, qui eis parent, nequiter ingeruntur. ij enim odio & inuidia contra nos inflammati, quæ inferius annotabimus, quasi crimina hæreseos impugnare moluntur. & paulò post,

D d 2 Talia

Talia de sancta ecclesia Romana, non habente maculam, aut rugam, aut aliquid huiusmodi, prædicant, quatenus illi (Bulgaros dicit) utpotè adhuc in fide rudes, hæc audientes, nos quasi noxios, & diuersarum hæreseon squaloribus resperfos, vitent ac deserant. Vndè nos ecclesiam nostram sine omni volentes macula, sicut semper, subsistere, scribentes nostram summæ authoritatis epistolam eidem Leoni à secretis Imperatoris per indictionem decimam hanc deferendam contulimus, nè videlicet in ea illis impunitis remanentibus, vel tenuis subsannandi oriretur occasio, aut nos eorum prauitatis consensisse videremur, vtrunque damnauimus, & excommunicationi submisimus. Damnauimus verò Ignatij deiectionem, promotionem Photij penitus respuimus, & condemnauimus. & paulopòst, Sed ut plenius tam ipsi Imperatori, quam alijs fidelibus intimari hæc potuissent, conuocatis quibusdam è vicinis locis fratribus & coëpiscopis nostris, de ijs, quæ nobis canonicè visum est, prædecessorum nostrorum secuti vestigia, decreuimus & ordinauimus. Et paulò pòst: Itaq; perscrutantibus eandem cum ceteris scriptis epistolam, (epistolam Michaëlis dicit) non hanc sæpè memorati principes, (Michaëlem & Basilium dicit) dictantes, nisi in lacu blasphemie tinxisse calamum, & luto erroris vsi pro atramento fuisse proculdubio patuere. Conantur enim tam nostram specialiter, quam omnem generaliter, quæ lingua Latina utitur, ecclesiam reprehendere. En illi non solum ecclesiam specialem episcopi Romani, id est, eam ecclesiam, vbi non est alius episcopus præter episcopum Romanum, sed cæteras Occidentis & Septentrionis ecclesias, quæ suos episcopos Romanæ ecclesie subiectos habebant, accusabant. Omnes igitur ecclesias, in quibus patrum quoquè vestrorum ecclesie numerabantur, pontifex Nicolaus aduersus Michaëlem & Basilium, & eas ecclesias, quæ illis tunc parebant, defendebat. Verùm tu Andrea, ut ingratus in pontifices, & in patres ac maiores tuos, & in religionis Germanicæ autho-

Criminatio ecclesiarum Græcarum non solum in ecclesia Romanam, sed in omnes mundi ecclesias.

res ac factores impius, ut odium, quod tuæ partes in ecclesiam Romanam habent, saturares, non pertimescebas crimina & infamiam tuæ nationis, modò existimationem ecclesie Romanæ quoquomodò, inimico & infesto Græcarum ecclesiarum testimonio læderes. Idem enim scelus in patres vestros committitis, quod illi, qui à fide & confessione Niceni concilij discedebant, in quos hæc Athanasius in epistola ad episcopos in Africa, quæ in vos confessionistas, & cæteros Luteranos quammaximè quadrant. Quid igitur, inquit, Ariminensem synodum allegant? aut quid accusant Nicenum concilium, in quo etiam ipsorum patres subscripserunt? & confessi sunt ex substantia consubstantialem esse patri filium? aut quid circuncircà discurrunt? cum non solum contra eos, qui Niceæ conuenerunt, sed contra illos etiam, qui diu ante ipsos fuere, magnos scilicet episcopos, atque adeò contra suos prælia inceptent? Quorum igitur se successores atque heredes volunt, quomodò poterunt eos appellare suos patres, quorum confessionem benè & apostolicè scriptam, non recipiunt? Hæc Athanasius. Eadem, ut dixi, in Protestantibus dicere licet, qui patres suos negant, quorum fidem & confessionem cum fide & confessione Augustana commutârunt. Sed redeamus ad epistolam Nicolai, videamusque quænam Imperatores illi, ecclesie Romanæ inimici, in ea tunc reprehenderent. Conantur, inquit, reprehendere, quòd ieiunamus in Sabbatis. At vos, non quòd in Sabbatis ieiunamus, sed quòd vlla ieiunia præscripta & decreta habemus, reprehenditis: quod ieiunare ex præscripto, ad seruitutem & laqueos conscientie pertinere putatis, quod à me affatim in libris nupè editis pro defensione canonum Apostolorum, & epistolarum Pontificum Apostolicorum loco proprio confutatum est. Satis nunc est, quòd ipsæ illæ ecclesie Græcæ, quas paulò antè testes citasti, habere ecclesiam Romanam errores & superstitiones in ieiunijs nostris, quæ accusatis, testimonium contra vos dicunt. tantum enim reprehendunt ieiunare Sabbatis: cætera

Protestantium doctores, in patres & maiores suos impij.

Quam benè in Protestantibus, quæ Athanasius in Arianos scripsit.

Testimonium ecclesiarum Græcarum de ieiunijs præscriptis, in Protestantibus.

Criminatio
ecclesiarum
Græcarum
in Protestā-
tes simul &
nos.
Mendaciū
Græcorum
in nos com-
mune cum
Protestanti-
bus.
Protestan-
tes nullas
nuptias ho-
norant.

Alia crimi-
natio eccle-
siarum Græ-
carum.

Ecclesiarū
Græcarum
testimoni-
um in Pro-
testantes de
chrismate.

ieiunia laudant, & nobiscum religiosissimè colunt. De ieiunio autem Sabbati cur nos, & quemadmodum ieiunamus, cur item in ecclesijs Græcorum non ieiunatur Sabbatis, vno Sabbato magnę hebdomadę excepto, & vtrunq; religiosè ac piè fiat, explicavi, cūm canonem Apostolorum de ieiunio quadragesimæ, à vestris Cēturiatoribus accusatum, defendere. Videamus reliqua in epistola Nicolai, quæ illi reprehendebant. quod spiritum sanctum, inquit, ex patre filioq; procedere ipsi fateātur, iam hīc & vos pariter, ac nos accusant. Vos enim nobiscum canonicè & apostolicè sentitis, spiritum sanctum ex patre, filioq; procedere. Sequitur in epistola: Dicunt prætereà, nos abominari nuptias, quia presbyteros sortiri cōiuges prohibemus. Hoc illi mēdaciū commune vobiscum habuerunt, idem enim vos nobis falsò obijcitis. Nos enim nuptias honoramus, at non omnium, sed eorum, quibus licet coniuges fieri: non autem, quibus non licet. Vos verò nullas nuptias honoratis: quia aut incestas nuptias, quę sceleratissimæ sunt, admittitis: aut si honestæ sunt, vt laicorum nuptiæ, honorem eis detrahitis, quia sacramentum in eis esse negatis: etsi esse quidem, pluribus argumentis ex scriptura sancta ductis, libro quinto defensionis epistolarum pontificum apostolicorum, cap. xvj. probauimus: nec hæc tēnūs refellere potuistis. De cęlibatu quoquē presbyterorum, aduersus sectam tuam satis multa tum ab alijs, tum à nobis scripta sunt, ad quę hæc tēnūs nihil, quod responderetis, habuistis: neque tamen ceditis, quia facilius est reuincere, quàm persuadere. Sequitur alia reprehensio ecclesiarum Græcarum in epistola Nicolai: Et insimulare, inquit, tentant, quia eosdem presbyteros chrismate linere baptizatorum frontes inhibemus: quod tamen chrisma nos ex aqua fluminis conficere fallaciter arbitrantur. En iterum ecclesiæ Græcæ, quarum testimonium contra ecclesiam Romanam produxisti, testimonium dicunt contra te & tuos confessionistas, quos defendis. Illæ enim chrisma sanctè ac religiosè colunt, & inter sacramenta sum-

ma re-

ma religione referunt: Tu verò dum vis esse legis doctor, nec intelligens, quæ loqueris, neque de quibus affirmas, sicut Apostolus de alijs tui similibus ait, magicum chrisma capite xxx. audes vocare, & ab hypocritis ignaris verę doctrinæ introductum esse dicis. Sed quomodò probas Andrea, aut cur affirmare audes, quod vndè probes, non habes? an non docuit te Apostolus consuetudinem ecclesiarum reuereri? cūm in eos, qui obedire nollent in eo, quod præcipiebat, vt viri aperto capite in ecclesia orarent, quod vsque in hodiernum diem seruatur, & mulieres velato, Nos, inquit, talem consuetudinem non habemus, nec ecclesię Dei? Sic nos igitur Apostoli exemplum & præceptum sequentes, vobis dicimus, qui non vultis obedire, sed contendere, Nos talem consuetudinem, qualem vos docuit Martinus Luterus, non habemus, nec ecclesię Dei, quę nunc sunt, & quęcunque omni memoria patrum vestrorum fuerunt. Huius autem consuetudinis omnium ecclesiarum per cunctum Orientem & Occidentem, Meridiem ac Septentrionē, quę aliundè quàm ex apostolica traditione proficisci nō potuit, permulti testes sunt autoritate & antiquitate clarissimi. Clemens Romanus in epist. ad Iulium & Iulianū, & lib. 3. de constitut. apostol. Dionysius Areop. Cyprianus lib. 1. epist. 12. & in alia ad Iubaianum, Cornelius apud Euseb. libro 6. historię ecclesiasticę, Melchisedes ad episcopos Hispaniæ, Siluester, Urbanus, Fabianus, Eusebius ad episcopos Tuscię, Ambrosius, Iustinus martyr in Quæst. 13. & 137. Clemens Alexan. lib. 2. Strom. Tertul. in lib. de resurr. carnis. Sanctus Pacianus in libro de baptismo. Basilius in libro de spiritu S. c. 27. Cyrillus Hierosoly. catechesi 3. mystagogica, Augustinus, Damasus in epist. ad chorepiscopos, Innocētius, Leo, Gelasius, Gregorius, Zacharias. Synodi quoquē plurimæ, ac grauissimè Laodicens. Carthag. vj. Toletana prima & quarta, Arauf. Valēt. Braccar. Hispal. Tarracon. Antisidor. Synodus vj. Arelat. Franc. Turon. Cabilo. Magūt. Sed quæ mihi nō est propositū, nec hic locus postulat, vt de chrismate

1. Tim. 1.

1. Cor. 11.

Nubes testium sanctissimorum de sacro chrismate.

copiosè

Act. 8.

Quia bap-
tismus in
nomine
Domini Ie-
su.

Quomodo
Protestan-
tes Aposto-
lica manu-
um imposi-
tione bap-
tizatos
priuent.

copiosè nunc aduersùs protestantes differā, feci hoc nupèr, cùm epistolas pontificū apostolicorū contra Centuriatores defenderem. Illud modò Andream interrogabo, cùm legis in actis Apostolorum, Cùm autem audissent Apostoli, qui erant Hierosolymis, quòd recepisset Samaria verbum Dei, miserūt ad eos Petrum & Ioannem, qui cùm venissent, orauerunt pro ipsis, vt acciperent spiritum sanctum: nondùm enim in quenquam illorum venerat, sed baptizati tantùm erant in nomine Domini Iesu: tunc imponebant manus super illos, & accipiebant spiritum sanctum. Putas ne, propter illos tantùm, qui in Samaria baptizati sunt, scriptum esse hoc? an propter omnes, qui baptizati sunt? Non credo te responsurum, propter illos tantùm: nè ab omnibus confessionistis, paulò te acutioribus, in scitię arguaris. quid enim illi baptizati in nomine Domini Iesu, id est, baptizati baptismo Christi, qui in nomine patris, & filij, & spiritus sancti factus fuerat, sicut Christus præcepit, alioquì neque fuisset baptismus in nomine Domini Iesu, id est, in virtute Iesu, in quo habitabat plenitudo diuinitatis: quid, inquam, differebant à cæteris alijs baptizatis? quid, dico, illorum baptismus à nostro distabat? nihil planè. Vnus enim & idem illorum & noster baptismus erat. alioquì illos iterùm apostoli baptizassent, si non fuisset verus baptismus. Illa igitur impositio manuum apostolorum, quibus episcopi successerunt, quæ ad roborandum baptizatos, aduentum spiritus sancti operabatur, ad omnes baptizatos pertinebat: eratque sacramentum, vtpotè signum visibile inuisibilis gratiæ, quam significabat, & efficiebat. Interrogabo ergò te rursùs Andrea, quam impositionē manūs, qualis illa Apostolorum erat, accipiunt omnes à vobis, & apud vos baptizati? si nullam, aliquid igitur, quod Apostolos propter omnes baptizatos ad vtilitatem omnium baptizatorum in Samaria fecisse legimus, vobis deest ad similem vtilitatem: aliquod, inquam, symbolum siue mysticum signum, quod cum oratione coniunctum, spiritus sancti aduentum copio-

sius

sius tamen tunc ad confirmandas vires spirituales acceperunt: sic baptizatus, etsi spiritum sanctum per lauacrum regenerationis acceperit, si nihil obstitit, postea tamen per chrisma ab episcopo ministratum, spiritus sancti gratia confirmatur: vndè sacramentum Confirmationis in ecclesia vocari consuevit, sicut à principio vocari cœpit, vt ex apostolica constitutione, à Clemente Romano libro tertio scripta, intelligi potest. sic enim ait c. 17. *μῦρον*, id est, vnguentum, nos chrisma vocamus, est *βεβαίωσις ἐμολογίας*, id est, confirmatio confessionis. Vt igitur Dominus Iesus per linguas illas igneas, quæ in die Pentecostes apparuerunt, spiritus sancti gratiam cum sanctis Apostolis communicauit, vt eos confirmaret, qui per cunctum orbem profecturi erant ad prædicandum euangelium, quod quidem ad vitam euangelicam traducit, quoscunq; desiderio rerum cælestium incendit instar ignis, in ignem vertentis, quicquid inflammat: sic etiam voluit communicare gratiã spiritus sancti, per chrisma cum singulis baptizatis ad eos confirmandos cognitione & confessione fidei: vt Deus, sicut apostolus ait, odorem notitiæ suæ per eos in omni loco manifestet: quia sint bonus odor Christi, odor Deo in ijs, qui salui fiunt. Cur ergò Andrea, si linguas illas igneas, quas tunc Dominus apparere voluit ad communicandam copiosam illam gratiam confirmationis & eruditionis spiritus sancti, non audes vocare magicas, nè simul Dominum Iesum magum vocare videaris, non vereris magicum chrisma vocare, quod idem Dominus Iesus adhiberi voluit, vt per ministerium apostolorum illud consecrantium, & frontes baptizatorum eo linentium spiritus sancti gratiã copiosiore cum ipsis illis baptizatis communicaret? Scito igitur Andrea, cùm magicum chrisma appellas, te Christum, qui mysterium chrismatismatis nobis per apostolos traditum instituit, magum appellare, de qua blasphemiam te conscientia tua, quam tu nunc, licet clamantem, audire non vis, in die illa coram Deo frustra iam audientem accusabit. Dices fortassè, te chrisma in scriptura non le-

Sacramen-
tum Confir-
mationis
ab Apo-
stolis vocatū.

2. Cor. 2.

Qui magi-
cū chrisma
appellat, vt
Protestantes
faciunt,
Christū ap-
pellat ma-
gum.

E e gere,

I. Ioan. 4.

Verbū Dei
de chrismate.Sacramen-
tum chris-
matis di-
uinissimum
vt in imagi-
ne.Ecclesia
Hierosoly-
mitana in-
terpres loci
Ioannis de
chrismatis
sacramēto.

gere, quare cum verbum Dei de chrismate non habeas, non posse te cum tuis confessionistis illud recipere. an non legis in epistola beati Ioannis, Et vos chrisma, quod accepistis ab eo, maneat in vobis? & non necesse habetis, vt aliquis doceat vos, sed sicut chrisma eius docet vos de omnibus? & verum est, & non est mendacium, manete in eo? Sed rursus dicet, non loqui Ioannem hic de mysterio chrismatis, sed de spiritu sancti vnctione. Recte tu quidem, si adderes, mystica, id est, quæ fit ab spiritu sancto per hoc mysterium chrismatis consecrati, quod est, vt Dionysius vocat, *ὡς ἐν εἰκότι θεϊότατον*, id est, diuinissimum, vt in imagine, non, vt sancta Eucharistia, quæ mysterium quoque est, & ab eodem Dionysio vocatur diuinissimum, non tamen *ὡς ἐν εἰκότι*, id est, vt in imagine, quia est ipsemet Christus substantialiter in sancta Eucharistia: in chrismate verò, tanquam in diuinissimo symbolo & imagine. Compositio enim symbolica chrismatis, vt idem Dionysius ait, delineat nobis Iesum odorum diuinorum fontem, è quo diuinissime suauitates odorum diuinis proportionibus mentibus ad Dei similitudinem quammaximè accedentibus afflantur, quibus mentes ipsæ iucundè delectatæ, alimento spirituali vtuntur ipsa diuinarum odorationum participatione. Loqui ergò hic Ioannem de mystico chrismate, testis est ecclesia Hierosolymitana, cui beatus Cyrillus Hierosolymitanus archiepiscopus præfuit, & in ea catecheses mystagogicas Apostolicę traditionis scripsit: in quarum tertia de hoc mysterio tractat, & hunc locum Ioannis de eo accipiendum esse sensit: sicut in eadem ecclesia per multos testes audiērat. Obseruandum verò est, quàm rectè cum eo, quod de chrismate ait beatus Ioannes, Sicut chrisma eius docet vos de omnibus: conueniat illud, quod Urbanus primus ante annos mille trecentos & amplius, de chrismate scripsit, Omnes fideles per manūs impositionem episcoporum, spiritum sanctum accipere debent, vt pleni Christiani inueniantur: quia cum spiritus sanctus infunditur, cor fidele ad prudentiam & constantiam dilatatur.

prudentiam & constantiam dilatatur. Ad hanc constantiam pertinet, quòd hortatur beatus Ioannes, vt in eo scilicet chrismate maneamus. Tandiu enim quis in fide cōstans est, dum chrisma, quod accepit, inuiolatū seruat. Subiungit deindè Urbanus: De spiritu S. accepimus, vt efficiamur spirituales: quia animalis homo nō percipit ea quæ sunt spiritus Dei. De spiritu S. accepimus, vt sapiamus inter bonum & malū discernere, iusta diligere, iniusta respuere: vt malitiæ atq; superbię repugnemus, vt luxuriæ atque diuersis illecebris, & fœdis indignisque cupiditatibus resistamus. De spiritu S. accepimus, vt amore vitæ & gratię ardore succensi, erigere à terrenis mentem ad superna & diuina valeamus. Hactenus S. Urbanus de sancto chrismate: quo cum episcopus baptizatū consignat, manus dicitur imponere post baptismum, sicut Lucas apostolos fecisse, in actis Apostolorum scripsit. Esse enim illam impositionem manuum, quę ab apostolis in Samaria super illos, qui baptizati erant, facta est, vt acciperent spiritum S. de chrismate accipiendam, si non creditis Clementi & Dionysio apostolorum discipulis, nec Urbano apostolico pontifici, cuius testimonium paulò antè de mysterio chrismatis recitauit: credite saltē Cornelio, qui vix annis xx. post Urbanum de chrismate scripsit in epistola sua, quam nos non habemus, nè à nobis corruptam, aut confictam, vt soletis, dicere audeatis. Meminit de ea Euseb. Cæsar. lib. vj. historiæ ecclesiast. cap. xxxij. De Nouato, inquit, quòd iacens in lecto, pro necessitate perfusus sit, neque reliqua in eo, quę baptismum subsequi solent, solenniter adimpleta sint: neque signaculo chrismatis consummatus sit, vndè neque spiritum sanctum vnquam potuerit promereri. Quid dixi, Credite Cornelio? immò credite omnibus ecclesijs Græcis, quas paulò antè nobis Andreas obijciebat? Simeon enim archiepiscopus Thessal. libro ij. de mysterijs, sic de sacramento chrismatis scribit: Petrus & Ioannes imponebant manus, & accipiebant spiritum S. quod est chrisma. Impositio enim manuum præbebat chrisma, sicut

Protestan-
tes baptiza-
ti vt Noua-
tus, sine sa-
cramento
chrismatis,
teste Euse-
bio.

Testimoni-
um ecclesi-
arum Græ-
carum de
chrismate
in Prote-
stantes.

fiabat ab Apostolis, & per eos, à multis alijs. Deindè subiungit: *καὶ τότε μὲν ἐπίθεσις, νῦν δὲ ἀντὶ τῶν χειρῶν αὐτῶ ἐστὶ τὸ ἡγιασμένον καὶ λεγόμενον μέγα μῦρον.* id est, tunc quidem erat manuum impositio, nunc verò pro impositione manuum est illud, quod sanctificatum est, & dicitur magnum chrisma. Deindè subiungit: Sanctificatum dico non à presbyteris, sed per preces & benedictiones patriarcharum & episcoporum, qui Petri & Ioannis vim sanctificandi habent. Sequitur: *καὶ ἀνάγκη τοῦτω σφραγίζεσθαι πάντα πιστὸν ἐν τῷ βαπτίσματι, ἵνα καὶ τὸ θεότατον πᾶσ βαπτισθεῖσ τέλειον ἔχη ἐν ἑαυτοῖς.* Et necessè, inquit, est, vt vnusquisque fidelis hoc signetur in baptismo, vt qui baptizatus est, baptismum diuinissimum in se habeat consummatum. Hoc autem differt ritus chrismatismatis in ecclesijs Latinorum ab ecclesijs Græcorum, quòd apud nos vt chrisma non potest conficere ac consecrare nisi episcopus, sicuti & in ecclesijs Græcorum: ità episcopi tantùm, baptizatos in fronte vngunt chrismate, non tunc statim cùm baptizati sunt, sed postea ferè, vel cùm tanti mysterij memoriam seruare possunt, vel cùm iam instet tempus, vt opus sit habere satis virium ad luctandum cum illecebris carnis & mundi. Verùm nè infans baptizatus maneat penitus expers chrismatismatis, si fortè mors occupet, sacerdos, qui baptizat, vngit chrismate verticem capitis: quod quidem qui ex Græcis ignorârunt, aut etiam ignorant, Latinos audent reprehendere, vt hic author Simeon repræhendit: non tamen reprehendebant olim illi, quos in epistola Nicolai primi legimus: sed illud tantùm, quòd ecclesia Romana presbyteris prohiberet, nè chrismate frontes baptizatorum linerent. Verùm illos ipsa authoritas scripturæ, & conuenientia rei coarguit. Cùm enim Apostolos, quibus episcopi, & non presbyteri, successerunt, legamus manus baptizatis imposuisse, ecclesia Romana, vt omnia in ecclesia honestè & secundùm ordinem fiant, meritò & decenter secundùm scripturam presbyteris, qui septuaginta discipulis successerunt, & minores sunt quàm episcopi, vt ipsè ecclesiæ Græcæ profitentur, & eos, qui contradicunt, anathematizant, non permittit vn-

gere

gere chrismate frontes baptizatorum, quod ab eisdem apostolis traditum est ecclesiæ vice impositionis manuum, qua ipsi super baptizatos utebantur: nõ permittit, inquam, nisi cùm necessitas cogit absente episcopo, quod sine scandalo fiat, vt ex epistola Gregorij ad Ianuarium constat, & ex epist. prima Innoc. cap. 6. de energumenis à presbytero consignandis, si ad episcopum absentem duci non possunt. Deniquè vt hunc locum de chrismate finiam, si adhuc, Andrea, verbum Dei de chrismate requiris, proferam tibi locum Esaiæ prophetæ, quem tu, nisi Iudaizare volueris, elabi non poteris, quin de chrismate mystico ecclesiæ noui testamenti accipiendum esse cõfitearis. Sic igitur Esaias prophetans de ecclesia noui testamenti, quam montem vocat, sicut Dominus vocauit ciuitatem supra montem positam: Faciet, inquit, Dominus in monte hoc. bibent vinum, bibent lætitiã, vnguento vngentur. Hieronymus vertit in eandem sententiam, Oleo vngentur. Significat enim *συνεκδοχικῶς* ex parte totum. ex oleo enim, cui inest miralinitas, & vis penetrandi in interiora, & ex balsamo, quod est valde odoratum, conficitur *μῦρον*, quod chrisma est & dicitur, quia ex eo fiat per episcopi consecrationem mystica vnctio. Hoc igitur *μῦρον*, quo verbo Clemens quoquè Rom. & Dionysius vsi sunt, diuinos illos lxx. interpretes secuti, ex quo chrisma, id est, vnctio sacra fit, cùm Esaias prophetauerit, futurum esse in ecclesia, necessè est, Andrea, vt simul dicas, magicum prophetam fuisse Esaiam, si magicum chrisma dicis. Deindè cùm in eodem loco simul de vino & vnguento in ecclesia noui testamenti vtendis vaticinetur, cõcede, prædici vinum tantùm de dolio, vt probabiliùs dicas, prædici vnguentum tantùm de myropolio. Sed nè negare posses, hoc enim relinquebatur metuendum, prophetari ista de ecclesia nostra, cauit propheta, subiungēs: Tradēs hæc omnia gentibus, ex quibus scilicet congregata est ecclesia, quarum vocationem prædixit hîc, vt multis alijs locis, ex quarum gentium numero si natio Germanica est, ad eam hæc prophetia de mystico vino & my-

Ec 3 slica

Baptisma
chrismate
cõsummariQuando
sacramen-
tum chris-
matismatis ad-
hiberi sole-
at.Sacramen-
tū chrisma-
tis vice im-
positionis
manuum,
apostolicæ
ecclesiæ
traditum.

Esa. 25.

Verbū Dei
de chrisma-
te.Qui chris-
ma magi-
cum vocat,
Esaiam vo-
cant magi-
cum pro-
phetam.

Matth. 18.

stica vnctione, pertineat necessè est; aut si pertinere negatis, simul ad vocationem gentiū pertinere eam negatis. Et quantum ipse exitus rerū, huius prophetiæ clarissimus interpret sit: tamen, vt, sicut scriptum est, in ore duorum vel trium stet omne verbum, sic etiam sanctus Cyrillus episcopus Hieroso. ante annos mille ducētos, in tertia catechesi mystagogica interpretatus est, de mysterio, inquam, sanctæ Eucharistiæ, & mysterio chrismatismis. Item alter Cyrillus archiepiscopus Alexandrin. in cōment. huius prophetæ, de eisdem quoquē mysterijs siue sacramētis locum accepit. In his duobus magnis authoribus & clarissimis episcopis, duarum ecclesiarū, Hierosolymitanæ & Alexandrinæ, sententiam & authoritatem habes. Illud postremò addam hīc, quod mihi in mentem venit, vt à te queram, cur chrisma, id est, mysticum vnguentum, quod in Esaia legis, & in ecclesia nostra vides, magicū putas & dicis? & illud oleum vnctionis, quod in Leuitico legis super caput Aaron, non putas, neque dicis magicū? aut si illud oleum vnctionis in Leuitico vmbra erat, cur tollis imaginē in noua ecclesia, cuius vmbra erat in vetere? Lex enim (inquit Apostolus) vmbra habebat futurorum bonorum, nō ipsam imaginem rerum. Oleum enim mysticū, quod in ecclesia nostra est, & chrisma, vtrunq; est imago rei, quæ Christus est: qui in chrismate est per gratiam & virtutem, est item in oleo: in vtroq; autem ratione propria, ad sanctificationem secundum mensuram donationis destinata. Igitur si vmbra honorem & religionem habebat, quomodò non erit par vt imago habeat? Peiores estis vos, quàm Donatistæ: illi enim non negabant oleum, nec vnctos Domini, quod vos facitis: sed illud committebāt, quòd vnctis Domini, quia cum catholicis communicauerant, manus imponebant: nō enim licet ordinatis agere publicam pœnitentiam: & qui egērunt, ordinari non possunt: neque ordinati, ministrare. Vide ergò, quid de illis dicat Optatus Mileuitanus libro 2. contra Parmenianum, quibus religionem Dauid opponit: Dixit Dauid, inquit Optatus, non

Protestātes
peiores q̄
Donatistæ
in contem-
ptu chri-
smatis.

1. Reg. 26.

mit-

mittam manus in vnctum Domini: repressit cum gladio manum: & dum timuit oleum, seruauit inimicum. Vos neque Deum timetis, neque fratrem agnoscitis: in corde liuoris, acuis nouaculas linguæ, & diuina p̄cepta calcantes, miserorū properastis in capita. Et rursus, Oleum suum, inquit, defendit Deus. Si peccatum est hominis, vnctio est tamen diuinitatis: Nè tetigeritis, inquit, vnctos meos: ideò, nè dum peccatū hominis percutitur, & oleum, quod Dei est, feriat. Iudicio suo Deus seruauit rem suam: & tamen vos passim irruistis in alienam, corrupētes omnium felicitatem. Nam quæ maior infelicitas, quàm Dei sacerdotes viuere, nec esse quod fuerant? Haftenus Optatus in Donatistas. quibus, vt dixi, longè peiores estis, qui eo minùs Deum timetis, quàm illi, quo maiorem iniuriam, quàm illi, Deo facitis. Maior enim iniuria & impietas in Deum est, quod sanctum & diuinum est, penitus negare sanctum esse, quàm indignè tractare, quod saltē sanctitatem & religionem habere nō diffitearis. Quod ergò vos Protestantes de oleo chrismatismis nobis non creditis, credite saltem Donatistis. Scitis enim, quāti pōderis & authoritatis sit inimicorum testimonium: nostri autem inimici erant Donatistæ. Si quidem nos nō Donatistis, sed illis, à quibus Donatistæ recesserunt, quibuscum cōtendebant, successimus: vt vos à nobis recessistis, & nobiscum cōtenditis, qui à Lutero Lutherani nominari voluistis, vt illi à Donato Donatistæ. Vndè igitur Donatistæ nobis inimici & infesti, oleum sancti chrismatismis ad ordinationem sacerdotum adhibere didicerunt? ex quibusnam hypocritis, ignaris veræ doctrinæ, vt tu hesternus, aut nudistertianus doctor Andrea dicere audes, ecclesia Catholica, & ecclesia schismatica Donatistarum, huiusmodi ordinationis ritum illo tempore acceperunt? Quod argumentum, quam rationem, quod testimonium habes, multis eum seculis post Apostolos introductum fuisse? profer, aut si proferre non potes, vt neque potuit vnquam pater & magister vester Luterus, qui erunt tam fatui, vt tibi creden-

Protestātes
minus Deū
timentes,
quàm Do-
natistæ.

dum

Ecclesiarū
Græcarum
sentētia de
vntione
episcoporū.

dum putent, quia scias dicere irridendo, magicum charisma, & vntos, ac rasos. vos enim dicacitatem & maledicentiam mucrones esse defensionis vestrę existimatis. Audi Andrea, quid etiam ecclesię Græcæ, quas in nos testaris, sentiāt, & profiteantur de ipso illo chrismate, quo episcopi vnguntur, quos vos contumeliosè vntos vocatis. Sic enim idem Simeon archiepiscop. Thessalonic. lib. viij. de mysterijs scribit, precari ex formula ordinatorem episcopi, vt Dominus Deus noster, » qui in ecclesia cōstituit primū apostolos, secundò prophe- » tas, tertio doctores &c. & qui hunc ad dignitatē episcopi vo- » cauit per manum ordinatoris & reliquorū coepiscoporum, » & virtute ac gratia spiritūs sancti corroboret, sicut apostolos » & prophetas corroborauit, & vngat vt reges, ac sanctificet vt » pontifices: eundemque pontificatum eius custodiēs, & omni » virtute exornans, sanctum faciat, vt perat, quæ ad salutem po- » puli pertinent: & exaudiatur à Domino. Interpretatur deindē » hic author, quam vim habeat hæc precatio, qua ecclesię Græ- » cæ in ordinatione episcoporum vtuntur: ait enim, tribui his » precibus robur apostolorum & prophetarum: idcirco habere » episcopos charismata apostolica & prophetica: vngi verò tā- » quàm reges, quòd reges oleo & spiritu vngerentur: & nunc » etiam reges vngi ab ecclesia, quòd indē, inquit, accipiant, » ἀρχοντες εἶναι τῶν ἐκκλησιῶν, καὶ χριστοὶ τοῦ κυρίου, id est, esse principes » Christianorum, & vnti Domini. Itaque vngi ait episcopum » gratia spiritūs sancti propter potestatem & principatum. Si- » quidē scriptura dicit: Constitues eos principes super omnem » terram: sanctificari autem, vt illos olim summos sacerdotes, » Moïsem, & Aaron, & Samuelem. Haftenus Simeon. Quæso » te Andrea, vndē ritum vngendi episcopos in ordinatione ac- » cepisse credis ecclesiam Thessalonicensium, in qua hic author » ordinatus & vntus fuit? Cur legitis epistolas Pauli ad Thessa- » lonicēses, si traditiones, quas per sermonē ijdem Thessaloni- » censes ab Apostolo acceperunt, repræhenditis & irridetis? aut » quæ ratio dubitandi esse potest, quin hanc traditionē ab apo- » stolo

stolo accepissent, si Paulum legitis sic ad Thessalonicens. scri- » bentem: Tenete traditiones, quas didicistis, siue per sermo- » nem, siue per epistolam nostram? & ipsa ecclesia Thessaloni- » censium hodiè testis est, sic ordinationem episcoporum fieri: » nec vnquam in ea auditum esse, quin ita semper fieret. Si er- » gò ecclesijs nostris, propter vestrum in nos odium, non cre- » ditis: credite saltem ecclesijs Græcis æmulis nostris, quarum » accusationes nobis obijcitis. Aut si nec illis fortè credere vul- » tis, ite ad Africanas ecclesias, nō quæ hodiè sunt, sed quæ olim » erant, antequàm Vandalicus furor eas deleteret. Vbi si catho- » licis episcopis, qui nostræ communionis erant, non adhibetis » fidem, testes vobis erunt inimici eorum Donatistæ, Deuterij, » Parthenij, Donati, Getulici, qui, vt Optatus Afer libro secun- » do contra Parmenianum scribit, suo scelere, & impia crudeli- » tate testimonium vntioni episcoporum iam tunc dederunt, » cū, vt quorundam episcoporum crimen, alioquì falsum, » punirent, & eos dignitate, & gradu episcopali priuarent, ca- » pita eorum, quæ vnta fuerant, raserunt: cū tantus alioquì » honor vntioni sacerdotali semper à sanctis patribus habitus » sit, vt neque lapsis sacerdotibus, immò neque diaconis, quia » per impositionem manuum ordinati sunt, poenitentia publi- » ca vnquam à catholicis imposita fuerit, neque hodiè impona- » tur. Sed haftenus de chrismate, de quo ac de oleo sacro plura » libro secundo defensionis canonum apostolorum, & episto- » larum pontificum apostolicorum nupèr scripsi, ad quæ, aut » etiam ad hæc si Andreas, aut alius respondere voluerit, in se » incurret, seque coarguet. Sed pergamus ad reliqua.

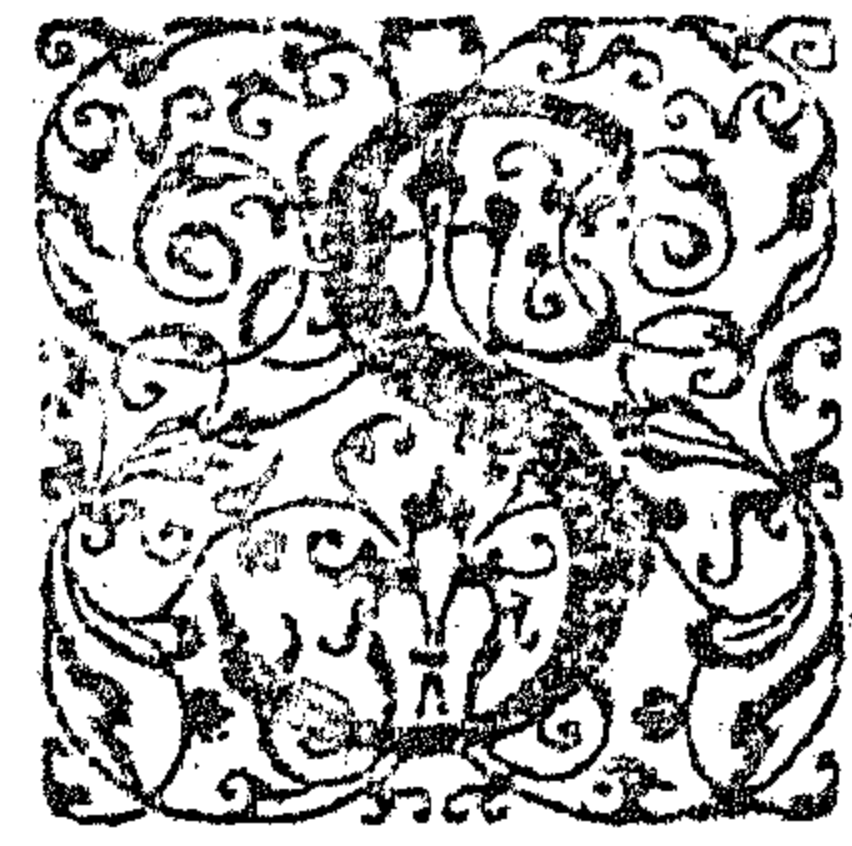
De testimonio ecclesiarum Græcarum in Protestantes de quadragesima, & sacrificio altaris, & de testimonio antiquo vtriusque Germaniæ in ecclesia Græcorum super criminibus falso in ecclesia Romanam obiectis, & de Synodo Moguntina antiquiss. & decretis eius in Protestantes, de sacrilega direptione Monasteriorum, & incestu Monialium, à Deo seuerissimè vindicatis.

Testes in
Protestantes
ecclesiæ
Græcæ, &
Africanę in
chrismate,
& vntione
episcoporū

2. Thef. 2.

CAPVT VIII.

Ecclesie
Græcæ te-
stis Prote-
stantiū, te-
stimonium
contra ipfos
dāt de Qua-
dragesima,
& sacrifi-
cio altaris.

Equitur in epistola Nicolai: Nihilominus re-
prehendere moluntur, eò quòd octo hebdo-
madibus ante pascha à carniū esu, & septem
hebdomadibus à casei & ouorum esu more
suo non cessamus. Hic etiam ecclesias Græ-
cas in te & tuam sectam testes imprudēs pro-
duxisti. Vos enim Quadragesimam vobis abstulistis, quam
Græcæ ecclesie religiosissimè seruant, neque minore religio-
ne nos. Illa verò vnius hebdomadæ anticipatio in abstinendo
à carne cū nō lege, sed voluntate ab eis suscepta sit: nobis est
libera, & temerè ab eis obiecta & exprobrata. Sequitur dein-
dè: Mentiuntur quoquè in nos, sicut per alia ipsorum scripta
indicatur, agnum in pascha more Iudeorum super altare pa-
riter cum Dominico corpore nos benedicere, & offerre. Hic
etiam ecclesie Græcæ, dum contra nos mentiuntur, quasi
agnum super altare vnà cum corpore Domini offeramus:
contra vos testantur, qui negatis corpus Domini super alta-
re offerri. Sequitur: Quin etiam reprehendere fatagunt,
quòd penès nos clerici barbas radere suas non abnuunt. Hæc
reprehensio etsi ad ecclesiam Romanam pertineat, magis ta-
men ad vos pertinet. in ecclesia enim Romana. penè infiniti
barbas habent intonsas, & permulti tondent, aut radunt. to-
ta hæc res aut in voluntate, aut in more posita est, apud vos
verò omnes ecclesiastici, vt audio, barbas deponunt. Deindè
subiungit aliam accusationem, siue potius mendacium: Et
quia diaconus, inquit, non suscepto presbyteratūs officio,
apud nos episcopus ordinatur, cū ipsi etiam illum, quem
patriarcham suum nominant, ex laico subitò tonsuratum, ac
monachum factum, saltu ad episcopatūs apicem imperiali fa-
uore & gratia prouehere, vt ipsi putant, minimè formidârūt.
Hic quoquè accusatio falsa ecclesie Romanæ ab ecclesijs
Græcis facta, cum vera accusatione vestri criminis implicata
est.

est. In ecclesia enim Romana nemo episcopus ordinatur,
quin prius sit presbyter ordinatus: quod ipse etiam ecclesie
Græcæ in hac accusatione confitentur. nō enim dicunt, quia
diaconus non suscepto presbyteratūs ordine, apud nos epi-
scopus fit, sed non suscepto presbyteratus officio, id est, ante-
quàm exerceat ordinem presbyteratūs suscepti. Quod qui-
dem vt fieri potest, si quandò necessitas & ratio utilitatis ec-
clesie postulet, idque auctoritate & permisso pontificis, ita
si hæ causæ desunt, non solet fieri. At verò tu Andrea, quid
ad testimonium Græcarum ecclesiarum respondes? an non
satis clarè testantur totos errare, qui presbyterum non prius
ordinant, quàm eundem episcopum ordinent? Sunt igitur
diuersi ordines, alter altero maior, quod vos negatis: quin po-
tius neq; presbyteros, nec episcopos habetis. Iam verò, quòd
ecclesia Græcorum aliquandò, quod ei Nicolaus pontifex
obijcit, ausa est, vt aliquis ex laico, tonsurato tamen prius, &
facto monacho, repentè, gratia & potentia Imperatoris fre-
tus, patriarcha Constantinopolitanus fieret, (Photium enim
denotat) nōne hic quoquè testimonium Græcarum eccle-
siarum contra vos cernitis? Quod enim ecclesie etsi rarissi-
mè, aliquandò tamen facere non formidârunt, vt Nicolaus
ait, & historie omnes ecclesiasticæ testantur, hoc vos more
vestro familiari facitis: & quod peius est, iure fieri putatis, vt
laicorum principum non gratia & studio, (hoc enim leuius
crimen esset) sed suffragio & auctoritate, superintēdentes ve-
stri per ciuitates in ministerio sacramentorum cōstituuntur,
neq; tonsurati prius, vt in ecclesia Græcorum, vos enim tōsu-
ratos non habetis, quos per risum rastos vocatis: neque mona-
chi facti, quia monachos etiam sustulistis, sed potius ex mona-
chis facti apostatæ. Hi sunt errores ecclesie Romanæ, quos, vt
tu doctor Andrea dicis, ecclesie Græcæ improbârunt, & non
receperunt, quos reticere voluisti, siue quia eos ignorabas: si-
ue quia metuebas, nè in te & cōfessionistas tuos retorqueren-
tur: vt factum à me est. cui exoptandum quidem fuit, vt testi-

Criminatio
ecclesiarum
Græcarū in
ecclesiam
Rom. falsa,
& in Prote-
stan. vera.

Testimoniū
Græcarum
eccles. in
Protestantes.

monium Græcarum ecclesiarum contra errores, & quàm plurimas superstitiones ecclesiæ Romanæ, vt dicis, produces: vt eodem testimonio te & confessionistas omnes ex Luthero ortos coarguerem, ac conuincerem. Sed videamus, quid postquàm Nicolaus pont. exposuit, quæ Michael & Basilius Imperatores cum ecclesijs, quæ illos sequebantur, partim mentientes, partim errâtes, in ecclesia Romana criminabantur: quid, inquam, ab Igmario Rhemensis, & eius ecclesia petierit. Subiungit enim: In his igitur, explosis cæteris curis, vos fratres summoperè conuenit desudare. & quia communia sunt hæc opprobria, quæ vniuersali ecclesiæ in ea duntaxat parte, quæ Latina vti dignoscitur lingua, sicut prætulimus, ingeruntur, communiter omnes, qui diuino sacerdotio illustrari videmini, decertare debetis, quo paternæ traditiones tantæ derogationi non pateant: sed potius, quæ prauis quique consueta contentione tam mentientes, quàm errantes, maculare gestiunt, manu communis defensionis ab omni neuo blasphemix eruantur. Ridiculum est enim & satis abominabile dedecus, vt temporibus nostris vel falsò infimulare Dei ecclesiam permittamus: vel eas traditiones, quas antiquitùs à patribus nostris suscepimus, pro libito semper erratium infringi patiamur. Quapropter necessè est, vt eorum conatibus resistamus. Et paulò post: Sed magnoperè conuenit, vt & vestra quoquè fraternitas morem secuta maiorum, concertans nobiscum, & vnanimiter collaborans in talibus inueniatur. Siquidem nisi à mente recessit, nunquàm Hespericæ regiones, vt de alijs mundi plagis interim taceamus, à sede beati Petri in huiuscemodi quæstionibus dissonantes inuentæ sunt. Vndè vnusquisq; vestrum, qui metropolitana iura fortitus est, iunctis sibi fratribus, & coëpiscopis suis, qui sub se sunt, de his diligenter curam suscipiant, & quid inuidiæ eorū detractionibus opponi necessè sit, rimari studeat: & inuenire summoperè gestiatur: atq; inuentum, nobis trāsmittere non parui pendat: quatenùs id nos quoquè aduersùs eorum

vesa-

vesaniam cum cæteris assertionibus nostris deindè mittere valeamus. Hactenùs epistola Nicolai. Pontifex igitur, quo maiore autoritate fidem ecclesiæ Romanæ in cuncto orbe, testimonio apostoli ad Romanos scribentis, iam prædicatam, & tanquàm depositum fidelissimè ac religiosissimè omni tempore custoditam, à falsa accusatione Græcorum, & fictis criminibus, quibus eam inuidè & infestè obscurare volebāt, defenderet, nè solus sic sentire Græcis videretur, sententias aliarum nobilium ecclesiarū requisit, vt, quemadmodum Apostolus Corinthijs scripsit, Sicut & in omnibus ecclesijs doceo, nè putarent, se ecclesiæ tantùm Corinthiorum illud præcipere, quod tunc præcipiebat: ita Pontifex dicere posset, sic ecclesiam Romanam & sentire, & docere, sicut & aliæ magnæ & illustres ecclesiæ sentiebant, & docebant, vel potius hæc se in ecclesia Romana, quæ à sanctis patribus, apostolis, & eorum successoribus tradita essent, docere, sicut & in omnibus alijs ecclesijs docebat. Quæ enim episcopi Catholici in ecclesijs suis Catholicè docent, hæc Pont. Romanus, qui à Christo accepit in Petro curam & facultatem firmandi fratres & coëpiscopos suos in fide, per ipsos illos ecclesiarum episcopos in eorum ecclesijs docet. Ite ergò vos ad ecclesiam Rhemensis, quæ præcipua est in Gallia, ad quam translatum erat Imperiū, cuius regem Christianissimū idem archiepiscopus Rhemensis vngit, qui plures episcopos prouinciales in diocesi sua habet, quàm vllus alius in Gallia archiepiscopus habeat: habet enim xj. cui prima Belgica in ijs, quæ ad religionem pertinent, subiecta erat: ite, inquam, & videte, an teneat ecclesiæ Romanæ fidem & ecclesiasticam disciplinam. Relegite prouinciale, quod in Rhemensis ecclesiæ tabulario seruatur: sic enim vocāt librum, in quo omnes archiepiscopi Rhemenses, & episcopi prouinciales, quos suffraganeos vocant, descripti sunt: primos reperietis, Sixtum, Sinicium, & Amantium Petri principis apostolorum discipulos, & Nerone Imperatore martyres. Et si ecclesiæ Romanæ

1. Cor. 14.

Quæ episcopi catholici in ecclesijs suis Catholicè docent, hæc episcopus Rom. beati Petri successor per ipsos in ecclesijs eorū docet.

Ff 3

non

2. Theff. 2.

Deute. 32. 1.

Vtriusque
Germaniæ
testimoniū
antiquum
in ecclesiis
Græcas de
ijs, quæ fal-
sò in eccle-
siâ Roma-
nam crimi-
nabantur.

non creditis, quia odistis: credite Rhemenſi, vt eius ſaltem teſtimonio, Græcarum eccleſiarum mendacia & errores coarguatis. Sed vereor, nè illis quoquè inimici, quia quod ab initio audièrunt, vt ait beatus Ioannes, in eis permanet, contra àc vobis accidit, qui fidem & Dei cultum mutàſtis, quod omnes Chriſtiani, qui ſub cælo ſunt, ſciunt, præterquam à Lutero ortos & inſtitutos, vel potiùs dicam, ſeductos: qui ex eorum numero ſunt, qui, vt Apoſtolus ait, charitatem veritatis non receperunt, vt ſani fierent: & ideò, inquit, mittet illis Dominus operationem erroris, vt credant mendacio, vt iudicentur omnes, qui non crediderunt veritati, ſed conſenſerunt iniquitati. Sed quid vos alienos teſtes querere oportet, de quibus patres & maiores veſtros teſtes habere poteſtis? Interroga, inquit Moïſes, patrem tuū, & annuntiabit: maiores tuos, & dicent tibi. Repetā ergò, quod paulò antè pont. Nicolaus in epiſtola illa ad Igmarū Rhemenſem archiepiſcopum aiebat, nunquam Hespericę regiones, vt de alijs mundi plagis interim taceamus, à ſede B. Petri in huiusmodi quæſtionibus diſſonantes inuentę ſunt. ſcio, non negabis Andrea, vtrāq; Germaniam de Hespericis regionibus eſſe: at negabis fortasſè, nunquam diſſonantes fuiſſe à ſede beati Petri, quod Nicolaus ait, ſed ſi tu homo particeps rationis es, & mentem non amiſiſti, relinque ſaltem aliquem locum coniecturæ & iudicio: agè, ſi hoc verum non fuiſſet, quam authoritatem epiſtola Nicolai Pontificis apud archiepiſcopum Rhemenſem habuiſſet? an hoc eccleſia Rhemenſis, & Synodus prouincialium epiſcoporū, quæ de his quæſtionibus, vt Pontifex volebat, iudicatura erat, Germanicarū eccleſiarū fidem, ritus, ac conſuetudines, & diſciplinā ignorare poterāt? Quis hoc credat? Eccleſię igitur vtriuſq; Germaniæ, quæ in Hespericis regionibus nobiliſſimæ erant, cū eccleſia Romana in huiusmodi quæſtionibus, vt pōtifex Nicolaus dixit, cōſentiebāt. id eſt, in ijs, quę partim mētiendo, partim errādo, illę tūc eccleſiæ Gręcę, Michaele & Baſilio Imperatoribus, Romanæ gloriæ inuidis & emulis, eccle-

cleſię Romanæ obijci bāt. Sed ſingamus, Andrea, vtinam ſingā, ac non potiùs verū dicam, te hīc neq; ratione, neq; coniectura duci vlla: ego teſtē citabo, cuius teſtimonio, niſi ſpontè manus des, cogaris conſiteri, aut vos eccleſiā non habere, aut primos gentis Germanicę Chriſtianos, nūquam in eccleſia fuiſſe: & vniuerſam poſteritatē eorum vſq; ad aduentum Martini Luteri Germanici prophetæ, (ſic enim auſus eſt ſe appellare) extra eccleſiā periſſe. Puto te nō ignorare, doctor Andrea, immò milliès audiſſe & legiſſe, fuiſſe apoſtolum Germaniæ Bonifacium natione Anglū, qui fuit primus archiepiſcopus Mogūtinus, & pontificis Romani legatus, annis xxxvj. ſub quatuor pontificibus Gregorio ſecundo, Gregorio tertio, Zacharia, Stephano: vt idem in epiſtola ad Stephanum ſecundum Zacharię ſucceſſorem ſcribit. Is igitur ſic ad Gudbertum archiepiſcopum Angliæ de Synodo, quam in ampliffima diœceſi Moguntina habuerat, ſcripſit: Decreuimus aut in noſtro Synodali conuentu, & conſeſſi ſumus, Catholicā fidem, & vnitatē, & ſubiectionē Romanæ eccleſiæ, ſine tenus vitę noſtræ velle ſeruare: S. Petro, & vicario eius velle ſubijci, Synodū per omnes annos congregare: Metropolitanos palia ab illa ſede querere: & per omnia præcepta S. Petri canonicè ſequi deſiderare, vt inter oues ſibi commendatas numeremur. Et iſti conſeſſioni omnes conſenſimus, & ſubſcripſimus: & ad corpus S. Petri principis apoſtolorū direximus: quod gratulando clerus Romanus, & pontifex ſuſcepit. Cū dixit, præcepta S. Petri canonicè ſequi deſiderare: præcepta pontificis Romani dixit. huic enim qui canonicè obediunt, B. Petro obediunt. En Andrea, ampliffima Germaniæ Synodus Moguntina, quæ xv. aut xvj. habet epiſcopos archiepiſcopo ſubiectos, ſimul cum conſeſſione fidei Catholicę, à Crescente ſiue Crescentio Pauli apoſtoli diſcipulo, primū in Germania prædicatæ, & fideliter inſtār depositi cuſtoditæ, profeſſionem obedientiæ, quæ Pontifici Romano beati Petri ſucceſſori debebatur, ante annos octingentos coniunxit.

An

Coguntur
Proſtan-
tes alterum
è duobus
conſiteri,
aut ſe in ec-
cleſia Ca-
tholica nō
eſſe, aut vni-
uerſam gen-
tem Germa-
nicā ab ini-
tuo ſuſce-
ptæ fidei
Chriſti vſq;
ad Martinū
Luterum
extra eccle-
ſiā periſſe.
S. Bonifa-
cius.

Conſeſſio
ſynodi Mo-
guntinę an-
te annos
800. contra
Conſeſſio-
niſtas.

Testimoni-
um synodi
Moguntinæ
antiquissi-
mæ, nō per-
tinere ad o-
ues beato
Petro à Chri-
sto cōmis-
sas, qui epi-
scopo Ro-
mano non
obediunt.

De Pallio,
quod Me-
tropolitani
à Pont. Ro-
mano acci-
piunt.

De norma
vitæ regu-
laris Ger-
maniæ ad
exemplum
ecclesiæ pri-
mitivæ olim
tradita.

An dicturus es, Andrea, tot iam annis ante Martinum Lute-
rum amissam in Germania fidem, nec ecclesiam ex eo tem-
pore fuisse? quod si hoc, nisi stultitia obcæcatus, non es di-
cturus, sequitur, vt fatearis vos confessionistas, atque adeò
omnes protestantes, non esse inter oves Petro commenda-
tas, numerandos, qui Petro in episcopo Romano eius succes-
sore non obeditis, ac proindè neque pertinere vos ad ecclesi-
am. illi enim synodi Moguntinæ episcopi cum archiepiscopo,
ideò se velle episcopo Romano obedire profitentur, vt inter
oves Petro commissas numerentur. Qui enim non nume-
rantur, oves dispersæ sunt pastore carentes. Ad hanc obedi-
entiam pertinebat, quod professa est eadem synodus, petitu-
ros esse Metropolitanos pallium à pontifice Romano. Eo
enim accepto, Metropolitanus se missos à Pontifice agnoscit,
& ius in ecclesiam Metropolitanam, & episcopos subiectos
regendi accipiunt: quod vsque in hodiernum diem religiosè,
vt à sanctis apostolis traditum est, seruatur. Pergamus ad re-
liqua illius Synodi capita: Statuimus, inquit, vt per annos sin-
gulos canonum decreta & ecclesiæ iura, & norma regularis
vitæ in synodo legantur, & recuperentur. En norma regularis
vitæ ecclesiasticorum in Germania ante annos octingentos,
ex apostolica ac primitiua ecclesia deriuata, quam discipulus
ille Pauli, quem paulò antè dixi, primus in Germania institu-
it, vt ex bonis ecclesiæ, id est, ex oblatiis Deo communi sum-
ptu ecclesiæ ministri viuerent: ac nihil vllus eorum haberet
suum. Confirmat igitur hæc Germanica tantæ antiquitatis
synodus epistolam Urbani apostolici pontificis ad omnes
episcopos de huiusmodi vita communi clericorum, quam
vestri Magdeburgenses Centuriatores negant: quos nos
multis testibus libro iiii. defensionis pontificalium epistola-
rum conuicimus, ex quorum testium numero erat ecclesia
Salsburgensis vobis propinqua, cuius episcopus Conradus,
vt historia Teutonica Salsburgensium episcoporum testa-
tur, ante annos quadringentos quinquaginta & amplius fe-
cit,

cit, Pascasio pontifice Romano, vt à clericis ecclesiæ suæ
norma vitæ regularis B. Augustini, quæ Canonicorū Regula-
rium dicitur, susciperetur. Sequitur in Decretis Synodi Mo-
guntinæ: Decreuimus, vt Metropolitanus, qui sit pallio sub-
limatus, hortetur ceteros, admoneat, & inuestiget, quis sit in-
tereos curiosus de salute populi, quis ve negligens. Seruis Dei
venationes, & siluaticas vagationes cum canibus, & vt acci-
pitres & falcones non habeant, prohibuimus. Item vt per an-
nos singulos vnusquisq; presbyter episcopo suo in quadrage-
sima rationem ministerij sui reddat, siue de fide Catholica, si-
ue de baptismo, siue de ordine ministerij sui. En quadragesi-
ma ecclesiæ Catholicæ ante annos octingentos in Germania,
ab ipso vsq; ortu religionis Christianæ, à discipulo Pauli Cre-
scentio instituta, vsq; ad memoriam vestrā, id est, vsq; ad Lu-
terum culta & retenta. quam simul cum studio illo interro-
gandi presbyteros de fide Catholica, & de baptismo, ac de or-
dine ministerij, authore Lutero apostata & incesto reliquistis.
Sequitur: Statuimus, vt singulis annis vnusquisque episco-
pus parociam suam sollicitè circumeat: curet populū con-
firmare, plebes docere & inuestigare, ac prohibere paganas
obseruationes, diuinos, vel sortilegos, auguria, phylacteria, in-
cantationes, vel omnes spurcitas Gentilium. En Confirma-
tionis sacramentum, quod non presbyteri, vt ecclesiæ illæ
Græcæ per errorem ab ecclesia Romana accusatoriè requi-
rebant, de quo suprà differuimus, sed episcopus circumeun-
do populis ministrabat, vt hodiè fit per vniuersas Catholico-
rum totius Occidentis ecclesias. quod quidem sacramen-
tum, quo (vt S. Urbanus ait) cor fidele ad prudentiam & con-
stantiam dilatatur, cum primùm authore Lutero reliquistis,
stare fide desuistis. Interdiximus præterea seruis Dei, vt pom-
patico habitu, vel sago, vel armis non vtantur. Statuimus,
quod proprium sit Metropolitanis, iuxta canonum statuta,
subiectorum sibi episcoporum inuestigare mores, & solici-
tudinem circa populos, quales sint: vt moneat, vt episcopi à

Quadrage-
sima in Ger-
mania ante
annos 800.

Sacramen-
tum Cōfir-
mationis.

Protestan-
tes vnā cum
sacramento
Confirma-
tionis reli-
cto, fidem
reliquerunt.

Quid in ec-
clesijs Ca-
tholicorum
sanitatem
fidei semper
cōseruārit,
& conser-
uet.

Ministri
Protestanti-
um, arietes
sunt sine
pastore.

Synodo venientes, in propria parœcia cum presbyteris & abbatibus conuentum habentes, præcepta synodi seruare insinuando præcipiant: item vt vnusquisque episcopus, si quid in sua diœcesi corrigere, vel emendare nequiverit, vt idem in synodo coram archiepiscopis & palam omnibus ad corrigendum insinuet, eodem modo, quo nos Romana ecclesia ordinatos, sacramento constrinxit, vt si sacerdotes vel plebes à lege Dei dcuiâsse viderem, & corrigere non possem, fideliter semper Sedi apostolicæ & vicario sancti Petri ad emendandum indicarem. Hoc institutum tenent vsque in hodiernum diem ecclesiæ omnes, quæ per cunctum orbem beato Petro in Pontifice Romano obediunt: idcirco sanæ sunt in fide. Idem rursus ecclesiæ vtriusque Germaniæ semper tenuerunt, donèc immanissimum & foedissimum Luteri monstrum natum est, qui Germaniam inuidia & odio primùm obœcare studuit, vt obœcata, venenum, quod ei dabat, non videret. Quæso te, Andrea, si superintendentes vestri aliquem ex ministris maioribus, quos loco episcoporum habetis, viderent, quem corrigere non possent, quid facerent? respondebis fortasè, mouerent eum gradu suo, & ministerio priuarent: at quo iure ordine parem iudicabunt, & condemnabunt? Iudicia enim & causæ episcoporum, cum maiora iudicia & maiores causæ sint, ad summum inter episcopos referri necesse est. ergo quia pastorem, qui summis ministris apud vos præsit, non habetis, qui superintendentes ipsos tanquam arietes gregis pascat, nec vos rursus habere eos duces ouium & agnorū potestis. Quomodo enim si ipsi sunt sine pastore dispersi, & errantes, vt necesse est esse, boni aliorum duces esse aut haberi iustè poterunt? Aut quomodo princeps secularis, si ad eum confugas, qui, vt antea dixi, nullam potestatem in animas per legem seculi, qua princeps seculi factus est, accepit, sed in corpora tantum: superintendentes, si corrigendi sint, & loco mouendi, corrigere, & loco mouere poterit? Quid tunc apud vos fieret, Andrea, vt omnia honestè & secundum ordinem, vt

Apo-

Apostolus iubet, in ecclesia fiant? quos canones reliquit vobis Martinus Luterus? an non potius omnes canones, quos maiores vestri à sanctis patribus acceperant, vobis abstulit? Cum igitur totam illam formam ecclesiæ, quæ ante annos octingentos in hac epistola sancti Bonifacij cernitur, penitus apud vos Luterus deleuerit, quomodo audetis dicere, habere vos ecclesiam? Etenim si vos ecclesiam habetis, cum forma ecclesiæ vestræ, quam putatis, per totos illos octingentos annos ab ætate sancti Bonifacij vsque ad ætatem Martini Luteri nunquam legatur, neque à vobis proferri possit, nec vnquam prolata sit: sequitur, totidem annis Germaniam ecclesia caruisse, vt interim taceamus superiora tempora vsque ad Crescentium, primum religionis Christianæ in Germania institutorem. Quod si vtrunque fieri non potest, vt & illi ecclesiam habuerint, & vos habeatis, cum forma sit penitus alia: conscientiam tuam appello & imploro Andrea, nisi eam omninò profligasti, vtrum erit credibilius, patres & maiores vestros octingentis annis ecclesia caruisse, & vos habere? an illos habuisse, & vos carere? Aut igitur docete, non reliquisse vos leges patrum vestrorum, & concedemus vobis, habere vos ecclesiam: aut nobis, qui docemus, reliquisse, concedite, vos non habere. Sed videamus, quid paulò post in eadem epistola sanctus Bonifacius ad eundem Gudbertum scribat, hortans eum ad studium seruandi fideliter instituta sanctorum patrum. Moriamur, inquit, si
 Dominus voluerit, pro sanctis legibus patrum nostrorum,
 vt hæreditatem cum illis æternam consequi mereamur.
 Non simus canes muti: non simus taciti speculatores: non
 simus mercenarij, lupum fugientes: sed pastores solliciti, vi-
 gilantes super gregem Christi. Si huiusmodi pastores Ger-
 mania habuisset, cum ille lupus, Martinum dico Luterum,
 ingressus est in ouile, non dispersisset & mactasset oues:
 cui vestri superintendentes eo successionis iure succes-
 serunt, quo ille ingressus est, quos eadem manet hæ-

1. Cor. 14.

Si ptestan-
tes hodiè
ecclesiam
habent,
octingentis
annis, ec-
clesia Ger-
mani caru-
erunt.

Gg 2

Heb. 6.

2. Tim. 2.

Direptores
monasteri-
orum anti-
qui patres
quomodo
appellarēt.

reditas ac merces in profundo inferni cum Satana & angelis eius. Dicam tamen cum apostolo, nè deceptis insultare videar: Cōfidimus autem de vobis meliora, & viciniore salutis, tametsi ita loquimur. si tamen det vobis Deus pœnitentiã ad cognoscendam veritatem. Vt autem reliqua huius epistolæ præteream, nè sim longior, illud postremò hîc addam, quod de laicis, qui in Anglia monasteria gubernabant, scribit: Illud autem, inquit, quòd laicus homo, vel Imperator, vel rex, aut aliquis præfectorum, vel comitum, seculari potestate ful- tus, per violentiam rapiat monasterium de potestate episcopi, vel abbatis, aut abbatissæ, & incipiat ipse vice abbatis regere, & habere sub se monachos, & pecuniam possidere, quæ fuit Christi sanguine comparata, talem hominem antiqui patres nominabant raptorem, & sacrilegum, & homicidam pauperum, & lupum diaboli, intrantem in ouile Christi, & maximo anathematis vinculo damnandum ante tribunal Christi. Haftenus Germaniæ vestræ Apostolus. sic enim à patribus vestris vocatus est. Vtrum verò, quod tunc in Anglia quidam facere audebant, alij in Germania vestra ausi sint, immò aliquid peius, ipsi testes esse potestis. Peius enim est & sceleratius, interfectorem esse, quàm raptorem. Si ergò illos, qui in Anglia bona monasteriorum, saluis tamen monasterijs, & monachis, auertebant, antiqui patres, vt ait sanctus Bonifacius, raptores, sacrilegos, homicidas pauperum, & lupos diaboli, intrantes in ouile Christi, vocabant: vestros, qui in Germania monasteria & monachos, omnibus bonis direptis, deleuerunt, quibus eos nominibus dignè afficiemus, quæ aliquid immanius & fœdius ac detestabilius raptu, sacrilegio, homicidio pauperum, truculentia lupi diaboli- ci, intrantis in ouile Christi, declarent? & si illos antiqui patres maximo anathemate ante tribunal Christi damnandos esse iudicauerunt, quæ sententia istos vestros, grauioris criminis reos manet? at quia non hoc solum scelus monasteria diripiendi & delendi, in Germania aliqui ex vestris, nè omnes onerare

onerare videamur, susceperunt, sed alij, etiam moniales, quas Nonnas vocant, violârunt, immò sacrilega coniugia cum eis iniêrunt, in quibus author vestræ sectæ Luterus numeratur primus, audi Andrea, quid de vtroque scelere & impietate idem Bonifacius Germaniæ vestræ pater, & martyr sanctissimus, ad Aethebaldum regem Angliæ scripserit. Si autem, inquit, vt audio, & multi dicunt, neque legitimam accepisti vxorem, neque castitatis abstinentiam pro Deo obseruasti, sed libidine dominante, in scelere luxuriæ & adulterij famam gloriæ tuæ coram Deo & hominibus confuderis, in hoc valdè contristamur. & adhuc, quod peius est, sunt, qui nobis narrât, quòd hoc scelus ignominia maximè cum sanctis monialibus, & sacratis Deo virginibus, per monasteria commissum sit. Nam hoc peccatum duplex esse, non dubium. Et paulò post: Nam apud Græcos & Romanos quasi blasphemiam Deo irrogâisset, qui in hoc reus inuêtus fuerit, vt cum velata, & consecrata Deo Nonna concubuisset, ab omni gradu sacerdotij prohibetur: & à diuino ministerio altaris abijcitur, licet antea peracta pœnitentia, reconciliatus sit Deo. Corpora enim per votum propriæ sponsionis, & per verba sacerdotis Deo consecrata, templa Dei esse, per sanctam scripturam dicuntur: & ideò violatores eorum, iuxta apostolum, filij perditionis esse dignoscuntur. En non Romana tantum ecclesia, sed ecclesiæ Græcæ, quas in nos citabas testes, magistrum vestrum, & vestræ sectæ authorem, de sacrilegio & incestu testimonio suo manifestè condemnârunt. Is enim monialem ex monasterio Nymicensi raptam, Caterinam de Bori, vxorem duxit, quem alij postea apostatæ imitati sunt, idque in Germania. Subiungit deindè Bonifacius: Nam & antiqua Saxonia, si virgo paternam domum adulterio maculauit, vel si mulier maritata in fœdere matrimonij adulterium perpetravit aliquandò, cogunt eam propria manu per laqueum vitam finire: & super bustum illius incensæ & concrematae, corruptorem eius suspendunt. Aliquandò congregato exer-

Heb. 10.
Nō Roma-
na tantum
ecclesia, sed
ecclesiæ Græ-
cæ Martinus
Luterus de
sacrilegio,
& incestu
condemnâ-
runt.
Vxor Mar-
tini Luteri
monialis ex
monasterio
Nymicensi.
Antiquæ
Saxoniae
mos in pu-
niendo ad-
ulterio.

Thomistæ,
& Scotistæ
nō sunt no-
mina diuer-
sæ professi-
onis fidei,
sed variæ p-
fessōis opi-
nionum in
quæstioni-
bꝫ, quæ nec
ad fidē, nec
ad dogma-
ta fidei per-
tinent.

Citu foeminarum, flagellatā eam mulieres per pagos circum-
quaque ducunt, virgis cedentes, & vestimēta eius abscinde-
ntes iuxta cingulum, & cultellis suis totum corpus eius secan-
tes, & pungentes minutis vulneribus, cruentam & laceratam
de villa in villam mittunt: & occurrunt semper nouæ flagel-
latrices, zelo pudicitiae adductæ, quousque aut mortuam, aut
vix viuam relinquunt, vt ceteræ timorem adulterandi & luxu-
riandi habeant. Si tam graui supplicio adulterium virginis,
aut nuptæ, maiores vestri antiqui Saxones dignum esse iudi-
cabant: quid eos iudicasse existimandum est de eo, qui ince-
stè & sacrilegè virginem sacram, quæ Christo nupsit, vxorem
duxit? & tamen talis magistri neque vos poenitet, neque pu-
det. Heu quantum ab antiquis Saxonibus degenerastis, quo-
rum ecclesia à Lutero nomen accepit, vt ecclesia Luteri di-
catur, vndè Lutherani: vt à Zuinglio Zuinglij ecclesia, &
Zuingliani. hæc nomina, & alia eiusmodi, nomina sunt pro-
fessionis fidei. testimonio est vestrum nomen, quo vos à pro-
fessione fidei Augustanæ confessionistas nominastis. Apud
antiquos Saxones, quia vna erat fides, quæ nostræ ecclesiæ
est, vnum erat nomen, vt apud nos, id est, Christi ecclesia, à
quo Christiani. illa enim, quæ ad decipiendos simplices ob-
ijcere in nos soletis, Thomistæ, aut Scotistæ, non sunt apud
nos nomina diuersæ professionis fidei, absit, nec ab eccle-
sia nominata vnquam est, vt dicatur ecclesia Thomistarum,
aut Scotistarum, a page sis. In ecclesia enim omnium est cor-
vnum, & anima vna: vbi quæ id ipsum dicimus, & non sunt in
nobis schismata: sed in scholis locum habent hæc, quæ no-
mina sunt variæ professionis opinionum in quæstionibus, quæ
nec ad fidem, nec ad dogmata fidei pertinent: in quibus libe-
rum est, sic aut secus opinari. Vndè in scholis tractantur ista,
vbi ingenia disputationibus exercentur. Sed redeo ad epi-
stolam sancti Bonifacii, Prætereà, inquit, nunciatum est no-
bis, quod multa priuilegia ecclesiarum & monasteriorum
fregisses, & abstulisses indè quasdam facultates. & hoc si ve-

rum

rum est, peccatum grande esse dignoscitur, testante sancta
scriptura: Qui abstulerit aliquid patri, vel matri, & dicit, hoc
non est peccatum, homicidæ particeps est. Pater noster sine
dubio est, qui nos creauit: mater nostra ecclesia, quæ nos in
baptismo spiritualiter regenerauit. ergo qui Christi pecuni-
as & ecclesiæ fraudauit, vel rapuit, homicida ante conspe-
ctum iusti iudicis esse deputabitur. Et paulò post: Igitur post
quàm apostolicus pont. sanctus Gregorius ab apostolica sede
misit prædicatores Catholicæ fidei ad gentem Anglorum,
intemerata & inuiolata permanfit vsque ad tempora Ceol-
rhedi regis Merciorum, & Hofrhedi regis Deiorum, & Ber-
niciorum: hi duo reges hæc duo peccata maxima in prouin-
cijs Anglorum diabolico instinctu suis exemplis sceleratis
contra præcepta euangelica & apostolica Saluatoris nostri
publicè facienda monstraerunt, & in istis peccatis commo-
rantes, id est, in superstitione, & adulterio Nonnarū, & fractu-
ra monasteriorum, iusto Dei iudicio damnati, de culmine re-
gali huius vitæ abiecti, & immatura & terribili morte præ-
uenti, à luce perpetua extranei, in profundum inferni &
tartarum abyssi demersi sunt. Nam Ceolrhedum præcesso-
rem venerandæ celsitudinis tuæ, vt testati sunt, qui præsen-
tes fuerunt, apud comites suos splendide epulantem mali-
gnus spiritus, qui eum ad fiduriam damnandæ legis Dei sua-
dendo pellexit, peccantem subito in insaniam mentis con-
uertit, vt sine poenitentia & confessione furibundus &
amens, cum diabolis fermocinans, & Dei sacerdotes ab-
ominans, de hac luce sine dubio ad tormenta inferni mi-
grauit. Hofrhedum quoque spiritu luxuriæ fornicantem,
& per monasteria Nonnarum sacratas virgines stupran-
tem, & furentem agitauit, vsquequò ipsum regnum
Anglorum, & iuuenilem vitam, & ipsam luxuriosam ani-
mam contemptibili & despecta morte perdidit. Liben-
ter hanc partem epistolæ recitavi, vt perhorrescant, & con-
tremiscant tum qui ex vestris stuprum incestum Nonnis
intule-

Prou. 28.

Horribilia
exempla sup-
plicij in vi-
olatos sa-
cilegos &
incestos
monasteri-
orū & ma-
nialium.

intulerunt, aut sacrilega direptione monasteria & ecclesias spoliarunt: tum qui eos defendunt, aut eis assentiuntur. Satis haec tenens testimonio duarum epistolarum sancti Bonifacii docui verum esse, quod Pontifex Nicolaus vix annis centum post Bonifacium ad Igmaram Rhemensem scripsit, Hespericas regiones, in quibus vtraque Germania ponitur, in illis quaestionibus, quibus ecclesiae Graecae Romanam accusabant, nunquam ab ea dissensisse: siquidem eadem tunc, quae ecclesia semper prohibuisset, prohibebant & damnabant, quae Lutherani non solum prohibent, sed licere tradunt, & profitentur. Itaque non sum a proposito digressus, si quis aduertat, unde sim orsus, & quod progressus. Haec tenens de primis ecclesiae Romanae Graecis reprehensoribus ante annos septingentos, quorum testimonio causam nostram adiuuisti: & tuos confessionistas coarguisti.

*De alijs ecclesiarum Graecarum in ecclesiam Romanam falsis criminatio-
nibus: item de Graecarum ecclesiarum cum Latinis concordia in de-
cretis Synodi Florentinae in Protestantes de satisfactionibus,
Purgatorio, primatu, de primatu quid Synodus Chal-
cedonensis, & quid Synodus Nicena, & de fide
Pontificis Romani nunquam defecta.*

CAPVT IX.

Dicamus deinceps de alijs alio tempore item Graecis, eiusdem ecclesiae Romanae calumniatoribus ante annos quingentos. Michael enim patriarcha Constantinopolitanus, & Leo Acridanus archiepiscopus Bulgariae, & Niceta Pectoratus, de ieiunio Sabbati, de azymo, de esculentis, sanguine, & suffocato, ac de celibatu ecclesiam Romanam criminabantur. quos Umberto abbas coenomanensis, Leonis ix. ad Constantinopol. legatus, duobus libris eruditissimis, qui in multis bibliothecis extant, tunc confutauit. Illi igitur tunc temere nos reprehendendo errabant:

bant: qui cum ieiunium quadragesimae, quam vos sustulistis, tenerent, ut hodie etiam tenent, nolabant permittere nobis, qui eorum pias consuetudines non reprehendimus, ut totos quadraginta dies, unde Quadragesima nominatur, quibus sabbatum continetur, integrè ieiunarem: nec in azymo Dominicam coenam exemplo Christi faceremus, cum nec ipsi eos in fermentato facientes, accusandos esse putemus: nec in esculentis sanguinem & suffocatum habere, quasi idolothyta essent, cum minimè sint, ut culinæ vestrae etiam testantur. de celibatu satis supra. Veniamus tandem ad ecclesias Graecas, quae abhinc annos centum triginta & amplius fuerunt: & videamus, vtrum errores vltos ecclesiae Romanae obiecerint, an potius suos agnouerint, & ecclesiae Romanae de omnibus consenserint, de quibus antea dissentiebant: & quemadmodum illae tunc ecclesiae Graecae multiplex testimonium in confessionistas dixerint. Ecclesiae igitur Graecae in oecumenica Synodo Florentina, post diurnam disputationem inter doctissimos ecclesiarum praesides Occidentis & Orientis, vltro citroque habitam, professae demum sunt, ut literae publicae testantur, quae de sancta vnione inscriptae sunt, Spiritum sanctum ex patre & ex filio, tanquam ex vno principio & vnica spiratione, eternaliter procedere: in azymo, siue in fermentato pane triticeo verè corpus Christi per sacerdotes confici: item si verè poenitentes in Dei charitate decesserint, antequam dignis poenitentiae fructibus de commissis satisfecerint & omissis, eorum animas poenis purgatorijs post mortem purgari: & ut à poenis huiusmodi releuentur, prodesse eis fidelium viuorum suffragia, Missarum scilicet sacrificia, orationes, & elemosynas, & alia pietatis officia, quae à fidelibus pro alijs fidelibus fieri consueuerunt secundum ecclesiae instituta: illorumque animas, quae post baptismum susceptum nullam omnino peccati maculam incurrerunt, vel in suis corporibus, vel eisdem exuta corporibus sunt purgatae, in caelum mox recipi, & intueri clarè ipsum Deum

H h trinum

*Ecclesiarum
Graecarum
multiplex
testimoniū
in Protestan-
tes ante an-
nos, ceterum
triginta.*

*Synodi Flo-
rentinae de-
creta.*

*Satisfacti-
ones.*

Purgatoriū.

Primatus
Romanæ
sedis.

trinum & vnum, sicuti est. Item, inquit, definimus sanctam apostolicam sedem, & Romanum Pontificem, in vniuersum orbem tenere primatum, & ipsum Pōtificem Romanum successorem esse beati Petri principis Apostolorum, & verum Christi vicarium, totiusque ecclesiæ caput, & omnium Christianorum patrem ac doctorem existere: & ipsi in beato Petro pascendi, regendi, & gubernandi vniuersalem ecclesiam, à Domino nostro Iesu Christo plenam potestatem traditam esse, quemadmodum etiam in gestis œcumenicorum conciliorum, & in sacris canonibus cōtinetur. Hæc sunt, quæ tunc ecclesiæ Græcæ, errata sua corrigentes, in œcumenica synodo ab spiritu S. illuminatæ, professæ sunt, quæ antea negabāt, immò quæ ipsi ecclesiæ Romanæ in criminibus obiciebant. Rationes verò de scripturis, & argumenta ac testimonia sanctorum patrum, ad disquisitionem veritatis in his quæstionibus tunc adhibita, conscripsit Græcè Gennadius Scholarius, qui interfuit, & patriarcha Cōstantinopolitanus postea factus est. Cùm ergo ecclesiæ Græcæ, quas tu Andrea testes in nos citasti, & errores ecclesiæ Romanæ improbasse dixisti, ipsæ potius in œcumenica synodo conuictæ, errores suos agnouerint & damnauerint, ac veritati cedere voluerint, profecto te potius, & tuæ sectæ consortes confessionistas, earum testatione iugulasti. Vt enim cetera omittam, de quibus vos tunc testimonio suo condemnauerunt, vt de Purgatorio, de sacrificijs, & oblationibus pro mortuis, item de doctrina sacramentorum septem, quæ sacro approbante concilio, id est, approbantibus ecclesijs Latinis & Græcis, tradita est Armenicis ecclesijs, & ab oratoribus nomen & auctoritatem earum sustinentibus, religiosè suscepta, in qua de tribus sacramentis, quæ vos adhuc negatis, continetur, Confirmatione, Extrema vnctione, & Matrimonio, & de sacramenti poenitentię cōfessione, quam etiam sustulistis: vt hæc, inquam, omittam, non possum satis mirari illam tuam stupiditatem ne dicam, an ignorantiam, an obliuionem, an malitiam? quippe qui in illo

Protestantes
testatione
suorum tes-
tium iugu-
lati.

illo ipso capite disputationis tuæ, & eodem loco, quo pontificem caput ecclesiæ negas, testes citas ecclesias Græcas, quæ in œcumenica synodo, de quibus antea dissentiebant, bonam cōfessionem coram pontifice Romano confessæ sunt, & præclarum testimonium, quod paulò antè recitauimus, dederunt, Romanum pontificem caput esse ecclesiæ Catholicæ, quod ab ipsis synodica auctoritate obsignatum manet. Quòd si in sententia non permanserunt, non tam mirandum, quam dolendum est accidisse eis, quod vobis accidit, qui confessionem fidei à patribus traditam, à multisque vestrum agnitam & cultam, à vestrisque Maioribus religiosè retentam, tandem authore Martino Lutero, & eius discipulis, mutastis: & pro ea nouam confessionem, Augustæ à vestris euangelistis fabricatam, professi estis. Dederunt illæ tunc ecclesiæ, & quæ eis successerunt, inconstantia suæ poenas, & adhuc dant. Euenit enim diuino iudicio, quod eis Nicolaus V. paulò post minaciter scripsit, cùm nunciatum ei esset, redire ecclesias Græcas ad insaniam priorem, neque stare iudicatis & decretis à se obsignatis: Omnia, inquit, scimus: toleramus tamen, adspicientes in Iesum Pontificem, & dominum, qui ficum illam infrugiferam vsque ad tertium annum iussit seruare, cùm vellet agricola exscindere illam. Scripsit igitur has literas Pontifex anno 1451. & anno postea 1453. capta est Constantinopolis. Prodidit hoc monumentis literarum, nè confictum esse existimetis, Gennadius Scholarius, cuius paulò supra memini. Germania verò vestra quæ passa sit, postquam fidem patrum suorum deseruit, non opus est commemorare, nè eiusmodi commemoratio, insultatio potius videatur. Sed agè, si iuxta regulam Modestini Iuriconsulti, de principatu Pontificis Romani ecclesias tunc Græcas audiendas esse non iudicatis, quia aduersus testationem suam vacillarunt, interrogemus omnes ecclesias Græcas, quas sexcenti episcopi Synodi Chalcedonensis celeberrima auctoritate representarunt: quam tu Andrea synodū,

Testimoniū
Græcarum
eccl. de pri-
matu pont.

Prænuncia-
tio Nicolai
V. de cala-
mitate, &
seruitute
Græcorum
post reuersi-
onem ad
vomitum.
Luc. 13.

Matth. 18.

Sextcentorū
episcoporu
testimoniū
in Synodo
Chalced. de
primatu
Pont.

Sextæ Syn-
odi testimo-
nium, & au-
thoritas de
principatu
Romanæ
sedis.

cū m è re tua, etsi falsò, esse putas, confidenter nobis oppo-
nis, vt capite xxix. disputationis tuæ Lipsicę fecisti. Recite-
mus, quod in tertia actione propè extremum in ijs literis di-
eunt, quas de communi totius concilij sententia ad Leonem
pontificem Romanū scripserunt. Si enim, inquit, vbi sunt
duo aut tres cōgregati in nomine eius, ibi se in medio eorum
fore perhibuit: quantam erga sacerdotes *οικειότητα*, id est, fa-
miliaritatem peculiarem potuit demonstrare, qui & patriæ,
& liberis, suæ confessionis notitiam prætulerunt, quibus tu-
quidem, sicut membris caput pręeras, in ijs, qui tuum tene-
bant locum, beneuolentiam pręferens. Si iudicio & senten-
tia sexcentorum patrum synodi Chalcedonensis, Leo episco-
pus Romanus tanquàm caput eidem Synodo, quæ ecclesiam
Catholicam per cunctum orbem diffusam repræsētabat, per
legatos suos præerat, ergò ecclesia Catholica sine episcopo
Romano capite visibili, corpus visibile mutilū est. Idem sen-
sit sexta Synodus œcumenica, quæ sic ad Agathonem episco-
pum Romanum scripsit: *ὅθεν καὶ ἡμεῖς ὡς πρωτοθρόνω σοι τῆς οἰκου-
μηνικῆς ἐκκλησίας τὸ πρακτικόν ἀνατιθέμεθα ἐπὶ τὴν σερεάν πέτραν ἐς ᾧ τῆς
πίστεως, τῆς ὑμετέρας πατρικῆς μακαριότητος πρὸς τὸν εὐσεβέστατον βασιλέα
τῆς ἀληθοῦς ὁμολογίας ἐμφιλοχρήσαντες γράμμασιν, ἅπερ καὶ ὡς περ ἀπὸ τῆς
κορυφαίας τῶν ἀποστόλων ἀκρότητος γινώσκουμεν.* Vnde & nos, inquit,
ad te tanquàm ad tenentem principatum sedis in ecclesia per
cunctum orbem patente, qui super firmam petram fidei stas,
quæ agenda sunt, referimus: qui literas veræ cōfessionis, quas
vestra paterna beatitudo ad Imperatorem misit, tanquàm à
principe apostolorum missas legimus. quem Synodus Chal-
cedonensis, quę ecclesiam catholicā per omnes mundi regi-
ones propagatam repræsētabat, caput suū vocauit, episco-
pum, inquam, Romanum: eundē sexta Synodus vocat tenen-
tem primā sedē ecclesię œcumenicę. Vt enim caput princi-
patū tenet in corpore, sic episcopus Roman. in corpore my-
stico Christi, quod est ecclesia œcumenica, id est, cuncti orbis.
De his literis Agathonis ad Imperatorē Cōstantinū missis, &
in

in Synodo lectis, sic idē Imperator Constantinus ad Leonem
secundum, Agathonis successorem, scripsit: *ὡς περ αὐτὸν τὸν
ἐξάρχοντα τοῦ ἀποστολικῆς χοροῦ τὸν πρωτόβαθρον τοῖς νοητοῖς κατενόησα μὲν
δμμοσι*, dicit contemplatum se fuisse oculis mentis in illis lite-
ris Agathonis episcopi Romani, veluti Petrum ipsum apos-
tolicæ chori præsidentem, ac primam basem siue fundamentum.
Vt igitur Petrus fuit *ἐξάρχος & πρωτόβαθρος* chori apostolici, sic
episcopus Romanus successor Petri, *ἐξάρχος* est & *πρωτόβαθρος*
coetūs episcoporum omnium, qui coetus choro apostolorum
succedit. Illud tamen sepius admonēdum est, in quo vos sem-
per erratis, & nunquàm ad veritatem venire vultis, non qui-
dem poni à nobis aliud caput inuisibile, prætter Christum, ex
quo totum corpus ecclesię connexum, & compactum, au-
gmentum corporis facit in edificationem suū in charitate:
Petrus verò caput est visibile, ex quo totum corpus conne-
xum, virtutem faciendi augmentum corporis ab illo capite
inuisibili participat, quod nō per participationem, sed per vir-
tutem propriam augmentum tribuit. Similiter dicendum
est de fundamento, non esse aliud, sicut apostolus ait, prætter-
quàm quod positum est, quod est Christus Iesus: fundamen-
tum, inquam, non super aliud fundamentum, quo indigeat,
positum & collocatum, sed quod propria virtute reliquum
omne ædificium spirituale firmat, & solidum facit, quod qui-
dem fundamentum nunc non videtur nisi per fidem. Petrus
verò, & successor eius, fundamentum ecclesię est, quod per
virtutem participatam ex illo fundamento, quod nunc non
videtur, & super quod hoc positum est, firmat ecclesiam visi-
biliter: non enim mentiri potest, qui dixit de Petro, & cum
Petro loquens, Tu es Petrus, & super hanc petram, super hoc,
inquam, fundamentum edificabo ecclesiam meam. hinc Pe-
trum fundamentum primum visibile mystici & visibilis ædifi-
cij ecclesię, quæ videtur, vocauit paulò antè Constantinus
Imperator, sicut ab ecclesijs Gręcorum didicerat, *πρωτόβαθρον*.
Verùm de primatu pontificis Romani non est nunc prolix-

Quomodo
nunquàm
Protestan-
tes intelli-
gere volūt,
non poni à
nobis aliud
caput præt-
ter Christū,
nec aliud fun-
damen-
tum.

1. Cor. 3.

Quomodo
Petrus fun-
damentum
ecclesię.

Matth. 16.

us differendi locus: immò nec opus est, cum nihil haftenus nec Eckijs, neque Latomis, neque Fabris, nec alijs multis vestri protestantes responderint, quippe cum nihil ad respondendum habeant, nisi in se ipsi velint respondendo incurere. Quòd si adhuc maximi, & omnium primi concilij Niceni auctoritatem de primatu episcopi Romani requiritis, quem admodum sextus canon Nicenus conuincat caput esse eum ecclesie Catholice, satis me arbitror libro iij. defensionis epistolarum pontificum apostolicorum nuper demonstrasse: immò illud sufficit, quod superiore libro de hac re in Illyricum, corruptissimè hunc canonem interpretantem, quam breuissimè potui, scripsi. Haftenus ergò responsum tibi sit Andrea, ad istam, quam dixisti, assertionem, & planè capitalem, pontificem Romanum caput ecclesie esse, & non posse cum sectatoribus suis errare. Vtrumque autem testimonio Græcarum ecclesiarum refutare voluisti: quæ in te potius & in tuos confessionistas, quos defendere aggressus eras, testimonium dixerunt, esse scilicet pontificem caput ecclesie Catholice: & quos aliquando ecclesie Romanæ errores esse putauissent, suos potius fuisse. Illud verò, non posse pontificem cum sectatoribus suis, vt verbis tuis inuidiosis vtar, errare, quia ad assertionem & capitale crimen pertinere credis, rogabo te Andrea, cum Dominus dixit Petro, Ego rogavi pro te, vt non deficiat fides tua: credis rogasse, & non impetrasse? minimè. aut rogasse pro fide Petri tantum? ne id quidem dici potest. vnde statim subiungit, Et tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos: confirmare autem non poterat in fide, à fide alienos, sed nutantes potius & infirmos confirmare oportebat: aut etiam stabiles firmiores facere. Deinde quomodo poterat esse sine grege, qui futurus erat pastor, & cuius fidei vniuersæ oues Christi committendæ? non enim dixit Petro, Pasce oues has, aut illas, sicut idem Petrus singulis pastoribus dicebat, Pascite gregem, qui in vobis est: id est, quisque suum: sed dixit, Pasce oues meas, vt quarum pastor non esset Petrus, non agnosce-

ret

Authoritas
synodi Ni-
cense de pri-
matu Pont.

Quomodo
rogauerit
Christus, ne
deficiat fi-
des Petri.
Luc. 22.

Ioan. 21.

1. Pct. 5.

ret in suis, qui ei dixit, Pasce oues meas: id est, esto pastor omnium ouium mearum. hunc enim sensum, vt antea dixi, exprimit sermo Græcus, τὰ πρόβατά μου, & sic intellexerunt, & interpretati sunt omnes Græci & Latini patres. aut profer tu vel vnum aliquem ex veteribus, qui contradicat, vel cede infinitis. Ergò cum pro fide Petri, qui futurus erat pastor gregis, Iesus Christus rogauit, pro fide simul gregis eius rogauit. Ipse enim fidei conseruator est, cuius donum fides est. ex quo fit, vt secundum verbum Christi nunquam ecclesia Catholica defectura sit: id est, grex fidelium, qui vocem Petri pastoris in pastore successore suo episcopo Romano audiat: quia nunquam defecturus est loco Petri pastor, pro cuius fide & gregis eius Christus rogauit, cum pro fide Petri pastoris & gregis eius rogauit: pastor enim, gregis pastor est, & vicissim grex, pastoris grex. Hoc igitur est, non posse errare, id est, fide deficere pontificem cum sectatoribus suis, vt more tuo loquar, cum ecclesia, inquam, sua: id est, pastorem Petri successorem, cum grege suo, qui est vniuersæ oues Christi, Petro in successore eius, vbiq; sunt, obediens, & vocem ac confessionem eius sequentes. Quare si vos confessionem Petri sequi vultis, opus est vobis, confessionem successoris eius sequi. Sed maluistis, pro Deo, confessionem Augustinam, quam Romanam, Luteri, quam Petri. Dicam iterum, cum pro fide Petri patrem Dominus Iesus rogauit, in Petro simul pro fide successoris eius rogauit. Non enim ecclesie tantum, quæ tunc erat, quod commodum & necessariū erat, prouidebat, sed futuram etiam, vt hac prouidentia successio fidei perpetuaretur, iuxta prophetiam Esaiæ: Hoc foedus meum, inquit, cum eis, dicit Dominus, spiritus meus, qui est in te, & verba mea, quæ posui in ore tuo, non recedent de ore tuo, & de ore feminis tui, & de ore feminis feminis tui, dicit Dominus à modo, & in sempiternum. Ostendite ergò vos confessionistas, cui sit huiusmodi promissio fidei non defecturæ facta, nisi Petro principi apostolorum, ac proinde principi pastorum, & in eo successoribus eius: siquidem non tantum

Quid sit, non
posse errare
pontificem
in fide cum
ijs, qui cum
sequuntur.

Luc. 22.
Cum pro
fide Petri,
ne defice-
ret, Chri-
stus roga-
uit, pro fide
successoris
simul ro-
gavit.
Esa. 59.

tum volebat Dominus, ut ecclesie presenti consultum esset, sed futura quoque. Non sic autem Petrum voco principem pastorum, ne quis calumniatur, ut Petrus ipse principem pastorum Iesum vocat: Iesus enim princeps pastorum est, ut Dominus: Petrus vero, & successor eius, ut seruus ac minister tantum. Quod si ostendere, quod dixi, non potestis: quae ista tanta invidia, quae vos obcaecat, ut quod reliqua omnes ecclesie per cunctum Occidentem hodie vident, & confitentur, & ecclesie patrum ac maiorum vestrorum viderunt, & semper confessae fuerunt, vos non ita multi in Germania cum Calvinianis, qui iam penè interitum, adiuuante Deo, ceperunt, non videatis? Dicam hinc cum Hilario libro vj. de Trinitate: Non intelligo, aliud quam negandi esse odium, ubi imperitiae error non excusatur in crimine, id est, ubi ignorare non licet, quod negatur. Unde enim scimus & pro certo habemus, fidem ecclesie non defecturam, si nusquam Dominus Iesus promisit? aut ubinam cernitur magis expressa promissio fidei non defecturæ, quam hinc? Illud enim, Vbi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum, haeretici quoque sibi vendicant, & ad se referunt: item illud, Ego vobiscum sum usque ad consummationem seculi, cum alioqui, quibus verè hæc congruant, opus sit (ut antea docui) ut ad gregem Petri in successore eius pertineant. at ut successor Petri sit, & ut in Petro pro fide sua, ut non deficeret, rogauerit Dominus, nemo haeticorum sibi arrogat. Non negamus, Andrea, Pontificem labi. hoc enim humanum est, & humani nihil alienum à se Pontifex putat, quia homo est. Lapsus est Petrus negando: sed non defecit fides eius in tentatione: quia cum per trepidationem, ait beatus Hilarius, obrepisset negatio, voluntati tamen usque ad martyrium confitendi, fides firma non deerat: territus enim Petrus, etsi per carnis sensum responsionis non potuit tenere constantiam, per fidem tamen statim fleuit. Hactenus Hilarius. Sic fides Marcellini Pontificis non defecit: statim enim, ut infirmitate

Vbi Dominus promisit, fidem ecclesie nunc quam defecturam esse. Matth. 18.

Matth. 20.

Luc. 22.

Petro lapsus non defecit fides.

tate carnis victus, in persecutione Diocletiani thus idolis incendit, poenitentia ductus, scelus suum in concilio centum octuaginta episcoporum confessus est. Vestrae autem ecclesie, quam vocatis, ideo fides defecit, ac proinde ecclesia esse desijt, quia defecit poenitentia. Vbi enim non poenitet negasse extrinsecus, ibi iam nec intus corde creditur. Vt iam verissimum sit, quod Lactantius Firmianus libro iij. de vera sapientia scripsit, veram ecclesiam esse, ubi est confessio & poenitentia. Hæc igitur gratia collata fuit Petro, pro quo rogatus est pater, & in Petro successor eius, ut fides eius non deficiat, idque propter munus eius pontificale, quo vniuersa fraternitas, id est, cuncta ecclesia, firmanda est in fide. Hanc gratiam fidei nunquam in pontifice Romano deficientis, antiqui patres agnouerunt & celebrarunt. Sic enim vnus ex eis Theodoretus, cum scribit ad Renatum presbyterum ex collegio fratrum, quos nunc Cardinales vocant: Spoliarunt me, inquit, sacerdotio, eieceruntque ex ciuitatibus, nec ætatem in religione exactam, neque canitiem reueriti: quam obrum te deprecor, ut sanctissimo archiepiscopo (Leonem primum dicit) persuadeas, ut apostolica utatur autoritate, iubeatque ad vestrum concilium adire. tenet enim sancta ista sedes gubernacula regendarum cuncti orbis ecclesiarum, cum propter alia, tum quia semper haeretici foetoris experts permansit: quin potius apostolicam gratiam inuiolatam custodiuit: gratiam dicit nunquam defectæ fidei. propter hanc gratiam, quæ cum charismate pontificatus successoris Petri, nexu firmissimo copulata est, conuenit ei, quod synodus Chalcedonensis testata est, eidem tribuisse antiquitatem. sic enim ait, loquens de Leone Pontifice Romano, οὗ ἱεροσύνην παρὰ τὸν ἄρχαιότατον κατὰ πάντων χρόνων ἔτυχε, & εὐπορίαν περὶ πίστεως καὶ ἱερῶν ἀνακρίσεων. cuius, inquit, sacerdotio tribuit antiquitas locum & facultatem aditus ad inquirendum in omnes de fide, & sacerdotibus. Cum antiquitatem dixit, ad originem priscam apostolicæ traditionis retulit, secundum rationem verbi Græ-

Quare fides defecit Protestantibus.

Quare Petro, & successoribus eius collata gratia fidei nunquam deficientis.

Facultas ad inquirendum in vniuersos de fide Pontifici Romano secundum apostolicam traditionem tributa testimonio synodi Chalcedonensis.

ἀρχαιότροπος. Quia tu Andrea synodum Chalcedonensem nobis obijcis in ordinandis episcopis sine ecclesijs, de quo, loco suo tibi respondebo, idcirco libenter hinc synodum Chalcedonensem, id est, testis tui auctoritatem, tibi rursus obijcio, ut caput tuæ disputationis tanquam alterius Goliæ, tuo gladio præcidatur. Igitur pontificem Romanum cum ijs ecclesijs, quæ eum sequuntur, errare, in fide scilicet, ita ut fides eius deficiat, non est assentatoria, & capitalis assertio, ut tu ais, sed Domini Iesu gratia de Deo patre rogata: tua verò negatio, in patrem Deum & Dei filium contumeliosa & blasphema est: & scelus capitale, ac geenna sempiterna plectendum. Deinde quod sequitur in eodẽ tuo capite xxij. Fuerunt in regno pontificio, præter pontifices ipsos, episcopos, & monachos, plerique alij viri docti & pii, qui illas multiplices corruptelas doctrinæ euangelij, illam horribilem superstitionem, & profanationem sacramentorum diuinitus institutorum, & disciplinæ sanctioris neglectioem serio improbarunt, reprehenderunt, & damnarunt, quantum & hi suos nauos habuerunt: & retinuerunt aliquos errores, quos admoniti non grauatim relicturi fuissent. Cum dicis quasi indicando, illas corruptelas doctrinæ euangelij, & illam profanationem sacramentorum, dogmata ecclesiæ Romanæ significas, quæ vos, Martino Lutero auctore & magistro, repudiastis: & usum sacramentorum, quem eadem tenet: quare si diceres, Andrea, qui pontifices, episcopi, monachi, qui isti plerique alij viri docti & pii, & quæ illa, quæ improbarunt, reprehenderunt, ac damnarunt, responderem aliquid: sed quia non dicis, nihil aliud respondere possum, quam confictum esse totum hoc, & te mendacij teneri, donec proferas istas corruptelas, & istos pontifices, quos dicis, & viros doctos & pios: qui si sunt plerique, ut dicis, facile occurrent tibi. Illud autem, fateor, vix sine risu legere potui, quod istis ipsis, nescio quibus doctis & pijs, quos dicis, & quibus credi vis, licet ignorentur, ipse fidem & auctoritatem detrahis, ne eis credatur, cum ais, Centuriato-

res

res Magdeburgicos imitatus, neuos alioqui suos habuisse. Quam enim auctoritatem, habere oportet testimonium errantium? Competit enim in eos, quod beatus Hilarius de Tertulliano ait: Consequens error hominis, detraxit scriptis probabilibus auctoritatem. O te bellissimum accusatorem, qui ad probandum crimina testes esse dicis, quorum neque nomina proferas, neque testimonia recitas, & quibus fidem ipse prius derogas, quam audiantur. Agere Andrea, si pontifices & alios, quos dicis, non ignorabas, qui corruptelas doctrinæ euangelij, quod prædicamus secundum ecclesiæ Romanæ confessionem ac traditionem, in regno pontificio aliquando reprehenderunt, cur pudicum est nominare? cur, nisi quia metuebas, ne calumnia tua deprehenderetur? Scripserunt aliquando pontifices Romani contra corruptelas, ut tuo verbo utar, doctrinæ euangelij, ut Euaristus in epistola ad Africanos, in eos, Qui aiebant de solo patre dictum esse in epistola ad Ti-

Quales testes à Protestantibus producantur.

1. Tim. 6.

Luc. 22.

Ii 2 esse

Calumnia
Protestanti-
um depræ-
hensa simul
& oppressa.

Magna ec-
clesiæ Ro-
manæ laus
quod in cri-
mine poni-
tur à Prote-
stantibus.

Luc. 22.

Ad ecclesiã
Romanam
pertinet, vt
oës omniũ
errores im-
probet: &
omnes, qui
seducunt,
increpet.

esse poterat in ecclesia Romana, quin fides ipsorum pontificum Romanorum corrupta esset? quod si corrupta erat fides pontificũ, quomodò improbabant, & repræhendebant corruptelas ecclesiæ Romanæ, quas ipsi tenebant? Vide Andrea, quorsum euasit calumnia tua: quomodò deprehensa simul & oppressa est. Quæ enim pontifices Romani in alijs ecclesijs, alioquì Romanæ ecclesiæ subiectis, de doctrina non sana repræhendebant: crimina, inquam, aliarum ecclesiarum, per calumniam manifestam, & sibi repugnantem, in ecclesiam Romanam deriuare voluisti, qui vsque ad odium ecclesiæ Romanæ obsecatus es, vt non intelligas, quod criminaris, non crimen ecclesiæ Romanæ, sed laudẽ esse. Etenim si regnũ pontificiũ vocas ecclesias omnes Romanæ subiectas, in qua beati Petri successor sedet, ingens laus est, & digna illa Christi pro firmitate fidei Petri rogatione, quod in regno pontificio, id est, in ecclesijs pontifici Romano subiectis, fuerunt, vt tu ais, præter pontifices, episcopos, & monachos, pleriq; alij viri docti & pij, qui corruptelas doctrinæ euangelij, & profanationem sacramentorum, & disciplinæ neglectiõnem improbârunt, & repræhenderunt, atque damnârunt: ex quorum numero sunt, qui ex eo etiam tempore, cum vos nondum abiecta obedientia, pars regni pontificij eratis, corruptelas doctrinæ euangelij, quas Luterus in Germanias introduxit, improbârunt & repræhenderunt. Ad ecclesiam enim Romanã, in qua sedet successor B. Petri, pro cuius fide, nè deficeret, rogauit Dominus, & cui dictum est, Et tu aliquandò cõuersus, confirma fratres tuos, pertinet, vt omnium errores improbet & repræhendat: & omnes, qui seducunt, increpet, vt sani sint in fide. Hoc autem facit per pontifices ipsos, per episcopos, per monachos, & per plerosq; alios doctos & pios viros, qui in regno pontificio sunt. Addidisti etiam simili artificio, improbâsse quoquẽ pontifices in regno pontificio profanationẽ sacramentorum, diuinitus institutorum. Hic etiam vsum sacramentorũ, ecclesiæ Romanæ maculare voluisti: & metuisti, nè calumnia

& men-

& mendacium proderetur, si vel pontifices nominares, vel testimonium eorum proferres. Sed ego te inuitum in vno pontifice, exempli causa, quod satis erit, prodam. Innocentius primus in epist. ad Decentium Eugubinum episcopum, Si instituta, inquit, ecclesiastica, vt sunt à beatis apostolis tradita, integra vellent seruare Domini sacerdotes, nulla diuersitas, nulla varietas in ipsis ordinibus & consecrationibus haberetur. Sed dum vnusquisque non quod traditum est, sed quod sibi visum fuerit, hoc æstimat esse tenendum, indè diuersa in diuersis locis vel ecclesijs, aut teneri, aut celebrari videntur, ac fit scandalum populis, qui dum nesciunt traditiones antiquas humana præsumptione corruptas, putant sibi aut ecclesijs non conuenire, aut ab apostolis vel apostolicis viris contrarietatem inductam. Quis enim nesciat, aut non aduertat, id quod à principe apostolorum Petro ecclesiæ Romanæ traditum est, ac nunc vsque custoditur, ab omnibus debere seruari? neque superduci aut introduci aliquid, quod aut auctoritatem nõ habeat? aut aliundè accipere videatur exemplum? præsertim cum sit manifestum, in omnem Italiam, Gallias, Hispaniam, Africam, atque Siciliam, insulasque interiacentes, nullum instituisse ecclesias nisi eos, quos venerabilis Petrus, aut eius successores constituerunt sacerdotes. Aut legant, si in his prouincijs alius apostolorum inuenitur, aut legitur docuisse: quod si non legunt, quia nusquam inuenitur, oportet eos hoc sequi, quod ecclesia Romana custodit, à qua omnes principium accepisse non dubium est: nè, dum peregrinis assertionibus student, caput institutionum videantur omittere. Sæpè dilectionem tuam ad urbem venisse, ac nobiscum in ecclesia conuenisse, neque dubium est. & quem morem vel consecrandis mysterijs, vel in cæteris agendis arcanis teneat, cognouisse, quod sufficere arbitrarer ad informationem ecclesiæ tuæ, vel reformationem, si quid prædecessores tui minùs aliquid aut aliter tenuerint: nisi de aliquibus consulendos nos esse duxisses. quibus idcirco respondimus, non

II 3 quòd

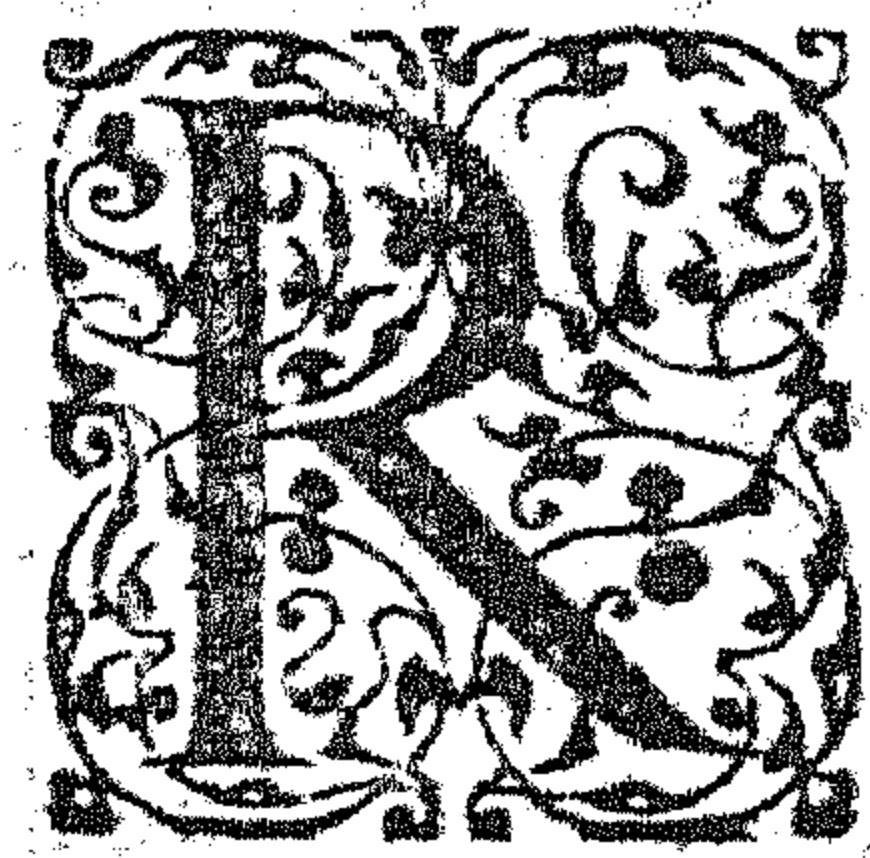
Innocentius
primus in
cos, qui no-
lebant sequi,
quod eccle-
siæ Romanæ
traditum
erat.

Testimoniū
Innoc. de
ecclesie
Rom. euan.
gelica do-
ctrina, sa-
cramento-
rum vfu, &
ecclesiasti-
ca discipli-
na.

quod te aliqua ignorare credamus, sed vt maiore authoritate vel tuos instituas: vel si qui à Romanę ecclesie institutionibus errant, aut commoneas, aut indicare non differas: vt scire valeamus, qui sunt, qui nouitates inducunt, aut alterius ecclesie quàm Romanę existimat consuetudinem esse seruandam. Hactenus Innocent. Vides Andrea, antiqui pontificis singulari sanctitate & eruditione, de ecclesie Romanę euangelica doctrina, sacramentorum vfu, & ecclesiastica disciplina testimonium. Idem ceteri omnes Romani pontifices à principio semper senserunt. & nisi ita esse, vt dico, tibi conscius fuisses, nunquàm istos pontifices, quos dicis, tacitos esse voluisses. Erubescere igitur, si quid pudoris reliquum fecisti: & agnosce, in vos conuenire, quę Pontifex Innocentius ante annos mille ducētos in eos hęc scripsit, qui nolebant sequi, quod ecclesie Romanę traditum erat, vnde principium & ortum duxissent: sed peregrinis potiùs assertionibus studere malebant. Vos enim estis, Andrea, qui ab ecclesia Romana originem ducitis, à qua, authore Lutero, degenerastis. Sed pergamus iam ad aliud caput, si quid fortè reperiā, quod redarguere non pigeat, præter conuicia & maledicta, quę præterire & dissimulare institui. Scimus enim vestrum morē, & cuius discipuli sitis, Luteri scilicet, qui fuit omnis maledicentię pater.

De Missa pro viuis & defunctis ex verbo Dei, & quomodo qui eas negant, nolunt Christum mediatorem esse amplius. Quid Simeon Thessalonicensis de mediatione Christi scripserit in Protestantes, & de opere operato ipsius Missæ.

CAPVT X.

Præhendit præterea Andreas in extremo capituli xxiiij. quod in ecclesijs nostris ad sacrificium Missæ pro viuis & defunctis offerendum sacerdotes constituuntur. De qua re quia multa ab alijs scripta, & à me non pauca huc perti-

pertinentia, in defensione epistolarum pontificum apostolicorum nupèr contra Magdeburgenses responsa sunt, vt breuè respondeam nunc protestantibus, & eorum defensori Andree Lipsico disputatori: Si non creditis ecclesie Hierosolymitanæ, cui Missa beati Iacobi tradita est: nec Alexandrinæ, cui Missa beati Marci: nec ecclesie Occidentali Romanæ, cui Missa sancti Petri, quæ Græcis literis adhuc extant, in quibus pro viuis & mortuis precatio fit & oblatio: neque Clementi Romano, neque Dionysio Pauli discipulo, qui Missæ descriptiones pro viuis & defunctis Græcè reliquerunt: nec ecclesijs Græcorum, qui Missas Magni Basilij, & Chrysoptomi pro eisdem faciunt: neque beato Cypriano, quem nobis, cum videtur, obijcere soletis, qui sacrificium pro mortuis libro primo, epistol. nona, prædicat: neque beato Augustino in libro De cura pro mortuis, & alijs: neque beato Gregorio Nazianzeno in oratione funebri ad Cæsarium fratrem, nec alteri Gregorio Nysseno in oratione pro defunctis, neque Ioanni Chrysoptomo in comment. Pauli ad Philipp. & Galat. neque Ioanni Damasceno optimo dogmatistæ in sermone de iuuandis mortuis. hi enim & reliqui, quos taceo, nè omnes enumerem, oblationes Missæ, quas tum προσφορά, tum προσαγωγὰ τῆς ἱεραρχίας, aut μυσσαγωγία, aut τελετήσ vocant pro viuis & defunctis frequenter & commemorant, & cōmendant: si his, inquā, omnibus nō creditis, qui verbū Dei secuti sunt, credite saltē ipsi verbo Dei. ipso enim verbo Dei, quod negare non audebitis, vos planè, si non quidem iudicio vestro, aut vestri similiū, at certè iudicio eorū, qui hæresi vestra non sunt anticipati, planè reuincimus. Quamobrè quia mihi, vt cum Paulo dicam, eadem scribere non est pigrum, vobis autem necessarium: repetam hęc, quæ in defensione canonum apostolorum capite vicesimo quarto scripsi. vbi ex eo, quod Dominus Iesus de hoc mysterio tradidit, & apostolus eius Paulus in priore epistola ad Corinth. repetiuit, docebam & probabam necessariò cōcludi, fieri oblationē sacræ Eucha-

Philip. 3.

Verbū Dei
de oblatio-
ne à Prote-
stātibz ex-
plofa.
Matth. 26.
Marc. 14.

In sancta
Eucharistia
nō sumpti-
onem tan-
tūm, vt Pro-
testātes tra-
dunt, sed
etiam obla-
tionem in-
stitutā esse.
Lucæ 22.

Ephc. 5.

Esai. 53.

1. Cor. 11.

Eucharistiæ in Missa p̄ viuis & defunctis. Quod enim Matthe-
us dixit, Accipite, & comedite, hoc est corpus meum, & Mar-
cus similiter, Sumite, hoc est corpus meum: nè sic Protestan-
tes intelligerent, quasi nihil ibi præter cœnam factum es-
set, vt falsò interpretantur, non subiunxerunt statim hi
duo euangelistæ, Hoc facite in meam commemorationem,
quasi nihil aliud ibi præciperetur, quàm celebrare memo-
riam cœnæ Dominicæ manducando tantum, siue sumendo:
idcirco beatus Lucas tanquàm interpres priorum, suppleuit,
quod desiderabatur. Sic enim ait: Et accepto pane, gratias
egit, & fregit, & dedit eis, dicens: Hoc est corpus meum, quod
pro vobis datur, siue traditur: quod perindè est, quasi diceret,
quod pro vobis Deo offertur, in mortem scilicet, quæ iam in-
stabat, & iam quasi præsens erat. hoc enim significat hîc, il-
lud, datur: pro quo Paulus dixit, Qui tradidit semetipsum pro
nobis oblationem & hostiam. & Esaias, Oblatus, inquit, est,
quia ipse voluit. Quare, quod statim subiungit, Hoc facite in
meam commemorationem, necessè est ad illud, quod proximi-
mè antecessit, referre, Quod pro vobis datur: & ad illud si-
mul, quod prius dixerat, Fregit, & dedit eis: siue quod pleni-
ùs alij euangelistæ expresserunt, Accipite, & manducate, si-
ue sumite. Vt iam celebratione huius mysterij, quod in Missa
celebratur, necessariò vtrunque commemorare iubeamur,
oblationem in cruce factam, sicut Paulus apertè dixit, Quo-
tiescunque manducabitis panem hunc, & calicem bibetis,
mortem Domini annunciabitis: & illam corporis Domini
mysticam & veram manducationem. Quare quibus potesta-
tem hanc Christus dedit, necessè est secundum institutionem
Domini, vt sicut manducando corpus Domini cœnam illam
Dominicam celebrant ac commemorant, sic etiam & in pri-
mis oblationem in cruce factam offerendo commemovent.
Quomodò enim commemoratio oblationis sacrificij in cru-
ce facti, in sola manducatione esset, nisi quod manducatur,
prius esset oblatum? Quod vt magis adhuc Protestantibus
pateat,

pateat, interrogemus eos cum Andrea Lipsico doctore, hoc
quod Dominus hac institutione in suam cōmemorationem
fieri præcepit, vbinàm fieri præcepit? nõne super altare? hæc
enim si negauerint, continuò redarguet eos apostolica tra-
ditio, quæ in vniuersis ecclesijs Catholicorum Orientis &
Occidentis, summa religione ab initio custoditur, cuius tra-
ditionis testimonium quoquè Pauli scriptum habemus, nè
isti iam vlllo modo cauillari possint, vt solèt. Habemus enim,
inquit, altare, de quo edere non licet ijs, qui tabernaculo de-
seruiunt. Quis autem ignorat *δυσιασθηριον εἰς δυσίαν*, vnde dici-
tur, referri? id est, altare ad hostiam? aut quæ vnquam mensa
quouis etiam linguæ idiomate altare dici consuevit, nisi men-
sa, in qua fit oblatio sacrificij Domini? vt fuit illa mensa cœ-
næ Dominicæ, & nostræ ecclesiæ altare, quod illam repræ-
sentat, in quo id ipsum, quod Dominus nocte illa in memo-
riam oblationis iam iam in cruce faciendæ, offerendo & man-
ducando fecit, & ipsi secundum institutionem eius offeren-
do item & manducando facimus. Iam verò quòd hæc insti-
tutio Domini pro viuis & mortuis oblationem fieri præcipi-
at, ex eo quoquè necessariò colligitur, quod ait, Hoc est cor-
pus meum, quod pro vobis datur, Hoc facite in meam com-
memorationem, scilicet pro vobis. illud enim, pro vobis,
prius dictum, repetendum est *ἀπὸ κοινῶ*, id est, à communi,
quæ est frequens figura in scripturis, quæ zeugma dicitur.
quòd si hoc isti negent, rursus eos interrogabimus, pro qui-
busnam dicit, facite? & ad quorum fructū? pro nullis enim,
nec ad vllius fructum, nè cogitare quidem licet. restat ergò,
vt intelligamus, Facite pro vobis. Sed quæramus rursus, quo-
modò? & quandò pro vobis? an intelligendum est quasi dica-
tur, Facite pro vobis viuentibus? minimè. quia non solum
qui viuunt, sunt, vt de eis tantum intelligi possit istud, Pro
vobis: sed etiam qui piè mortui sunt, esse dicuntur: omnes
enim, inquit, animæ viuunt apud te: & spiritus iustorum in

Heb. 13.
Mensam cœ-
næ Domi-
nicæ cur
apostolus
altare vo-
cauit.

Offerendū
esse pro vi-
uis & mor-
tuis, ex ver-
bo Dei li-
quere.

Clem. lib. 8.
de constit.
apost.
Eccle. 3.

Kk

manu

Matth. 22. manu Dei sunt : & Deus non est mortuorum Deus, sed viuo-
 rum. relinquitur ergò, vt sicut non solum pro viuis mortuus
 est Christus noster, sed etiam pro mortuis, id quod satis de-
 scensus ipse Christi ad inferiores partes terræ, sicut aposto-
 lus ait, probat: non enim descendit, nisi ad eos, & propter
 eos, pro quibus etiam mortuus erat: sic non solum pro viuis,
 sed pro mortuis iussit offerre in commemorationem oblati-
 onis in cruce factæ. Cùm igitur Dominus instituerit, & præ-
 ceperit, vt ex verbis eius demonstratum est, vt non solum
 cœnæ, vt protestantes tradunt, sed etiam oblationis in cru-
 ce factæ commemoratio fiat in Missa pro nobis, id est, ad ne-
 cessitatem & vtilitatem sanctificationis nostræ: consequens
 est, vt sicut idem Dominus voluit moriendo mediator esse
 pro nobis in gratiâ Dei reconciliandis, sic deinceps pro nobis
 voluerit adhuc mediator esse apud eundem patrem Deû, non
 amplius verè moriendo, sed solum commemoratiuè, siue
 repræsentatiuè, siue secundùm commemorationem: id est,
 non per veram effusionem sanguinis, sed per consecratio-
 nem corporis & sanguinis, in commemorationem oblati-
 onis sacrificij in cruce facti: quæ quidem commemoratio ob-
 lationis, oblatio quædam est: & ipsum illud corpus, quod in
 cruce per sanguinis effusionem tunc sacrificium fuit, nunc
 sine sanguinis effusione idem sacrificium est. Quare qui ne-
 gant Missas pro viuis & defunctis, non iam Christum volunt
 mediatorem esse, sed fuisse tantùm: cùm secundùm Aposto-
 lum adhuc appareat vultui Dei pro nobis: quod est, esse ad-
 huc mediatorem, non precando per se tantùm in cælo, &
 per ministros in ecclesia: sed offerendo se in cruce mortuum
 per seipsum: in cælo reuelata facie, & per ministros suos in
 ecclesia in mysterio. Describam ergò hîc, quæ de huiusmo-
 di Christi mediatione scripsit Simeon Thessalonicens. author
 valdè eruditus, tametsi parùm beneuolus Latinis ecclesijs,
 vt intelligant protestantes cum suo Andrea, quid ecclesiæ
 Græco-

Qui negant
 Missas pro
 defunctis
 & viuis, no-
 lunt Christum
 iam amplius
 mediatorem
 esse pro eis,
 sed fuisse
 tantum.
 Heb. 9.

Simeon
 Thessalo-
 nicen.

Græcorum, quas in nos testes citat Andreas, de hac re tene-
 ant, vt à patribus acceperunt, & ex scripturis sanctis didice-
 runt. Sic enim in libro de mysterijs Missæ, scripsit capite 44.
 περι τῆς τοῦ χριστοῦ μεσιτείας: μεσίτης γάρ ἐστι, δι' οὗ πάντα γέγονε τὰ πα-
 ρὰ τοῦ θεοῦ δοθέντα ἡμῖν ἀγαθὰ, μᾶλλον δὲ δίδονται αἰεὶ. οὐ γὰρ ἀπαξ μεσι-
 τεύσας καὶ παραδοὺς ἅπαντα ἡμῖν, ὡς περὶ ὧν ἐμεσίτευσεν ἀπὸ ἀλλαγῆς, ἀλλ' αἰεὶ
 μεσίτεται οὐ λόγοισι τισὶ καὶ δεήσεσιν, ὡς περὶ οἱ πρεσβευταὶ ποιούσιν, ἀλλὰ
 πράγματι. τί δὲ τὸ πρᾶγμα; τὸ σωσάπτειν ἑαυτῶν καὶ δι' ἑαυτοῦ τῶν οἰκείων
 μεταδιδόναι χαρίτων κατὰ τὴν ἀξίαν ἑκάστου, καὶ τὸ τῆς καθάρσεως μέτρον. καὶ
 καθάπτει τὸ φῶς δι' ἑαυτοῦ τὸ ὄραν τοῖς ὄρωσι παρέχον, καὶ οἷσ' ἀν' ἐπιλείπει,
 καὶ τὸ ὄραν ἐπιλείπει, οὕτω καὶ τὴν μετὰ τοῦ χριστοῦ σωσσίαν, ἀνάγκη διηγεκῆ
 ταῖς ψυχῶς εἶναι, ἕγε μέλειεν ζῆν ὄλωσ' ἢ ἀναπαύεσθαι. οὐτε γὰρ χωρὶς φω-
 τὸς ὀφθαλμὸς δύναται βλέπειν, οὐτε χωρὶς τοῦ χριστοῦ τὴν ζωὴν ἀληθινὴν καὶ
 εἰρήνην ἐνεῖναι τῶς ψυχῶς διωκτῶν, ὅτι αὐτὸς ἐστὶν ὁ τῶν θεῶν καταλάττων
 μόνος, ὁ τὴν εἰρήνην ταύτης ποιῶν, ἧς χωρὶς ἐχθροὺς ὄντας τοῦ θεοῦ τῶν ἀγα-
 θῶν τῶν αὐτοῦ μετέχει ὁπωσοῦν οὐδεμία ἐστὶν ἐλπίς. εἴτ' οὖν οὐ δὲ τὴν ἀρχὴν
 σωτήρη τις τῶν χριστῶ, εἴτε σωμαθεῖς οὐκ ἔμενε σωτημμένους, ἐχθρὸς ἐστὶν
 εἴτι καὶ τῶν θεῶν ἀλλότριος ἀγαθῶν. τί γὰρ τὸ καταλλάττειν τῆ φύσει τῶν ἀν-
 θρώπων τὸν θεόν; πάντως ὅτι ἀνθρώπων εἶδε τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν ἀγαπητὸν, οὕτω
 καὶ ἑκάστω σπέυδεται τῶν ἀνθρώπων, εἴτις τὴν μορφὴν κομίζει τοῦ μονογενοῦς,
 καὶ τὸ ἐκείνης φορέει σῶμα, καὶ ἐν πνεῦμα μετ' αὐτοῦ φαίνεται. τούτων δὲ χωρὶς
 αὐτὸς ἑκάστω ὑφ' ἑαυτοῦ ὁ ἀνθρώπος ἐστὶν ὁ πάλειος, ὁ πῶν θεῶν ἀπηχθήμενος, ὁ
 πρὸς αὐτὸν κοινὸν ἔχων οὐδέν. εἰ τοίνυν χρὴ πιστεύειν γίνεσθαι τινὰ τῶς ψυχῶς
 ἀνάπαυσιν ἀπὸ τῆς ἐυχῆς τῶν ἱερέων, καὶ τῆς πρῶταγωγῆς τῶν τιμίων δώρων, πρῶ-
 τευτέον πρὸ τούτου καὶ κατὰ τοῦτον αὐτῶ γίνεσθαι τὸν τρόπον, κατ' ὃν μόνον ἀν-
 θρώπων ἀναπαύεσθαι διωκτῶν. τίς δὲ ὁ τρόπος εἰρήναι, τὸ διαλλάττειν τῶν θεῶν,
 καὶ μὴ ἐχθρὸς εἶναι. τοῦτο δὲ πῶς; τὸ ἀνακριθῆναι καὶ ἐν γενέσει πνεῦμα μετὰ
 τοῦ ἡγαπημένου μου, ἐν ᾧ μόνω εὐδόκησεν ὁ πατήρ. ἀλλὰ τοῦτο ἐστὶ τῆς ἱερέως τρα-
 πέζης τὸ ἔργον, ὃ κοινὸν ἐδέχθη διὰ τῶν εἰρημένων καὶ ζῶσιν ὁμοίως καὶ τεθνη-
 κόσι. Interpretemur Latinè ad verbum: Mediator (inquit)
 CHRISTVS est, per quem facta sunt omnia bona, quæ
 à Deo nobis data sunt: immò quæ dantur semper. nec
 enim cùm semel mediator fuisset, & omnia nobis præ-
 buisset, pro quibus mediatoris officio vsus esset, libera-

Sæper Christi-
stium medi-
atorem esse
apud patrē
pro viuis &
defunctis.

tus est, quin potius semper mediatorem agit non verbis tantum & precibus, sicut legati faciunt, sed re. quænam ista res est? nempe reconciliare nos sibi, & per se sua dona nobis impartiri, ut quisque dignus est, & quantum quisque purgatus. & sicut lumen per se tribuit videre ijs, qui vident, & quibus deficit lumen, deficit videndi facultas: sic necessè est, ut sit perpetua Christi coniunctio cum animis, si vitam & requiem habituræ sunt. nec enim sine lumine cernere potest oculus, neque sine Christo possunt animæ vitam veram & pacem habere. quoniam ipse est solus, qui Deo reconciliat: qui que hanc pacem facit, qua qui carent, cum inimici Dei sint, nulla spes est, ut bonorum eius villo modo participes fieri possint. Siue quis igitur à principio non est cum Christo copulatus, siue copulatus, non permanfit in coniunctione, adhuc inimicus est, & à diuinis bonis alienus. quid enim est, quod Deum humano generi reconciliauit? illud planè, quod vidit Deus filium suum dilectum, hominem factum: hinc fit, ut unicuique reconciliari properet, si quis formam vnigeniti fert, & corpus illius gestat, vnusque spiritus cum eo apparet. His enim remotis, vnusquisque, quantum in se est, homo vetus est, qui odiosus Deo est, & nihil commune cum eo habet. Si ergò credere oportet, quòd precatio sacerdotum, & oblatio munerum preciosorum animis requiem aliquam conciliat, prius credendum est, eo modo hoc fieri, quo fieri potest, ut homo requiescat: quis verò modus, dictus est iam: modus, inquam, est, reconciliari Deo, & non esse inimicos eius. Hoc verò quò fit? nempe si cum dilecto filio eius miscemur, & vnus spiritus cum eo efficiamur, in quo solo complacuit sibi pater. at hoc sacra mēsa efficitur, quod opus commune esse viuorum & mortuorū, iam demonstratū est. Haftenus hic author. Quomodò autē hoc opus sacræ mensæ cōmune esset viuorum & mortuorum, explicatiùs capite proximo superiore idē author exposuit, sic enim dixit,

διηώς

διηώς γὰρ ἀγιάζουσα φαίνεται ἡ δαίμα αὐτῆ καὶ ἱερά τελετὴ. ἓνα μὲν τρόπον τῆ με-
μεσιτεία, προσφέρόμενα γὰρ αὐτῶ τῶ προσφέρουσαι ἀγιάζουσι τοὺς προσφέρον-
τας καὶ ὑπὲρ ὧν προσφέρονται, καὶ ἰλεων αὐτοῖς ἐργάζονται τὸν θεόν, ἕτερον δὲ τῆ με-
ταλήψῃ, ὅτι βρώσις ἡμῖν γίνεται καὶ πόσις κατὰ τὸν τοῦ κυρίου λόγον ἀληθινὴν. τοῦ-
των τῶν τρόπων ὁ μὲν πρῶτος κοινὸς γίνεται καὶ ζῶσι, καὶ τεθνηκόσι, καὶ γὰρ ὑπὲρ ἀμ-
φοτέρων τῶν γενῶν ἡ θυσία προσφέρεται, ὁ δὲ δεύτερος μόνοις ἕξαστί τοῖς ζῶσιν. οὐ
γὰρ ἰσθίειν ἐτι καὶ πίνειν οἱ νεκροὶ δύνανται. Reddamus Latinè totidem
verbis: Duobus, inquit, modis diuinum hoc & sacrum myste-
rium sanctificat: Vnus quidem est μεσιτεία, id est, mediatio: ob-
lata enim hoc ipso, quò offeruntur, sanctificant tum offeren-
tes, tum eos, pro quibus offeruntur, eis que Deum propitium
faciunt. alter verò modus est sumptio, quia efficitur nobis
verus cibus, & verus potus, sicut Dominus dixit. Ex his duo-
bus modis, primus quidem communis est viuorum & mor-
tuorum, siquidem pro utroque genere offertur sacrificium.
secundus verò viuis tantum conceditur. non enim edere am-
plius, neque potare mortui possunt. Hæc, ut paulò antè dixi,
ex scripturis & libris sanctorum patrum hic author didicit:
hec est ecclesiarum Græcarum doctrina Catholica, & cum
ecclesijs Latinorum communis, τιμίων δώρων προσαγωγὴν εἶναι τὴν
ἱερουργίαν, ut hic author ait, id est, Missam esse oblationem mu-
nerum preciosorum, Missa enim à sacerdotibus fit. Omnis
autem pontifex, inquit Apostolus, ex hominibus assumptus,
pro hominibus constituitur in ijs, quæ sunt ad Deum, ut offe-
rat dona & sacrificia pro peccatis. Et idem rursus paulò post:
Omnis enim pontifex ad offerendum munera & hostias con-
stituitur. Quomodò igitur protestantes contra verbum apo-
stoli negare audent, esse sacrificium, quod sacerdotes nostri
in ecclesia Catholica super altare faciunt, cum dicat Apo-
stolus clarè, necessè esse, ut omnis pontifex, in quo omnis quo-
què sacerdos intelligendus est, habeat munera & hostias ad
offerendum pro peccatis? aut quomodò existimant, bonas
saltem simias nostrorum sacerdotum esse sacerdotes prote-
stantium, qui cum impositionem manuum, quam nostri sa-
cerdotes ab episcopo accipiunt, in ordinatione sua laica ini-

Heb. 5.

Heb. 8.

Ministri Pro-
testantium
nō sunt bo-
næ simiæ
sacerdotum
Catholico-
rum.

Kk 3 tentur,

Heb. 10.

Christus
opus opera-
tum in Mis-
sa.

tentur : oblationem tamen, quam iidem sacerdotes nostri faciunt, imitari nolunt : & odio cleri nostri, nobiscum & secum dissentiant, vt verbo Dei repugnent. Etenim si de omni vetere pontifice, & in eo de sacerdotibus veteris testamenti Paulum in his locis proximè citatis loqui concedas, immò contendas Andrea, cum idem Paulus paulò post in eadem epist. dicat, umbrā habebat lex futurorum bonorū, non ipsam imaginem rerum, cogit te apost. vt in sacerdotibus noui testamenti, & in muneribus & sacrificijs eorum, imagines veterum umbrarum agnoscas, nisi negare mālīs, aduersus eundem apostolum factum esse illud de vetere sacerdotio & oblatione munerum & sacrificiorum in figuram nostri. Illud præterea obseruandum est, quòd author iste Simeon diu ante Luterum diuinatione quadam futuræ accusationis & calumniæ Luteranorum hīc scripsit, oportere credere, preces sacerdotum & oblationem munerum preciosorum, requiem animis conciliare, quemadmodum verò credendum esset hoc, statim explicauit. non enim ita intelligendum esse putamus, nec vnquam cogitauimus, quod per calumniam fingunt protestantes, quasi actio ipsa sacerdotis hoc in Missa efficiat, cum sacerdos, qui agit, nihil sit, nisi minister tantum, idque gratia Dei. ipse igitur Christus, τὸ ἔργον τῆς ἱερᾶς τραπέζης, vt ait hic author, id est, q̄ est opus operatū sacrae mēsa, qui ad altare ore sacerdotis ministri sui ait, Hoc est corpus meū: ipse, inquam, est, qui sanctificat & remittit peccata, & totum deniquè efficit. Idem rursus capite quadragesimo quinto : τὸ μὲν ἔργον τῆς μυσταγωγίας καὶ τὸ τέλος ἡτοί τὸ ἀγιαθῆναι τὰ δῶρα καὶ ἀγιασάσαι τοὺς πιστοὺς, αὐτὸς ὁ χριστὸς ἔστι μόνος ὁ τελῶν. Opus quidem, inquit, Missæ, & finis, sanctificari scilicet dona, & sanctificare fideles, ipse solus Christus est, qui hæc perficit. Ad hæc illud magnoperè aduertendum est, quod ab hoc quoquè authore consideratè animaduersum est, quòd sicut Dominus noster Iesus Christus non ex materia quapiam victoriæ suæ in cruce partæ insigne more imperatorum, qui statuas aut columnas, aut ex ære, vel lapide trophæa re-

lin-

linquunt victoriarum suarum monumenta, sed seipsum in mysterio reliquit trophæum semperviuens, mortis suæ memoriale viuificum, sic voluit, vt qui legatione pro ipso, sicut Apostolus ait, in ecclesia fungerentur, non verbis & oratione eius tantum more aliorum, quos reges ad componendam pacem mittere solent, sed corpore etiam in legatione ipsa vterentur, vt esset hæc ratio tam excellens, & tantæ dignitatis ac vtilitatis legatio, vt ne cogitari quidē vlla maior vnquam posset. Quare protestantes, qui corpus Christi in coena quidem habere volunt, in legatione verò sacerdotum pro Christo ad patrem nolunt, sciant se dignitati, authoritati, sanctitati, atque vtilitati ipsius pro Christo legationis infinitum detrahere : nolunt autem habere corpus Christi in legatione, quam sacerdotes pro Christo secundum apostolum obeunt, cum oblationem sacrificij eius mystici tollunt. Christus enim offerendo se mysticè per sacerdotes in memoriam suū ipsius in cruce oblatus, nos semper in legatione hac Deo patri reconciliat, si dignos nos reconciliatione eius, & pace præbeamus. Sed de his hæc tenēs. Pergamus ad alia.

Protestantes
dignitati,
authorita-
ti, vtilitati,
ac sanctita-
ti legatio-
nis p̄ Chri-
sto infinitæ
detrahunt.

De repugnantijs Protestantium, quibus planè redarguuntur in reliquijs ecclesiæ, quas ponunt, & in idololatria, quam Catholicis obijciunt, & de orationibus Sanctorum pro nobis, ex epistola beati Petri, & de ordinibus minoribus.

CAPVT XI.

IS enim cap. xxv. Neque mouere quenquam illa obiectio debet, qua dicitur, Deū etiā per ministeriū eorū, qui ordinati à pontificijs fuerunt, efficacē fuisse, & adhuc esse. Nam sicuti non dubitamus, Deū multis inter pontificios versantibus ea quæ per ignorantia peccant, benignè cōdonare, & per illorū ministeriū efficacē fuisse, & adhuc esse, (alioqui enim nemo à pontificijs baptizatus, verè se baptizatū esse, nemo ab eisde absolutus, se à Deo cōsecutū remif-

remissionem peccatorum suorum rectè statuere posset) non tamen ob id committendum nobis est, vt scientes & prudentes, impios cultus & cæremonias recipiamus & approbemus; sed sequendum nobis est præceptum generale, quod iubet, omnes fugere idola, & cauere à pseudoprophetis. recitavi totum caput. Ego hanc obiectionem in libris meis de hierarchicis ordinationibus non memini fecisse: sed quisquis ille est, qui fecit, vt video, pressit te Andrea, & coëgit premendo vt repugnantia responderes, ac te ipse magis coargueres. Puto, sic ille argumentabatur: Si Deus est efficax etiam per ministerium eorum, qui à pontificijs ordinati fuerunt, igitur non licet vobis eorum ordinationes declinare, quasi sentiatis, non esse Deum efficacem per ministerium eorum. Hic tu, dum concedis, quod negare non poteris, vt disciplinam tuæ sectæ simul tueri pergeres, coactus es repugnantia dicere, vt mox videbis. cum enim dicis, concedendo, quod ille, qui obiectionem fecit, sumpsit, alioqui nemo, à pontificijs baptizatus, verè baptizatum esse, nemo ab eisdem absolutus, se à Deo consecutum esse remissionem peccatorum suorum, rectè statuere posset, de reliquijs illis verè ecclesiæ dicis, quas in regno pontificio fuisse, & adhuc esse concedis. Hic ego à te quæro, vt à pontificijs baptizatos omittamus, quos verè baptizatos esse, rectè concedis: at verò absolutos à pontificijs, quos idololatrias facis & dicis, quomodò verè absolutos esse concedis? an ignoras potestatem absoluendi, potestatem iudicalem esse? iudicem verò neminem esse, quin potestatem habeat in iudicatum? Qui verò fidem non habet, quomodò is potestatem in animam alterius, vt eum absoluat, habere potest? Per eunt igitur isti multi, quos dicis inter pontificios versari. nec enim per ignorantiam excusari possunt, quia, vt antea dixi, beato Hilario auctore, imperitiæ error non excusat, vbi ignorare non licet, quod negatur. Nō enim licet negare, nec ignorare, non esse mutandam gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem corruptibilis hominis: nec existimare, esse diuinum

Repugnantia patroni Protestantium.

Rom. 1.
Act. 17.

num simile auro, argento, aut lapidi, sculpturæ artis, aut cogitationis hominis. Hæc enim sunt, quæ nos Apostolus docuit in idololatrias conuenire, non illa, quæ vos ad damnandas sacras imagines somniatis & fingitis. Quare si pontificij, vt vos vultis, non vnum Deum tantum, sed idola colunt, illas quoque reliquias ecclesiæ (Andrea) tollis, quas alioqui saluas fuisse, & adhuc esse, paulò antè volebas, nè ecclesia perisset in regno pontificio, id est, in omnibus mundi ecclesijs, quæ pontifici Romano obediunt, quod tibi, & quidem rectè, nullo modo dicendum esse videbatur. Etenim cum Dominus dixit Eliæ, saluas esse reliquias ecclesiæ, quam ille extinctam, & se solum relictum esse suspicabatur, non dixit, Reliqui mihi septem millia virorum, qui per ignorantiam curuauerunt genua Baal: sed qui non curuauerunt. In scelere enim idololatriæ, vt dixi, nulla eos excusat ignorantia, quibus ignorare non licet, vt tu insipientissimè iudicasti, nisi etiam credis, quæ est adhuc maior insipientia, illa septem millia eorum fuisse, qui ad vitulos quoque aureos in Bethel & Dan, & ad sacerdo-

Cogitur patronus Protestantium confessione sua concedere reliquias ecclesiæ perisse apud Catholicos quod prius negabat.
3. Reg. 19.
Rom. 11.

3. Reg. 12.

Esa. 5.
Protestantes ponentes tenebras, lucem: bonum, malum: lucem, tenebras, cum pietatē erga Deū ex cul-

Ll ima-

tu imaginū
idololatriā
ponunt.

1. Ioan. 2.

Heb. 9.

2. Pet. 1.

Heb. 2.

Beatus Pe-
trus oratio-
nes promit-
tit pro no-
bis post hāc
vitam.

imaginibus, & venerationem imaginum in Christo & sanctis. alterū enim in altero est præter substantiæ differentiā, vt diuinus Dionysius in v. cap. ecclesiast. hierarchiæ de chrismate ait, de typis & prototypis loquens: alia enim est substantia, siue natura imaginis: alia, ipsius rei: sed quatenus imago ad prototypum refertur, alterum in altero est, nō propriè & re ipsa, sed *σχετικῶς*, id est, habitudine & relatione. Sed quid mirum, si traditis imagines sanctorū non esse colēdas, ac venerandas, qui eō processistis, vt aueretis docere, nec inuocandos esse sanctos, quasi iam post mortem non amplius curent nos, neque res nostras: & quasi satis superque sit, quod aduocatum habeamus apud patrem Iesum Christum: & ipse est propitiatio pro peccatis nostris: non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi, qui introiuit in ipsum cælum, vt appareat nunc vultui Dei pro nobis. Responde mihi Andrea, an ignorabat hæc beatus Petrus, cū in epistola secunda ad omnes fideles scripsit, inquit: Dabo autem operam, & frequenter habere vos post obitum meū, vt horū omnium memoriam faciatis. Responde, inquam, Andrea, quam operam & studium promittit adhibiturum se quotidie, hoc enim significat *σπεύδειν ἐκαστοτε*, vt possimus in memoria habere, quæ nobis per epistolam tradidit: Oportet enim, sicut Paulus ait, obseruare ea, quæ audiimus, ne fortè perfluamus. An pollicetur Petrus studium admonitionis ad dādā recordationem præceptorum? minimè. post mortem enim non est admonitionibus locus, vt est in vita: sicut paulò antè dixerat, iustū autem arbitror, quandiū sum in hoc tabernaculo, suscitare vos in commonitione. Restat igitur, vt operam & studium precationis post mortem promittat: vt studio commonitionis, cui locus fuit in vita, succedat studium orationis, cui locus datur etiam post mortem. ac meritò id quidem fit, vt qui ecclesiæ omnium fidelium per vniuersum orbem præfuit, pro ecclesia omnium fidelium semper se precaturum post obitum polliceatur. Quarè si B. Petrus fidem non derogat aduocationi Christi

Christi Domini nostri, quia suam interponat tanquam minister, aduocatio enim Petri, aduocationis Christi ministra est, neque diffidentiam conciliat, sed potius fidutiam auget: consequens est, neque nos, cū sanctos inuocamus, aduocato ac Domino nostro Iesu quicquam derogare: quin potius gloriam eius celebramus, cū ministros eius tanta dignitate ac meritis præditos, eorum opem implorādo, profiteamur. maioremq; in Christo fidutiam collocamus, cū tales ac tantos deprecatores eidē adhibemus. Sed de veneratione & inuocatione sanctorum, etsi multa à multis iam pridem eruditè scripta sunt, nupèr tamē ex Mogūtino collegio archiepiscopali assertiones Theologicæ clxxxv. exierunt itā copiosæ, & doctrina scripturæ, vi argumentorum, & testimoniorū gravitate refertæ, vt nihil in eo argumēto ad hereticos, sanctorum inimicos, reuincendos desiderari à Catholico possit. Pergamus ad caput, quod in libello disputationis tuæ sequitur, id est, xxvj. Sed negat, inquit, Turrianus legitimā esse vocationē & ordinationē ministrorū, quæ fit ab ecclesijs nostris, quod in illa ordines, quos sic vocant, ecclesiastici planè negligantur: cui respondemus, nondūm à quoquam satis probatū esse, fuisse vij. illos ordines, ostiarios, lectores, exorcistas, acolythos, subdiaconos, diaconos, presbyteros, ab apostolis institutos, & à primitiua ecclesia vsurpatos fuisse. Constat enim, subdiaconos, & reliquos minores, vt appellant, ordines, à primitiua ecclesia inter ordines ecclesiasticos non fuisse numeratos. Hac tenus tu. Dum vnum errorem defendis, alio errore laberis. Dum enim vis defendere negando, (hoc enim genus probandi, vobis familiare est) non esse minores ordines ab apostolis traditos, tu non traditos, sed institutos dicis. at non solum vij. sed nec vnus ordo ex infimis ab apostolis institutus est, vt tu errore lapsus, sentire visus es. Sacramenta enim Dominus Iesus solus instituit, qui solus potest, vt author & Dominus sanctificationis. ab eo autem instituta sancti Apostoli nobis tradiderunt. est autem vnusquisque ordo ecclesiastici mini-

Oratio Pe-
tri post hāc
vitam pro
nobis, ad
uocationis
Christi mi-
nistra.

Deut. 17.
Ioan. 3.

ftri sacramentum, aliud alio maius, vnde ministri quoque alius alio maior. Quod verò ais, subdiaconos, & reliquos minores, vt appellant, ordines, à primitiua ecclesia inter ordines ecclesiasticos non fuisse numeratos, cùm scriptum sit in lege, Duorum hominum testimonium verum est, & nos testimonium habeamus Clementis Rom. libro iij. & viij. de const. apostol. & Ignatij martyris in epistola ad Antiochenos, qui fuerunt discipuli apostolorum, quomodo audes dicere, non esse numeratos à primitiua ecclesia? aut si fortè testes non admittis, cur tu Petrum Lōgobardum 4. sent. dist. 24. testē citas? & quod impudentius est, testimoniū à te confictum, his verbis recitasti: Et apertè testatur Lōgobardus lib. 4. dist. 24. duos tantum ordines, videlicet presbyteratū & diaconatum, priscę ecclesię notos fuisse. Immò verò, vt gladiū à te districtū, in iugulum tuū reijciamus, recitetur testimoniū eius verū, ex capite eius de ordinibus ecclesiasticis: Septem sunt, inquit, spiritualium officiorū gradus, siue ordines, sicut ex sanctorū patrum dictis apertè traditur: & capitis nostri, scilicet Iesu Christi, exemplo monstratur, qui omnium officia in semetipso exhibuit, & corpori suo, quod est ecclesia, eosdem ordines obseruandos reliquit. Haftenus Longobardus. Quid ais Andrea? est ne satis depræhensum mendacium tuum? immò veritate oppressum, & conuictum? Deindè nonne risu dignum est, quòd cùm testimonium Ignatij martyris in epistola ad Antioch. de minoribus ordinibus negare nō posses, ea ratione infirmare te posse existimasti, quòd passim, inquis, in alijs epistolis de ordinibus ecclesiasticis loquens, tantum meminit episcoporum, presbyterorum, & diaconorum. quasi verò testimonium, quod quis dicit vno loco, fidem & auctoritatem amittat, si pars eius in alijs locis recitetur, & non totum: quia neque toto opus erat. In epistola ad Antioch. hypodiatonos salutatur, lectores, cantores, ianitores, exorcistas, quia his ordinibus minoribus honorē salutationis deferre voluit, & hanc in eos significare beneuolentiam. Ad hos accedunt alij duo gra-

gradus & ordines maiores diaconorum & presbyterorum infra ordinem episcoporum, qui est summus. de quibus, vt tu fateris, in alijs epistolis meminit. hinc tu, quod vtrique nostrum gratulor, tuū oblitus, Ignatium testaris, qui ordinem presbyterorum ab ordine episcoporum distinguit: quos in alio disputationis tuæ capite, in vno eodemque ordine & gradu contra scripturam ponis. Illud prætereà hinc erras, Andrea, quòd confessores, quos in salutatione ordinum ecclesiasticorum martyr Ignatius hoc loco coniunxit, existimasti inter ordines ecclesiasticos referri. at non ita est, Andrea. Confessor enim, vt Clemens Roma. in viij. libro de constitut. apostol. ait, non fit ordinatione: siquidem confessorem esse, voluntatis & tolerantiae, inquit, est: & magno honore dignus, qui confessus est nomen Dei, & Christi eius coram gentibus & regibus. Si autem opus sit, ordinatur episcopus, aut presbyter, aut diaconus. hæc Clemens. Huiusmodi confessores salutatur illic Ignatius, sicut salutatur ibidem virgines: quas similiter quoque idem Clemens ait, non fieri ordinatione, sed certamine voluntario. præceptum enim, inquit, Domini de virginibus non habemus. 1. Cor. 7. Has vocat Ignatius *χρισολήπτους*, id est, à Christo captas. Virgines enim Deo dicatas, ac Christi sponsas intellexit. quas vos, etsi apostolica traditione commendatas, & per omnes mundi ecclesias omni memoria seculorum à fidelibus summa religione & reuerentia ac pietate obseruatas & cultas, impiè tamen in Germania, sacrilegè, & incestè rapuistis, violastis, & deleuistis. Citas deindè Dionysium: sic enim ais: Et Dionysius in ecclesiastica hierarchia, tres tantum commemorat ordines, nimirum *τοῦ ἱεράρχου*, id est, præsidis sacerorum episcopi: *τῶν ἱερέων*, id est, sacerdotum, seu presbyterorum, *τῶν λειτουργῶν*, hoc est, reliquorum ministrorum. hoc quoque Dionysij testimonium tua etiam ad stipulatione verum, de tribus ordinibus episcoporum, presbyterorum, ac ministrorum, te mendacij coarguit, qui immemor tuū, paulò post, id est, cap. 28. duos tantum ordines à sancta scriptura proponi affirmas, episco-

Patronus
Protestanti-
um testimo-
nium Ignati-
ij apostoli-
ci authoris
citatur, ordi-
nē presby-
terorum di-
stinctū esse
ab ordine
episcoporum
contra Pro-
testantes.

Esse duos ordines distinctos episcoporum & presbyterorum.

Plures esse minores ordines ministrorum auctore Dionysio contra Protestantes, Dionysium in se citates

Hieronymus testis Protestantium, in ipsos testimonium dicit.

porum, inquis, seu presbyterorum, (horum enim facis unum ordinem) & diaconorum: (horum alterum) quod quidem si verum esse credebas, praesertim, si ut putasti, scriptura hoc tradit, non debebas paulò antè, id est, cap. 26. tam obliuiose & inconstanter tibi repugnare, ut Dionysium aduersus nos citares, qui commemoret tres ordines, episcoporum, presbyterorum, & ministrorum: aut si fortè multa numerare non didicisti, certè qui duo & tria numerare nescit, hunc ne hominem quidem numerare decet. Sed esse duos ordines distinctos episcoporum & presbyterorum, dixi antea, Paulum apertè docuisse, cum praecepit Timotheo episcopo, ut presbyterum iudicaret, & Damasus ex scriptura sancta didicit hoc ipsum, cum ait in epist. ad Chorepiscopos, Ordines duo sunt tantum primi in ecclesia, apostolorum, & LXX. discipulorum, scilicet quia episcopi successerunt apostolis, & presbyteri LXX. discipulis. ut sanctus quoque Anaclet. epistola 2. ait. Idem rursus epist. 3. duos esse ordines sacerdotum, episcoporum scilicet, & presbyterorum, tradit. Quod verò hic addidisti, tantum: ut diceres, tres tantum ordines commemorare Dionysium: falsum quoque est, & à te siue imperitè ignoratum, siue malitiosè confictum. Sic enim ait Dionysius in ecclesiastica hierarchia cap. 3. de communione ministrorum, quos vocat *λετρουργους*: Alij stant ad fores clausas templi, sic enim illa tempora postulabant: alij aliud, quisque quod sui ordinis est, operantur. Primarij verò ministri, diaconos significat, sacerdotibus ministrant ad altare, & quæ sequuntur. Iam'ne vides Andrea, non esse simplicem ordinem minorum ministrorum, sed multiplicem? non vnus, inquam, formæ, sed variæ, ac in plures ordines distributū? ut quidem est multiplex genus minoris ministerij, quod in ecclesia obeundū est. Citas præterea Hieronymum cap. 9. Esaiæ, qui enumerans, inquis, quinque ordines, in quos tota ecclesia fuerit distincta, videlicet episcopos, presbyteros, diaconos, fideles, & catechumenos, satis declarat, tres tantum ordines ecclesiasticos suo tempore in usu

usu fuisse. hunc ipsum testem in caput tuum voco, qui in dialogo contra Luciferianos, ecclesia, inquit orthodoxus, multis gradibus consistens, ad extremum diaconis, presbyteris, episcopisq; finitur. de ordinibus ecclesiasticis loquitur, quos gradus vocat, ut Paulus, cum ait de diaconis: Qui enim benè ministraverint, bonum gradū sibi acquirunt. In ecclesia enim, ut inquit Theophylactus, hunc locum interpretans, ex diaconorum gradu ad presbytericum, & episcopicum gradū ascenditur. Excutiamus ergò nunc testimoniū Hieronymi, à me recitatum: Si multis gradibus ecclesia consistebat tunc, & inter eos, superiores gradus erant, diaconorum, presbyterorum, & episcoporum, qui est summus, ergò infra hos tempore Hieronymi alij gradus minorum ordinum erant in ecclesia. Vbi enim superiora sunt, necessè est inferiora esse, cum alterū ad alterū vicissim referatur. Quare si isti tres gradus, alius alio inter se suo ordine superiores erant illo tempore, & his gradibus, ut nunc, terminabatur ecclesia: erant igitur tunc alij inferiores gradus, qui in inferioribus ministerijs ecclesiasticis usque ad infimū versabantur. Producis etiam testes, Ambrosium de quinque ordinibus, & Cyprianum de acolythis, qui te quoque, duos tantum ordines presbyterorum seu episcoporum, ut tu ais, & diaconorum ponentem, suo testimonio condemnant. Etenim si tui testes nostram causam adiuvant, necessè est ut tuam, qui contradicis, ledant. Sed tu cupiditate gloriæ obcecatus, dum videri vis multa legisse, non sentis, quæ contra te profers. Sed ut hoc tuū ca. xxvj. iam dimittā, ex tot penè erratis, quot syllabis constans, quid ego de vij. ordinibus minoribus tecum disputē? Si neque duos istos maiores, quos tu cōcedis, habetis, quomodo inferiores habere potestis? Quomodo diaconi in ecclesia esse possunt, si in ea non sunt presbyteri? aut quomodo erunt presbyteri, si episcopus, qui eos ordinet, non est? non esse aut in ecclesia vestra, quā vocatis, diaconos, neque presbyteros, nec episcopos, quia duobus libris ex verbis dei cōtextis demonstravi, ad quos te respondere in ipsa inscriptiōe disputationis tuæ Lipsicę in 32. cap. digestæ,

1. Tim. 5.

Ambrosiū, & Cyprianum contra se citant Protestantes.

Philip. 3.

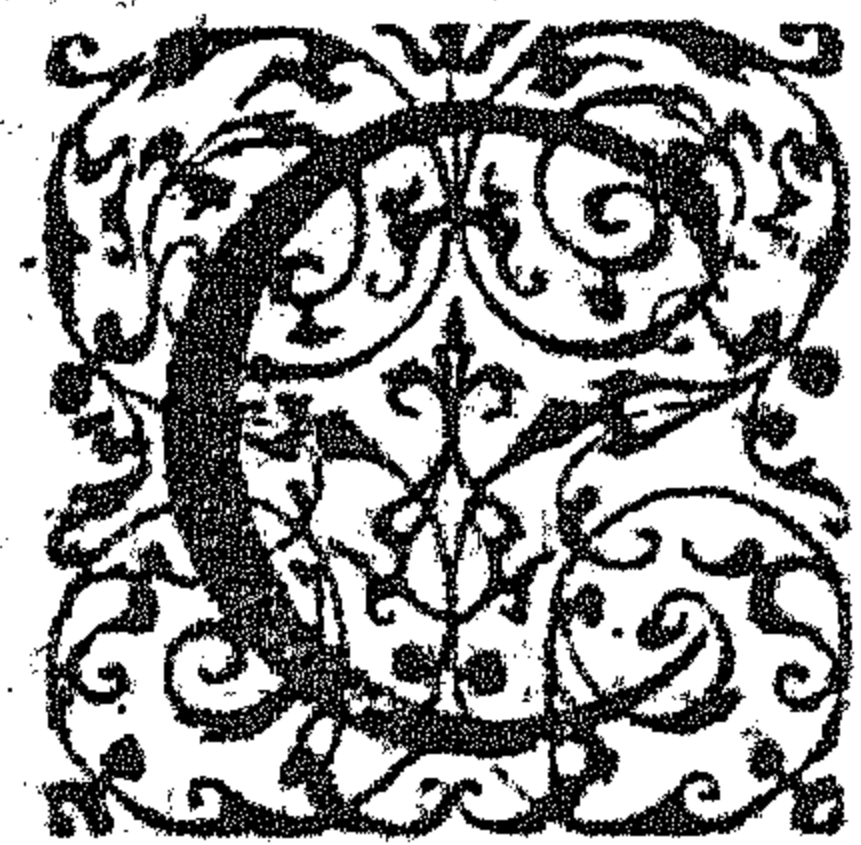
digeste, falsò profiteris: cogor summatim scripturę sanctę locos repetere, vt cognoscant tui, quos decipere voluisti, aut te eos non legisse: aut quia respondere non poteras, dissimulasse. Dicam itaque iterum cum apostolo, eadem vobis scribere mihi quidem non pigrum, vobis autem necessarium. sed nē sit mihi amplius ad tua capita reuertendum, in quibus nihil præter conuicia reliquum est, respōdebo prius hoc postremo loco ad xxix. caput, in quo quasi in scenam prodeas, vt peritior fortassis artis ludicrę, quàm artium liberalium, totus fabulam agis, sola audacia & impudentia fingendi fretus: vel certē si tu non finxisti, sed alij tibi dixerunt, hoc enim fortasse, si quis pudor relictus est, excusabis: debebas omni diligentia & studio rem totam explorare, priusquàm arrepto mendacio, & odio impellente, ad infamiam inferendam fratribus tuis temerē prosilires. fratres enim sumus, velis, nolis: & fratres vos vocamus, quia illum timemus, qui per Esaiam ait,

Esai. 66.

Vos, qui timetis nomen Domini, audite nomen Domini: hi, qui vos odio habent, & execrantur, & nolūt se dici fratres nostros, vos tamen dicite eis, fratres nostri estis.

Ordinationem Suffraganeorum in Ecclesia Romana non esse absolutē sine titulo, & cur ordinentur Episcopi Ecclesiarum occupatarum. Canonis concilij Chalcedonensis ratio de non ordinandis Episcopis absolutē. & quare iubeatur ire ad ecclesiam, cuius occupata sit ecclesia, fabula item conficta ab Andrea de promissione ordinati refutatur. Repetitio eorum, quę ab eodem in libris de hierarchicis ordinationibus dissimulata sunt.

CAPVT XII.

Ommentum ergò est, Andrea, quòd ais, fieri in ecclesia Romana episcopos suffraganeos, quos vulgò titulares vocant, contra canonem concilij Chalcedonensis absolutē, hoc est, sine titulo, vt loqui solemus. Non ita est. ille

ille enim locus, quem tu fateris assignari in longinquis terris, vbi olim ecclesia & sedes episcopalis fuit, non est incassum quiddam & inane, vt tu falsò putas. Cùm primùm enim illa ecclesia occupata fuit, & sedes episcopo suo orbata, alius creatus est, & quidem iustē, illius primi episcopi successor: & illo mortuo itē alius, ac similiter deinceps semper alius in locum demortui succedit. Vt sic ordinaria successio episcoporum in ecclesia seruetur, sicut semper à temporibus apostolorum vsq; in hodiernam diem, vbi cunquē potuit, seruata est. Hoc tantum interest, quòd vbi est ecclesia libera & expedita, post mortem episcopi eius non differtur ordinatio successoris, nisi quantum requirit oportunitas & commoditas idoneum reperienti, quod breue esse solet. Vbi autem occupata est, vt in longinquis terris, sicut tu ais, reseruatur ordinatio, quousq; opus sit ordinare aliquem episcopum, qui episcopo ecclesię absente & iustē impedito, vicariam curam ecclesię eius suscipiat, quousquē ille impedimento liberetur, & ad ecclesiam redire possit. Id autem non sine magna vtilitate, neque sine exemplo apostolico fit, nē interim propter absentiam episcopi aliqui iustam, ecclesia episcopi absentis detrimentum capiat. Sic enim beatus Petrus, quia necessē erat ei aliquandò, ad alias regiones proficisci, & vrbs sine episcopo esse non poterat, adiutores habuit Linum & Cletum episcopos, qui vicem Petri absentis tenebant. Testatur hoc S. Epiphanius libro 1. tom. 2. heresi 27. Ordinatus itaque est Linus episcopus Romę, vt Clemens Rom. lib. 7. de constit. apost. cap. vltimo testatur: & mortuus adhuc viuentē Petro, vt idē Clemens, & Sophronius Hierosolym. in sermone siue homilia de agone Petri & Pauli, affirmant. Qui ergò ordinatus est episcopus, si nō vacatis à munere suo in alterius ecclesia, quę episcopū alioquē habet, vicaria tamen aut adiutrice alterius episcopi opera indigentem, nō potest videri is ordinatus absolutē, vt quidem posset, si episcopus ecclesię occupatę, ad quam nullus pateat aditus, ea solum causa ordinatus esset, vt nomen & dignitatem episcopi

Ratio ordinandi episcopum ecclesię occupatę.

Quando fit ordinatio episcopi ecclesię occupatę, nē interim vacuus sit à ministerio.

Mm tantum

Ratio Ca-
nonis syno-
di Chalced.
de nō ordi-
nandis epi-
scopis abso-
lutē.

1. Cor. 5.

Iaco. 5.

tantū haberet: et semper à munere suo vacuus esset. Ergò cū Synodus Chalcedonens. vetat, nè ordinetur episcopus absolute, hoc cauet, nè sine ecclesia ociosus sit episcopus, & in casum ordinatus. Est autem alienum à ratione, herere extrinsecus in verbo legis, & non potius mentem eius & vim propositi attendere. Deindè cur huiusmodi ordinatio episcoporum reprehendenda est, tanquàm frustra & absolute cōtra canonem fieri videatur, quia non possit episcopus ad ecclesiam occupatam ire? Quid, si absens quidē corpore, sicut apostolus ait, presens autē spiritu, epistolis ad eam missis, admonere ac docere potest? & quod potissimum est, & impediri non potest, si sollicitis & assiduis precibus, quę, si iusti viri sint, multum valēt, eam ecclesiam Deo semper cōmendat? Quid interest, non posse episcopum proficisci ad ecclesiam suam, quia sit ipse in custodia? an quia ecclesia eius teneatur occupata? at Paulus ex custodia scripsit Romę ad Ephes. & Colos. Erras ergò Andrea, si episcopos Anglię, in carcere aut custodia inclusos, non putas ecclesijs suis prodesse, ad quas proficisci nullo modo possunt, vt si absolute, id est, sine titulis ecclesiarū, ordinati fuissent. Eiusmodi sunt episcopi, quorum tu ordinationem, quasi inanem & à canone alienam, reprehendis.

Præterea potest pontifex, quod nemo Catholicus ignorat, aut negat, ordinare episcopū, & mittere eum ad aliquam regionem ac gentē, vt per ministerium prædicationis eius, ex non populo Dei, populum Dei faciat: id est, vt oues, quę non sunt ex ouili suo, ad ouile suū adducat. Est enim vicarius eius, qui dixit: Alias oues habeo, quę non sunt ex hoc ouili: illas oportet me adducere. Nec tunc huiusmodi episcopus absolute ordinatus videri debet, quanuis sine ecclesia ordinatus sit.

Quòd in ordinatione episcopi dicitur, vade, prædica populo tibi commissio.

non enim dicitur in ordinatione, Vade, prædica populo Dei: sed, Vade, prædica populo tibi commissio. quod latius patet: vt siue cura & institutio populi non Christiani committatur, siue non orthodoxi, siue schismatici, non putetur ordinatio episcopi absoluta. Gregorius vij. scribēs ad Cyriacum Carth. archi-

archiepiscopum: Peruēnit, inquit, ad aures nostras, quòd Africa, quę pars mundi esse dicitur, ad tantum periculū deuēnit, vt in ordinando episcopo tres nō habeat episcopos. qua in re maximum Christianę religionis periculum considerantes, & maximo agro, paucis operarijs desudantibus, corde tenus compatintes, consulimus vobis, videlicet tibi, & illi, cui nuper maneam imposuimus, vt aliquam personam secundum constitutionem sanctorum patrum eligatis, & nobis eam, vestris literis sultam, mittatis, quatenus ipso Deo cooperante, à nobis ordinato, vobisque remisso, necessitati ecclesiarum, vt sancti canones præcipiunt, episcoporum ordinationibus succurrere valeatis: & vt Christiana gens quotidie gaudeat, atque proficiat pastoralis regimine: & labor, qui supra vires vos operimit, leuior ex sociorum necessaria administratione fiat. Hastenū Gregorius. En episcopus sine ecclesia ante annos quingentos, sed non sine necessitate ecclesię ordinatus, vt cū opus esset episcopum ordinare, ordinatio fieret, vt minimum à tribus episcopis, quod secundum canones ecclesiasticos necesse erat. Vt iam absolute ordinari episcopum, non sit ordinari sine ecclesia solum, sed etiā sine necessitate ecclesię. Qui enim ad necessitatem ecclesię ordinatur, quanuis ecclesiam habeat, quam adire non possit, non est dicendum, ordinari absolute, vt Suffraganeus eius episcopi, qui amplissimā habeat dioecesim, in qua nō possit omnibus baptizatis manus imponere, id est, ministrare chrisma, quod est, & vocatur, sacramētum Confirmationis. Cū ergò pont. huiusmodi ordinationē facit, exoptandum illi quidē est, vt is, qui ordinatur, ad ecclesiam sibi commissam proficiscatur, si quidē possit, quod literę ipsę expeditionis, quas vocant, testantur: in eis enim hoc pontifex iubet, quod in alijs alioquē literis de expeditione episcopatus nō occupati, sed liberi, nō iubet: neq; iubere opus est: quia ecclesia nō occupata, nihil ordinatus excusare potest, aut debet, quin eat, quò mittitur: occupata verò, potest excusare periculum, dum impendet. Idcirco tantisper ei abesse cōceditur, dum

Episcopus sine ecclesia, sed non sine necessitate ecclesię, ordinatus.

Quid sit ordinari episcopū absolute.

Quare in literis expeditionis episcopatus nō occupati nō iubetur episcopo ire ad ecclesiam commissam, & iubetur in literis expeditionis occupati.

Præclarum
exemplum
Bartholo-
mæi Bono-
niensis Do-
minicani
episcopi Ar-
menie mi-
noris.

proficiscendi locus datur. Ac fuerunt quidem aliquandò, qui periculum subire maluerunt, quàm videri sibi minùs commissos populos diligere, quàm se. Ex his fuit quidam Bartholomæus Bononiensis, de quo Leander Albertus Bononiensis, sic in libro de viris illustribus, scripsit: Bartholomæus ille Armenie minoris iubar & sol fulgentissimus, declaratus antistes Armenie, mox animum appulit ad Christi fidem erigendam, quæ in ea prouincia iam multo tēpore collapsa fuerat. & paulò post, concionando, disputando, docendo, huc atque illuc discurrebat: & Christi fide posita in tota Armenia, cœnobium construxit suis prædicatoribus, vt in posterum ipsis ducibus, in fide continerentur. & vsq; ad nostra tempora, sola illa prouincia inter Persas cōstituta, Christi cultum sequitur sub antistite electo ordinis Prædicatorū. Hactenùs Leander: qui hæc, quantùm assequi possum, tēpore Iulij II. scripsit. Postremò, si absolutè ordinari interpretandum est eos episcopos, qui ad adiuuandum alios episcopos, qui aut amplas dioeceses habent, aut abesse eos necessè est, ordinantur, absolutè ordinati fuerunt Artemas & Tychicus. Cùm enim apostolus ait, ad Titum scribens: Cùm misero ad te Artemam aut Tychicum, festina venire ad me Nicopolim, ibi enim statui hyemare: si non erat remansurus hic, aut ille, quorsum itineris & nauigationis periculo & labore fatigare eos voluisset? si per eos Titum accersere tantùm volebat, quod satis iam per ipsas literas faciebat, quas alijs dare poterat perferendas, præsertim cùm talès ac tanti viri essent isti è numero lxx. vt Hippolytus martyr tradit, quorum alter, vt idem ait, id est, Artemas, episcopus Lystræ fuit: Tychici verò duo fuerunt, alter Colophonie episcopus, alter Chalcedonis. Similiter, cùm Timotheum accersit, Tychicum se ait, iam misisse Ephesum: Quorsum verò, nisi vt Ephesi loco eius remaneret? nè scilicet ciuitas sine episcopo esset. An igitur existimandum est, fuisse hos ab ecclesijs suis auocatos, vt in alienis ministrarent? aut videbantur absolutè, hoc est, frustra sine ecclesia ordinati, qui vicariam

vicariam operam ecclesijs absentium episcoporum, cùm opus erat, commodabant? Sed videamus fabulam, quam sibi Andreas accommodatam, vt populis confessionistarum placeret, tanquàm scenicus artifex elegit. Promittit (inquit) electus, se istuc profectum, eius loci homines denuò ad fidem Christianā præconio verbi Dei conuersurum esse. à te conficta est, & quidem ineptè, promissio ista & iuratio: à qua istum paulò post absolui dicis. Quid enim promissione aut iuratione opus est, vbi non petitur, vt promittatur, aut iuretur, sed vt perficiatur, quod recipitur? vt vos cùm superintendentes vestros ordinatis, neque iurant, nec vt iurent, petitis. Iubet pontifex proficisci ad ecclesiam, quam alioqui occupatam esse scit: non ignorat, non posse nunc fieri, quod iubet: iubet tamen, vt sciat, qui iussus est, curandum sibi esse, vt præstò sit, cùm parere poterit. Itaque tota illa narratio Andreæ, fabulosa est & histrionica, à maleuolis inuidiosè ficta, accingentis se ad iter, tum occurrentium obuiam proficiscenti, & de via reuocantium, deindè redeuntis, & petentis solui religione iurisiurandi, quod nunquàm fecit. ac nè frustra (inquis) ordinatus videatur, sit ex episcopo suffraganeus, qui alterius ociosi & ignaui vices gerat: & interdum Epicuri de grege porci. Hactenùs ineptiæ, & conuicia tua. Quid enim ineptius à doctore Theologo dici potuit, quàm quòd ais, Fit ex episcopo suffraganeus? quasi desinat esse episcopus, qui suffraganeus efficitur: aut aliud sit suffraganeus, quàm episcopus. sed omittamus ista. Exponā, quid in re sit: Cùm aliquis episcopus occupatus à pontifice, ad vtilitatem ecclesiæ vniuersalis, cui præest, vicariam operam alterius episcopi requirit, vt ecclesiæ suæ prospiciat, ac consulat, petit à pontifice, vt ordinet episcopum suffraganeum: non tamen impetrat, priusquàm fructus ducentorum nummum ei constituat & assignet: nè postquam desierit esse suffraganeus, contrà quàm decet episcopum, mendicitas ei subeunda sit. facit huiusmodi pensio fructus, vt rarò isti suffraganei petantur, & ordinentur, ac non nisi cùm honestum

Fabula facta populis protestantium ab Andrea Freyhob doctore Lipsicæ academice.

& necessarium est: non autem, vt tu contumeliosè commentus es, vt ociosi & ignavi vices gerant. Huiusmodi ergò ordinatio episcoporum sine ecclesijs, ad quas ire possint, cum suas rationes & vtilitates habeat, & ad necessitatem ecclesiarum accommodetur, nisi malus animus & mala mens omnia conuerteret, sic episcopos aliquandò ordinari, boni potius consulendū, quàm reprehendendū erat. Illud verò Horatianum, quod foetido ore ructasti, Epicuri de grege porci, in vestros potius ministros & superintendentes quadrat, qui, sicut apostolus Iudas ait de alijs similibus, carnem suam maculant, qui in epulis suis sunt maculæ conuiuantes sine timore, semetipsos pascentes, nubes sine aqua, quæ à vento circumferuntur. Postremò Theologicus histrio postq̃ peregit fabulam, tanq̃ pæana canens, & lō triumphæ, Hęc, inquit, scilicet est illa tam sancta successio episcoporum, à quibus omnes ordinationes ministrorum ecclesiæ sunt petendæ. Cuius si non pudet ipsos pontifices, nō solū sine fronte, sed etiā sine mente illos non immeritò aliquis esse dixerit. Tu potius ad summum impudentiæ & amentię processisti. Quid enim inuerecundius, aut amentius esse potest, quàm ideò aliquid improbare & reprehendere, q̃a eo careas? Vobis enim successio episcoporum idcirco inimica & odiosa est, quia eā nō habetis: neq; prius habere potestis, q̃ ad stirpem, vndè spontè abscissi estis, vos reuocetis. Cum alioquì, sicut nos originem apostolicæ disciplinæ, nisi per successionē vicariæ ordinationis cōseruare non possumus, sic vos nec originē Luteri, de qua gloriamini, retinere possitis, nisi successionē electionis & ordinationis ministrorum, quā ille instituit, & vobis reliquit, cōtinuetis. Vndè enim accepistis, nisi ab eo, vt in locū demortui superintendētis aut ministri, aliū more vestro eligatis & ordinetis? Ista ergò vestra successio, à Lutero instituta & cœpta, placet: nostra, à S. apostolis autoritate Christi relicta, displicet. Responsum est iā, Reuerend. domine, ad omnia illa capita Lipsicę disputationis Andreę, quę mihi responsionē postulare videbantur: repetenda

Iud. 1.

Quarè successio episcoporum odiosa Protestantibus.

tenda sunt mihi nūc, vt pauloantè promisi, quæ de meis libris ab illo præterita, & dissimulata sunt, cum alioquì ad præcipua argumenta, quibus Protestantium ordinationes fregi, respondere velle, in ipsa libelli sui inscriptione professus esset. quæ ita repetentur, vt qui libros meos de ordinationibus prius legerit, ita hęc sine fastidio relegat, vt noua sibi videantur: & quasi renouatis viribus, acrius premere confessionistas.

Disseruëram aduersus protestantes de eo, quod dixit Dominus Iesus sanctis apostolis, Sicut misit me pater, & ego mitto vos: at sic misit eum pater, vt vsque ad consummationem seculi nobiscum maneret, sicut idem dixit, Ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationem seculi: igitur & apostoli sic quoquè missi sunt, vt nobiscum perpetuò vsque ad consummationem seculi manerent. Sed hoc fieri ab eis non potuit per seipso, quòd morte prohiberentur permanere, sicut apostolus de Leuiticis sacerdotibus dixit: Igitur necessè fuit fieri per successores. Rursus Dominus Iesus missus est à patre cum potestate mittendi apostolos ad opera hierarchica consecrandi, & ministrandi verbo Dei, ac ordinandi, & sicut ipse missus est, sic misit apostolos: misit igitur illos, licèt tanquàm ministros, cum potestate mittendi etiam alios ad eadem opera hierarchica, qui sunt eorum successores: at successores apostolorum non sunt magistratus seculares, esse enim magistratum ciuitatis, non est charisma, vt est, esse episcopum ecclesię: ergò non sunt missi ad huiusmodi opera hierarchica, ex quibus est ordinatio ministrorum ecclesiæ, sed missi sunt, sicut apostolus ait, ad vindictam malefactorum, laudem verò bonorum. multo verò minùs missi sunt reliqui laici ac populares. quid ad hęc respōdisti Andrea? aut cur dissimulasti?

Docui deindè cap. v. analogiam illā corporis humani, ex diuersis membris constantis, quā apostolus adhibuit ad instituendos admonēdosq; Corinthios, nè alij in alios se efferrēt, sed potius suum quisq; modū teneret, ac locū seruaret: docui, inquam,

Ex cap. 1.

Ioan. 20.

Matth. 28.

Heb. 7.

Rom. 13.

Ex cap. 5.

1. Cor. 12.

inquam, non solum spectare ad regnum ciuile ac seculare, velut quoddam corpus ex suo capite, & alijs deinde infra regem, vt ducibus & magistratibus, velut membris potioribus, & alijs item ignobilioribus constans, sed in primis ad ecclesiam, quæ suum quoque caput proprium & cognatum instar corporis humani habeat, ac sua deinde varia membra actibus proprijs ac locis distincta: esse autem successorem beati Petri, id est, pontificem Rom. hoc caput ecclesiæ sub Christo, qui est caput super omnia, vt probarem, quærebam hoc loco, si non est in hoc vno corpore vniuersæ ecclesiæ caput vnum, vbi illud apostoli ex analogia corporis humani ad corpus vniuersæ ecclesiæ pertinente, Non potest dicere caput pedibus, Non estis mihi necessarij? An dicturi sunt protestantes, Christum esse caput istud, quod non possit dicere pedibus, Nō estis mihi necessarij? Non, credo, audebunt dicere, nè manifestè blasphement. non enim Christus is est, qui non possit dicere cuius, Non es mihi necessarius, opera tua non indigeo: aut si caput regni ciuilis dici hîc putatis, rursus quæram, cur magis caput regni ciuilis, quàm ecclesiæ? cùm analogia corporis, qua vsus est Apostolus, non cogat vnum caput regni secularis ac politici ponere: siquidem gubernatio ciuilis vt humana est, ita ab hominibus forma eius mutari potest & frequenter solet: cogit tamen dare vnum caput ecclesiæ, siquidem gubernatio eius non ab hominibus instituta est, vt mutari queat, sed ab eo, qui dixit in euangelio, Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam. & illud, Pasce oues meas. Nec ad hæc verbum vllum, Andrea, quod responderes, habuisti. cap. vj. & vij. tractaui locum apostoli 1. Cor. c. 12. Et quosdam, inquit, posuit in ecclesia primùm apostolos, secundò prophetas, tertio doctores, deinde virtutes, exinde gratias curationum, opitulationes, gubernationes: quem locum pertinere ad ordinationem ministrorum ecclesiæ, testes sunt cùm ceteri omnes doctores ecclesiæ, & scripturæ sanctæ interpretes: tum magnus Athanasius, qui in libro, quem in-

1. Cor. 12.

Matth. 16.

Ioan. 21.

scripsit *περι μαρτυριῶν ἐκ τῆ γραφῆς ἡ κατὰ φύσιν κοινωνία ἐκ τοῦ ὁμοίως εἶναι τὸν πατέρα, καὶ τὸν υἱὸν καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα πρὸς θεορίαν δυσέφικτον καὶ μίαν ἐχει ἐνέργειαν*: tertium caput scripsit, *περι χειροτονίας*, id est, de ordinatione, quam scilicet tota Trinitas communi operatione perfecit. de patre inquit Paulus, Posuit Deus in ecclesia primùm apostolos, secundò prophetas, tertio doctores, & deinceps. de filio idem apostolus ait, Qui descendit, ipse est, qui & ascendit super omnes celos, vt impleret omnia: & ipse descendit quosdam quidem apostolos, alios prophetas, alios autem pastores & doctores. de spiritu sancto idem accersit ex Mileto presbyteros, & ait illis: Attendite vobis & vniuerso gregi, in quo vos posuit Spiritus sanctus episcopos, regere ecclesiam Dei. Probauit deinceps vocari episcopos prophetas, fuisseque apostolos maiores episcopos, eosdemque maiores prophetas primo loco positos: & illi subiectos fuisse alios secundo loco inferiores episcopos, eosdemque maiores prophetas, sicut apostolus dixit, Spiritus prophetarum prophetis subiectos esse. Prætereà docui, doctores tertio loco in ecclesia positos, presbyteros esse: quorum est etiam docere verbum Dei, quos etiam prophetæ illi, id est, episcopi secundo loco positi, ordinare possunt: tum docui, reliquos ecclesiæ ministros, vt diaconos & hypodiatonos, & alios dici hoc loco *δωράματα*, id est, virtutes, à potestate ministerij, quo in ecclesia quisque eorum secundum ordinem suum vtuntur. Deinde gratias curationum, docui exorcistas esse accipiendos, qui potestatem accipiunt in ecclesia imponendi manus super enigmata, & imperandi spiritibus immundis, & eijciendi eos ex obsessis, quod in ecclesijs nostris quotidie fit in conspectu etiam Iudeorum, qui nihilo minùs adhuc in perfidia sua perstant: vt olim etiam, cùm Dominus dæmonia expellebat.

Deinde demonstraui, quemadmodum qui hos ordines à principio in ecclesia posuit, eosdem continuat in successoribus illorum vsq; ad consummationem seculi, (nec enim Dominus Iesus institutionem ecclesiæ suæ à principio sancitam,

N n & per

Matth. 28.

& per S. apostolos suos nobis traditā derelict) & in illis dixit vniuersę ecclesię ex huiusmodi gradibus & ordinibus coagmentatę, Ego vobiscū sum vsq; ad consummationē seculi. Nos itaq; ostēdimus in ecclesia à principio eius vsq; in hodiernū diē successores apostolorū, qui sunt patriarchę siue primates, & infra eos metropolitani, siue archiepiscopi: deindē ostendimus successores prophetarū, qui sunt episcopi, q̄ sunt quoq; successores apostolorū, sed minores, id est, infra patriarchas & metropolitanos: itē habemus tertio loco doctores etiā verbi Dei presbyteros. Ac episcopos quidē nō ordinari sine autoritate primi episcopi dioceseos, qui est metropolitanus, probavi testimonijs multis antiquissimis & grauissimis Clemētis Ro. synodi Nicenę, synodi Carthag. synodi Aurel. Innocentij I. Syricij, Zosimi, Leonis I. Gelasij, Gregor. vos verò carere huiusmodi successoribus, ac proindē ecclesiam, quę ex his ordinibus & gradibus coagmentata, & per eos ex Christo capite cōnexa est, nō habere, planū feci. Deindē quia suspicabar, posituros vos superintēdentes vestros primo loco vice apostolorum, secundo loco ministros, reliqua enim loca ordinū, in epistola Pauli, vacua sunt apud vos, quęrebā à protestantibus, quodnā signum à Deo datū & institutū haberēt, quo possent ostendere, ministros ac superintēdentes suos à Deo electos & ordinatos esse: nec enim probare possunt, magistratus & populū in locū apostolorū & prophetarū successisse, vt ordinationes episcoporū, & presbyterorū, & diaconorum facere possint. nā sicut tempore apostolorū non omnes erant apostoli, nec omnes erant prophete, sicut apostolus ait, Nunquid omnes apostoli? nunquid omnes prophete? Sic nō omnes sunt apostolorū successores, nec oēs prophetarū. ergò signū istud, quod requirebā, si quod habebas, proferre debebas. Andrea, præsertim professus velle respondere ad præcipua argumenta, quę à quodā Francisco Turriano recens emissa erāt. quòd si nullū signum certū habetis, quia nullū proferre potuisti, cum quæsiuisses, cur populos decipitis? immò cur vos ipsos

ipfos fallitis? consule vetus prouinciale metropolis tuę, & reperies successiones archiepiscoporum & episcoporum à primis vsque ad nouissimos perpetua continuatione ac serie deductos. Ergò antequam Luterus apostata hanc sacram continuationem interrumperet, & ministros vestros à radice & stirpe auelleret, diuinum quidem signum ministrorū ecclesię maiores vestri in originibus & successione habebāt: quibus sublatis, nō magis tueri potestis, habere vos ministros ecclesię, quàm tueri, generari filios sine patribus. hęc successione episcoporū maxima autoritate omnes antiq̄ patres celebrant, tanq̄ apostolicę traditionis testē & conseruatricem. Hinc S. Irenęus lib. 3. cōtra hereses, Sed quoniā, inquit, valdē longū est, in hoc tali volumine omnium ecclesiarū enumerare successiones, maximę & antiquissimę, & omnibus cognitę, à gloriosissimis duobus apostolis Petro & Paulo Romę fundatę & cōstitutę ecclesię, eā, quā habet ab apostolis traditionē, & annunciatā hominibus fidē, p̄ successiones episcoporum peruenientes vsq; ad nos, indicātes cōfundimus omnes, & quę sequuntur, ac paulò pòst, seriē successionis pōtificū Rom. à B. Petro vsq; ad Eleutherium sui temporis duodecimo loco pontificem describit. Idē facit Optatus Mileuitanus tantę antiquitatis & autoritatis author, & acerrimus Donatistarum oppugnator. Igitur negare, inquit, nō potes Parmeniane, scire te, in vrbe Roma Petro primo cathedrā episcopalem esse collatā, in qua sederit omnium apostolorum caput Petrus, vndē & Cephas appellatus est, in qua vna cathedra vnitas ab omnibus seruetur, nè cæteri apostoli singulas sibi quisque defenderent, vt iam schismaticus & peccator esset, qui contra singularem cathedram, alteram collocaret. Subiungit deindē continuationem successionis pontificum Rom. à B. Petro vsq; ad Syricium sui temporis pontificem, & Damasi successorem. Augustinus quoquē contra Donatistas, continuata serie successionis, episcopos Romanos, à B. Petro vsque ad Anastasium Syricij successorem, in epistola clxv. numerauit.

Præmitto ceteros authores, qui huiusmodi successiones pontificum & aliorum episcoporum, ut grauiissima testimonia, & signa certissima ac testatissima traditionis apostolicæ & ecclesiasticæ ordinationis ministrorum, memoriæ prodiderunt. At tu Andrea, cum ista successio te premeret, & nescires, quò te verteres, nè victum te putarent, si hîc taceres, voluisti videri respondere, sed quibus videri, nisi hebetissimis? sic enim respondisti c. vij. Intolerabilis est error eorum, qui ipsam (ecclesiam dicit) ad certa loca & certas personas ordinariæ episcoporum alligant successione, ac contendunt tantum eos veros episcopos & ministros ecclesiæ, qui ordinati sunt ab episcopis in ordinaria successione constitutis. Video, hoc vos pati non posse, & idè esse intolerabile: at cur error? quomodò hoc, quod sumpisti, probasti? si legislatorem profitereris, deberes, ut bonus legislator, legem ratione quadam, vice procemij, ut Plato iubet, suadere: quanto magis hoc facere debebas, qui dogmatistam simul & disputatorem profiteris? si te, cum sedes ad disputandum in corona, audire possemus, cum tu ais: Intolerabilis error est hic: ego continuo, Nego id, dicerem, Proba, cur ita? At cum absentibus capita disputationis tuæ Lipsicę scriberes, debebas, si poteras, probare simul, quod in disputatione fumebas: sed quia non poteras, satis te apud tuos authoritatis habere putasti, ut quod diceres, sine ratione crederetur. Ego verò, quod tueris, habere vos ordinationes ministrorum, intolerabile esse coram Deo, & angelis, & Catholicis hominibus, verbis apostoli Pauli probo. non enim diaconi esse possunt, ubi non possunt esse presbyteri, qui sunt doctores verbi Dei tertio loco positi: neque presbyteri esse possunt, ubi non possunt esse episcopi, qui sunt prophetae populorum, ut Clemens Rom. ait, secundo loco collocati. Episcopi enim generant presbyteros & diaconos, & gradus inferiores continentur in superioribus: ut sublatis superioribus, necesse sit tolli simul inferiores. Rursum, episcopi siue prophetae esse non possunt, ubi non est successor

cessor apostolorum, qui sunt primo loco constituti: id est, ubi non est metropolitanus. is enim est apostolus dioceseos, ad eam missus, ut per eam mittat alios episcopos diocesanos: ipse enim est primus eorum ordinator, & ipsis præest. Itaque ut non possunt esse tertij, ubi non sunt secundi: sic non possunt esse secundi, ubi non sunt primi. quos canon apostolorum xxxiiij. vocat τὸς πρώτους, quos iubet ut episcopi cuiusque nationis agnoscat, ut capita sua, & provinciarum suarum. Quid opus erat, ut apostolus diceret ad institutionem ecclesiæ Corinthiorum, ad quam scribebat, immò ad institutionem omnium Christi ecclesiarum, posuisse Dominum Iesum in ecclesia primum apostolos, secundò prophetas, tertio doctores: deinde, id est, quartò, virtutes: si non erat colligatio ista ordinum necessaria? Si solui & interrumpi poterat, quorsum primum, secundum, & tertium distinctè numerat? hæc enim ita colligata sunt, ut tertium non sit, nisi sit secundum, neque rursus secundum, si neque primum. Illud præterea dicendum est, & assertione approbandum, non posse primos esse, qui sunt metropolitani, proximi successores apostolorum, iidemque capita provinciarum, quisque suæ, nisi ad vnum caput ecclesiæ referantur, qui est primus & maximus omnium episcopus Romanus beati Petri successor, qui apostolorum caput erat, quod tum à me aliàs, tum ab alijs multis authoritate sanctę scripturæ, & veterum patrum sanctorum testimonijs prolixè demonstratum est. idcirco apostolus non solum dixit hîc, esse primo loco positos apostolos, quod ad successores quoque apostolorum archiepiscopos pertinet, id est, non solum dixit esse capita sub sensum cadentia, (caput enim princeps pars corporis est) sed dixit in eodem loco secundum analogiam illam corporis humani, qua usus est, esse vnum caput vniuersi corporis ecclesiæ sub sensum quoque cadens, cum dixit, Non potest dicere caput pedibus, Non estis mihi necessarii: quod, ut paulò antè docui, in caput super omnia, qui est Christus, quadrare non potest. Docuit igitur Paulus hîc, illos multos primos, id est,

Colligatio ministrorum ecclesiæ secundum apostolum exprimit, secundis, & tertijs, & deinceps, quæ protestantes carent.

Quomodò apostolus docuerit, vnum caput esse sub sensum cadens in mystico corpore ecclesiæ.

1. Cor. 12.

est, illa multa capita, quodque prouincię suę, siue prouinciarum, referenda esse ad illum primum omnium, eundemque, caput totius corporis ecclesię, & vniuersi orbis Christiani tanquam vnius dioceseos, id est, ad pontificem Rom. beati Petri principis apostolorum successorem. hæc nos ex verbis ipsis Pauli apostoli, ratione connexi, cõcludimus, & auctoritate apostoli vos reuincimus, tametsi quandiu credere nõ vultis, persuadere non possimus. Aderit, aderit dies, Andrea, cum ad tribunal Christi standum tibi & tuis erit, vbi longa illa continuatio & series metropolitanorum & episcoporum, quos patres & maiores vestri à principio vsque ad Martinum apostatã habuerunt, vos condemnabit, testimonium reddente consciẽtia vestra, & cogitationibus, sicut apostolus ait, accusantibus, cum gementes præ angustia spiritus, sicut scriptum est, dicetis: Hi sunt, quos habuimus aliquandõ in derisum, & in similitudinem improprij: nos insensati, vitam illorum æstimabamus insaniam, id est, petendam esse ordinationem ministrorum ab episcopis in ordinaria successione constitutis, errorem intolerabilem esse putabamus & dicebamus: Ecce quomodõ computati sunt inter filios Dei. ergõ errauimus à via veritatis, & iustitię lumen non luxit nobis: & sol intelligentię non est ortus nobis. Dicam tamen cum apostolo, Confidimus de vobis, dilectissimi, meliora & viciniora salutis, tametsi itã loquimur. Det vobis Dominus poenitentiam ad cognoscendam veritatem, & vt resipiscatis à diaboli laqueis, à quo captiui tenemini ad ipsius voluntatem.

Explicauì postea locũ epistolę Pauli ad Ephes. cap. 4. Vnum corpus & vnus spiritus, sicut vocati estis in vna spe vocationis, & quę paulõ post sequuntur, ad hierarchię ecclesiasticę formam & finem pertinentia, quę apostolus scripsit tanquam Ephesijs per necessaria, quia sciebat post discessum suũ Epheso, futurum esse, quod eis prædixerat, vt exurgerent viri loquentes peruersa, vt abducerent discipulos post se. Hoc autem facere non poterant illi, quos dixit peruersa loquentes, quan-

diu

diu Ephesij in vnitatem corporis Christi, quod est ecclesia, & in vnitatem spiritus eius idem dicentes omnes permanerent, ijs subiecti & obedientes, quibus Christus dedit charismata potestatis ecclesiasticę secundum mensuram donationis, de quibus statim subiungit: Et ipse dedit quosdam quidem aposto-
 los, quosdam autem prophetas, alios verõ euangelistas, alios autem pastores & doctores ad consummationem sanctorum, in opus ministerij, in ædificationem corporis Christi. Ergõ vbi hi gradus & ordines non sunt, quorum habet quisque suę potestatis ac ministerij gratiam à Deo datam, ibi in vnitatem corporis & spiritus non permanent: immõ iam alienos ministros & pastores sequuntur, qui charismata non habent. nec ibi fit consummatio sanctorum, nec ædificatur corpus Christi, quod est ecclesia: quę non est, nec esse potest, vbi caput vnum vniuersi corporis non agnoscitur, quod tale sit, vt, sicut apostolus in epist. priore ad Corinth. dixerat, non possit dicere pedibus, id est, reliquis ministris ecclesię, Non estis mihi necessarij, quod quidem, vt paulõ antè dixi, non potest capiti Christo conuenire. Quarẽ, dicam iterum, cum vnum caput tale ecclesię Catholicę non agnoscatis, ad quod vos, vestrique ministri, & reliqui omnes se referant, non potestis manere in vnitatem ecclesię Catholicę, quę per cunctum orbem à Deo patre secundum promissionem eius tanquam hereditas data est Christo Domino, qua vos illum impiẽ & sacrilegẽ spoliare vultis, cum apud vos tantum ecclesiam esse cõtenditis. Ergõ tu Andrea, nec ad hunc locum epistolę ad Ephesios, à me pluribus capitulis contra vos tractatum, quicquam respondisti, quia neque potuisti, nec vnquam poteris, nisi respondendo te ipse magis ac magis coarguas: aut tenta, & experire. Dixi etiam vel ipso nomine ecclesię conuinci, nõ habere vos ecclesiam, quod ex eo dicta sit ecclesia, authore Cyrillo Hierosolymitano in viij. catechesi, quod conuocet omnes, & in vnum congreget: quorum neutrum ecclesię vestrę, quam falsõ vocatis, conuenit. nec enim omnes per cunctum orbem, immõ neque

Ephes. 4.

1. Cor. 12.

Quod quãdiu Protestantes, & eorũ ministri nõ se referunt ad vnum caput ecclesię sensum cadens, non possunt manere in vnitatem ecclesię secundum apostolum.

Quomodõ vel ipsũ nomen ecclesię conuincat, non habere ecclesiam Protestantes.

per

Rom. 2.

Sap. 1.

Heb. 6.

1. Tim. 2.

Act. 20.

per totam Germaniam conuocat, idque à principio Luteranę
sectę: nec in vnum congregat, quos conuocat, cum vnum (vt
dixi) caput, quod sit (vt necesse est) omnium caput, non habe-
atis. Quare si ad præcipua argumenta meorum librorum, vt
profitebaris, respondere volebas, & apud vos ecclesiam esse
villam defendere: probare debebas, esse in ea successores apo-
stolorum, id est, ostendere episcopos, qui alijs episcopis per
provincias præessent: qui licet sint ipsi quoque successores
apostolorum, sunt tamen infra illos primos. Sic enim, vt su-
prà dixi, eos vocat canon apostol. xxxiii. vnde archiepiscopi à
Synodo Nicena can. xxxix. dicti sunt, & ab eadem Synodo Ni-
cena cap. v. metropolitæ. De quibus Dionysius quoque Are-
opag. Pauli apostoli discipulus, in epist. ad Demophilum me-
minit, cum scribit, episcopos presbyteris præesse, episcopis
verò apostolos, & apostolorum successores. hi enim sunt, vt ne-
cesse est, archiepiscopi, siue Metropolitani, ita ostensum à te
esset, esse in vestra ecclesia apostolos & prophetas, quos De-
us ecclesię suę dedit. Oportebat etiã probare ac simul osten-
dere, esse quoque ibi alios euangelistas, alios autem Pastores
& Doctores. Etenim si superintendentes archiepiscopos pu-
ras, vbi sunt episcopi? aut cur illi nõ sedent in metropoli, sin-
guli ad singula capita provinciarum, vt inde metropolitani
dicantur? aut si ministri vestri episcopi sunt, quibus presbyte-
ris minoribus ius dicunt? vt Paulus Timotheo episcopo præ-
cepit, inquit: Aduersus presbyterum accusationem noli re-
cipere, nisi sub duobus aut tribus testibus. Si enim vos eccle-
siam habetis, necesse est, vt illud ecclesię quoque vestrę Pau-
lus scripserit, quod si illud ecclesię vestrę non scripsit, quia nec
ei congruit, ergò nec ecclesia est. Paulus enim, quę ad Timo-
theum scripsit, ad institutionem omnis ecclesię scripsit. De-
inde, si vos in ecclesia vestra successores habetis apostolorum
& prophetarum, quos Deus dedit ecclesię, cur nomina eorũ,
quibus eos antiquitas semper à principio vocauit, mutastis, vt
saltem de nominibus suis noti essent? cur puditũ est veterum
nomi-

1. Tim. 5.

nominum, quorum patres & maiores vestros omnes non est
puditum? an vos sapiētiores illis omnibus, & sanctiores estis?
Si neque nomina ipsa ministrorum ecclesię nobiscum com-
munia habere vultis, sed alia pro eis vsurpatis, quod neque
Donatistæ, aut Luciferiani vnquam fecerunt, qui ecclesiam
quoque, vt vos, sibi vendicabant, & alijs auferebant, cur, no-
men ecclesię similiter non mutastis? cur conuentum potiùs
non appellastis? nobis enim conuenit vetus ecclesię vocabu-
lum, qui vetera ministrorum eius vocabula retinemus: non
vobis, qui aliam faciem & formã introduxistis. Ad hæc, cum
dicit apostolus hinc, Alios verò euangelistas, alios autem pa-
stres & doctores, quero Andrea, quomodò hos ordines di-
stinguis in ecclesia tua, quam fingis? quosnam ostendis ho-
rum successores? quos, inquam, facis euangelistas? eos for-
tassè respondebis, quos prædicantes vocatis. quos ergò alios
pastres & doctores relinquis? an prædicantes non sunt apud
vos doctores sic à docendo dicti? at apostolus quos in epistola
ad Corinth. priore dixit doctores, eosdem dixit hinc in epistol.
ad Ephes. pastres & doctores, qui sunt alij præter euangeli-
stas, vt Paulus vult. pastres autem & doctores accipi voluit
presbyteros, quibus conuenit pastres esse, quos vulgò vo-
cant parochos, quorum est etiam docere in ecclesia verbum
Dei, nè solos episcopos, quos prophetas (vt probaui) vocat,
existimarem esse pastres, ac doctores verbi Dei. Sunt itaq;
hi maiores pastres & doctores, illi verò minores, & episcopis
subiecti secundum canonem apostolorum xxxix. qui iubet,
vt presbyteri & diaconi nihil nisi volũtate episcopi in eccle-
sia faciant. ipse enim (inquit) est, cui commissus est populus
Dei, & à quo ratio animarum reposcenda est. Cum igitur vos
non habeatis in ecclesia alios apostolorum successores, alios
prophetarum, alios euangelistarum, alios pastres & docto-
rum, hos enim omnes dedit Dominus Iesus ecclesię suę, vt ex
his constructa & colligata esset, & horum ministerio ad ædifi-
cationem corporis Christi aptaremur coædificati, sicut bea-

Eph. 4.

Quomodò
Protestantes
nõ possunt
ostendere in
ecclesia sua,
quã vocat,
successores
eorum gra-
duũ mini-
strorũ, quos
teste aposto-
lo Deus in
ecclesia po-
suit vsq; ad
cõsumma-
tionem se-
culi.

Ephc. 4.

Matth. 15.

Sap. 6.

Magistrat^{us}
illos seuerif-
simè à Deo
puniendos
esse, qui po-
pulos mi-
nistris ecclē-
siæ fraudari
patiuntur.

Philip. 3.

Acto. 20.

tus Petrus ait, lapides viui, & domus spiritualis, ac mēbra eius viua effecti. Hic enim est finis ecclesiasticæ hierarchiæ hîc effigiata, quem apostolus describit, cū ait, dedisse hos gradus ad consummationem sanctorum, in opus ministerij, in ædificationem corporis Christi: cū, inquam, hos ordines & gradus ministrorum, ex quibus ecclesiam suam constructam & coagmentatam esse voluit Deus, non habeatis: consequens necessariò est, non habere vos ecclesiam. Ac nos quidem verbis apostoli hæc probamus: vos verò neque nostra refellitis, neque vestra probatis, quia neutrum potestis. Quid igitur superest, nisi vt de ijs, quos peruersè loquentes & scribentes, discipulos post vos abducitis, vt de Ephesijs illis apostolus dixit, & qui vos sequuntur, illud dicamus, quod Dominus in euangelio Matthæi, Cæcus autem si cæco ducatum præstet, ambo in foueam cadunt. Sed pusilli, qui per ignorantiam decipiuntur, leuiùs punientur: potentes verò, inquit scriptura, potenter tormenta patientur. potentes enim vocat eos, qui in alios potestatem gubernationis siue secularis, siue spiritualis exercent, de quibus paulò antè dixerat, Horrendè & citò apparebit vobis: quoniã iudiciũ durissimum in ijs, qui præsumunt, fiet. Cuiusmodi sunt tum ministri ac superintendentes vestri, qui dona, quæ Christus ecclesiæ suæ in opus ministerij dedit, cū alioqui non habeant, nec habere velint, ementiuntur tamen ea, & falsò sibi vendicant: tum principes illi, qui Christum & populos, eius sanguine redemptos, à falsis & mentitis ministris fraudari patiuntur, quos in terras vltimas, vt humaniùs dicam, relegare deberent. Sed quia, vt principiò dixi, eadem scribere, sicut apostolus ait, mihi quidem non pigrum, vobis autem necessarium, repetam hîc, quæ cap. xiiij. prioris libri de hierarchicis ordinationibus scripseram, ad eundem locum epist. ad Ephes. cap. iij. pertinentia. Ergò quia sciebat Apostolus post discessum suum Ephe-so, ingressuros esse, vt idem prædixit, lupos rapaces non parcentes gregi, futurosque viros, qui peruersa loquerentur, vt abducerent discipulos post se, id-

circò

circò commodè eos in epistola, quam postea ad Ephesios ^{Ephc. 4.} scripsit, admonuit de ijs, quos dedisset Dominus Iesus ecclesiæ suæ ad tradendam, & defendendam sanam doctrinam, quos sequi deberent, apostolos dico, prophetas, euangelistas, pastores, & doctores, quæ perindè erant, quasi diceret: Venient lupi, ô Ephesij, vt macent & perdant: sed vos nè à pastoribus vestris recedatis, vt vos custodiāt. Exsurgēt viri peruersa loquentes, vt abducant discipulos post se, sed vos sequimini doctrinam ab apostolis traditam per successores ordinarios, ^{Ordinarij successores, per quos apostolica doctrina ab initio in nos deriuata est.} qui sunt primi episcopi per singulas prouincias, & reliqui episcopi per dioceses infra illos primos, & per presbyteros horum adiutores, vt erant lxx. discipuli adiutores apostolorum, & per euangelistas, sic vocat diaconos, vt beatus quoq; Ambrosius ait, qui etsi non doceant in ecclesia euangelium, hoc enim ad episcopos & presbyteros pertinet, pronunciant tamen siue legendo, siue canendo, & doctrinam euangelicam velut notarij per homilias recitare possunt, & consueuerunt. Huiusmodi traditione doctrinæ ab apostolis per successiones episcoporum vsque ad nos deriuata & deducta, ait beatus Irenæus, confundimus omnes eos, qui quoquomodo vel per suū placentiam malam, vel vanam gloriam, vel per cæcitatem, & malam sententiam præterquam oportet, colligunt. & paulò post: Hac ordinatione & successione, ea quæ est ab apostolis in ecclesia traditio & veritatis prædicatio, peruénit vsq; ad nos, & est plenissima hæc ostensio, vnã & eandem viuificatricem fidem esse, quæ in ecclesia ab apostolis vsq; nunc sit conseruata, & tradita in veritate. hæc Irenæus celeberrimus author. Quis es tu Andrea, aut fuit Luterus apostata, aut vllus ex schola eius profectus, aut est vllus vestrorū superintendentium, qui cum Irenæo antiquissimo & celeberrimo, in reuincendis hereticis, & doctrina euāgelij defendēda exercitatisimo, ac traditiōis apostolicæ sciētissimo, ac martyre glorioso cōparari possit? Quarè si veritas doctrinæ ex traditiōe apostolorū p successiones episcoporum à principio vsq; in

O o 2 hodi-

Vndè petē-
da sit veri-
tas doctri-
næ.

hodiernum diem continuata, authore S. Irenæo, petenda est, ergò ordinatio quoq; episcoporum à successionem illa petenda est. Traditio enim apostolorum per successores, cum ordinatione ipsorum successorum ab eisdem Apostolis orta, & vsque ad nos deducta, connexa est: idcirco qui alterum non habet, utroque careat necessè est. Vnde vos traditionem apostolicæ doctrinæ non tenetis, quia ordinationem ministrorum, ab illa origine serie successionis profectam, non tenetis. Sed dicent fortassè nàuum esse hūc Irenæi. O bellissimos, & supra modum delicatos, ac fastidiosos spectatores formarum, qui in omni facie, licet pulcherrima, nàuos reperiunt, quos notent. Sed pergam repetere quæ cœpi, ac quia heretici (aiebam) vafricie & imposturis ad circumueniendum vtuntur, vt apostolus in eadem epist. ad Ephes. scripsit, idcirco eisdem Ephesios in Actis apostol. monuit, vt vigilarent, id est, nè se per incuriam ac negligentiam decipi paterentur. Prætereà, quia hæreticorum est noua tradere, iubet vigilare, & meminisse, quòd per triennium die ac nocte nunquam destitisset cum lachrymis vnumquenque monere. Transferamus ergò hæc, & accommodemus ad eos catholicos, qui inter protestantes habitant, moneamusque eos similiter, vt vigilant, memoresque sint, per octingentos & amplius annos, ex quo Germania fidem Christi cepit, nunquam prædicatores verbi Dei cessasse, quin monerent eam, vt teneret euangelium, quod ei à principio traditum fuit. Cogitate itaque, apostolos & prophetas vestros, reliquosque pastores & doctores, à mortuis excitatos, vobis ad exemplum Pauli dicere: Vigilate, memoria retinentes, quoniam per octingentos annos die ac nocte non cessauimus monere vnumquenque vestrum in ecclesia, vt permaneat in ijs, quæ didicistis, & creditæ sunt vobis. neque defuissent illis primis lachrymæ tunc, cum à principio monebant, & deinceps, si per spiritum propheticum futura præcognouissent, vt Paulus se præcognouisse dicit. an non est res luctu & lachrymis digna, quæ

Ephes. 4.

Acto. 20.

Quæ moneant apostoli & prophetas quos patres & maiores Protestantium à principio habuerunt.

vos

vos protestantes à principio didicistis, & patres ac maiores vestri tot seculis constantissimè tenuerunt, ea nouissimis diebus reliquisse, & repudiâsse? & disciplinam, vix annos natam quinquaginta, complexos, inscitæ & impietatis tot archiepiscopos, episcopos, sacerdotes, viros sanctitate insignes, doctrina sacra exultos, & ecclesiasticis institutionibus eruditos, cum omnibus vestris maioribus condemnâsse? ac pro illis novos magistris & doctores, ventri & auaritiæ deditos audire, id est, relictis pastoribus, lupos sequi maluisse? Memores igitur estote, memores, inquam, vt apostolus ait, præpositorum vestrorum, in quorum exitum intuentes, imitami fidem. Videte, quid dicat, & in Domino gloriatur magnus ille Bonifacius, siue Vulfredus cognomento Bonifacius, natione Anglus, sanctiss. & eruditiss. vir, vestræ Germaniæ apostolus, & primus archiepiscopus Moguntinus, qui se, in epistola ad Stephanum secundum, testatur xxxvj. annis sub duobus Gregorijs II. & III. & Zacharia pōtificibus, legatione Romani pontificis ad conuersionem gentis vestræ defunctum esse. Audite, inquam, quid in Domino glorians, in epistola ad Buggam Abbatissam, cupientem ire ad limina apostolorum scripserit, nuncians de Germaniæ statu: Fidem, inquit, antiquam inter nos nunquam deficere scias. Quòd verò fidem antiquam vocet fidem ecclesiæ Romanæ, cum ex alijs pluribus epistolis eius intelligere licet, tum ex epistola ad Gudbertum archiepiscopum Angliæ. in ea enim sic ait: Deceui in nostro synodali conuentu, & confessi sumus Catholicam fidem, & vnitatem ac subiectionem Romanæ ecclesiæ sine tenus vitæ nostræ velle seruari: sancto Petro, & vicario eius velle subijci: synodum per omnes annos congregare, & per omnia, præcepta S. Petri canonicè sequi desiderare, vt inter oues sibi commendatas numeremur, & isti confessioni vniuersi consensimus, & ad corpus S. Petri principis apostolorum direximus, quod gratulando clerus Romanus & Pontifex suscepit. & paulò post, recitatis pluribus synodi illi-

Res luctu & lachrymis digna, dānari à Protestatib⁹ omnes maiores suos.

Heb. 13.

S. Bonifacius apostolus Germaniæ.

Fides antiqua Germaniæ.

Professio fidei Germaniæ in synodo Moguntina ante annos octingentos.

O o 3

us san-

Quæ utilitas & vsus synodorum prouincialium.

Quàm diù durauerit in Germania vnitas fidei, & dogmatum ecclesiasticorum consensus.

Vndè fiebat vt in Germania ante Luterū id ipsum dicerent omnes.

us sanctissimis decretis, statuiffe etiam dicit, vt vnusquisque episcopus si quid in sua diœcesi corrigere vel emendare non posset, idem in synodo coram archiepiscopo, & coram omnibus ad corrigendum insinuaret. Eodem modo, inquit, quoniam nos Romana ecclesia ordinatos sacramento constrinxit: vt si sacerdotes vel plebes à lege Dei deuiâsse viderem, & corrigere non possem, fideliter semper sedi apostolicæ & vicario sancti Petri ad emendandum indicarem. En, Andrea, vtilitas & necessarius vsus prouincialium synodorum, quæ sine successoribus apostolorum & prophetarum, quos Deus ecclesiæ suæ dedit, id est, sine archiepiscopis & episcopis fieri non possunt, quæ quandiù in Germania suis temporibus habebantur, tam diù fuit in Germania vnitas fidei, & dogmatum Catholicorum consensus, ac obedientia erga ecclesiam Romanam. hæc enim in primis omnes illi in vnum conuocati, profitebantur. Deindè si quid deerat, quod commune esset, & ad omnes prouinciæ diœceses pertineret, communiter corrigebant, vt Paulus Tito archiepiscopo Cretensi, quæ deerat, corrigere præcepit, præter ea, quæ ad priuatas ecclesias singulorum episcoporum spectabant, quæ quisque eorum cum presbyteris suis in sua parœcia emendabat, & cõstituebat: ita fiebat vt id ipsum dicerent omnes, nec essent schismata. Sublatis verò illis, quid consecutum sit, cæci estis, si nõ videtis: & desperati, si videtis, redire nõ vultis, vndè malo vestro recessistis. Non dico, non fuisse illa etiam etate, vt ferè semper, qui falsas opiniones & errores seminarent, sed cura tuendæ vnitatis ecclesiæ ac fidei, & ecclesiam Romanam consulendi ac sequendi, semper apud archiepiscopos & episcopos, cum eorum synodis per prouincias & diœceses excubabat, vt recta fides & veritas dogmatum, ac norma ecclesiasticæ institutionis & disciplinæ, integra conseruaretur, quod vsque ad Luterum factum est. Is enim hierarchiam ecclesiasticam, vnitatis ecclesiæ & traditionis apostolicæ conseruatricem, in Germania velut

velut nouus Hieroboam dissoluit & deleuit, introductis ministris, qui non essent ab episcopis ordinati, exemplo veteris Hieroboam, qui sacerdotes fecit, sicut scriptum est, de extremis populi, qui nõ erant de filiis Leui. ita factum est, vt ex eo tempore nõ pertineant ad vos, quæ Paulus de ecclesiasticæ hierarchiæ constitutione per successionem episcoporum ab vna origine, & vno capite ecclesiæ Petro profecta, in duabus epistolis ad Corinth. priore, & ad Ephesios scripsit: quod ita planè à nobis demonstratum est, vt nihil hætenus, & quidè consultò respondere volueritis, nè vos ipsi, vt antea dixi, malè respondendo magis redargueretis.

Exposui cap. xiiii. quemadmodum Paulus in actis apostol. Ephesios verbo gratiæ ipsius, id est, Dei commendasset, vt tuti essent ab ijs lupis, quos prædicebat ingressuros post discessum suum. vbi docui, necessè esse, continuari in ecclesia Dei euangelicæ doctrinæ prædicationem, semperque à principio continuatam fuisse, & nunquam intermissam ac intermortuam, vt Luterus fingeat: alioquò quomodo apostolus Ephesios verbo gratiæ commendasset? sic enim vocat euangelium, quod ex ore Christi manauit, sicut scriptum est, Et mirabantur in verbis gratiæ, quæ procedebant de ore ipsius: quomodo, inquam, commendabat, vt ea commendatione tuti & muniti essent, si poterat illud verbum aliquandò in ecclesia non continuari? Sed quid rursus factò opus erat, vt continuaretur, nè eueniret, quod vobis in Germania euenit? id est, nè admitterentur, si qui postea exurgerent peruersa loquentes? scilicet necessè erat continuari successionem ministrorum euangelij, id est, eorum, quos Deus posuit in ecclesia, primùm apostolos, secundò prophetas, tertio doctores, ita vt continuatio traditionis euangelicæ doctrinæ, cum continuatione ministrorum ecclesiæ, qui illis, quos Deus dedit, succederent, necessariò colligata esset. Huiusmodi enim ministri sunt, quos Deus dedit ecclesiæ, vt ministrantes verbo, homines ad sanctitatem vitæ adducerent, & corpus Christi, quod

3. Reg. 12.

Quomodo Luterus fecit, vt quæ Paulus in epistola ad Cor. priore, & in epistola ad Ephesios scripsit: quod ita planè à nobis demonstratum est, vt nihil hætenus, & quidè consultò respondere volueritis, nè vos ipsi, vt antea dixi, malè respondendo magis redargueretis.

Eph. 4. Act. 20.

Vt verbum Dei in ecclesia continetur, necessè esse continuari successionem ministrorum euangelij.

Quomodo
demonstra-
mus non esse
apud Prote-
stantes mi-
nistros ver-
bi.
Matth. 23.
Esa. 59.

Patres, ac
maiores
Protestan-
tium omnes
testes esse,
non habere
Protestantes
ipsum ver-
bum Dei.

Matth. 4.
Testimoni-
um Hiero-
nymi, scri-
pturas non
in legendo,
sed in intel-
ligendo con-
sistere.
1. Cor. 12.

sti, quod est ecclesia, edificarent. Ex eo ergo, quod apud vos protestantes non est continuatio verbi Dei, quam continuatio est, quam dico, ministrorum ecclesiae efficit, necessario, tanquam ex effectu causam, demonstramus non esse in ecclesia vestra, quam putatis, ministros verbi. Deus enim cum per Esaiam prophetaret de eo, quod Dominus Iesus promisit sanctis apostolis, & promisit ecclesiae in apostolis, inquit, Ego vobiscum sum usque ad consummationem seculi, filium alloquens, ait: Spiritus meus, qui est in te, & verba mea, quae posui in ore tuo, non recedent de ore tuo, & de ore seminis tui, & de ore seminis seminis tui, dicit Dominus, a modo, & usque in sempiternum: non dixit solum, Verba, quae posui in ore tuo, non recedent de ore tuo, sed addidit, Et de ore seminis tui, ut vnde verba, quae Deus posuit in ore Christi, recessisse cognouerimus, ibi sciamus neque semen Christi esse, qui sunt apostoli prouinciarum, successores apostolorum: nec esse semen seminis eius, qui sunt episcopi per dioeceses ab illis ordinati: recessisse autem de ore ministrorum vestrorum verbum Dei, ac proinde non esse eos semen Christi, sed diaboli: nec esse amplius continuationem verbi Dei apud vos, testes citamus patres & maiores vestros, quorum aetas, ut vestri etiam senes hodie testari possunt, si eos interrogatis, non audiuit, neque nouit tale verbum Dei, quae le vos, a Lutero oriundi, praedicatis: tametsi verbum Dei, & euangelium semper vocatis. in vos enim quadrat, quod beatus Hieronymus in Luciferianos scripsit, cum ait: Neque sibi blandiantur, si de scripturarum capitulis videntur sibi affirmare quod dicunt, cum & diabolus de scripturis aliqua sit locutus: & scripturae non in legendo consistant, sed in intelligendo. alioqui si literam sequimur, possumus & nos quoque dogma componere, ut asseramus, in ecclesiam non recipiendos, qui calceati sint, & duas tunicas habeant. Haec Hieronymus. Sed quaeret aliquis, cur sine continuatione illorum, quos Deus a principio posuit in ecclesia primos, secundos, & tertios, apo-
stolica

stolica traditio sanae doctrinae continuari non potest? quae vis & ratio facit, ut haec continuatio ex illa priore, tanquam effectu ex causa sua, necessario pendeat? ea scilicet ratio est, quod illa successio continuata ministrorum verbi, nexa est ex origine unitatis ecclesiae, quae origo Petrus princeps apostolorum, & caput ecclesiae suae, eiusque successor Romanus pontifex, pro cuius fide, ne deficeret, Dominus rogauit, cum idem pro Petro rogauit. Hinc factum est, ut quauis ecclesiae Graecae ministros verbi habeant ab illa radice & origine primum ortos, & perpetua serie ac successione a principio continuatos, (habent enim apostolos per prouincias, id est, primos episcopos, qui sunt & dicuntur archiepiscopi: habent secundum episcopos per singulas dioeceses siue parochias: tertium presbyteros, pastores ac doctores per ecclesias paruas) tamen quia se a radice absciderunt, & originem unitatis reliquerunt, ut non habent ecclesiam simpliciter ac proprie, sed ecclesiam schismaticam, sic neque continuationem doctrinae omnino sanae. non enim est doctrina sana, immo a verbo Dei aliena, negare Petrum, & successorem eius caput ecclesiae, ut interim taceam, si quid aliud a verbo etiam Dei & apostolica traditione auersum tam diu tenent, quandiu nolunt venire more veterum patrum ad successorem Petri, & cum eo ceu cum capite conferre apostolicam traditionem Catholicam doctrinae, & ab eodem confirmari in fide, ut Dominus ei commisit, cum beato Petro dixit: Et tu aliquando conuersus, confirma fratres tuos. Sic Gregorius X. in concilio Lugdunensi ipsas illas ecclesias Graecas, ante annos trecentos & amplius, confirmavit in fide, ac facta est unio. ac rursus cum schisma postea renouasset, iterum eas pontifex Romanus, Ioanne cognomento Becco, patriarcha Constantinopolitano, confirmavit, & ad unitatem reduxit. postremo Eugenius quartus in concilio Florentino. Sed illi retrorsum postea conuersi sunt, sicut beatus Petrus ait, ab eo, quod illis traditum erat, sancto mandato: contigitque eis illud veri Prouer-

Cur tradi-
tio sanae do-
ctrinae ex
continuati-
one succes-
sionis mini-
strorum, tan-
quam effectus
ex causa ne-
cessario pen-
deat.

Cur Graeci
ecclesiam
habeant et-
si schisma-
ticam, Pro-
testantes
vero nullam
penitus ha-
beant.

Luc. 22.

2. Pet. 2.

Prou. 26.

bij, Canis reuersus ad suum vomitum. At vos in statum multo peiorem adducti estis, qui ecclesiam penitus non habetis: quia nullos prorsus ministros ecclesiae habetis, praeterquam meros laicos, à laicis de medio populi ad ministerium assumptos: & à principio heresim ex schismate fecistis, & in ea perseueratis. Vnde apud vos, vt dixi, testimonio etiã patrũ vestrorũ, nulla continuatio apostolicæ prædicationis ac doctrinæ manet. Sed quia Germanicus propheta Luterus frequenter in ijs, quæ de ecclesia, & contra papatum scripsit, tradidit, nõ esse necessarium, vt iam inde à principio veritas euangelij omni tempore continuaretur, vt facilius à se suscitata heresim suaderet, ego vt eum, & vos confessionistas, si idem cum eo sentitis, redarguerem, Pauli apostoli testimonium ex epistola ad Philip. recitauit, Veruntamen ad quod præuenimus, id est, prius venimus, (hoc enim significat verbum Græcum ἐπὶ αἰσχροῦ) vt idem sapiamus, & in eadem permaneamus regula: citauit multos, eosdemq; per antiquos, & in scripturis S. valdè eruditos & exercitatos loci huius consentientes interpretes: & ostendi, non docuisse Luterum discipulos, vt in eadem doctrina permanerent, ad quam à principio ipse idem Luterus, & omnes maiores vestri, prius venerant, ita vt in eadem regula fidei & apostolicæ traditionis vsq; ad ipsum apostatam Luterũ continuata persisterent, sed in ea, ad quam ipse Luterus post illam antiquam venit, faciens ad docens contra quam B. Ioannes eodem spiritu, quo Paulus, loquens scripsit, Vos quod audistis ab initio, in vobis permaneat: quia si in vobis permanserit, quod audistis ab initio, & vos in filio & patre manebitis. ergo vos Augustinæ confessionis coniu-rati professores, à Deo patre & filio eius recessistis, cum ab eo, quod ab initio per maiores vestros audistis, recessistis. Sed tu Andrea, nihil ad hunc locum Pauli, sicut nec ad reliqua illius capitis mei xiiij. respondisti. credo, quia non videbatur tibi præcipua argumenta: ad præcipua enim argumenta dixisti velle respondere, sed nunc fortassè videbuntur. Notemus deinceps alia, quæ in capitibus tuæ disputationis dissimulasti.

Philip. 3.

3. Ioan. 2.

Quomodo
confessio-
nistæ testi-
monio B.
Ioannis à
Deo patre,
& filio, &
spiritu S.
recesserunt.

Paulò post tractauit cõtra vestras ministrorum ordinationes locum illum eodem c. iij. epist. ad Ephes. Qui est caput Christus, ex quo totum corpus compactum & connexum per omnem iuncturam subministrationis secundum operationem in mensuram vniuscuiusq; membri augmentũ corporis facit in edificatione suã in charitate. de quo loco sic Calvinus in suis instit. c. viij. art. xcviij. scripsit, Expèdatur locus ille: non dubium, inquit, quin representare illic penitus voluerit sacram & spirituale ecclesiae regimen, quod posteri hierarchiam dixerunt. Subiungit deinde: Non dubiũ etiam, quin modum coniunctionis exprimere voluerit, quo fideles cum capite suo Christo coherent. Verum illic, inquit, nõ modò nullum ministeriale caput cõmemorat, sed operationem singulis membris particularẽ attribuit pro modo gratiæ vnicuiq; distributæ. Hactenũ Calvinus: quem ego ibi planè redargui, & omnes cum eo confessionistas & protestantes. Nõ enim dubito, quin hoc loco Pauli idem cum eo dicatis, scilicet non commemorari hĩc caput ministeriale corporis hierarchici ecclesiae, quod corpus hierarchicum Calvinus ita sagaciter olfecit hĩc, vt illud concedere cogeretur: redargui, inquam, Calvinum: quia totum corpus sub adspẽctum cadens, cuiusmodi est hoc hierarchicum, cuius regimen concedit Calvinus hĩc ab Apostolo describi, non potest totum, id est, integrum dici, nec intelligi sine capite item sub adspẽctum cadente. alioquì monstri simile sit, oculis cerni corpus mutilum viuens ac sentiens. Caput enim Christus nunc non videtur, sicut beatus Petrus de eo ait, quem cum non videritis, diligitis: in quem nunc non videntes, credentes autem, exultatis lætitia inenarrabili. Accedit huc, quòd iam in epistola ad Corint. priore facta erat cõmemoratio capitis ministerialis, quã Calvinus requirebat, cum idẽ etiam sacrũ & spirituale regimen ecclesie, vt Caluini verbis vtar, Apostolus describeret. ait enim in illa analogia, siue proportione corporis humani, qua gubernationẽ hierarchici corporis ecclesie expressit,

P p 2

Non

Non potest oculus manui dicere, opera tua non indigeo: aut iterum caput pedibus, non estis mihi necessarij. Vt igitur vos denuò redarguam ac reuincam, si ecclesia vestra, quam putatis, non habet caput totius corporis, cuius compactionem describit hîc apostolus, ergò neque pars est totius corporis, quod ex Christo compactum & cõnexum est: ac proindè nec ipsa est ex Christo compacta & connexa: quòd si non est ex Christo compacta & cõnexa, ergò non accipit ab eo subministrationem spiritûs in mensuram vniuscuiusq; membri secundum operationem: non sunt, inquam, in vestra ecclesia charismata varia potestatis ecclesiasticæ & spiritualis, distributa ministris secundum differentiã varij ministerij, ac proindè non sunt ministri, quos putatis, sed meri laici. De Græcis verò longè secùs, illorum enim ecclesia, quia à principio habuit caput totius corporis, etsi nunc non habet, ac semper deinceps continuauit subministrationem spiritûs in mensuram vniuscuiusque membri à Christo per ministerium illius capitis à principio factam, idcirco ministros habet verè ordinatos, licet non canonicè, quia schismaticè. Vos verò nullos penitus ministros habetis, ex quo tempore sublatis episcopis ab illa origine vnitatis ecclesiæ, id est, à beati Petri successore, & capite ecclesiæ vniuersæ deductis, novos ordinatores non ex cælesti, sed ex diabolica origine Martini Luteri natos accepistis. & quia nullos ministros ecclesiæ habetis, nullam, vt sapiùs dicam, ecclesiam habetis. Hæc nos verbis scripturæ sanctæ probamus, quæ vos protestantes nullo modo refellere potestis, nisi ridiculè cauillari velitis. vt, si velit hic vester Andreas interpretari, corpus totum dici ac esse ecclesiam, quia caput Christum habeat. Erit igitur hoc perindè, vt dicatur corpus habens Christum caput, compactum & connexum est ex Christo. hoc verò rursus quid aliud est, q̃ Christum ex Christo compactum & cõnexum dicere? quo nihil absurdius dici, aut cogitari potest. Aut fortassè dicet Andreas, non esse sine capite ecclesias, quæ capita habent episcopos suos, vel

Apud Protestantes non sunt charismata varia potestatis ecclesiasticæ distributa ministris.

Quare Græci ministros in ecclesia sua habent: Protestantes verò, nullos penitus.

Quomodo secundum apostolum non possit dici ecclesia Catholica totum corpus, si præter Christum caput, aliud caput non habet.

super-

superintendentes, vt vos vestros vocatis. Sed hîc te rursus redarguam. quæro enim, sunt ne istæ ecclesiæ, quas dicis, partes totius corporis Christi, quod est tota ecclesia, an non? si sunt, quod inficiari non potes, neque vis, nisi monstrum polycephalon, ex multis ecclesijs compactum, velis introducere, profectò præter illa sua capita, id est, episcopos, caput illud vnum vniuersale totius corporis habeant necessè est: aut si non habent, neque partes sunt totius ecclesiæ Catholicæ. Vt iam sicut opus est, multitudinẽ fidelium vni parere, quod beatus Petrus in ordinatione episcopi Zachæi dixit, vt hoc modo, inquit, possit in concordia persistere, in quo inest quædam monarchiæ imago ac similitudo, vt idem ait, sic etiam maximè opus sit, multa illa capita ecclesiarum ad vnum referri caput, qui est beatus Petrus, & in eo successor eius origo vnitatis ipsarum ecclesiarum, in quo non imago spiritualis monarchiæ, sed ipsa tota monarchia spiritualis solida & expressa residet.

Protestantes ecclesiam faciunt corpus polycephalon.

Postquam satis ordinationes vestras ex ijs, quæ de hierarchia ecclesiastica in vniuersum ab apostolo scripta sunt, redarguisse videbar: accessi postea ad ea, quæ singulatim de ordinationibus episcoporum, presbyterorum, ac diaconorum idem apostolus docuerat, cum quibus si vestras ordinationes conferatis, nullo loco habendas esse planè videbitis, nisi in cæcitate persistere malueritis. Si enim quæ Paulus apostolus de ordinatione episcopi Timothei scripsit, & quæ Lucas de ordinatione episcoporum Pauli & Barnabæ, hæc ad nostram doctrinam, & ecclesiæ catholicæ institutionem, & non propter illos tantum, scripta sunt: profectò ex illis ipsis locis petendum est, à quibus, & quomodo, & ad quid ordinatio, episcopi fieri debeat, quod quidè satis à me prolixè, collatis scripturis, explicatum erat, si Andreas credere & intelligere voluisset. nisi enim credideritis, ait propheta Esaias, non intelligetis. Ergò nec cetera, quæ illic scripsi de ordinatione episcopi, repetam, ad quæ nihil tu respondere potuisti, sicut nec ad alia superiora, il-

Esai. 7. iuxta lxx.

Act. 9.
Gal. 1.
Quare Paulus ordinatus per impositionem manuum.

Act. 2.

Caluini testis confesio in Protestantibus.

Act. 13.

Iud tantum rursus adhuc vrgebo, quo solo satis conuincitur, nullas vos habere ministrorum ordinationes. quero enim, quare noluit Deus satis esse, quod Paulum elegisset, ut Ananiae declarauit, & ipse idem Paulus in epist. ad Galatas testatus est: quare, inquam, noluit spiritus S. ut sufficeret, quod non ab hominibus, neque per hominem, sed per Iesum Christum & Deum patrem factus esset apostolus, ut reliqui apostoli, nisi per impositionem manuum episcoporum, quos Deus in ecclesia posuerat, ordinaretur, quod quidem in apostolis non est factum, qui in die Pentecostes ab spiritu S. ordinati sunt episcopi, accipientes potestatem dandi alijs spiritum sanctum per impositionem manuum? Ad quaestionem respondet Calvinus in suis institutionibus his verbis: Quare, inquit, nisi ut ecclesiastica disciplina in designandis per homines ministris conseruaretur? Subiungit deinde, Nullo igitur illustriore documento eiusmodi ordinem approbare Deus potuit, quam dum Paulum gentibus apostolum destinasse praefatus, eum tamen ab ecclesia vult designari. Haftenus Calu. cuius testimonium in hoc verum est, & eo plus authoritatis in vos habere debet, quod non de nostra domo prodijt, quin potius nobis est inimicus, sed de vestra, id est, ex semine atque stirpe Luteri ortus. age ergo, si, ut ecclesiastica disciplina in ordinandis ministris conseruaretur, Paulus ordinatus est, teste etiam Caluino inimico nostro, videamus, quae forma ecclesiasticae disciplinae de ordinatione episcoporum, in ordinatione Pauli & Barnabae proposita & expressa sit: ut si ea in ordinatione vestrorum superintendentium, quos episcopos numeratis, nullo modo, neque ratione vlla appareat, authoritate scripturae sanctae constet, non esse illam numerandam ordinationem, sed commentum & πλάσμα. Descripturus igitur Lucas ordinationem Pauli & Barnabae, ut sciremus, a quibus ordinati essent, & qua ordinatione, inde narrationem cepit: Erant autem, inquit, in ecclesia, quae erat Antiochia, prophetae & doctores, in quibus Barnabas, & Simon, qui vocabatur Niger, & Lucius Cyrenensis, & Mana-

Manahen, qui erat Herodis tetrarchae collactaneus, & Saulus. Episcopos vocat hic prophetas, quos Deus posuit in ecclesia secundo post apostolos loco: presbyteros vocat doctores, quos posuit tertio. Ex horum numero erant iam Barnabas & Paulus, ut Lucas narrat, cum ordinati sunt, hic scilicet, episcopi, siquidem toto anno fuerant antea Antiochia, ubi turbam multam docuerant: presbyterorum autem erat, ut nunc est, docere verbum Dei. Commemoratis ergo prophetis, qui erant Antiochia, & presbyteris, subiungit Lucas ordinationem Pauli & Barnabae, qui erant ex presbyteris siue doctoribus, ut intelligamus ex presbyteris ordinatos esse episcopos, & ab episcopis per impositionem manuum & orationem consecratoriam. ex utroque enim tanquam ex materia & forma, sacramentum ordinationis constat. Subiungit itaque Lucas: Ministrantibus autem illis Domino, & ieiunantibus, dixit spiritus S. Segregate mihi Saulum & Barnabam in opus, ad quod assumpsi eos. de ministrantibus illa inter ordinationem Pauli & Barnabae, quae esset, & de ieiunio illo explicauit c. xx. prioris libri de ordinationibus, ne eadem sine necessitate repetamus. Sequitur ergo ordinatione: Tunc, inquit, ieiunantes & orantes, imponentesque eis manus, dimiserunt illos. En ordinatione episcoporum per impositionem manuum & orationes consecratorias, quas Dionysius Areopagita in eccle. hierarch. c. 5. differens de ordinationibus, vocat *ιεροποιους επικλησεις*, & ab episcopis facta, secundo post apostolos in ecclesia loco positus, qui a Luca & ab apostolo Paulo prophetae vocantur: quia sunt, ut Dionys. c. 6. eccle. hierarch. ait, diuinorum iudiciorum denunciatores, nihilque hierarchicum facere debent, nisi ut a Deo acti: & nos rursus in ijs, quae illi hierarchice operantur, ad eos tanquam a Deo actos, accedere debemus: & quia eorum imprimis est, scripturas in ecclesia interpretari, deinde eorum iussu atque authoritate presbyterorum: quae omnia nullo alio verbo, quam prophetae, significantius notari poterant. vnde Clemens Rom. lib. 2. constit. apostol. episcopos ait esse prophetas populorum.

Ordinatio Pauli & Barnabae.

Quare episcopi prophetae dicantur.

Cum

Cum igitur, ut credere necessè est, p̄uisum sit à Deo, & summè sapiente, & summè bono, quemadmodum certum habere possimus, & debeamus de ordinatione legitima ministrorum ecclesie, quippe cum sine illis nec ecclesia sit, nec esse possit: immò ubi illi sunt, ibi ecclesia consistit, & non aliàs: consequens est, ut nos spiritus S. doceat, immò à principio docuerit, ubi hoc prouisum sit, & quomodò hoc scire oporteat: quo, inquam, signo non dubiè dato, sed ità certo & constanti, ut illud ementiri nemo queat, ut in tabulis falsò obsignatis fieri solet. ipse enim spiritus S. est, quem Dominus Iesus promisit, docturum esse sanctos apostolos, & per eos ecclesiam suam omnem veritatē. igitur quia Christus non semetipsum clarificauit, sicut apostolus ait, ut fieret pontifex, sed qui locutus est ad eum, Tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech: idcirco, ut ait Dionysius in Eccle. hierar. cap. 5. ducens discipulos suos ad sacram ordinationem, cum esset alioquì Deus, ad patrem tamē & spiritum sanctum hierarchicam eorum consecrationem retulit, cum iussit eis, nè discederent Hierosolymis, sed expectarent promissionem patris: spiritum sanctum dicit à patre promissum, qui etsi super omnes illos in die Pentecostes, qui erant ferè centum viginti, descendisset, eos tamen episcopos tunc ordinauit, quos prius Christus elegerat apostolos, principes super omnem terram, iuxta prophetiam Dauid, constituendos: quibus paulò antè ascensurus in cælum, denunciauerat futuros esse testes in Hierusalem, & in omni Iudæa, & Samaria, & vsque ad vltimum terræ, accepturosq; spiritum S. deniquè quibus præceperat ire, & docere omnes gentes, baptizantes eos in nomine patris, & filij, & spiritus S. docentes eos seruare omnia, quæcunque, inquit, mandauì vobis. Episcoporum enim est in primis, docere verbum Dei. Vndè postquam dixit prophetans de his Ioel, Et erit posthac, effundam de spiritu meo, & reliqua, quæ beatus Petrus in die Pentecostes recitauit, dicens impleta esse tunc, extrema verba illius loci prophetici sunt,

Quia

Heb. 5.

Psal. 109.

Act. 1.

De ordina-
tione apo-
stolorū in
die Pente-
costes.

Psal. 44.

Matth. 28.

Ioel. 2.

Act. 2.

Quia in monte Sion erit saluatio, sicut dixit Dominus: & erūt euangelizantes, quos Dominus vocauit. sic enim est apud Ixx. quem locum explanans beatus Cyrillus in commētarijs prophetæ huius, hīc ait completum esse tūc, quod Paulus postea scripsit, Nemo sibi sumit honorē, sed qui vocatur à Deo tan-
Heb. 5.
quam Aaron. De summo ergò honore sacerdotali, qui est episcoporum, intellexit Cyrillus. de alio enim intelligere nō potuit. ut enim filij Aaron (sicut ait S. Anacletus, epist. 3.) figuram gestabant presbyterorum, sic Aaron, summi sacerdotis, id est, episcopi. Damafus quoquè epist. 4. Summorum, inquit, sacerdotum, id est, episcoporū, Moises & Aaron figuram tenuerunt. Item Ammonius Alexandrinus in ijs, quæ feruntur collecta ab Oecumenio in Acta apostol. quia apostoli, inquit, ἐχρηστονοῦτο τὸ διοικουμένην διδασκαλοῖ, id est, quia ordinabantur apostoli cuncti orbis magistri, ordinatio autem huiusmodi non fit nisi in capite, idcirco meritò super capita receperūt linguas. & hac de causa ante alia charismata acceperūt charisma linguarum. Hactenùs Ammonius. Præterea orthodoxus in dialogo Hieronymi contra Luciferianos: Si quæris, inquit, hoc loco, quare in ecclesia baptizatus, nisi per manus episcopi nō accipiat spiritum S. quem asserimus in vero baptismo tribui, discite hanc obseruationem ex ea auctoritate descēdere, quòd post ascensum Domini, spiritus sanctus ad apostolos descendit. Planè confitetur hoc loco Hieronymus, tunc factos esse episcopos apostolos, cum acceperunt in die Pentecostes spiritum S. ut iam deinceps possent dare alijs spiritum S. per manus impositionem, quod est proprium episcoporum. Item Petrus Damianus, author in scripturis sanctis & in omni ecclesiastica doctrina valdè eruditus, in libro de ecclesiasticis institutionibus cap. 4. sic ante annos quingentos scripsit: Constat apostolos perfecti baptismatis, atque omnigenæ similis consecrationis accepisse mysterium, cum super eos spiritus S. venit in diuersitate linguarum. Qui dixit apostolos accepisse in die Pentecostes mysterium omnigenæ consecrationis, satis

Qq   apertè

apertè dixit, accepisse eos tunc sacramentū hierarchicę consecrationis: hæc enim in omnigena consecratione cōtinetur, tanquā species in genere. Deindè Simeon Thessalonicēsis archiep. in libro de mysterijs Missę, defendens inuocationē spiritūs sancti, quam Gręci sacerdotes adhibēt post verba mystica, quibus mysterium sacrę eucharistię conficitur, in eos, qui reprehendunt: Isti, inquit, blasphemè respuunt inuocationem spiritūs S. eiusque virtutem, atq; operationem negant, quam Saluator apostolis promisit & donauit, per quam pastores ordinati sunt adueniente spiritu S. qui per linguas illas igneas virtutem eis indidit, qua operationem sacrorum & ordinationes exercebant. Et rursus idē in libro 8. de mysterijs ecclesię: *καὶ τελειώτερον ἔτι χειροτονεῖ τοὺς μαθητὰς ἀναβάσ ταις ἐμπύροις ἐκέναισ γλώσσαισ τοῦ πνεύματος διαμερισθεῖσαισ αὐτοῖσ.* id est, perfectiūs adhuc discipulos ordinat post ascensum in cælos, linguis illis igneis dispertitis. Hi omnes Paulum apostolum secuti sunt, qui in epist. ad Ephes. cū meminisset de ascensū Christi in cælos, & illud psalmi citasset, Ascendens in altum, captiuam duxit captiuitatem, dedit dona hominibus: velut interpretans quod dicit psalmus, Dedit dona hominibus, quod quidē post ascensum in cælos in die Pentecostes misso spiritu S. factum est, subiungit: Et ipse dedit quosdam quidem apostolos, quosdam autem prophetas, alios verò euāgelistas, alios autem pastores & doctores, ad consummationem sanctorum, in opus ministerij, in edificationem corporis Christi: scilicet, hæc sunt dona & quidem magna sacrarum ordinationum, quarum ministerio per verbi prædicationem, & vsum sacramentorū, corpus Christi mysticum ædificatur, & crescit, & sanctitate consummatur, qui est finis ecclesiasticę hierarchiæ. Hęc verò dona nō solū nobis indigentibus Christus dedit, sed ipse etiam illa secundū humanitatē, qua factus est egenus propter nos, à patre prius accepit, quō nos & religiosiūs illa coleremus, & maiore studio tueremur. Vndè pro eo, quod Apostolus quasi interpretans psalmum, dixit, Dedit dona hominibus: psalmus dixerat, Accepit dona in hominibus, id est, in humanitate ex

Ephes. 4.

Psal. 67.

Psal. 67.

nobis

nobis sumpta. his enim voluit indigere, & ea propter me accipere, vt nobis donaret, sicut ipse dixit: Omnia, quę dedisti mihi, dedi eis. Vndè non δῶρα, id est, munera, quę dantur etiam non indigentibus, vt ea quę regibus & diuitibus dari solent, sed δόματα, quę solū dantur ijs, qui indigēt, vocauit scriptura, quę interpretes vertit dona. Notauit hanc vim verbi & differentiam S. Maximus in notationibus locorum scripturæ. Obseruatū itaq; est non solū à Latinis doctoribus, sed à Gręcis quoquē, quēadmodū Christus, qui hæc dona à patre, vt dictum est, accepit, gradus ordinum ecclesiasticorū, humanitatis suę ministerio honorauerit, vt Lectoris, inquiunt, cū ingressus in synagogam secundū cōsuetudinē suam die Sabbati, sicut ait Lucas, surrexit legere: & traditus est illi liber Esaię Prophetę: exorcistę, cū eiciebat demonia: hypodiagoni & diaconi, cū eiecit ementes & vendentes ex templo: diaconorū enim est, vt ait Clemēs in epist. ad Iacobū, circumlustrare oēs actus ecclesię: & cū prohibuit, nè transferrent vasa per templū: & cū lauit pedes discipulorū, vt essent, sicut ei tunc visum est, ad sacrā cōmunionē pparati, in qua actione & officio se diaconū vocauit. diaconi est enim, vt ait Dionys. c. 5. eccl. hierar. purgare accedentes ad sacrā cōmunionē, & facere, nè misceantur cū cōtrarijs. Presbyteri gradū repręsentauit, baptizādo, docēdo, benedicēdo, offerēdo: hæc enim sunt presbyterorū, vt Cle. lib. 3. de const. apost. tradit. Episcopi, cū in transfiguratione in monte Tabor audita est vox patris, Hic est filius meus dilectus, ipsum audite. & cū aiebat, Qui vos audit, me audit: quod quidē testimoniū erat, esse eum doctorem, pastore, & episcopū, propriū enim est episcopi, doctore esse, & mittere presbyteros ad docendū, sicut Dominus misit lxx. discipulos, in quorū locū presbyteri successerūt. Archiepiscopi gradū tenuit, cū apostolos velut episcopos ad vngendū oleo agros mittebat. Sūmi pontificis, cū apostolis electis archiepiscopis, & per spiritū S. proximè cōsecrandis, ipse ascēsurus in cælum, præcepit ire ad docendum omnes gentes, formam

Ioan. 17.

Quid inter se differant δῶρον, & δόμα, Donum, & datum.

Quomodo Christi gradus ordinū ecclesiasticorū, quos Protestantes respuerunt, ministerio humanitatis suę sacrę honorauit. Marc. 12. Ioan. 13.

Matt. 34. Matt. 5. Matt. 17. Luc. 24. Matt. 26.

Marc. 6.

Qq 2 beato

beato Petro principi apostolorum relinquens, ut tanquam Christi vicarius summū gradum ut caput visibile loco Christi, quem nunc non videmus, in ecclesia visibili teneret, & archiepiscopis, & primatibus cunctis in cuncto orbe docere precipere. Hæc ergo dona, quæ scriptura docet, Christum à patre accepisse, ministerio & exemplo sacræ humanitatis suæ honorasse, per spiritum S. in die insignis celebritatis, id est, in die Pentecostes misisse, & ecclesiæ illis indigenti donasse, ac per ea nobiscum usque ad consummationem seculi esse voluisse, quæ ecclesia nostra, ut grata & memor tantorum donorum, summa religione semper à principio coluit & conseruauit, hæc, inquam, vos quasi non indigeretis, nec ea Christus tanti fecisset, tanquam nauseantes respuistis. Ut igitur Christus virtute Dei patris & spiritus S. in die Pentecostes sanctos apostolos ordinauit, ita nos per eosdem apostolos in eorum successoribus eadem virtute ordinat. *διὰ γὰρ τῶν ἐξ ἐκείνου ἁγιασθέντων κατὰ διαδοχὴν τὴν χάριν οἱ ἱερωμένοι λαμβάνομεν.* id est, per sanctificatos enim ab illo, ait Simeon Thessal. in 4. libro de mysterijs ecclesiæ, secundum successionem, qui consecramur, gratiam accipimus. Quare qui successores illorum non habent, neque consecrationis gratiam habere possunt: immò nec vllum sacrum ministerium, nec vllam corporis Christi, quod est ecclesia, ædificationem. Deindè ut illorum ordinationem, signo celesti dato ignearum linguarum, notam & certam omnibus esse voluit, sic etiam nostram, licet alio modo, certam tamen & diuina autoritate testatam esse voluit. Sicut etiam in veteri testamento, cum Corithæ & Rubenitæ quinquaginta viri proceres synagogæ steterunt, sicut scriptum est, contra Moysen & Aaron, dicentes: Sufficiat vobis, quia omnis multitudo sanctorum est, & in ipsis est Dominus: cur eleuamini super populum Domini? ut cohiberet Dominus, sicut ait scriptura, querimonias filiorum Israel, quibus contra Moysen & Aaron murmurabant, signo illo virgæ Aaron, inter cæteras reliquarum tribuum virgas florecentis, omnibus patefactum esse voluit

Num. 16. 17.

voluit & certum, summum sacerdotium esse in Aaron, & non in eis, qui illud ad se rapere volebant. post illam ergo apostolorum ordinationem celestem, opus quoque erat non minus, quam tunc fuit, signo certo, ac perpetuo, & immutabili ad discernendas veras ac legitimas ordinationes, nè quis eas aliquando dissimulare, & sibi falso vindicare auderet, ut à vobis factum est. non decebat tamen, neque necessè erat, ut simili quopiam prodigio ac stupendo signo spiritus sanctus uteretur, ut in illis, quos primùm apostolos in ecclesia posuit, nec ut in Aaron: sed voluit potius signo uti, quod à consuetudine hominum non abhorreret, ut facilius reciperetur, quod ex certa formula verborum & manuum impositione constaret. nam & gentiles in suis, quas habebant χειροτονίαι, faciendis, & verbis utebantur, & aliqua opera manuum. Sed illud in primis prouidendum fuit, ut quidem prouisum est, ut ad quos huiusmodi potestas ordinationes ministrorum faciendi pertineret, certi ac definiti ordinis essent, qui nec amitti posset, nec in alium ordinem hominum mutari, nè signum alioqui certum ordinationis, incertum fieret, si ordo ministrorum eius mutabilis esset. Voluit igitur spiritus sanctus, ut non solum ab apostolis, quos, ut sæpè dixi, signo diuinitus dato primos episcopos ordinauit, & primùm in ecclesia posuit, sed à prophetis, quos ipsi apostoli ordinârunt, & idem spiritus sanctus secundos in ecclesia item collocauit, huiusmodi ordinationis episcoporum fieret. Hoc autem docuit in ordinatione Pauli & Barnabæ, Antiochiæ à prophetis facta, quæ primùm in nouo testamento scripta est ad institutionem & disciplinam ministros ordinandi, teste etiam Caluino, ut paulò antè dixi. Iam verò, quia Dominus Iesus primùm apostolos in ecclesia posuit, secundò prophetas, idque non ad tempus, quis enim hoc dicat? sed ut cum eis usque ad consummationem seculi esset, sicut idem S. Apostolis promisit: necessè fuit, ut apostolis apostoli succederent per capita prouinciarum, qui sunt & dicuntur archiepiscopi vel metropolitani, & prophetis prophetæ,

De signo certo & immutabili ad discernendum veras ordinationes.

Matth. 28

Qq 3 qui

Quomodo
in signum
rebellium
protestan-
tium con-
seruetur in
ecclesia in-
star virgæ
Aaron, fe-
ries & con-
tinuatio
apostolorū
& propheta-
rum.
Num. 17.
Eph. 5.

qui sunt episcopi singularū dioeceseon apostolis prouincia-
rum subiecti. Hi igitur, qui sunt apostolicæ stirpis, id est, vel
successores apostolorū, qui à spiritu S. ἀποστολῶν potestatem ac-
ceperunt ordinandi ministros ecclesiæ, vel prophetarum, qui
ipsi quoq; successores apostolorum sunt secundo loco positi,
qui ab eodem spiritu S. eandē per apostolos ordinādi faculta-
tem tulerunt: hi, inquā, sicut à principio potestātē acceperunt
ordinandi, sic semper ordinant, & vsq; ad consummationem
seculi alij alijs illius seminis succedentes ordinaturi sunt. ita-
que vt Dominus virgam Aaron, quæ floruerat, in tabernacu-
lum testimonij referri iussit, vt seruetur, inquit, ibi in signum
rebellium filiorum Israel, & quiescant querelæ eorum à me,
nè moriantur: sic hanc seriem & continuationem apostolo-
rum & prophetarum voluit spiritus sanctus in signum re-
bellium protestantium perpetuò in ecclesia seruari, vt quie-
scant querelæ eorum, nè moriantur: sed quia nondum quie-
scunt, adhuc mortui sunt, quousquē Dominus à mortuis
eos suscitetur. Surge ergò Andrea, qui dormis, qui me ad re-
spondendum tibi excitasti, & illuminabit te Deus. Sed libet
iam propius conferre pedem. asseris enim in extrema parte
capitis xiiij. disputationis tuæ, præcipuas partes in ordinan-
dis ministris penès eos esse, quibus gubernatio ecclesiæ
commisā sit, credo te dicere superintendentes. isti enim
sunt vestri episcopi. concedamus hoc tibi, vt interim quid
sequatur, intelligas. Quæro enim de istis superintendentibus,
ad quos istæ tuæ præcipuæ partes ordinandi mini-
stros spectant, à quibus isti ipsi præcipuè ordinati fuerunt?
dicturus es, vt puto, ab alijs superintendentibus, quorum
præcipuæ partes in ordinando ibidē erant. Quæro rur-
sùs de illis secundis, à quibus acceperunt ordinationem?
credo, remittes me sursùm versùs ad tertios superinten-
dentes. sed persequar percontando de illis tertijs, quous-
que ad superiores antecessores regressus, ordinationem
reuoces ad illos primos ordinatores, quos vestra disci-
plinæ

plinæ & sectæ author & inuentor Luterus monachus aposta-
ta, primùm introduxit, id est, meros laicos, qui nullam pote-
statem habere potuerunt ordinandi, quam ipsi nunquam
acceperunt. Sin verò accepisse dicitis & contenditis, osten-
dite signum. Sed quia signum vestræ impositionis manu-
um fortasè proferetis: vestram enim impositionem manūs,
vt simiæ imitatrices, in sacram transfigurare vultis: vt ve-
stra fallacia redarguatur, quæro à vobis, vndè scitis signum
istud vestræ impositionis manuum, verum esse, & non si-
mulatum & ementitum? hoc enim Deus, vt certò scire pos-
semus, nisi prouidisset, non satis ecclesiæ consulisset. si-
quidem non est sola impositio manūs ad instar illius virgæ
Aaron, quæ tanquam diuinum prodigium, diuinam ordi-
nationem Aaron declarabat. Impositio igitur manuum no-
strorum episcoporum, cum oratione consecratoria, idè sa-
cræ ordinationis diuinum signum est, quia fit ab episcopis ex
semine ac stirpe apostolica ortis, quos Deus in ecclesia posu-
it. horum enim successionem voluit Deus, vt paulò antè di-
xi, in ecclesia seruari in signum rebellium Christianorum ad
coarguendas fictas vestrorum superintendentium ordina-
tiones. vestri enim ordinatores nullam communionem cum
apostolica radice habent, nullam indè originem trahunt, sed
ex se nati sunt.

Sed videamus, quemadmodum, nescio magis'ne ridicu-
le, an impiè, continuationem nostrorum episcoporum Andrea-
as eludat, & non esse necessariam probet, sic enim in c. 4. pro-
posuit: Quemadmodum enim apostoli, per diuersas ecclesias
constituturi presbyteros & diaconos, illorum ordinatio-
nem non petiuerunt à pontificibus & Phariseis, quanquam
Moisis cathedram ordinariè se tenere gloriarentur, sed
ipsi eam in cœtu verè ecclesiæ instituerunt & peregerunt:
ita etiam nostra ætate non facientibus officium episco-
pis, qui ordinariam successionem iactant, ius vocandi &
ordinandi ministros rectè sibi vsurpant ecclesiæ repurga-
tæ. Vi-

Quare im-
positio ma-
nuū in ec-
clesia Ca-
tholicorū
signum sit
veræ ordi-
nationis,
apud pro-
testantes
verò non
sit, nec esse
possit.

tæ. Videte, quæso, Lipsenses, quàm sani capitis sit academiæ vestræ doctor Andreas, qui tale caput disputationis vobis proposuit, in quo ordinatores vestrorum ministrorum facit apostolos, & nostros episcopos pontifices, scribas & Phariseos. & quod magis adhuc impium est, sensisse videtur, peturos fuisse apostolos ordinationes presbyterorum & diaconorum à pontificibus, scribis, & Phariseis, si officium suum fecissent: sed quia non fecissent, instituisse apostolos in cœtu veræ ecclesiæ ordinationem, reiecta ordinaria successione cathedræ Moisis: sic vos ad imitationem apostolorum fecisse, quod fecistis, & adhuc facitis. Videtur mihi Andreas novus quidam Apollinaris, aut vnus ex insensatis illis Galatis, qui legem cum euangelio coniungere vult, aut si hoc non vult, quomodò poterant apostoli petere à pontificibus, scribis, & Phariseis in cathedra Moisis sedentibus, quanuis optimis & vitæ sanctissimæ, presbyterorum ac diaconorum ordinationem? an quicquam præcepit Deus Moisi inter Leuiticas leges, de presbyteris & diaconis noui testamenti ordinandis? Deindè, quomodò ait Andreas instituisse apostolos in cœtu veræ ecclesiæ ordinationem presbyterorum & diaconorum? an ignoras, Andrea Theologe, non ab apostolis, sed à Christo instituta esse sacramenta? atquè vos Lipsenses, & reliqui molliores Luterani, inter sacramenta numeratis ordinationem. Sed omittamus hæc, quæ magis risu, quàm confutatione digna sunt. notemus, quod in cap. xiiij. Andreas posuit, cum redarguente eum conscientia, laborat, quemadmodum ordinationis vsurpationem, quam ipse fatetur, excuset. Sic enim ait: Non possumus enim, salua fide & bona conscientia, ab ijs petere ordinationem, qui foedissimè eam contaminârunt, & corruerunt, & impia vota ab ijs, qui ordinandi sunt, requirunt: & eosdem non tam ad docendum euangelium, & administranda sacramenta, quàm ad sacrificium Missæ pro viuis & mortuis offerendum constituunt. O summam protestantium religionem, ô præclaram fidem, ô singularem

Quid Protestantes excusent, cur à Catholicis nõ petant ordinationes.

313
gularem conscientia sanctitatem. non potestis salua fide & bona conscientia ordinationem petere ab ijs, quos tu Andrea statim proximo capite sequenti, id est, xxv. non amisisse potestatem ordinandi, cogente conscientia, confiteris, sicut neque baptizandi, & absoluendi: & potestis, salua fide & bona conscientia, vti potestate ordinandi, quam vos à mero laico accipi posse, nulla scriptura, nullo argumento, nulla ratione, nullo signo, nullo testimonio, nullo deniquè modo probare vnquam potuistis, nec potestis? Si ordinationem episcopi nostri, vt tu calumniaris, foedissimè contaminârunt, & corruerunt: quia, vt tu fingis, impia vota ab ordinandis requirunt, & magis ad sacrificandum pro viuis & defunctis, quàm ad docendum euangelium ordinant: at saltem accipite ordinationem ab ijs, quorum ordinationem si non incorruptam, at certè efficacem esse concedis, sicuti absolutionem: quæ verò ipsi committunt, foedè, vt dicis, ordinationem contaminando, vota impia requirendo, & ad sacrificia pro viuis & defunctis ordinando, nè hæc ipsi faciat, donèc aliter sentiat. facite interim quod Dominus Iudæis præcepit, Super cathedram Moisis sederunt scribæ & Pharisei: quæcunque dixerint vobis, facite: quæ autem faciunt, nolite facere: præsertim cum tu Andrea nostros episcopos facias alteros pontifices, scribas & Phariseos.

Matth. 23.

De eo autem, quod ais, vota ab ordinandis in ecclesia nostra requiri, respondeo iterum tibi, nullus cogitur ad ordinationem in ecclesia nostra, qui vult ordinari, spontè facit votum tacitum castitatis: admonetur enim, deinceps non fore ei fas vxorè ducere. ex quo facilè intelligimus, cum ipso ordine sacro vi sua connexa & implicata esse castitatè, vt à patribus synodi Carthag. 2. c. 2. affirmatum est. Nullus itaq; in ecclesia nostra cogitur, vt votum castitatis faciat, sed consiliu tantum datur, sicut scriptura sancta, & eius doctor & apostolus Paulus nos docuit. ab ijs verò, qui consiliu Domini secuti, voluerunt se spontè castrare propter regnum celorum, ab his, inquã, re-

Matth. 19.

R r quiri-

Eccl. 5. quiritur secundum scripturam, ut quod Deo voverunt, nè morentur reddere. Tu verò cum huiusmodi vota, quę diuini consilij esse apostolus tradit, & vtraq; scriptura, vetus & noua testatur, impia vocas, in Deum blasphemus es: & à Deo, ut blasphemus, punieris, & maiores tuos, & nationis tuę Germanicę oēs de impietate impię cōdemnas. q̄ cōtra te in die Domini testimoniū dicent, cum ad tribunal Domini stabis, & te tuę cogitationes impię accusabunt, testimoniū in te dicente cōscientia. De religione enim & sanctitate voti castitatis, hoc apostolus Germanię vestrę S. Bonifacius ante annos ferè 800. per ecclesias Germaniæ docuit, & hoc ille semper ante Luterū tenuerunt, quod in epist. ad Aethebaldū regē Anglię scriptum est: Si aut, quod absit, ut multi dicunt, neq; legitimā accepisti vxorē, neq; castitatis abstinentiā pro Deo obseruāsti, sed libidine domināte, in scelere luxurię famā glorię tuę coram Deo & hominibus confuderis, in hoc valde cōtristamur. & adhuc quod peius est, quod nobis narrāt, q̄ hoc scelus ignominie maximē cū sanctis monialibus, & sacratis Deo virginibus per monasteria cōmissum sit: nā hoc peccatum duplex esse, non dubiū. & paulò post, Nam & apud Gręcos, & Romanos quas si blasphemiam Deo irrogāstet, qui in hoc reus inuētus fuerit, ut cū velata & cōsecrata Deo Nonna concubuisset, ab omni gradu sacerdotij Dei prohibetur, & à diuino ministerio altaris abijcitur, licet antè, peracta pœnitentia, reconciliatus sit Deo. Corpora enim per votū proprię sponsonis, & per verba sacerdotis Deo consecrata, templū Dei esse per S. scripturam dicuntur. & idè violatores earū, iuxta apostolum, filij perditionis esse dignoscuntur. Haftenus S. Bonifacius de votis, quę impia appellat Andreas. De sacrificijs verò pro viuis & defunctis aliquid dictum est paulò suprā c. x. libri huius. Huc etiam pertinent quę differui de Purgatorio, & orando pro mortuis prolixè lib. 4. defensionis pontificum apostolicorum c. 12. 13. 14. si cupit Andreas discere veritatē dogmatis, locos indicaui.

Haftenus de ijs, quę de ordinationibus episcoporū, quos Deus in ecclesia posuit, & vos penitus repudiāstis, & abieci-

Eccl. 5.

Esa. 56.
Matth. 19.

Rom. 2.

Quid de
votis ca-
stitatis an-
te annos
800. Ger-
mania di-
dicisset.

stis, quo magis adhuc vestrorum superintendentiū confictas ordinationes redarguerem, addenda esse putavi, ad quę non magis respōdere poteritis, immò multo minùs, quàm haftenus ad ea, quę de eisdē ordinationibus ex S. scripturis duobus libris meis scripseram, respondere potuistis, nō dissimulaturi quidem, si quid, non dico, refellere, sed eludere saltem, aut tergiuersari potuissetis. nam quę tu Andrea tibi fortassè videris respondisse, ad nullos scripturę S. locos, à me tunc aduersus ordinationes cōmentitias vestrorū ministrorū tractatos, pertinent. Adiciā præterea hęc quædā à me illic prætermissa, quia nō existimaui tūc necessaria: ea, inquā, quę grauissimus author Epiphanius aduersus Aëriū hēresiarchā scripsit. is enim in vestro Lutero ac vobis reuixit, iā olim ab ecclesia reuictus, mortuus, & in inferis ad sempiternos cruciatus & tormēta dānatus. Verum ad oppositiones, inqt S. Epiphanius, aduersus ipsum deueniamus, pauca recensentes, atq; ita prætereuntes. Ac q̄ totū sit stultitię plenū, apud prudētes manifestū. dicere enim, episcopū & presbyterū equalē esse, quomodò erit possibile? Episcoporū enim ordo, patrū generator est: patres enim generat ecclesię: presbyterorū verò ordo, qui patres generare nō potest, p̄ lauacri regenerationē filios ecclesię generat, nō tamē patres, aut doctores. Et quomodò, inqt, possibile erat, presbyterū cōstituerē nō habentē manūs impositionē, εἰς χειρὸν εἶναι, id est, ad ordinandū, vel dicere ipsum esse equalē episcopo? Subiūgit deindè: Decepit aut prædictū Aëriū ipsius nugacitas & emulatio. profert aut ad errorē suum, & eorū qui ipsum audiunt, quòd apostolus scribit presbyteris & diaconis, & nō scribit episcopis: & ad episcopū dicit, Noli negligere gratiā, quę in te est, quę data est tibi p̄ prophetiā cum impositione manū presbyterij. & rursus in alio loco, episcopis & diaconis scribit, Est ergò, inqt, idē episcopus & presbyter. & nō nouit ille, qui cōsequētiā veritatis ignarus est, & historias profundissimas non legit, q̄ cū recens esset prædicatio, sanctus apostolus pro re nata scripsit. Vbi enim

In Marti-
no Lutero
Aërius hæ-
resiarcha
reuixit.

1. Tim. 4.

episcopi iam erant constituti, scripsit episcopis & diaconis: non enim omnia statim potuerunt apostoli constituere. Presbyteris enim opus erat & diaconis. per hos enim duos ecclesiastica compleri possunt. Vbi verò non est inuentus aliquis dignus episcopatu, remansit locus sine episcopo. Vbi autem opus fuit, & erant digni episcopatu, constituti sunt episcopi. cum autem multitudo non esset, non sunt inuenti inter ipsos, qui presbyteri constituerentur, & contenti fuerunt solo episcopo in loco constituto: verum sine diacono impossibile est esse episcopum: & idcirco curam adhibuit S. apostolus, ut diaconi adessent episcopo propter ministerium. Sic ecclesia accepit complementa dispositionis: sic illo tempore loci erant. nam singule res non ab initio omnia habuerunt: sed progressu temporis ea, que ad necessarium perfectionem requiruntur, parabantur. Haftenus S. Epiphanius pari breuitate & vi refutauit, quod vos contra naturas rerum traditis, idem esse episcopum & presbyterum: post refutationem verò alienam sententiam, suam Epiphanius, id est, nostram & cuncte ecclesie, que tunc per cunctum Orientem & Occidentem erat, verbis apostoli probat. Sic enim ait: Et quod non potest idem esse, docet diuinus apostoli sermo, quis sit episcopus, & quis presbyter, cum dicit ad Timotheum, qui erat episcopus: Presbyterum ne increpes, sed hortare ut patrem: quid rei erat, non increpari ab episcopo presbyterum, si potestatem episcopus in presbyterum non habebat? quomodo etiam rursus dicit, Aduersus presbyterum accusationem noli recipere, nisi sub duobus aut tribus testibus, & non dicit ad aliquem presbyterum, ne admiseris accusationem aduersus episcopum? neque scripsit ad aliquem presbyterum, ne episcopum increparet? Vides, quemadmodum ruina eorum omnium, qui a diabolo quatefiunt, non est parua? Haftenus S. Epiphanius. Conferamus nos hec ad ordinationes vestrorum ministrorum reuincendas. Si enim episcopum & presbyterum idem esse dicis, ut c. 28. ponis, & eos putas superintendentes ac ministros, quos nos habemus episcopos & presbyteros, sunt igitur equales apud vos, superintendentes & ministri.

quare

quare neutros ab alteris tanquam potestatem habentibus, mone-ri decet, neque iudicari licet. quid ergo? Si minister hortatione indiget, nullus in ecclesia ista vestra ficta, in eam mensuram membri crescere potest, ut a capite Christo, ex quo totum corpus compactum & connexum est, subministrationem virtutis & operationis accipiat, ut potestatis & officij eius sit hortari cum? ergo non est ecclesia vestra, quam vocatis, corpus Christi. In hoc enim loco epistolae ad Ephesios, qui ad vos, vel hoc ipso, quod differentiam episcopi & presbyteri tollitis, pertinere non potest, ut paulo ante dixi, propinquus vester Calvinus affirmat, sacrum & spirituale ecclesie regimen representare apostolum voluisse, quod posteri, inquit, hierarchiam dixerunt: in quo operationem, inquit, singulis membris particularem attribuit pro modo gratiae unicuique, distributae. Responde ergo rursus Andrea, si ecclesia vestra ex capite Christo compacta & connexa est, quomodo non facit augmentum corporis, sicut apostolus ait, in aedificationem suam in charitate? an non pertinet ad charitatem, & ad sacrum ac spirituale regimen ecclesie, ut Caluini verbis aduersus vos, & aduersus authorem ipsum utar, ut sit in ea, qui ministros, si non increpare, quod Paulus vetat, tanquam sit hoc potestate abutentis, at saltem tanquam potestate moderatè vtens, hortari ut patrem debeat? sunt enim presbyteri patres filiorum, quos per lauacrum regenerationis generant, ut paulo ante aiebat S. Epiphanius, sicuti episcopi patres patrum. Quis igitur ministros vestros ad officium hortari debebit, si cessauerint, aut de via deflexerint? An par parem, aut minor maiorem ex officio hortari solet? aut ita fieri decet? aut faciet ne hoc magistratus, cui non animarum, sed corporum, custodia commissa est? qui in eos, qui non obediunt, non gladium ignis, sic enim Clemens Rom. anathema vocat, vsque ad animam pertingentem, sed gladium ex ferro portat, vindex in iram ei, qui male agit? quid magis fatuum dici potest? multo verò minus decet, ut populus, qui cauda corporis est, ut ait Clemens, hoc officium in ecclesia erga pa-

R r 3 trem

S. Epiphanius de definitione episcopi et presbyteri,

Apud Protestantos nullus est, cuius officij, & potestatis sit ministros mone- re, & hortari.

Quomodo apud Protestantos non possit ecclesia facere augmentum corporis in aedificationem suam in charitate.

Presbyteri, patres filiorum: episcopi, patres patrum.

Lib. 2. constit. aposto.

trem suū obeat. Deindè, si minister accusetur, quis erit in ecclesia vestra, qui accusationem audiat, & excipiat, si vt paulò suprà dicebam, nullum membrum in ea ad eam mensurā potestatis crescere potest, vt possit illum iudicare? ergò non est compacta & connexa ex Christo capite. Christus enim non posuit in ecclesia episcopos & presbyteros in vno loco, sed in secundo post apostolos posuit episcopos, quos prophetas vocat, in quos, superintendentes vestros cōmentitia metamorphosī transfiguratis: & tertio presbyteros: vt inferior ordo à superiore, cū opus esset, ex officio moneretur & iudicaretur, vt in charitate & iustitia corpus Christi, quod est ecclesia, edificaretur. Sed quid iam contra vos de presbyteris, aut diaconis, aut ceteris ministris disputem, qui cū episcoporum ordinationes non habeatis, quomodò reliquorum ordinum habere potestis? Cōcede igitur Andrea, licet inuitus, aut carere vos ministris ecclesiæ, ac proindè nullam ecclesiam habere, quæ sine ministris esse non potest: aut quod contra vos probamus verbo Dei, quod vos vanè semper iactatis, redargue.

Illud præterea vt hīc addam, in mentem venit, cū nos dicis foedissimè contaminare ordinationes, quia vota (vt fingis) in eis requirimus, & ob hanc causam non posse vos, salua fide & bona conscientia, ordinationes ab episcopis nostris petere: quid responsurus es, si tibi obijcimus, multo vos foediùs vestras ordinationes, quas putatis, contaminare? Cū enim eas per impositionē manuum fieri sæpè dicas, de orationibus & ieiunijs nulla penitùs mētio, nullum prorsùs vestigium ieiunij: nisi fortè putas, frustra scriptum esse à Luca de orationibus & ieiunijs in ordinationibus. Ieiunantes, inquit, & orantes, imponētesq; eis manus, dimiserūt illos. & alio loco, Cū constituisent illis per singulas ecclesias presbyteros, & orāscent cū ieiunationibus, cōmendauerūt eos Domino, in quem crediderunt. Boni sanè historici erat, non præterire, quæ per spiritum Dei iudicauit nō esse prætereunda: quæq; in ecclesia seruanda erant, vt quidem in ecclesijs totius Orientis & Occidentis,

Quomodo ministri Protestantiū suas, quas putāt, ordinationes ipsi potius foedissimè cōtaminent, quod nobis falsò obijciūt in nostris. Act. 13. 14.

dentis, vsq; in hodiernū diem solēni more & ritu seruatur. ordinationes enim presbyterorum ac Leuitarum, & reliquorum ministrorum quæ ordinariè & certis temporibus fiunt, in solēnibus ieiunijs quatuor temporum, quarti, & septimi, ac decimi mensis, & initio quadragesimæ, & medio, ac sabbato magno fiunt: Episcoporū verò die Dominico, antegresso etiā ieiunio. nōne est contaminare foedissimè ordinationes, cōsuetudinē omnium ecclesiarū cuncti orbis, à sanctis apostolis traditā, & eorum exēplo cōmendatā, in eis negligere? igitur eadem rationē, qua in nos per calumniā vsus es, nō potestis vos salua fide & bona conscientia ordinationes à vestris superintendentibus petere, quia foedissimè eas, vt dixi, contaminant. En, Andrea, tuo mucrone cæsus es. Sed quæ iam, quæ in priore libro de hierarchicis ordinationibus dissimulasti, cū alioquē in libelli tui inscriptione ad argumenta præcipua respondere professus esses, quàm breuissimè potui, notandi causa attigi, quò magis adhuc ordinationes vestras redarguerē: veniā ad posteriorē, vt idem multo etiā breuiùs faciam. Primū igitur probauit testimonio Isaia, ministros ecclesiæ noui testamenti, sacerdotes scilicet & Leuitas, à Deo vocari, sicut Aaron vocatus à Deo est per Moysen veteris hierarchiæ ducem ac principē, qui erat, sicut apostolus ait, fidelis in tota domo eius tanquam famulus, qui illum, vt minister Dei, vnxit & consecrauit: quare superintēdentes & ministros vestros nō posse secundū scripturam vocari ad ministrandum in ecclesia Dei per magistratus, neq; per populos, nec vllos omninò laicos, quia laici nō sunt ministri Dei in domo eius, quæ est ecclesia, vt suo ministerio & potestate ministros eius vocent, atque ordinent. Illa enim lex in euangelio de pascendis agnis & ouibus Christi, quæ data est beato Petro principi pastorum spiritualium, à quo sacerdotium cœpit, non ad pastores seculares & ciuiles, sed ad pastores spirituales pertinet. Deindè, nè quis vestrum prophetiam Esaia ad arbitrium suum vllo ingenio posset eludere, consequentiam prophetici sermonis testimonio,

Esa. 61.

Heb. 3.

nio, & interpretatione Domini ita confirmavi, ut euangelium negare cogatur, qui locum propheticum de sacerdotibus ex baptismo, qui sunt omnes Christiani, & non de sacerdotibus externis ecclesiasticæ hierarchiæ accipiendum esse putaverit. Ad hunc locum à me pluribus capitibus tractatum, & verbo Dei conclusum, nihil prorsus respondisti: neq; quod respondere possis, nisi te ipse magis velis redarguere, vnumquam habebis: quo magis mirandum, immò dolendum est, de vestro saltem silentio non admoneri, quos decepistis, esse vos convictos, tametsi persuadere hoc vobis nequaquam possumus, quòd hoc in voluntate vestra pendeat. Docui prætereà, quemadmodum diuisio ecclesiarum & dioceseon in nouo testamento, quam idem propheta authore etià Cyrillo in eodẽ loco comparauit cum diuisione terræ promissionis facta xij. tribubus, ceu corpus cum vmbra, non possit pertinere ad sacerdotes ex baptismo tantum, qui nihil aliud sunt, quam Christiani laici: nec ad sacerdotes vestros externos, à laicis factos, ac præterea meros item laicos. Deniquè tota illa prophetia de sacerdotibus & ministris ecclesiæ, & de patrimonijs ecclesiarum, quæ sunt & dicuntur episcoporum, & reliquorum ministrorum iura, quia ad nouum testamentum pertinet, quod nemo, ut docui, qui catholicus haberi velit, negare potest, in nostris ecclesijs & cuncti orbis, expressa & ad effectum perducta cernitur. apud vos verò, quia ecclesiam non habetis, nec illos ecclesiæ ministros, ex quo tempore episcopos stirpis apostolicæ eiecistis, nullum eius vestigium extat. Hæc tu Andrea refelle, si poteras, debebas, si ad præcipua argumenta respondere, ut promiseras, voluisses: oportebat, inquã, te confutare, quod ego testimonio prophetici sermonis cum euangelio, & cum exitu rerum collato probavi, vocationes & electiones ministrorum noui testamenti ad ecclesiasticarum dioceseon sortes ac possessiones, & ad ministerium ibi obeundum non humanæ ac politicæ vocationis & ordinationis autoritate, sed diuinæ, fieri.

Sacerdotes
Protestan-
tium meri
laici.

Prophetia
Esaie de sa-
cerdotibus
noui testa-
menti ex-
pressa, & de
patrimonijs
ecclesiarum
ad effectum
planè per-
ducta in ec-
clesijs ca-
tholicorum,
non autem
apud Prote-
stantes.

Deindè

Deindè cap. vij. quia semper videri vultis vocare nos in ius verbi Dei, ut ego indè ex iure vos manu confertos reuocarem, interrogabam, quo iure verbi Dei, quod semper resonatis, vocationem & ordinationem vestrorum sacerdotum laicorum defenderetis? at saltem interrogatus, debebas Andrea respondere, nè defensione causæ vltro suscepta, aut ad te delata, & ad præcipua argumenta respondere pollicitus, præuaricari reticendo videreris. Urgebo ergò adhuc interrogationem: Profer, inquam, verbum Dei, si quod habes. nos enim verbum Dei habemus, quo nostras ordinationes tuemur, & vestras confictas redarguimus. Loquens ergò Apostolus de Christo, ad sacerdotium æternum secundum ordinem Melchisedech à Deo patre vocato, & à spiritu S. vncto, cuius vocationi similem esse decebat vocationem ministrorum sacerdotij eius: Neque quisquam, inquit, sibi sumit honorem, sed qui vocatur à Deo, tanquam Aaron. Sic enim Deus ad Moysen locutus est: Applica quoquè ad te Aaron fratrem tuum cum filijs suis, ut sacerdotio fungantur mihi. & in Leuit. Tolle, inquit, Aaron cum filijs suis, vestes eorum, & vntionis oleum. & paulò post, statimque obtulit Aaron & filios eius. (erat enim Moyses veteris hierarchiæ magister & dux, ut ait Dionysius Areop.) ad hunc modum in Actis apostolorum dixit spiritus S. ad prophetas, id est, ad episcopos, qui erant Antiochiæ cum doctoribus, hoc est, presbyteris: Segregate mihi Paulum & Barnabam in opus, ad quod assumpsi eos. Doce tu Andrea, vbi spiritus S. iusserit magistratibus, aut alijs laicis, aut superintendētibus, qui, ut tu scis, ex stirpe laica originem vocationis & ordinationis suæ laicæ ducunt, vbi, inquã, iusserit, ut ad ministerium ecclesiæ vocarent, & per impositionem manuum ordinarent, aut autoritatem ordinandi darent, ut hîc iussit. statim enim sequitur, Tunc ieiunantes, & orâtes, imponentesque eis manus, dimiserunt illos. Item Timotheus non à magistratu, aut populo, aut vllis alijs laicis, sed à Deo per presbyterium, id est, per episcopos cum impositione manuum ordinatus est:

Heb. 5.

Exo. 28.

Act. 13.

Ministri
Protestanti-
um originem vo-
cationis &
ordinationis
sue ex
stirpe laica
ducunt.

Si quod

quod non propter Timotheum tantum scriptum ab apostolo est, sed propter nostros etiam episcopos, quos Deus ordinari voluit, sicut Timotheus ordinatus est. Tum presbyteri per ciuitates Cretæ, non à magistratu, nec à ministris vllis à magistratu seculari vel populo creatis, cuiusmodi sunt superintendentes protestantium, sed à Tito episcopo, ab apostolo & alijs episcopis ordinato, ordinati sunt, sicut Paulus se illi disposuisse scribit, id est, per impositionem manuum cum ieiunio & orationibus: sic enim idem Paulus & Barnabas per ecclesias Lystræ, Iconij, & Antiochiæ presbyteros ordinarunt: quæ, sicut paulò antè dixi, non propter illos tantum scripta sunt, sed propter nos etiam, & ad nostram & ecclesiæ nostræ doctrinam & institutionem. Sic etiam non à magistratu, nec à superintendentibus authoritate magistratûs laicè ordinatis diaconi vocati & ordinati sunt in Actis apostolorû, sed ab ipsis apostolis. nec enim dixerunt multitudini, Eligite, aut constituite nobiscum: sed, Considerate ex vobis viros septem boni testimonij, quos cõstituamus &c. vt iam, cum ait Lucas, Et elegerunt Stephanum, & reliquos, id fecisse multitudinem intelligamus, quod ei fuerat ab apostolis iussum, & non ampliùs, scilicet considerare viros boni testimonij: quos postquam considerârunt, statuerunt, inquit, eos ante conspectum apostolorum: & hi orantes, imposuerunt eis manus. hoc item, vt sapiùs dicam, nõ propter illos tantum diaconos scriptum est, sed propter nos quoquè, vt sicut illi ab apostolis vocati & ordinati sunt, sic nostri à successoribus apostolorum, qui sunt episcopi, ad ministerium vocentur & ordinentur.

Præterea, quia verbum, quod nos in ecclesijs nostris tradimus de iure & authoritate vocandi atque ordinandi ministros ecclesiæ, non à nobis processit, sicut verbum, quod vos in vestris traditis, sed à primis apostolis: nec ad nos solos peruénit, vt apostolus scripsit Corinthijs, sicut vestrum, quod

Act. 14.
Act. 13.
Act. 6.

1. Cor. 14.

quod nec ad totam Germaniam peruénit, nostrum verò in vniuersum orbem, & in omnes mundi ecclesias peruasit, & per testes innumerabiles omnium seculorum auditum est: percontabar vos, vbinàm istud vestrum ius vocandi & ordinandi ministros ecclesiæ authoritate magistratûs & laicorum, ante annos quinquaginta latebat: nihil tamen percontando profeci, non enim responsionem elicere potui ab Andrea, profitenti alioquì respondere ad præcipua argumenta, immò verò quia quæstionis exitum non videbat, hanc quæstionem in aliam artificioso commento vertit, ad quam videbatur sibi, tametsi falsò, habere aliquid vtcunquè, quod responderet. Sic enim cap. vicesimo primo posuit: Sed quærunt à nobis, vbi ante hæc tempora, nondùm per Luterum repurgata doctrina, fuisse ecclesiam existimemus. alterum enim horum concedi oportere aiunt, vt vel nulla omninò fuerit, vel fuerit sub pontificio regno ecclesia, nullam fuisse omninò ecclesiam, neminem pium dicturum: hoc enim esset, manifestæ falsitatis arguere promissiones diuinas de ecclesiæ perpetuitate. Necessariò igitur contendunt, vt fuerit ecclesia sub regno pontificio: & si fuit ibi superioribus ætatibus, nihil impedimenti esse, quo minùs etiam nunc istic inueniatur. Hæc tu Andrea. ego verò, vt antè dixi, non posui hanc quæstionem, quæ eò pertinebat, vt probarem esse nobis ecclesiam, id est, lucere solem. fortassis alius Catholicus posuit accommodatè ad propositum suum, cui tu hîc illud de reliquijs ecclesiæ respondes, sed ridiculè, quod satis quidem, vt existimo, loco suo redargui. Quæstionem ergò posui difficiliorem, ad quam tu ne verbum quidem. Præterea tractaui capit. decimo locum propheticum Esaiæ de iudicibus ecclesiasticis, qui futuri erant in nouo testamento, tractaui, inquam, non mysticè & allegoricè, sed *ἁπλῶς*, hoc est, secundum literam. prophetans enim de ecclesia noui testamenti, vt ipse necessitate connexi ex serie antecedentium & consequentium demonstraui, subiungit: Præciam iudices

Sf 2

dices

De iudicib' ecclesie, qui sunt episcopi, nō à populo, aut magistratu eligendis, prophetia expressa.

dicēs tuos, sicut prius: & cōsiliarios tuos, sicut ab initio. Etenim nē vos dictum prophetæ à recto sensu ad prauum detorque possētis, quasi propheta iudices & cōsiliarios ecclesiasticos, qui sunt episcopi & presbyteri, præficiēdos esse per suffragia magistratūs & populi, prænūciaret, (sic enim vos interpretari soliti estis, quos Lucas narrat, Paulum & Barnabam redeuntes Lystram, Iconium & Antiochiam, constituissē illic presbyteros per singulas ecclesias, scilicet per suffragia, inquit, multitudinis) idcirco intuens in vos spiritus S. non dixit, præficiam iudices tuos, & consiliarios tuos: sed præficiam iudices tuos, sicut prius: & consiliarios tuos, sicut ab initio. Interpretari autem, promissos fuisse hīc Iudæis post captiuitatem Babylonicam Zorobabelem, Esdras, Neemiam, & si qui alij tales populo postea præfuerunt, Iudæorum esse testatur beatus Hieronymus, author in scripturis sanctis eruditissimus, affirmatque potius apostolos, & eos, qui per apostolos ecclesijs præpositi sunt, accipiendos esse. Accedit huc, ut de istis hæc promissio intelligi non possit, quod qui populum Hebræorum post reditum Babylone regebant, vsque ad Hyrcanum, cum Herodes alienigena regnum inuasit, excepto Zorobabele tribus Iuda, iidem ex tribu Iuda & Leuitica coniugio mixtis reges simul & pontifices fuerunt: at Iudices priores, quos Esaias dicit, ex alia atque alia tribu fuerunt, ut Othoniel tribus Iuda, Aod tribus Benjamin, Barac tribus Neptalim, Gedeon, & Iair, nē omnes enumerem, tribus Manassis. sicut in nouo testamento non vnus aut alterius generis, sed ex omni stirpe & gente optimos quosque ad ministerium ecclesie eligere oportet. Neque rursus promisit hoc loco propheta iudices ecclesie noui testamenti, quales sub vetere testamento olim Israelitæ per imprudentiam à Domino petierunt. cum enim regem more aliarum gentium petierunt, simul iudices petierunt, sine quibus non potest rex solus regnum administrare. itaque dixerunt, sicut in libro Regum primo scriptum est, Erimus nos quoque,

1. Reg. 8.

quē, sicut omnes gentes: & iudicabit nos rex noster. & egredietur ante nos, & pugnabit bella nostra pro nobis. quod quidem consilium & petitionem exprobrauit illis Dominus, cum dixit Samuel: Non te abiecerunt, sed me, nē regnem super eos. Relinquitur ergo, ut iudices promiserit ecclesie nostræ, quales fuerant prius iudices illi Israelitici populi, qui non per legem seculi, neque per suffragia populi, nec ullius magistratūs autoritate creabantur: sed sicut scriptum est in libro Iudicum, Deus suscitabat eos: & erat cum eis, & liberabat populum. Sic enim, nē sine auctore loquar, beatus quoque Basilius in comment. Esaiæ intellexit. Sic igitur episcopi, qui sunt iudices ecclesiarum, & presbyteri, qui sunt episcopi consiliarij, ut Clemens in secundo libro constit. apostolorum ait, & ut beatus Ignatius vocat, episcopi synedrion, id est, consessus ac senatus, non lege seculi, neque suffragijs populi, nec autoritate magistratūs creantur, sed per ministros, quos ipse Dominus suscitauit, & in ecclesia posuit primum apostolos per se: secundò, prophetas per apostolos: tertio, doctores per prophetas. huiusmodi iudicibus episcopis, & consiliarijs presbyteris tribuit Deus spiritum siue charisma potestatis spiritualis absoluendi, & ligandi: & cum istis est semper per huiusmodi charisma: & hi sic à Deo suscitati, & vocati, liberant populos, cum eos à peccatis absoluunt per potestatem iudicalem absoluendi & ligandi primum episcopis datam, & infra episcopos presbyteris: sicut S. apostolis dixit, Accipite spiritum sanctum: quorum remisistis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta sunt. Hoc enim ipsum dicit Ihs, quos nunc vsque ad consummationem seculi per successores apostolorum vocat, & ordinat. Hinc Clemens Rom. lib. viij. de constitut. apostolorum in persona apostolorum de episcopis, quos dum viuerent, elegerunt, & ordinauerunt, sic ait: Hanc constitutionem à nobis edocti, qui à nobis autoritate Christi estis episcopi constituti, omnia secundum præcepta nobis tradita facite, scientes, quod qui

1. Reg. 8.

Iud. 2.
De iudicibus populi Israel non autoritate magistratūs, neque suffragio populi, sed à Deo electis.

Ioan. 20.

Sf 3 vos

vos audit, Christū audit: qui Christum, patrem eius. Sic nunc successores apostolorum, qui sunt episcopi, non autoritate magistratūs aut populi, sed autoritate Christi ordinant, sicut illi apostoli non secundum legem politiae secularis, sed secundum legem euangelicam de pascendis agnis & ouibus Petro principi apostolorum primū datam, & in eo, ac per eum successoribus apostolorum: quod enim illi praecepit, inquiens, Pasce oves, non has, aut illas, sed oves meas, id est, oves omnes, qui Christi oves sunt & dicuntur: in eo praecepit cunctis pastoribus ecclesiarum pascere oves, cuique eorum suas, id est, sibi priuatē commissas: sicut idem Petrus autoritate eius, qui sibi cuncti orbis oves pascere praeceperat, tanquam princeps omnium pastorum sub Christo caelesti principe pastorum, & episcopo animarum nostrarum pastoribus, id est, episcopis Ponti, Galatiae, Cappadociae, Asiae, & Bithyniae, praecepit pascere greges, cuique suum: Pascite, inquit, gregem, qui in vobis est. id est, quisque suum. haec omnia non solum non potuisti refellere, sed penitus dissimulasti, quia viam nullam, neque rationem refellendi inuenire potuisti. Denique quia prophetiam Esaię de ecclesia noui testamenti, irritā & cassam facitis, dum tales iudices in ecclesia vestra, quam simulatis, nō habetis, quales illa ipsa prophetia ecclesię Catholicę promisit, vt docui, cōclusi nec ecclesiā vllam vos habere, nec habere posse, donēc ad ordinationes episcoporum apostolicę sobolis reuocetis vos: & Gedeonē iudicem populi Dei imitemini, qui cū sciret iudices illo suo tēpore nō suffragijs & autoritate populi creari solitos, delatā à populo dominandi potestatem recusauit, diuina creatione contentus. Idē fecit Iephtes iudex, noluit enim principatū à Galaaditis oblatum sumere, nisi se prius à Deo vocatum & electum intelligeret. Si verē, inqt, venistis ad me, vt pugnem pro vobis cōtra filios Ammō, tradideritq; eos Deus in manus meas, ego ero vester princeps. Qui responderūt ei: Dominus, qui haec audit, ipse mediator & testis est, quod nostra promissa faciemus,

Ioan. 21.

1. Pet. 5.

Iud. 6. & 7.

Iud. 11.

ciemus, vocationem & electionem Dei se approbaturus, pollicentur. Sic ergo fecit eū omnis populus principē siue iudicem, promittendo scilicet ratū se habituros, quod Iephtes dixerat, futurum se iudicē siue principē eorum, si Dominus traderet in manus suas Moabitas. Subiungit scriptura: Locutus est Iephtes omnes sermones suos corā Domino in Maspha. & paulō post: Factus est ergo, inquit, super Iephte spiritus Domini: transiuitq; Iephtes ad filios Ammon, vt pugnaret cōtra eos, quos tradidit Dominus in manus eius. At ministri vestri Abimelech Gedeonis filiū imitari maluerunt, qui potestatem iudicandi à populo Sichimitarū accepit, & pœnas se & populo dignas, cum eodē populo dedit. Ad hæc, cū rursus toto capite xiiij. docuissem, potestates ministrorum ecclesię, diuinę creationis esse: potestates verò, autoritate magistratūs & populi laicis datas, humanę: ac proindē ecclesiasticas esse non posse, sed meras laicas, idq; verbo Dei probāsem, & autoritate Cypriani, cuius testimoniū vos corrūpere conati estis, & autoritate Clementis Romani apostolorū discipuli, nihil tu ad hæc, neq; syllabā vnam. Deindē postquā probāsem c. xvj. promissam esse ecclesię noui testamenti à Deo per prophetam talem vocationem episcoporum, qui sunt principes ecclesiarum, qualis fuisset prius vocatio Iudicum in veteri testamento, docui etiam promissam esse in eodem loco vocationem presbyterorum, qui, vt dictum est, consiliarij episcoporum sunt, qualis fuisset à principio vocatio sacerdotum ante legem: cum qua vocatione cū nihil commune habeat vestrorum ministrorum vocatio, consequens erat, vt non esset vocatio Dei, & ecclesiastica, sed profana, & à vobis inuenta. ante legem enim qui sacrificare volebat, quod erat munus sacerdotis, non à populo, aut magistratu, aut vllius principis gratia aut iudicio, iussu vel suffragio vocabatur, sed à Dei gratia & lege colendi Deum naturę insita. Sic in ecclesia nostra, gratia Dei episcopis apostolorum successoribus tributa, eum, quem lex naturę secundum Dei

Quomodo ministri protestantium Abimelech Gedeonis filiū imitentur.

Qualis esset vocatio sacerdotū ante legē.

Dei gratiam ad ministrandum Deo excitat, ministrum ecclesie facit: huiusmodi autem Dei gratia non est data magistratibus, neque populo, nec ullis secularibus, quia non eos posuit spiritus S. in ecclesia loco apostolorum, neque prophetarum, id est, episcoporum, idcirco nullos ecclesie ministros creare possunt. Præterea, demonstraui c. xx. legem vocandi & ordinandi ministros ecclesie nostræ per successores apostolorum episcopos, habere testimonium spiritus sancti, nullum verò habere ad probandas vocationes & ordinationes vestrorum ministrorum legem ciuilem, neque statuta, aut suffragia magistratuum, vel populi: nec in ijs ipsis vestris vocationibus & ordinationibus medium esse Christum, quia neque magistratus, neque superintendentes meri laici personam Christi sustinent: vt quidem sustinent episcopi apostolorum successores. Tu verò Andrea, ista quoque & testimonium clarissimum ac grauissimum Clementis Romani, ordinationes vestras diuinè redarguentis, quod recitauis, silentio præterire maluisti, (in quo calliditatem laudo) quam à te ipse peius respondendo conuinci. Tandem c. xxij. cum venissem ad lxx. illos seniores adiutores Moïsis, quos non magistratus, aut populus vocauit, sed Moïses veteris hierarchie magister & dux, iussu Dei ex cuncto populo elegit, quibus Deus de spiritu Moïsis, qui eos vocauerat, dedit, & ad quos etiam promissio illa prophetica de similibus consiliarijs in nouo testamento futuris spectabat, quia hi imaginem nostrorum presbyterorum gesserunt, vt ex oratione, quæ ad eorum ordinationem adhibetur, quæ in viij. lib. Clementis de constit. apostol. descripta est, perspicui potest: percontabar vos, an in vocationibus & ordinationibus vestrorum ministrorum daret eis de spiritu magistratus, vel populi, vel superintendentis, sicut illis lxx. de spiritu Moïsis, vt scriptura testatur: & vt dat in nostris ordinationibus de spiritu episcoporum apostolicæ successionis, id est, diuinæ stirpis. At hoc dici non potest, vos enim non habetis, vt sæpè dictum est, apostolos, quos primum

Num. ii.

De lxx. senioribus adiutoribus Moïsis, quorum imaginem presbyteri adiutores episcopi gerunt.

mum in ecclesia posuit Deus: neque prophetas, quos secundo: quia nullos eorum successores habetis. neque si tales prophetas haberetis, subordinati essent magistratibus, aut plebi. Spiritus enim (inquit Apostolus) prophetarum, prophetis subiecti sunt, vel potius subordinati, hoc enim significat verbum Græcum, vt episcopi archiepiscopis, qui sunt maiores prophetæ, & prouinciarum apostoli: non dixit, Spiritus prophetarum magistratibus, aut principibus seculi, vel plebi subordinati sunt, sed prophetis. Ac quia præter illos lxx. seniores, quos Moïses ad ostium tabernaculi duxit, vbi eis dedit Deus spiritum gratiæ ad sustinendum onus cum Moïse, remanserunt alij duo in castris, quibus Deus quauis spiritum propheticum dedisset, non tamen ausi sunt exire ex ordine suo ad tabernaculum: interrogabam hinc, quare, & quo exemplo, & autoritate audent meri laici, quauis doctissimi essent, ac quauis prophetarent, exire ex ordine suo laico ad tabernaculum ecclesie ad ecclesiasticæ rei administrationem vocate magistratu? Siquidem quando illos lxx. in Mosaicam hierarchiam voluit Deus affiscere, vt Moïsem adiuuarent, sic locutus est: Facies stare ibi tecum, & descendam, & loquar ibi tecum. sic enim est apud lxx. & auferam de spiritu tuo, & tradam eis. & paulo post, Et descendit Dominus, & locutus est ad eum. & abstulit de spiritu, qui erat super eum, & posuit super lxx. seniores. An hoc in vestris vocationibus & ordinationibus dici potest, scilicet quod Dominus loquitur ad magistratum, vel populum, & de eius spiritu dat ei, qui vocatus est ad ministerium & ordinem? at cum Paulus ad Titum scripsit, inquiens: Reliqui te Cretæ, vt constituas presbyteros per ciuitates: an non hoc ipsum locutus est Deus cum Paulo? quis neget, nisi qui non credit habuisse Paulum spiritum Dei? Rursus, qui Titum audiebant presbyteros per ciuitates constituentem, sicut ei Paulus per spiritum Dei disposuerat, nonne Dominum constituentem audiebant? ipse enim dixit: Qui vos audit, me audit. quod quidem quia sanctis apostolis dixit, & per apostolos eorum successoribus, qui vs-

Tit. 1.

Luc. 10.

T t que

que ad consummationem seculi nunquam deficiet, ubi vero deficient, ibi ecclesia deficiet, idcirco qui audiunt successores illorum, quod perpetuo futurum est, apostolos audiunt: & qui apostolos, Dominum: & qui Dominum audiunt, hi habent Dominum secum usque ad consummationem, sicut ipse promissit, manentem. Querebam igitur hic a vobis, vtrum laici successores apostolorum essent? Si enim sunt, querebam rursus, quis esset populus? populus enim ex laicis constat. nam si populus non est, neque greges, neque discipuli sunt: ergo neque pastores, neque doctores, quos audiatis: nec est Dominus vobiscum usque ad consummationem seculi. Quare si seculares non sunt apostolorum successores, igitur qui laicos siue seculares in ijs, quae ad Deum pertinent, audit, non audit apostolos: ac rursus, qui apostolos non audit, non audit is Dominum Iesum: & qui huc non audit, is non tenet caput, ex quo totum corpus per nexus & coniunctiones subministratum, crescit in augmentum Dei. Nihil ergo in hac parte ministri protestantium a Domino accipiunt, cum quo nulla hierarchica communione sunt colligati. Vnusquisque enim minister ac superintendens, creatura populi est: id est, caput ex cauda natum. cauda enim est populus. nec hic mihi interroganti respondere voluisti: quin potius dissimulasti te audire interrogantem.

Postremo dicebam, plus adhuc magistratus vestros in vocationibus ministrorum audere, quam Saul, cum non expectato Samuele propheta, sacrificauit. sceleratius enim est, dare potestatem laicis imponendi manus alijs, quam id ipsum facere. plus item, quam Oza, cum extendit manum ad arcam Dei, & tenuit eam. magis enim impium est, vocari a magistratu ministros, & superintendentes, vt extendant manus ad sacramentorum & verbi ministerium, quam hoc ipsum ab eis fieri. plus etiam, quam Ozias rex, cum voluit adolere incensum super altare thymiamatis. Et factus est, inquit, leprosus usque ad diem mortis suae. plus rursus, quam Maria, cum irata propter uxorem Moisis Aethiopissam, ausa est, sicut ait Dionysius in epist.

ad

ad Demophilum, legem ferre legislatori, inquit: Num per Moysen locutus est Dominus? nonne & nobis similiter locutus est? & facta est leprosa: & dimidium carnis eius deuoratum est a lepra. magis enim sacrilegum est, auctoritatem, quam Dominus non dedit, sibi vindicare, quam Domino, quod non dederit, obrectare. Denique vt Hieroboam fecit, sicut scriptum est, sacerdotes de extremis populi, qui non erant de filijs Leui, sic vestri magistratus & populi, faciunt esse sacerdotes, qui non sunt. Superintendentes vero, & ministri Protestantium, peiores sunt, quam Coritae illi & Rubenitae, qui sacerdotium sibi vindicare voluerunt: illi enim licet sacerdotes non essent, at saltem erant Leuitae, vestri vero ministri & superintendentes, meri laici: ex quo factum est, vt ecclesiam nullam habeatis: ecclesia enim non potest esse *ἀλλε- τοῦργητος*, id est, sine ministerio. neque sacramentum vllum vobis, vt sepe dixi, reliquum fecistis praeter baptismum & matrimonium, tametsi hoc Luterani sacramentum esse negant. Tandem, vt ordinationes vestrae ex omni parte redarguantur, nec Ariani, immo neque Donatistae, neque Luciferiani, quauis ecclesiam sibi vtrique arrogarent, & alijs negarent, nec vlli alij heretici, quod sciam, ordinationes a laicis vnquam petierunt, vt vestri petunt, quod iam nonnulli vestrum, cum profanum & execrabile esse intelligerent, omnem operam, vt audio, aliquando dederunt, vt a Catholicis episcopis ordinarentur, licet non sint consecuti. Haec sunt praecipua argumenta librorum meorum contra Protestantium vocationes & ordinationes, quae a me sunt magna ex parte non eisdem verbis repetita, vt sine fastidio relegerentur: ad quae bonus Andreas Freyhub, contra quam promiserat, nihil respondit. in quo satis se vi veritatis superatum, conscientia cogente, tacendo confessus est. etsi vereor, ne qui tale principium scribendi dedit, in peius, sicut Apostolus ait, proficiat errans, & in errorem mittens, qui ex eorum numero esse vult, qui quem-

T 2

ritati

Protestantes
laicos faci-
unt succes-
sore aposto-
lorum, &
quid ex eo
sequatur.

Colof. 2.

1. Reg. 13.

2. Reg. 6.

Quid magi-
stratus Pro-
testantium
in vocatio-
nibus mini-
strorum con-
mittant, &
audeant.
4. Reg. 15.

Num. 12.

3. Reg. 12.

Nulli vn-
quam heretici ordi-
nationes a
laicis petierunt
praeter
Protestantes.

2. Tim. 3.

ritati resistunt. Sed vltra, inquit, non proficient, insipientia enim eorum manifesta erit omnibus, sicut & illorum fuit.

HABES ergò Reuerendissime domine, quæ ad libellum Lipsicę disputationis Andreæ doctoris Theologi respondere secundum scripturas visum est de Ecclesia, quæ sit, & vbi, contra istius sententiam, & falsum dogma Protestantium: & de iure vocandi & ordinandi ministros Ecclesię, quod illi laicis tribuunt. quibus tuum erit, quoad fieri possit, resistere: & vt Iudas Apostolus ait, fidei semel tradite sanctis supercertare cõtra istos, qui olim præscripti sunt in hoc iudicium, Domini nostri gratiam transferentes in luxuriam, & Dominum nostrum Iesum Christum negantes. Christum enim negant, qui eius Ecclesiam, & episcopos, ac sacerdotes negant. & qui Christum negant, hi neque patrem habent: & hic est Antichristus, qui patrem, & filium non habet, ait beatus Ioannes.

1. Ioan. 3.

Iosue 1.

Confortare ergò, & esto robustus valdè. noli timere, noli timere, quoniam tecum sum, dicit Dominus: cui est honor & gloria cum filio & spiritu sancto, in secula seculorum.

Amen.

F I N I S.

